הרוזן ממונטה כריסטו

אלכסנדר דיומה

הָרוֹזֵן מִמּוֹנְטֶה־כְּרִיסְטוֹ

אַלֶכְּסַנְדֶר דְּיוּמָה

תרגם ועיבד: מיכה פרנקל

בית הוצאה כתר • ירושלים

Alexandre Dumas
Le Comte de Monte-Christo

P.O.B. 7145 Jerusalem, Israel

ת"ד 7145, ירושלים
מספר קטלוגי: 527604

הביאה לדפוס: דיקלה גולומב

עטיפה וציורים: אבי כץ

סידור, הדפסה וכריכה: מפעלי דפוס כתר, ירושלים
Printed in Israel

התוכן

1

מַרְסֵיי: הָאֳנִיָּה בָּאָה

ב־24 בפברואר 1815 אותת הצופה מראש המגדל נוטר־דאם דה לא גארד: תלת־התרנית "פרעה" חוזרת מנמלי טרייסט ונאפולי. מיד יצא נווט־החופים בסירתו מן הנמל וחלף על־פני מצודת איף כדי לפגוש את האוניה בין כף מורגן לאי ריון.

קהל־הסקרנים מילא את רחבת סנט ג'ון שלפני הנמל. כל אוניה הנכנסת לנמל מעוררת התעניינות במרסיי, ו"פרעה" – שנבנתה, צויידה והוטענה במספנות המקומיות והיתה שייכת לבן העיר – משכה המונים לרחבה.

האוניה התקדמה בכוח שלושת מפרשיה העליים, המפרש הקדמי הגדול ומפרש הירכתיים, אבל הילוכה היה כה איטי ונוגה עד שהסקרנים שאלו את עצמם, בלב מנבא רעות, אם אירעה לה תאונה. המבינים בשיט ידעו שאם קרה אסון לא האוניה היא שנפגעה; הרי עוגנה מורם, הרכסות של התורן הקדמי שמוטות וסמוך לנווט עומד ימאי צעיר בעל עיניים עירניות ומשגיח על כל תנועותיה.

החרדה שהציקה לקהל ניכרה במיוחד בפניו של אחד הצופים. רוחו של אדם זה קצרה. הוא לא חיכה לכניסת האוניה לנמל אלא קפץ לסירה, פקד על השייטים לחתור והגיע אליה מול המפרץ "רזורבה". כשראה הימאי הצעיר את הסירה עזב את מקומו ליד הנווט וניגש אל מעקה האוניה, מחזיק את כובעו בידו.

היה זה בחור כבן שמונה־עשרה או עשרים, גבה־קומה ותמיר, עיניו ושערותיו שחורות ופניו שלווים ונמרצים, כפני אנשים הרגילים בסכנות.

"זה אתה, אדמונד דנטס!" קרא האיש שבסירה. "מה קרה? מדוע עוטף העצב את האוניה?"

"אסון, אדון מוֹרֶל," ענה הבחור. "אסון כבד. איבדנו את רב־החובל לֶקְלֶר."

"והמטען?" מיהר בעל־הספינה לשאול.

"המטען הגיע לנמל בשלום, אדון מורל, ונדמה לי שתהיה מרוצה, רב־החובל לקלר המסכן..."

"מה קרה לו?" שאל בעל־הספינה ובפניו ניכרה הקלה. "מה קרה לרב־החובל אמיץ־הלב?"

"הוא מת."

"נפל לים?"

"לא אדוני. מת מדלקת קרום־המוח, בייסורים נוראים." אחר־כך פנה הצעיר אל אנשיו:

"הֵיי אתם!" אמר. "כל אחד לעמדתו, לקראת הטלת העוגן!"

בן־רגע זינקו שמונה או עשרה מלחי־הצוות על מיתרי המפרשים, על הנֵפִים, על חבלי־ההנפה ועל חבלי קיפול־המפרשים. הימאי הצעיר העיף בהם מבט חטוף, וכשראה שהם מבצעים את פקודותיו כראוי פנה שוב אל איש־שיחו.

"איך קרה האסון?" חידש בעל־הספינה את השיחה במקום שנפסקה.

"זה היה פתאום, אדוני. לאחר שיחה עם מנהל הנמל עזב רב־החובל לקלר את נמל נאפולי נסער מאוד. אחרי עשרים וארבע שעות אחזה בו הקדחת, ואחרי שלושה ימים מת. עתה הוא נח בשלום במעמקי הים, עטוף בערסל, כדור תותח שלושים ושישה מילימטרים למרגלותיו וכדור אחד למראשותיו. קברנו אותו קבורת איש־ים. אנחנו מביאים לאלמנתו את צלב־הכבוד שלו ואת חרבו. צחוק הגורל," המשיך הבחור בחיוך עגום. "עשר שנים נלחם באנגלים ולבסוף מת במיטה."

"ובכן, אדמונד," אמר בעל־הספינה, שנראה כמתאושש, "כולנו בני־תמותה, ועל הוותיקים לפנות מקומם לחדשים, אחרת לא תהיה התקדמות. ומאחר שאתה מבטיח לי שהמטען..."

"... במצב טוב, אדון מורל, על אחריותי."

כשחלפו על־פני המגדל העגול, צעק הימאי הצעיר: "היכון לקיפול יריעות הדוכנית, המפרש הקדמי ומפרש הירכתיים! הדמימו את האוניה!"

הפקודה התבצעה במהירות הבזק, כמו באוניית מלחמה.

"הורד וגולל בכל מקום!"

כל המפרשים הורדו, והאוניה התקדמה בכוח הדחף העצמי בלבד.

"עלה בבקשה לאוניה, אדון מורל," אמר דנטס שחש בקוצר־הרוח של בעל־הספינה. "הינה רואה־החשבון מר דַנְגְלַר, יוצא מתאו. הוא יספק לך את כל המידע שאתה רוצה בו. אני הולך להשגיח על הטלת העוגן."

בעל־הספינה לא חיכה להזמנה נוספת. הוא תפס בכבל שהשליך אליו דנטס וטיפס, במיומנות שלא היתה מביישת כל יורד־ים, בשלבים הצמודים לדופן המעוגלת של האוניה. דנטס חזר לעמדת סגן־הקברניט ודנגלר התקרב אל בעל־הספינה.

היה זה צעיר בן עשרים וחמש, פניו קודרים, צייתן כלפי הממונים עליו ורודה בכפופים לו. אנשי הצוות שאהבו את אדמונד דנטס, לא חשו אהדה לדנגלר.

"ובכן, אדון מורל," אמר. "כבר נודע לך על האסון?"

"כן, כן. רב־החובל המסכן! איש ישר והגון!"

"ובעיקר יורד־ים מעולה, שהזדקן בין שמים לים, כראוי למי שקשור עם בית־העסק החשוב 'מורל ובנו'," אמר דנגלר.

"כן," אמר בעל־הספינה וליווה במבטו את דנטס שחיפש מקום לעגינה, "אבל נדמה לי שאין צורך להזדקן בים כדי לדעת היטב את המקצוע. הינה, אדמונד דנטס כבר עושה את המוטל עליו כמי שאין לו צורך לשאול בעצת אחרים."

"כן," אמר דנגלר ובמבט המלוכסן שהעיף בדנטס בער זיק של שנאה. "היצור הזה צעיר ובטוח בעצמו. כשמת רב־החובל נטל מיד את הפיקוד בלי לשאול בעצת אחרים, ובגללו איבדנו יום וחצי באי אַלְבָּה, במקום לשוב ישר למרסיי."

"הוא נטל את הפיקוד," ענה בעל־הספינה, "מפני שזאת היתה חובתו, כסגן רב־החובל; אשר להפסד של יום וחצי, זה היה משגה, אלא אם כן היה עליו לתקן איזה נזק באוניה."

"מצבה של האוניה היה טוב כפי שאני מקווה שיהיה מצבך, מר מורל. היום ההוא הלך לאיבוד רק מפני שדנטס חשקה נפשו פתאום לרדת אל החוף."

"דנטס," אמר בעל הספינה אל הצעיר, "גש הנה."

"סליחה, אדוני," אמר דנטס, "עוד רגע ואני לרשותך."

והוא פנה אל הצוות וקרא: "עוגן הורד!"

העוגן צנח והשלשלת החליקה ברעש. דנטס נשאר במקומו, על אף נוכחות הנווט, עד שהסתיים תמרון העגינה, ואז פקד:

"הנמיכו את הדגל לחצי התורן, הורידו אותו וצלבו את קורות־הרוחב."

"אתה רואה," אמר דנגלר. "הוא כבר חושב את עצמו לרב־חובל, בחיי."

"ואכן הוא רב־חובל," אמר בעל־הספינה.

"עדיין חסרות לו חתימתך וחתימת שותפך, מר מורל."

"ומדוע לא נשאיר אותו בתפקיד זה?" אמר בעל־הספינה. "אמנם הוא צעיר אבל הוא נראה לי מתאים, ואין בקי ממנו במקצוע."

עננה הקדירה את מצחו של דנגלר.

"סלח לי, אדון מורל," אמר דנטס והתקרב. "כעת, אחרי שהספינה כבר עוגנת, אני לרשותך: קראת לי?"

דנגלר נסוג צעד אחד.

"מדוע עצרת את האוניה באי אלבה?"

"אינני יודע, אדוני. מילאתי את משאלתו האחרונה של רב־החובל לקלר, שהפקיד בידי, לפני מותו, חבילה שנועדה למרשל הגדול בֶּרְטְרַן."

"ראית אותו, אדמונד?"

"את מי?"

"את המרשל הגדול."

"כן."

מורל הביט כה וכה ומשך את דנטס הצידה.

"מה שלום הקיסר נפוליאון?" שאל בחיפזון.

"טוב, ככל שיכולתי לשפוט ממראה עיני."

"האם ראית גם את הקיסר?"

"הוא נכנס אל חדרו של המרשל."

"שוחחת עימו?"

"הוא דיבר אלי, אדוני," אמר דנטס בחיוך.

"ומה אמר לך?"

"הוא שאל על הספינה, מתי יצאה למרסיי, מהו נתיב הפלגתה ואיזה מטען היא נושאת. נדמה לי שאילו היתה האוניה ריקה ואילו אני הייתי בעליה, היה מנסה לקנות אותה, אבל הסברתי לו שאני רק סגן רב־החובל, ושהספינה שייכת לבית־העסק 'מורל ובנו'. 'הו! הו!' קרא הקיסר, 'אני מכיר את בית העסק הזה. המורלים הם בעלי ספינות מדורי דורות, ומורל אחד שירת יחד איתי בחיל־מצב בוַולַנְס'."

"חי אלוהים, אמת!" קרא בעל־הספינה בשמחה. "היה זה פּוֹלִיקר מורל, דודי, שעלה לדרגת סרן. דנטס, ספר לדודי שהקיסר נזכר בו ותראה את החייל הזקן הזה מזיל דמעות. כך, כך," טפח בעל־הספינה על שכמו של הבחור, "טוב עשית, דנטס, שמילאת את הוראותיו של רב־החובל לקלר, אף כי אילו נודע למישהו כי צרור שנועד למרשל הופקד בידך וכי שוחחת עם הקיסר, היית מסתכן."

"מדוע אתה סבור כך. אדון מורל?" שאל דנטס. "הרי אפילו איני יודע מה הבאתי למרשל, והקיסר הציג לפני שאלות כמו לכל אורח. אבל סלח לי. הינה פקידי המכס והבריאות. אגש אליהם, ברשותך."

"כרצונך, דנטס יקירי."

הבחור התרחק ודנגלר התקרב.

"ובכן?" שאל, "נראה שהוא נתן לך נימוקים מתקבלים על הדעת?"

"נימוקים מצויינים, מר דנגלר היקר."

"מה טוב," ענה דנגלר. "אינני אוהב לראות חבר שאינו ממלא את חובתו כראוי."

"דנטס מילא את חובתו," אמר בעל־הספינה, "בעניין זה אין מה להוסיף. רב־החובל לקלר תיכנן את חניית־הביניים באי אלבה."

"והוא ודאי נתן לך את מכתבו?"

"מי?"

"דנטס."

"לא לא. האם היה לו מכתב בשבילי?"

"חשבתי שיחד עם החבילה הפקיד רב־החובל לקלר בידיו גם מכתב."

"על איזו חבילה אתה מדבר, דנגלר?"

"על החבילה שדנטס מסר באי אלבה."

"מנין לך שהיתה בידיו חבילה?"

דנגלר הסמיק.

"עברתי ליד התא של רב־החובל, והדלת היתה פתוחה למחצה. ראיתי שהוא נותן לדנטס חבילה ומכתב."

"הוא לא סיפר לי על כך," אמר בעל־הספינה, "אבל אם יש בידו מכתב, ודאי ימסור לי אותו."

דנגלר הירהר רגע.

"אם כך, מר מורל, אני מבקש ממך שלא תאמר אף מלה אחת על כך לדנטס; ודאי טעיתי."

ברגע ההוא חזר הצעיר, ודנגלר התרחק שוב.

"דנטס היקר, אתה פנוי עכשיו?" שאל בעל־הספינה.

"כן אדוני, כבר נתתי למוכסים את רשימת הסחורות. המשרד לשמירת חפצים שלח, יחד עם נווט־החופים, אדם שקיבל ממני את כל ניירותי."

"ובכן לא נשאר לך דבר לעשות כאן?"

דנטס העיף סביבו מבט חטוף ואמר:

"לא. הכול כשורה."

"אתה יכול להצטרף אלי לסעודת־צהריים?"

"סלח נא לי, אדוני, אבל את הביקור הראשון שלי אני חייב לאבי. אני מודה לך מאוד על הכבוד שאתה חולק לי."

"יפה בעיני, דנטס, יפה. אני יודע שבן טוב אתה."

"ו... האם שלומו של אבי טוב?" שאל דנטס בהיסוס מה.

"נדמה לי כך, אדמונד, אף שלא ראיתיו באחרונה."

"הוא מסתגר בחדרו."

"הרי זה סימן שלא חסר לו דבר בהיעדרך."

דנטס חייך.

"אבי אדם גאה, אדוני. גם אילו היה חסר־כול נדמה לי שלא היה מבקש דבר מאיש בעולם הזה, רק מאלוהים."

"טוב, טוב. אחרי הביקור הראשון הזה נצפה לך."

"שוב אני מבקש סליחה, אדון מורל, אבל לאחר הביקור הראשון צפוי לי ביקור נוסף, קרוב לליבי לא פחות."

"נכון, דנטס, שכחתי שיש בשכונת הקטלנים מישהי שמחכה לך בקוצר־רוח לא פחות מאביך: מרצדס היפה."

דנטס חייך.

"הו, הו," אמר מר מורל. "לא התפלאתי כשבאה מרצדס שלוש פעמים ושאלה אם יש חדשות מ'פרעה'. בחיי, אדמונד, יש לך אהובה יפה!"

"לא אהובה, אדוני," אמר הימאי הצעיר ברצינות. "היא ארוסתי."

"לפעמים זה היינו הך," אמר בעל־הספינה בצחוק.

"לא אצלנו, אדוני," אמר דנטס.

"טוב, טוב, אדמונד היקר," אמר בעל־הספינה. "לא אחזיק בך עוד. את ענייני ניהלת על הצד הטוב ביותר, ועתה אניח לך לנהל את ענייניך. אולי אתה זקוק לכסף?"

"לא, אדוני. כל משכורתי מן ההפלגה עדיין בידי, שכר שלושה חודשים."

"אתה בחור זהיר ונבון, דנטס."
"אל תשכח שיש לי אב עני," מר מורל.
"כן, כן. לך אליו; גם לי יש בן, והייתי כועס מאוד אילו היה מישהו מונע ממני את הפגישה איתו אחרי שלושה חודשי הפלגה."
"ברשותך," אמר הבחור.
"אין בפיך דבר נוסף?"
"לא."
"רב־החובל לקלר לא נתן לך מכתב בשבילי לפני מותו?"
"הוא לא היה יכול לכתוב, אדוני, אבל אתה מזכיר לי שעלי לבקש ממך חופשה לחמישה־עשר יום."
"כדי להתחתן?"
"להתחתן, ואחר־כך לנסוע לפאריס."
"תקבל את כל הזמן הדרוש לך, דנטס. פריקת האוניה תימשך כשישה שבועות, והיא לא תחזור לים בשלושת החודשים הבאים... אבל בעוד שלושה חודשים עליך להתייצב פה. 'פרעה' לא תפליג בלי רב־חובל." ובעל־הספינה טפח שוב על שכמו של הימאי הצעיר.
"רב־חובל!" קרא דנטס ועיניו הבריקו משמחה. "היזהר בדבריך אדוני, אתה נוגע במשאלות לבי הנסתרות. האם אתה באמת מתכוון למנות אותי רב־החובל על 'פרעה'?"
"אילו היה הדבר תלוי רק בי הייתי מושיט לך את ידי ואומר: 'כך החלטתי', אבל יש לי שותף, ואתה מכיר את הפתגם האיטלקי, 'כל שותף הוא פטרון'. אמנם, משני הקולות כבר יש קול אחד בעדך, ואשר לקול השני, סמוך עלי. אעשה כמיטב יכולתי."
"הו, אדון מורל!" קרא הימאי הצעיר ואחז בידי מורל בעיניים דומעות. "אדון מורל, אני מודה לך בשם אבי ובשם מרצדס."
"אלוהים אינו שוכח את האנשים הישרים," אמר מורל. "לך אל אביך, לך אל מרצדס, ושוב אלי אחר־כך."
"אינך רוצה שאשיט אותך אל היבשה?"
"לא, תודה. אני אשאר כאן ואסכם את החשבונות עם דנגלר. אגב, היית מרוצה ממנו בזמן ההפלגה?"
"תלוי במשמעות השאלה, אדוני. כידיד, התשובה היא 'לא'. הוא אינו מחבב אותי ביותר, מפני שעשיתי שטות. רבנו, ואני הצעתי לו לרדת באי מוֹנְטֶה־כְּרִיסְטוֹ ולגמור את החשבון. לא טוב עשיתי, והוא סירב להיענות להצעה. אבל כרואה חשבון אין לי טענות נגדו, ואתה תהיה מרוצה ממנו."
"אילו היית רב־החובל של 'פרעה', האם היית מחזיק בדנגלר ברצון?"
"אם אהיה רב־חובל או סגן רב־החובל, אדון מורל," השיב דנטס, "תמיד אתחשב באנשים שבעלי הספינה שלי נותנים בהם אמון."

"יפה, דנטס, אני רואה שאתה בחור הגון. לא אעצור אותך עוד, לך לדרכך. אני רואה שאתה קצר־רוח."

"קיבלתי את חופשתי?" שאל דנטס.

"כן."

"תרשה לי לקחת את סירתך?"

"בבקשה."

"להתראות, אדון מורל, ואלף תודות!"

הימאי הצעיר קפץ לתוך הסירה, ישב בחרטומה, ופקד: "לחתור לקַנֶבְּיֶיר." שני השייטים רכנו על המשוטים, והדוגית החליקה במהירות הבזק בין אלף הסירות שחסמו את הנתיב שבין שני טורי האוניות, בין הכניסה לנמל ובין הרציף. בעל־הספינה ליווה אותה בעיניו בחיוך על פניו. הוא ראה את דנטס קופץ על הרציף, אחר־כך נעלם בתוך ההמון, הממלא – מחמש לפנות בוקר עד תשע בערב – את רחוב קַנֶבְּיֶיר המפורסם, שבני העיר הגאים אומרים עליו: "אילו היה לפאריס רחוב קנבייר, היא היתה מרסיי הקטנה."

דנגלר עמד מאחורי בעל הספינה כמצפה לפקודותיו, וכמוהו ליווה במבטו את הימאי הצעיר. אבל מה גדול היה ההבדל בין שני המבטים שליוו את אותו אדם!

2

הָאָב וּבְנוֹ

נניח לזמן־מה לדנגלר הנאבק בשנאתו העזה והמנסה ללחוש באוזנו של בעל־הספינה השערה זדונית, ונלך בעקבותיו של דנטס. הוא עבר את רחוב קנבייר לכל אורכו, פנה לרחוב נוֹאַיי, נכנס לבית קטן בשדרות מֵייהָן וטיפס בזריזות במדרגות אפלוליות, ארבע קומות. לפני דלת פתוחה למחצה נעצר.

בחדר זה גר אביו.

השמועה על בואה של "פרעה" עדיין לא הגיעה לאוזני הישיש. הוא עמד על כיסא וטיפל בכמה פרחי כובע־הנזיר שטיפסו על סורגי חלונו. לפתע חש ביד מחבקת, וקול מוכר קרא אליו מאחור: "אבא! אבא טוב שלי!"

הישיש השמיע זעקה, פנה לאחור ונפל בזרועותיו של בנו, כולו רועד וחיוור.

"מה לך, אבא?" צעק הצעיר בחרדה. "אתה חולה?"

"לא, לא, אדמונד שלי, בני, יַלְדִי, אבל לא ציפיתי לך, והשמחה, ההתרגשות לראות אותך כך, פתאום... בשם אלוהים, נדמה לי שאני מת!"

"התאושש אבא! זה אני, זה באמת אני! אומרים שהשמחה אינה מזיקה, לכן נכנסתי בלי התראה. בבקשה ממך, חייך אלי ואל תביט בי בעיניים בוהות. חזרתי אליך, ומעתה נהיה מאושרים."

"בני!" אמר הישיש. "איך נהיה מאושרים? לא תעזוב אותי עוד?"

"יסלח לי אלוהים," אמר הצעיר, "על האושר שבא לי בגלל אסונה של משפחה אחרת! אלוהים יודע שלא רציתי באושר כזה, אבל הוא בא, ולי אין כוח להתעצב. רב־החובל לקלר מת, אבי, וייתכן שבתמיכתו של מר מורל אירש את מקומו. אתה מבין אבא? אהיה רב־חובל, בגיל עשרים וחמש! עם משכורת של מאה לואי וחלק ברווחים! האם אין זה יותר ממה שעשוי לקנות לו מלח עני?"

"כן, בני," אמר הישיש. "זה משמח."

"לכן אני רוצה שמן המשכורת הראשונה שלי תקנה בית קטן עם גן, כדי שתוכל לשתול בו את פרחי כובע־הנזיר, הזלזלות והעיזנית שלך... אבל מה לך אבא? אתה חולה!"

"אל תשים לב, זה לא כלום."

כוחו של הישיש תש והוא נפל.

"מה לך!" קרא הצעיר. "כוס של יין, אבא, תעודד אותך. איפה אתה מחזיק את היין?"

"לא, אל תחפש, אין צורך," אמר הזקן וניסה לעכב את בנו.

"כן, כן, אבא, הראה לי את המקום!"

הוא פתח שלושה ארונות.

"לשווא אתה מחפש," אמר הישיש, "אין יין!"

"איך זה, אין יין!" אמר דנטס, החוויר גם הוא והסתכל בלחייו השקועות והחיוורות של הישיש ובארונות הריקים. "איך זה, אין! חסר לך כסף, אבא?"

"לא חסר לי דבר כעת, אתה כאן," השיב הישיש.

"בכל זאת," גימגם דנטס ומחה את הזיעה ממצחו, "בכל זאת, השארתי לך מאתיים פרנק לפני שלושה חודשים, לפני ההפלגה!"

"נכון, אדמונד, נכון, אבל שכחת חוב קטן שאתה חייב לקדרוס, השכן. הוא הזכיר לי את החוב, ואמר שאם לא אפרע את החוב שלך יתבע את הכסף ממר מורל. ובכן, מבין אתה, פחדתי שזה יזיק לך."

"מה עשית?"

"פרעתי את החוב."

"הייתי חייב לקדרוס מאה וארבעים פרנק!" קרא דנטס.

"כן," גימגם הישיש.

"ואתה פרעת אותם ממאתיים הפרנק שהשארתי לך?"

הישיש הינהן.

"שלושה חודשים הוצאתָ למחייתך רק שישים פרנק!" קרא הצעיר.

"אתה יודע מה מעט דרוש לי," אמר האב.

"אלוהים, סלח לי!" קרא דנטס. "אבא, שברת את ליבי!"

"אבל הינה אתה כאן," אמר הישיש בחיוך, "והכול נשכח."

"כן, אני כאן," אמר הצעיר, "עם עתיד בטוח ועם קצת כסף. קח אבא, קח, ושלח מיד מישהו לקנות לך אוכל ומשקה."

פני דנטס הזקן אורו.

"למי כל זה?" שאל.

"לי! לך! לנו! קח, קנה מצרכים, מחר יהיה עוד."

הוא הוציא מכיסיו תריסר מטבעות זהב, חמישה או שישה מטבעות של חמישה פרנק ומעות קטנות, והניח הכול על השולחן.

"לאט, לאט," אמר הזקן בחיוך. "לא אפזר את כל כספך. אם יראו שאני קונה יותר מדי דברים בבת־אחת יחשבו שהייתי מוכרח לחכות עד שתשוב כדי לקנות אותם."

"כרצונך, אבל קודם כול שְכור עוזרת, אבא, אינני רוצה שתישאר לבדך כשאפליג שוב. באוניה יש לי קפה מוברח וטבק מעולה, ומחר תקבל אותם. אבל אני שומע שמישהו מתקרב."

"זה בוודאי קדרוס. ודאי שמע שבאת והוא רוצה לומר לך שלום."

"אמנם פיו וליבו אינם שווים," אמר אדמונד בלחש, "אבל מה זה חשוב? הוא עזר לנו פעם, וברוך בואו."

קדרוס, חייט בן עשרים וחמש, שחור שיער וזקן, נראה על הסף ובידו פיסת בד, שתהיה ביטנה למעיל.

"חזרת, אדמונד?" אמר במבטא מובהק של בן מרסיי וחיוך רחב נשפך על פניו וחשף את שיניו הצחורות כשנהב.

"עיניך רואות, קדרוס, חזרתי ואני לשירותך," ענה דנטס ולא הצליח להסתיר את הקרירות שחש.

"תודה, תודה. למזלי אינני זקוק לשום דבר, אדרבא, אחרים זקוקים לי לפעמים. אינני מתכוון אליך, בחור. הלוויתי לך כסף ואתה החזרת לי את החוב. כעת אנחנו שווים."

"לעולם אין אדם יוצא ידי חובתו כלפי מי שעזר לו," אמר דנטס. "גם כאשר כבר אין הוא חייב לו כסף עדיין הוא חייב תודה."

"למה לדבר על זה, מה שהיה היה! מוטב שנשוחח על שיבתך בשעה טובה, בחור. הלכתי לסביבות הנמל לקנות בד חום, ופגשתי שם את ידידי דנגלר. 'אתה במרסיי?' שאלתי אותו, 'ואיפה אדמונד?' 'ודאי אצל אביו', ענה לי. לכן באתי, ללחוץ יד של ידידי!"

"כמה טוב הוא קדרוס," אמר הזקן. "כמה הוא אוהב אותנו!"

"ודאי, אני אוהב ומעריך אתכם, מפני שכל־כך נדירים בימינו האנשים הישרים. אבל נדמה לי שהתעשרת, בחור?" והחייט ליכסן מבט אל מטבעות הזהב והכסף שעל השולחן. הצעיר ראה את ברק החמדנות שהדליק את עיני שכנו.

"הכסף הזה אינו שלי," אמר באדישות. "שאלתי את אבי אם חסר לו כסף בהיעדרי, וכדי להרגיע אותי הריק את ארנקו על השולחן. ובכן, אבא, החזר את הכסף לקופת־החיסכון שלך, אלא אם כן זקוק השכן קדרוס לכסף."

"לא, בחור, אינני זקוק לשום דבר, תודה לאל. החייטות מפרנסת את בעליה. שמור על הכסף, לעולם אין לאדם יותר מדי, ואני מודה לך על הצעתך הנדיבה. אמור, אתה ביחסים טובים עם מורל?"

"מר מורל התייחס אלי תמיד יפה מאוד," השיב דנטס.

"לכן לא טוב עשית כשסירבת לסעוד עימו בצהריים."

"סירבת לקבל את הזמנתו?" שאל האב את בנו.

"כן," השיב אדמונד, וחייך למראה תמהונו של אביו על הכבוד הרב שנפל בחלקו.

"מדוע, בני?" שאל הזקן.

"כדי להקדים לבוא אליך, אבא," ענה הצעיר, "מיהרתי אליך."

"וכמעט הכעסת את מר מורל הטוב," אמר קדרוס שוב. "אם אדם שואף להתמנות לרב־חובל, אל לו להכעיס את בעל־האוניה."

"הסברתי לו את סיבת סירובי," אמר דנטס.

"כדי להיות רב־חובל רצוי להתחנף קצת."

"אני מקווה להיות רב־חובל בלי זה," השיב דנטס.

"זה ישמח את ידידיך, ואני מכיר מישהי שגרה מאחורי מבצר סנט נִיקוֹלָס, שלא תצטער על כך."

"מרצדס," אמר הישיש.

"כן, אבא, כעת, לאחר שראיתיך וראיתי ששלומך טוב ושלא חסר לך דבר, אני מבקש ממך רשות לבקר בשכונת הקָטָלָנים."

"לך, בני," אמר דנטס הזקן. "אלוהים יברך אותך באשה טובה, כמו שבירך אותי בבן טוב."

"אשה!" אמר קדרוס, "כמה זריז אתה, אבא דנטס! נדמה לי שהיא עדיין איננה אשתו."

"לא ירחק היום והיא תהיה אשתי," השיב דנטס.

"לא חשוב, לא חשוב," אמר קדרוס, "טוב שמיהרת לחזור, בחור."

"מדוע?"

"מרצדס נערה יפה ולא חסרים לה מחזרים. הם רצים אחריה בתריסרים."

"באמת?" אמר אדמונד בחיוך, אבל פניו הביעו חרדה קלה.

"הו, כן!" הוסיף קדרוס, "חתנים נאים מחזרים אחריה, אבל אתה תהיה רב־חובל ולא יעלה בדעתה לדחות אותך!"

"אתה רומז שלולא הייתי רב־חובל..." אמר דנטס בחיוך שלא הסתיר את חששותיו.

"כן, כן!" אמר קדרוס.

"יש לי דעה טובה יותר משלך על הנשים בכלל ועל מרצדס בפרט," אמר הצעיר. "אני בטוח שהיא תשמור לי אמונים, אם אהיה רב־חובל ואם לא."

אדמונד חיבק את אביו, נפרד מקדרוס בניע־ראש ויצא. קדרוס נשאר עוד רגע בחדר, אחר־כך נפרד גם הוא מדנטס הזקן והלך אל דנגלר, שחיכה לו בפינת הרחוב.

"ובכן?" שאל דנגלר, "ראית אותו?"

"אני בא מאצלו," השיב קדרוס.

"הוא סיפר לך על תקוותו, להיות רב־חובל?"

"הוא מדבר כאילו זה כבר בכיס שלו."

"סבלנות!" אמר דנגלר "נדמה לי שהוא נחפז יותר מדי."

"נראה לי שמר מורל הבטיח לו את המשרה."

"והוא שמח מאוד?"

"כן, הוא מתפאר, וכבר הציע לי הלוואה. אפשר לחשוב שהוא בנקאי."

"ואתה סירבת?"

"מובן מאליו, אף כי אני הלוויתי לו כסף קודם. מעתה לא יהיה מר דנטס זקוק להלוואות. הוא יהיה רב חובל, ואז כבר לא יהיה אפשר לדבר איתו."

"אם נרצה," אמר דנגלר, "הוא יישאר מלח פשוט, ואולי אפילו פחות ממה שהוא כעת."

"מה אמרת?"

"לא כלום. אני מדבר אל עצמי. האם עדיין הוא מאוהב בקטלנית היפה?"

"עד שגעון. הוא הלך אליה, ואם אינני טועה מחכה לו אי־נעימות."

"למה אתה מתכוון?"

"למה לך לדעת?"

"זה יותר חשוב ממה שנדמה לך. אתה אינך אוהב את דנטס, נכון?"

"אינני אוהב גאוותנים."

"ובכן, ספר לי כל מה שאתה יודע על הקטלנית."

"אינני יודע כלום, אבל ממה שראיתי יש לי יסוד לומר מה שאמרתי."

"מה ראית?"

"בכל פעם שמרצדס באה העירה מלווה אותה בחור קטלני חסון; עיניו שחורות, עורו שחום מאוד, והיא קוראת לו בן־דודי."

"אתה חושב שבן־הדוד מחזר אחריה?"

"כך אני משער; ומה כבר יכול לעשות בחור בן עשרים ואחת עם נערה בת שבע־עשרה?"

"ואתה אומר שדנטס הלך אל הקטלנים?"

"כן."

"נלך באותו כיוון, נתעכב בפונדק 'רזרבה', נשתה כוס יין מלגה ונחכה לחדשות."

"ומי יספר לנו את החדשות?"

"הבעת פניו של דנטס, כשיחזור."

"אתה תשלם?" שאל קדרוס.

"בוודאי," השיב דנגלר.

שניהם הרחיבו צעד, וכשהגיעו לפונדק הזמינו בקבוק ושתי כוסות.

אבא פמפיל סיפר שהוא ראה את דנטס הולך לכיוון שכונת הקטלנים לפני עשר דקות, והשניים ישבו בצל הערמון והשקמה. בין הענפים זימרה מקהלה עליזה של ציפורים שיר־הלל לאביב.

3

בְּנֵי קָטָלוֹנְיָה

במרחק כמאה צעדים מן המקום שבו הביטו שני הידידים לכיוון האופק באוזניים קשובות ושתו יין מלגה תוסס התנשאה שכונת הקטלנים מאחורי גבעה חשופה מוכת שמש ורוח.

ביום בהיר אחד הגיעה קהילת־זרים מסתורית אל לשון היבשה שבה מתגוררים בניה עד היום הזה. ממקום לא נודע בספרד באו הזרים ודיברו בשפה לא־מובנת. אחד ממנהיגיהם, שהבין את שפת פרובנס, ביקש מבני מרסיי את שן־הסלע החשוף והצחיח וקיבל אותו. אחרי שלושה חודשים קמה השכונה הקטנה סביב חמש־עשרה הספינות של צוועני־הים.

כיום יושבים בה צאצאי האנשים ההם, ועדיין הם מדברים בלשון אבותיהם, נאמנים לשן־הסלע שעליו נחתו אבותיהם כסיעת עופות־ים, לפני ארבע מאות שנים ואין הם מתערבבים בתושבי מרסיי. כל השנים התחתנו בינם לבין עצמם ושמרו על מנהגיהם ועל בגדיהם המסורתיים.

הבה נצעד לאורך הרחוב היחיד של השכונה וניכנס לאחד הבתים שהשמש צובעת אותם מבחוץ בגוון עלי־השלכת שבפנים הם מצופים בסיד לבן, כמנהג ספרד, ונראה נערה בעלת שיער שחור כפחם ועיני איילה קטיפתיות, נשענת על מחיצה וממוללת בין אצבעותיה ענף שפרחיו התלושים פזורים על הקרקע. זרועותיה השחומות והחשופות רועדות בקוצר־רוח, וברגלה הגמישה והנאה היא טופפת על הרצפה. במרחק שלוש פסיעות ממנה יושב בחור גדל־גוף, כבן עשרים ושתיים, ומתנדנד על הכיסא, נשען במרפקו על שולחן ישן, אכול תולעים. מבטו מביע חרדה ומורת־רוח.

"תראי, מרצדס," אמר הבחור, "חג הפסחא מתקרב, וזה הזמן לחגוג את חתונתנו, עני לי!"

"כבר עניתי לך פעמים רבות, ואם אתה עדיין ממשיך לבקש, אתה עושה רעה לעצמך!" ענתה הנערה.

"אני מתחנן לפניך, חזרי על הדברים כדי שאאמין בהם. אמרי לי בפעם המאה ואחת שאת דוחה את אהבתי, אף כי אמך כבר נתנה לה את הסכמתה. הסבירי לי שאת משחקת באושרי, שאין ערך בעיניך לחיי ולמותי. אלוהים! עשר שנים חלמתי שאהיה ארוסך, מרצדס, ועכשו אני מאבד את התקווה, את תכלית חיי היחידה!"

"לא אני נטעתי את התקווה הזאת בליבך, פרננד," ענתה מרצדס. "אינך יכול לתלות בי את האשמה ולומר שהתחנחנתי לפניך. תמיד אמרתי לך: 'אני אוהבת אותך כאח, אבל

לעולם אל תדרוש ממני יותר מאהבת־אחים, מפני שלבי נתון לאחר׳. לא כך אמרתי לך?"

"כן, אני יודע," ענה הבחור, "היית כנה ואכזרית. שכחת שחוק בל־יעבור הוא לקטלנים להתחתן בינם לבין עצמם."

"אתה טועה, פרננד. זה לא חוק אלא מנהג. והרי אתה מגוייס, ובכל רגע אתה עלול להיקרא אל הדגל, ואני נערה יתומה ועניה, ללא נדוניה, כל רכושי ביקתה חרבה וכמה רשתות־דייגים, והירושה הדלה שקיבלתי מהורי. הרי אני חיה מנדבות. אתה רק מעמיד פנים כאילו יש בי תועלת, כדי שתהיה לי זכות לחלוק עמך את שלל הדיג. אני מסכימה לקבל את חלקי ממך מפני שאתה בן־דודי ומפני שגדלנו יחד ובעיקר מפני שאם אסרב ייגרם לך צער רב. אבל אני מרגישה היטב שזאת נדבה."

"עניה ובודדה ככל שתהיי, מרצדס, את מתאימה לי יותר מבתו של בעל־ספינות ומבתו של הבנקאי העשיר ביותר במרסיי! מה נחוץ לאיש כמוני? אשה הגונה ועקרת־בית טובה. ואיפה אמצא אשה טובה ממך?"

"פרננד," השיבה מרצדס וטילטלה את ראשה. "כאשר אשה אוהבת גבר שאינו בעלה, היא חדלה להיות עקרת־בית טובה ואינה יכולה להבטיח שתישאר הגונה. הסתפק בידידותי. זה כל מה שאני יכולה לתת לך, ואני מבטיחה רק את מה שאני מסוגלת לתת."

הקטלני הצעיר החווה תנועה שהביעה זעם.

"אני מבינה אותך, פרננד", אמרה מרצדס. "אתה כועס מפני שאינני אוהבת אותך, ואתה מסוגל לקרוא לדו־קרב את האיש שאני אוהבת, אבל במה יועיל לך הדבר? אם הוא ינצח אותך תאבד את ידידותי – ואני מוכנה להיות לך לידידה ולאחות – ואם אתה תנצח תיהפך ידידותי לשנאה. אל נא תניח למחשבות הרעות לסחוף אותך!"

"הים בוגדני," אמר פרננד, "ואולי גם האיש שאת מצפה לו בוגדני כמוהו."

"חשבתי שאתה טוב־לב פרננד וטעיתי," אמרה מרצדס. "אם הוא לא ישוב אלי לא אחשוב אותו לבוגד. אדע שהוא מת, ושאהב אותי עד יומו האחרון. ארבעה חודשים חלפו מיום שהפליג. כמה סערות מניתי!"

פרננד לא ניסה למחות את הדמעות שהתגלגלו על לחייה, אף שהיה מוכן לשפוך את דמו בעד כל אחת מהן אילו נשרה למענו; הוא התהלך בחדר הנה והנה, ונעצר מול הנערה באגרופים קפוצים.

"מרצדס," אמר. "עני לי עוד פעם אחת. זאת תשובתך הסופית?"

"אני אוהבת את אדמונד דנטס," ענתה הנערה בקול קר. "איש אחר לא יהיה ארוסי."

"ואת תאהבי אותו לנצח?"

"כל ימי חיי."

פרננד השפיל את ראשו, פלט אנחה דומה לבכי ואחר־כך אמר, בשיניים חשוקות ובנחיריים מרטטות:

"ואם הוא ימות?"

"אם הוא ימות, אמות גם אני."

"ואם ישכח אותך?"

"מרצדס!" קרא קול צוהל מהחצר. "מרצדס!"

"הו!" צעקה הנערה, סמוקה משמחה וקפצה ממקומה. "אתה רואה? הוא לא שכח אותי!"

והיא הסתערה על הדלת, פתחה אותה וקראה:

"כאן, אדמונד, כאן אני!"

חיוור ורועד נסוג פרננד לאחור, כאילו ראה נחש, וצנח על הכיסא.

אדמונד ומרצדס נפלו זה בזרועות זה. שמש מרסיי היוקדת חדרה מבעד לדלת והציפה אותם בסילון של אור. רגע אחד לא ראו דבר. האושר ניתק אותם מן העולם. הם השמיעו מלים קטועות. לפתע הבחין דנטס בפרננד, שישב באפלה, חיוור ומאיים. בלי משים הניח הקטלני הצעיר את ידו על ניצב הסכין התקועה בחגורתו.

"סליחה!" אמר דנטס בקמיטת־מצח. "לא שמתי לב שאנחנו שלושה! מי האדון?"

"האדון הזה יהיה הטוב שבידידיך אדמונד, מפני שידידי הוא, בן־דודי, אחי. זה פרננד, האיש האהוב עלי ביותר אחריך. אינך מכיר אותו?"

"אכן," ענה אדמונד, לא הניח לידה של מרצדס והושיט את ידו האחרת אל הקטלני.

פרננד לא השיב למחוות הידידות. הוא עמד, שותק וקפוא כפסל. אדמונד העביר את מבטו ממרצדס הרועדת אל פרננד הקודר, ומבט זה גילה לו הכול. כעס הציף את פניו.

"האם מיהרתי כל־כך לשוב אליך כדי למצוא אויב בביתך?" שאל.

"אויב," קראה מרצדס ונתנה מבט מלא חימה בבן־דודה. "אויב בביתי, אתה אומר, אדמונד! אילו כך חשבתי, הייתי תופסת בזרועך, מסתלקת איתך למרסיי ולא חוזרת עוד לבית הזה."

עיניו של פרננד ירו ברקים.

"ולו קרה לך אסון, אדמונד שלי, הייתי עולה על כף מורגן ומשליכה עצמי למטה על הצוקים."

פרננד החוויר. מרצדס קראה את מחשבותיו.

"אתה טועה, אדמונד," המשיכה מרצדס. "אין לך אויב פה. פרננד ילחץ את ידך כידיד." והיא נקבה את פרננד במבטה. כמכושף ניגש פרננד לאט אל דנטס ולחץ את ידו. כגל שוצף אך חסר־אונים התנפצה שנאתו בהשפעת הנערה, אבל אחרי שנגע בידו של אדמונד ברח מן הבית.

"וַיי!" צעק ורץ כמטורף, וידיו בשערותיו. "וַיי! מי יפטור אותי מאדם זה! אוי לי! אוי לי!"

"קטלני, פרננד! לאן אתה רץ?" אמר מישהו והוא נעצר, הביט סביבו וראה את קדרוס בצל סוכת־העלים.

"מדוע אינך ניגש אלי?" שאל קדרוס. "אין לך פנאי לומר שלום לידידים?"

"לידידים שבקבוק מלא עומד לפניהם?" הוסיף דנגלר.

פרננד השהה את מבטו הבוהה על שני האנשים ולא ענה.

"הוא נראה חפוי־ראש," אמר דנגלר בלחש לקדרוס. "אולי טעינו ודנטס הוא המנצח?"

"זה יתברר," ענה קדרוס בלחש, ובקול אמר: "ובכן, קטלני, החלטת או לא?"

פרננד מחה את הזיעה מפניו ונכנס לאט אל מתחת לסכך הירוק. הצל הרגיע מעט את חושיו והקרירות ריעננה את גופו הרצוץ.

"בוקר טוב," אמר. "קראתם לי?"

"קראתי לך מפני שרצת כמשוגע. וחששתי שתשליך את עצמך לים," אמר קדרוס בצחוק. "ידידים תפקידם לא רק להציע לך כוס־יין אלא גם לחסוך ממך את מי הים המלוחים."

פרננד נאנח ושמט את ראשו על אגרופיו.

"ובכן, אם אתה רוצה שאומר לך את האמת, פרננד," אמר קדרוס בגסות של בן דלת־העם שהסקרנות השכיחה מליבו כל נימוס, "אתה נראה לי כמו מאוהב שהראש שלו באדמה!"

"לא ייאמן!" אמר דנגלר, "בחור נאה כזה אומלל באהבה? אתה צוחק, קדרוס."

"לא," אמר קדרוס. "שמע איך הוא נאנח. פרננד, הרם את הראש וענה לנו. לא יפה לסרב לענות לידידים שמתעניינים בשלומך."

"אני בריא," אמר פרננד, קפץ את אגרופיו ולא הרים את ראשו.

"אתה רואה, דנגלר," אמר קדרוס וקרץ לידידו. "זה העניין: פרננד, קטלני עז־נפש, הוא אחד הדייגים המעולים במרסיי, והוא מאוהב בנערה יפה, ששמה מרצדס. לרוע מזלו מאוהבת היפהפיה בסגן־הקברניט של 'פרעה', שנכנסה לנמל בדיוק היום. אתה מבין?"

"לא," אמר דנגלר. "אינני מבין."

"פרננד המסכן בוודאי קיבל הודעת־פיטורין," המשיך קדרוס.

"ובכן, מה?" אמר פרננד וזקף את ראשו כמחפש מישהו לשפוך עליו את חמתו. "מרצדס חופשית לאהוב את מי שהיא רוצה."

"אם אתה רואה כך את הדברים," אמר קדרוס, "זה דבר אחר. ואני חשבתי שאתה בן קטלוניה, ושבן קטלוניה אינו מניח ליריב לתפוס את מקומו. אמרו לי שנקמתו של פרננד נוראה היא."

פרננד חייך בעצב ואמר:

"אדם מאוהב אינו נורא."

"בחור מסכן!" אמר דנגלר כמשתתף בצערו של הצעיר. "הוא לא ציפה שדנטס יופיע כך, פתאום. אולי חשב שמת, שבגד, שהשד יודע מה!"

"חי נפשי," אמר קדרוס, שהיין כבר החל להשפיע עליו. "פרננד אינו היחיד ששיבתו של דנטס בשלום מציקה לו. נכון, דנגלר? אבל מה זה חשוב?" והוא מזג כוס יין לפרננד, ולעצמו מילא את הכוס העשירית, אף כי דנגלר עדיין לא נגע בכוסו הראשונה. "מה זה חשוב? דנטס יקח לאשה את מרצדס, את מרצדס היפה."

דנגלר עטף במבטו את הצעיר שדברי קדרוס נפלו על ליבו כעופרת מותכת, ושאל: "מתי החתונה?"

"עדיין לא נקבע התאריך," גמגם פרננד.

"אבל התאריך ייקבע," אמר קדרוס, "ודנטס גם יתמנה לרב־החובל של 'פרעה', נכון, דנגלר?"

הפגיעה הלא צפויה החרידה את דנגלר. הוא הביט בקדרוס כדי לקרוא מהבעת פניו אם היתה זאת מכה יזומה. מהפנים של השיכור נשקפה רק הקנאה. הוא מילא שוב את הכוס ואמר: "נשתה לחיי רב־החובל אדמונד דנטס, בעלה של הקטלנית היפה!" אחר־כך הגיש את הכוס אל פיו ביד כבדה ורוקן אותה בלגימה אחת. פרננד תפס בכוסו וניפץ אותה על הרצפה.

"הו, הו!" אמר קדרוס, "מה אני רואה שם, על הגבעה? הסתכל היטב, פרננד. ראייתך טובה משלי. נדמה לי שאני רואה נאהבים, צועדים יד ביד. יסלח לי אלוהים. נדמה להם שאין הם נראים, והינה הם מתנשקים!"

פניו של פרננד קדרו, ודנגלר לא גרע ממנו עין.

"אתה מכיר אותם, פרננד?" שאל.

"כן," השיב פרננד בקול עמום. "מר אדמונד דנטס והעלמה מרצדס."

"אתם רואים!" אמר קדרוס, "ואני לא זיהיתי אותם! הו, דנטס! הו, יפהפיה! גשו הנה ואימרו לנו למתי נקבעה החתונה, מפני שפרננד העקשן מסרב לומר לנו את התאריך."

"אולי תשתוק!" אמר דנגלר, והעמיד פנים כמתכוון לעצור את קדרוס שגחן אל מחוץ לסוכה בעקשנות של שיכור. "השתדל לעמוד על רגליך והנח לאוהבים. הסתכל במר פרננד, שיהיה לך לדוגמא, ראה כמה יפה הוא מתנהג."

סבלנותו של פרננד הגיעה לקצה הגבול. דנגלר דירבן אותו כאילו היה שור בזירה, והוא עמד להסתער, התרומם ממקומו והתכווץ על רגליו, כדי לזנק על יריבו, אבל מרצדס הביטה בו במאור־פנים והוא נזכר: היא הבטיחה למות אם ימות אהובה. ביאוש צנח על הכיסא.

דנגלר הביט בשני הגברים שלידו, אחד הלום־יין ואחד הלום־אהבה. שום תועלת לא תצמח לי משני הטפשים, אמר בליבו. אחד שיכור ואחד פחדן. קדרוס צר־העין משתכר מיין ולא מרעל, ופרננד האידיוט, שאהובתו נגזלה ממנו, מסתפק בבכי ובטענות, כמו ילד. והרי עיניו בוערות כעיני הספרדים, ויש לו אגרופים שמסוגלים למחוץ גולגולת של פר. מזלו של דנטס מאיר לו פנים. הוא ישא לאשה את היפהפיה, הוא יהיה רב־חובל. אלא אם כן – חיוך אפור הסתמן על שפתי דנגלר – אלא אם כן אתערב אני.

"הי, אתה!" צעק קדרוס שהתרומם קצת והשעין את אגרופיו על השולחן. "אדמונד! אתה כבר לא רואה ידידים, או שלא נאה לך לדבר איתנו?"

"קדרוס היקר," השיב דנטס, "אינני מתיהר, אני מאושר, והאושר מסנוור יותר מהיהירות."

"בשעה טובה!" אמר קדרוס. "שלום, גברת דנטס."

"עדיין אין זה שמי," אמרה מרצדס. "לפי אמונת בני מולדתי, אין לקרוא לנערות בשמות של ארוסיהן לפני החתונה. קרא לי, בבקשה, מרצדס."

"סלחי לשכן קדרוס," אמר דנטס, "הטעות אינה כל־כך גדולה."

"ובכן, החתונה בקרוב?" שאל דנגלר.

"מהר ככל האפשר, אדון דנגלר, היום נחתום על חוזה האירוסין אצל אבי, ומחר או מחרתיים סעודת־כלולות, כאן ב'רזרבה'. אתה מוזמן, מר דנגלר, וגם אתה, קדרוס."

"ופרננד," אמר קדרוס ובצחוק שיכורים, "גם פרננד מוזמן?"

"אחיה של אשתי הוא אחי," השיב אדמונד. "מרצדס ואני נצטער אם הוא יתרחק מאיתנו ברגע כזה."

פרננד פתח את פיו לענות אך קולו מת בגרונו.

"היום חוזה האירוסין ומחר או מחרתיים כבר החתונה? אתה ממהר רב־חובל," אמר דנגלר.

"דנגלר," השיב אדמונד בחיוך. "אומר לך מה שאמרה מרצדס זה־עתה לקדרוס: אל תעניק לי תואר שעדיין אינו מגיע לי, זה עלול להביא אסון."

"סליחה," אמר דנגלר "רק אמרתי שאתה נראה כנחפז מדי, והרי יש לנו פנאי, 'פרעה' תחזור לים רק בעוד שלושה חודשים."

"תמיד ממהרים אל האושר, מר דנגלר, אבל נוסף על כך עלי לנסוע לפאריס."

"באמת? לפאריס? בפעם הראשונה תיסע לשם, דנטס?"

"כן."

"יש לך עסקים שם?"

"לא עסקים שלי. זאת השליחות האחרונה שהטיל עלי רב־החובל לקלר ועלי למלאה. אל תדאג, אני אחזור מיד."

"כן, כן, אני מבין," אמר דנגלר בקול רם ובלחש הוסיף: "לפאריס, ודאי למסור לתעודתו את המכתב שנתן לו המרשל. המכתב הזה נותן לי רעיון, רעיון מצויין! דנטס, עדיין לא נרשם שמך בספר האוניה 'פרעה' כמספר 1." והוא צעק אל דנטס המתרחק:

"סע בשלום!"

"תודה," השיב דנטס והפנה את ראשו לאחור.

שני הנאהבים המשיכו בדרכם, שקטים ומאושרים.

4

הַקֶּשֶׁר

דנגלר ליווה את השניים בעיניו עד שנעלמו מאחורי מבצר סנט ניקולס, ואז החזיר את מבטו אל פרננד החיוור והרועד ואל פרננד המגמגם שיר־שיכורים.

"ובכן, אדוני," אמר לפרננד, "החתונה הזאת אינה גורמת אושר לכולם, כמדומני."

"החתונה הזאת מובילה אותי אל היאוש," ענה פרננד.

"אתה אוהב את מרצדס?"

"אני מעריץ אותה."

"זמן רב?"

"תמיד אהבתי אותה."

"ואתה תולש את שערותיך במקום לחפש עצה?"

"מה אתה רוצה שאעשה?"

"אני יודע? זה נוגע לי? נדמה לי שלא אני מאוהב במרצדס אלא אתה."

"רציתי להרוג אותו, אבל היא אמרה שאם יקרה לו אסון תמות גם היא."

"ואתה מאמין לה? דיבורים לחוד ומעשים לחוד."

"אתה אינך מכיר את מרצדס, אדוני."

"גולם," לחש דנגלר. "אם היא תתאבד או לא, מה זה חשוב? העיקר שדנטס לא יהיה לרב־חובל."

"אם תמות מרצדס אמות גם אני," אמר פרננד שוב.

"זאת אהבה!" אמר קדרוס בקול צרוד מיין. "זאת אהבה, או שאני לא יודע מה זאת אהבה!"

"פרננד," אמר דנגלר, "אתה נראה לי בחור טוב. הייתי רוצה לחלץ אותך מן הצרה."

"כן," אמר קדרוס, "ננסה."

"יקירי, אתה חצי־שיכור," אמר לו דנגלר. "גמור את הבקבוק ותהיה שיכור שלם. שתה ואל תתערב. לנו דרוש ראש צלול."

"אני שיכור?" מחה קדרוס. "אתה מצחיק אותי! אני יכול לשתות עוד ארבעה בקבוקים, הבקבוקים שלך אינם גדולים מבקבוקי מי־קולון! אבא פמפיל, הבא לי עוד יין!" והוא היכה בכוסו על השולחן.

"מה אמרת, אדוני?" שאל פרננד בדריכות.

"מה אמרתי? אינני זוכר," אמר דנגלר. "קדרוס השיכור בילבל אותי."

"שתה כמה שאתה רוצה!" צעק קדרוס. "מסכן מי שפוחד מיין. הוא איש רע וזומם מזימות, לכן הוא פוחד שאם ייכנס יין ייצא סוד."

והוא שר בקול צרוד:

"הרשעים שותים מים

"המבול הוכיח זאת."

"אמרת שאתה רוצה לעזור לי," אמר פרננד.

"כן," אמר דנגלר. "נדמה לי שאפשר למנוע את החתונה בלי להרוג את דנטס."

"רק המוות יפריד ביניהם," אמר פרננד.

"יש בטענה הזאת הגיון של שבלול," אמר קדרוס. "דנגלר הוא פיקח וערמומי כמו יווני. הוא יוכיח לך שאתה טועה. תוכיח לו דנגלר! תסביר לו שאין צורך להרוג את דנטס. תהיה זאת שטות אם הוא ימות. הוא בחור מצוין ואני אוהב אותו. אני שותה לחיי דנטס!"

פרננד קם בקוצר־רוח.

"תן לו לדבר," אמר דנגלר. "הוא שיכור, אבל אין הוא טועה בהרבה. ההיעדרות מפרידה לא פחות מן המוות. תאר לעצמך שחומות בית־כלא מפרידות בין אדמונד למרצדס. הרי זה כאילו הפריד ביניהם הקבר."

"מבית־כלא משתחררים," אמר קדרוס, שנאחז בשיחה בשארית צלילות דעתו, "ואדם כמו אדמונד דנטס, כאשר הוא משתחרר, הוא מתנקם."

"מה איכפת ליי!" לחש פרננד.

"ומדוע יאסרו את דנטס?" הוסיף קדרוס, "הוא לא גנב, לא הרג ולא רצח."

"סתום את הפה," אמר דנגלר.

"אני לא רוצה לסתום את הפה." אמר קדרוס. "אני רוצה שיסבירו לי מדוע יאסרו את דנטס. אני אוהב את דנטס. אני שותה לחיי דנטס!"

והוא הריק אל גרונו עוד כוס.

דנגלר עקב אחרי השיכרון המתעצם בעיניו של החייט, ואמר לפרננד: "ובכן הבנת? אין צורך להרוג אותו!"

"כמובן, לו היה אפשר להביא למאסרו. אבל האם זה אפשר?"

"מי שמחפש, מוצא אמצעי," אמר דנגלר. "אבל למה לי להתערב? מה זה נוגע לי?"

"אינני יודע אם זה נוגע לך," אמר פרננד ותפס בידו. "דבר אחד אני יודע. יש לך סיבה לשנוא את דנטס. אדם שיש שנאה בליבו אינו טועה בשנאה של אחר."

"אני אינני שונא את דנטס. ראיתי את אסונך, והוא נגע לליבי, זה הכול. אם נדמה לך שיש לי מניע אישי, לך לשלום, ידידי, וחלץ את עצמך מן הצרה בכוחות עצמך."

ודנגלר קם ממקומו כמתכוון להסתלק.

"לא, לא," אמר פרננד. "הישאר! מה איכפת לי אם אתה שונא את דנטס? אני שונא אותו, אני מודה. מצא פתרון, ובלבד שהוא לא ימות. מרצדס תתאבד אם הוא ימות."

קדרוס הרים את ראשו שנשמט על השולחן ושלח מבט בוהה בפרננד ובדנגלר.

"דנטס ימות?" אמר. "מי מדבר פה על רצח? אני לא מסכים. הוא ידידי. הבוקר הציע לי כסף. אני לא מסכים שיהרגו את דנטס."

"מי מדבר על רצח, גולם!" אמר דנגלר. "זאת רק בדיחה. שתה והנח לנו." והוא מילא את כוסו של קדרוס.

"כן, כן. לחיי דנטס!" אמר קדרוס ורוקן את כוסו. "לחייו! לחייו! לחי...!"

"אבל איך... איך?" אמר פרננד.

"לא מצאת בעצמך?"

"לא, אתה תמצא."

"אמת," אמר דנגלר, "הצרפתים יותר פקחים מהספרדים. הספרדים מעלים גרה, והצרפתים ממציאים."

"תמציא!" אמר פרננד בקוצר־רוח.

"מלצר," קרא דנגלר. "הבא עט, דיו ונייר!"

"עט, דיו ונייר?" גמגם פרננד.

"כן, אני רואה־חשבון. העט, הדיו והנייר הם כלי־עבודתי. בלעדיהם איני יכול לעשות כלום."

המלצר הניח את הנייר, הדיו והעט על השולחן שבסוכה.

"מי היה מעלה על דעתו," אמר קדרוס ושמט את ידו על הנייר, "שמכשירי־כתיבה מסוגלים להרוג אדם יותר מרוצח שאורב לו ביער. עט, דיו ונייר מפחידים אותי יותר מחרב ומאקדח."

"האיש הזה עדיין איננו די שיכור," אמר דנגלר. "מזוג לו עוד יין, פרננד."

פרננד מילא את כוסו של קדרוס, וזה הרים את ידו מהנייר ופשט אותה אל הכוס.

"במסעו האחרון התעכב דנטס בנאפולי ובאי אלבה," אמר דנגלר. "אפשר להודיע לתובע המלכותי שהוא סוכן של בונפרט..."

"אני בעצמי אלשין עליו," אמר הצעיר.

"ואז יחתימו אותך על הצהרה, ויעמתו אותך עם האיש שהלשנת עליו. דנטס לא יישאר לנצח בבית־הכלא, באחד הימים הוא ייצא וביום ההוא אוי ואבוי לאדם שהושיב אותו מאחורי סורג ובריח!"

"רק את זה אני מבקש," אמר פרננד. "שיתגרה בי!"

"ומרצדס תשנא אותך לעולם," אמר דנגלר. "לא, לא. מוטב שתיקח את העט הזה, כמו שאני עושה עכשו, תטבול אותו בדיו הזאת ותכתוב מכתב־הלשנה ביד שמאל, כדי שאף אחד לא יוכל לזהות את כתב־היד."

כנאה דורש ונאה מקיים כתב דנגלר כמה שורות בידו השמאלית ובכתב מעוקם, שלא היה כל דמיון בינו לבין כתב־ידו הרגיל, ונתן את המכתב לפרננד, שקרא בלחש:

"ידיד הכתר והדת מזהיר בזה את כבוד התובע המלכותי, שאדם המכונה אדמונד דנטס, סגן רב־חובל בספינה 'פרעה', שהגיעה הבוקר מאיזמיר, לאחר שעגנה בנאפולי

ובאי אלבה, קיבל ממוראט מכתב שנועד לרודן,* וכן קיבל מן הרודן מכתב המיועד לוועד הבונפרטיסטי בפאריס.

"הוכחה לפשע תימצא כשיעצרו אותו. המכתב חבוי על גופו, בבית אביו או בתא שלו בספינה 'פרעה'."

"זהו," אמר דנגלר. "כך תהיה לנקמתך גם משמעות לאומית, לא יפול עליך חשד והדברים יתגלגלו מעצמם. עליך רק לקפל את המכתב, כמו שאני עושה, ולכתוב למעלה: 'לכבוד התובע המלכותי'. זה הכול."

ודנגלר כתב את הכתובת, כאילו תוך־כדי משחק.

"כן, זה הכול," אמר קדרוס, ששמע, במאמץ אחרון את קריאת המכתב והבין במעומעם שהוא עלול לגרום אסון. "כן, זה הכול, אבל זאת נבלה."

והוא הושיט את ידו לקחת את המכתב.

"מובן מאליו," אמר דנגלר והרחיק את המכתב מטווח ידו, "מובן מאליו שכל זה רק בדיחה. אני אהיה הראשון שיצטער אם יקרה משהו לדנטס. דנטס הטוב! הינה..."

והוא קימט את המכתב והשליך אותו לפינת הסוכה.

"בשעה טובה," אמר קדרוס. "דנטס הוא ידיד שלי ואני לא רוצה שיעשו לו רעה."

"מי מתכוון לעשות לו רעה? לא אני ולא פרננד!" אמר דנגלר וקם מכסאו. פרננד נשאר יושב בכיסאו ולא גרע את מבטו המלוכסן מהנייר המקומט שבפינה.

"אם כך, הביאו יין. אני רוצה לשתות לחיי דנטס ומרצדס היפה," אמר קדרוס.

"כבר שתית די, שיכור," אמר דנגלר, "ואם תשתה עוד תישן כאן, לא תוכל לעמוד על הרגליים."

"בוא, נחזור," אמר קדרוס. "אתה בא, פרננד? תחזור איתנו למרסיי?"

"לא," ענה פרננד, "אני אחזור לשכונת הקטלנים. אין לי מה לעשות במרסיי, ואין לי חשק ללכת לשם."

"כרצונך! חופש לכול! בוא דנגלר, האדון הזה יחזור אל הקטלנים, זה מה שהוא רוצה!"

דנגלר ניצל את רגע־החולשה של קדרוס וגרר אותו לכיוון מרסיי, כדי לקצר, וגם כדי להקל על פרננד, חזר לא דרך רציף הגדה החדשה אלא בדרך שער סנט־ויקטור. קדרוס נתלה על זרועו והלך ברגליים כושלות. אחרי עשרים צעדים הפנה דנגלר את ראשו וראה שפרננד מרים את הנייר, תוחב אותו לכיסו, יוצא מהסוכה ורץ.

"מה הוא עושה?" קרא קדרוס. "הוא שיקר, הוא אמר שהוא הולך אל הקטלנים והינה הוא רץ העירה! פרננד! חביבי!"

"עיניך מטעות אותך," אמר דנגלר, "הוא הולך ישר לשכונה."

"באמת?" אמר קדרוס, "הייתי מוכן להישבע שהוא פנה ימינה, איך היין משקר!"

"טוב, טוב," לחש דנגלר. "נדמה לי שהדברים מתגלגלים בדרך הנכונה. תיתן להם להתגלגל."

* הכוונה לנפוליאון.

5

אֲרוּחַת הָאֵרוּסִים

למחרת היה יום נאה. לאור קרני הארגמן של השחר נראו חודי הגלים המקציפים כאבני־אודם, ואז עלתה השמש.

הארוחה הוכנה בקומה הראשונה של הפונדק "רזרבה", אולם בעל שישה חלונות, שמעל כל אחד מהם רשום שם אחת הערים הגדולות של צרפת. גזוזטרת־עץ התמשכה לאורך החלונות.

סעודת האֵירוסים נקבעה לשעות הצהריים אבל כבר בשעה אחת עשרה בבוקר מילאו את הגזוזטרה אורחים קצרי־רוח, המלחים של "פרעה" וחיילים, חבריו של דנטס, כולם בבגדים מהודרים לכבוד החתן והכלה.

השמועות סיפרו, שבעל הספינה יכבד בנוכחותו את אירוסי סגן רב־החובל, וזה היה כבוד גדול. דנגלר, שבא עם קדרוס, אישר את השמועה. באותו בוקר אמר לו מר מורל, שהוא יבוא לסעודה ב"רזרבה". כשנכנס מורל קיבלו אותו מלחי "פרעה" בתשואות. עתה היו בטוחים שדנטס יתמנה רב־חובל, ושמחו על כך.

דנגלר וקדרוס נשלחו להודיע לחתן שיזדרז. הם יצאו בריצה, וליד חנות־הנשק פגשו חבורה קטנה שבאה לקראתם.

ארבע נערות קטלניות, חברותיה של מרצדס, ליוו את הנאהבים שהלכו שלובי־זרוע. ליד הכלה צעד אבא דנטס ומאחוריהם פרננד, בחיוך חורש־רעה. מרצדס ודנטס לא ראו את החיוך הזה. הם היו מאושרים וראו רק את עצמם ואת השמים הכחולים.

דנגלר וקדרוס לחצו בלבביות את ידו של אדמונד והצטרפו לתהלוכה, דנגלר ליד פרננד וקדרוס ליד אבא דנטס.

הישיש היה לבוש בבגדיו היפים, מבד סטין, ובמעיל מקושט בכפתורי מתכת. את רגליו הדקות והרועדות כיסו גרבי־כותנה נהדרים, מנוקדים, מוברחים מאנגליה, ומכובעו המשולש השתלשלו סרטים כחולים ולבנים.

בשל התקווה לסעודה הגונה התפייס קדרוס בליבו עם משפחת דנטס. רק זכרון עמום מאירועי אמש נשאר בו, כקרע של חלום.

דנגלר הציץ באוהב המאוכזב שצעד מאחורי החתן והכלה. מרצדס שכחה אותו; כל תשומת־ליבה היתה נתונה לאהובה. חיוורון וסומק התחלפו בפניו של פרננד, ומפעם לפעם שלח מבט לכיוון מרסיי, כמצפה למאורע גורלי.

לבושו הפשוט של דנטס היה מעין פשרה בין מדי הצי לחליפה אזרחית. מרצדס

היפהפיה לא הסתירה את שמחתה מאחורי ריסיה הקטיפתיים, כבת עיר; היא חייכה לכל עבר, כאומרת: "שמחו בשמחתי! אני מאושרת!"

מהפונדק "רזרבה" יצאו לקראת הזוג מר מורל וכמה מלחים וחיילים, ואדמונד הניח את זרוע ארוסתו ושילב את זרועו בזו של מר מורל. בעל־הספינה והכלה עלו ראשונים במדרגות־העץ אל אולם הסעודה.

"אבא, עמוד לימיני, ולשמאלי יעמוד האיש שהוא לי כאח," אמרה מרצדס וקולה הרך חדר ללבבו של פרננד כמדקרת פגיון. הדם אזל מפניו. דנטס מיקם את מר מורל לימינו ואת דנגלר לשמאלו, ורמז בידו לכל הנוכחים, לתפוס מקומות ליד השולחן.

הוגשו נקניקיות חומות בעלות ניחוח חריף, סרטנים בעלי שריון מבהיק, צדפות ורודות וקיפודי־ים דומים לערמונים קוצניים, כל מעדני המנות הראשונות שמטילים הגלים על החוף ושהדייגים איני־הטעם קוראים להם "פירות־הים".

"איזו שתיקה נפלאה!" אמר אבא דנטס והתענג על כוס יין לבן שאבא פמפיל בכבודו ובעצמו הניח לפני מרצדס. "קשה לנחש שיושבים פה שלושים בני־אדם ורוצים לצחוק ולשמוח."

"להיות בעל לאשה, לא תמיד זה משעשע," אמר קדרוס.

"אני מאושר מכדי לשמוח," אמר דנטס. "אם לכך התכוונת, שכני קדרוס, לא טעית! לפעמים השמחה מעיקה כמו כאב."

דנגלר הציץ מן הצד בפרננד, ואמר לדנטס: "אתה חושש ממשהו? הרי הכול קרה כפי שרצית."

"זה בדיוק מה שמפחיד אותי," השיב דנטס. "נדמה לי שהאדם לא מתאים לאושר שבא בקלות כזאת! האושר הוא כמו הארמונות באיים המכושפים שדרקונים שומרים על פתחיהם. צריך להיאבק כדי לכבוש אותו, ואני אינני יודע מדוע זכיתי בקלות לאושר, להיות בעלה של מרצדס."

"בעל? בעל?" אמר קדרוס בצחוק. "עדיין לא, רב־חובל שלי. נסה לומר לה שאתה כבר בעלה, ותראה מה תהיה התגובה!"

פרננד התחבט בכסאו, נרעד עם כל רחש קל, ומפעם לפעם ניגב את הטיפות הגדולות שזרמו על מצחו כמו הטיפות הראשונות של גשם זעף.

"שכני קדרוס," אמר דנטס, "לא כדאי להתווכח על דבר של מה בכך. אמנם, מרצדס עדיין אינה אשתי... (הוא שלף את שעונו) אבל בעוד שעה וחצי תהיה אשתי כדת וכדין!"

קריאת הפתעה פרצה מכל הפיות. רק אבא דנטס שתק, וחיוך רחב חשף את שיניו, שנשארו יפות. מרצדס חייכה ולא הסמיקה. פרננד תפס בתנועת־עווית את סכינו.

"בעוד שעה!" אמר דנגלר בחרדה. "איך?"

"כן ידידי," השיב דנטס. "הודות לאשראי שהעניק לי מר מורל. אחרי אבי אני חייב למר מורל תודה על כל היקר לי בעולם. הכרזנו על נישואינו, ובשעה שתיים וחצי מחכה

לנו ראש העיר בבית העיריה. זה עתה צילצל השעון, השעה אחת ורבע, לכן לא אטעה בהרבה אם אומר שבעוד שעה וחצי תוכל לקרוא למרצדס גברת דנטס."

פרננד עצם את עיניו. ענן של אש חרך את עפעפיו. הוא נשען על השולחן ולא הצליח לכבוש גניחה עמומה, שנעלמה ברעש הצחוק והברכות של הקהל.

"זה מה שקוראים מהירות," אמר אבא דנטס.

"ושאר ההליכים הרשמיים?" מחה דנגלר בקול רפה. "החוזה, כתב הנישואים?"

"החוזה," אמר דנטס, "כבר כתוב וחתום. למרצדס אין כלום, וגם לי לא! אנחנו נשואים בחלוקה שווה של רכוש, לכך לא דרוש זמן רב לכתיבה וגם התשלום אינו גדול."

בדיחה זאת עוררה עוד צחוק וקריאות הידד.

"וכך," אמר דנגלר, "מה שחשבנו לסעודת אירוסין היא סעודת כלולות."

"לא ולא," אמר דנטס; "לא תפסיד שום דבר, אל תדאג. מחר בבוקר אני נוסע לפאריס. ארבעה ימים הלוך, ארבעה ימים חזור, יום אחד למשימה שהוטלה עלי, ובאחד במרס אחזור. בשניים במרס תתקיים סעודת כלולות אמיתית."

התקווה למשתה נוסף הכפילה את הצהלה, ואבא דנטס, שהתלונן קודם על השקט, עשה מאמצים נואשים לאחל אושר לבני הזוג. סביב השולחן שררה הצהלה הקולנית המלווה את סופי־הסעודות של פשוטי־העם. כל מי שלא היה מרוצה ממקום ישיבתו ליד השולחן חיפש לו שכנים אחרים וישב לידם. כולם דיברו בבת אחת.

חיוורונו של פרננד עבר ללחייו של דנגלר. פרננד נראה כנידון לגיהינום בתוך אגם של אש. הוא קם ממקומו, צעד הנה והנה באולם וניסה לא לשמוע את קולות השירה ונקישת הכוסות. קדרוס ניגש אליו, ובאותו רגע הצטרף אליהם דנגלר בפינת האולם.

"למען האמת," אמר קדרוס, שנימוסיו של דנטס והיין הטוב של אבא פמפיל עקרו מליבו את שרידי השנאה, "למען האמת, דנטס הוא בחור טוב. וכשאני רואה אותו יושב ליד ארוסתו אני אומר שהיה חבל לנסות עליו את הבדיחה המרושעת שזוממתם אמש."

"ואמנם," אמר דנגלר, "אתה רואה שאין לה תוצאות. מר פרננד סבל, ואני ריחמתי עליו, אבל עכשו הוא שושבין של יריבו, ואין על מה לדבר."

קדרוס התבונן בפרננד, שפניו האפירו.

"זה קרבן גדול," הוסיף דנגלר. "הנערה באמת יפהפיה."

"נצא?" שאלה מרצדס. "השעה שתיים, ומצפים לנו בשתיים ורבע."

"כן, כן, נצא!" אמר דנטס וקם ממקומו.

"נצא!" קראו במקהלה כל המוזמנים.

ברגע ההוא ראה דנגלר שפרננד, היושב על אדן החלון, פוער עיניים, מתרומם בעווית וצונח על מקומו, ואז נשמע רעש עמום מהמדרגות, קול צעדים כבדים ושיקשוק כלי־נשק. הרעש גבר על קולות המסובים. בן־רגע השתררה דממת־חרדה.

"בשם החוק!" הכריז קול. איש לא ענה לו. הדלת נפתחה וקצין־משטרה ענוד סרט נכנס עם ארבעה חיילים חמושים וסמָל. החרדה נהפכה לאימה.

"מה קרה?" שאל בעל־הספינה וצעד לקראת קצין המשטרה, מכרו. "אין ספק שנפלה פה טעות, אדוני."

"אם זאת טעות," השיב קצין המשטרה, "אתה יכול להיות בטוח, מר מורל, שהיא תתוקן. עכשו יש בידי פקודת־מעצר, ואף שאני עושה את תפקידי בצער, בכל זאת עלי למלא אותו. מי מכם, רבותי, הוא אדמונד דנטס?"

כל המבטים הופנו אל הצעיר, שהיה נרגש אך שמר על כבודו. הוא צעד קדימה ואמר:

"אני, אדוני. מה רצונך ממני?"

"אדמונד דנטס," אמר קצין המשטרה. "בשם החוק אני עוצר אותך!"

"אתה עוצר אותי?" אמר אדמונד וחיוורון קל כיסה את פניו, "אבל מדוע אתה עוצר אותי?"

"אינני יודע. בחקירתך הראשונה תדע הכול."

מר מורל הבין שאין מה לעשות. קצין משטרה ענוד סרט אינו בן־אדם אלא כלי בידי החוק, פסל קר, חרש אילם. אבל דנטס הזקן נפל לרגלי הקצין, בכה והתחנן. הדמעות והתחנונים היו לשווא, אבל יאושו נגע לליבו של קצין המשטרה.

"אדוני," אמר לו. "הירגע. ייתכן שבנך עבר עבירה קלה כלפי המכס או כלפי רשויות הבריאות, אחרי שיגבו ממנו עדות ישוחרר."

"מה קרה? מה פירוש כל זה?" שאל קדרוס בכעס את דנגלר, שהעמיד פנים כמופתע.

"מאין לי לדעת?" ענה דנגלר. "אני יודע כמוך. אינני מבין כלום!"

קדרוס חיפש בעיניו את פרננד, אבל הוא נעלם. אירועי ליל אמש עלו באותו רגע בזכרונו בבהירות נוראה, כאילו הוסר המסך שהטיל השיכרון על הזיכרון.

"הו! הו!" אמר בקול צרוד. "האם זה ההמשך לבדיחה שדיברת עליה אתמול? אם כך, אוי לאדם שזאת ההלצה שלו. היא עצובה מאוד."

"לא, לא!" צעק דנגלר. "הרי אתה יודע היטב שקרעתי את הנייר."

"לא קרעת אותו," אמר קדרוס. "השלכת אותו לפינה."

"סתום את הפה. אתה לא ראית כלום. היית שיכור."

"איפה פרננד?" שאל קדרוס.

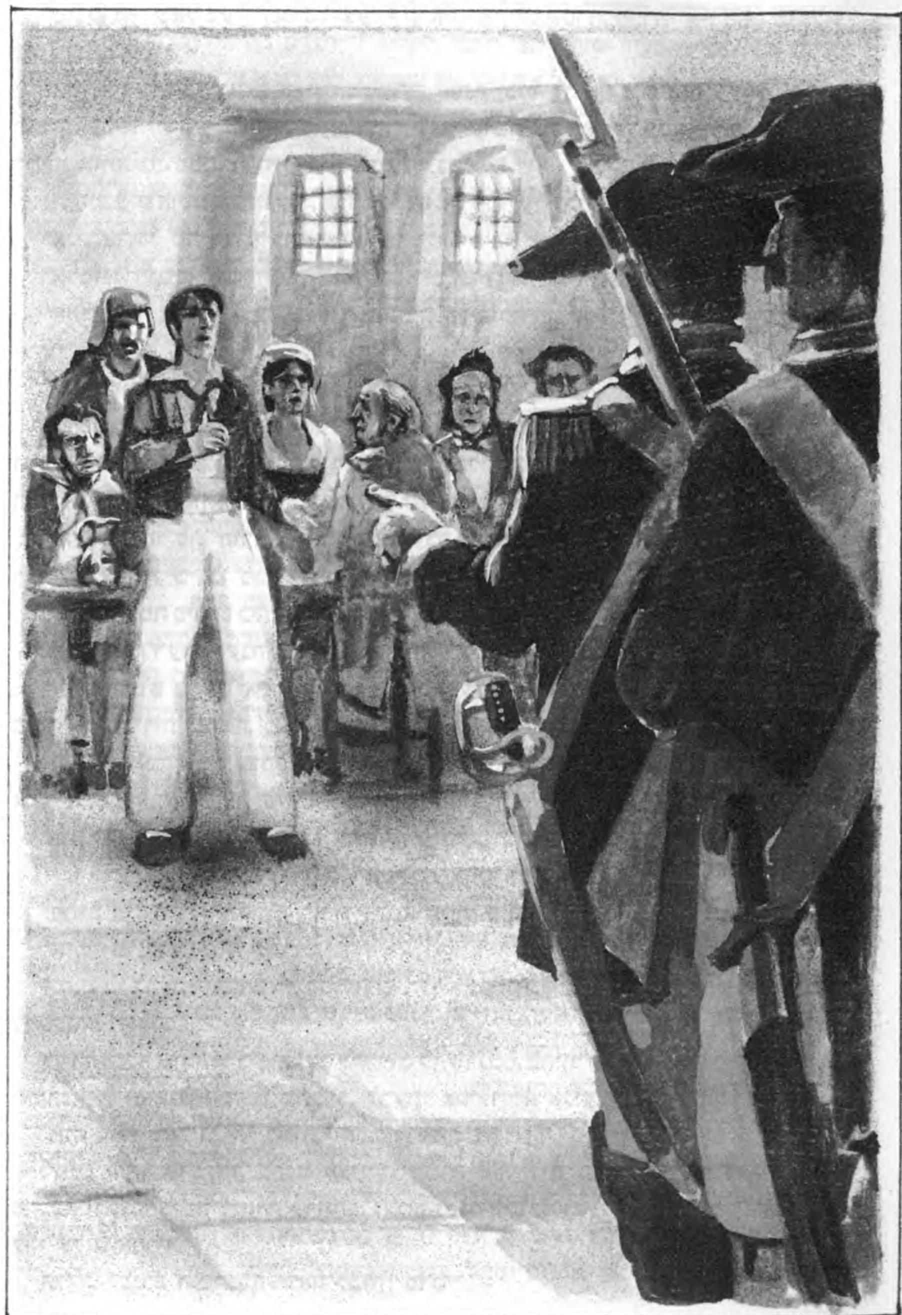
"מאין לי לדעת?" השיב דנגלר. "ודאי הלך לענייניו. אבל במקום לפטפט בוא, נעזור למסכנים האלה."

כשהתנהלה שיחה זו בין דנגלר לקדרוס לחץ דנטס, בחיוך על פניו, את ידי כל ידידיו ואמר: "אל תדאגו, הטעות תתברר. לדעתי אפילו לא אגיע לבית־הסוהר."

"אה! מובן מאליו, אני בטוח," אמר דנגלר.

דנטס ירד במדרגות, לפניו קצין המשטרה והחיילים סביבו. ליד הכניסה עמדה מרכבה ודלתה היתה פתוחה לרווחה. דנטס נכנס לתוכה ושני חיילים וקצין־המשטרה עלו אליה אחריו.

הדלת נסגרה והמרכבה יצאה לכיוון מרסיי.

"להתראות! להתראות, אדמונד!" צעקה מרצדס. אדמונד שמע את הקריאה שפרצה מליבה הפצוע. הוא הוציא את ראשו מהמרכבה וקרא:

"להתראות מרצדס!"

המרכבה נעלמה מאחורי המבצר סנט ניקולס.

"חכו לי כאן," אמר מורל. "אלך למרסיי ואביא לכם ידיעות."

"סע, סע וחזור מהר!" קראו כולם.

מרצדס ואבא דנטס נפלו זה בזרועות זה כשני קורבנות של מהלומה אחת. פרננד, שחזר מאי־שם, שתה כוס מים והתיישב על כיסא. מרצדס צנחה על כיסא, לא רחוק ממנו, והוא נרתע בתנועה לא־רצונית.

"זה הוא," אמר קדרוס לדנגלר.

"לא ייתכן," ענה דנגלר. "הוא טיפש מדי."

"דנגלר," שאל אותו מישהו. "מה דעתך?"

"לדעתי הביא איתו אדמונד כמה סחורות מוברחות."

"הו, אני נזכר," אמר האב המסכן. "אתמול אמר שיש לו בשבילי קפה וטבק."

"בוודאי חיפשו אנשי המכס באוניה ומצאו את הסחורה האסורה," אמר דנגלר, אבל מרצדס לא נאחזה בתקווה זו. היא פרצה בבכי.

"הרגעי, הרגעי," אמר לה אבא דנטס. "נקווה!"

"נקווה," חזר אחריו דנגלר.

"נקווה," ניסה פרננד לומר אבל המלה נתקעה בגרונו כעצם.

"הינה מר מורל!" קרא אחד האורחים מהגזוזטרה.

מרצדס והזקן, שרצו החוצה, נתקלו בבעל־הספינה על הסף. הוא היה חיוור.

"ובכן?" שאלו שניהם בבת אחת.

"ידידי," אמר מורל, "העניין חמור יותר משחשבנו."

"אדוני, אדמונד חף מפשע!" צעקה מרצדס.

"אני יודע," אמר מורל. "אבל מאשימים אותו שהוא סוכן של בונפרט."

זאת היתה האשמה נוראה בימים ההם. הזקן צנח על כיסא. מרצדס צעקה.

"רימית אותי, דנגלר!" לחש קדרוס. "זאת לא היתה בדיחה! אני לא אתן לנערה ולזקן למות מצער. אני אגלה הכול!"

"שתוק!" לחש דנגלר ותפס את קדרוס בידו. "מי אמר לך שדנטס אינו אשם? האוניה התעכבה באי אלבה, דנטס ירד לאי ונשאר בו כל היום. אם ימצאו אצלו את המכתב, כל מי שינסה לעזור לו יואשם גם הוא."

קדרוס נבהל.

"נחכה, אם כן," אמר.

"כן, נחכה," אמר דנגלר. "אם אינו אשם, הוא ישוחרר. אם הוא אשם, למה לנו להסתכן?"

"נלך," אמר קדרוס. "אינני מסוגל להישאר כאן."

הם יצאו. פרננד תמך במרצדס והחזיר אותה לשכונת הקטלנים. ידידיו של דנטס הובילו את אביו לביתו.

"אתה מאמין בזה, דנגלר?" שאל מורל, שהשיג את דנגלר וקדרוס בדרכו העירה. "אני אנסה להשיג ידיעות מממלא מקום התובע המלכותי, מר וילפור, אני מכיר אותו. הוא מלוכני, אבל גם בן־אדם, ונדמה לי שאינו רשע."

"אדוני," אמר דנגלר. "דנטס התעכב באי אלבה, ללא סיבה. זה נראה לי חשוד."

"וסיפרת למישהו על החשד שלך?"

"חס וחלילה," אמר דנגלר. "הרי אני יודע ששמים עליך עין בגלל דודך, מר פוליקר מורל! לא הייתי יכול לעשות עוול לך ולדנטס. חובתי היתה לספר את הסיפור לך, אך להסתירו מאחרים."

"ועכשו נשארה 'פרעה' בלי רב־חובל," אמר מורל.

"הרי נפליג רק בעוד שלושה חודשים," אמר דנגלר. "ועד אז ודאי ייצא דנטס לחופשי."

"ועד שייצא, מה יהיה?"

"אני מכיר את כל ענייני הספינה," אמר דנגלר. "אמלא את מקומו עד שייצא מבית־הכלא, ואז יתפוס הוא את מקומו ואני אחזור למקומי."

"תודה, דנגלר," אמר מורל. "קבל את הפיקוד והשגח על פריקת המטען."

כשהגיעו העירה נפרד מורל משני הידידים והלך להיכל המשפט.

"אתה עדיין רוצה לסייע לדנטס?" שאל דנגלר את קדרוס.

"לא, אבל הבדיחה שלך אשמה בכול!"

"ומדוע? לא בגללי ולא בגללך. פרננד אשם," אמר דנגלר. "אתה יודע שאני זרקתי את המכתב. היה לי נדמה שקרעתי אותו."

"לא קרעת," אמר קדרוס. "פרננד הרים אותו."

"כנראה העתיק אותו," אמר דנגלר. "אולי אפילו שלח אותו כמו שהוא! אל אלוהים! למזלי שיניתי את כתב־ידי."

"ידעת שדנטס משתייך לקושרים?"

"לא ידעתי. התכוונתי לבדיחה, וכנראה היתה זאת האמת. לא אנחנו האשמים אלא פרננד. עלינו רק לשתוק והסערה תחלוף, והברק לא יכה אותנו."

קדרוס נפרד מדנגלר והלך לביתו, מניע בראשו ומדבר אל עצמו.

יפה, אמר דנגלר בליבו. עכשו אני רב־חובל זמני, ואם הגולם הזה קדרוס לא ידבר, אהיה רב־חובל ממש. אלא מה, אולי בית־המשפט ישחרר את דנטס? לא! צדק הוא צדק!

6

מְמַלֵּא מְקוֹם הַתּוֹבֵעַ הַמַּלְכוּתִי

ברחוב גרן־קור שבמרסיי, מול מזרקת המדוזות, באחד הבתים הישנים, התקיימה, באותו יום ובאותן שעות, סעודת אירוסין. לא אנשים מדלת־העם, מלחים וחיילים, היו הקרואים במשתה זה אלא סלתה ושמנה של החברה, שופטים שהתפטרו בימי שלטונו של נפוליאון, קצינים ותיקים שערקו מצבאו וצעירים שחונכו לשנוא אותו. נושא השיחה היה נפוליאון, שמלך עכשו באי אלבה על ששת אלפים איש. לא מזמן היה שליט על חלק מן העולם ומאה ועשרים מיליון נתינים הריעו לו בעשר שפות; עתה הצביעו פקידי בית־המשפט על שגיאותיו הפוליטיות, אנשי הצבא דיברו על מפלותיו במוסקבה ובלַייפְּצִיג והנשים גינו את גירושיו מז'וזפינה. זקן שנשא את צלב הכבוד של לואי הקדוש הציע לשתות לחיי לואי השמונה־עשר. היה זה בעל הבית, המרקיז דֶה סנט מֶרָאן.

המרקיזה דה סנט מראן, אשה בת חמישים, בעלת מבט יבש, שפתיים דקות והליכות של בת אצילים, אמרה:

"המהפכנים גרשו אותנו מנחלותינו, ואנחנו מרשים להם לחרוש מזימות בארמונות שהיו שייכים לנו ושהם רכשו אותם בעד פרוסת לחם בימי הטרור. עכשו הם מודים שעשינו מעשה של מסירות נפש כשדבקנו בבית המלוכה. הם הריעו לשמש העולה, נפוליאון, וצברו הון. אנחנו הפסדנו את רכושנו. ועכשו הם מודים שמלכנו הוא לואי האהוב, ושהרודן שלהם היה בסך־הכול נפוליאון השנוא. נכון, מר דה־וילפור?"

"מה אמרת, גברתי המרקיזה?... סלחי לי, לא שמעתי," ענה ממלא מקום התובע המלכותי.

"הניחי לילדים, מרקיזה," אמר לה בעלה. "הם עומדים להינשא ויש להם נושאים אחרים לשיחה."

"אני מבקשת את סליחתך, אמא," אמרה עלמה יפה בעלת שיער בהיר ועיני קטיפה. "אני מחזירה לך את מר דה־וילפור שהשתלטתי עליו לרגע. מר דה־וילפור, אמי מדברת אליך."

"אני אענה למרקיזה, אם תואיל לחזור על שאלתה," אמר דה־וילפור.

"אני סולחת לָךְ רֶנֶה," אמרה המרקיזה בחיוך מפתיע ומלא רוך. "אמרתי, מר דה־וילפור, שלאנשי נפוליאון חסרות אמונתנו והתלהבותנו ומסירותנו."

"יש להם, גבירתי, משהו אחר: הקנאות. נפוליאון הוא מוחמד של המערב. בעיני פשוטי־העם השאפתנים נפוליאון הוא לא רק מחוקק ושליט אלא גם סמל השוויון."

"שוויון?" קראה המרקיזה. "נפוליאון סמל השוויון? ורוֹבֶּסְפְּיֶיר?* נדמה לי שדי בשודד אחד."

"רובספייר הוריד מלכים עד הגיליוטינה. נפוליאון העלה את העם עד כס־המלוכה," אמר דה־וילפור בצחוק. אמנם שניהם היו מהפכנים נתעבים, אבל נפוליאון — שאני מקווה כי הוא נפל ולא יקום עוד — לא איבד את אמונם של חסידיו הנלהבים."

"ידוע לך, מר דה־וילפור, שמדבריך נודף ריח של מהפכנות? אבל אני סולחת לך. אביך מהפכן, והתפוח נופל לא רחוק מן העץ."

פניו של דה־וילפור הסמיקו.

"אבי היה מהפכן," אמר, "אבל הוא לא הצביע עם אלה שדרשו להרוג את המלך. בימי משטר הטרור, נרדף גם הוא, וכמעט נכרת ראשו על אותו גרדום שראשו של אביו נכרת עליו."

"כן," השיבה המרקיזה והזכרון הנורא לא חולל אפילו שינוי קל בפניה, "אלא שכל אחד מהם היה עולה לגרדום בגלל עקרונות אחרים. משפחתי שמרה אמונים לנסיכים הגולים, ואילו אביך מיהר להצטרף למימשל החדש, והאזרח המהפכן נוּאַרְטְיֶה נהפך לרוזן ולסנָטור."

"אמא, אמא," אמרה רנה, "את יודעת שהוסכם בינינו לא לדבר על הזכרונות המרים האלה."

"גבירתי," אמר דה־וילפור, "אני מצטרף לעלמה דה סנט מראן ומבקש ממך למחוק את העבר. מדוע נטיח האשמות? הרי אפילו אלוהים אינו שולט בעבר. הוא יכול רק לשנות את העתיד. בני־האדם אינם יכולים להכחיש את העבר, אבל הם יכולים להצניעו. אני פרשתי לא רק מדעותיו של אבי, אלא גם משמו. אבי, שהיה — ואולי הוא עדיין — בונפרטיסט, נקרא בשם נוארטיה. שמי וילפור, ואני מלוכני."

"טוב מאוד, וילפור, טוב מאוד," אמר דה סנט מראן. "תמיד ביקשתי מהמרקיזה לשכוח את העבר, אבל מעולם לא הצלחתי להשפיע עליה. אני מקווה שאתה תצליח יותר ממני."

"אני מסכימה לשכוח את העבר," אמרה המרקיזה, "אבל על וילפור להיות נוקשה בעתיד. אל תשכח, וילפור, שקיבלנו את האחריות עליך בפני הוד־מלכותו. הוא הסכים לשכוח את העבר לפי המלצתנו. אם יפול קושר לידיך, זכור שמשגיחים עליך בשבע עיניים, מפני שידוע כי בן אתה למשפחה חשודה במגע עם קושרים."

"לצערי, גבירתי," אמר וילפור, "מקצועי ונסיבות הזמן מחייבים אותי להחמיר, ואני אחמיר. עלי להופיע בכמה תביעות פוליטיות, ובתחום זה כבר הראיתי את כוחי. לצערי יהיה עלי להמשיך בכך."

"כך אתה סבור?" שאלה המרקיזה.

* ממנהיגי המהפכה הצרפתית שהעלה רבים על הגיליוטינה.

"כך אני חושש. נפוליאון באי אלבה, קרוב מאוד לצרפת. לחסידיו יש תקוות. מרסיי מלאה קצינים בחצי־משרה שמתקוטטים יום יום עם המלוכנים. אנשי המעמד העליון נלחמים זה בזה בדו־קרב ופשוטי־העם רוצחים זה את זה."

"כן," אמר הרוזן דה־סַלְבְּיֶה, ידידו של מר דה סנט מראן, "אבל עכשו הוא יגורש מהאי אלבה."

"דובר בזה כשיצאנו מפאריס," אמר מר דה סנט מראן. "לאן שולחים אותו?"

"לסנט הלנה."

"סנט הלנה? מה זה?" שאלה המרקיזה.

"אִי, במרחק אלפיים קילומטרים מכאן, מעבר לקו המשווה," ענה הרוזן.

"בשעה טובה! כמו שאמר וילפור, היה זה שיגעון להושיב אותו בין קורסיקה, אי מולדתו ובין נאפולי, שבה עדיין מולך גיסו, מול איטליה, שרצה להמליך עליה את בנו! אם כן, אירופה תיפטר מנפוליאון, ווילפור יעזור למרסיי להיפטר מאוהדיו. האם יש לנו מלך או לא? אם יש מלך, על ממשלתו להיות חזקה ועל נציגיו להיות נוקשים, כדי למנוע את הרעה."

"לצערי, גבירתי," אמר וילפור בחיוך, "ממלא מקום התובע המלכותי ממלא את תפקידו אחרי שהרעה כבר נעשתה."

"עליו לתקן אותה."

"גבירתי, איננו מתקנים את הרעה. אנחנו רק מתנקמים בעושי הרעה."

"מר דה־וילפור," קראה צעירה יפה, בתו של הרוזן דה סלביה וידידתה של העלמה דה סנט מראן, "השתדל לפחות להציג לנו משפט נאה בימי שהותנו במרסיי. אף פעם לא ראיתי בית־דין של מושבעים; שמעתי שהוא מעניין מאוד."

"אכן, מעניין, עלמה," השיב ממלא המקום. "בבית־דין הדרמה אמיתית והכאבים ממשיים. האדם שתראי שם לא ישוב לביתו אחרי שיירד המסך, לא יאכל ארוחת ערב עם משפחתו ולא יעלה על מיטתו. הוא יחזור לכלא שבו מחכה לו התליין. אם יזדמן לי, אספק לך מחזה כזה."

"הוא מעביר בנו צמרמורת וצוחק!" אמרה רנה ופניה החווירו.

"מה לעשות? זה דו־קרב. כבר חמש או שש פעמים תבעתי עונש מוות לנאשמים פוליטיים ואחרים. מי יודע כמה פגיונות מושחזים בחושך, או כבר מכוונים נגדי?"

"בשם אלוהים!" אמרה רנה ופניה קדרו. "מר וילפור, אתה מדבר ברצינות?"

"קשה להיות רציני יותר ממני, עלמה," ענה המשפטן הצעיר בחיוך. "והמשפטים שהעלמה רוצה להשביע בהם את סקרנותה ואני רוצה להשביע בהם את שאפתנותי — מחמירים את המצב. חיילי נפוליאון, שתורגלו להרוג את אויביהם, לא יחשבו הרבה לפני שיהרגו את האויב הפרטי שלהם. כאשר אני רואה את עין הנאשם יוקדת בחמת־זעם אני מתלהב. זה לא משפט, זה קרב: אני נאבק ומתגונן והקרב מסתיים בנצחוני או בתבוסתי. נשקי הוא הטיעון המשפטי! הסכנה מעלה את הרמה של הנאום. נאשם שמחייך אלי אחרי

נאומי מוכיח לי שלא היטבתי לטעון. התובע המלכותי המשוכנע באשמתו של הנאשם חש גאווה כשהוא רואה את הנידון מחוויר כסיד וכורע תחת משקל הראיות. הוא יודע שהראש המורכן הזה יפול."

רנה פלטה צעקה קלה.

"אלה דיבורים!" קרא אחד האורחים.

"איש כזה נחוץ לנו בזמנים שכאלה!" אמר אחר.

"ואמנם," אמר עוד אחד, "במשפט האחרון היית נהדר וילפור היקר. אני מדבר על המשפט של האיש שרצח את אביו. הרגת אותו במלים עוד לפני שנגע בו התליין."

"אינני מרחמת על רוצחי הוריהם," אמרה רנה, "הנאשמים הפוליטיים האומללים!"

"המלך הוא אבי האומה, ומי שרוצה להרוג אותו רוצה להרוג אב של שלושים ושניים מיליון אנשים," אמרה אמה.

"מר וילפור," אמרה רנה. "הבטח לי לרחם על האנשים שאמליץ עליהם."

"יקירתי," אמרה המרקיזה, "את טפלי בכלבי הסְפַּנְיֶיל שלך ובבגדיך, והניחי לבעלך־לעתיד לעשות את עבודתו. כיום, כאשר כלי הנשק שובתים, כל הכוח בידי השופטים."

"הייתי מעדיפה שתהיה רופא," אמרה רנה. "מלאך המוות מפחיד אותי אף כי הוא מלאך."

"רנה הטובה," אמר וילפור והביט בה באהבה.

"בתי," אמר המרקיז. "מר וילפור ירפא את המוסר והפוליטיקה של המחוז, והאמיני לי, זה תפקיד נאה."

"וגם אמצעי להשכיח את התפקיד שמילא אביו," חזרה המרקיזה לסורה.

"גבירתי," אמר וילפור בחיוך עצוב, "אני מקווה שאבי התחרט על שגיאותיו. עכשו הוא תומך בדת ובסדר, ואולי הוא מלוכני יותר ממני, מפני שהוא חזר בתשובה."

וילפור הביט באורחים כבוחן את הרושם שעוררו דבריו המנוסחים היטב, כמו שהיה מתבונן בקהל כשהשמיע פסוק מוצלח בנאומו בבית־הדין.

"וילפור יקירי," אמר הרוזן דה־סלביה. "המלך בעצמו הביע את תמיכתו בנישואיך עם בת משפחת דה סנט מראן."

"מה לא אעשה כדי לשרתו!" קרא וילפור.

"כך אני אוהבת אותך," אמרה המרקיזה. "שיבוא קושר ברגע זה, אנחנו נדע איך לקבל את פניו."

"ואני, אמי," אמרה רנה, "מתפללת אני לאלוהים שישלח לווילפור רק גנבים קטנים, פושטי־רגל חלשים ורמאים, כדי שאישן במנוחה."

"זה כאילו איחלת לרופא שיטפל רק בכאבי־ראש, באדמת ובעקיצות־דבורים," אמר וילפור בחיוך. "אם את רוצה שאהיה לתובע מלכותי, אחלי לי מחלות קשות, שריפויין מוסיף כבוד לרופא."

כאילו נענה הגורל למשאלתו של וילפור נכנס החדרן ולחש כמה מלים באוזנו. וילפור התנצל, עזב את השולחן, וחזר אחרי כמה רגעים בפנים מאירות.

רנה התבוננה בו באהבה. אכן, הוא היה נאה. עיניו כחולות, גון עורו שחום ושפמו שחרחר.

"אמרת שאת רוצה שאהיה רופא," אמר וילפור. "ובכן זה הדמיון בין תובע לרופא. אין לי אף רגע אחד לעצמי. באים להפריע לי אפילו בסעודת האירוסין שלי."

"מדוע, אדוני?" שאלה העלמה בחרדה קלה.

"אם להאמין למה שסופר לי, בגלל חולה שהגיע לסוף דרכו. הפעם זאת מחלה רצינית, שסופה עמוד־התליה."

"אלוהים," קרא רנה והחווירה.

"באמת?" קראו הנוכחים פה אחד.

"נראה שהתגלה קשר בונפרטיסטי קטן."

"הייתכן?" אמרה המרקיזה.

"הינה מכתב ההלשנה."

וילפור קרא:

"ידיד הכתר והדת מזהיר בזה את כבוד התובע המלכותי שאדם המכונה אדמונד דנטס, סגן רב־חובל בספינה 'פרעה', שהגיעה הבוקר מאיזמיר, לאחר שעגנה בנאפולי ובאי אלבה, קיבל ממוּרָאט מכתב שנועד לרודן, וכן קיבל מן הרודן מכתב המיועד לוועד הבונפרטיסטי בפאריס."

"אבל זה מכתב בעילום שם," אמרה רנה, "והוא נשלח לא אליך כי אם אל התובע המלכותי."

"התובע המלכותי נעדר מהעיר, ובהיעדרו הגיע המכתב למזכירו, והמזכיר שלח לקרוא לי, לא מצא אותי והוציא צו־מעצר."

"נעצר פושע," אמרה המרקיזה.

"כלומר נאשם," העירה רנה.

"כן, גבירתי," השיב וילפור. "וכפי שאמרתי זה עתה לעלמה רנה, אם יימצא אצל הנאשם המכתב שכתב הרודן, מחלתו חמורה מאוד."

"היכן האומלל?" שאלה רנה.

"בביתי."

"לך, ידידי," אמרה המרקיזה. "מלא את חובתך, למען המלך."

"מר וילפור," אמרה רנה ושילבה את אצבעותיה. "היה רחמן, הרי זה יום אירוסינו."

וילפור ניגש לכיסא של העלמה ונשען עליו.

"אעשה כמיטב יכולתי, רנה היקרה, אבל אם הוא יימצא אשם לא תהיה ברירה אלא להשמיד את העשב הרע."

רנה התחלחלה למשמע המלה "להשמיד".

"אל תקשיב לדברי הפתיה הקטנה," אמרה המרקיזה. "היא עוד תתרגל."

וילפור נשק ליד היבשה שהושיטה אליו המרקיזה ושלח אל רנה מבט שאמר: את ידך אני רוצה לנשק.

"כמה עצוב!" נאנחה רנה.

"בתי," אמרה לה המרקיזה, "את כל־כך ילדותית! אני שואלת מה הקשר בין גורל המדינה ובין רגשנותך?"

"הו, אמא," לחשה רנה.

"גבירתי המרקיזה," אמר וילפור, "אני מבטיח לך למלא את תפקידי בלב שלם, כלומר במלוא החומרה," ובאותו זמן אמרו עיניו לארוסתו: אל תדאגי, רנה שלי, למען אהבתך אמתיק את הדין.

רנה השיבה לו באחד מחיוכיה המתוקים, והוא יצא מהחדר בלב מלא אושר.

7

הַחֲקִירָה

מחוץ לחדר־האוכל הסיר דה־וילפור מעל פניו את הבעת האושר ולבש הבעה רצינית של אדם חורץ־גורלות. אף שיותר מפעם אחת תירגל מול המראה את שינויי הבעות פניו, היה לו קשה להקדיר אותם הפעם.

לולא דעותיו הפוליטיות של אביו, היה אפשר לסווג את ז׳ראר דה־וילפור בין האנשים המאושרים ביותר בעולם. הוא ידע שאם לא יתרחק מדעות אלה יאיים עליו אסון. דה־וילפור היה אמיד, בעל דרגה בכירה בפרקליטות המדינה כבר בגיל עשרים ושבע, ועומד לשאת לאשה נערה יפת־תואר. הוא אהב אותה לא בתשוקה אלא מתוך חשבון, כראוי לאדם במעמדו. נוסף על יופיה היתה העלמה דה סנט מראן בת אחת המשפחות המקורבות לחצר המלכות, ויחידה להוריה שהועידו לה נדוניה של חמישים אלף אקו וירושה של חצי מיליון. כל הנתונים האלה ציירו תמונה של אושר.

ליד דלת היציאה חיכה לדה־וילפור מפקח המשטרה. מראה האיש הלבוש שחורים החזיר אותו בבת אחת מהרקיע השביעי אל המציאות. הוא לבש את הבעת־הפנים המתאימה ואמר לו, תוך כדי הליכה:

״אדוני, קראתי את המכתב בעיון. טוב עשית כשעצרת את האיש. ספר לי את כל הפרטים.״

״עדיין לא ידוע לנו דבר על הקשר. כל הניירות שנתפסו על גופו של הנאשם נאספו בצרור אחד, חתומים בשעווה ומונחים על מכתבתך. פרטי החשוד ודאי ידועים לך ממכתב־ההלשנה. שמו אדמונד דנטס, סגן רב־חובל של תלת־התרנית ׳פרעה׳, המובילה כותנה בין אלכסנדריה לאיזמיר, והשייכת למורל, בעל ספינות ממרסיי.״

״האם הנאשם שירת על אונית־מלחמה לפני שהצטרף לצי הסוחר?״

״לא, אדוני, הוא צעיר מאוד.״

״בן כמה?״

״תשע־עשרה או עשרים שנה לכל היותר.״

ברגע ההוא ניגש אדם אל דה־וילפור. היה זה מורל.

״ארון וילפור!״ קרא. ״אני שמח לפגוש אותך. נפלה טעות מוזרה שלא נשמעה כמוה. אדמונד דנטס, סגן רב־החובל בספינתי, נעצר.״

״אני יודע, אדוני,״ אמר דה־וילפור. ״אני עומד לחקור אותו.״

״אדוני,״ אמר מורל. ״אתה אינך מכיר את דנטס, אבל אני מכיר אותו היטב. הוא בחור

עדין־נפש ונקי־כפיים. לא אגזים אם אומר שהוא הימאי הטוב ביותר בכל צי הסוחר. אני ממליץ עליו בכל ליבי, ארוני."

דה־וילפור, חבר מפלגת האצילים ומלוכני קיצוני, הביט בזלזול במורל, שנמנה עם מפלגת העם והיה חשוד באהדה לנפוליאון, וענה לו בקרירות:

"ידוע לך, אדוני, שאדם עשוי להיות עדין־נפש, ישר בענייני מסחר, מומחה במקצועו ובכל זאת פושע פוליטי? ידוע לך?"

את הדברים האחרונים אמר המשפטן בהדגשה, כמאשים, ונעץ מבט חקרני באיש המעז ללמד זכות על זולתו כאילו אינו יודע שהוא עצמו זקוק למידת הרחמים.

מורל הסמיק. מצפונו הפוליטי לא היה נקי ביותר, וזכר הסוד שסיפר לו דנטס, על פגישתו עם המרשל ועל הדברים שאמר הקיסר, הביך אותו במקצת. בכל זאת אמר:

"אני מתחנן לפניך, מר וילפור, נהג בצדק ובנדיבות־לב, כטבעך, והחזר אלינו מהר את אדמונד דנטס המסכן."

המלים "החזר אלינו" נשמעו לממלא־מקום התובע המלכותי כסיסמה מהפכנית.

מה פירוש "החזר אלינו"? אמר בליבו. האם דנטס שייך לקבוצת־מחתרת? מדוע משתמש הפטרון שלו, בהיסח־הדעת, בלשון־רבים? המפקח סיפר, נדמה לי, שעצרו את הנאשם בקברט, כשהיה יחד עם חבורה!

ובקול אמר:

"אדון נכבד, אל תדאג. אם הנאשם חף מפשע לא לשווא היתה פנייתך, אך אם הוא אשם, אדוני הנכבד, יהיה עלי למלא את חובתי."

ליד ביתו, הצמוד להיכל המשפט, נפרד וילפור בנימוס קר כקרח, מבעל הספינה.

חדר הכניסה היה מלא שוטרים צבאיים וסוכני משטרה וביניהם עמד האסיר, שקט וחסר־תנועה. מבטי שנאה ננעצו בו מכל צד.

וילפור העיף מבט בדנטס, נטל את הניירות מהסוכן, נכנס לחדר ואמר: "הביאו לפני את האסיר."

המבט החטוף שנתן בנאשם הספיק לו כדי להתרשם ממנו. במצח הרחב זיהה את התבונה, בעיניים את אומץ־הלב ובשפתיים העבות והפתוחות את הכֵּנות. הוא זכר את האמרה הפוליטית: היזהר מן הרושם הראשון; לכן כבש את רגשותיו הטובים.

אחרי רגע נכנס דנטס. הוא היה חיוור, אך פניו המחייכים הביעו שלווה. הוא בירך את שופטו לשלום באדיבות ותר בעיניו אחר מקום־ישיבה, כאילו עמד לפני בעל־הספינה שלו, ואז נתקל במבטו העמום של וילפור, מבט של אדם שאינו רוצה שיקראו את מחשבותיו, ראה לפניו עיניים דומות לזגוגית אטומה, ונזכר שהוא עומד מול משפטן.

"מי אתה ומה שמך?" שאל וילפור ודפדף בניירות.

"שמי אדמונד דנטס, אדוני," ענה הצעיר בקול שקט וצלול. "אני סגן רב־חובל של 'פרעה', השייכת לארונים מורל ובנו."

"גילך?"

"שמונה־עשרה."

"במה היית עסוק כשנעצרת?"

"הייתי בחגיגת ארוסי, אדוני," אמר דנטס בקול נרגש. מה רב היה הניגוד בין השמחה ההיא ובין מצבו העגום עתה, בין פניו הקודרים של וילפור ובין האור הזוהר מפניה של מרצדס.

"בחגיגת אירוסיך?" שאל ממלא־המקום ונרעד בלי מֵשים.

"כן, אדוני, אני עומד לשאת אשה שאני אוהב אותה שלוש שנים."

וילפור, האדיש תמיד, נדהם בגלל הדמיון המוזר בין מצבו לזה של הנאשם, וקולו הנרגש של דנטס, שנטרד מחגיגת אירוסיו, כמוהו, עורר אהדה במעמקי ליבו. הוא חשב על הרושם שיעשה הסיפור הזה על באי הטרקלין של משפחת דה סנט מראן.

"המשך," אמר לדנטס.

"מה להוסיף?"

"הסבר את עניינך."

"יאמר לי אדוני מה להסביר, ואומר לו כל מה שאני יודע. אבל אין לי הרבה מידע."

"האם לחמת תחת פיקודו של נפוליאון הגזלן?"

"עמדתי להתגייס לצי המלחמה כשהורד נפוליאון מכס המלכות."

"מספרים שהשקפותיך הפוליטיות קיצוניות," אמר וילפור, אף שלא נאמר לו דבר שכזה.

"השקפותי הפוליטיות, אדוני? אני כמעט מתבייש להודות, שמעולם לא היו לי השקפות פוליטיות. אני רק בן שמונה־עשרה ואינני יודע הרבה. על המעט שאני, או שאהיה – אם אקבל את התפקיד שאני רוצה בו – אני חייב תודה למר מורל. כל השקפותי – האישיות, לא הפוליטיות – מצטמצמות בשלושה רגשות: אני אוהב את אבי, מכבד את מר מורל ומעריץ את ארוסתי מרצדס. זה כל מה שיש לי לומר לזכותי, ונדמה לי שזה לא כל־כך מעניין את הצדק."

וילפור סקר במבטו את פניו הרכים והגלויים של דנטס וזכר את דברי רנה, שביקשה עליו רחמים אף שאינה מכירה אותו. בכל מלה של דנטס מצא ראיה לחפותו. אדם צעיר, כמעט ילד, פשוט בהליכותיו ומשכנע, שופע חיבה מפני שהוא מאושר. והרי האושר הופך גם את הרשעים לטובי־לב. מבטו של דנטס, קולו ותנועותיו, כאילו ליטפו את החוקר הקשוח.

הרי זה בחור חביב, אמר בליבו. אני מקווה שאוכל למלא את משאלתה של רנה.

הוא הפנה את מבטו אל דנטס, שהשיב לו בחיוך.

"יש לך אויבים?"

"לי, אויבים?" אמר דנטס, "מעמדי צנוע ואין לי אויבים. אולי אני רגזן, תמיד ניסיתי למתן את רתחנותי. תחת פקודתי עומדים שנים־עשר מלחים. אם תחקור אותם הם יספרו לך שהם מכבדים אותי, לא כמו אב, לזה אני צעיר מדי, אלא כאח בכור."

"אולי יש מי שמקנא בך? אתה עומד להתמנות רב־חובל בגיל צעיר ולשאת אשה יפה. אולי גורלך הטוב הזה הקים לך מתנגדים."

"אתה מכיר את בני־האדם יותר ממני. זה ייתכן, אבל אם אלה המקנאים בי הם מידידי, אני מעדיף לא לדעת על כך, כדי שלא אהיה מוכרח לשנוא אותם."

"טעות. ההבנה רצויה תמיד. אתה נראה לי בחור הגון, לכן אתעלם מכללי־המשפט המקובלים. הינה מכתב־ההלשנה. אולי אתה מזהה את כתב־היד?"

דנטס התבונן בנייר, עננה הקדירה את מצחו והוא אמר:

"לא, אדוני, אינני מזהה את כתב־היד. הכתב מסווה. אבל יד זריזה כתבה אותו. אני חושב את עצמי למאושר מפני שאתה מטפל בענייני. האיש המקנא בי הוא אויבי, אויב ממש."

"וכעת," אמר ממלא־המקום, "ענה לי בכנות, לא כנאשם לשופט אלא כאדם העונה למי שמתעניין בגורלו: מהי האמת בהאשמה הזאת שנשלחה בעילום שם?"

"הכול ולא כלום, אדוני. זאת האמת, אני נשבע בכבוד הימאי שלי, באהבתה של מרצדס ובחיי אבי."

"דבר, אדון," אמר וילפור בקול, ובליבו חשב: אילו ראתה אותי רנה עכשו, היתה שבעת־רצון ממני.

"כשעזבנו את נאפולי חלה רב־החובל לקלר בדלקת קרום־המוח. לא היה רופא באוניה, ולקלר לא הסכים לחנות בשום נמל. הוא מיהר להגיע לאי אלבה, לכן הורע מצבו. בסוף היום השלישי, כשהרגיש שהוא הולך למות, קרא לי אל מיטתו ואמר: 'דנטס יקירי, הישבע לי בכבודך, לעשות מה שאצווה עליך. עניינים חשובים מאוד תלויים בזה.'

"'אני נשבע, רב־חובל,' עניתי.

"'אחרי מותי תקבל את הפיקוד על האוניה. הפנה אותה אל האי אלבה, עגון בפורטו פרג'ו ושאל על המרשל הגדול. תן לו את המכתב הזה. אולי יתנו לך מכתב אחר ויטילו עליך שליחות, שנועדה לי. בצע אותה במקומי'.

"'כן, רב־חובל,' אמרתי, 'אבל אולי לא יהיה לי קל להגיע אל המרשל הגדול.'

"רב־החובל נתן לי טבעת ואמר: 'הטבעת הזאת תפתח לפניך את כל הדלתות.'

"אחרי שעתיים כבר היה בלי הכרה, ולמחרת מת."

"ומה עשית?"

"מילאתי את פקודתו, אדוני, כמו שהיה עושה כל אחד. רצונו האחרון של כל גוסס קדוש, אבל משאלה אחרונה של רב־חובל היא גם פקודה. הפניתי את האוניה לאלבה. הגענו לאי למחרת; הצוות נשאר באוניה ואני ירדתי אל החוף. בתחילה סירבו להכניס אותי אל המרשל הגדול, אבל שלחתי אליו את הטבעת, וכל הדלתות נפתחו. חקרו אותי איך מת רב־החובל לקלר, והמרשל נתן לי מכתב ופקד עלי להביאו בידי לפאריס. הבטחתי לו שכך אעשה, מפני שזה היה רצונו האחרון של רב־החובל שלי. ירדתי בחוף

מרסיי, הסדרתי את ענייני האוניה, נפגשתי עם ארוסתי, שהיתה יפה ואוהבת יותר מתמיד. מר מורל עזר לנו להתגבר על הקשיים מצד אנשי הדת. השתתפתי בסעודת־האירוסין שלי, והחתונה עמדה להתקיים מיד; התכוונתי לנסוע מחר לפאריס. בסעודה נעצרתי, בגלל מכתב ההלשנה."

"כן, כן," אמר וילפור, "כנראה טעיתָ והיתה זאת טעות מצערת. יש לך הצדקה, מפני שאלה היו ההוראות שקיבלת מרב־החובל שלך, תן לי את המכתב שקיבלת באלבה, ואת מלת־הכבוד שלך שתתייצב למשפט כשתקבל את צו־ההזמנה, ולך אל ידידיך."

"אני חופשי!" צעק דנטס בשמחה.

"כן, אבל תן לי את המכתב."

"המכתב לפניך, אדון. לקחו אותו ממני עם כל הניירות האחרים, ואני רואה אחדים מהם על שולחנך."

"חכה," אמר ממלא המקום לדנטס, שכבר לקח את כפפותיו וכובעו. "חכה. למי נשלח המכתב?"

"למר נוארטיה, רחוב קוֹק־הֶרוֹן, פאריס."

אילו היכה אותו הברק לא היה דה־וילפור נדהם יותר. הוא צנח לתוך כורסתו ושלח את ידו אל צרור הניירות, עילעל בו בקדחתנות, שלף את המכתב הגורלי והעיף בו מבט מלא אימה.

"מר נוארטיה, רחוב קוק־הרון מס' 13," לחש ופניו הלבינו.

"כן, אדוני," אמר דנטס בתמהון. "אתה מכיר אותו?"

"לא," ענה וילפור בחיפזון; "משרתו הנאמן של המלך אינו מכיר קושרים."

"זה קשר?" שאל דנטס ונבהל. "כבר אמרתי לך שעל תוכן המכתב לא ידעתי כלום."

"כן," אמר וילפור בקול עמום. "אבל ידוע לך שמו של הנמען."

"כדי שאמסור לו את המכתב היה עלי לדעת את שמו."

"הראית את המכתב למישהו?" שאל וילפור.

"לא, אני נשבע, בכבודי, אדוני."

"ידוע למישהו שאתה נושא מכתב שנשלח מהאי אלבה למר נוארטיה?"

"אף אחד אינו יודע, חוץ מהאיש שנתן לי אותו."

"גם זה יותר מדי, יותר מדי!" אמר וילפור לעצמו. כשקרא את המכתב התקדר מצחו יותר ויותר. שפתיו הלבנות, ידיו הרועדות ועיניו היוקדות עוררו חששות כבדים בליבו של דנטס. כשסיים את קריאתו שמט וילפור את ראשו לתוך כפות ידיו.

"אל אלוהים, מה קרה לך, אדוני?" שאל דנטס בביישנות.

אחרי רגעים מספר הרים וילפור את פניו החיוורים וקרא שוב את המכתב.

"ואתה טוען שאינך יודע את תוכנו?" אמר שוב.

"בהן צדקי," אמר דנטס, "אין לי מושג. מה לך, אדוני, בשם אלוהים! אתה חולה? אתה רוצה שאקרא לעזרה?"

"לא, לא," אמר וילפור בחיפזון. "אל תזוז, אל תוציא הגה, אני נותן פה פקודות, לא אתה."

"אדוני," נעלב דנטס, "רציתי רק לעזור לך."

"אין לי צורך בעזרה. היתה זו חולשה של רגע. אתה עסוק בענייניך ולא בי, והשב לשאלותי."

מלים אלה בישרו חקירה, ודנטס ציפה לה, אבל וילפור רק העביר יד קפואה על מצחו המזיע וקרא את המכתב בפעם השלישית.

אילו ידע הבחור מה כתוב כאן! אמר בליבו. אם יוודע לו שנוארטיה הוא אבי, אני אבוד, אבוד לעולם!

הוא הביט באדמונד כמנסה לגלות את החבוי בליבו.

"אדוני," אמר הבחור האומלל, "אם אינך מאמין לי, אם אתה חושד בי, חקור אותי, אני אענה על שאלותיך."

וילפור השתלט על עצמו ואמר:

"אדון, ההאשמות נגדך חמורות מאוד. אין לי רשות להוציא אותך לחופשי כמו שקיוויתי. עלי לשאול בעצתו של השופט החוקר. הרי ראית איך התייחסתי אליך."

"כן, אדוני," אמר דנטס. "היית יותר ידיד מאשר שופט."

"עוד זמן־מה אחזיק אותך כאסיר, ואשתדל שיהיה זה זמן קצר. ההאשמה העיקרית נגדך היא המכתב הזה שאתה רואה..."

ווילפור ניגש אל האח, השליך את המכתב לאש וחיכה עד שנשרף כולו.

"אתה רואה," אמר, "השמדתי אותו."

"הו!" קרא דנטס, "אדוני, אתה יותר מאיש צדק, אתה טוב־לב!"

"הקשב," המשיך וילפור. "אתה יכול לתת בי אמון מלא."

"ודאי, אדוני! תן לי פקודות ואמלא אותן."

"לא," אמר וילפור, "לא פקודות אני רוצה לתת לך אלא עצות."

"אני אתנהג כאילו אלה פקודות."

"אתה תישאר עד הערב כאן, בהיכל המשפט. אם מישהו אחר יבוא לחקור אותך במקומי ספר לו כל מה שסיפרת לי, אבל אל תגיד אפילו מלה אחת על המכתב."

"אני מבטיח לך, אדוני."

היה נדמה שווילפור הוא המתחנן, והנאשם מרגיע אותו.

"אתה מבין," אמר וילפור והעיף מבט באפר שעדיין שמר את צורת הנייר והתעופף מעל לשלהבת. "אחרי שהושמד המכתב רק אני ואתה יודעים שהוא היה קיים. אם ידברו איתך עליו הכחש שהיה מכתב, ואז תינצל."

"אכחיש, אדוני," אמר דנטס.

"יפה, יפה!" אמר וילפור ושלח את ידו אל הפעמון.

פתאום נעצרה ידו.

"זה היה המכתב היחיד שנשאת?" שאל.

"היחיד."

"הישבע."

דנטס הרים את ידו ואמר: "אני נשבע."

וילפור צילצל, ומפקח־משטרה נכנס. וילפור לחש באוזנו כמה מלים, והמפקח השיב לו בניע־ראש. "לך אחרי הקצין הזה," אמר וילפור לדנטס.

דנטס העיף מבט־תודה אחרון בווילפור ויצא.

כשנסגרה הדלת צנח וילפור על הכורסה, כמעט מתעלף.

"הו, אלי," מלמל. "הרי לולא נעדר התובע המלכותי ממרסיי, ואילו נקרא הנה השופט החוקר ולא אני, הייתי אבוד. הנייר הארור הזה היה מטיל אותי לתהום. הו, אבי, אבי! עד מתי תהיה מכשול בדרכי לאושר? עד מתי יהיה עלי להילחם בעברך?"

לפתע אורו פניו, חיוך עלה על שפתיו המכווצות והמבט העמום נעלם מעיניו. רעיון נצנץ במוחו. מכתב זה, שאיים עלי באסון, אולי יביא לי הצלחה, אמר בלבו. ובכן, לעבודה!

כשנוכח לדעת שהנאשם כבר איננו בפרוזדור יצא מהיכל־המשפט והלך לבית ארוסתו בצעדים מהירים.

8

מְצוּדַת אִיף

בפרוזדור אותת מפקח המשטרה לשני שוטרים צבאיים הם תפסו את מקומם לימינו ולשמאלו של דנטס. הדלת, שחיברה את דירת ממלא מקום התובע המלכותי עם היכל המשפט, נפתחה, ודנטס ושומריו צעדו לאורך אחד המסדרונות המעוררים חלחלה בליבות העוברים בהם.

לא רק דירתו של וילפור היתה מחוברת להיכל המשפט אלא גם בית־הכלא.

לאחר כמה עיקולים בפרוזדור, הגיעו לדלת שאשנב קבוע בה. מפקח המשטרה היכה עליה בפטיש ברזל, ושלוש הנקישות הידהדו באוזני דנטס כאילו הלמו על ליבו. הדלת נפתחה והשוטרים הצבאיים זרזו את האסיר המהסס בדחיפה קלה. דנטס עבר את המפתן והדלת נטרקה מאחוריו ברעש. האוויר היה מחליא ודחוס. הוא היה בבית־הכלא.

הובילו אותו לחדר נקי למדי, מסורג ונעול בבריח, אבל הוא לא פחד. הדברים המרגיעים של ממלא מקום התובע המלכותי וקולו המלא אהדה הדהדו באוזניו כהבטחת־שחרור מתוקה. השעה היתה ארבע אחרי הצהריים, והתאריך היה האחד במרס. עד מהרה ירד הלילה. בחשכה התחדד חוש השמיעה של האסיר. עם כל רחש היה קם ממקומו וצועד אל הדלת, בטוח שמישהו בא כדי להוציאו לחופשי, אבל לשווא.

בעשר בערב אחרי שכמעט איבד כל תקווה, שמע שוב קול, שהתקרב אל חדרו. הצעדים שהידהדו במסדרון נעצרו, מפתח סבב במנעול והבריחים חרקו. דלת האלון הכבדה נפתחה והחדר האפל הוצף באור מסנוור של שני לפידים.

דנטס ראה חרבות מבריקות ורובים של ארבעה שוטרים צבאיים.

הוא פסע שתי פסיעות קדימה, ועמד.

"אתם באים לקחת אותי?" שאל.

"כן," ענה אחד השוטרים.

"בשם ממלא מקום התובע המלכותי?"

"כך אני חושב."

"טוב," אמר דנטס, "אני מוכן ללכת איתכם."

שמו של וילפור הסיר מליבו כל חשש. בשלווה ובביטחה ניגש אל חוליית הליווי. כרכרה חיכתה ליד הדלת הפונה לרחוב. ליד הרַכָּב ישב קצין משטרה.

"הכרכרה בשבילי?" שאל דנטס.

"בשבילך," ענה אחד השוטרים הצבאיים. "עלה!"

לפני שהספיק דנטס לומר דבר, נפתחה דלת הכרכרה והוא נדחף לתוכה. להתנגד לא היה מסוגל, ואף לא התכוון. הוא מצא את עצמו יושב על הספסל האחורי, בין שני שוטרים צבאיים. שני שוטרים אחרים התיישבו על הדוכן הקדמי, והעגלה הכבדה התגלגלה לדרכה ברעש מבשר־רעה.

האסיר הביט מבעד לחלונות המסורגים, וראה את הרחובות המוכרים לו. העגלה ירדה לכיוון הנמל. עד מהרה הבחין באורות בית־המשמר. שם נעצרה הכרכרה, הקצין ירד וניגש אל כיתת חיילים. כתריסר חיילים עזבו את הכיתה ונערכו כחומה חיה. לאור פנסי הרציף ראה דנטס את נצנוץ רוביהם.

הקצין פתח את דלת הכרכרה. בין שתי חומות־החיילים נפתח מסלול, מן הכרכרה אל הנמל.

השוטרים שישבו על הדוכן הקדמי ירדו ראשונים מן הכרכרה, אחר־כך הורד ממנה דנטס ולבסוף ירדו השוטרים שישבו לידו. כולם צעדו אל דוגית שקצין־מכס החזיק בשרשרת שריתקה אותה למזח. בסקרנות הביטו החיילים בדנטס שעבר ביניהם. הוא ישב בסירה, בין ארבעה שוטרים צבאיים, והקצין ישב בירכתיים. בטלטלה עזה נותקה הסירה מן החוף, וארבעה שייטים חתרו בכוח. השרשרת הסוגרת על הנמל הונמכה והסירה יצאה אל מחוץ לתחום הנמל.

באוויר החופשי החווה האסיר תנועת שמחה. הוא שאף אל קרבו את משב הרוח, את ריחות הים והלילה. אחר־כך נפלטה אנחה מפיו. הסירה חלפה על־פני מפרץ ה"רזרבה", שבו היה מאושר כל־כך בבוקר. צהלות של נשף בקעו מבעד לחלונות הפונדק והגיעו לאוזניו. הוא שילב את ידיו ונשא את עיניו לשמים בתפילה.

"לאן אתם מובילים אותי?" שאל את אחד השוטרים הצבאיים.

"עוד מעט תדע."

"בכל זאת?"

"אסור לנו לתת לך הסבר."

כחייל־למחצה הבין דנטס שאין טעם להציג שאלות לפקודים שנאסר עליהם להשיב. כמה ניחושים חלפו במוחו. בסירה אי אפשר לעשות דרך ארוכה, בים לא נראתה אוניה בכיוון ששטו אליו, לכן שיער שיורידו אותו על החוף, במקום מרוחק, ויבשרו לו שהוא חופשי. ידיו לא נכבלו באזיקים, וזה נראה לו כסימן טוב. והאם לא אמר לו ממלא המקום טוב־הלב שאין לו ממה לפחוד אם רק לא ישמיע את השם הגורלי, נוּאַרְטְיֶה? והאם לא השמיד וילפור, בנוכחותו, את המכתב המסוכן, הראיה היחידה נגדו?

הוא חיכה, דומם ומהורהר. מול מפרץ הקטלנים בחנו עיניו של האסיר את החוף. שם מרצדס. לרגע ראה בדמיונו דמות של אשה על החוף החשוך. האם לא חשה מרצדס שאהובה רחוק ממנה רק כשלוש מאות צעדים?

אור אחד ויחיד נראה בכל שכונת הקטלנים, ודנטס ידע שהוא בוקע מחלון חדרה. שבכל השכונה היא היחידה שלא עצמה עין. אילו השמיע צעקה גדולה היתה יכולה

לשמוע אותו, אבל הוא התבייש. מה יגידו האנשים האלה אם יצעק כמו טיפש?

ואז הבחין שהסירה שטה למרחבי הים. אף שלא היה לו נעים לפנות שוב אל השוטר הצבאי ניגש אליו ונטל את ידו.

"חבר," אמר לו, "אני משביע אותך בשם המצפון, רחם עלי וענה לי. אני רב־החובל דנטס, צרפתי נאמן לארצו, אף כי טפלו עלי אשמת בגידה שאיני יודע מהי. לאן אתם מובילים אותי? אמור לי, ואני מבטיח לך, בשבועה של ימאי, למלא את חובתי ולהשלים עם גורלי."

השוטר הצבאי גרד באוזנו והביט בשוטר האחר, וזה עשה תנועה שמשמעה בערך כך: "נדמה לי שעכשו אפשר לספר לו."

"אתה תושב מרסיי וימאי, ואינך יודע לאן אנחנו נוסעים?" אמר השוטר.

"אני נשבע שאינני יודע."

"אינך מתאר לעצמך?"

"לא."

"קיבלתי הוראה לשתוק."

"ההוראה אינה אוסרת עליך לספר לי מה שאדע בעוד עשר דקות, בעוד חצי שעה או בעוד שעה. אני מבקש ממך, כאילו היית ידידי. אינני רוצה ואינני יכול לברוח. לאן אנחנו נוסעים?"

"יש רטיה על עיניך? אף פעם לא יצאת מנמל מרסיי? איך אינך מנחש?"

"אינני מנחש."

"התבונן סביב."

דנטס התרומם ממושבו והעיף מבט אל הנקודה שהסירה שטה לקראתה. הוא ראה צוק שחור ונוקשה, ומעליו ראה את מצודת אִיף המאיימת, כמצבת חלמיש.

בית־כלא זה שהטיל פחד על סביבותיו, המבצר שהזין את מרסיי בסיפורים עצובים שלוש מֵאות שנה, נגלה פתאום לדנטס כמו שמתגלה עמוד התליה לנידון למוות.

"אלוהים!" צעק. "מצודת איף! למה לשם?"

השוטר־הצבאי חייך.

"אתם מובילים אותי לשם כדי לכלוא אותי? במצודת איף כלואים רק פושעים פוליטיים רמי מעלה, ואני חף מפשע. האם יש שופטים במצודת איף?"

"אני משער שיש שם מנהל־כלא, סוהרים, חיילים וחומות," ענה השוטר הצבאי. "אל תעמיד פנים כמופתע, חבר, אחרת אחשוב שאתה לועג לי, אחרי שהייתי אדיב אליך."

דנטס לחץ את ידו של השוטר עד שכמעט שבר אותה.

"אתה אומר שאתם מביאים אותי למצודת איף כאסיר?"

"ייתכן," אמר השוטר. "ידידי, אין טעם שתלחץ את ידי כל־כך חזק."

"בלי חקירה נוספת?" שאל הצעיר.

"החקירה כבר היתה."

"למרות הבטחתו של מר וילפור?"

"אינני יודע שום דבר על הבטחה של מר דה־וילפור," ענה השוטר הצבאי, "אני רק יודע שאנחנו מפליגים למצודת־איף. הו, מה אתה עושה? חברים, עיזרו לי!"

דנטס כמעט זינק למים, אך השוטר הצבאי המנוסה ניחש את כוונתו, וארבע זרועות חזקות עצרו אותו כשניתקו רגליו מקרשי הסירה. הוא צנח על הקרקעית בשאגת־זעם.

"יפה!" צרח השוטר הצבאי והניח את ברכו על חזהו של דנטס. "יפה! הינה כך אתה ממלא את שבועת־הימאי שלך. לך תאמין בחנפנים! עוד תנועה אחת, חבר, ואני תוקע כדור בראש שלך. הפרתי את ההוראה הראשונה, אבל אני מבטיח לך שלא אפר את ההוראה השניה."

והוא הרכין את הרובה מול דנטס, שחש בקצה הקנה על רקתו.

לרגע עלה בדעתו לעשות את התנועה האסורה שתשים קץ לאסונו הפתאומי, אך דווקא משום שהיה זה אסון כה בלתי־צפוי סבר דנטס כי לא ייתכן שהוא יימשך. הוא זכר את הבטחותיו של מר דה־וילפור, ומוות מידי שוטר צבאי, בקרקעית הסירה, נראה לו עלוב וחסר־טעם. שוב צנח על קרקעית הסירה בשאגה, ונשך את זרועות עצמו בחמת־טרוף.

ברגע ההוא זועזעה הסירה, ואחד השייטים קפץ אל הסלע שחרטום הסירה התנגש בו. דנטס שמע חריקת כבל־קשירה. השומרים אחזו בו בזרועותיו ובצווארונו, הקימוהו על רגליו וגררו אותו מהסירה החוצה, אל המדרגות שהובילו לדלת המבצר. הקצין הלך מאחוריו, עם רובה מכודן. דנטס לא התנגד. הוא היה המום והתנדנד כשיכור. שוב ראה חיילים נערכים במרווחים במעלה המדרגות. החיילים הכריחו אותו להרים את רגליו. כמו מבעד למסך ערפל עבר דרך פתח, והדלת ננעלה מאחוריו. הוא לא ראה אפילו את הים.

ברגע של הפסקה אימץ את כוחו, הביט סביבו וראה שהוא בתוך חצר מרובעת, מוקפת חומות גבוהות. הוא שמע צעדים איטיים וקצובים של זקיפים וניצנוץ הקנים של רוביהם נראה בכל פעם שחלפו מול שלושת סילוני האור שהטילו פנסי המצודה על החומות.

כשהיו השוטרים הצבאיים בטוחים שלא יוכל להימלט הניחו לו. הם חיכו להוראות, ואלה הגיעו.

"איפה האסיר?" נשמע קול.

"הינהו," ענו השוטרים הצבאיים.

"שילך אחרי, אני אביא אותו לחדרו."

"לך," אמרו השוטרים הצבאיים ודחפו את דנטס.

האסיר הלך אחרי מורה־הדרך, וזה הכניס אותו לתוך אולם תת־קרקעי שקירותיו חשופים וטחובים כספוגים באדי דמעות. עששית שעמדה על שרפרף, ובה פתילה צפה בתוך שומן מדיף ריח רע, שפכה אור על מעון־הזוועות הזה ועל מורה־הדרך, סוהר שבגדיו דלים ופניו רעים.

"זה החדר שלך ללילה הזה," אמר הסוהר. "האדון המנהל כבר הלך לישון. מחר הוא יקבל את ההוראות בעניינך, ואולי יחליף לך את החדר. בינתיים הינה לחם, מים יש בכד וקש יש שם, בפינה. לילה טוב."

לפני שהספיק דנטס לפתוח פה ולפני שראה איפה הלחם, הכד והקש, יצא הסוהר יחד עם העששית וסגר אחריו את הדלת. דנטס נשאר לבדו, בחושך ובדממה.

כשהחדירו קרני השמש הראשונות קצת אור למאורתו, חזר אליו הסוהר. דנטס לא זז ממקומו, כאילו יד ברזל נטעה אותו במקום שבו נעצר אמש. עיניו התנפחו מדמעות. כל הלילה עמד ונעץ את מבטו ברצפה. עתה ניגש אליו הסוהר והתהלך סביבו. כשנגע בכתפו הזדעזע דנטס והניע בראשו.

"לא ישנת?" שאל הסוהר.

"אינני יודע," השיב דנטס.

הסוהר הביט בו בתמהון.

"אינך רעב?" שאל.

"אינני יודע," ענה דנטס.

"אתה רוצה משהו?"

"אני רוצה להיפגש עם מנהל הכלא."

הסוהר משך בכתפיו ויצא. דנטס ליווה אותו במבטיו והושיט את ידיו אל הדלת, אך זו ננעלה.

ואז בכה, כאילו נקרע ליבו. הדמעות שגדשו אותו נשפכו מעיניו כשנֵי נהרות. הוא נפל לארץ והתפלל. בדמיונו העביר לנגד עיניו את כל חייו בעבר ושאל את עצמו מהו החטא שחטא ומדוע נגזר עליו עונש כל־כך אכזרי.

כך עבר היום. בקושי בלע כמה פירורי־לחם ושתה כמה טיפות מים. מזמן לזמן היה שוקע בהזיות או מתהלך הנה והנה כחיית טרף בכלוב. מחשבה אחת הקפיצה אותו. הרי במשך ההפלגה, כשלא ידע לאן מוליכים אותו, היה יכול לזנק למים עשר פעמים, לעלות על החוף במפרץ נטוש. לחכות לאוניה מגנואה או מקטלוניה, לברוח לאיטליה או לספרד, ולכתוב משם למרצדס שתבוא אליו. ספנים דרושים בכל מקום, והוא מדבר איטלקית כבן טוסקנה וספרדית כבן קסטיליה. גם אביו היה בא. עתה הוא סגור במצודת איף ואינו יודע מה יהיה גורלם של אביו ושל מרצדס, רק מפני שהאמין לווילפור. אפשר לצאת מן הדעת!

הוא התפלש בחמת־זעם על הקש הטרי שהביא לו הסוהר.

למחרת חזר הסוהר, באותה שעה. "ובכן," שאל. "אתה יותר שפוי היום?"

דנטס לא ענה.

"חדל," אמר הסוהר. "מעט אומץ! אולי אתה רוצה משהו שבתחום סמכותי לתת לך? אמור!"

"אני רוצה לדבר עם מנהל הכלא."

"הו!" אמר הסוהר בקוצר־רוח. "כבר אמרתי לך, אי־אפשר."

"מדוע אי־אפשר?"

"זה בניגוד לנוהלי בית־הכלא."

"ומה מותר לי לבקש?" שאל דנטס.

"מזון יותר טוב, תמורת תשלום, טיול, ולפעמים ספרים."

"אין לי צורך בספרים, אינני רוצה לטייל והמזון טוב למדי. אני רוצה רק דבר אחד, להיפגש עם מנהל הכלא."

"אם תטריד אותי שוב בבקשות כאלה לא אביא לך אוכל," אמר הסוהר.

"טוב, אל תביא לי אוכל," אמר דנטס. "אמות ברעב." נעימת קולו של האסיר הוכיחה לסוהר שהוא מוכן למות. הסוהר עשה חשבון: כל אסיר פירושו עוד עשרה סו ליום. לכן אמר, בקול יותר רך:

"שמע, מה שאתה מבקש אינו אפשרי. לא קרה שמנהל הכלא יבקר אסיר לפי בקשתו. אבל אם תתנהג יפה תקבל רשות לטייל, ואולי תפגוש את המנהל באחד מטיוליך, ואז תשאל אותו, ואם ירצה, יענה לך. זה עניינו."

"כמה זמן עלי לחכות להזדמנות כזאת?" שאל דנטס.

"חודש, שלושה, שישה חודשים, ואולי שנה."

"זה יותר מדי," אמר דנטס. "אני רוצה לראות אותו תיכף ומיד."

"הו!" אמר הסוהר, "אם תחשוב על הבלתי־אפשרי תצא מדעתך לפני שיעברו חמישה־עשר יום."

"כך אתה חושב?" אמר דנטס.

"כן, תשתגע. כך מתחיל השגעון. גם המוח של אב־המנזר, זה שגר לפניך בתא הזה, השתבש. הוא הציע למנהל מיליון פרנק בעד שחרורו."

"כמה זמן עבר מאז שעזב את התא הזה?"

"שנתיים."

"והוא שוחרר?"

"לא, העבירו אותו לצינוק."

"שמע," אמר דנטס. "אינני אב־מנזר ואינני מטורף; אולי אצא מדעתי אבל עכשו אני שפוי. אני מציע לך הצעה אחרת."

"מהי?"

"לא אציע לך מיליון, מפני שאין לי; אני מציע לך מאה אקו אם תיקח איתך מכתב, ובהזדמנות הראשונה, כשתיסע למרסיי, תרד לשכונת הקטלנים ותמסור אותו לנערה ששמה מרצדס. אפילו לא מכתב, רק שתי שורות."

"אילו הייתי מביא לה את שתי השורות והיו תופסים אותי, הייתי מאבד את העבודה. אני מקבל אלף אקו בשנה, עם תוספות וארוחות. הייתי מטומטם אילו הסכמתי לאבד אלף בשביל מאה."

"ובכן," אמר דנטס, "הקשב ושים לב: אם אתה מסרב להעביר שתי שורות למרצדס, או להודיע לה איפה אני, יום אחד אסתתר מאחורי הדלת הזאת ואנפץ את ראשך בשרפרף."

"איומים!" צווח הסוהר ונסוג צעד אחד. "אתה רואה שאיבדת את השכל? גם אב־המנזר התחיל כמוך. בעוד שלושה ימים תשתגע כמוהו; למזלנו יש די חדרי צינוק במצודת איף."

דנטס תפס בשרפרף והניף אותו.

"טוב, טוב!" אמר הסוהר. "אתה מתעקש? אודיע למנהל על רצונך."

"סוף סוף!" אמר דנטס, הניח את השרפרף על הרצפה, והתיישב עליו בראש שפוף ובעיניים בוהות כמטורף.

הסוהר יצא ואחרי רגע שב עם ארבעה חיילים ומפקד.

"בפקודת המנהל," אמר, "הורידו את האסיר לקומה התחתונה."

"לצינוק," אמר מפקד הכיתה. "זה המקום של המטורפים שבמטורפים."

החיילים תפסו את דנטס, שהלך איתם בלי התנגדות, הורידו אותו חמש־עשרה מדרגות ופתחו דלת. הוא נכנס לצינוק ומילמל:

"המקום של המטורפים שבמטורפים."

הדלת נסגרה ודנטס צעד בידיים פשוטות קדימה עד שנגע בקיר, ואז התיישב בפינה ולא זז. עיניו הסתגלו לחשיכה והוא החל להבחין בעצמים. הסוהר צדק. דעתו כמעט נטרפה.

9

הָאֵרוּסִים

וילפור חזר לכיכר גְרַן־קוֹר. בבית דה סנט מראן מצא את הקרואים, שותים קפה בטרקלין. רֶנֶה ציפתה לו בקוצר־רוח, כמו כל בני החבורה.

"עורף הראשים, יד ימין של המדינה, ברוטוס המלוכני!" קרא אחד. "מה קרה? ספר!"

"האם צפויה לנו סכנת משטר־טרור חדש?" שאל אחר.

"המפלצת מקורסיקה יצאה מהמאורה?" שאל שלישי.

"המרקיזה," אמר וילפור וניגש אל חמותו־לעתיד. "אני מבקש את סליחתך על שנאלץ אני לעזוב אתכם. אדוני המרקיז, התרשה לי לשוחח איתך ביחידות?"

"האם הדבר חמור עד כדי כך?" שאלה המרקיזה, שהבחינה בעננה על מצחו של וילפור.

"כל־כך חמור, עד שעלי להיפרד מכם לכמה ימים," ענה וילפור.

"אתה נוסע?" קראה רנה ולא הסתירה את התרגשותה.

"לצערי, עלמה, אני מוכרח." ענה וילפור.

"לאן אתה נוסע?" שאלה המרקיזה.

"זה סודי גבירתי."

האורחים החליפו מבטים.

"ביקשת לשוחח איתי ביחידות?" שאל המרקיז.

"כן, נעבור, ברשותך, לחדר עבודתך."

המרקיז נטל את זרועו של וילפור ושניהם יצאו.

"מה קרה?" שאל המרקיז כשנכנסו לחדרו.

"בגלל דברים חמורים מאוד אני מוכרח לנסוע מיד לפאריס. סלח נא המרקיז לחוצפה שבשאלתי. אתה מחזיק באיגרות־חוב של המדינה?"

"כל הוני מורכב מאיגרות־חוב. כשש מאות או שבע מאות אלף פרנק."

"מכור אותן, מרקיז, מכור או שתרד מנכסיך."

"איך אוכל למכור אותן במרסיי?"

"אין לך סוכן בפאריס?"

"יש לי."

"תן לי מכתב אליו, והוא ימכור אותן למענך ללא דיחוי. מי יודע אם לא אגיע לפאריס מאוחר מדי."

"לעזאזל!" גידף המרקיז. "אל נפסיד זמן."

הוא התיישב אל השולחן וכתב לסוכן מכתב ובו פקודה, למכור את איגרות־החוב בכל מחיר.

"עכשו, אחרי שמכתב זה ברשותי," אמר וילפורד והכניס אותו בזהירות לארנקו, "דרוש לי מכתב נוסף."

"למי?"

"למלך."

"אינני מעז לכתוב, סתם כך, להוד־מלכותו."

"ואכן, אני מבקש מכתב לא ממך. בקש מכתב כזה ממר סַלְבְּיֶה. דרוש לי מכתב שבאמצעותו אגיע להוד־מלכותו בלי לבקש ראיון איתו ובלי לבזבז זמן יקר על הנוהלים הרשמיים."

"מדוע אינך פונה אל שר המשפטים? הרי יש לו מהלכים בארמון טְוּילֶרִי, ודרכו אתה יכול להגיע אל המלך בכל שעה משעות היום והלילה."

"לא כדאי לי לחלוק עם אחר את הבשורה שאני מביא. שר המשפטים יעמיד אותי בצל וכל הכבוד יפול בחלקו. אוֹמר לך, מרקיז, הקריירה שלי תהיה מובטחת אם אביא הראשון את הידיעה שברשותי לארמון. השירות שאעניק למלך לא יישכח."

"אם כך, ידידי, לך לביתך וארוז את מזוודותיך, ואני אבקש מסלביה לכתוב את המכתב, שיהיה תעודת־המעבר שלך."

"יפה, ואל נא תפסיד זמן. בעוד רבע־שעה כבר אשב במרכבה. התנצל בשמי לפני המרקיזה ולפני העלמה דה סנט מראן. אני מצטער מאוד שאני עוזב אותן דווקא היום."

"תמצא את שתיהן בחדרי כשתחזור הנה, ותוכל להיפרד מהן בעצמך."

"תודה לך, ואל תשכח את המכתב."

המרקיז צלצל.

"אמור לרוזן סלביה שאני ממתין כאן," אמר לחדרן, ולווילפור אמר: "אתה יכול ללכת, וחזור מיד."

וילפורד יצא בחיפזון, אבל עלה בדעתו שאם ייראה ממלא מקום התובע המלכותי נחפז תיגזל מנוחתה של כל העיר; לכן חזר להליכתו הרגילה. באפלולית, ליד הכניסה לביתו, ראה רוח־רפאים לבנה, נשענת על הקיר ומצפה לו ללא תנועה.

היתה זאת העלמה הקטלנית היפה. כשירד הלילה והיא לא קיבלה כל ידיעה מאהובה, החליטה להיוודע בעצמה מה סיבת מעצרו. עתה ניתקה את עצמה מן הקיר וחסמה את דרכו של וילפור. לא היה עליה להציג את עצמה. וילפור ידע מי היא, והופתע מיופיה. כששאלה אותו מה קרה לאהובה היה נדמה לו שהוא הנאשם והיא השופטת.

"האיש שאת מדברת עליו," אמר לה, "הוא פושע, עלמה. איני יכול לעשות דבר למענו."

מרצדס בכתה, וכשניסה וילפור לעבור על פניה עצרה בעדו שוב.

"אמור לי, לפחות, איפה הוא, כדי שאוכל לשאול אם הוא חי או מת."

"אינני יודע, הוא יצא מאחריותי," השיב לה.

מבטה המתחנן הביך אותו. הוא דחף אותה הצידה, נכנס הביתה וסגר את הדלת כמבקש להשאיר בחוץ את הכאב. כשהגיע לחדר־האורחים כשלו רגליו, אנחת־בכי נפלטה מחזהו והוא צנח לתוך הכורסה.

בדמיונו ראה את הבחור שהקריב למען שאפתנותו, החף מפשע ששילם את מחיר אשמתו של מר נוארטיה, והוא חיוור ומאיים ומושיט יד לארוסתו החיוורת כמוהו. ליבו נקף אותו. המצפון הוא פצע שכאבו חותך בבשר. לא פעם דרש עונש מוות לנאשמים ללא התרגשות, מלבד זו שבמאבק בין השופט לנידון. הנאשמים שהוצאו להורג בגלל כשרון־הנאום שלו, שסחף את השופט או את המושבעים, לא העלו על פניו אפילו עננה קלה. הם היו אשמים, או כך לפחות סבר. אבל עכשו גזר מאסר־עולם על אדם חף מפשע, אדם שהיה יכול להיות מאושר. לא רק את חירותו גזל ממנו, אלא גם את האושר. לא שופט היה הפעם אלא תליין. קול לא מוכר לו הדהד בתוך ליבו וחרדה סתומה אחזה בו. אילו הידהד באוזניו ברגע ההוא קולה הרך של רֶנֶה, המבקשת חנינה, אילו נכנסה מרצדס היפה לביתו ואמרה לו: "בשם אלוהים הצופה בנו ושופט את מעשינו, השב לי את ארוסי," אולי היה חותם, בידיים קפואות כקרח, על פקודה לשחרר את דנטס, על אף הסכנה הצפויה לו ממעשה כזה. אבל שום קול לא עלה באוזניו – והדלת נפתחה רק לפני החדרן שהודיע לו כי סוסיו כבר רתומים למרכבה.

וילפור קם ממקומו וזינק, כמי שניצח במאבק. הוא רץ אל השידה, מילא את כיסיו בכל מטבעות הזהב שמצא באחת המגירות, התרוצץ רגע בחדר, ידו על מצחו, מבטא מלים חסרות מובן, ואז הרגיש שהחדרן מניח מעיל על כתפיו. הוא יצא, התיישב בכרכרה ופקד על הרכָּב לנסוע לרחוב גְרַן־קוֹר אל משפחת סנט־מראן.

גורלו של דנטס נחרץ.

המרקיזה ורנה חיכו לווילפור בחדרו של מר סנט־מראן. כשראה את רנה נבהל; הוא חשש ששוב תבקש ממנו לשחרר את דנטס. אבל מחשבותיה של העלמה היפה היו נתונות עתה רק לנסיעתו. היא אהבה את וילפור והוא נסע ברגע שעמד להיות לה לבעל, ולא ידעה מתי ישוב. היא לא ריחמה על דנטס. בלילה קיללה את הפושע שהפריד בינה ובין בחיר־ליבה.

בפינת הרחוב פגשה מרצדס האומללה את פרננד, שהלך אחריה. היא חזרה לשכונת הקטלנים. נואשת הטילה עצמה על מיטתה. פרננד כרע לידה, לחץ את ידה הקפואה וכיסה אותה בנשיקות לוהטות שהיא לא הרגישה בהן כלל.

הלילה חלף. המנורה כבתה כשאזל בה השמן. מרצדס לא חשה איך עברו השעות. הכאב החשיך את עיניה והיא לא ראתה דבר, רק דנטס עמד לנגד עיניה.

"אה, אתה כאן," אמרה לבסוף לפרננד.

"לא עזבתי אותך מאתמול," השיב פרננד באנחת כאב.

למר מורל נודע שאחרי חקירתו הובל דנטס לבית־הסוהר. הוא התרוצץ בבתי ידידיו ובבתי כל בעלי ההשפעה במרסיי, אך השמועה שדנטס נעצר כסוכן בונפרטיסטי כבר הגיעה אליהם. בימים ההם חשבו אפילו האנשים הנועזים ביותר שכל נסיון של נפוליאון להשיב לעצמו את הקיסרות לא יצליח, ומורל נתקל בכל מקום בקרירות, בחשש או בסירוב.

קדרוס התייסר, אך לא ניסה לעשות משהו למען דנטס אלא הסתגר עם שני בקבוקי יין של ענבי שועל, וניסה להטביע בהם את חרדתו וצערו.

דנגלר לא התלבט. הוא נקם באויבו והבטיח לעצמו את מקומו באוניה "פרעה". הוא היה אחד האנשים המחושבים הנולדים עם עט מאחורי האוזן, וקסת של דיו במקום לב. כל העולם היה בשבילו חיבור וחיסור, כפל וחילוק, ולמספר היה ערך בעיניו יותר מאשר לאדם. מספר מגדיל את הסך־הכול; אדם מקטין אותו! דנגלר שכב על מיטתו וישן שנת־ישרים.

וילפור קיבל את המכתב שכתב סבליה, נשק לרנה ולמרקיזה ומיהר לנסוע לאֶקס.

אבא דנטס דעך מכאב ומחרדה.

ומה שעלה בגורלו של אדמונד דנטס ידוע לנו.

10

הַלִּשְׁכָּה הַקְּטַנָּה בַּטְוִילֶרִי

נעזוב לזמן מה את וילפור ונחדור, דרך שלושה טרקלינים, ללשכה הקטנה בארמון טוילרי בעלת החלון המקושת, החדר שהיה אהוב על נפוליאון וגם על לואי השמונה־עשר.

לואי השמונה־עשר ישב בחדר ליד שולחן מעץ אגוז ושמע בפיזור־נפש את דבריו של אדם כבן חמישים, לבן שיער ובעל פנים אציליים. בתוך כך עילעל בספר של הוֹרַצְיוּס.

"מה אמרת, אדוני?" שאל המלך.

"אני מודאג מאוד, הוד מלכותך."

"באמת? ראית בחלום שבע פרות רזות ושבע פרות שמנות?"

"לא, אדוני, חלום כזה היה מבשר לנו שבע שנות שובע ושבע שנות רזון, ועם מלך חסכן כמוך אין חשש משנות רזון."

"מאיזו מגיפה אחרת אתה פוחד, בְּלָאקָס היקר?"

"הוד־מלכותך, יש חשש שסערה מתקרבת מדרום."

"דוכס יקר," אמר לואי, "נדמה לי שהמידע שבידך אינו מהימן, ממקורות יודעי־דבר נאמר לי שמזג־האוויר בדרום נאה מאוד."

על אף רצינותו אהב לואי השמונה־עשר להתבדח.

"הוד־מלכותך, שלח נא אנשים נאמנים ללַנְגֶדוֹק, לפְּרוֹבַנְס ולדוֹפִינֶה, כדי שידווחו לך על הלך הרוחות בשלושה מחוזות אלה. נדמה לי שאינני טועה בהרבה. אני חושש מפני נסיון נואש."

"נסיון של מי?"

"של בונפרטה או של מעריציו."

"בלאקס היקר," אמר המלך. "פחדיך המוגזמים מפריעים לי לעבוד."

"ואתה אדוני, מדיר שינה מעיני בשאננותך," אמר בלאקס, שקיווה להפיק תועלת מהמידע שהביא וילפור. "הוד־מלכותך, אין אלה שמועות סתם. אדם ראוי לאמון, שהפקדתי אותו להשגיח על הדרום, בא במרכבה ואמר לי: 'סכנה גדולה נשקפת למלך'. באתי להודיע לך על כך. האם תצווה עלי להפסיק להטרידך?"

"לא, דוכס יקר, אבל הושט נא את ידך."

"איזו יד?"

"איזו שתרצה, לפינה השמאלית."

"כאן, הוד־מלכותך?"

"אני אומר לך בפינה השמאלית, ואתה מחפש בפינה הימנית! זהו; הגעת למקום הנכון. כאן תמצא את הדו"ח שהגיש לי שר־המשטרה אתמול... הו, הינה מר דַנְדְרֶה בכבודו ובעצמו... היכנס, בארון, ודווח לדוכס על כל הידיעות שבידך על אדון בונפרטה. אל תסתיר דבר, גם אם הידיעות מדאיגות. האם האי אלבה רותח כמו הר־געש?"

מר דַנְדְרֶה התנדנד בחן על משענת הכורסה, השעין עליה את שתי ידיו ואמר: "האם עיין הוד־מלכותו בדו"ח מאתמול?"

"כן, כן, אבל ספר לדוכס מה כתוב בו. ספר על כל מעשי תופס־השלטון באי שלו."

"אדוני, כל הנאמנים להוד־מלכותך ישמחו על החדשות האחרונות מן האי אלבה. בונפרטה..."

מר דנדרה סקר את לואי השמונה־עשר, שהיה עסוק בכתיבת הערה ולא זקף את ראשו.

"בונפרטה," המשיך הבארון, "משתעמם מאוד. הוא מבלה את הזמן בצפיה בעבודתם של הכורים."

"ומתגרד, כדי להתבדר," הוסיף המלך.

"למה מתכוון הוד־מלכותך?"

"דוכס יקר," אמר המלך, "שכחת שאותו אדם גדול, אותו גיבור, אותו חצי־אל, סובל ממחלת עור, גרדת."

"יותר מזה, אדוני הדוכס," אמר שר־המשטרה, "אנחנו בטוחים שבעוד זמן קצר ייצא תופס־השלטון מדעתו. לעיתים הוא בוכה בדמעות ולעיתים הוא נותן את קולו בצחוק פרוע. הוא מבלה שעות על החוף, זורק למים חלוקי־אבנים, וכאשר האבן מנתרת חמש או שש פעמים הוא שמח כאילו ניצח שוב בקרב מַרֶנְגוֹ או בקרב אוֹסְטֶרְלִיץ."

"אדוני הבארון," אמר לואי השמונה־עשר בצחוק, "הרי כל המצביאים הגדולים בעולם העתיק זרקו חלוקי אבנים לים."

בלאקס שקע בהרהורים נוגים למראה שני האנשים השאננים. אמנם וילפור לא סיפר לו כל מה שידע מפני שלא רצה שאחר ייהנה מיתרון הסוד שבידו, אבל גם המעט ששמע מפיו עורר בו חרדה.

"דנדרה," אמר לואי השמונה־עשר. "עדיין לא שכנעת את בלאקס. ספר לו על התפנית שעשה תופס השלטון."

"תפנית?" קרא הדוכס בלאקס.

"כן, דוכס יקר. ספר לו, בארון!"

"הינה העניין," אמר שר־המשטרה ברצינות. "נפוליאון ערך מסדר ושיחרר משבועתם כמה מחייליו הוותיקים הרוצים לשוב לצרפת. הוא גם הציע להם לשרת את המלך הטוב. במלים אלה אמר להם, אדוני הדוכס, אני בטוח."

"מה אתה אומר בלאקס?" אמר המלך בנימת נצחון.

"אני אומר שאחד משנינו טועה, אני או שר־המשטרה. בכל זאת אילו הייתי במקומך הוד מלכותך, הייתי מזמין הנה את האדם שדיברנו בו והייתי מתחקר אותו. אני מבקש שהוד־מלכותו יתן לו את הכבוד הזה."

"בחפץ לב, דוכס, בחסותך אקבל כל מי שתרצה, אך אני רוצה להיות מצוייד היטב. אדוני השר, יש בידך דו"ח מעודכן יותר מזה שלפני? זה דו"ח מעשרים בפברואר, ואנחנו כבר בשלושה במרס."

"לא, אדוני, אבל אני מצפה לדו"ח מעודכן כל רגע."

"לך למשרדך, ואם אין שם דו"ח חדש כתוב אותו מיד," אמר המלך בצחוק. "האם לא כך מתנהלים הדברים?"

"הוד־מלכותך, שבח לאל, אין צורך להמציא דברים. כל יום מצטברות הלשנות על שולחננו. רבים הם עלובי־הנפש שמקווים להכרת־תודה על שירות חסר ערך, ומקווים שבאחד הימים ידווחו על אירוע חשוב."

"יפה. לך, אדוני," אמר לואי השמונה־עשר.

"בעוד עשר דקות אשוב."

"ואני אביא את השליח שלי," אמר מר בלאקס. "הוא עבר מאתיים ועשרים מיל בשלושה ימים."

"למה טרח? והרי יש לנו טלגרף והוא יכול לשלוח ידיעה בשלוש או ארבע שעות."

"הוד־מלכותך איננו מעריך כראוי את הצעיר הנלהב שבא ממרחק רב כדי להביא להוד־מלכותך עצה מועילה. אני מתחנן, קבל אותו, למען מר דה־סַלְבְּיֶה שהמליץ עליו."

"מר דה־סלביה, ראש־הלשכה של אחי?"

"בכבודו ובעצמו. הוא ממליץ על מר דה־וילפור, ומבקש ממני להפגיש אותו עם הוד־מלכותך."

"דה־וילפור!" קרא המלך "האם שם השליח דה־וילפור?"

"כן, הוד־מלכותך."

"הוא בא ממרסיי?"

"כן."

"מדוע לא אמרת לי מיד את שמו?" אמר המלך ועל פניו ניכרו אותות ראשונים של חרדה.

"הוד־מלכותך, לא ידעתי ששמו מוכר לך."

"בוודאי ובוודאי, בלאקס," אמר המלך. "זה בחור רציני ושאפתני, ואתה מכיר את אביו בשמו."

"את אביו?"

"כן. נוארטיה."

"נוארטיה, המהפכן? נוארטיה הסנאטור?"

"בדיוק."

"והוד־מלכותך מוכן לקבל את שירותיו של בנו?"

"בלאקס, ידידי, אינך מבין כלום. כבר אמרתי לך שווילפור הוא צעיר שאפתן. כדי להגיע למעלה הוא יקריב הכול, גם את אביו."

"הוד־מלכותך, האם אכניס אותו הנה?"

"ברגע הזה. איפה הוא?"

"מחכה לי למטה, בכרכרה שלי."

"הבא אותו."

הדוכס יצא בצעד של אדם צעיר, הלהט המלוכני החזיר לו את נעוריו. הוא גם חזר במהירות, אבל בחדר המבוא עורר וילפור את חשדנותו של מר דה־ברזה בגלל בגדיו המאובקים. ברזה השתומם על היומרנות של האיש הצעיר, להופיע כך לפני המלך, אך הדוכס התגבר על המכשול הזה בשתי מלים: "פקודת המלך."

כשנפתחה הדלת מצא וילפור את עצמו מול המלך. המשפטן הצעיר קפא במקומו.

"היכנס, מר דה־וילפור, היכנס," אמר המלך.

וילפור השתחווה, פסע כמה צעדים קדימה וחיכה לשאלות.

"מר דה־וילפור," אמר לואי השמונה־עשר. "מר בלאקס טוען שיש לך דבר מה חשוב לומר לנו."

"הוד־מלכותך, הצדק עם מר בלאקס, ומקווה אני שהוד־מלכותך יכיר בכך."

"קודם־כול ענה לי: האם כל־כך גדולה הרעה כפי שטוענים האנשים שסביבי?"

"הוד־מלכותך, אני סבור שהרעה גדולה מאוד, אבל אני הבאתי את הידיעה מהר, ועדיין אפשר להקדים רפואה למכה. כך אני מקווה."

"דבר באריכות, אם אתה רוצה," אמר המלך, "אבל לפי הסדר. אני אוהב סדר."

"הוד־מלכותך," אמר וילפור. "אדווח בנאמנות, אך אבקש סליחה אם יהיו דברי מעורפלים קצת, בגלל ההתרגשות."

מבט חטוף שהעיף במלך לימד את וילפור שהמאזין המלכותי מקשיב לו.

"הוד־מלכותך, מיהרתי ככל שיכולתי לבוא לפאריס כדי להודיע לך שחשפתי קשר, ואין זה אחד הקשרים חסרי־הערך של בני דלת־העם או של הדרגים הנמוכים בצבא. זה קשר אמיתי. סערה מאיימת על כס־המלכות. הוד־מלכותך, תופס השלטון מצייד בנשק שלוש אוניות וזומם תוכנית, אולי מטורפת אך בוודאי נוראה. בשעה הזאת הוא אמור לעזוב את האי אלבה ולהפליג. לאן? אינני יודע. אולי ינסה לנחות בנפולי או בחופי טוסקנה, ואולי אפילו בחופי צרפת. ודאי ידוע להוד־מלכותך ששליט האי אלבה שומר על קשריו עם איטליה ועם צרפת."

"כן, אדוני, ידוע לנו," השיב המלך הנרגש. "באחרונה אפילו הובא לידיעתנו שהתקיימו כינוסים בונפרטיסטיים ברחוב סנט ז'אק בפאריס. המשך, אני מבקש ממך. איך נודעו לך פרטים אלה?"

"זאת תוצאת חקירת אדם ממרסיי שעקבתי אחריו זמן־מה, ושעצרתי אותו ביום נסיעתי. אדם זה, ימאי פרוע, היה חשוד בעיני. הוא בונפרטיסט, ביקר בחשאי באי אלבה ונפגש שם עם המושל הגדול, שהטיל עליו שליחות בעל־פה אל בונפרטיסט מפאריס שאת שמו לא הצלחתי לסחוט מן החשוד. על אותו בונפרטיסט פאריסאי הוטל התפקיד להכשיר את הלבבות לקראת שיבתו של נפוליאון, שתהיה בקרוב."

"היכן עכשו האיש שחקרת?" שאל המלך.

"בבית־הכלא."

"והמידע נראה לך חמור?"

"כל־כך חמור, עד שבאמצע חגיגה משפחתית, ביום אירוסי, עזבתי את כלתי ואת ידידי ודחיתי את החגיגה לזמן אחר, כדי לבוא ולשטוח לרגלי הוד־מלכותך את חששותי ואת נאמנותי."

"אגב," אמר לואי השמונה־עשר, "ארוסתך היא העלמה דה סנט מראן?"

"בתו של אחד הנאמנים להוד־מלכותך."

"כן, כן. נחזור לעניין הקשר, מר דה־וילפור."

"הוד־מלכותך, אני חושש שאין זה קשר סתם, זאת חתירה."

"חתירה בימינו אלה? קל לחשוב וקשה לבצע," אמר המלך בחיוך. "אחרי שעלינו על הכיסא של אבות אבותינו פקוחות עינינו לכל הכיוונים. זה עשרה חודשים משגיחים עוזרי היטב על חופי הים התיכון. אם בונפרטה ינחת בנפולי תקום נגדו כל הקואליציה, אם הוא ינחת בטוסקנה ימצא בה ארץ אויב, ואם ינחת בצרפת הוא יבוא עם אנשים מעטים ואנחנו נתגבר עליהם בקלות, מפני שהעם שונא אותו. אל תדאג, אדוני, והיה בטוח בהכרת תודתנו המלכותית."

"הינה מר דנדרה!" קרא הדוכס.

שר־המשטרה עמד על הסף חיוור, רועד, ומבטו בוהה.

וילפור נסוג צעד אחד, כדי להסתלק, אך לחיצת ידו של בלאקס עצרה בעדו.

11

הַמִּפְלֶצֶת מִקּוֹרְסִיקָה

לואי השמונה־עשר הדף את השולחן וקרא:

"מה לך בארון? כמה אתה נרעש! האם יש לזה קשר עם סיפורם של בְּלָאקָס ומר וילפור?"

"אדוני המלך..." גימגם הבארון.

"ובכן, נשמע!" אמר לואי השמונה־עשר.

שר־המשטרה התנפל לרגלי המלך, שנרתע לאחור והזעיף את פניו.

"דבר!" אמר המלך.

"אדוני המלך, אסון! רחם עלי, לעולם לא אסלח לעצמי!"

"אדוני," אמר המלך בקוצר־רוח, "אני מצווה עליך לדבר."

"הוד־מלכותך, תופס־השלטון עזב את אלבה בעשרים ושמונה בפברואר ונחת באחד במרס..."

"איפה?"

"בצרפת, הוד־מלכותך. ליד אַנְטִיב, במפרץ ז'וּאַן."

"תופס השלטון נחת בצרפת ליד אנטיב, במפרץ ז'ואן, במרחק מאתיים וחמישים מיל מפאריס, באחד במרס, ולך נודע הדבר רק בשלושה במרס? אדוני, מה שאתה מספר אינו אפשרי. קיבלת דין־וחשבון מוטעה או יצאת מדעתך."

"אהה! הוד־מלכותך, זאת האמת!"

לואי השמונה־עשר החווה תנועת זעם ואימה, כאילו הוכה פתאום בליבו ובפניו.

"בצרפת!" זעק. "בצרפת! ולא עקבו אחריו? זאת בגידה!"

"הוד־מלכותך!" צעק הדוכס בלאקס. "אי־אפשר להאשים את מר דַנְדְּרֶה בבגידה. כולנו היינו עיוורים, ושר־המשטרה היה שותף לעיוורון הכללי."

"אבל..." אמר וילפור ומיד חזר בו. "סליחה, הוד־מלכותך," אמר והשתחווה. "נאמנותי מקלקלת את נימוסי. סלח לי."

"דבר, אדוני, דבר בגילוי לב," אמר לו המלך. "אתה היחיד שהתריע על האסון. עזור לנו למנוע אותו."

"הוד־מלכותך," אמר וילפור, "תושבי הדרום שונאים את תופס־השלטון. נדמה לי שאם הוא יתקדם בדרום יהיה אפשר להמריד נגדו את המחוזות פְּרוֹבַנְס ולַנְגֶדוֹק."

"כן," אמר השר, "אבל הוא מתקדם דרך גַאפ וסִיסְטֶרוֹן."

"הוא מתקדם! הוא מתקדם!" צעק לואי השמונה־עשר. "האם הוא עולה על פאריס?"
שתיקתו של שר־המשטרה היתה כהודאה.
"מחוז דוֹפִינֶה, אדוני," אמר המלך לווילפור. "אתה סבור שאפשר להמריד גם אותו?"
"הוד־מלכותך, לצערי עלי לומר לך אמת אכזרית. דופינה אינו פרובנס ולנגדוק. ההרריים אוהדים את תופס־השלטון."
"והוא יודע זאת," אמר לואי השמונה־עשר. "כמה אנשים איתו?"
"אינני יודע הוד־מלכותך," אמר שר־המשטרה.
"כיצד אינך יודע? שכחת לקבל את המידע הזה? אולי אין לו חשיבות רבה?" אמר המלך בעוקצנות.
"הוד־מלכותך, אינני יכול לדעת. נודע לי רק על נחיתתו של תופס־השלטון ועל מסלולו."
"ואיך נודעו לך דברים אלה?" שאל המלך.
השר השפיל את ראשו, פניו אדמו מאוד והוא גמגם:
"במברק, הוד־מלכותך."
לואי השמונה־עשר צעד קדימה ושילב את זרועותיו בתנועה דומה לזו של אויבו.
"כך," אמר ופניו חוורו מזעם. "שבעת הצבאות התאחדו נגד האדם הזה. ברחמי שמים הוחזר לי הכתר אחרי גלות של עשרים וחמש שנים, ועכשו, כשהתגשמה שאיפתי, הכול מתפוצץ?!"
"הוד־מלכותך, זה הגורל," אמר השר בקול נמוך.
"כל שאמרו עלינו אויבינו אמת: לא למדנו כלום ולא שכחנו כלום. אילו בגדו בי אנשי, כמו שבגדו בו, היתה בכך נחמה, אבל סביבי היו אנשים שהענקתי להם כבוד ושררה ושהיו אמורים להשגיח עלי כעל בבת עינם מפני שמזלי הוא מזלם, אנשים שהיו אפסים לפני שחזרתי לשלטון ושיהיו אפסים אחרי כן! ועלי למות, כך, בגלל בטלנותם? כן, אדוני, צדקת. זה הגורל."
דה־בלאקס מחה את הזיעה ממצחו ווילפור ידע שכוכבו עולה.
"ליפול," המשיך לואי השמונה־עשר, שכבר ראה את עומק התהום שלרגליו, "ליפול ולדעת שנפלת בגלל הטלגרף! הלא מוטב לעלות לגרדום, כמו אחי, לואי השישה־עשר, מאשר לרדת במדרגות של ארמון טְוּילְרִי, מגורש ומגוחך... הלעג, אדוני, אינך יודע מה זה לעג בצרפת? והרי עליך לדעת."
"הוד־מלכותך, הוד־מלכותך," גמגם השר. "רחמים!"
"גש אלי, מר וילפור," אמר המלך לאיש הצעיר ששתק והקשיב לשיחה. "גש ואמור לאדון הזה שהיה אפשר לדעת מראש כל מה שלא ידע."
"הוד־מלכותך," ענה וילפור. "למעשה לא היה אפשר לחזות מראש את התוכניות שאותו האיש הסתיר בליבו."
"למעשה לא היה אפשר? לשר שהיו לו מנגנון, משרדים, סוכנים, מלשינים, מרגלים

וקרן סודית של חמישה־עשר אלף פרנק, לא היה אפשר, למעשה, לדעת מה מתרחש במרחק שישים מיל מצרפת? ובכן, לך לא היו כל אלה, אתה שופט פשוט, ויודע יותר! ודאי היית מציל את כתרי אילו ניתנה לך הרשות, כמו לאדון הזה, לנהל את הטלגרף."

מבטו של שר־המשטרה נח בסלידה על וילפור, שהניע את ראשו בצניעות של מנצח.

"אינני מתכוון אליך, בלאקס," המשיך לואי השמונה־עשר. "אמנם גם אתה לא גילית כלום, אבל לפחות יש לך שכל ישר. אחר במקומך היה מעריך שהגילוי של מר וילפור אינו משמעותי, או היה גם הוא חושד בו במניעים של אהבת־בצע."

וילפור הבין את המשחק של המלך. אדם אחר אולי היה נופל בפח הזה, אבל הוא לא רצה לקנות לעצמו אויב, אף שהיה נדמה כי מעמדו של שר־המשטרה התערער לנצח. הוא הבין כי השר, שלא ידע לחשוף את מזימותיו של נפוליאון, מסוגל לחשוף את סודו שלו. לשם כך עליו רק לחקור את אדמונד דנטס. לכן החליט לסייע לשר.

"אדוני המלך," אמר, "הדברים קרו מהר מאוד ורק אלוהים לבדו היה מסוגל לעצור את תופס־השלטון. ראיית הנולד שהוד־מלכותך מייחס לי היא בסך־הכול מקרה של מזל, ואני ניצלתי את המקרה כמשרת נאמן. אל נא תטה לי חסד יותר מזה שאני ראוי לו."

שר־המשטרה הודה לו במבט רב־משמעות, ווילפור הבין שהוא זכה לא רק בהכרת־התודה המלכותית אלא גם בידיד שאפשר לסמוך עליו בבוא היום.

"עכשו," אמר המלך לבלאקס ולשר־המשטרה, "אין לי צורך בכם. אתם יכולים ללכת. עכשו הגיע תורו של שר־המלחמה."

"אדוני המלך," אמר בלאקס, "למרבה המזל אפשר לסמוך על הצבא. לפי הדו"חות הוא נאמן."

"אל תזכיר לי דו"חות. אני כבר יודע כמה הם אמינים. ואגב, אדוני הבארון, יש משהו חדש בפרשת רחוב סנט זָ'אק?"

"פרשת רחוב סנט ז'אק," קרא וילפור ומיד כבש את התרגשותו והתנצל: "סלח לי, אדוני המלך, נאמנותי שוב השכיחה ממני את כללי הנימוס הנדרשים בחצר המלכות."

"אדוני המלך," אמר שר־המשטרה, "התכוונתי להביא לך מידע חדש בפרשה זו, אבל תשומת־ליבך הוסטה בגלל האסון במפרץ ז'וּאַן, ועכשו ודאי אין לך עניין במידע הזה."

"להיפך, אדוני," אמר לואי השמונה־עשר. "שתי הפרשיות קשורות זו בזו. אולי מות הגנרל קֶנֶל יחשוף קשר?"

וילפור התחלחל.

"אדוני המלך," אמר שר־המשטרה. "יש יסוד להשערה שהגנרל לא התאבד אלא נרצח. נראה שהוא נעלם אחרי שנכח בפגישה במועדון בונפרטיסטי. אלמוני הזמין אותו בבוקר ההוא לפגישה ברחוב סנט־ז'אק. החדרן של הגנרל, שסירק את שיערו כשנכנס הזר לחדרו, שמע את המלים: 'רחוב סנט־ז'אק', אבל לרוע המזל לא קלט את מספר הבית."

וילפור הסמיק ואחר כך החוויר. המלך פנה אליו.

"אינך סבור כמוני, וילפור, שהגנרל קֶנֶל נהרג בידי בונפרטיסטים? השמועות סיפרו שהיו לו קשרים עם תופס־השלטון, אבל הוא היה נאמן לי."

"ייתכן, אדוני המלך," השיב וילפור. "האם נודעו פרטים נוספים?"

"עלינו על עקבותיו של האדם שקבע את הפגישה," אמר שר־המשטרה.

"עליתם על העקבות?"

"כן. המשרת נתן לנו את תיאורו: כבן חמישים או חמישים ושתיים, שיערו חום, גבותיו עבות ויש לו שפם. הוא לבש מעיל כחול עם שושנת ליגיון־הכבוד בלולאה. אתמול עקבו אנשי אחרי אדם חשוד, אך איבדו את עקבותיו."

וילפור נשען על מסעד הכורסה. הוא חש כאילו הקרקע נשמטת מתחת רגליו, אבל כשאמר שר־המשטרה שהזר חמק מהעוקבים אחריו נשם לרווחה.

"המשך לחפש," אמר המלך לשר־המשטרה. "אני רוצה שיוטל על הרוצחים העונש החמור ביותר."

וילפור גייס את כל מאמציו כדי לא להסגיר את האימה שאחזה בו.

"מוזר," המשיך המלך. "המשטרה מסתפקת בהודעה: היה רצח, ואנחנו עלינו על עקבות הפושעים."

"הוד־מלכותך, אנחנו עוד נשביע את רצונך, לפחות בעניין זה, אני מקווה," אמר שר־המשטרה.

"נראה," אמר המלך. "עכשו אינני זקוק לך עוד, בארון, וגם אתה, מר וילפור, ודאי עייפת מנסיעתך. לך לנוח. כבר ביקרת אצל אביך?"

"לא, אדוני המלך," ענה וילפור בחרדה. "מהמרכבה ירדתי למלון 'מדריד', ומשם נסעתי אל הדוכס דה־בלאקס."

"אבל ודאי תבקר אצלו?"

"אינני סבור כך, הוד־מלכותך."

"צדקת," אמר לואי השמונה־עשר בחיוך, כאילו לא היתה כל כוונה בשאלותיו. "שכחתי שיחסיך עם מר נוארטיה התקררו. זה עוד קורבן שלך למען המלכות, ואתה ראוי לפיצוי."

"אדוני המלך, טוב־ליבך כלפי הוא פיצוי מעל לכל שאיפותי, ואין לי מה לבקש עוד."

"לא, אדוני, לא נשכח אותך," אמר המלך. "לפי שעה קח ממני את העיטור הזה." והוא הסיר את צלב ליגיון הכבוד שענד על בגדו הכחול.

"הוד־מלכותך ודאי טועה! זה צלב של קצין!" קרא וילפור.

"קח אותו," השיב המלך. "אין לי פנאי להזמין אחר. בלאקס, אתה דאג שמר וילפור יקבל רשיון לשאת את העיטור."

דמעות של שמחה הרטיבו את עיניו של וילפור, והוא נשק לעיטור.

"מה הפקודות שיואיל הוד־מלכותך לתת לי?" שאל.

"קודם כול תנוח. אינך יכול להועיל לי בפאריס, אבל ייתכן שתהיה לי לעזר רב

במרסיי. לך לדרכך, ואם אשכח אותך – זכרון המלכים קצר – אל תהסס להזכיר לי. אדוני הבארון, שלח לקרוא לשר־המלחמה, ואתה, בלאקס, הישאר כאן.״

״אדוני,״ אמר שר־המשטרה לווילפור בצאתם מהארמון. ״נכנסת בשער הנכון וקנית את עולמך.״

האם זאת קניה לאורך ימים? שאל וילפור את עצמו.

כרכרה חלפה על הרציף. וילפור אותת לרכב והטיל את עצמו לתוכה, מתמכר לחלומותיו. אחרי עשר דקות כבר היה בחדרו שבמלון ופקד להכין את הסוסים בעוד שעתיים ולהגיש לו ארוחת־צהריים. כשהתיישב ליד השולחן, נשמע צלצול פעמון חד ורענן. החדרן פתח את הדלת ווילפור שמע קול המבטא את שמו.

מי יכול לדעת שאני פה? תמה וילפור.

החדרן חזר.

״מי צילצל?״ שאל אותו וילפור. ״מי מבקש אותי?״

״זר שאינו רוצה לומר את שמו.״

״מה רצונו?״

״הוא רוצה להיפגש עם אדוני.״

״רק איתי?״

״כן.״

״הוא נקב בשמי?״

״כן.״

״מה מראהו?״

״גבר כבן חמישים.״

״נמוך, גבוה?״

״בגובהו של אדוני, פחות או יותר.״

״כהה? בהיר?״

״חום כהה, שיער שחור, עיניים שחורות וגבות שחורות.״

״מה הוא לובש?״

״מעיל גדול, כחול ומכופתר מכף רגל עד ראש, עם אות ליגיון הכבוד.״

״זה הוא,״ מילמל וילפור.

״לכל הרוחות!״ קרא האיש שכבר תיארנו אותו פעמיים, ושעמד בפתח. ״איזה נימוסים! אולי זה המנהג במרסיי, בנים מניחים לאבותיהם להמתין?״

״אבא!״ צעק וילפור. ״לא טעיתי. ידעתי שזה אתה!״

״אם ידעת שזה אני,״ אמר האורח והניח את מקלו בפינת החדר ואת כובעו על כיסא, ״הרשה לי לומר לך ז׳ראר היקר, שאין זה מנומס מצדך להניח לי לחכות.״

״השאר אותנו ביחידות, זֶ׳רְמֶן,״ פקד וילפור על החדרן.

המשרת יצא בהבעת השתוממות.

12

הָאָב וּבְנוֹ

מר נוֹאַרְטְיֶה ליווה את המשרת בעיניו עד שנסגרה הדלת, אחר־כך פתח אותה, כדי לוודא שאין הוא מקשיב מאחוריה. אמצעי הזהירות לא היה מיותר. מהירות יציאתו של רב־המשרתים זֶ'רְמֶן העידה שאין הוא נקי מן החטא שהביא אסונות על אדם וחווה. מר נוארטיה נעל בידיו את דלת־חדר המבוא, ואחר־כך את דלת חדר־השינה, ואז הושיט את ידו למר וילפור, שעדיין לא התאושש.

"ז'ראר היקר," אמר בחיוך, "נדמה לי שאינך מרוצה ביותר מביקורי."

"להיפך, אבא," אמר וילפור. "אני מאושר, אבל לא ציפיתי לך, ואני קצת המום."

"ידידי היקר, גם אני יכול לומר זאת," ענה מר נוארטיה. "אתה מודיע על אירוסיך במרסיי בעשרים ושמונה בפברואר, והינה, בשלושה במרס אתה בפאריס!"

"אם אני בפאריס," השיב וילפור והתקרב אל נוארטיה, "אל תתלונן. באתי למענך, ואולי אצליח להציל את חייך."

"באמת?" אמר נוארטיה, והתרווח בכורסה. "באמת? ספר לי על כך, אדוני השופט, זה מעניין."

"אבא, האם ידוע לך משהו על מועדון של אוהדי נפוליאון ברחוב סנט־זָ'אק?"

"מספר חמישים ושלושה? ודאי. אני סגן הנשיא במועדון הזה."

"אבא, קור הרוח שלך מחריד אותי."

"יקירי, אילו ברחת מפאריס בתוך עגלת־חציר, ואילו רדפו אחריך כלבי־הציד של רוֹבֶּסְפְּיֶר בבורדו, היית גם אתה מתחסן. המשך. מה קרה במועדון שברחוב סנט־ז'אק?"

"הגנרל קֶנֶל הוזמן לשם. הוא יצא מביתו בשעה תשע בערב וגופתו נמצאה למחרת בתוך הסֵינָה."

"מי סיפר לך את המעשיה היפה הזאת?"

"המלך בכבודו ובעצמו."

"ובכן, בשכר סיפורך אגלה לך חדשה מסעירה," אמר נוארטיה.

"אבא, נדמה לי שידוע לי מה שאתה רוצה לספר."

"כבר ידוע לך שהוד־מלכותו הקיסר נחת בצרפת?"

"שתוק, אבא, אני מבקש ממך, למענך וגם למעני. כן, את החדשה הזאת ידעתי אפילו לפניך. בגללה נסעתי שלושה ימים, ממרסיי לפאריס, רותח מזעם על שאינני יכול לשלוח את הידיעה מאתיים מיל לפני."

"לפני שלושה ימים? יצאת מדעתך! הקיסר עדיין לא הגיע לצרפת לפני שלושה ימים!"

"ידעתי על התוכנית."

"איך?"

"ממכתב שהיה מיועד אליך, ושנשלח מן האי אלבה."

"אלי?"

"כן, אליך. החרמתי אותו. אילו נפל בידי אדם אחר, היית מוּצא להורג עכשו, בשעה הזאת."

האב פרץ בצחוק.

"כך, כך," אמר. "אנשיו של לואי למדו מנפוליאון את ההליכים המהירים! ואיפה המכתב?"

"שרפתי אותו, כדי שלא יחרוץ את דינך למוות."

"ואת דינך לאובדן הקריירה," אמר נוארטיה. "אני מבין, אבל אין לי מה לחשוש, הרי אתה מגן עלי."

"נחזור לפרשת־המועדון ברחוב סנט־ז'אק."

"המועדון הזה מעניין כנראה את האדונים מן המשטרה, אבל אילו היו מחפשים היטב ודאי היו מגלים אותו."

"הם לא גילו אותו, אבל עלו על עקבות של אדם אחד."

"הדברים ידועים. כאשר המשטרה נכשלת, היא מודיעה שעלתה על עקבות, והממשלה מצפה בשקט, עד שהמשטרה מודיעה שהעקבות האלה אבדו."

"המשטרה מצאה גוויה. הגנרל קֶנֶל נהרג, ובכל העולם קוראים לזה רצח."

"רצח, אתה אומר? אין הוכחה שזה היה רצח. כל יום מוצאים גוויות בסינה. אנשים קופצים למים מתוך יאוש וטובעים מפני שאינם יודעים לשחות."

"אתה יודע היטב שהגנרל קנל לא התאבד וגם לא התרחץ בסינה בחודש ינואר. הוא נרצח."

"מי אמר זאת?"

"המלך בכבודו ובעצמו."

"המלך? חשבתי שיש לו שכל להבין שבפוליטיקה אין רצח. בפוליטיקה אין בני־אדם, יש השקפות־עולם. אין רגשות, יש אינטרסים. לא הורגים אדם אלא מסלקים מכשול. אתה רוצה לדעת מה קרה? אספר לך. חשבנו שאפשר לסמוך על גנרל קנל. קיבלנו המלצות עליו. אחד מאיתנו בא לביתו והזמין אותו להשתתף בפגישה ברחוב סנט־זָ'אק. הוא בא, שמע את התוכנית, ואחרי ששמע הכול הודיע שהוא מלוכני. השבענו אותו לשמור סוד, והוא נשבע בחצי־פה. בכל זאת הנחנו לו ללכת, אבל הוא לא חזר לביתו. מהמועדון יצא בשלום, אבל תעה בדרך. רצח? אתה מפתיע אותי, ז'ראר! ממלא מקום התובע המלכותי מבסס האשמה על ראיות לא מספיקות. האם קראתי לך 'רוצח'

כשמילאת את תפקידך והבאת לכריתת ראשי ידידי? לא. אמרתי: ׳אדוני, נלחמת באומץ, והתגמול יבוא׳.״

״אתה מאמין שתופס־השלטון יחזור?״

״כן.״

״אתה טועה. לפני שיתקדם עשרה מיל בתוך צרפת ילכדו אותו ציידי המלך כאילו היה חיית טרף.״

״ידידי היקר, ברגע הזה הקיסר כבר בדרך לגְרֶנוֹבֶל. בשנים־עשר בחודש הוא יהיה בלִיוֹן, ובעשרים בחודש הוא יהיה בפאריס.״

״ההמונים יתקוממו!״

״הם ינהרו לקבל את פניו.״

״איתו מעטים, נגדו יצאו גדודי־צבא...״

״שילוו אותו לפאריס. ז׳ראר היקר, אתה עדיין ילד. נדמה לך שאתה יודע הכול מפני שהטלגרף הודיע, שלושה ימים אחרי הנחיתה, ׳תופס השלטון נחת בְקָאן עם אנשים מעטים. רודפים אחריו׳. אבל איפה הוא? מה הוא עושה? אין לך מושג. ׳רודפים אחריו׳, זה כל מה שאתה יודע. ובכן, הם ירדפו אחריו עד פאריס.״

״גְרֶנוֹבֶל ולִיוֹן הן ערים נאמנות. הן תחסומנה את דרכו.״

״גרנובל תפתח את שעריה בהתלהבות, וכל ליון תצא לרחובות לקבל את פניו. האמן לי, המידע שבידינו מעודכן יותר משלך, והמשטרה שלנו טובה מזו שלך. אתה רוצה הוכחה? ניסית להסתיר את נסיעתך, אבל אני ידעתי שאתה בפאריס חצי־שעה אחרי שחלפת על־פני המחסום שבשער העיר. נתת את הכתובת שלך רק לעגלון, אבל אני הגעתי אליך בדיוק ברגע שישבת אל השולחן. עכשו צלצל והזמן עוד מערכת־כלים, ונאכל יחד ארוחת־צהריים.״

״אכן,״ אמר וילפור והביט באביו בהתפעלות, ״אתה מעודכן להפליא.״

״זה כל־כך פשוט! בידכם רק השלטון והאמצעים שאפשר לקנות אותם בכסף, אבל אנחנו, המקווים לתפוס את השלטון, בידינו נשק הנאמנות.״

הוא שלח את ידו אל הפעמון, אבל וילפור עצר אותה.

״חכה, אבא,״ אמר, ״עוד מלה אחת. אולי המשטרה המלכותית אינה יעילה, אבל יש בידה תיאור האדם שבא לביתו של גנרל קנל ביום שנעלם.״

״ומהו התיאור?״

״גון עור כהה, שיער ושפם חומים ועיניים חומות, מעיל כחול, אות ליגיון־הכבוד בלולאת־הכפתור, מגבעתו רחבת־שוליים ומקל עשוי מקנה.״

״המשטרה יודעת את כל הפרטים האלה? ומדוע לא הניחה יד על האיש?״

״מפני שעקבותיו נעלמו אתמול.״

״אמרתי לך. במשטרה משרתים טפשים.״

״בכל רגע הם עלולים לעלות על העקבות.״

"כן," אמר נוארטיה בשלווה. "הם עלולים לעלות על עקבותיו של האיש לולא הוזהר, אבל הוא הוזהר, לכן הוא ישנה את צורתו."

והוא פשט את מעילו ועניבתו, ניגש לשולחן האיפור, סיבן את פניו, נטל תער וגילח את השפם המפליל. וילפור הביט בו בחרדה ובהתפעלות. נוארטיה שינה את תסרוקתו, נטל מארונו של בנו עניבה צבעונית ומעיל בעל צווארון פתוח בצבע הערמון ומדד כובע מול המראה. את המקל השאיר בפינה ולקח במקומו מקל אחר.

"וכעת," אמר בשביעות־רצון, אחרי שהסתכל בראי, "אתה סבור שהמשטרה תזהה אותי?"

"לא, אבא," גימגם וילפור. "לפחות כך אני מקווה."

"ז'ראר היקר, אני סומך על זהירותך, ודאי תסלק את כל החפצים שהשארתי כאן."

"אתה יכול להיות שקט, אבא," ענה וילפור.

"כן, כן, אני סומך עליך. הצלת את חיי, ואני אגמול לך."

וילפור הניע בראשו.

"אני רואה שלא השתכנעת," אמר האב.

"אני מקווה שטעית," ענה הבן.

"האם תיקרא שוב אל המלך?"

"אולי."

"אם כן, אמור לו: 'אדוני המלך, המידע שאתה מקבל על הלכי הרוח של העם והצבא אינו נכון. האיש שאתה קורא לו מפלצת עדיין מכונה בשם תופס־השלטון בנֶבֶר, אבל בליון כבר קוראים לו בונפרטה, ובגְרֶנוֹבֶל כבר קוראים לו הקיסר. אמרו לך שהוא בורח ונרדף, אבל הוא צועד קדימה מהיר כנשר. אמרו לך שחייליו גוועים מרעב ועייפות ורוצים לעזוב אותו, אבל מספר חייליו הולך וגדל כמספר רסיסי השלג סביב כדור־שלג מתגלגל. ברח, אדוני המלך, עזוב את צרפת, הנח אותה לאדוניה האמיתי, שקנה אותה לא בכסף אלא בנשק. ברח! סכנה אינה נשקפת לך, יריבך החזק יכול להרשות לעצמו לתת לך חנינה'. זה מה שתאמר לו, ז'ראר, אבל מוטב שלא תאמר לו דבר. אל תספר על נסיעתך, אל תתפאר בה בפאריס. עלה על מרכבה, ואם מיהרת לבוא לפאריס, טוס על כנפי נשרים בדרך חזרה. חזור למרסיי, היכנס לביתך בדלת האחורית והסתתר, מפני שבפעם הזאת נפעל כאנשים היודעים מי יריביהם. לך, בני ז'ראר היקר, שמע בקול אבא, ובתמורה נשאיר לך את משרתך, וכך תוכל להציל אותי שוב, כאשר הנדנדה הפוליטית תרים אותך למעלה ותוריד אותי מטה. שלום, ז'ראר, ובנסיעתך הבאה לפאריס בוא ישר לביתי."

נוארטיה יצא מבית־המלון. וילפור הסיט את הווילון מהחלון וראה אותו עובר בשלווה ליד האנשים בעלי הפרצופים מבשרי הרעה, האורבים בפינות־הרחוב לאדם בעל השפם השחור, המעיל הכחול והמגבעת רחבת־השוליים.

כשנעלם אביו מעיניו זינק אל החפצים שנשארו בחדרו, הסתיר במעמקי מזוודה את

העניבה השחורה והמעיל הכחול, קימט את המגבעת ותקע אותה בתחתית מגירה, ואת המקל שבר לשלושה חלקים והשליכם לאש. אחר־כך שילם לבעל המלון וקפץ לכרכרה שהמתינה לו. בלִיוֹן נודע לו שנפוליאון כבר נכנס לגְרֶנוֹבֶל.

13

מֵאָה הַיָּמִים

נבואותיו של מר נוארטיה התגשמו מהר. הכרת־התודה שהבטיח לואי השמונה־עשר לווילפור היתה לא רק חסרת תועלת אלא גם מסוכנת. הוא נזהר ולא ענד את צלב־הכבוד שקיבל מהמלך, אף שבלאקס שלח אליו את הרשיון. נפוליאון, שתפס שוב את השלטון, לא הדיח אותו ממשרתו, סגן התובע המלכותי, הודות לחסותו של מר נוארטיה, שהיה כל־יכול בחצרו. התובע המלכותי, לעומת זאת, הודח. במאה ימי האימפריה הבונפרטיסטית מיקד דה־וילפור את מאמציו בעניין אחד, בהחנקת סוד מאסרו של אדמונד דנטס. הוא ידע שעכשו יש למורל כוח והוא יכול לפעול למען האסיר, ושאם ייצא דנטס לחופשי יתגלה שהוא, וילפור, עשה מעשה לא חוקי כדי לשמור על עורו ועל אביו.

וילפור לא הפר את ארוסיו עם רנה דה סנט מראן, אבל החתונה נדחתה לימים טובים מאלה והיה ברור לכול שאם יישאר הכתר על ראש נפוליאון יחפש מר נוארטיה לבנו בת־זוג יותר מתאימה לו, ולעומת זאת אם יחזור לואי השמונה־עשר לכס המלוכה יהיו יתרונות רבים לקשר נישואין עם משפחת דה סנט מראן.

וילפור נתמנה, כמובן, לתובע הכללי במרסיי, ובבוקר אחד בא מר מורל ללשכתו.

וילפור לא מיהר לקראת בעל־הספינה ולא הסגיר בחפזונו את חולשתו. הוא היה לא רק בעל נסיון רב אלא גם בעל חוש לנסיבות המשתנות. מר מורל המתין לו זמן לא מועט בחדר־המבוא כמו בתקופת המלוכה, רק מפני שראוי לחכות לתובע הכללי. לאחר שעיין בשלושה עיתונים במשך רבע שעה פקד וילפור להכניס את מורל לחדר.

מר מורל ראה לפניו לא אדם מדוכא, כפי שציפה, אלא את אותו האיש שפגש לפני שישה שבועות. איתן ושופע אותו נימוס קר המבדיל בין אדם רם־מעלה ובין פשוטי העם. הוא היה בטוח שהתובע ירעד למראהו, אבל טעה. לא התובע רעד אלא הוא.

מורל נעצר על הסף, ווילפור התבונן בו כמנסה להיזכר מיהו. שניות מספר עמד בעל־הספינה וגילגל בידו את כובעו, ואז אמר וילפור:

"מר מורל, כמדומני?"

"כן, אני," אמר בעל הספינה.

"גש הנה בבקשה," אמר וילפור בתנועת חסד, "ואמור לי במה זכיתי לביקורך?"

"אינך מנחש, אדוני?" שאל מורל.

"לא, אין לי מושג, אבל אני לרשותך, אסייע לך אם רק אוכל."

"זה תלוי רק בך, אדוני," אמר מורל.

"דבר."

"אדוני," אמר בעל־הספינה והבטחון העצמי חזר אליו הודות לאמונתו בצדקתו. "ודאי אתה זוכר שימים אחדים לפני שנודע על נחיתתו של הוד־מלכותו הקיסר באתי לבקש ממך רחמים על ימאי צעיר, סגן רב־החובל בספינתי. אם אתה זוכר, הוא נאשם בקשרים עם נפוליאון. קשר זה, שנחשב אז לפשע, נחשב כיום למעשה של כבוד. אתה היית אז בשירותו של לואי השמונה־עשר ולא חסת עליו. אז אדוני היתה זאת חובתך; כיום אתה בשירותו של נפוליאון, ועליך להגן על הנאשם, גם זאת חובתך. באתי לשאול, מה עלה בגורלו?"

"מה שם האיש הזה?" שאל וילפור. "הואל בטובך לומר לי."

"אדמונד דנטס."

וילפור היה מעדיף להילחם בדו־קרב עם יריבו ולספוג מטח אש ממרחק עשרים וחמישה צעדים ובלבד שלא ישמע את השם הזה, ובכל זאת לא הניד עפעף.

"דנטס, אדמונד דנטס, אמרת?" שאל.

"כן, אדוני."

וילפור הוציא פנקס עב־כרס ממגירה שבארון, הביא אותו לשולחן, ומן השולחן חזר אל התיקים ואמר לבעל־הספינה, בקולו הטבעי:

"אתה בטוח שלא טעית?"

אילו היה מורל ערמומי או בעל נסיון, ודאי היה שואל את עצמו מדוע התובע הכללי מסכים לענות לו בעניין שאינו בתחום טיפולו, ואינו שולח אותו אל מנהל בתי־הכלא או אל מפקד־המחוז, כדי שיעיינו ברשימות של בתי־הסוהר. לשווא חיפש מורל סימני־פחד בפניו של וילפור.

"לא, אדוני," אמר מורל. "אינני טועה. אני מכיר את הבחור המסכן עשר שנים, והוא עבד אצלי ארבע שנים. לפני שישה שבועות התחננתי לפניך לרחם עליו; היום אני מבקש צדק. לפני שישה שבועות התייחסת אלי בזלזול. כמה נוקשים היו אז המלוכנים!"

"אדוני," אמר וילפור בקור־רוח. "הייתי מלוכני כשהאמנתי שהבורבונים הם לא רק יורשיו החוקיים של הכתר אלא גם בחירי האומה. נס שיבתו של נפוליאון הוכיח לי את טעותי. המלך החוקי הוא המלך האהוב."

"בשעה טובה," אמר מורל בגילוי לב. "דבריך אלה משמחים אותי, ואני מקווה לטוב בעניינו של דנטס."

"רגע," אמר וילפור אגב דיפדוף בפנקס רשומות אחר. "מצאתי. ימאי שנשא אשה קטלנית, נכון? כן, עכשו אני זוכר. העניין הזה חמור."

"מדוע?"

"ידוע לך שהוא נשלח מכאן לבית־הכלא של היכל המשפט?"

"ובכן?"

"ובכן, כתבתי את הדו"ח לפאריס, ושלחתי לשם את כל הניירות שנמצאו על גופו. זאת היתה חובתי. שמונה ימים אחרי מאסרו נעלם האסיר."

"נעלם?" צעק מורל. "מה עשו לבחור המסכן?"

"אל תדאג. בוודאי היגלו אותו לפֶּנֶסְטְרֶל, לפִּינְיֵירוֹל או לאיי סַנְט־מרגריטה, ויום אחד ישוב ויקבל את הפיקוד על האוניה שלך."

"מקומו שמור לו, אבל מדוע לא שב עד היום? נדמה לי שחובתו הראשונה של המשפט הבונפרטיסטי לשחרר את כל האנשים שהמשפט המלוכני שלח אותם לכלא."

"ידידי מורל," אמר וילפור. "בכל עניין יש להקפיד על ההליכים החוקיים. פקודת־המאסר באה מן החלונות הגבוהים, ומשם תבוא פקודת השחרור. הרי רק לפני חמישה־עשר יום חזר נפוליאון לשלטון. מכתבי הביטול נשלחו רק עכשו."

"האם אי־אפשר לזרז את ההליכים, אחרי שניצחנו? יש לי ידידים, יש לי קצת השפעה. אני יכול להשיג את ביטול צו־המעצר."

"אין צו־מעצר."

"את ביטול רשומות הכלא."

"בעניינים פוליטיים אין רשומות בתי־כלא. לא פעם מעוניינות הרשויות שאדם ייעלם ללא עקבות."

"כך היה בימי שלטון הבורבונים, אבל עכשו?"

"משטר הולך ומשטר בא, מר מורל היקר. מנגנון הענישה שהקים לואי הארבעה־עשר מתפקד עד היום, חוץ מהבסטיליה.* הקיסר מחמיר אפילו יותר מלואי הארבעה־עשר, ומספר האסירים שאין להם סימן בפנקסי הרשומות גדול מאוד גם עכשו."

אדיבותו של וילפור היתה עשויה להוליך שולל אפילו שועל ערום. מורל אפילו לא חשד בו. הוא אמר: "בקיצור, מר וילפור, מה אתה מציע שאעשה כדי לזרז את שחרורו של דנטס המסכן?"

"לכתוב עתירה למשרד המשפטים."

"הו, אדוני, אנחנו יודעים מה זה עתירה. השר מקבל כמאתיים עתירות ביום, וקורא רק ארבע."

"כן," אמר וילפור, "אבל הוא יקרא עתירה שאני אשלח אותה אליו ואמליץ עליה."

"ואתה תשלח אותה אליו, אדוני?"

"בשמחה. לפני שישה שבועות אולי היה דנטס אשם. כיום הוא חף מפשע, וחובתי להביא לשחרורו."

"איך כותבים לשר?"

"שב כאן, מר מורל," אמר וילפור ופינה לו מקום ליד השולחן. "אכתיב לך."

והוא הכתיב את הבקשה, ותיאר בהגזמה רבה, את הפטריוטיות של דנטס ואת

* בית־הסוהר, סמל העריצות של המשטר המלוכני, שההמונים הרסו אותו כשפרצה המהפכה הצרפתית.

שירותיו לבונפרט. לפי מכתב זה היה דנטס אחד הסוכנים הפעילים ביותר של נפוליאון, ואילו ראה שר־המשפטים את המכתב ודאי היה מתקן את העוול מיד.

לאחר שהסתיימה כתיבת העתירה קרא אותה וילפור בקול, והוסיף: "זהו זה, סמוך עלי."

"האם תשלח את העתירה מיד, אדוני?"

"עוד היום."

"עם המלצתך?"

"ההמלצה הטובה ביותר שאני יכול לתת היא אישור כל מה שכתוב כאן," אמר וילפור והוסיף את האישור לעתירה.

"וכעת, מה לעשות?" שאל מורל.

"לחכות," אמר וילפור. "סמוך עלי."

בלב מלא תקווה עזב מורל את התובע הכללי, והלך לבית אביו של דנטס לבשר לו שבנו יחזור בקרוב.

וילפור שמר את העתירה במגרתו. הוא ניחש שנפוליאון יפול, וידע שכאשר יחזרו הבורבונים יוכל לעשות בעתירה הזאת שימוש מועיל.

במעמקי הצינוק לא שמע דנטס את רעם נפילת כס המלכות של לואי השמונה־עשר ואת השאון, הנורא עוד יותר, התמוטטות אימפריית נפוליאון בת מאה הימים.

וילפור, לעומת זאת, עקב אחרי כל האירועים. פעמיים במשך מאה הימים חזר מורל אל וילפור, התחנן ודרש לשחרר את דנטס, ופעמיים השקיט אותו וילפור בהבטחות ובתקוות. אחרי קרב וטֶרְלוּ* לא ראה עוד את מורל. בעל־הספינה הבין שהוא עשה למען ידידו מה שאפשר לעשות. בימי "הרסטורציה השניה"** לא היה טעם לנסות שוב.

לואי השמונה־עשר חזר אל כס המלכות. וילפור עזב את מרסיי המלאה זכרונות שנהפכו לנקיפות מצפון. הוא ביקש וקיבל משרה של תובע מלכותי בטולוז. חמישה־עשר ימים אחרי שהתיישב במעונו החדש נשא לאשה את רנה דה סנט מראן, שמעמדו של אביה בחצר־המלכות התחזק מאוד.

דנגלר, שהבין מה כבדה המכה שהנחית על דנטס, הגיע למסקנה שכל ההתרחשויות היו מעשי אלוהים. כשחזר נפוליאון לפאריס אחזה בו האימה; כל רגע ציפה לשיבתו של דנטס, דנטס היודע הכול, המסוגל לכל נקמה. על כן נטש את עבודתו, קיבל ממר מורל המלצה, ונשכר לעבוד כסוכן למען סיטונאי ספרדי ונסע למדריד.

פרננד לא הבין כלום. דנטס איננו. זה כל מה שיהיה דרוש לו. מה עלה בגורלו? הוא לא רצה לדעת. מוחו היה עסוק בתחבולות, איך להעלים ממרצדס את סיבת מאסרו של דנטס. בשעות הקודרות של חייו היה יושב בלי נוע על סלע ומביט בדרך המובילה

* הקרב שבו הובס נפוליאון.

** התקופה של שיבת הבורבונים, אחרי קיסרות נפוליאון.

למרסיי ובדרך המובילה לשכונת הקטלנים. כעוף דורס היה מתבונן בשתי הדרכים, חרד פן יראה את האיש הצעיר ויפה־התואר. אם יבוא, אמר בליבו, אנפץ את ראשו בכדור־הרובה, ואחר־כך אתאבד.

לפני נפילת האימפריה של נפוליאון גוייס לצבאו כל גבר צרפתי המסוגל לשאת נשק. גם פרננד גוייס, ומחשבה נוראה כירסמה את ליבו: אולי יחזור יריבו בהיעדרו, וישא לאשה את אהובתו.

דאגתו של פרננד ורחמיו נגעו לליבה הרגיש של מרצדס. מאז ומתמיד רחשה לו ידידות, ועתה נוספה לה הכרת־התודה.

"אחי," אמרה לו כשקשרה לכתפיו את תרמיל־המגוייסים. "אחי, שמור על עצמך. אם יהרגו אותך, אשאר לבדי בעולם הזה." מלים אלה הפיחו בו תקווה. אם דנטס לא ישוב, אולי תהיה מרצדס שלו.

מרצדס נשארה לבדה. בדמעות היתה משוטטת בשכונת הקטלנים, תחת קרני שמש הדרום היוקדת. לעיתים היתה עומדת, חסרת נוע, ומתבוננת במרסיי, ולעיתים היתה יושבת על שפת הים ומאזינה לגניחתו הנצחית ככאבה, ושואלת את נפשה אם לא מוטב לה לגחון קדימה ולהניח לגלים לסחוף אותה. לא חוסר אומץ־לב מנע אותה מהתאבדות אלא האמונה באלוהים.

קדרוס נקרא גם הוא אל הדגל, אך מכיוון שהיה מבוגר מפרננד בשמונה שנים וגם נשא אשה, נשלח לא לקרבות אלא למשמר החופים.

דנטס הזקן איבד כל תקווה כשנפלה הקיסרות. חמישה חודשים אחרי שהופרד מבנו, כמעט באותה שעה שבה נאסר, הוציא את נשמתו בזרועותיה של מרצדס. מורל שילם את הוצאות קבורתו ופרע את חובותיו הקטנים. היה זה לא רק מעשה של נדיבות לב אלא גם מעשה של עוז־נפש. סיוע לאביו של בונפרטיסט מסוכן, גם לאב מת, נחשב שוב לפשע.

14

הָאַסִיר הַזּוֹעֵם וְהָאַסִיר הַמְטֹרָף

כשנה לאחר שחזר לואי השמונה־עשר אל כסאו ביקר המפקח הכללי על בתי־הסוהר במצודת איף.

ממעמקי הצינוק שמע דנטס את ההמולה למעלה. היו אלה רחשים שכמעט לא נקלטו באוזן רגילה, אך אוזנו של האסיר הורגלה להאזין בדומיית הלילה אפילו לקול העכביש הטווה את קוריו ולקול צניחתה של טיפת מים מהתקרה. הוא ניחש שמשהו לא רגיל קורה בממלכת־החיים. זמן רב כל־כך גר בקבר, עד שחשב את עצמו למת.

המפקח ביקר בתאים ובחדרי־הצינוק וחקר את האסירים השקטים או המטומטמים שזכו לחסדי ההנהלה. הוא שאל אותם אם הם מרוצים מהמזון ומה דרישותיהם, וכולם ענו שהאוכל נתעב ושהם דורשים חירות. כששאל אותם המפקח אם אין בפיהם דרישה אחרת הניעו בראשיהם. מה יכולים אסירים לבקש אם לא את חירותם? המפקח חייך ואמר למנהל־הכלא:

"אינני מבין מדוע מכריחים אותנו לצאת לסיורים חסרי־הטעם האלה. הרי מי שרואה אסיר אחד כאילו ראה מאה ומי ששמע אסיר אחד, כאילו שמע אלף. תמיד אותו הפזמון: האוכל רע, אני חף מפשע. יש לך גם אסירים אחרים?"

"כן," אמר המנהל. "יש לי אסירים מסוכנים או משוגעים. הם יושבים בצינוק."

"אראה אותם," אמר המפקח בעייפות. "אמלא את חובתי עד הסוף."

"חכה, בבקשה," אמר המנהל. אביא תגבורת, עוד שני אנשים. לעתים עושים האסירים מעשים של יאוש, כדי שידונו אותם למוות."

שני החיילים הגיעו, והחבורה ירדה במדרגות המלוכלכות והרטובות. "הוי," אמר המפקח ונעצר. "מי זה גר בתוך הסרחון הזה?"

"קושר מסוכן מאוד, איש שמסוגל לכול," אמר המנהל.

"לבדו?"

"כמובן."

"כמה זמן הוא פה?"

"שנה. הכנסנו אותו לצינוק אחרי שניסה לרצוח את הסוהר אנטואן שהביא לו אוכל."

"הוא יצא מדעתו?"

"רע מזה," אמר הסוהר אנטואן. "הוא השטן."

"אתה רוצה שאגיש עליו תלונה?" שאל המפקח את מנהל־הכלא.

"אין צורך, אדוני, הוא כבר קיבל את העונש. עכשו משתלט עליו השגעון, ומהנסיון אני יודע שבעוד שנה יהיה מטורף גמור."

"מוטב כך," אמר המפקח. "משוגע סובל פחות."

המפקח היה אוהב־אדם, כפי שאתם רואים, וראוי מאוד לתפקידו; דאגה לבני־אדם.

"אתה צודק, אדוני," אמר המנהל. "מדבריך ניכר שאתה מבין את העניין לעומק. בצינוק אחר, לא רחוק מכאן, יושב אב־מנזר זקן מאיטליה. הוא נאסר בשנת 1811 ואיבד את שפיותו בסוף שנת 1813. הוא בוכה וצוחק, לפעמים הוא רזה ולפעמים משמין. אולי כדאי שתראה אותו, לא את הצעיר. הוא מבדר ומראהו לא יעציב אותך."

"אבקר אצל שניהם," אמר המפקח. "אכתוב דו"ח אחרי שאדע את העובדות."

היה זה סיורו הראשון של המפקח בבית־סוהר, והוא רצה למצוא־חן בעיני הממונים עליו.

"ניכנס תחילה אל הצעיר," אמר.

דנטס ישב בפינת הצינוק וספג את קרן האור הדקה שחדרה אליו מבעד לצוהר המסורג. לקול חריקת המנעולים הכבדים וצווחת צירי הדלת החלודים הרים את עיניו וראה, לאור הלפידים שנשאו הסוהרים, אדם זר, שמנהל־הכלא מדבר אליו בכבוד ומחזיק בידו את כובעו. הוא הבין שזאת הזדמנות להתחנן על נפשו, וזינק קדימה בידיים שלובות. המפקח נרתע, ושני החיילים הצליבו את כידוניהם.

דנטס הבין שהאורח סבור כי הוא מסוכן, לכן שיווה לפניו ארשת של תחנונים והכנעה, וניסה לרכך את לב השומע את דבריו.

המפקח האזין לדברים שאמר, ולחש למנהל:

"האיש הזה יהיה לדתי." והוא פנה אל דנטס ושאל:

"בקיצור, מה בקשתך?"

"אני מבקש לדעת באיזה פשע מאשימים אותי. אני מבקש שיעמידו לי שופטים; אני מבקש שיחקרו אותי. שיהרגו אותי בירייה, אם אני אשם, אבל אם חף מפשע אני, שישחררו אותי."

"המזון מספיק לך?" שאל המפקח.

"כן, נדמה לי, אינני יודע. לא זה חשוב. מה שחשוב, לא רק לי, אסיר אומלל, אלא לכל אנשי המשפט וגם למלך, שייעשה צדק."

"ביום שניסית לרצוח את הסוהר דיברת בלשון אחרת," אמר המנהל.

"אמת, אדוני," אמר דנטס בהכנעה, "ואני מבקש סליחה מהסוהר אנטואן שהיה תמיד טוב אלי. הייתי אז מטורף מזעם."

"ועכשו אינך זועם?"

"לא, אדוני. המאסר כופף אותי, שבר אותי, הכניע אותי. זמן רב כל־כך אני כלוא!"

"זמן רב? מתי נעצרת?" שאל המפקח.

"בעשרים ושמונה בפברואר שנת 1815, בשעה שתיים אחרי הצהריים."

המפקח חישב מהר.

"עכשו שלושים ביולי 1816. מה אתה מספר לי? הרי אתה כאן רק שבעה־עשר חודשים."

"רק שבעה־עשר חודשים?" אמר דנטס. "אדוני, אינך יודע מה זה שבעה־עשר חודשים בבית־סוהר. זה שבע־עשרה שנים, זה מאות שנים. רחם עלי, אדוני, בקש למעני לא חנינה אלא משפט. שופטים אני מבקש, אדוני, רק שופטים, אסור לסרב להעמיד שופטים לנאשם."

"טוב," אמר המפקח. "נבדוק את העניין." ולמנהל בית־הכלא אמר: "למען האמת, אני מרחם על המסכן. כשנעלה, הראה לי את יומן־המאסר שלו."

"בוודאי," אמר המנהל. "תמצא שם הערות מחרידות."

"אדוני," אמר דנטס, "אני יודע שלא בידך להוציא אותי מכאן, אבל אתה יכול להעביר את בקשתי לשלטונות, ושיחדשו את החקירה, שיהיה משפט חוזר. משפט, זאת בקשתי. אני רוצה לדעת איזה פשע ביצעתי ואיזה עונש עלי לרצות. אי־הוודאות היא העינוי הנורא ביותר."

"הרגע," אמר המפקח.

"אדוני," צעק דנטס, "אני שומע בקולך שאתה מתרגש. אדוני, אמור לי שיש לי תקווה!"

"אינני יכול לומר זאת, אבל אני מבטיח לך שאבדוק את התיק שלך. מי שלח אותך למאסר?"

"מר דה־וילפור," ענה דנטס. "אם תיפגש איתו, הוא יספר לך שלא בצדק נאסרתי."

"מר דה־וילפור כבר אינו במרסיי, הוא בטולוז," אמר המפקח.

אינני מתפלא, אמר דנטס בליבו. האיש היחיד שהגן עלי הורחק.

"האם היתה למר דה־וילפור סיבה לשנוא אותך?" שאל המפקח.

"לא, אדוני. הוא הראה לי חיבה."

"ואני יכול לסמוך על ההערות שכתב עליך?"

"בהחלט, אדוני."

"טוב. חכה לתשובה."

דנטס כרע על ברכיו והודה לאל שזימן לו מושיע. הדלת ננעלה, והתקווה שירדה אליו יחד עם המפקח נשארה איתו בצינוק.

"אתה רוצה לראות מיד את יומן־הכלא או לבקר קודם אצל אב־המנזר?" שאל המנהל את המפקח.

"נגמור קודם את הביקורים," השיב המפקח. "אם אחזור לאור היום לא יהיה לי כוח לרדת שוב."

"האסיר הזה אינו דומה לקודם. השגעון שלו פחות מצער. הוא מאמין שיש לו אוצר אדיר. בשנת מאסרו הראשונה הציע לממשלה מיליון תמורת שחרורו, בשנה השניה שני מיליון, בשנה השלישית שלושה, וכן הלאה. זאת השנה החמישית, הוא ודאי יציע לך חמישה מיליון."

"מה שמו של המיליונר?" שאל המפקח בצחוק.

"פַּרְיָה, מספר עשרים ושבעה," אמר המנהל. "פתח, אנטואן."

בקצה החדר, בתוך עיגול ששירטט על הרצפה בפיסת טיח שהתקלף מן הקיר, רבץ אדם כמעט עירום. בגדיו בלו מזמן. בתוך העיגול נראו קווים. נראה שהאסיר היה עסוק בפתרון בעיה מתמטית, וקול הדלת הנפתחת לא החריד אותו. רק כשנפל אור הלפידים על הרצפה הלחה התנער, פנה לאחור וראה את החבורה. מיד נטל את השמיכה ממיטתו וכיסה את מערומיו.

"מה בקשתך?" שאל אותו המפקח.

"אני, אדוני?" ענה אב־המנזר בשאלה. "אינני מבקש כלום."

"אינך מבין," אמר המפקח. "אני פקיד ממשלתי, ומשימתי לבקר בבתי־כלא ולהאזין לתביעות האסירים."

"אם כך, אדוני," אמר אב־המנזר, "אני מקווה שנגיע להבנה."

"אתה רואה?" אמר המנהל בלחש. "זה מתחיל."

"אדוני," אמר האסיר, "אני אב־המנזר פריה. נולדתי ברומא. עשרים שנה הייתי מזכירו של ההגמון רוֹסְפִּיגְלִיוֹזִי. אינני יודע מדוע נאסרתי, בתחילת שנת 1811. מאז אני דורש משלטונות איטליה וצרפת לשחרר אותי."

"אני באתי לשאול אם יש לך דרישות בענייני מזון ומגורים," אמר המפקח לאב־המנזר.

"המזון דומה בכל בתי־הסוהר," אמר אב־המנזר. "הוא רע מאוד; והמגורים, עיניך רואות, רטובים ולא טובים לבריאות, אבל הרי זה צינוק. לא בזה מדובר. יש לי גילויים שחשיבותם רבה לממשלה."

"זהו," לחש המנהל.

"ביקורך משמח אותי מאוד, אף כי הפרעת לי בחישובי, שאולי יביאו לשינוי שיטות נְיוּטוֹן. אולי אתה יכול להקדיש לי כמה רגעים, שיחה בארבע עיניים?"

"בקשתך בלתי אפשרית," אמר המפקח.

"ואם מדובר בחמישה מיליון, מתנה לממשלה?"

"חי נפשי," אמר המפקח למנהל, "ניחשת את הסכום בדיוק."

"טוב," אמר אב־המנזר כשראה שהמפקח מתכונן להסתלק. "אין צורך בשיחה ביחידות. האדון המנהל יכול להיות נוכח."

"אדוני היקר," אמר לו המנהל, "לצערנו אנו יודעים מראש ובעל־פה מה תאמר. אתה רוצה לספר למפקח על האוצר שלך."

"מובן מאליו," אמר האסיר. "על מה אתה רוצה שאדבר?"

"אדוני המפקח," אמר המנהל, "אני יכול לספר לך את הסיפור בעצמי. הוא חוזר עליו חמש שנים."

"וזה מוכיח," אמר אב־המנזר, "שעיניים לך ולא תראה, ואוזניים לך ולא תשמע."

"אדוני היקר," התערב המפקח, "הממשלה שלנו עשירה ואין לה צורך בכספך, תודה לאל. שמור אותו לעצמך, ליום השחרור."

עיניו של אב־המנזר התרחבו והוא תפס בידו של המפקח.

"אבל אם לא אשתחרר, אם אשאר, בניגוד לצדק, בצינוק ואמות בלי להוריש את סודי, יאבד האוצר! האם לא מוטב שהממשלה תרוויח ממנו וגם אני? ארחיק עד שישה מיליון, אדוני, כן שישה מיליון לממשלה תמורת שחרורי."

"בהן צדקי," אמר המפקח בלחש, "לולא ידעתי שזה מטורף הייתי מאמין לו. הוא מדבר בנעימה משכנעת."

"אינני מטורף, אני דובר אמת," אמר פריה ששמיעתו התחדדה בכלא. "האוצר קיים ואני מציע לך לחתום איתי על חוזה, ואז יובילו אותי שוטרים למקום שאציין ויחפרו לנגד עיני. אם לא ימצאו דבר, יחזירו אותי לצינוק, ובו אמות."

המפקח צחק.

"האוצר רחוק?" שאל.

"כמאה קילומטרים מכאן," ענה פַּרְיָה.

"בדיחה טובה!" אמר המנהל. "אילו היו כל האסירים עושים חיים עם הסוהרים בטיול של מאה קילומטרים, ואילו היו השומרים מסכימים לעשות טיול שכזה, היתה זאת הזדמנות־פז להצמיח כנפיים. לא חסרות הזדמנויות במסע כזה."

"זאת תחבולה ידועה," אמר המפקח, "ולא האדון הזה המציא אותה." והוא פנה שוב אל האסיר: "שאלתי אותך אם אתה מרוצה מהאוכל."

"אדוני," אמר פריה, "אם תישבע לי בשם ישו שאשתחרר, אגלה לך איפה האוצר."

"אתה מרוצה מהאוכל?" חזר המפקח על שאלתו.

"אדוני, לא תסתכן, אני אשאר בבית־הכלא כשייצאו המחפשים למסע, אינני מחפש הזדמנות לבריחה."

"אינך עונה על שאלתי," אמר המפקח בקוצר־רוח.

"ואתה אינך עונה על שאלתי!" צעק אב־המנזר. "תבוא עליך קללה. כמו כל הטפשים שלא האמינו לי! אינך רוצה באוצר? טוב! אשמור אותו לעצמי!"

והוא זרק מעליו את השמיכה, הרים את פיסת הטיח, התיישב שוב במרכז המעגל וחזר לחישוביו.

"מה הוא עושה?" שאל המפקח בצאתם.

"מונה את אוצרותיו," אמר מנהל הכלא.

פריה שלח בו מבט של בוז.

"אולי היו לו פעם אוצרות?" אמר המפקח כשטיפסו במדרגות.

"אולי חלם שהיו לו?" ענה המנהל.

"נכון," אמר המפקח בתמימות של אדם מושחת. "אילו היה עשיר, ודאי לא היה נאסר."

המפקח קיים את הבטחתו לדנטס. כשעלה למשרד המנהל הביאו לו את רשומות הכלא. ההערה שנגעה לדנטס היתה מנוסחת כך:

"אדמונד דנטס. בונפרטיסט מושבע, היה פעיל בהחזרת נפוליאון מן האי אלבה. להחזיק אותו בחשאי, בהשגחה קפדנית מאוד."

הערה זו נכתבה בכתב־יד אחר ובדיו אחרת מאלה של ההערות האחרות, סימן שהיא נכתבה אחרי כליאתו של האסיר. זאת היתה ההאשמה חמורה, והמפקח הוסיף מתחת להערה את המלים: "אין מה לעשות".

הביקור הזה החזיר את דנטס לחיים. עד אז לא מנה את הימים; עתה העניק לו המפקח תאריך, ודנטס לא שכח אותו. בפיסת טיח שנשר מן התקרה חרט על הכותל: שלושים ביולי 1816. מאז הוסיף קו כל יום.

עברו ימים, שבועות וחודשים, והוא עדיין חיכה. בתחילה סבר שישתחרר חמישה־עשר יום אחרי ביקור המפקח. אחר־כך אמר לעצמו שהמפקח ודאי לא יטפל בעניינו לפני שיחזור לפאריס, והרי סיור בבתי־סוהר נמשך חודש או חודשיים. עליו לחכות שלושה חודשים. אחרי התקופה הזאת, הקציב לעצמו, אחרי שיקול מחודש, שישה חודשים. עברו עשרה חודשים, ואז סבר דנטס שהביקור לא היה אלא חלום בהקיץ. אחרי שנה התחלף המנהל, ואיתו התחלף גם הסוהר של דנטס. המנהל החדש לא התעניין בשמות האסירים והסתפק במספריהם. במלון־הזוועה של מצודת איף היו חמישים חדרים, הדיירים נקראו על פי מספרי חדריהם. האסיר האומלל חדל להיקרא בשם אדמונד דנטס. הוא כונה מספר שלושים וארבעה.

15

מִסְפָּר שְׁלוֹשִׁים וְאַרְבָּעָה וּמִסְפָּר עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה

דנטס עבר את כל שלבי האומללות כאסיר שנשכח בבית־הכלא.

בתחילה היתה הגאווה, המשכן של התקווה והידיעה שהוא חף מפשע. אחר־כך בא הפקפוק בחפותו, ואחריו שלב התחנונים. הוא התחנן, עדיין לא לפני אלוהים אלא לפני בני־אדם; אלוהים הוא קרש־ההצלה האחרון. האומלל מגיע לאמונה רק אחרי שכלו כל הקיצין.

דנטס התחנן. הוא ביקש לצאת מהצינוק ולעבור לצינוק אחר, ולו גם שחור ועמוק יותר מזה שלו. שינוי, ולו גם לרעה, הוא שינוי. הוא ביקש שיתנו לו לצאת לטיול, לנשום אוויר. הוא ביקש ספרים ומכשירי־כתיבה. לא ניתן לו דבר מכל אלה, אבל מה בכך? הוא המשיך לבקש. הוא התרגל לדבר אל הסוהר השתקן, ונהנה לשוחח עם בריה אנושית, ולו גם אילמת. הוא דיבר כדי לשמוע את צליל קולו.

כשהיה בן־חורין סבר שהחדרים ההמוניים של האסירים, המלאים נוודים, פושעים, רוצחים, חינגות לא־מובנות וידידויות מוזרות, הם דבר מפחיד מאוד. עתה השתוקק להגיע למאורה כזאת ולהיות בחברת בני־אדם, אסירים שנידונו לעבודת פרך, שרגליהם רתוקות בשרשרת ואות־קלון מוטבע בכתפיהם. אלה לפחות נושמים אוויר, רואים שמים. מה מאושרים הם!

יום אחד התחנן לפני הסוהר שיכניס אסיר נוסף לתאו, אפילו את אב־המנזר המשוגע. רחמיו של הסוהר נכמרו, והוא הביא את בקשתו של מספר שלושים וארבעה אל מנהל הכלא. המנהל היה אדם זהיר. הוא חשש שמספר שלושים וארבעה מתכוון להמריד את האסירים, לקשור קשר או לנסות. הוא סירב.

עתה הגיע דנטס לשלב הרעיונות הדתיים הפוקדים את מוכי־הגורל. הוא נזכר בתפילות שלימדה אותו אמו, וגילה בהן משמעות שנעלמה ממנו קודם. לאדם מאושר נראית התפילה כגיבוב מלים חדגוני, אבל את מוכה־הגורל מלמד הכאב להבחין ביופיה של שפת התפילה שבה משוחח האדם עם אלוהים.

הוא התפלל בלהט, וכשהתפלל בקול רם לא הבהיל אותו קולו. ברגעים אלה היה רואה את דמות האל זוהרת בכל מלה. את כל אירועי חייו ייחס לרצונו של האל הכל־יכול, למד לקחים וקיבל על עצמו משימות. בסוף כל תפילה היה מוסיף את המשאלה האנוכית: "מחל לנו על כל עוונותינו, כשם שאנו מוחלים לאלה שעלבו בנו." אבל גם תפילותיו לא הועילו. הוא נשאר בכלא.

אז התקדרה רוחו. דנטס היה אדם פשוט וחסר השכלה. העבר נראה לו כמכוסה בחושך. בבדידות הצינוק ובמדבר המחשבה לא היה מסוגל לשחזר זמנים שהיו, להחיות עמים שנכחדו, לשקם ערים עתיקות; לדנטס היה רק העבר הקצר שלו, ההווה הקודר והעתיד המפוקפק: רק תשע־עשרה שנים היו מאחוריו. הסחת־הדעת מגורלו לא היתה אפשרית. הוא נצמד לזכר אושרו שנהרס ללא סיבה, התמכר לו, והפך והפך בו. אמונתו הדתית היתה רגעית, הוא איבד אותה כמו שמאבדים אותה אנשים שההצלחה האירה להם פנים. את הסגפנות החליפה חמת־זעם. הוא השמיע קללות נוראות שהפחידו את הסוהר. הוא ריסק את גופו מול הקיר. כל קושי — גרגיר חול, גבעול־קש או משב־רוח — היה מטריף את דעתו. הוא זכר את מכתב־ההלשנה שהראה לו וילפור. כל שורה בערה על קיר חדרו, כמו "מנא מנא תקל ופרסין" במשתה בלשצר. הוא ידע שלא נקמת האל אלא רשעות האדם היא שהשקיעה אותו בתהום, והוא דן את הרשעים בכל הייסורים שהיה מסוגל להעלות בדמיונו הקודח. הייסורים הנוראים ביותר שהמציא בשבילם היו קלים מדי וקצרים מדי, כי הרי הייסורים מביאים מוות, ובמוות יש, אם לא מרגוע, אי־תחושה.

מכיוון שחזר ואמר לעצמו שהמוות הוא שלווה, ושלשונאיו מגיע עונש אכזרי מהמוות, נטפלו אליו מחשבות על איבוד־לדעת; אוי לאיש שנתפס למחשבות אפלות אלה! הן דומות לים־המוות שגליו זכים ושהשוחה בו חש כי רגליו שוקעות בטיט השואב ובולע אותו. אם לא יסייע לו אלוהים, זה סופו! כל נסיון להיחלץ משקיע אותו עוד יותר במצולה.

מצב זה של גסיסה איום פחות מהייסורים שקדמו לו ומהעונש שאולי יבוא אחריו. דנטס ראה את התהום האין סופית ומצא בה נחמה. בחלקת בית־הכלא שבה הציב מלאך המוות את רגלו נעלמו הייסורים. בין שלוות חייו בעבר ובין אימת חייו בעתיד היתה זאת נקודת־אמצע, מפלט.

לפעמים היה אומר לעצמו: כשהייתי עדיין יצור אנוש, בן חורין, מפקד על אחרים, בהפלגות, ראיתי לא פעם את השמים מתעננים ואת הים זועף, ראיתי איך נולדת הסערה באופק, כמו נשר אדיר החובט בשמים בשתי כנפיו, ואז חשתי שספינתי אינה מפלט בטוח, שהיא קליפת־אגוז בכף יד של ענק. ראיתי שוניות חדות, מבשרות מוות, פחדתי מהמוות, עשיתי הכול כדי לחמוק ממנו ולהתמודד עם אלוהים. אז הייתי מאושר, והשיבה אל החיים נראתה לי כאושר. לא קראתי למוות, לא בחרתי בו. כמה נוקשה נראתה לי אז השינה על מזרן של אצות וחלוקי־אבנים! אני, אדם בצלם אלוהים, לא רציתי להיות למאכל לשחפים ולניצים. אבל עתה אבדה לי אהבת החיים, והמוות מחייך אלי כאומנת לילד בעריסה. אני מת מרצון, אני נרדם, עייף ושבור.

המחשבה על המוות ריככה את ליבו והעלתה חיוך על פניו. הוא היטיב ככל האפשר את מצעו הנוקשה, הסתגל ללחם השחור, אכל פחות ולא ישן. שארית־חיים זו נראתה לו נסבלת, מפני שהיה בידו להשיל אותה בכל עת שירצה, כאילו היתה בגד משומש.

שתי דרכים מובילות אל המוות. האחת, לקשור מימחטה לסורג האשנב ולהתאבד

בתליה, והאחרת להעמיד פנים כאוכל ולצום עד מוות. דנטס נרתע מן הדרך הראשונה. הוא זכר את שודדי־הים שניתלו על היתרים של הספינות, והתליה נראתה לו כעינוי מחפיר. לכן בחר בדרך השניה והחל בה מיד, מחשש שמא יחזור בו מהחלטתו. הוא נדר נֶדֶר למות. פעמיים ביום, בבוקר ובערב, היה משליך את ארוחותיו מבעד לצוהר המסורג.

תחילה עשה זאת בחפץ לב, אחר־כך בהיסוס, ולבסוף בצער. הרעב הפך את המזון המתועב למעורר־תיאבון ומדיף ריח ניחוח. לעיתים היה דנטס מחזיק את ידו שעה ארוכה על הצלחת, ועיניו נעוצות בבשר הרקוב, בדג המדיף ריח רע ובלחם העבש. יצרי־חיים אחרונים נאבקו בקרבו, וכשגברו עליו לא נראה לו הצינוק כה אפל ומצבו לא נראה כה נואש. עדיין הוא צעיר, בן עשרים וחמש או עשרים ושש, כחמישים שנה נותרו לו לחיות, ובשנים אלה אולי ייפתחו שערי הכלא, החומות של מצודת איף יתמוטטו וחירותו תוחזר לו? ואז נזכר בנדרו והרחיק את המזון מפיו. לבסוף הגיע היום שבו לא היה לו כוח להתרומם ממיטתו ולהשליך את ארוחת־הערב מבעד לצוהר, ואחר־כך איבד את חוש הראיה. הסוהר סבר שהוא חולה; הוא חיכה למוות.

היום חלף. דנטס חש שערפל נעים משתלט עליו. ההתכווצויות של קיבתו התמעטו וצמאונו נחלש. כשעצם את עיניו ראה אור מרצד, דמדומי המחוז הלא־נודע שקוראים לו מוות. באותו ערב שמע לפתע קול עמום מעבר לקיר.

בעלי־חיים רבים התגוררו בבית־הכלא ואדמונד הרגיל את עצמו לא לשים לב לכל רחש קל, אבל הפעם חידד הצום את חושיו. הרחש היה חזק מהרגיל וברגע האחרון של החיים יש חשיבות רבה מאוד לכל דבר. הוא התרומם כדי להאזין היטב.

היה זה גירוד קצוב בציפורניים ענקיות, שיניים אדירות או מכשיר המכה באבנים. על אף חולשתו של אדמונד נצנצה בו תקוות כל אסיר: החופש! אולי נכמרו עליו רחמי האל והוא שלח אליו את הרחש הזה כדי לעצור אותו על סף המוות? אולי אחד מידידיו מנסה להתקרב אליו? ואולי אין זו אלא אחת מהזיות־הגסיסה.

כשלוש שעות האזין לקולות. זה היה שמונה ימים אחרי שהחליט למות, וארבעה ימים מאז החל לזרוק את האוכל. כל הזמן הזה לא דיבר עם הסוהר ולא השיב לשאלותיו על מחלתו, וכשהביט בו הסוהר הפנה את ראשו אל הקיר, אבל עתה חשש פן ישמע הסוהר את הרחש, ייבהל, ישים לו קץ ויקטע את התקווה. לכן כשהביא לו הסוהר את ארוחת־הצהריים התרומם ודיבר אליו בקול רם, התלונן על המאכלים התפלים ועל הקור. דווקא באותו יום השיג הסוהר, לאחר הפצרות, מרק חם ולחם טרי בשביל האסיר שלו והתלונות הרגיזו אותו. למזלו של דנטס הגיע הסוהר למסקנה שהוא מדבר מתוך חום, הניח את המזון על השולחן הצולע והסתלק.

דנטס המשיך להאזין. הרחש נעשה ברור. "אין ספק," אמר דנטס, "זה אסיר אומלל כמוני, המנסה להשתחרר. הו, אילו יכולתי לסייע לו!"

אחר־כך עלה בדעתו שאלה רק פועלים המבצעים תיקונים בחדר סמוך. איך יידע את האמת? אם יחכה לסוהר ויבקש ממנו להקשיב לקול, ודאי יידע, לפי מראה פניו, מה

קורה. אבל כזאת לא יעשה. ראשו היה כפעמון חלול שרעיון אחד ויחיד מהמהם בו. כדי להחזיר לעצמו את צלילות־הדעת צעד ברגליים כושלות אל השולחן, נטל את הפינכה ושתה את המרק החם בתענוג רב. הוא שמע סיפורים על ניצולי־אוניות תשושים מרעב שמתו מפני שבלעו הרבה מזון דשן מדי אחרי הצום, לכן הניח מידו את הלחם, שכבר קירב אותו אל פיו, ושכב שוב על המיטה. הוא חפץ בחיים. כשחש שמוחו מצטלל אמר לעצמו: אקיש על הקיר. אם משמיע הקול הוא פועל, העובד בבית־הסוהר, הוא יחדל ממלאכתו רק לרגע, לנחש מי מקיש ולמה, ואחר־כך ימשיך בעבודה. אבל אם זה אסיר, נקישתי תפחיד אותו. הוא ישוב לעבודתו רק בערב, אחרי שכולם יירדמו.

מיד קם ממקומו, והפעם לא רעדו ברכיו ולא כהו עיניו. בפינת החדר שלף אבן רטובה מהרצפה והיכה בקיר, במקום שממנו נשמע הקול ברור ביותר.

שלוש פעמים היכה. אחרי המכה הראשונה חדל הרחש.

הוא הקשיב. שעה ושעתיים עברו בדומיה. מלא תקווה אכל אדמונד מן הלחם ושתה כמה לגימות מים. הודות למבנה־גופו החסון כמעט שב לאיתנו. היום חלף והדממה לא הופרעה, וגם בלילה לא נשמע הרחש. זה אסיר! אמר אדמונד בליבו, והתמלא שמחה. רצון־החיים חזר אֵליו. כל הלילה לא עצם עין מרוב התרגשות.

בבוקר נכנס הסוהר והביא אוכל. אדמונד כבר אכל את הארוחה הקודמת, ועתה טרף את הארוחה הטריה, הקשיב וחשש פן לא יישמע עוד הקול. הוא התהלך הנה והנה בצינוק, וטילטל את סורגי האשנב, כדי להשיב את הגמישות לאבריו, כמתאבק המותח את זרועותיו ומושח את גופו בשמן לפני שהוא נכנס לזירה. בהפסקות שבין התרגילים היה מקשיב. הוא כעס על האסיר הזהיר, שאינו מנחש כי האיש שהפריע לו הוא בסך הכול אסיר אחר, ששאיפתו לחופש אינה פחותה משלו.

שלושה ימים חלפו. שבעים ושתיים שעות. הוא מנה כל דקה. ואז, בערב, אחרי שסיים הסוהר את סיבובו ודנטס הצמיד את אוזנו לקיר בפעם המאה, חש בתזוזה המהדהדת במעומעם בראשו הצמוד לאבנים הדוממות. הוא נסוג, פסע פסיעות אחדות בחדר, ושוב הצמיד את אוזנו לאותו המקום.

לא היה ספק: משהו קורה מעבר לקיר. נראה שהאסיר האחר נבהל ובחר שיטה אחרת, החליף את המצבטיים במעין מנוף.

דנטס החליט לבוא לעזרתו. הוא הזיז את מיטתו, שמאחוריה נשמע הקול, וחיפש בעיניו חפץ כדי לכרסם בקיר, לקלף ממנו את הטיח הטחוב ולהזיז את האבן. סכין לא היתה בתא. את הסורגים בדק כבר מזמן וידע שהם קבועים היטב במקומם ואי־אפשר לנתק אותם. הריהוט של הצינוק היה מיטה, כיסא, שולחן, סיר־לילה וכד. חלקי הברזל של המיטה היו מרותכים לעץ בברגים. סיר הלילה היה בלי אוזן. נשאר הכד. דנטס זרק אותו על הרצפה והוא התנפץ. את השברים החדים הסתיר דנטס במזרן־הקש שלו, ואת האחרים השאיר על הרצפה. שבירת הקנקן נראתה כתאונה לא חשודה. באחד משברי החרס החדים חפר בקיר. הוא גישש בחשכה, וחש שמכשיר עבודתו מתקהה נגד אבן־חול

נוקשה. אז החזיר את מיטתו למקומה וציפה לאור היום. עם התקווה חזרה אליו הסבלנות. הוא הקשיב לכורה האלמוני, הממשיך במלאכתו.

בבוקר, כשנכנס הסוהר לחדר, סיפר לו דנטס שהכד נשמט מידיו והתנפץ. הסוהר רטן, הביא לו כד אחר, פקד עליו להיות יותר זהיר והסתלק.

דנטס שמח כששמע את חריקת המנעול שהיתה קורעת את לבבו לפני כן. הוא האזין לצעדי הסוהר המתרחקים, וכשנדמו הזיז את המיטה. לאור קרן־השמש היחידה שחדרה לצינוק ראה שבלילה תקף את האבן, במקום לתקוף את הטיח שבקצותיה. הוא בדק את הטיח הלח וראה שהוא ניתק פיסות־פיסות. אמנם פיסות זעירות, אבל אחרי חצי־שעה כבר נותק משטח בגודל אגרוף. מתמטיקאי היה עשוי לחשב שבשתי שנות עבודה, אם לא ייתקל בסלע, ינקוב דנטס בקיר מעבר שרחבו שתי רגליים וארכו עשרים רגל. דנטס כעס על עצמו; מדוע לא עסק במלאכה הזאת בשעות הרבות והארוכות שביזבז על תקווה, תפילה ויאוש! כמה היה מספיק בשש השנים!

בשלושה ימים עלה בידו להסיר את כל הטיח מהקיר. היה זה קיר מלְבֵנים עם אבני גזית פה ושם. אחת מאבנים אלה היה עליו לחלץ. הוא ניסה לעשות זאת בציפורניו ולא הצליח. שברי החרס שהחדיר אל בין הסדקים נשברו כשניסה להשתמש בהם כמנופים. אחרי שעה התרומם ממקומו ומצחו התכסה זיעה של חרדה. האם יחכה באפס־מעשה? ואולי שכנו יתייאש גם הוא?

הסוהר היה מביא לו את מזונו בתוך סיר מפח לבן. בסיר היו ארוחתו וארוחת האסיר האחר. לפעמים היה מלא כולו, ולפעמים מלא רק עד החצי. כך ידע דנטס במי התחיל הסוהר את החלוקה, בו או בסיר האחר. היתה לסיר ידית ברזל, ודנטס היה מוכן לשלם בעדה עשר שנות חיים. הסוהר היה שופך את תוכן הסיר לתוך צלחתו. לאחר שהיה אוכל את המרק הסמיך בכף עץ היה דנטס שוטף את הצלחת. באותו ערב הניח את הצלחת על הרצפה, באמצע הדרך שבין הדלת לשולחן; כשנכנס הסוהר דרך על הצלחת ושבר אותה לרסיסים. הוא לא היה יכול להאשים רק את דנטס. אמנם הוא הניח את הצלחת על הרצפה, אך הוא הסוהר, לא השגיח בה ודרך עליה. כלי־קיבול אחר למרק לא היה בצינוק.

"השאר פה את הסיר," אמר דנטס לסוהר. "תיקח אותו בארוחת הצהריים."

הסוהר, שהתעצל לעלות ולרדת במדרגות, קיבל את ההצעה, ודנטס רעד משמחה. הוא אכל בחיפזון את המרק ואת הבשר שהיה בתוך המרק, כמנהג בתי־הכלא. אחר־כך חיכה שעה, עד שהיה בטוח שהסוהר לא ישוב, הזיז את המיטה והחדיר את קצה הידית של הסיר בין אבן הגזית החשופה ובין הלבנים הסמוכות, ונשען עליה. לשמחתו חש בתנודה קלה של האבן, ואחרי שעה חולצה האבן מהקיר. נוצר בו חלל בקוטר של יותר מחצי רגל.

דנטס אסף את הטיח ופיזר אותו בארבע פינות הצינוק, גירד אדמה בשברי החרס וכיסה בה את הטיח, אחר־כך המשיך בכריה, כדי להפיק את כל התועלת מהמכשיר שנזדמן לו. כשעלה השחר השיב את האבן למקומה, דחף את מיטתו אל הקיר ושכב עליה.

ארוחת הצהריים היתה פרוסת לחם אחת. הסוהר הניח אותה על השולחן.

"אינך מביא לי צלחת חדשה?" שאל דנטס.

"לא," אמר הסוהר. "אתה שובר הכול. שברת את הכד ובגללך שברתי את הצלחת. אילו היו כל האסירים גורמים נזקים כאלה היתה הממשלה פושטת את הרגל. הסיר יישאר אצלך, ימזגו לך את המרק לתוכו, וכך, אולי, לא תשבור את כלי הבית."

דנטס נשא את עיניו למעלה ושילב את ידיו מתחת לשמיכה. על חתיכת הברזל שנשארה ברשותו הודה לאלוהים יותר מאשר על כל האושר שהיה בחייו עד אז. הוא שם לב שהאסיר האחר חדל לעבוד מיום שהחל הוא בעבודה, אבל לא חדל. אם השכן אינו בא לקראתו, יבוא הוא לקראת שכנו.

כל היום עבד בלי הפסקה. בערב חצב מתוך הקיר יותר מעשרה חופנים שברי לבנים, טיח ומלט. לפני שחזר הסוהר לצינוק יישר דנטס את הידית שהתעקמה, והניח את הסיר במקומו. הסוהר שפך לתוך הסיר את המנה היומית, מרק ובתוכו דג; שלוש פעמים בשבוע קיבלו האסירים מנה בלי בשר. היתה זאת הזדמנות נוספת למנות את הימים, אבל דנטס חדל למנות אותם. אחרי שהסתלק הסוהר ניסה דנטס לבדוק אם אכן חדל שכנו לעבוד. הוא הקשיב. קול לא נשמע. דנטס נאנח. הוא הבין ששכנו פוחד מפניו, אבל לא התייאש. הוא המשיך לעבוד עוד שלוש שעות, ואז נתקל במכשול. הברזל החליק על משטח ישר. דנטס מישש בידיו את המכשול. זאת היתה קורה.

"הו, אלוהים!" צעק דנטס. "כך־כך הרביתי להתפלל אליך. קיוויתי ששמעת לתפילותי. אלוהי, אחרי שנטלת ממני את החירות, ונטלת ממני את שלוות המוות, אחרי שהחזרת אותי לחיים, רחם נא עליי ואל תניח לי למות ביאוש!"

"מי מדבר על אלוהים ויאוש בבת אחת?" נשמע קול מתחת לאדמה, כמו מתוך קבר.

שערותיו של אדמונד סמרו והוא נסוג ממקומו בזחילה. בחמש השנים האחרונות שמע רק את קול הסוהר, ובעיני אסיר הסוהר אינו אדם אלא דֶלֶת חיה, סורג בשר ודם.

"בשם אלוהים!" צעק דנטס. "אתה דיברת! דבר עוד, אף שקולך הפחיד אותי. מי אתה?"

"ומי אתה?" שאל הקול.

"אסיר אומלל," אמר דנטס.

"מאיזו ארץ?"

"צרפת."

"מה שמך?"

"אדמונד דנטס."

"מקצועך?"

"ימאי."

"כמה זמן אתה פה?"

"מעשרים ושמונה בפברואר 1815."

"מה פשעך?"

"אני חף מפשע."

"במה מאשימים אותך?"

"שהשתתפתי בקשר, להחזיר את הקיסר."

"להחזיר את הקיסר? הקיסר אינו שולט בעולם?"

"הוא ויתר על שלטונו בפונטנבלו בשנת 1814, והוגלה לאי אלבה. ואתה ממתי אתה פה?"

"משנת 1811."

דנטס הזדעזע. האיש הזה יושב בכלא ארבע שנים יותר ממנו.

"אל תחפור עוד," אמר הקול. "אמור לי רק באיזה גובה החפירה שעשית?"

"בגובה פני הקרקע."

"איך הסתרת את החפירה?"

"מאחורי מיטתי."

"האם הזיזו את מיטתך מיום שנכנסת לכלא?"

"מעולם לא."

"לאן פונה חדרך?"

"למסדרון."

"והמסדרון, לאן הוא פונה?"

"הוא נגמר בחצר הפנימית."

"אוי לי!"

"מה קרה?"

"טעיתי בחישוב. השרטוטים שלי לא היו מדוייקים. לא היה לי מצפן, לכן נכשלתי. סטיה של מעלה אחת בחישוב שווה לחמישה־עשר רגל. חשבתי שאני חוצב בחומת המבצר!"

"התכוונת להגיע לים?"

"זה מה שרציתי."

"ואילו היית מצליח?"

"הייתי קופץ למים, שוחה, ומגיע לאחד האיים שבסביבת המצודה, האי דוֹם או האי טִיבּוֹלֶן, ואולי הייתי מגיע אפילו לחוף."

"היית מסוגל לשחות עד שם?"

"אלוהים היה נותן לי כוח. אבל הכול אבוד."

"הכול?"

"סתום את החור בזהירות, אל תעבוד עוד, אל תעשה כלום, חכה לחדשות ממני."

"אמור לי, לפחות, מי אתה?"

"אני... אני... מספר עשרים ושבעה."

"אתה פוחד מפני?" שאל דנטס ודימה לשמוע צחוק מר.

"אני נוצרי טוב!" צעק. הוא ניחש שהאסיר האחר מתכוון לנטוש אותו. "אני נשבע לך בשם המשיח שאעדיף למות מאשר לגלות את סודך! בשם שמים, אל תשלול ממני את נוכחותך, אל תשלול ממני את קולך! אני נשבע לך, אין לי עוד כוח, אנפץ את ראשי אל החומה, ואתה תהיה אשם במותי."

"בן כמה אתה? קולך נשמע כקול של אדם צעיר."

"אינני יודע בן כמה אני, מפני שלא מניתי את השנים כאן. אני רק יודע שהייתי כמעט בן תשע־עשרה כשנעצרתי, בשמונה־עשר בפברואר 1815."

"עדיין לא בן עשרים ושש," אמר הקול. "בגיל הזה הבגידה עדיין רחוקה ממך."

"הו, לא! לא! לא אבגוד, אני נשבע," צעק דנטס. "מוטב לי לחתוך את בשרי מאשר לבגוד בך."

"טוב עשית שדיברת אלי. באמת התכוונתי להתרחק ממך, אבל גילך מרגיע אותי, אני אגיע אליך. חכה לי."

"מתי?"

"עלי לחַשֵב."

"אתה לא תעזוב אותי לבדי? הרשה לי לבוא לקראתך! נברח יחד, ואם לא נוכל לברוח, נשוחח, נדבר על האנשים שאנחנו אוהבים. אתה בוודאי אוהב מישהו."

"אני בודד בעולם."

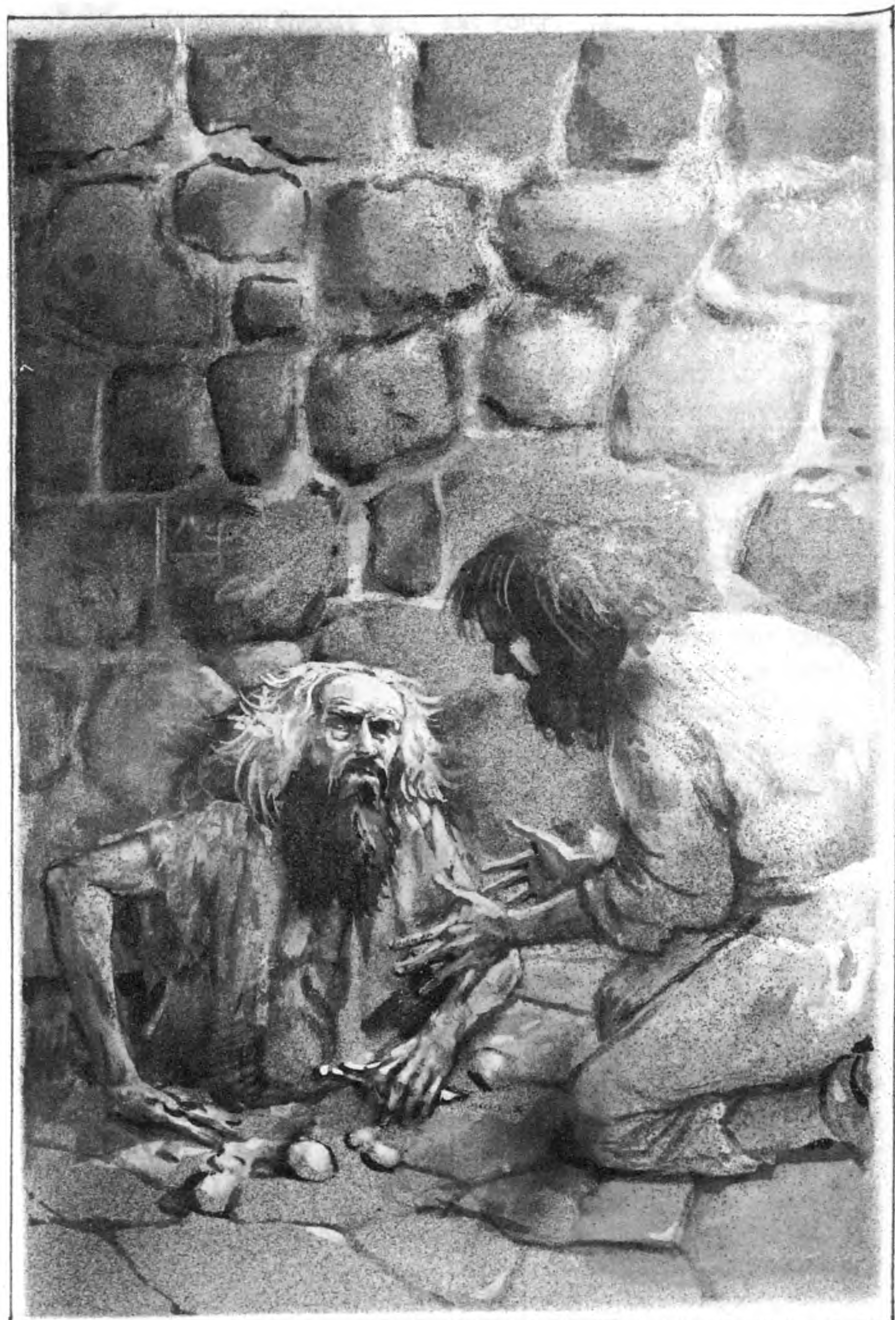
"אם כך, תאהב אותי. אם אתה צעיר, תאהב אותי כידיד, ואם אתה זקן אהיה בנך. יש לי אב, כבן שבעים אם עודנו בחיים. רק אותו אהבתי, ונערה, מרצדס. אבי לא שכח אותי, בזה אני בטוח, אבל היא, אלוהים יודע אם עדיין היא חושבת עלי. אוהב אותך כמו שאהבתי את אבי."

"טוב," ענה האסיר, "להתראות מחר."

נעימת קולו שיכנעה את דנטס. הוא הסתיר את השברים שחילץ מן הקיר ודחף את מיטתו למקומה. מהרגע ההוא התמכר לאושר. קץ לבדידות. אולי ישתחרר, ואם לא, לפחות יהיה לו חבר. שבי משותף הוא רק חצי שבי. הגניחות המשותפות הן כמעט תפילות, ותפילות בשניים דומות לשירי הודיה.

כל אותו יום התהלך הלוך ושוב בצינוק. השמחה כמעט חנקה אותו. מפעם לפעם התיישב על מיטתו והידק את חזהו בידו. לרחש הקל ביותר במסדרון היה מזנק אל הדלת. פעם או פעמיים חלף במוחו הפחד פן יפרידו בינו ובין האלמוני, שכבר אהב אותו. הוא החליט: אם יזיז הסוהר את המיטה וירכין ראשו כדי להציץ בנקב, ינפץ את ראשו באריח שהכד עומד עליו. הוא ידע שאם יעשה זאת ידונו אותו למוות, אבל האם לא ימות מרוב יאוש אם ייעלם קול־הפלאים שהחזיר לו את החיים?

בערב בא הסוהר. דנטס שכב במיטה, כדי להסתיר היטב את הפתח הבלתי גמור. כנראה נעץ בסוהר מבט מוזר.

"אתה לא מתכוון להשתגע שוב?" שאל הסוהר.

דנטס לא ענה. הוא פחד לדבר פן ירגיש הסוהר בהתרגשותו.

הסוהר הניע בראשו והסתלק.

דנטס קיווה ששכנו ינצל את הלילה לשיחה נוספת, אך טעה. הלילה חלף בדומייה. למחרת, לאחר ביקור הסוהר בבוקר ואחרי שהזיז את מיטתו מן הקיר, שמע שלוש נקישות קצובות. מיד כרע על ברכיו.

"זה אתה?" אמר.

"הסוהר שלך הלך?"

"כן," אמר דנטס, "הוא ישוב רק בערב. יש לנו שתים־עשרה שעות."

"אני יכול לבוא אליך?"

"כן, כן, מיד, אני מבקש."

כל קטע־הרצפה שדנטס עמד עליו התמוטט. הוא נפל לאחור. גוש של עפר ואבנים צנח לתוך חור, שנפתח מתחת החור שהוא חצב. מהבור האפל, שקשה לנחש את עומקו, הגיחו ראש וכתפיים. אדם יצא בזריזות מן המחפורת.

16

מְלַמֵּד אִיטַלְקִי

דנטס חיבק את חברו החדש ומשך אותו אל החלון כדי שמעט האור החודר לצינוק יאיר אותו. היה זה אדם נמוך־קומה שהסבל, יותר מהגיל, הלבין את שיערו. גבות עבות ואפורות כיסו את עיניו הנוקבות. זקנו, עדיין שחור, היה ארוך ופניו רזים, חרושי־קמטים. ניכר בו שכוחותיו הרוחניים רבים מכוחותיו הגופניים. מצחו היה מלא זיעה. בגדיו התפוררו לקרעים. הוא נראה כבן שישים וחמש לפחות, אך תנועותיו הנמרצות העידו שמספר שנותיו מועט מזה. ניכר שההתלהבות של הצעיר גרמה לו הנאה. נפשו הקפואה התחממה ונמסה לרגע ממגע הנפש הלוהטת. בחמימות מסוייגת הודה לדנטס על חביבותו.

"קודם כול ננסה להעלים את עקבות המחילה שחפרתי," אמר האורח. הוא הרים בקלות אבן כבדה וסתם בה את החור.

"האבן הזאת נעקרה ברישול," אמר והניע בראשו, "אין לך כלי עבודה?"

"ולך?" שאל דנטס בהשתוממות, "לך יש?"

"בניתי כלי־עבודה. חוץ ממשורית יש לי הכול: מספריים, מצבטיים, מנוף."

"אני סקרן לראות אותם," אמר דנטס.

"ראה, הינה המספריים." והוא הראה לו להב חזק ומשונן בתוך כפיס עץ.

"איך עשית את הכלי הזה?" שאל דנטס.

"נעזרתי באחת מיתדות מיטתי. במספרים האלה חפרתי את המחילה שהובילה אותי אליך, כחמישים רגל."

"חמישים רגל!" קרא דנטס.

"דבר בשקט, בחור, בשקט, לפעמים הסוהרים מאזינים מאחורי הדלתות."

"הם יודעים שאני לבד. אתה אומר שנקבת במספריים חמישים רגל עד שהגעת הנה?"

"זה בערך המרחק שבין חדרי לחדרך. לא חישבתי נכון את הזווית, מפני שאין לי מכשירי־מדידה. במקום אליפסה של ארבעים רגל נתקלתי באליפסה של חמישים רגל, והאמנתי שאני מגיע לקיר החיצוני. במקום לחפור תחת הפרוזדור שחדרך פונה אליו, חפרתי לאורכו. כל עבודתי היתה לשווא. המסדרון הזה מגיע לחצר, והחצר מלאה שומרים."

"נכון," אמר דנטס. "אבל הפרוזדור רק בצד אחד של חדרי, ולחדרי יש ארבעה צדדים."

"בצד אחד שלו הסלע, ודרושות עשר שנות עבודה של עשרה אנשים מצויידים בכלי־עבודה לנקב את הסלע. צד אחר נסמך בוודאי על היסודות של דירת מנהל הכלא, ואם ננקב אותו נגיע לתוך מרתפים נעולים. ולאן פונה הצד השלישי?"

בצד הזה היה סדק בקיר, והאור הסתנן מבעד לו. אפילו ילד לא היה מסוגל לחדור לתוך הסדק הזה, ושלוש שורות של סורגים הגנו עליו.

האורח משך את השולחן אל מתחת לסדק, ואמר לדנטס: "עלה על השולחן."

דנטס טיפס על השולחן, השעין את גבו אל הקיר והושיט לזקן את שתי ידיו.

הזקן טיפס על השולחן בזריזות של לטאה או של חתול; ואז טיפס על כפות־ידיו של דנטס ומהן אל כתפיו. מקופל לשניים, בגלל התקרה, השחיל את ראשו בין שורת הסורגים, הציץ למטה ונסוג מהר.

"הו, הו," אמר, "ידעתי זאת מראש."

הוא גלש, לאורך גופו של דנטס, אל השולחן, ומן השולחן אל הרצפה.

"מה ידעת?" שאל הבחור המודאג וקפץ מהשולחן.

האסיר הזקן הירהר רגע. "כן," אמר. "זהו זה. הצד הרביעי צופה אל מסדרון חיצוני, שעוברים בו סיורי שומרים, ובלילה מתהלכים בו זקיפים."

"אתה בטוח?"

"ראיתי קסדה של אחד החיילים ואת קצה הרובה שלו."

"מה יהיה?" שאל דנטס.

"אי־אפשר לברוח דרך הצינוק שלך. לכן אני אומר, האל נתן והאל לקח, יהי שם האל מבורך." ארשת של השלמה נראתה בפני הזקן.

דנטס הביט בהערצה באיש שוויתר בשלווה על התקווה שטיפח זמן רב כל־כך.

"ועכשו, אתה מסכים לומר לי מי אתה?" שאל.

"כן, אם עדיין אתה רוצה לדעת, אף כי אינני יכול להועיל לך."

"אתה יכול לנחם אותי, אתה נראה לי חזק."

"אני אב־המנזר פריה. משנת 1811 אסיר במצודת איף. לפני כן הייתי כלוא שלוש שנים במבצר פנסטרל. ב־1811 העבירו אותי מפיימונט לצרפת, ואז נודע לי שנולד בן לנפוליאון. הבן הזה התמנה למלך רומא כבר בעריסתו. הייתי בטוח אז במה שסיפרת לי כעת, שנפוליאון יתמוטט. מי מולך עכשו בצרפת? נפוליאון השני?"

"לא, לואי השמונה־עשר."

"לואי השמונה־עשר, אחיו של לואי השבעה־עשר! כמה מוזרות ומסתוריות דרכי אלוהים, מה היתה כוונתו כשהשפיל את האדם שהגביה והגביה את האדם שהשפיל קודם?"

דנטס הביט בהשתוממות באיש ששכח לרגע את גורלו והתעניין בגורל העולם, ופריה המשיך: "שלטון הולך ושלטון בא. אתה עוד תראה תהפוכות, בחור. אתה עוד תראה."

"אם אצא מכאן."

"נכון," אמר אב־המנזר. "לפעמים אני שוכח שאנחנו אסירים. אני מדמה את עצמי לציפור דרור מפני שעיני נוקבות את החומות."

"מדוע נאסרת?"

"מפני שבשנת 1807 רציתי מה שרצה נפוליאון בשנת 1811. רציתי שתקום אימפריה אחת גדולה וחזקה במקום כל הנסיכים הקטנים שהפכו את איטליה לכוורת של ממלכות זעירות, רודניות וחלשות. האמנתי בטיפש אחד, נושא כתר, שהעמיד פנים כמבין אותי, ובגד בי. זאת התוכנית שאלכסנדר השישי וקלמנט השביעי לא הצליחו להגשים אותה, שנפוליאון לא הצליח להשלים אותה. ארץ מקוללת היא איטליה!"

דנטס לא הבין מדוע אדם מסכן את חייו וחופשתו למען עניינים כאלה. הוא נפגש עם נפוליאון ואפילו שוחח איתו, אבל מי הם קלמנט השביעי ואלכסנדר השישי, זאת לא ידע.

"האם אתה הכומר שאומרים כי הוא... חולה?" שאל.

"שאומרים כי הוא יצא מדעתו, אתה רוצה לומר?"

"לא העזתי," אמר דנטס בחיוך.

"כן, כן," השיב אב־המנזר פריה בצחוק מר. "אני האיש הנחשב למשוגע, אני מספק בידור לתושבי בית־הכלא. גם ילדים היו לועגים לי אילו היו ילדים במקום חסר־תקווה זה."

"ואתה מוותר על הבריחה?" שאל דנטס.

"אני רואה שהבריחה אינה אפשרית. נסיון לעשות מה שהאל אינו רוצה, פירושו להמרות את פיו."

"מדוע אתה מתייאש? מוגזם לבקש מאלוהים הצלחה בפעם הראשונה. מדוע לא תנסה לחפור בכיוון אחר?"

"אתה מדבר על התחלה שניה? אתה יודע מה עשיתי עד עכשו? אתה יודע שארבע שנים עברו עד שיצרתי את כלי העבודה שלי, וששנתיים אני מכרסם וחופר בקירות? אתה יודע שעקרתי אבנים גדולות, שלא הייתי מאמין שאצליח להזיזן? לפעמים הייתי עובד יום שלם, ובערב הייתי מאושר מפני שכרסמתי סנטימטר אחד מן הבטון, הקשה יותר מאבן. אתה יודע שכדי לאחסן את כל העפר והאבנים חפרתי תחת מדרגות, ושכיום המחסן הזה מלא עד שאין לי מקום להניח בו חופן אבק נוסף? אין לי כוח למשימה נוספת. אלוהים לא רק הרחיק ממני את המטרה, הוא גם הזיז אותה, השד יודע לאן. מעתה לא אנסה להחזיר לעצמי את חירותי, מפני שאלוהים רוצה שהיא תישלל ממני לעולם ועד."

והוא השתרע על מיטתו של חברו.

אדמונד לא הסתיר את שמחתו. הוא מצא חבר. הוא לא תכנן בריחה. יש דברים בלתי אפשריים. לחפור מנהרה של חמישים רגל, להקדיש למיבצע הזה שלוש שנים, כדי להגיע, במקרה הטוב, אל הים, לקפוץ אליו מגובה של חמישים או שישים רגל כדי

לשבור את הראש על סלע, אם לא ישיג אותך קודם כדור של זקיף, ואם תינצל מכל הסכנות האלה לשחות מיל ימי שלם? זה למעלה מיכולתו של אדם.

אבל למראה הישיש הנצמד לחיים גבר אומץ ליבו של דנטס. אדם פחות צעיר ופחות זריז ממנו הצליח ליצור כלי עבודה ולחפור מנהרה בתושיה ובסבלנות, ורק טעות בחישוב הכשילה אותו. סימן שאין דבר בלתי אפשרי. פריה חצב חמישים רגל? הוא יחצוב מאה. פריה, בן חמישים, עשה את זה בשלוש שנים? הוא יקדיש לכך שש שנים. פריה, אב־מנזר ומלומד, איש כנסיה, לא חשש להסתכן בשחיה ממצודת איף לאי דום, לאי רטונו או לאי למר? הוא, דנטס, ימאי וצוללן נועז, הוא לא יעשה מיל ימי בשחיה? האם לא שהה שעות במים?

הוא הרהר עוד רגע.

"מצאתי מה שאתה מחפש," אמר.

פריה התנער.

"אתה?" אמר, "הבה נראה. מה מצאת?"

"המנהרה שחפרת כדי להגיע עד הנה מקבילה למסדרון החיצוני. נכון?"

"נכון."

"היא מרוחקת מן המסדרון החיצוני בחמישה־עשר צעדים, לא יותר. סמוך לאמצע המנהרה נחפור הסתעפות, בצורת צלב. הפעם תחשב נכון. נצא למסדרון החיצוני, נהרוג את הזקיף ונברח. לשם כך אנו זקוקים לאומץ לב ולחוסן, ואלה לא חסרים לנו. סבלנות כבר הוכחת שיש לך, וגם אני אעמוד במבחן."

"רגע," אמר אב־המנזר. "מה אתה יודע על אומץ ליבי ועל השימוש שאני מתכוון לעשות בכוחי? ואשר לסבלנות, הייתי סבלן. הייתי מתחיל כל בוקר במשימה הלילית וכל לילה במשימה היומית, ודימיתי שאני משרת את אלוהים, ומשחרר אחד מברואיו החפים מפשע."

"מה נשתנה מאז? האם חדלת להיות חף מפשע אחרי שהכרת אותי?"

"לא ולא, אבל אינני רוצה להיות אשם. אתה מציע לי להרוג בן־אדם. אני יכול לנקב קיר, להרוס חדר־מדרגות, אך לא אנקב חזה של אדם ולא אהרוס חיים."

"יש לך אפשרות לצאת לחופשי ואתה מוותר עליה בגלל שיקול מוסרי?" שאל דנטס בהשתוממות.

"ואתה," אמר פריה, "מדוע לא הכית את הסוהר שלך ברגל השולחן? מדוע לא לבשת את בגדיו וברחת?"

"מפני שזה לא עלה בדעתי," השיב דנטס.

"מפני שאתה נרתע כל־כך מפני מעשה־פשע, עד שהוא אפילו לא עלה על דעתך," אמר הישיש. "נמר שופך דם מטבעו. אין הוא זקוק אלא לחוש הריח, שיודיע לו על הטרף שבהישג ידו. הוא מזנק על הטרף והורג אותו. זה אינסטינקט. אבל אדם שנברא בצלם אלוהים סולד מן הדם. לא חוקי החברה מרתיעים אותנו מן הדם אלא חוקי הטבע. וחוץ

מזה, כבר שתים־עשרה שנה אני בכלא, וכבר העליתי בדעתי את כל הבריחות המפורסמות. רק מעטות מהן הצליחו, ואלה תוכננו לאט ובזהירות. הבריחות שהמזל סייע להן היו המוצלחות ביותר: נחכה להזדמנות, ואם היא תבוא, ננצל אותה."

"אתה יכולת לחכות," אמר דנטס באנחה. "העבודה העסיקה אותך, וכשלא היתה לך עבודה הסיחו התקוות את דעתך."

"לא," השיב אב־המנזר. "לא רק בזה עסקתי."

"מה עוד עשית?"

"כתבתי ולמדתי."

"נתנו לך נייר, עטים ודיו?"

"לא," ענה אב־המנזר. "אני ייצרתי אותם."

"ייצרת נייר, עטים ודיו?" שאל דנטס בתדהמה.

"כן."

דנטס התבונן בחברו בהערצה, אבל גם בפקפוק.

"כשתבוא לתאי אראה לך את תוצאות מחשבותי ומחקרי. לא תיארתי לעצמי שהסוהרים ירשו לי להעלות את מחשבותי על הכתב. שם המחקר הוא 'איטליה כממלכה אחת'."

"ואיך כתבת?"

"על שתי חולצות. המצאתי תהליך שהופך את הבד הלבן לחלק ואחיד, כמו קלף."

"אתה כימאי?"

"קצת."

"ליצירה כזאת דרושים מחקרים היסטוריים. היו לך ספרים?"

"ברומא היו בספרייתי כחמשת אלפים ספרים. הגעתי למסקנה שאם קראת מאה וחמישים ספרים יש לך כל מה שנחוץ למלומד, גם אם אין זאת תמצית כל הידע האנושי. שלוש שנים מחיי הקדשתי לקריאה במאה וחמישים הספרים שבחרתי. וכשנאסרתי ידעתי אותם כמעט בעל־פה. אני יכול לצטט את תוקידידס, קסנופון, פלוטארכוס, טקיטוס, דנטה, מונטיין, שקספיר, שפינוזה ומקיאוולי, ואלה רק החשובים שבהם."

"אתה יודע שפות?"

"גרמנית, צרפתית, איטלקית, אנגלית וספרדית. הודות לידיעת היוונית העתיקה אני מבין גם יוונית מודרנית. עכשו אני משתלם בה."

"משתלם?"

"כן, הכנתי לי מילון מן המלים הידועות לי, והן מסוגלות להביע את מחשבותי. אני יודע כאלף מלים ביוונית וזה מספיק לי, אם כי במילון יש כמאה אלף מלים. לא אוכל לדבר במליצות, אבל יבינו אותי, ודי לי בכך."

"ואיך כתבת את המחקר בלי עט?"

"הכנתי לי עטים מצויינים מעצמות דגים, לכן אני מצפה לימים שנותנים לנו דגים

במקום בשר. בימים כאלה אני מחדש את מלאי העטים שלי. המחקר ההיסטורי הוא העיסוק החביב עלי ביותר. הודות לו אני שוכח את ההווה."

"ואיך אתה מייצר את הדיו?"

"בתא שלי היתה ארובה של אח," השיב פריה. "הארובה נסתמה זמן רב לפני שנאסרתי. אבל עדיין יש בה הרבה פיח. אני ממיס את הפיח ביין שנותנים לנו בימי ראשון, ומפיק דיו מעולה. את ההערות אני כותב בדם שאני מוציא בדקירה מאצבעי, וכך הן מודגשות."

"מתי אראה את כל אלה?" שאל דנטס.

"כשתרצה."

"תיכף ומיד!"

פריה נכנס למדרון התת־קרקעי ונעלם בו, ודנטס הלך בעקבותיו.

17

תָּאוֹ שֶׁל אָב־הַמְּנְזָר

דנטס התכופף כדי לעבור במנהרה, אך הגיע בקלות אל קצה המסדרון המוביל לחדרו של אב־המנזר. שם היתה המינהרה צרה ובקושי עבר בה בזחילה. חדרו היה מרוצף באריחים. בהרמת אחד מהם, בפינה חשוכה, החל אב המנזר במלאכתו.

"יפה," אמר אב־המנזר כשנכנסו לחדר. "השעה רק שתים־עשרה וחצי. לפנינו עוד כמה שעות."

דנטס חיפש בעיניו את השעון שלפיו קבע אב־המנזר את השעה.

"הסתכל בקרן האור החודרת מבעד לחלון ובקווים שסימנתי על הקיר. את הקווים סימנתי על־פי סיבוב האדמה סביב השמש וסביב עצמה, וכך אני יודע את השעה בדיוק. שעון מתקלקל לפעמים, אבל לא כדור־הארץ והשמש."

דנטס לא הבין את ההסבר הזה. כשראה את השמש עולה מאחורי ההרים או שוקעת בים התיכון סבר לתומו שהיא חגה סביב כדור־הארץ ולא להיפך. תנועה כפולה של כדור־הארץ נראתה לו בלתי־אפשרית.

"אני סקרן לראות את אוצרותיך," אמר.

אב־המנזר ניגש אל הארובה והזיז במלקחיים את האבן שהיתה אח בעבר הרחוק. מתחת לה הסתתרה שקערורית עמוקה, ובה אוחסנו החפצים.

"מה אתה רוצה לראות קודם?" שאל.

"את מה שכתבת על המלוכה באיטליה."

פריה שלף מן הארון שלושה או ארבעה גווילי־בד גלולים כדפי פפירוס: היו אלה רצועות, שרוחב כל אחת ארבע אצבעות ואורכה שמונה אצבעות. הן היו ממוספרות ומכוסות בכתב, באיטלקית, בניב שדנטס הכיר אותו.

"הנה," אמר פריה. "הכול כאן: לפני שמונה ימים כתבתי את המלה סוף בתחתית הרצועה השישים ושמונה. כתבתי על שתיים מחולצותי ועל כל מימחטותי. אם אצא פעם לחופשי ואם יימצא באיטליה מוציא־לאור שיסכים לפרסם את יצירתי, פרסומי מובטח."

"הראה לי את הנוצות שכתבת בהן," ביקש דנטס.

"הריהן לפניך," אמר פריה, והראה לו מקלון שאורכו כשש אצבעות, עבה כידית של מכחול, ולקצהו מחובר סחוס, עדיין מוכתם בדיו, מוארך ומחודד כנוצה. דנטס חיפש בעיניו את המכשיר שחידד את המקלון.

"האולר?" אמר פַּרְיָה, "אותו ואת הסכין ייצרתי מפמוט של ברזל."

האולר היה חד מאוד, ולסכין היה שימוש כפול, סכין ופגיון. דנטס הביט בחפצים האלה כמו שהיה מסתכל בחנויות של מרסיי במכשירים שעוצבו בידי פראים ושמלחים הביאו אותם מאיי הדרום.

"רק דבר אחד מפליא אותי," אמר. "ההספק שלך."

"עבדתי גם בלילות," ענה פריה.

"בלילות? אתה רואה בלילה כמו החתולים?"

"לא, אבל האל פיצה את האדם בתבונה על חושיו הפגומים. אני מפריד את השומן מן הבשר שאני מקבל, ממיס אותו ומפיק ממנו כעין שמן, והינה הנר שלי."

והוא הראה לדנטס כעין עששית.

"ומאין לך האש?"

"משני חלוקי אבן ובד חרוך."

"וגפרורים?"

"סיפרתי לסוהרים שיש לי מחלת עור, וביקשתי גופרית. אבל אסור להניח את כל האוצרות במחבוא אחד. נסגור את המחבוא הזה."

הם החזירו את האריח למקומו ואב־המנזר פיזר עליו קצת אבק ועבר עליו ברגלו, כדי לטשטש כל זכר לסדק, אחר־כך הזיז את מיטתו.

מאחורי המיטה, בגומה שאבן אטמה אותה ראה דנטס סולם־חבלים שאורכו כשלושים רגל. דנטס בדק את הסולם. הוא היה חזק.

"מאין לך החבל?" שאל.

"מחולצות ומסדינים שפרמתי בשלוש השנים בכלא פֶּנֶסְטְרֶל. כשהועברתי למצודת איף לקחתי איתי את החוטים הפרומים, וכאן המשכתי במלאכה."

"ולא חששת שיבחינו בסדינים הקרועים?"

"תפרתי אותם מחדש."

"איך?"

"במחט," אמר פריה והוציא מתחת לבלויי הסחבות שעל גופו מחט ארוכה, חדה ומשוננת.

"כן," אמר, "בתחילה חשבתי לעקור את הסורגים ולברוח דרך החלון הזה, אבל הוא פונה אל חצר פנימית לכן ויתרתי על התוכנית. בכל זאת שמרתי את הסולם, אולי יזמן לי המקרה אפשרות־בריחה."

דנטס הביט בסולם. רעיון אחר העסיק אותו: אדם זה, נבון, מלא תושיה וחכם, אולי יבהיר לו את תעלומת אסונו?

"במה אתה מהרהר?" שאל אב־המנזר.

"אני מהרהר בחוכמה הרבה שהשקעת בדברים האלה. למה היית מגיע אילו היית חופשי?"

"לאפס, אולי. שכלי היה מתבזבז על דברי הבל. רק המצוקה פותחת דרכים לתבונה.

רק לחץ מפוצץ את אבק־השריפה. בצינוק הצר התנגשו הכישורים שלי זה בזה. מהתנגשות עננים נוצר חשמל, מן החשמל הברק, ומן הברק האור, כפי שאתה יודע."

"לא, אינני יודע כלום," אמר דנטס. "לחלק מן המלים שאתה אומר אין משמעות בעיני. כמה טוב לך, שאתה מלומד!"

אב־המנזר חייך.

"אתה סיפרת לי על חייך ואינך מכיר את חיי," המשיך דנטס.

"חייך קצרים מכדי שיהיו בהם אירועים בעלי חשיבות."

"בחיי יש אסון גדול," אמר דנטס. "אסון שאינו מגיע לי. הייתי רוצה להיות מסוגל להאשים בו בני־אדם, כדי שלא יהיה עלי להאשים את אלוהים."

"אתה טוען שאתה חף מן האשמה המיוחסת לך?"

"אני נשבע בחיי שני האנשים היקרים לי, אבי ומרצדס, שאני חף מכל אשמה."

"ספר לי את סיפורך," אמר אב־המנזר ודחף את המיטה למקומה.

הסיפור של דנטס הסתכם במסע אחד להודו, בשלושה מסעות למזרח ובהפלגתו האחרונה, מותו של רב־החובל לקלר, החבילה שהביא בשמו למרשל הגדול, הפגישה עם המרשל, והמכתב שנתן לו המרשל, שיבתו הביתה, פגישתו עם אביו, אהבתו למרצדס, סעודת־האירוסין, המאסר, החקירה, המעצר ומצודת איף. מנקודה זו והלאה לא ידע דנטס לספר דבר, אפילו את משך זמן כליאתו לא ידע.

אב־המנזר שקע בהרהורים, אחר־כך אמר:

"טבע האדם סולד מפשע, אבל לא פעם נולדות מזימות בנפשות מעוותות. התרבות הוסיפה לנו צרכים ומגרעות ותיאבון מופרז, ואלה מחניקים לפעמים את הנטיות הטובות ומוליכים אל הרע. לכן אם אתה רוצה לגלות את האשם, חפש את מי שהפשע הביא לו תועלת. למי יכלה היעלמותך להועיל?"

"אלוהים! הרי הייתי כל־כך חסר ערך!" קרא דנטס.

"בתשובתך זו אין הגיון. הכול יחסי, ידידי. המלך מפריע ליורשו, והפקיד מפריע למי שעומד להחליף אותו. כשימות המלך יעבור הכתר ליורשו, וכשימות הפקיד יקבל הבא במקומו משכורת של אלף ומאתיים לירות, הנחוצה לו כמו שנחוצה ההכנסה של שנים־עשר מיליון ליורש המלך. לכל אדם, מתחתית הסולם החברתי עד ראש הסולם, יש אינטרסים, וככל שעולים בסולם החברתי גדל מספרם. אתה עמדת להתמנות לרב־חובל?"

"כן."

"אתה עמדת לשאת לאשה נערה יפה?"

"כן."

"האם מישהו היה מעוניין שלא תתמנה לרב־חובל? האם היה למישהו עניין שלא תישא את הנערה לאשה? ענה קודם לשאלתי הראשונה."

"המלחים אהבו אותי. אילו ניתן להם לבחור ברב־חובל, ודאי היו בוחרים בי. רק לאדם

אחד היתה סיבה לנטור לי טינה, מפני שרבתי איתו והזמנתי אותו לדו־קרב, והוא סירב."
"מה שמו של איש זה?"
"דנגלר."
"מה היה תפקידו באוניה?"
"רואה חשבון."
"אילו היית מתמנה לרב־חובל, היית משאיר אותו בתפקידו?"
"אילו היה הדבר תלוי רק בי, לא. נדמה לי שהבחנתי בכמה מעילות קטנות בתחשיבים שלו."
"יפה. מישהו נכח בתא של רב־החובל לקלר בשיחתך האחרונה איתו?"
"לא, היינו לבדנו."
"מישהו היה יכול להאזין לשיחתכם?"
"כן. הדלת היתה פתוחה. ואפילו... חכה רגע... כן, כן, בדיוק כשמסר לי רב־החובל את החבילה בשביל המרשל, עבר שם דנגלר."
"הינה עלינו על דרך המלך. האם ליווה אותך מישהו כשירדת אל האי אלבה?"
"לא."
"מי נתן לך את המכתב לפאריס?"
"המרשל הגדול."
"מה עשית במכתב?"
"שמתי אותו בתיקי."
"האם היה התיק איתך כל הזמן? איך נכנס תיק לכיס המעיל של ימאי?"
"נכון, הוא לא היה איתי. התיק נשאר באוניה."
"כלומר, רק כשחזרת לאוניה החבאת את המכתב בתיק."
"נכון."
"ובדרך מהאי לאוניה, מה עשית במכתב?"
"החזקתי אותו בידי."
"כשעלית על האוניה, האם יכול היה כל אחד לראות שאתה מחזיק מכתב?"
"כן."
"דנגלר וכל האחרים?"
"דנגלר וכל האחרים."
"ועכשו אמץ את זכרונך. מה בדיוק היה כתוב במכתב־ההלשנה?"
"אני זוכר בדיוק. שלוש פעמים קראתי אותו. וכל מלה חרותה בזכרוני."
"חזור על הדברים."
דנטס הרהר רגע ואמר: "ידיד הכתר והדת מזהיר בזה את כבוד התובע המלכותי, שאדם המכונה אדמונד דנטס, סגן רב־חובל באוניה 'פרעה', שהגיעה הבוקר מאיזמיר, לאחר שעגנה בנאפולי ובאי אלבה, קיבל ממוּרָאט מכתב שנועד לרודן, וכן קיבל מן

הרודן מכתב המיועד לוועד הבונפרטיסטי בפאריס. הוכחה לפשע תמצא כשיעצרו אותו. המכתב חבוי על גופו, בבית אביו או בתא שלו בספינה 'פרעה'."

אב־המנזר משך בכתפיו. "ברור כשמש בצהריים," אמר. "תמים היית וטוב לב, אם לא ניחשת את האמת מההתחלה."

"כך אתה חושב?" צעק דנטס. "איזה מעשה שפל!"

"מה היה כתב־ידו הרגיל של דנגלר?"

"כתב־יד יפה."

"מה היה כתב־היד של המכתב בעילום־שם?"

"מהופך."

אב־המנזר נטל את המכשיר ששימש לו כעט, טבל אותו בפיח המומס וכתב בידו השמאלית את השורות הראשונות של מכתב ההלשנה. דנטס הביט בו בתמהון ובחרדה.

"פלא!" קרא. "כמה דומה הכתב הזה לכתב ההוא!"

"מפני שמכתב־ההלשנה נכתב ביד שמאל. בדקתי ומצאתי שכל השרבוטים ששורבטו ביד שמאל דומים."

"אתה יודע הכול!"

"נעבור לשאלה השניה. האם היה מישהו מעוניין שלא תישא לאשה את אהובתך?"

"כן. איש שאהב אותה."

"מה שמו?"

"פרננד."

"ספרדי?"

"קטלני."

"הוא היה מסוגל לכתוב את המכתב?"

"לא. הוא היה מסוגל רק לנעוץ בי סכין. הוא גם לא ידע את הפרטים שצויינו במכתב ההלשנה."

"לא סיפרת עליהם אף לאחר?"

"לא."

"אפילו לא לארוסתך?"

"אפילו לא לה."

"זה היה דנגלר."

"עכשו גם אני בטוח בזה."

"חכה. האם דנגלר הכיר את פרננד?"

"לא... כן! אני נזכר! בערב שלפני חגיגת האירוסין הם ישבו יחד בסוכה של אבא פַּמְפִיל. ניגשתי אליהם. דנגלר היה ידידותי ופרננד היה נבוך."

"רק הם ישבו שם?"

"לא, היה איתם האיש שכנראה עשה הכרה ביניהם. החייט קַדְרוּס. הוא היה שתוי. חכה

רגע... חכה... איך לא נזכרתי בזה? על השולחן לידם היו קסת, נייר ועטים." דנטס נשא היכה בידו על מצחו. "הו, נבלים, נבלים!"

"מה אתה רוצה לדעת עוד?" שאל אב־המנזר.

"אני רוצה לדעת מדוע נחקרתי רק פעם אחת, ומדוע לא העמידו לי שופטים, ומדוע גזרו את דיני בלי פקודת־מעצר."

"זה קצת יותר קשה," אמר אב־המנזר. "קשה להבין את דרכי הצדק. בעניין זה עליך לתת לי פרטים מדוייקים. מי חקר אותך? התובע המלכותי? ממלא־מקומו? שופט השלום?"

"ממלא־המקום."

"צעיר, זקן?"

"בן עשרים ושבע או עשרים ושמונה."

"שאפתן," אמר אב־המנזר. "איך הוא התייחס אליך?"

"בחביבות."

"סיפרת לו הכול?"

"הכול."

"הרגשת שינוי בהתנהגותו בזמן החקירה?"

"רגע אחד היה שינוי, כשקרא את המכתב המחשיד. הוא נראה המום בגלל אסוני."

"בגלל אסונך?"

"כן."

"אתה בטוח שהוא ריחם עליך?"

"הוא נתן לי הוכחה שמצאתי חן בעיניו."

"איזו הוכחה?"

"הוא שרף את המוצג היחיד שהיה עלול להחשיד אותי."

"את מכתב ההלשנה?"

"לא, את המכתב שהיה עלי להביא לפאריס."

"אתה בטוח?"

"הוא שרף אותו לעיני."

"אם כך, אולי האדם הזה הוא הנבל הגדול ביותר."

"אתה מפחיד אותי!" אמר דנטס. "האם העולם מלא חיות רעות?"

"כן, אבל החיות ההולכות על שתיים מסוכנות יותר מהאחרות. אתה אומר שהוא שרף את המכתב?"

"כן, הוא אמר לי: 'ההוכחה העיקרית נגדך היא המכתב הזה. ואתה רואה, אני משמיד אותו.'"

"למי נועד המכתב?"

"למר נוארטיה, רחוב קוק־הורון מספר 13, פאריס."

"אולי היה ממלא־המקום שלך מעוניין שהמכתב ייעלם?"

"אולי. הוא ביקש ממני פעמיים או שלוש, להבטיח לו, לטובתי, שלא אדבר עם איש על המכתב, ושלא אזכיר את השם הרשום על המעטפה."

"נוּאַרְטְיֶה?" שאל אב מנזר. "נוארטיה? היכרתי פעם אדם אחד ששמו נוארטיה, בחצר של מַלְכַּת אֶטְרוּרְיָה. הוא היה מהמורדים במלך בימי המהפכה. מה שמו של ממלא־המקום שלך?"

"דה־וילפור."

"אתה רואה את קרן־האור הזאת?" שאל אב־המנזר. "עניינך בהיר עכשו בעיני יותר ממנה. ילד מסכן! בחור מסכן! האיש הזה היה חביב אליך?"

"כן."

"והשליח הטוב הזה של התליין השביע אותך שלא תעלה על שפתיך את השם נוארטיה?"

"כן."

"אתה יודע מי הוא נוארטיה?... נוארטיה הוא אביו של וילפור."

דנטס תפס את ראשו בשתי ידיו.

"אביו! אביו!" צווח.

"שם האיש שהיכרתי היה נוארטיה דה־וילפור," אמר אב־המנזר.

ברק־אור חצה את מוחו של האסיר. כל האופל נעלם. ההיסוסים של דה־וילפור, המכתב שהושמד, השבועה שנדרשה ממנו, נעימת הקול של ממלא־המקום שהיו בה תחנונים יותר מאיומים, הכול עלה בזכרונו. הוא השמיע זעקה מרה, אחר־כך אמר: "אני רוצה להיות לבדי ולחשוב."

הוא חזר לתאו וצנח על מיטתו. בערב מצא אותו הסוהר יושב בעיניים לטושות ופנים מכווצים, דומם כפסל. שעות היה נשבע דנטס להתנקם.

קול הוציא אותו מהזיותיו. לאחר שהסתלק הסוהר הזמין פריה את חברו לארוחת־ערב. השם שיצא לו כמשוגע־מבדר זיכה את האסיר הישיש בכמה הטבות: יותר לחם לבן, ומעט יין בימי ראשון. היה זה יום ראשון, והוא חילק עם חברו את לחמו ויינו. פניו של דנטס היו נוקשים והחלטיים. מארחו נעץ בו מבט ואמר: "אני מתחרט על העזרה שנתתי לך בחקירותיך."

"מדוע?" שאל דנטס.

"מפני שהחדרתי ללבך רגש שלא היה בו קודם, את הנקמה."

"נדבר על דברים אחרים," אמר דנטס בחיוך.

אב־המנזר הביט בו עוד רגע, והניע את ראשו בעצב. הם דיברו על דברים אחרים.

שיחתו של האסיר הישיש, שסבל הרבה, היתה מאלפת ומעניינת. מעולם לא הזכיר פריה את צרותיו. דנטס האזין לדבריו בהערצה. לא את כולם הבין. כמו זוהר־הצפון המאיר את הדרך לספנים פתחו לפניו המלים של אב־המנזר אופקים חדשים.

"עליך ללמד אותי מעט ממה שאתה יודע," אמר, "כדי שלא תשתעמם בחברתי. נדמה לי שעדיפה הבדידות על־פני חבר חסר־השכלה כמוני. אם תלמד אותי, לא אדבר עוד על בריחה."

"הידע האנושי מצומצם מאוד," אמר פריה. "אחרי שאלמד אותך מתמטיקה, פיסיקה, היסטוריה ושלוש או ארבע שפות, תדע כל מה שאני יודע. שנתיים יספיקו לי לשם כך."

"רק שנתיים?" אמר דנטס, "אתה חושב שאוכל ללמוד הכול בשנתיים?"

"את העקרונות. לימוד אינו ידיעה. יש למדנים ויש אנשי דעת; הזכרון משמש את הלמדנים, והפילוסופיה את אנשי הדעת."

"האם אי־אפשר ללמוד פילוסופיה?"

"הפילוסופיה אינה נלמדת. הפילוסופיה היא כינוס כל המדעים ויישומם. היא הענן שעליו עלה ישו השמימה."

באותו ערב קבעו שני האסירים את תוכנית־הלימודים, ולמחרת התחילו בה. כושר־הזכרון של דנטס היה נדיר ותפיסתו מהירה. את המתמטיקה תפס בקלות, מנסיעותיו ידע מעט איטלקית וטוסקנית ובעזרת שתי שפות אלה הבין את מבנה השפות האחרות. אחרי שישה חודשים ידע לדבר ספרדית, אנגלית וגרמנית. גם בגלל הלימוד, שהסיח דעתו משאיפת החופש, וגם בגלל הבטחתו חדל לדבר על בריחה. הימים עברו במהירות. אחרי שנה היה דנטס איש אחר.

אבל המחשבות על הבריחה המשיכו להציק לפריה. אי־המנוחה ניכרה בו. יום אחד קרא פתאום, בלי קשר לדברים שנאמרו קודם:

"הו, אילו רק לא עמד שם זקיף!"

"אם תרצה, לא יעמוד שם זקיף," אמר דנטס, שקרא את מחשבותיו של חברו.

"כבר אמרתי לך, רק לא רצח!" קרא פריה.

"זאת תהיה הגנה עצמית."

"לא, אינני מסוגל."

"אבל אתה חושב על בריחה!"

"בלי הרף, בלי הרף," לחש אב־המנזר.

דנטס רצה להמשיך בשיחה זו אבל פריה הניע בראשו וסירב לענות לשאלותיו.

אחרי שלושה חודשים שאל פריה את דנטס:

"אתה חזק?"

דנטס תפס במצבטי־המתכת, כופף אותם כפרסה ושוב יישר אותם.

"אתה מתחייב לא להרוג את הזקיף אלא רק אם לא תהיה ברירה?"

"בהן צדקי."

"ובכן," אמר אב־המנזר, "נבצע את תוכניתי."

"כמה זה יידרש לכך?"

"לפחות שנה."

"ניגש לעבודה מיד," אמר דנטס. "חבל שאיבדנו שנה."

"אתה חושב שאיבדנו אותה?" שאל אב־המנזר.

"סלח לי!" קרא דנטס והסמיק.

"אדם הוא רק אדם," אמר אב־המנזר, "ואתה אחד המצויינים שהיכרתי. הינה תוכניתי."

והוא הראה לדנטס רישום של תאו, התא של דנטס והמנהרה המחברת אותם. מאמצע המנהרה יחפרו הסתעפות, כמו במכרות, שתוליך לכיוון המסדרון החיצוני. כשיגיעו אל מתחת למסדרון, יעקרו מרצפת מהרצפה. ברגע שיבחרו בו תשקע המרצפת הזאת תחת משקל־גופו של הזקיף והוא יפול לחפירה, ואז יתנפל עליו דנטס, יקשור אותו ויסתום את פיו, ושניהם יקפצו מאחד מחלונות המסדרון, ישתלשלו בחבל אל החומה החיצונית ויברחו.

דנטס מחא כף.

באותו יום החלו במלאכת הכריה, והפסיקו רק לקראת ביקור הסוהר. אז חזר כל אחד לתאו.

הם למדו להבחין מתי יורד הסוהר במדרגות, ומעולם לא נתפסו בקלקלתם. את העפר שהוציאו מהמנהרה שחפרו השליכו, מעט מעט ובזהירות, מבעד לחלונות תאיהם אחרי שכתשו אותו דק דק, ורוח הלילה היתה מפזרת אותו.

יותר משנה עבדו כך. כלי־עבודתם היו מצבטיים, סכין ומנוף מעץ, וכל השנה ההיא המשיך פריה ללמד את דנטס שפות, היסטוריה, ותולדות האנשים הדגולים. דנטס למד לחקות את נימוסיו והליכותיו של חברו, ורכש את הגינונים שנלמדים רק בחברת בני המעמדות העליונים.

אחרי חמישה־עשר חודשים היתה המנהרה מוכנה. מתחת למסדרון החיצוני שמעו השניים את צעדי הזקיף. הם חיכו ללילה בלי־ירח, וחששו רק פן תתמוטט הקרקע תחת רגלי הזקיף לפני הזמן. לכן תמכו את תקרת המנהרה שלהם בקורה שמצאו בין יסודות המצודה. דנטס הציב את הקורה ופריה נשאר בתאו של דנטס והשחיז יתד, כששמע דנטס את קולו של חברו קורא לו בגניחה. הוא רץ אל תאו וראה את פריה חיוור, זיעה ניגרת ממצחו וכפות־ידיו מכווצות.

"בשם אלוהים! מה לך?" קרא דנטס.

"מהר, מהר!" קרא פריה. "אני מרגיש שההתקף עומד לבוא. כבר היה לי התקף כזה, לפני שנאסרתי. יש לו רק תרופה אחת. מהר אל תאי, הרם את רגל מיטתי, היא חלולה, ובתוך הרגל תמצא בקבוק קטן ובו נוזל אדום. הבא אותו אלי. אבל לא, לא! מוטב שתעזור לי לשוב לתא שלי כל עוד כוחותי איתי. מי יודע מה יקרה לי בהתקף?"

דנטס ירד למנהרה וגרר את חברו, הביא אותו לתאו והניחו על מיטתו.

"תודה," אמר אב־המנזר וכל אבריו רעדו כאילו יצא מתוך מי־קרח. "הינה ההתקף בא. שיתוק יאחז בי, אולי לא אוכל לנוע, וגם לא לגנוח. אולי יעלה קצף על שפתי, אולי

אזעק. השתדל שלא ישמעו אותי, כדי שלא יעבירו אותי לתא אחר. כשאהיה קפוא וקר כמת, רק אז פתח בכוח בסכין את לסתותי וטפטף לתוך פי שמונה־עשרה טיפות מהשיקוי, ואז אולי תחזור אלי הכרתי."

ההתקף היה פתאומי ועז. מצחו של פריה התקדר, אישוני עיניו התרחבו, פיו התעקם ולחייו האדימו. הוא פירכס ונהם וקצף יצא משפתיו. דנטס כיסה אותו בשמיכה והחניק את צעקותיו. אחרי שעתיים צנח פריה בעווית אחרונה, חיוור וקר יותר משיש, שבור יותר מקנה רמוס. דנטס חיכה עד שחברו נראה כמת, ואז החדיר סכין בין שיניו, פתח את לסתותיו, טפטף שמונה־עשרה טיפות מן השיקוי האדום לתוך הפה וחיכה.

עברה עוד שעה. הזקן לא הראה סימן־חיים. דנטס נבהל. אולי חיכה זמן רב מדי? לבסוף חזר הצבע ללחייו של הזקן ועיניו התבהרו. אנחה נפלטה מפיו והוא החווה תנועה קלה.

"ניצלת! ניצלת!" קרא דנטס.

החולה עדיין לא היה יכול להוציא הגה מפיו, אך הוא הראה בידו בחרדה על הדלת. דנטס שמע את צעדי הסוהר. השעה היתה שבע בערב. הוא זינק אל המנהרה, החזיר את האריח למקומו מעל ראשו וחזר לתאו.

אחרי רגע נפתחה דלתו, והסוהר ראה שהוא יושב על המיטה כהרגלו.

כשרק נדם קול צעדיו של הסוהר בפרוזדור חזר דנטס לתאו של פריה ששכב על המטה, תשוש.

"חששתי שלא אראה אותך עוד," אמר פריה לדנטס.

"מדוע?" שאל הצעיר, "חשבת שתמות?"

"לא, אבל הכול מוכן לבריחה, וחשבתי שתברח."

הכעס צבע את לחיי דנטס באדום.

"בלעדיך?" צעק. "באמת חשבת שאני מסוגל לכך?"

"עכשו אני רואה שטעיתי," אמר החולה. "אני שבור ותשוש. בפעם הקודמת נמשך ההתקף חצי־שעה, ואחר־כך תקף אותי רעב וקמתי בכוחות עצמי. עכשו אינני יכול להניע את רגלי ואת ידי הימנית וראשי כבד. זה היה שטף־דם במוח. בפעם השלישית אמות מיד."

"לא, לא, לא תמות!" קרא דנטס. "אם יבוא התקף שלישי, הוא יבוא כשתהיה כבר בן־חורין, ואז תקבל טיפול רפואי."

"ידידי," אמר הישיש, "זאת אשליה. ההתקף הזה דן אותי למאסר עולם. כדי לברוח נחוצות רגליים."

"נחכה שמונה ימים, חודש, חודשיים, אתה תתאושש. הכול מוכן לבריחתנו, ואנחנו נבחר את השעה והרגע. כשיהיה לך כוח לשחות, נברח."

"לעולם לא אשחה עוד," אמר פריה. "זרועי משותקת ולא ליום אלא לנצח. נסה ותראה."

דנטס הרים את זרועו של פריה, והיא צנחה ללא רגישות.

"שוכנעת, אדמונד?" אמר פריה. "תאמין לי, אני יודע מה שאני אומר. זאת מחלה תורשתית. אבי וסבי מתו בהתקף השלישי. הרופא שהכין למעני את השיקוי הזה, קָבָנִיס המפורסם, ניבא לי גורל דומה."

"הרופא טעה!" צעק דנטס. "השיתוק שלך לא יפריע לי, אני אשא אותך על שכמי ואשחה איתך."

"ילד," אמר אב־המנזר, "אתה ימאי ועליך לדעת שאדם עמוס במטען שכזה לא ישחה אפילו חמישים מטרים. לא. אני אשאר כאן עד שתצלצל שעת השחרור שלי, שעת המוות. אבל אתה, ברח! אתה צעיר, זריז וחזק, ואני משחרר אותך מהבטחתך."

"לא," אמר דנטס, "אני נשבע שלא אעזוב אותך עד מותך."

"ייתכן שאוכל לגמול לך על מסירותך לי," אמר פריה. "ומכיוון שאני אינני יכול לברוח, ואתה אינך רוצה לברוח, עליך לסתום את המנהרה שמתחת למסדרון החיצוני, כדי שהזקיף לא יבחין שהרצפה חלולה מתחתיו. אם יגלו את המנהרה יפרידו בינינו. לדאבוני אינני יכול לעזור לך. עשה זאת כל הלילה, ושוב אלי מחר בבוקר אחרי ביקור הסוהר. אז אומר לך משהו חשוב."

דנטס לחץ את ידו של הישיש ויצא.

18

הָאוֹצָר

כשנכנס דנטס למחרת בבוקר לתאו של פריה מצא אותו יושב על מיטתו בפנים שלווים, ומחזיק בידו גליל של נייר דק.

"התבונן היטב," אמר פריה.

"אני רואה רק נייר חרוך ועליו אותיות גוטיות, כתובות בדיו מיוחדת במינה," אמר דנטס.

"ידידי," אמר פריה. "עכשיו, אחרי שעמדת בנסיון, לא אסתיר ממך דבר. נייר זה הוא האוצר שלי, ומהיום מחציתו של האוצר שייכת לך."

זיעה קרה כיסתה את מצחו של דנטס. עד עתה לא הזכיר פריה בשיחותיהם את האוצר. האם שוב תקף אותו הטרוף?

"אוצר?" גמגם דנטס.

"כן," אמר פריה בחיוך. "אני מבין מה מתחולל בליבך, אדמונד, אבל אל תדאג, אינני משוגע. האוצר אכן קיים. מזלי לא שיחק לי, ואתה תהיה בעליו. כולם חושבים אותי למטורף, אבל הרי אתה יודע שאני שפוי. הקשב לסיפורי, ואחר־כך תאמין או לא תאמין."

"ידידי," אמר דנטס. "ההתקף התיש אותך. האינך רוצה לנוח? מחר, אם תרצה, אשמע את סיפורך. היום אני רוצה לטפל בך, ועניין האוצר אינו דחוף."

"דחוף מאוד, אדמונד!" אמר הזקן. "מי יודע, אולי מחר או מחרתיים יבוא ההתקף השלישי? בעבר נהניתי לחשוב על האוצר הזה, המסוגל להעשיר עשר משפחות ושהאנשים שרדפו אותי לא ייהנו ממנו. מחשבה זאת היתה לי תחליף לנקמה. אבל עכשו סלחתי לאנושות מפני שאני אוהב אותך. אתה צעיר והחיים לפניך, ואני מהרהר באושר שיביא לך האוצר. אסור לי לדחות את סיפורי, אני רועד מפחד פן לא יעלה בידי להבטיח את בעלותך על האוצר."

דנטס נאנח.

"עדיין אינך מאמין לי," אמר פריה. "לא שיכנעתי אותך, אתה זקוק להוכחה? קרא את הכתוב על הנייר."

"מחר, ידידי," אמר דנטס. "נדבר על זה מחר."

"לא. עכשו."

כדי לא להרגיז את חברו לקח דנטס את הנייר השרוף־למחצה וקרא:

עשוי להגיע עד שני מיל
ימצא אותו לאחר שירים את הסלע העשרים
הקטן בצד מזרח, בקו ישר. יש פת
באותן מערות. האוצר בפינה המ
השני. אני מוריש אוצר זה
כליור
עשרים וחמישה באפריל 1498

"ובכן?" אמר פריה.

"אני רואה שורות קטועות ומלים שאין קשר ביניהן," אמר דנטס.

"בעיני מי שקורא אותן בפעם הראשונה, אבל אני ביליתי לילות רבים בחקירת הכתב הזה, שיחזורתי כל משפט והשלמתי אותו."

"ומצאת את המשמעות?"

"בוודאי. אבל קודם־כול אספר לך את סיפורו של הנייר הזה."

"הס!" קרא דנטס. "קול צעדים. אני מסתלק. להתראות!"

הוא שמח להתחמק מן הסיפור שבוודאי יוכיח את שגעונו של ידידו, ומיהר להיכנס למנהרה. הפחד החזיר לפריה מעט מכוחותיו והוא דחף ברגלו את האריח וכיסה אותו במחצלת.

המבקר היה מנהל־הכלא. הסוהר סיפר לו שפריה חולה, והוא בא לראות במו־עיניו מה מצבו. פריה קיבל אותו בישיבה, ונזהר מכל תנועה העלולה להעיד על השיתוק שאחז במחצית גופו, פן ירחם עליו המנהל ויעביר אותו לתא יותר נוח. ואכן המנהל הבין שהמטורף המסכן, החביב עליו במקצת, סובל ממחלה קלה בלבד.

בתאו ישב דנטס על מיטתו והחזיק את ראשו בין ידיו. הוא שאל את עצמו: איך שוכנות יחד תבונה כזאת עם חוסר־תבונה בעניין אחד ויחיד? והרי פריה כל־כך חכם, כל־כך הגיוני! האם הוא הטועה? ואולי הכול טועים בו? כל היום ההוא לא העז לחזור לצינוק של ידידו. הוא רצה לדחות את הרגע שבו לא תהיה לו ברירה אלא להודות שפריה אכן מטורף.

בערב, אחרי ביקורו של הסוהר, הבין פריה שדנטס לא יבוא, על כן נכנס למנהרה וזחל ברגל אחת משותקת. דנטס נרעד כששמע את הרשרוש. הוא מיהר לקראת פריה וגרר אותו לתאו.

"אני רודף אחריך בלי רחמים," אמר לו הזקן בחיוך. "לא תצליח לברוח מנדיבותי. הסכת ושמע."

דנטס נכנע. הוא הושיב את ידידו על המיטה, ישב לידו ושמע את סיפורו:

"הייתי מזכירו וידידו של ההגמון ספדה, אחרון הנסיכים שנשאו את התואר הזה. לו אני חייב את כל האושר שידעתי בחיי. הוא לא היה עשיר, אף כי למשפחתו היו אוצרות אגדיים, ואף כי אנשים באיטליה אומרים, 'עשיר כמו ספדה'. אני הייתי המחנך של בני

אחיו. הם מתו אחר־כך, והוא נשאר ערירי ומינה אותי למזכירו. טיפלתי בו במסירות, גמול על חסדיו איתי. כל מסתרי ביתו היו גלויים לפני. לעיתים קרובות ראיתי אותו מעיין בספרים עתיקים ובכתבי־יד משפחתיים. יום אחד נזפתי בו, אמרתי לו שהוא מדוכא מפני שבילה לילות רבים ללא שינה, ואז חייך ופתח את ספר תולדות העיר רומא. בפרק העשרים, שעניינו חיי האפיפיור אלכסנדר השישי, כתובות השורות שלעולם לא אשכחן:

'המלחמות הגדולות במחוז רומא הסתיימו. צ'זרה בורג'יה הכובש היה זקוק לכסף כדי לכבוש את כל איטליה. גם אביו, האפיפיור אלכסנדר השישי, היה זקוק לכסף, כדי להילחם נגד השפעתו של לואי השנים־עשר מלך צרפת. איטליה היתה מרוששת ומותשת. רעיון עלה בלב הוד־קדושתו האפיפיור אלכסנדר בורג'ה למנות שני הגמונים. לשניים מעשירי רומא מכר את המשרות ואת תפקידי המשנה הנלווים אליהן. היו אלה רוספיגליוסי וספדה. הם שילמו לו שמונה מאות אלף אקו.

'לאחר שהתיישבו ההגמונים החדשים ברומא והעבירו אליה את הונם, הגיעה שעתם. שני אמצעי חיסול היו לאפיפיור ולבנו: מפתח מורעל וטבעת בעלת זיז מורעל. הם היו מבקשים מהקורבנות לפתוח מגירה במפתח או לוחצים את ידם בידידות, והמוות היה בא אליהם תוך עשרים וארבע שעות. בעניין זה פרץ ויכוח בין האפיפיור לבנו צ'זרה בורג'יה. הבן רצה להשתמש באמצעים הרגילים. האב רצה להזמין את שני ההגמונים לארוחה מורעלת. לבסוף נתקבלה דעתו של האפיפיור, ושני ההגמונים הוזמנו לארוחה. רוספיגליוזי, שראשו הסתחרר בגלל הכבוד להיות מוזמן אל שולחן האפיפיור, הכין את קיבתו לארוחה. ספדה, איש זהיר, שאהב אך ורק את אחיינו, קצין צעיר, הכין צוואה ושלח להודיע לאחיינו שימתין לו בביתו כשיחזור מהארוחה. נראה שהמשרת לא מצא את האחיין.

'ספדה בא לארוחה, בגני סנט־פייר אסליין. האפיפיור ציפה לו שם, והמראה הראשון שנגלה לעיניו היה אחיינו, לבוש הדר, וצ'זרה בורג'יה מכרכר סביבו בחיבה. ספדה החוויר. בורג'יה העיף בו מבט מלגלג, והוא הבין שהמלכודת הוטמנה.

'ישבו לסעוד. ספדה הספיק לשאול את אחיינו אם קיבל את הודעתו. האחיין הספיק להשיב בשלילה. הוא הבין את הרמז, אבל כבר היה מאוחר מדי. היין הוגש לדוד ולאחיינו. אחרי שעתיים מתו שניהם. האפיפיור וצ'זרה בורג'יה שמו את ידיהם על הירושה, אבל זו היתה רק פיסת נייר, ועליה כתוב:

אני מוריש לאחייני האהוב את תיבותי וספרי, וביניהם ספר התפילה שפינותיו מוזהבות, ומבקש ממנו לשמור עליו לנצח, לזכר דודו האוהב אותו.

בני בורג'יה חיפשו בכל מקום. הם חמסו את הרהיטים, התפעלו מיופיו של ספר־התפילה אך לא מצאו בו חפץ. הספריה והמעבדות היו כל שללם. שני ארמונות וכרם אחד נשארו ליורשיו. ההגמון ספדה, שנחשב לעתיר נכסים, התגלה, לתמהונם של רוצחיו, כאביון'.

"בין בני משפחת ספדה היו אנשי צבא ודיפלומטים, אנשי כנסיה ובנקאים, עשירים ועניים. האחרון שבהם היה ידידי, הרוזן דה־ספדה. אני יעצתי לו להשקיע כספים בקרנות פנסיה, ואכן, הוא הכפיל את הכנסתו. ספר־התפילה היה כל רכושו של הרוזן דה־ספדה. הוא עבר במשפחה מדור לדור בגלל הסעיף המוזר שבצוואת ההגמון. היה זה ספר מאוייר בציורים גותיים יפים להפליא ומעוטר בזהב. סיפרו שהמשרת היה נושא אותו לפני ההגמון בימי חג.

"ככל המזכירים ששירתו את ידידי עיינתי גם אני בחוזים ובמסמכים הרבים שבבית, בחיפוש אחר אוצר־המשפחה. לפי חישובי גזלו האפיפיור וצ'זרה בורג'יה רק את רכושו של רוספגליוזי. רכושה של משפחת ספדה נעלם כמו האוצרות בסיפורי אלף לילה ולילה, הטמונים תחת האדמה ואחד השדים משגיח עליהם. חישבתי את כל ההוצאות של משפחת ספדה במשך שלוש מאות שנה, אבל אני נשארתי בבערותי והרוזן דה־ספדה נשאר בעוניו.

"אחרי מותו ירשתי את כל המסמכים של משפחתו, את ספרייתו בת חמשת אלפים הכרכים ואת ספר־התפילה.

"סבלנות, אדמונד, אני מגיע לסוף הסיפור.

"בשנת 1807, חודש לפני שנאסרתי וחמישה עשר ימים אחרי מותו של ספדה, ב־25 בדצמבר, קראתי בפעם האלף בניירות ועשיתי בהם סדר. הארמון כבר היה שייך לאדם זר, ואני עמדתי לעבור מרומא לפירנצה כדי לחיות שם על הקיצבה של שנים־עשר אלף לירות שהוריש לי ספדה. הייתי עייף, ואחרי ארוחת־צהריים כבדה שקעתי בתרדמה.

"בשעה שש בערב התעוררתי לצלצול שעון־הקיר. היה חושך. צלצלתי למשרתים שידליקו לי אור, אבל אף אחד לא בא. לקחתי נר. גפרורים לא היו לי, וחיפשתי פיסת נייר להצית אותה באש שבאח, ואז נזכרתי שראיתי בספר התפילה שעל השולחן נייר צהוב וישן, ששימש כסימניה ושנשאר במקומו מאות שנים. גיששתי ומצאתי את הנייר חסר התועלת, קימטתי אותו, וקירבתי אותו לאש הדועכת.

"כשנגע הנייר באש ראיתי תחת אצבעותי מעשה כשפים. אותיות צהבהבות מגיחות מהנייר. מיד הידקתי אותו בידי, כיביתי את האש והדלקתי את הנר ישר מאש האח. פרשתי את המסמך המקומט. האותיות היו כתובות בדיו־סתרים, המתגלות רק בחום. שליש מן הנייר נשרף. זה הנייר שקראת הבוקר. קרא בו שנית, אדמונד, ואני אשלים את המשפטים החסרים."

דנטס קרא את המלים הכתובות בדיו צהבהבה בצבע החלודה:

"היום, עשרים וחמישה באפריל 1498, לא
אלכסנדר השישי, וחששתי פן לא
וירצה לרשת אותי, וי
ובנטוויליו שמתו מהרעלה,

יורשי היחיד, שק
ושאף ביקר בו עימי, כלומר ב
מונטה־כריסטו, את כל
נים יקרות, יהלומים, תכשיטים. רק
עשוי להגיע עד שני מיל
ימצא אותו לאחר שירים את הסלע העשרים
הקטן שבצד מזרח, בקו ישר. שני פת
באותן מערות. האוצר בפינה המ
השני. אני מוריש אוצר זה
כליור

עשרים וחמישה באפריל 1498"

"ועתה," אמר אב־המנזר, "קרא את הנייר הזה," והוא הושיט לדנטס גליון אחר, ובו שברי שורות אחרות:

"חר שהזמין אותי לארוחת צהריים הוד קדושתו
יהיה מרוצה מהתשלום שנתתי לו בעד כובע ההגמונים,
דון אותי לגורלם של ההגמונים קרפרה
אני מצהיר לפני אחייני גידו ספדה,
ברתי באתר הידוע לו
מערות האי הקטן
אוצרותי, מטילי־זהב, מטבעות, אב
אני יודע על האוצר הזה ה
יון מטבעות רומיים. הוא
החל מן המפרץ
חים יש
רוחקת ביותר מן הפתח
לו ורק לו
שי היחיד.

"ועכשו קרב את שני הקטעים זה לזה וקרא."
דנטס קרא:
"היום, עשרים וחמישה באפריל 1498, לאחר שהזמין אותי לארוחת צהריים הוד קדושתו אלכסנדר השישי, וחששתי פן לא יהיה מרוצה מהתשלום שנתתי לו בעד כובע ההגמונים, וירצה לרשת אותי, וידון אותי לגורלם של ההגמונים קרפרה ובנטווילי

שמתו מהרעלה, אני מצהיר לפני אחייני גידו ספדה, יורשי היחיד, שקברתי באתר הידוע לו ושאף ביקר בו עימי, כלומר במערות האי הקטן מונטה־כריסטו, את כל אוצרותי, מטילי־זהב, מטבעות, אבנים יקרות, יהלומים, תכשיטים. רק אני יודע על האוצר הזה העשוי להגיע עד שני מיליון מטבעות רומיים. הוא ימצא אותו לאחר שירים את הסלע העשרים החל במפרץ הקטן שבצד מזרח, בקו ישר. שני פתחים יש במערות. האוצר בפינה המרוחקת ביותר מן הפתח השני. אני מוריש אוצר זה לו, ורק לו, כליורשי היחיד.

עשרים וחמישה באפריל 1498."

"הבנת?" שאל פריה.

"זאת היתה הצוואה של ספדה?" שאל אדמונד.

"כן."

"ומי שיחזור את הצוואה?"

"אני! ניחשתי את המשכי השורות. מדדתי את אורך השורות, והשוויתי אותן לאורך הנייר, אחר־כך יצאתי לדרך, ולקחתי איתי את עבודת המחקר שלי על אחדות הממלכה האיטלקית. אבל המשטרה הקיסרית, שהיתה מעוניינת באיטליה מפורדת, בניגוד לרצונו של הקיסר, כבר שמה עלי עין, והחשד התגבר מפני שנסעתי בחיפזון. הם עצרו אותי כשעליתי על אוניה, בפיומבינו. עכשו, אדמונד, אתה יודע מה שאני יודע. אם נצליח לברוח יחד, חצי האוצר שלך. אם אמות כאן, ותברח לבדך, כל האוצר שלך."

"ואין יורש יותר חוקי מאיתנו?" שאל דנטס.

"לא. לא נותר שריד מהמשפחה. הרוזן דה־ספדה מינה אותי ליורשו היחיד. כשהוריש לי את ספר־התפילה הוריש לי את כל מה שיש בו. אם נגיע אל האוצר, מותר לנו ליהנות ממנו בלי נקיפות־מצפון."

"ואתה אומר שיש באוצר..."

"שני מיליון מטבעות רומיים, כשלושה־עשר מיליון פרנק במטבע שלנו."

"לא ייתכן!" קרא דנטס.

"מדוע לא ייתכן?" שאל הישיש. "משפחת ספדה היתה אחת המשפחות העתיקות והאדירות במאה החמש־עשרה, ובימים ההם לא היתה ספסרות ולא היתה תעשיה, והעשירים צברו זהב ותכשיטים. בימינו יש ברומא אנשים הגוועים ברעב, ולמשפחותיהם יש ירושה של מיליונים, בתכשיטים ובאבנים יקרות, שאין להם שליטה עליה. אדמונד, זמן רב שמרתי על סודי מפניך, רציתי להפתיע אותך. אילו ברחנו הייתי מוליך אותך למונטה־כריסטו. אבל עכשיו אתה תלך לשם לבדך."

"האוצר הזה שייך לך, רק לך," אמר דנטס. "לי אין חלק בו. אינני קרוב־משפחה שלך."

"אתה בניי!" קרא הישיש. "אני כומר והכנסיה דנה אותי לרווקות, אלוהים שלח אותך אלי, לנחם אדם שלא היה יכול להיות אב, אסיר שאינו יכול להיות בן־חורין."

הזקן הושיט את ידו הבריאה לצעיר, שנפל על צווארו בבכי.

19

הַהֶתְקֵף הַשְּׁלִישִׁי

ערכו של האוצר גדל עתה בעיני פריה: הרי הוא עתיד להביא אושר לבנו המאומץ. הוא יוכל להיטיב עם כל ידידיו. כשאמר זאת קדרו פניו של דנטס. הוא חשב: אדם בעל הון כזה יכול להרע לאויביו.

אב־המנזר פריה לא הכיר את האי מונטה־כריסטו, אבל דנטס הכירו. לא פעם עברה אונייתו ליד האי, במרחק עשרים מילין מִפְּיָאנוֹסָה, בין קורסיקה לאַלְבָּה. פעם הטיל שם עוגן. אי שומם, צוק בצורת חרוט, שכנראה העלתה אותו ממצולות הים התפרצות־געש. הוא שירטט את מפת האי והראה אותה לפריה, וזה הסביר לו איך לגלות את האוצר. דנטס התלהב פחות ממנו. עכשו היה בטוח שפריה לא יצא מדעתו, אבל הוא לא האמין שהאוצר – גם אם היה – עדיין קיים, אחרי כל השנים האלה.

יום אחד נגוזה תקוותם של שני האסירים. המסדרון החיצוני שופץ, והמנהרה, שדנטס סתם חלק ממנה, התמלאה בגושי סלע גדולים. לולא מילא דנטס לפני כן את המנהרה, בפקודת פריה שראה את הנולד, היה אסונם כבד עוד יותר; אילו נתגלה נסיון בריחתם ודאי היו הסוהרים מפרידים ביניהם.

"אתה רואה," אמר הצעיר לזקן בעצב. "אלוהים אינו רוצה לעזור לנו. הבטחתי לך להישאר איתך לנצח, ואקיים את הבטחתי. גם אני וגם אתה לא נהיה בעלי האוצר ולא נצא מכאן. האוצר האמיתי, ידידי, אינו מצפה לי תחת הסלעים באי מונטה־כריסטו. האוצר הוא נוכחותך, החיים לידך, חמש או שש שעות כל יום, על אפם ועל חמתם של הסוהרים. האוצר הוא השפות הקבועות בזכרוני והמדעים שלימדת אותי. אתה העשרת אותי, והעושר הזה שווה בעיני יותר ממטמוני זהב ותיבות יהלומים. זה יהיה הוני אם אשתחרר פעם, זה אוצר שאינו דמיוני, וכל נסיכי־העולם לא יגזלו אותו ממני."

ימיהם של שני מוכי הגורל לא היו מאושרים, אך הם חלפו מהר. פַּרְיָה, ששמר שנים רבות את סוד אוצרו, דיבר עליו עתה בכל הזדמנות. זרועו הימנית ורגלו השמאלית נשארו משותקות, כפי שחזה מראש; הוא המשיך לחלום על שחרורו, או בריחתו, של ידידו הצעיר. הוא חשש שהנייר יאבד, והכריח את דנטס ללמוד בעל־פה את הכתוב בו, אחר־כך השמיד את חלקו המשוחזר של המסמך, כדי שזרים לא יבינו את משמעותו של המסמך המקורי אם יפול בידיהם.

"כשתצא לחופשי," היה אומר לדנטס, "עליך להגיע לאי מונטה־כריסטו לבדך, ואז תמצא את המערות ותחפש בפינה המרוחקת ביותר מן הפתח השני."

פריה לימד את ידידו ליצור יש מאַיִן, ושניהם היו עסוקים כל הזמן. העבודה סייעה לדנטס לשכוח את העבר, שהיה מרחף במעמקי תודעתו כמו אור מתעה בחשכת הלילה. מתחת לשלווה המדומה הסתירו הצעיר והישיש לא מעט אנחות, ופלטו אותן רק כשנשאר פַּרְיָה לבדו ודנטס היה חוזר לחדרו.

לילה אחד התעורר דנטס בחרדה. מישהו קרא בשמו. הוא פקח את עיניו וניסה לנקוב במבטו את החשכה, ואז שמע קול גניחה המנסה לומר: "אדמונד". זיעה קרה כיסתה את מצחו. הוא האזין. אין ספק, הקול בא מהצינוק של ידידו. הוא הזיז את מטתו, הסיט את האבן, נכנס למנהרה והגיע לקצה. האריח היה מורם. לאור העששית ראה את הישיש החיוור עומד ליד מסגרת העץ של מיטתו, ופניו מעוותים.

"ובכן, ידידי," אמר פריה, "אתה מבין, נכון? אינני צריך להסְביר לך."

דנטס איבד את עשתונותיו, רץ אל הדלת וצעק:

"הצילו! הצילו!"

"שתוק!" אמר פריה. "שתוק, או שאתה אבוד. חשוב על עצמך, ידידי, כדי שתוכל לברוח. כשתישאר לבדך יעברו שנים רבות עד שתעשה כל מה שעשיתי, וכל זה ייהרס אם ייוודע לסוהרים הקשר שלנו. הצינוק שאני עוזב אותו לא יישאר ריק זמן רב. אומלל אחר יתפוס את מקומי, ואתה תהיה לו מלאך מושיע. אולי יהיה זה איש צעיר, חזק וסבלני כמוך, ויוכל לסייע לך לברוח. אני רק עיכבתי אותך. אני, חצי־גוויה, כבלתי אותך, אבל עכשו הגיעה שעתי למות."

"ידידי! ידידי!" קרא דנטס. "אל תדבר כך! הצלתי אותך פעם אחת, אני אציל אותך שוב!"

והוא הרים את רגל־המיטה ומשך ממנה את הבקבוק, שהיה עדיין מלא עד השליש בנוזל האדום.

"עדיין נשאר משהו מהתרופה," אמר. "תן לי הוראות, מה לעשות הפעם, דבר, ידידי!"

"אין תקווה," השיב פריה, "וזה לא חשוב. הקור מטפס בתוך גופי, הדם שוטף אל מוחי, שיני נוקשות והרעד מטלטל את גופי. בעוד דקות אחדות יבוא ההתקף, ואחר־כך אהיה גוויה."

ליבו של דנטס נצבט מכאב.

"אלוהים נטע באדם את אהבת החיים," המשיך הגוסס לדבר, "אלוהים רוצה שהאדם יעשה הכול כדי לשמור על קיומו, המעייף כל־כך. נסה, אדמונד. הפעם אל תמתין זמן רב, ומזוג לתוך פי לא עשר טיפות אלא שתים־עשרה, ואם לא אתעורר מזוג הכול. עכשו השכב אותי על המיטה, מפני שאינני יכול לעמוד."

דנטס הניח את הישיש על המיטה.

"אתה נחמתי היחידה," אמר לו פריה. "השמים נתנו לי אותך באיחור, אבל נתנו. אתה המתנה שעליה אני מודה. אני נפרד ממך לנצח ומאחל לך את כל האושר שאתה ראוי לו, בניי!"

דנטס נפל על ברכיו והשעין את ראשו על מיטת ידידו.

"הקשב היטב למה שאומר לך ברגע האחרון," אמר הזקן. "האוצר של בני סְפָּדָה קיים; עכשו אין בשבילי מרחק ומכשולים. אני רואה את האוצר בפינת המערה השניה, הוא מסנוור את עיני. אם יעלה בידך לברוח זכור שהכומר המסכן, שכולם חשבו אותו למשוגע, היה רחוק משגעון."

טלטלה עזה קטעה את דבריו, ועיניו התמלאו דם.

"היה שלום! היה שלום!" לחש ולחץ בעווית את ידו של ידידו.

"עדיין לא! עדיין לא!" צעק דנטס. "אל תעזוב אותי! אלוהים, הצל אותו... הצל אותו!"

"שתוק, שתוק," לחש הזקן, "שתוק כדי שלא יפרידו בינינו אם תציל אותי."

"כן, אני אציל אותך! הפעם אתה סובל פחות מאשר בפעם הקודמת."

"אני סובל פחות מפני שיש לי פחות כוח לסבול. בגילך אדם מאמין בכוחו. הזקנים רואים יותר ברור את המוות. הינהו, הוא מתקרב. אני מאבד את ההכרה. תן לי יד, אדמונד. היה שלום... היה שלום."

הוא התרומם בשארית כוחותיו ואמר:

"מונטה־כריסטו, אל תשכח את מונטה־כריסטו!"

וצנח על המיטה.

ההתקף היה נורא: אברים מעוותים, עיניים נפוחות, קצף מאדים על השפתיים, גוף ללא תנועה. זה מה שנשאר על מיטת המכאובים מהאיש החכם והנבון.

דנטס הניח את העששית על אבן ליד המיטה, והיא שפכה אור רועד על הפנים המעוותים ועל הגוף הדומם. כשהגיע הרגע ריווח דנטס את שיני ידידו, שהתנגדו פחות מאשר בפעם הקודמת, שפך עשר טיפות לפיו וחיכה עשר דקות, רבע שעה, חצי־שעה. הגוף לא זז. עתה עשה את הנסיון האחרון: קירב את הבקבוק לשפתיו הסגולות של פַּרְיָה ומזג לתוכו את כל הנוזל שבבקבוק.

רעדה חזקה זיעזעה את אברי הגוף שעל המיטה, העיניים נפקחו, איומות־למראה, אנחה דומה לזעקה נפלטה מהגרון ואז קפא הגוף שוב. העיניים נשארו פקוחות.

חצי שעה, שעה, שעה וחצי חלפו. כל הזמן הזה היתה ידו של דנטס צמודה לליבו של חברו.

לבסוף פירכס הלב פרכוס אחרון וחדל. הפנים החווירו והעיניים נראו כזגוגיות.

השעה היתה שש בבוקר. קרן השמש פלשה לצינוק. כל זמן המאבק בין היום ובין הלילה עדיין היתה תקווה בליבו של דנטס, אבל כשניצח היום הבין שעל המיטה מונחת גוויה. אימה אחזה בו. הוא לא העז ללחוץ את היד התלויה מחוץ למיטה, לא העז להביט בעיניים הלבנות. כמה פעמים ניסה לעצום את עיני המת אך הן חזרו ונפקחו. הוא כיבה את העששית, החביא אותה וברח מהתא, אחרי שסגר את האריח מעל ראשו.

ביום ההוא התחיל הסוהר את ביקורו בצינוק של דנטס, ומשם התכוון לעבור לצינוק

של פריה ולהביא לו את ארוחת־הבוקר. בפניו של הצעיר לא ניכר שהוא יודע על האסון. הסוהר יצא מהתא, ודנטס נכנס למינהרה, הגיע סמוך לתא של ידידו ושמע את הקריאות לעזרה שהשמיע הסוהר. הסוהרים האחרים נכנסו לתא, ואז נשמעו צעדיהם הכבדים והקצובים של החיילים, ואחריהם קול צעדיו של מנהל הכלא.

דנטס שמע את חריקת המיטה שעליה טילטלו את הגוויה, ואת קול המנהל שפקד לשפוך עליה מים. אחר־כך שלח המנהל לקרוא לרופא. מלים של צער מעורבות בצחוק ולעג הגיעו לאוזניו.

"המשוגע הגיע סוף סוף אל האוצר שלו, שיהיה לו לבריאות," אמר אחד.

"עם כל המיליונים שלו, לא יהיה לו לשלם בעד תכריכים," אמר אחר.

"התכריכים של מבצר איף אינם עולים ביוקר," התחכם השלישי.

"אבל הוא היה כומר, אולי נחרוג לכבודו מן המנהג," אמר עוד סוהר. "אולי ניתן לו את השק?"

דנטס לא איבד אף מלה אחת מדבריהם, אבל לא הבין. אחר־כך השתתקו הקולות. נראה שהאנשים עזבו את החדר, אבל דנטס לא העז להיכנס אליו; אולי נשארו בו כמה סוהרים לשמור על המת. אחרי כשעה נשמע קול רחש קל, והקול הלך וחזק. מנהל הכלא חזר לצינוק עם הרופא ועם כמה קצינים. לרגע היתה דממה. דנטס הבין שהרופא בודק את הגוויה. אחר־כך נשמע מטר של שאלות.

קולו של הרופא הגדיר את המחלה, והודיע שהחולה אכן מת.

"אני מצטער," אמר קולו של המנהל. "היה זה אסיר נוח, לא מזיק וחביב, אף כי משוגע. היה קל להשגיח עליו."

"עליו היה אפשר אפילו לא להשגיח," אמר קול אחר, של הסוהר. "הוא לא היה מנסה לברוח גם אילו נשאר כאן עוד חמישים שנה."

"בכל זאת עלינו לוודא שהאסיר מת, אף כי אינני מפקפק בידע שלך, אדוני הרופא. זאת חובתי," אמר המנהל, ולרגע אחד השתררה דממה. דנטס הבין שהרופא בודק שנית את הגוויה.

"אתה יכול להיות בטוח," אמר הרופא. "הוא מת, על אחריותי."

"אתה יודע, אדוני הרופא, שבמקרים כאלה לא די בבדיקה פשוטה," אמר המנהל. "סיים בבקשה את המלאכה. אדוני הרופא, כמו שכתוב בחוק."

"חממו את הברזל," אמר הרופא, "אבל אמצעי־הזהירות הזה מיותר."

דנטס רעד. הוא שמע חריקת דלת וצעדים במסדרונות הפנימיים, ואחר־כך את קולו של הסוהר: "הברזל כבר מלובן."

קול של בשר נחרך נשמע והריח המבחיל והכבד חרר לאפו של דנטס. הוא חש שעוד מעט יתעלף.

"אתה רואה, אדוני, הוא מת," אמר הרופא. "החריכה היא ההוכחה. המשוגע המסכן נרפא ושוחרר מהכלא."

"שמו היה פריה?" שאל אחד הקצינים.

"כן, אדוני. הוא סיפר שזה שם עתיק. הוא היה מלומד גדול, וגם דיבר בהגיון חוץ מעניין האוצר. בעניין הזה הוא התעקש."

"קוראים לזה שגעון־לדבר־אחד," אמר הרופא.

"היו לך תלונות כנגדו?" שאל המנהל את הסוהר.

"לא, אדוני המנהל," השיב הסוהר. "לא היתה לי סיבה להתלונן. להפך, הוא היה משעשע אותי בסיפורים, וכשחלתה אשתי הכין לי שיקוי שריפא אותה."

"לא ידעתי שהיה לי עניין עם חבר למקצוע," אמר הרופא בצחוק. "אני מקווה שתתייחס אליו בכבוד הראוי, אדוני המנהל."

"כן, כן, ניתן לו את השק החדש ביותר שלנו."

"האם הטקס הרשמי האחרון יהיה בנוכחותך, אדוני?" שאל הסוהר.

"כן, והזדרזו. אינני יכול להישאר בחדר הזה כל היום."

שוב נשמעו צעדים מתרוצצים, ואחר־כך קולות של בד מתקמט, חריקת מיטה, אדם המרים משא ושוב חריקת המיטה תחת המשא שהונח עליה שוב.

"נתפלל?" שאל אחד הקצינים.

"אי־אפשר," השיב המנהל. "הכומר של המצודה ביקש ממני אתמול חופשה של שמונה ימים, ואני ממלא את מקומו בימים האלה. לולא מיהר כל־כך למות, היה אב־המנזר שלנו זוכה לתפילה אשכבה."

"שטויות," אמר הרופא שלא האמין באלוהים. "הוא איש כנסיה, ואלוהים יתחשב במעמדו. הוא לא ישלח כומר לגיהינום."

הסוהרים צחקו.

"להתראות בערב!" נשמע קולו של המנהל.

"באיזו שעה?" שאל הסוהר.

"בין עשר לאחת־עשרה."

"כדאי להשאיר מישהו ליד המיטה?"

"אין צורך, נסגור את הצינוק כאילו האסיר חי."

דנטס שמע את קול הדלת הנסגרת ואת חריקת המנעול והבריחים. הצעדים התרחקו. הוא הציץ לתוך הצינוק הריק ונכנס אליו.

20

בֵּית־הַקְּבָרוֹת שֶׁל מְצוּדַת אִיף

באור הקלוש ראה שק מבד גס מונח על המיטה. אלה היו התכריכים של פַּרְיָה, התכריכים הזולים שהסוהרים דיברו עליהם. תם ונשלם. פריה, החבר הטוב, לא יהיה עוד. דנטס ישב על מיטת־המוות.

בודד! הוא נשאר בודד! בלי האדם היחיד שקשר אותו אל החיים. האם לא מוטב לו להסתלק גם הוא, להגיע אל אלוהים ולשאול אותו, מהו פשר החיים? המחשבה על התאבדות, שהתרחקה ממנו כל ימי ידידותו עם פריה, שבה אליו ליד גוויית הידיד. אילו יכולתי למות, אמר בליבו, היינו נפגשים. אבל איך אמות? אולי אשאר כאן, אתנפל על האדם הראשון שייכנס לתא ואחנוק אותו, ואז יערפו את ראשי בגיליוטינה?

רעיון זה דחה אותו, והיאוש התחלף בתשוקה לחיים ולחופש.

למות? לא! לחיות ולסבול זמן רב כל־כך כדי למות עכשו? לא! אני רוצה לחיות, להילחם עד הסוף, לכבוש שוב את האושר שנגזל ממני, ולפני שאמות עלי להעניש את התליינים שלי ואולי – מי יודע – להחזיר טובה תחת טובה לכמה ידידים. אבל זה לא יקרה. אני אצא מן הצינוק רק כמו פריה.

המחשבה הזאת היכתה בו כמו ברק. הוא שלח ידו אל מצחו כאחוז סחרחורת, התהלך בחדר וחזר אל המיטה.

מי שלח אלי את המחשבה הזאת! זה אתה, אלוהים? רק המתים יוצאים מכאן, לכן אתפוס את מקום המת.

וכדי לא להשאיר לעצמו זמן להתחרט, מיהר דנטס לפרום את השק המכוער בסכין, מעשה ידי פריה, הוציא את הגוויה מן השק, נשא אותה לתאו, הניח אותה על מיטתו וכיסה אותה, בשמיכתו. בפעם האחרונה נשק למצח הקר, שוב ניסה לסגור את העיניים הקמות, שנשארו פתוחות בעקשנות, והיפנה את ראש המת אל הקיר, כדי שהסוהר שיביא את ארוחת־הערב יחשוב שהוא שוכב במיטה. אחר־כך חזר למנהרה ומשך את מיטתו אל הקיר, נכנס לחדרו של פריה, לקח מהמגרה חוט ומחט, פשט את סחבותיו, כדי שהקברנים ירגישו בבשרו העירום מבעד לשק, נכנס לתוך השק הפרום וסגר את התפר מבפנים. הוא החליט שאם יבחינו הקברנים שהם נושאים אדם חי לא יניח להם להתאושש מההפתעה. במכת־סכין אחת יפרום את השק מלמעלה למטה ויברח, ואם ינסו לעצור אותו יתקוף אותם בסכין. אם לא יבחינו בתרמית, ויכניסו אותו לקבר הפתוח יניח להם לכסות אותו

בעפר, וכשיפנו אליו את הגב יחפור באדמה התחוחה ויברח; ואם האדמה תהיה כבדה מדי ימות מחנק, והכול ייגמר.

הוא לא אכל מאמש, אך לא היה רעב. הסכנה הראשונה נשקפה לו מהסוהר. הוא פחד שהסוהר יבחין בחילופים כשיביא לו את ארוחת־הערב, בשעה שבע. למזלו שכב על המיטה לא פעם כשנכנס הסוהר, מפני שלא רצה לדבר אליו או בגלל חולשתו, ואז היה הסוהר מניח את הלחם ואת המרק על השולחן ומסתלק בלי לומר דבר.

מה יהיה אם ישנה הסוהר ממנהגו הפעם ויפנה אליו בדברים? כשלא ישמע תשובה הוא עלול להתקרב אל המיטה.

כשהתקרבה השעה שבע בערב גברה חרדתו. בידו האחת ניסה לכבוש את הלמות לבבו, ובידו האחרת מחה את הזיעה ממצחו. צמרמורות אחזו בו ולחצו את גופו כמו בצבת.

הרגעים עברו, לא נשמע קול, ודנטס הבין שהסכנה הראשונה חלפה. סימן טוב. לבסוף נשמעו הצעדים בחדר־המדרגות, והוא הבין שהגיע הרגע. הוא כבש את נשימתו. צעדים נעצרו ליד הדלת. היו אלה צעדים של שני אנשים, ודנטס הבין שאלה הקברנים. הוא שמע אותם מניחים את האלונקה. הדלת נפתחה ואור חדר לתא. מבעד לאריג של השק הבחין בשתי הצלליות המתקרבות למיטה. צללית שלישית, ליד הדלת, החזיקה עששית. כל אחד מן השניים תפס באחד הקצוות של השק.

"כמה כבד הזקן הרזה הזה!" אמר האיש, שהרים את ראשו של דנטס.

"אומרים שכל שנת חיים מוסיפה חצי קילוגרם למשקל של העצמות," אמר חברו ותפס ברגליו של דנטס.

"עשית את הקשר שלך?" שאל האחד.

"זה יהיה טפשי, להוסיף משקל לגוויה הזאת," אמר חברו. "אעשה את הקשר כשנגיע."

איזה קשר, שאל דנטס את עצמו.

כשהעבירו אותו מן המיטה לאלונקה קישח את גופו בכל כוחו. הלוויה טיפסה במדרגות, והאיש שנשא את העששית הלך לפניה. לפתע הציף את ריאותיו של דנטס אוויר־לילה חריף ורענן. הוא זיהה את רוח הצפון. הקברנים עשו כעשרים פסיעות, נעצרו והניחו את האלונקה על הקרקע. אחד מהם התרחק, ודנטס שמע את נקישות סוליותיו על האריחים. איפה אני? תמה בליבו.

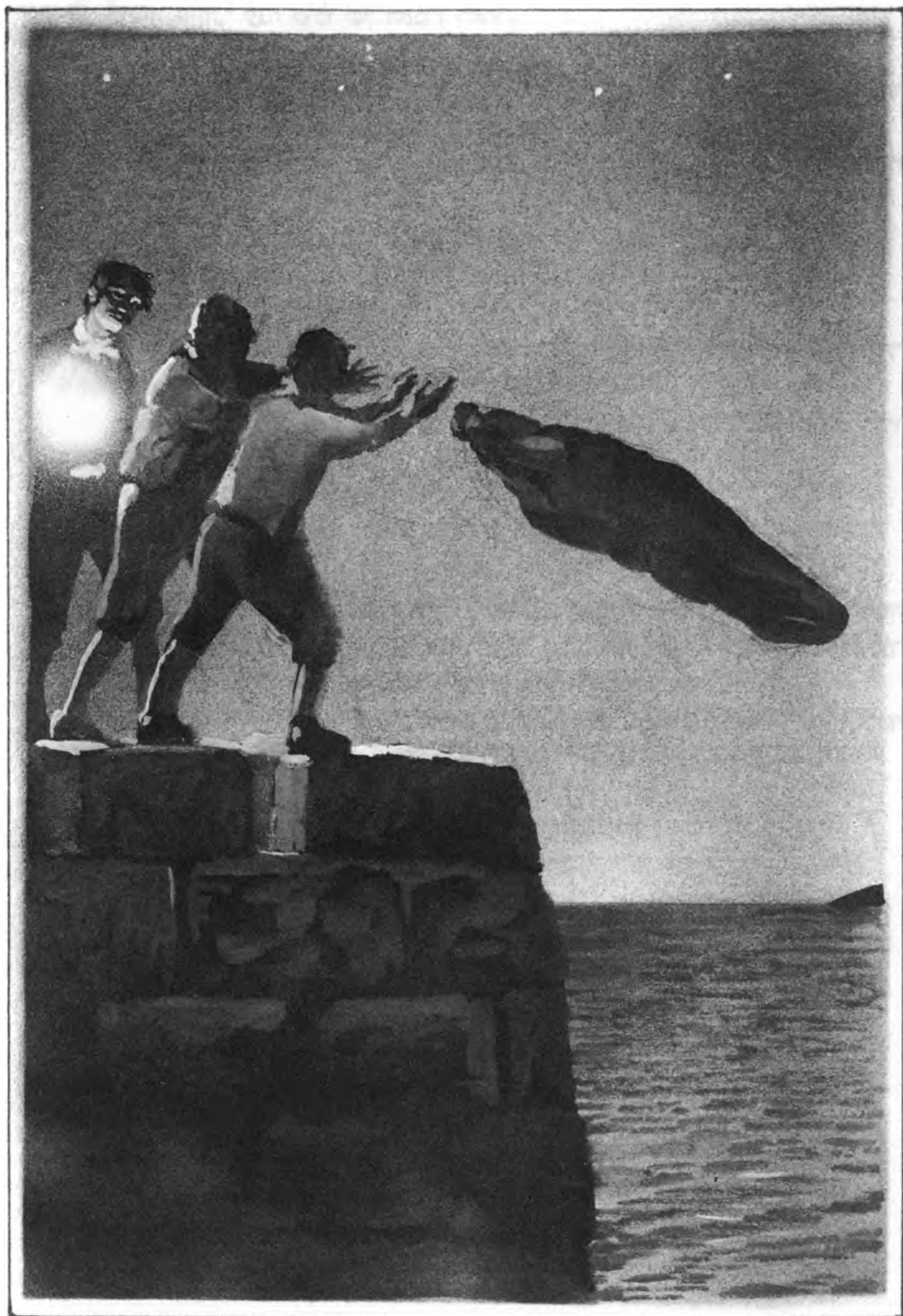
"אתה יודע? הוא כבד מאוד!" אמר הקברן שנשאר ליד האלונקה, והתיישב על שפתה.

"אולי תאיר לי כבר, בהמה?" אמר הקברן שהתרחק וחזר. "לעולם לא אמצא מה שאני מחפש."

מה הוא מחפש? תמה ארמונד. את־חפירה?

קריאה של שביעות רצון העידה שהקברן מצא מה שחיפש: "סוף סוף," אמר, ודנטס שמע שמניחים לידו חפץ כבד. באותו רגע הקיף חבל את רגליו בהידוק מכאיב.

"עשית את הקשר?" שאל אחד הקברנים את חברו.

"ועוד איזה," ענה קולו של הקברן האחר.

"לדרך!"

האלונקה התרוממה והקברנים המשיכו בלוויה. אחרי כחמישים צעדים, נעצרו, פתחו דלת והמשיכו לצעוד. שאון הגלים המתנפצים על סלע הגיע לאוזני דנטס.

"מזג אוויר רע מאוד!" אמר אחד הקברנים. "לא יהיה לו נעים בתוך הים בלילה שכזה."

"כן, הכומר המסכן יתרטב," השיב חברו, ושניהם צחקו.

דנטס לא הבין את הבדיחה, אבל שערותיו סמרו.

"הגענו!" אמר אחד הקברנים.

"יותר רחוק, יותר רחוק," אמר חברו. "אתה זוכר שהאחרון נשאר באמצע הדרך והתרסק על הסלעים? המנהל אמר אז שאנחנו בטלנים."

הם התקדמו עוד חמישה צעדים במעלה הר, ואז הרגיש שאוחזים בו בראשו וברגליו ומטלטלים אותו.

"אחת

שתיים

שלוש!"

דנטס הושלך לחלל, חצה את האוויר כציפור פצועה והרגיש שהוא צונח, צונח. האימה הקפיאה את ליבו. משהו כבד משך אותו למטה, ובכל זאת דימה שהצניחה נמשכת עד אין קץ. לבסוף חדר לתוך מים קרים כקרח. צעקתו נחנקה. הוא צלל.

דנטס הושלך לים וכדור־תותח, שלושים ושישה מילימטרים, שנקשר לרגליו, סחף אותו למצולות.

הים היה בית־הקברות של מצודת איף.

21

הָאִי טִיבּוֹלֶן

דנטס נבהל אבל זכר לעצור את נשימתו. הסכין היתה בידו, והוא פרם מהר את השק, חילץ את זרועו ואחר את ראשו. הוא התפתל, ניסה להרים את המשקולת אבל הרגיש שהוא ממשיך להיסחף למטה. הוא כיווץ את גופו, חיפש את החבל שכבל את רגליו וקרע אותו ברגע שכמעט נחנק. בבעיטה עזה השתחרר, עלה וצף על־פני המים. המשקולת גרפה למצולות את השק שנועד להיות תכריכיו.

הוא נשם פעם אחת וצלל שוב, כדי שלא יראוהו. כשעלה אל פני המים כבר היה רחוק ממקום צלילתו כחמישים פסיעות לפחות. מעל ראשו ראה שמים קודרים, שהרוח טיאטאה על פניהם עננים מהירים. מפעם לפעם נחשפו כמה כוכבים. מישור־מים נוהם השתרע לפני דנטס, והגלים רתחו כמו בסערה. מאחוריו, כרוח־רפאים מאיימת התנשא צוק השחם הענקי, שחור יותר מן הים ומן השמים. חוד הצוק היה דומה לזרוע המושטת לתפוס טרף. על הצוק הגבוה ביותר ראה שני צללים מוארים באורו של פנס.

הוא ראה ששני הצללים מתכופפים אל הים, כמו בדאגה. ודאי שמעו את הצעקה שפלט בנפילתו. הוא צלל ושחה זמן מה בתוך הגלים הסוערים. את התרגיל הזה עשה לא פעם ומשך את עיני הסקרנים במפרץ פארו. הודות לו נחשב לשחיין הזריז ביותר במַרְסֵיי.

כשעלה שוב על־פני המים לא נראה אור הפנס.

הוא ידע שמכל האיים המקיפים את מצודת איף רָטוֹנוֹ ופוֹמֶג הם הקרובים אליה ביותר, והם מיושבים. גם האי דוֹם הקטנטן מיושב. הבטוחים הם טִיבּוֹלֶן ולֶמֶר: איים אלה מרוחקים מיל ימי ממצודת איף; אבל כיצד ימצא אי בחשכה הכבדה?

ברגע ההוא ראה את מגדלור פְּלַנְיֶיה, מתנוצץ ככוכב. אם ישחה אל המגדלור ואחר־כך מעט שמאלה, יגיע לאי טִיבּוֹלֶן. הוא זכר את דברי פריה: אל תניח לרפיון להשתלט עליך, אם לא תשמור על כוחותיך אתה עלול לטבוע כשתברח דרך הים.

דנטס מיהר לעלות אל פני המים ולשחות בתוך הגלים כדי להיות בטוח שכוחו איתו. הוא חש שעדיין הוא אדון־המים, אף שלא התאמן זמן רב. הפחד הכפיל את כוחו. כשרכב על הגלים ניסה להקשיב אם שאון זר מגיע לאוזניו, ומבטו חבק את האופק. כל גל גבוה מהאחרים נראה לו כסירה שנשלחה בעקבותיו. הוא התרחק מהמצודה; המאמץ התיש אותו אך הוא המשיך לחתור, עד שהתמזגה המצודה בערפל הלילה. הוא חדל לראות אותה אך עדיין חש בנוכחותה.

חלפה שעה. דנטס המשיך לבקע את הגלים. הרוח נגדי, אמר בליבו, לכן אני מאבד כרבע ממהירותי. אם לא תעיתי בדרך אני לא רחוק עכשו מהאי טיבולן, אבל אם תעיתי?

רעד חלף בגופו. הוא ניסה לנוח בשחיה על הגב אבל הים געש יותר ויותר, והוא המשיך לחתור. שיהיה כך, חשב. אמשיך עד שזרועותי יתעייפו וההתכווצויות ישתלטו עלי, ואז אצלול כאבן.

פתאום נדמה לו שהשמים האפלים מתקדרים עוד יותר וענן דחוס וכבד מכסה אותו. ובאותו רגע חש כאב חזק בברך. לרגע חשב שפגע בו כדור ושהינה ישמע את קול היריה. אך הקול לא נשמע. הוא פשט את ידו וחש במשהו קשה. משך את רגלו האחרת ונגע באדמה.

במרחק כעשרים פסיעות ממנו התנשא גוש של סלעים מוזרים שנראו כהר געש שהתאבן. זה היה האי טיבולן.

דנטס צעד כמה צעדים קדימה, אחר־כך שכב על האדמה והודה לאלוהים על זיזי השחם שנראו לו רכים מכל המזרנים שבעולם. הוא נרדם, למרות הסערה והגשם שהחל לרדת.

אחרי שעה התעורר לקול הרעם. הסערה השתוללה והיכתה באוויר, ברקים קרעו את השמים כנחשי אש והאירו את הגלים ואת העננים שהתגלגלו בתוך התוהו ובוהו.

הוא נוכח לדעת שלא טעה. זה האי טִיבּוֹלֶן. הוא ידע שאין מסתור באי החשוף והצחיח הזה, והחליט שכאשר תשכך הסערה יחזור לים וישחה לאי לֶמֶר, שגם הוא צחיח אבל מסביר־פנים יותר מטיבולן. לפי שעה הסתתר תחת סלע נטוי. הוא חש ברעידת אדמת־הסלע תחת רגליו. הגלים שהתנפצו אל הפירמידה הענקית התיזו עליו רסיסים. סחרחורת תקפה אותו. הוא דימה שכל האי יינתק עוד מעט כאוניה מהעוגן ויגרוף אותו איתו ללב המערבולת.

אז נזכר שזה עשרים וארבע שעות לא אכל ולא שתה, שהוא רעב וצמא. בשקערורית שבסלע ניקוו מי הגשם, והוא שתה מהם. כשקם על רגליו ראה לאור הברק, במרחק של רבע מיל ימי, ספינת־דייגים קטנה נטרפת ברוח ובגלים, גולשת למצולות ונזרקת אל קצות הגלים הגבוהים. הוא רצה לצעוק ולהזהיר את השייטים, אך הם כבר ידעו שהאבדון צפוי להם. לאור הברק נראו ארבעה אנשים מחזיקים בתרנים וביתרים, ואדם חמישי עומד ליד ההגה שנשבר. האנשים ראו אותו, צעקותיהם הגיעו לאוזניו. מעל לתורן המעוקם היה תלוי מפרש קרוע. לפתע ניתק המפרש ונגרף אל המצולות כמו עוף לבן וגדול, קול נפץ נשמע והספינה התנפצה. דנטס ראה בין שבריה ראשים, פנים מלאים יאוש וזרועות מושטות אל השמים. כל זה נמשך כהרף־ברק. הזעקות נשתתקו ורק הסערה, כקול אלוהים, המשיכה לשאוג ולהקציף גלים.

אחר־כך שככה הרוח, על השמים התגלגלו למערב עננים אפורים שנראו כדהויים, והכוכבים נראו נוצצים יותר מקודם, פס ארוך ואדמדם שירטט על האופק המזרחי גלים כחולים־שחורים, ואור פתאומי רקד על קצף־הגלים והפך אותו לרעמות־זהב. היום האיר.

דנטס הסתכל במראה הזה כאילו ראה אותו בפעם הראשונה. בשנות כלאו שכח איך נראית זריחה. הוא הביט במצודה הקודרת, שעלתה מחיק הגלים בהדרת־מלכות. השעה היתה סמוך לחמש בבוקר. הים נרגע.

בעוד שעתיים או שלוש שעות יכנס הסוהר לתאי, חשב דנטס. הוא ימצא את גוויית ידידי, יזהה אותה, יחפש אותו ויקרא לשומרים. הם ימצאו את המינהרה ויחקרו את הקברנים שזרקו אותי לים וששמעו בוודאי את צעקתי. סירות מלאות חיילים חמושים בנשק יחפשו את הבורח. הם יודעים שאין הוא רחוק. התותח יודיע לכל שומרי החוף כי אסור להם לתת מקלט לנודד העירום והרעב. חיילי הז'נְדַרְמֶרְיָה של מַרְסֵיי יסרקו את החוף ומנהל מצודת איף יחפש בים. נרדף בים וביבשה, מה יהיה גורלי? אני רעב, קר לי, את הסכין זרקתי לים, האיכר הראשון שיפגוש בי יסגיר אותי כדי לקבל עשרים פרנק. הו, אלוהים, אלוהים! אתה יודע כמה סבלתי, ואם אתה יכול לעשות למעני משהו שאינני יכול לעשות בעצמי, עשה!

על הים נראתה ספינה קטנה, ומפרשה נראה באופק כשחף מרחף בגובה הגלים. עין־הימאי המיומנת זיהתה בים האפל למחצה דו־תרנית מגֵנוּאָה, בעלת דפנות עגולות ששטה מנמל מרסיי למרחבי הים, ומערבולת של קצף נוצצת לפני חרטומה המחודד, המפלס לה דרך.

הייתי יכול להגיע אליה, אמר דנטס בליבו, אבל אני פוחד שהם יבינו שאני אסיר נמלט ויחזירוני למרסיי. מה אעשה? מה אומר להם? איך ארמה אותם? אנשים אלה הם ודאי מבריחים, חצי שודדים, ויעדיפו למכור אותי מאשר לעשות לי טובה חינם. עלי לחכות. אבל אינני יכול לחכות. אני מת מרעב, בעוד שעות אחדות יאזלו כוחותי. עוד מעט, עוד מעט ייכנס הסוהר לתאי.

אות האזעקה עדיין לא נשמע, אולי עדיין לא ידוע על בריחתי. אומר להם שאני אחד ממלחי הספינה שטבעה הלילה. איש לא יעיד אחרת, הרי כל הדייגים טבעו.

דנטס הביט אל המקום שבו טבעה ספינת־הדייגים וראה על חודו של סלע תלוי כובע של אחד ממלחיה. סמוך לו צפו הנה והנה שברי הספינה. הוא קפץ לים ושחה אל הכובע, כיסה בו את ראשו, נאחז באחד הקרשים ושט לכיוון נתיבה של הספינה מגנואה.

ניצלתי, אמר בליבו, והתקווה החזירה לו את כוחותיו.

עד מהרה ראה לפניו את הדו־תרנית, משייטת בזיגזגים בגלל הרוח. לרגע חשש שהיא תפנה אל הים הפתוח אך היא שטה בין האיים והתקרבה אליו. באחת מתנועות הזיגזג שלה הגיעה עד מרחק של רבע מיל ימי ממנו. דנטס התרומם על הגלים וניפנף בכובע, אך הספינה המשיכה לשוט בתנועת זיגזג נוספת. הוא ידע שאם יצעק לא יגיע קולו אל האוניה, לכן חיכה עד שראה אותה משייטת לקראתו, ואז התקדם אליה, אך היא התרחקה שוב. במאמץ עליון הזדקף, כמעט עמד על המים, ניפנף בכובעו, ופלט זעקות הדומות ליללה של אחד משדי הים, קול של מלח במצוקה.

הפעם ראו ושמעו אותו. הדו־תרנית נעצרה והפנתה את החרטום לקראתו, ואחרי רגע

ראה סירת־הצלה ועליה שני אנשים, חובטים במים במשוט כפול. הוא עזב את הקרש ושחה בכל כוחו, כדי לפגוש את הסירה באמצע הדרך. יותר מדי סמך על כוחותיו המעטים. רק עתה הבין כמה תועלת הביא לו הקרש, שכבר היה במרחק כמאה פסיעות. זרועותיו התקשו, רגליו איבדו את הגמישות, חזהו התנשף והוא השמיע עוד זעקה מרה. שני החותרים הגבירו מהירות ואחד צעק באיטלקית: "התחזק!"

גל גדול התקרב אליו וכוחו לא עמד לו לטפס עליו. הגל חלף מעל ראשו וכיסה אותו בקצף. הוא עלה שוב על המים, חובט בהם בתנועות נואשות של טובע, וחש שהוא שוקע, כאילו המשקולת עדיין רתוקה לרגליו. המים שטפו מעל ראשו ומבעד להם ראה שמים ירוקים מנומרים בשחור. בתנופה עזה הועלה אל פני המים. מישהו תפס בשערותיו, ואחר־כך שוב לא ראה ולא שמע דבר. הוא התעלף.

כשפקח את עיניו ראה שהוא על הגשר של הדו־תרנית. במבט אחד ראה לאן היא שטה: היא מתרחקת ממצודת איף. זעקת החדווה שנפלטה מפיו נשמעה כאנחת־כאב. מלח שיפשף את אבריו בשמיכת צמר ומלח אחר, זה שקרא אליו "התחזק", החדיר מימיה לפיו. עוד מלח, זקן, התבונן בו ברחמים אנוכיים של אדם הרואה אסון שעלול לפקוד גם אותו.

"מי אתה?" שאל בצרפתית עילגת המלח הזקן. היה זה רב־החובל ובעל־הספינה.

"אני מלח ממַלְטָה," ענה דנטס באיטלקית עילגת. "באנו מסִירָקוּז עם יין ונשק, והסערה שברה את ספינתנו על הסלעים שאתה רואה שם."

"ומאין אתה בא?"

"מהסלעים. למזלי נצמדתי אליהם. רב־החובל ושלושת חברי טבעו. רק אני נשארתי בחיים, ראיתי את אונייתך ולא רציתי להישאר על האי השומם. תפסתי אחד משברי האוניה והגעתי אליך. תודה לך, הצלת את חיי. הייתי אבוד כשאחד המלחים שלך אחז בשערותי."

"זה אני," אמר מלח בעל פנים גלויים וזקן ארוך ושחור. "זה באמת היה ברגע האחרון. כמעט טבעת."

דנטס הושיט לו יד. "ידידי," אמר, "אני מודה לך שוב."

"בחיי," אמר המלח, "היה לי רגע של היסוס. עם הזקן הזה שלך והשיער הארוך אתה דומה לשודד."

דנטס נזכר שכל השנים במצודת איף לא הסתפר ולא התגלח.

"ברגע של סכנה גדולה נדרתי נדר למדונה של פֶּה דֶה לָה גְרוֹטָה שלא אסתפר ולא אתגלח עשר שנים," אמר. "היום מלאו עשר השנים, ודווקא היום כמעט טבעתי."

"מה נעשה בך?" שאל רב־החובל.

"מה שתרצה," ענה דנטס. "המפרשית שלי טבעה, רב־החובל שלי מת, אני ניצלתי בעירום ובחוסר כול, אבל אני ימאי טוב. תנו לי לרדת בנמל הראשון, אני אמצא עבודה על אוניית סוחר."

"אתה מכיר את הים התיכון?"

"אני מפליג בו מילדותי."

"אתה מכיר את מקומות העגינה הטובים?"

"יש רק מעט מאוד נמלים שלא אוכל להיכנס אליהם ולצאת מהם בעיניים עצומות."

"אם החבר הזה דובר אמת, פטרון, מדוע שלא יישאר אתנו?" אמר המלח שצעק "התחזק" לדנטס.

"אם הוא דובר אמת," אמר בעל הספינה בנימת ספק. "קל להבטיח, קשה לקיים."

"אני אעשה מעל ומעבר להבטחתי," אמר דנטס.

"הו, הו!" אמר בעל־הספינה בצחוק, "נראה."

"לשירותך," אמר דנטס וקם. "לאן אנחנו מפליגים?"

"לליבוֹרְנוֹ."

"במקום לעשות את הדרך בזיגזגים ולאבד זמן, מדוע לא תנצל את הרוח הנושבת?"

"אני חושש להיתקל באי ריון."

"אתה תחלוף לידו, במרחק של יותר מעשרים מטרים."

"קח את ההגה ונראה את כישוריך."

דנטס תפס את מקומו. בלחיצה קלה נענתה הספינה להגה, ודנטס צעק:

"לחבלים! למפרשים!"

ארבעת המלחים זינקו לעמדותיהם, ובעל־הספינה הסתכל בביצועיו של ההגאי.

"משוך!" אמר דנטס.

המלחים צייתו.

"קישרו היטב את הכבלים!"

הספינה הקטנה התקדמה בקו ישר אל האי רִיוֹן וחלפה לידו במרחק עשרים מטרים מימין להגה.

"הידד!" קרא בעל־הספינה.

"הידד!" ענו לו המלחים.

כולם התבוננו בהשתוממות בניצוֹל שהתבונה חזרה למבטו.

"אתם רואים שיש בי תועלת," אמר דנטס, "לפחות בהפלגה הזאת. אם לא תרצו בי בליבורנו, השאירו אותי שם. במשכורת הראשונה שלי אשלם לכם בעד מזוני ובעד הבגדים שתשאילו לי."

"טוב, טוב," אמר הפטרון. "נשתווה."

"שלם לי כמו למלחים האחרים," אמר דנטס.

"זה לא צודק," אמר המלח שמשה את דנטס מן המים. "הוא ימאי יותר טוב מאיתנו."

"זה לא עניינך, זַ'קוֹפּוֹ," אמר בעל־הספינה. "כל אחד מתקבל לעבודה לפי התנאים שהוא מציע."

"נכון," אמר ז'קופו, "סתם הערתי הערה."

"יותר טוב תשאיל לבחור אמיץ־הלב הזה מכנסיים ומעיל עבודה, אם יש לך להחלפה."

"אין לי מעיל," ענה ז'קופו, "אבל יש לי חולצה ומכנסיים."

"זה כל מה שנחוץ לי," אמר דנטס. "תודה, ידידי."

כשלבש את הבגדים לא היה גבול לאושרו.

"אתה זקוק לעוד משהו?" שאל בעל־הספינה.

"לפרוסת לחם ולגימה נוספת מהרום המצויין שלך. זמן רב עבר מאז ארוחתי האחרונה."

ואכן צומו נמשך כארבעים ושמונה שעות.

הביאו לו פרוסת־לחם, וז'קופו הגיש לו את המימיה.

"הגה לשמאל!" צעק רב־החובל אל הנווט.

דנטס העיף מבט לאותו כיוון והמימיה נעצרה בדרך אל פיו.

"תראו!" קרא בעל־האוניה, "מה קורה במצודת איף?"

עננה קטנה ולבנה יצאה מחרכי מגדל החומה הדרומית של המצודה, ומיד נשמע קול ההתפוצצות מרחוק. המלחים הסתכלו זה בזה.

"מה זהי?" שאל בעל־האוניה.

"הלילה נמלט איזה אסיר, כנראה," אמר דנטס. "והם יורים בתותח האזעקה."

בעל־הספינה העיף מבט בצעיר שהגיש את המימיה לפיו וראה שהוא נהנה מן המשקה בשלווה. אם חלף בליבו צל של חשד, הוא נעלם מיד.

"זה רום חזק," אמר דנטס וניגב את הזיעה ממצחו בשרוול החולצה.

גם אם זה הוא, אמר בעל־הספינה בליבו, מה איכפת לי? קניתי עובד נועז.

דנטס ביקש רשות לשבת ליד ההגה, והנווט רמז בעינו לרב־החובל כמבקש אישור ורב־החובל הניע בראשו.

ליד ההגה התבונן דנטס לכיוון מרסיי.

"מה התאריך היום?" שאל דנטס את ז'קופו שבא לשבת לידו לאחר שנעלמה מצודת איף מעיניהם.

"עשרים ושמונה בפברואר," ענה ז'קופו.

"איזו שנה?" שאל דנטס.

"מה זהי? אתה שואל באיזו שנה?"

"כן," אמר דנטס. "איזו שנה?"

"שכחת באיזו שנה אנחנו חיים?"

"אימה גדולה מאוד נפלה עלי הלילה," אמר דנטס בצחוק. "כמעט יצאתי מדעתי, וזכרוני עדיין משובש. מהי השנה?"

"שנת 1829," השיב ז'קופו.

ארבע־עשרה שנה חלפו מיום מאסרו. הוא נכנס למצודת איף בן תשע־עשרה, ויצא ממנה בן שלושים ושלוש.

חיוך כואב חלף על שפתיו. הוא שאל את עצמו מה עבר על מרצדס כל הזמן הזה. אחר־כך נדלקה בעיניו אש השינאה. הוא זכר את האנשים שבגללם נאסר, וחידש את נדר־הנקמה שנדר בכלאו.

22

הַמַּבְרִיחִים

לא עברה יממה ודנטס ידע מי הם חבריו החדשים. הפטרון של "אַמֶלְיָה הצעירה" ידע, גם בלי לבקר באולפן של פַּרְיָה, את כל השפות המדוברות סביב האגם הגדול ששמו הים התיכון, מערבית עד פרובנסלית, ולא היה זקוק למתווכים משעממים ופטפטנים. הוא קשר קשרים עם אניות בלב ים, עם סירות שפגש לאורך החופים ועם אנשים בני־בלי־שם וחסרי מולדת השורצים על הרציפים שבנמלים אלה שיש אומרים שאלוהים הוא המפרנס אותם, מפני שאין להם אמצעי קיום נראים לעין. ניחשתם. דנטס הגיע לספינת מבריחים.

בעל־האוניה הזאת היה מוכר לכל פקידי־המכס שעל החופים, והיה קשור איתם בכל־מיני מעשי־תרמית. בתחילה סבר שדנטס הוא סוכן ששלטונות מס־המלח שתלו באונייתו כדי לגנוב ממנו כמה מסודות־המקצוע, אך אחרי שכיוון דנטס את הספינה הבין שאכן הוא ימאי. כששמע את קול התותח ממצודת איף עלה לרגע על דעתו שהתותח יורה לכבוד אורחו, והשערה זו הדאיגה אותו פחות מהקודמת, אבל גם חשד זה חלף בגלל שלוותו של דנטס.

דנטס, לעומת זאת, ידע מיהו פטרונו, וזה היה יתרונו. הוא עמד במיתקפת השאלות שהמטירו עליו רב־החובל והמלחים וסיפר להם פרטים על נֵאַפּוֹלִי ומַאלְטָה, שהכיר כמו את מַרְסֵיי והוא הצליח להוליך שולל את בן גנואה הערמומי; ואולי היה בן גנואה זה אחד הפקחים שמאמינים רק במה שכדאי להם להאמין.

דנטס הכיר את ליבורנו היטב. לא פעם הגיע לעיר זו באוניה "פרעה". כשירד לחוף הלך אל המספרה שברחוב סנט פרננד. הספר הביט בו בתימהון. אופנת הזקן והשיער הארוך עדיין לא הגיע אז לליבורנו.

אחרי הגילוח והתספורת ביקש דנטס מראה.

כשנכנס למצודת איף היו לו פנים עגלגלים וחייכניים של אדם מאושר. עתה התארכו פניו, לפיו נוספו קווים חזקים המעידים על נחישות החלטה, גבותיו התקמרו תחת קמט יחיד, עיניו הביעו עצבות תהומית ועורו, שהיה מוסתר זמן רב מקרני השמש, העלה צבע עמום. דנטס נראה כאחד מאנשי הצפון. ההשכלה שקנה הוסיפה לו הבעת בטחון ותבונה. התפילות, התחנונים והבכי הרב שינו גם את קולו, שהיה לעיתים רך להפליא ולעיתים נוקשה עד כדי צרידות. עיניו, שהתרגלו לחושך, למדו להבחין בעצמים בלילה, כעיני צבוע וזאב.

בעל "אמליה הצעירה" הציע לו להצטרף לצוות שלו ונתן לו מפרעות על־חשבון

חלקו ברווח בעתיד. בכסף זה קנה חליפת־מלחים: מכנסיים לבנים, חולצה מפוספסת וכובע משולש.

לאחר שהחזיר לז׳קופו את הבגדים ששאל ממנו היה עליו לחזור על סיפורו. הפטרון לא הסכים לזהות במלח המהודר את הגבר עב־הזקן ששערותיו הסתבכו באצות־הים וגופו ספג מי־מלח, שנמשה מן הים עירום ורעב. שוב הציע לו לעבוד אצלו, אך דנטס הסכים לחתום רק על חוזה לשלושה חודשים.

הצוות של ״אמליה הצעירה״ היה עסוק מאוד. הפטרון לא היה רגיל לבזבז זמן. אחרי שמונה ימים בליבורנו כבר היתה הספינה מלאה מלמלות צבועות, גלילי כותנה, אבק־שריפה אנגלי וטבק, שלא עברו את המכס. את כל המטען הזה היה עליהם להוציא מליבורנו ללא תשלום ולפרוק אותו על חוף קורסיקה. כמה ספסרים התחייבו להעביר אותו משם לצרפת.

הם הפליגו. ושוב הפליג דנטס בים התכלת שחלם עליו לעיתים קרובות כל־כך בבית־הכלא. בבוקר השכים הפטרון, עלה על גשר הסיפון וראה את דנטס נשען על מעקה העץ ומתבונן בהבעה מוזרה בסלעי־השחם שהזריחה הציפה אותם באור ורוד. היה זה האי מונטה־כריסטו. ״אמליה הצעירה״ חלפה על פניו בדרכה לקורסיקה, מולדתו של נפוליאון. דנטס ידע שאם יזנק אל הים יגיע אחרי חצי שעה לארץ המובטחת, אבל מה יעשה שם ללא כלי־עבודה וכלי־נשק? ומה יאמרו המלחים? ומה יחשוב הפטרון? עליו להמתין. הוא המתין ארבע־עשרה שנה עד שהשתחרר; עתה עליו לחכות לעושר עוד שישה חודשים או שנה. וכי לא היה מקבל את החירות ללא עושר, אילו הוצעה לו? ואולי העושר הוא פרי הדמיון של פריה המסכן?

למחרת הגיעו סמוך לאַלֶרְיָה. כל היום שטו בזיגזגים ובערב ראו את אורות החוף, העלו על התורן את פנס רב־החובל במקום דגל והתקרבו לחוף למרחק־יריה. ארבע סירות התקרבו חרש לאוניה, וסירה יצאה ממנה לקראתן. עד שעה שתיים אחר חצות נפרק מטען הספינה והגיע אל החוף, ובאותו לילה חולקו הרווחים. כל אחד קיבל חמש מאות טוֹסְקָנִים, אך המיבצע עדיין לא הסתיים. הם הפליגו לסרדיניה, ושם הטעינו על ״אמליה הצעירה״ מטען חדש, שנועד לדוכסות של לוּקָה: סיגרים מֵהָבָנָה, ויינות. בסרדיניה נתקלו בפקידי־המכס, אויביו הנצחיים של פטרון ״אמליה הצעירה״. מוכס אחד נהרג ושני מלחים נפצעו בהיתקלות. אחד הפצועים היה דנטס. כדור חלף דרך כתפו השמאלית. עתה נוכח לדעת שהוא לועג לסכנות ונושא את הכאב בשלווה. הוא זכר את דברי הוגה הדעות היווני: ״כאב, אין כל רע בך״. כשבדק את המוכס שנפצע פצעי מוות, התרגש רק מעט, והבין שהוא בדרך הנכונה, לקראת המטרה: ליבו מתאבן.

ז׳קופו ראה את דנטס נופל, חש לעזרתו וטיפל בו כחבר נאמן. הודות לכמה עשבי מרפא נגלד הפצע מהר. כדי לנסות את ז׳קופו הציע לו דנטס את חלקו ברווח בעד טיפולו. ז׳קופו סירב. על חיבתו ומסירותו של ז׳קופו גמל לו דנטס בחיבת־מה. ז׳קופו לא דרש יותר. הוא הבין בחוש טבעי שדנטס נעלה עליו. כששייטה הספינה על ים־התכלת

השקט, בכוח הרוח שניפחה את מפרשיה ולא היתה זקוקה להגאי, היה דנטס למורה של ז'קופו, כשם שפַּרְיָה היה מורו. הוא הראה לו את מבנה החופים, הסביר לו את המפה והמצפן ולימד אותו לקרוא בכוכבים, וכשהיה ז'קופו אומר לו: "למה אתה מלמד אותי, מלח עלוב, את כל הדברים האלה?" היה עונה:

"מי יודע? אולי תהיה באחד הימים לרב־חובל. הרי בן ארצך בונפרטה היה לקיסר!"

ז'קופו היה קורסיקאי.

חודשיים וחצי עברו בהפלגות רצופות, ודנטס היה למלח־חופים זריז כמו שהיה לפנים יורד־ים נועז. חבריו קראו לו איש־מלטה. כל מבריחי החוף היו ידידיו, והוא למד להכיר את כל הסימנים שבאמצעותם מכירים שודדי־ים למחצה אלה את אלה.

פעמים רבות עבר ליד האי מונטה־כריסטו, אבל הזדמנות לרדת לחופו לא נקרתה לו. הוא החליט: כשיפוג תוקף החוזה עם הפטרון של "אמליה הצעירה" ישכור סירה קטנה ויפליג לאי.

ערב אחד הזמין אותו הפטרון לבית־המרזח שבו היו מתכנסים מיטב מבריחי ליבורנו ושבו נקשרו כל עיסקאות החוף. הפעם נפגש הפטרון עם מבריח שהציע לו עיסקה רווחית מאוד, שטיחים מתורכיה ובדים מהמזרח הרחוק. איפה תיפגשנה אוניית המבריחים ו"אמליה הצעירה", כדי להעביר את המטען מהראשונה לאחרונה?

"במונטה־כריסטו," הציע הפטרון, ומנה את יתרונותיו של האי: הוא שומם, אין עליו חיילים וגם פקידי המכס אינם מגיעים אליו. דומה שמֶּרְקוּריוּס, אֵל הגנבים והתגרנים, הוא שהעלה אותו למענם ממעמקי הים.

רעד של שמחה תקף את דנטס. כדי להסוות את התרגשותו התהלך הנה והנה בבית־המרזח האפוף עשן שכל לשונות העולם התמזגו בו לשפת מבריחים אחת. כשחזר אל אנשי שיחו, כבר הוחלט: חניית־הביניים תהיה במונטה־כריסטו.

דנטס הביע את דעתו: האי מתאים, ובמיבצעים גדולים כאלה יש למהר כדי להצליח. הוסכם לצאת מן הנמל מחר בערב, ולהגיע אל האי מחרתיים.

23

מוֹנְטֶה־כְּרִיסְטוֹ

ההצלחה האירה פנים לדנטס. נראה שנמאס לגורל להכות בו. הוא עמד להגיע למחוז חפצו בלי לעורר חשד בלב איש. רק לילה אחד הפריד בינו ובין ההפלגה.

היה זה הלילה המסעיר ביותר בחייו. כשעצם את עיניו ראה את מכתבו של ההגמון ספדה, כתוב באותיות של אש על הקיר. כשנרדם לרגע חלם שהוא יורד לתוך מערות מרוצפות אבן ירוקה שקירותיהן אבן־אודם עם נטיפי יהלומים, ופנינים נושרות מתקרותיהן כנטיפים. הוא מילא את כיסיו באבני־החן, אבל כשיצא ראה שאלה אבנים פשוטות, וכשניסה לחזור אל המערות התפתלה הדרך עד אין סוף והפתח נעלם. לשווא ניסה לזכור את מלת־הקסם שפתחה לפני הדייג הערבי את מערות־הפלא של עָלִי בָּבָּא.

השחר עלה בהול כמו הלילה, ואיתו חזר ההגיון לסייע לדמיון. דנטס הכין תוכנית. בערב היה עסוק בהכנות להפלגה. הוא כבר קנה עמדה של סמכות באוניה, והיה מפקד על הצוות. פקודותיו היו ברורות, מדוייקות וקלות לביצוע, לכן צייתו לו עמיתיו בזריזות ובהנאה. רב־החובל הכיר בעליונותו של איש־מלטה על שאר המלחים וגם עליו עצמו, והצטער מאוד שאין לו בת להשיאה לו.

בשבע בערב היה הכול מוכן, ובשבע ועשר דקות עקפה "אמליה הצעירה" את המגדלור. הים היה שקט, ורוח דרומית־מזרחית נשבה. דנטס וחבריו שטו תחת שמי תכלת שאלוהים הדליק בהם פנסים, כל פנס – עולם. המלחים נרדמו ורק דנטס ישב ליד ההגה. הזיותיו האירו את החשכה, ותקוותיו הרעישו את הדממה.

כשהתעורר הפטרון שטה הספינה במלוא מפרשיה, שניים וחצי מיל בשעה, והאי מונטה־כריסטו נראה באופק.

דנטס החזיר את ההגה לנווט ושכב לנוח בערסלו. אף שלא עצם עין כל הלילה לא נרדם. אחרי שעתיים עלה על הגשר; האוניה עקפה את האי אַלְבָּה. הפסגה המזהירה של מונטה־כריסטו נראתה ברור, ובשעה חמש נראו כל פרטי האי באור בין־הערביים. דנטס בלע בעיניו את גוש הסלעים, כמו מהמר המסתכל בקוביותיו.

בשעה עשר בערב הגיעה "אמליה הצעירה" לחוף. דנטס קפץ אליו הראשון. אילו העז היה מנשק את האדמה. בשעה אחת־עשרה עלה הירח והכסיף את הגלים בקרניו. מלחי "אמליה הצעירה" הכירו היטב את האי, אחת מתחנותיהם הרגילות. דנטס מעולם לא ירד לחופיו עד עתה. הוא חקר את ז'קופו.

"איפה נישן הלילה?"

"באוניה," השיב ז'קופו.

"לא מוטב ללון במערות?"

"איזה מערות?"

"במערות שעל האי."

"אינני מכיר מערות כאלה," אמר ז'קופו.

זיעה קרה כיסתה את מצחו של דנטס.

"אין מערות על מונטה־כריסטו?" שאל.

"לא."

לרגע נדהם דנטס, אחר־כך עלה בדעתו שאולי נחסמו המערות ברעש אדמה, ואולי חסם אותן ההגמון סְפָּדָה לשם זהירות. עליו לגלות אותן, ואין טעם לחפש בלילה.

מלב הים נראה איתות ו"אמליה הצעירה" השיבה באיתות. הספינה האחרת התקרבה, לבנה וחרישית כרוח־רפאים והטילה עוגן. המלחים פרקו מעליה את הסחורות המוברחות והטעינו אותן על "אמליה הצעירה".

למחרת לקח דנטס רובה ואבק שריפה והלך לצוד עזי־בר. ז'קופו ביקש ללוותו ודנטס לא העז להתנגד. אחרי שעברו כרבע מיל ירה דנטס בגדי, שלח את ז'קופו עם שלל־הציד אל חבריו, כדי שיצלו אותו, וביקש שיתנו לו אות ביריית־רובה כשיהיה הצלי מוכן. הוא המשיך ללכת, לבדו, ומפעם לפעם היפנה את ראשו לאחור, כדי לוודא שאכן לבדו הוא. כשהגיע לפסגת הצוק ראה למטה את חבריו עם ז'קופו, מבשלים את הבשר.

בעוד שעתיים, אמר בליבו, יהיו בכיסו של כל אחד מהאנשים האלה חמישים פיאסטרים, וכל אחד מהם ינסה להרוויח עוד חמישים ויסכן לשם כך את חייו. אחר־כך הם יפזרו לכל רוח אוצר של מאה לירות בגאוות שולטנים או רוטשילדים. היום אני לועג לעושרם, שנראה לי כדלות. מחר אולי תכריח אותי האכזבה לראות בדלות הזאת אושר. לא! היה לא תהיה! פַּרְיָה, המלומד, האיש שמעולם לא שגה, ודאי לא טעה בדבר האחד הזה. עדיף המוות מחיי עוני.

לפני שלושה חודשים שאף דנטס רק לחופש. עכשיו לא הסתפק בו. הוא רצה בעושר. לא בו האשמה אלא באלוהים שהגביל את עוצמתו של האדם והגדיל את יצריו.

דנטס הלך בין שתי חומות סלע, בתוך שביל שזרם מים חצב אותו, ואז ראה חריצים בסלעים. נראה לו שזה מעשה ידי אדם. הסימנים נחרתו במרווחים שווים, כדי להצביע על כיוון. עתה כיסו אותם שרכים, ודנטס תלש אותם. האם אלה הסימנים שחרת ההגמון סְפָּדָה, כדי להדריך את אחיינו? האם לא משכו הסימנים האלה עיניים אחרות?

במרחק שישים צעדים מן הנמל נפסקו החריצים. דנטס עדיין לא נראה לחבריו בגלל קפלי־הקרקע. הוא לא ראה מערה. החריצים הובילו לסלע מוצק בעל בסיס רחב. דנטס סבר שהוא הגיע לא לסוף המסלול אלא לתחילתו, לכן חזר על עקבותיו.

באותו זמן בישלו חבריו את הארוחה. כשהורידו את בשר־הגדי מן השפוד ראו את דנטס מדלג מסלע לסלע ואותתו לו ביריה. דנטס חזר אליהם בריצה, ופתאום מעד, צנח

מהצוק, השמיע צעקה ונעלם. כולם מיהרו אליו. ז'קופו הגיע הראשון ומצא אותו שותת דם, כמעט ללא הכרה. נתנו לו כמה טיפות רום, והוא פקח את עיניו והתלונן על סחרחורת ועל כאב חזק בברך ובצלעות. כשניסו חבריו לשאת אותו אל החוף גנח וטען שאינו יכול לסבול את הכאבים. המלחים נענו לבקשתו, עזבו אותו והלכו לאכול את הצלי, ואחרי שעה חזרו ושאלו לשלומו. הוא ענה שהכאב התגבר. הפטרון, שלא היה יכול להרשות לעצמו לעכב את האוניה, ביקש ממנו לנסות לעמוד על רגליו. דנטס ניסה וצנח לארץ.

"צלעותיו שבורות," אמר הפטרון בלחש. "הוא חבר שלנו. לא נעזוב אותו כאן לבדו. ננסה לשאת אותו לאוניה."

אבל דנטס הודיע שהוא מעדיף למות ובלבד שלא לסבול.

"יהיה מה שיהיה, לא יאמרו עלינו שעזבנו חבר בצרה," אמר הפטרון. "לא נפליג עד הערב."

דבריו התמיהו את המלחים. בפעם הראשונה הציע הפטרון שלהם לדחות מיבצע.

"לא," אמר דנטס. "נפלתי באשמתי, ואני אשא בתוצאות. השאר לי, אדוני, בסקוויטים, רובה, אבק שריפה וכדורים, כדי לצוד ציד, וגם מעדר, כדי שאכין לי קורת־גג, אם תאחרו לשוב."

"אתה תמות ברעב!" קרא הפטרון.

"מוטב מוות ברעב מהכאבים שגורמת לי כל תנועה," ענה דנטס.

הפטרון הביט באוניה שהיטלטלה בנמל הקטן, מוכנה להפלגה.

"מה נעשה, איש־מלטה?" שאל. "איננו יכולים לנטוש אותך ואיננו יכולים להישאר."

"הפליגו, הפליגו!" צעק דנטס.

"ההפלגה תימשך שמונה ימים," אמר הפטרון, "ובדרך חזרה יהיה עלינו לסטות מהדרך כדי לשוב הנה."

"בעוד יומיים או שלושה בוודאי תפגשו ספינת־דיג שתעבור בסביבות האלה. ספרו למלחים עלי, ואני אתן עשרים וחמישה פיאסטרים למי שיחזיר אותי לליבורנו. רק אם לא תפגשו אוניה, שובו הנה."

"פטרון," אמר ז'קופו. "הפליגו, ואני אשאר עם איש־מלטה ואטפל בו."

"תוותר על חלקך בשלל?" שאל דנטס.

"כן," ענה ז'קופו, "ובלי צער."

"ז'קופו, אתה איש הגון ואלוהים ישלם לך על טוב ליבך," אמר דנטס. "אבל אין צורך. תודה. אחרי יום או יומיים של מנוחה אשוב לאיתני. על הסלעים אמצא עשבי מרפא לפצע."

חיוך מוזר נראה על שפתי דנטס; הוא לחץ את ידו של ז'קופו, אבל התעקש להישאר לבדו.

המבריחים נתנו לדנטס את אשר ביקש והסתלקו. מפעם לפעם הסבו אליו את פניהם

ונפנפו לו בידיהם לשלום. דנטס השיב להם בניפנוף־יד בלבד, כאילו אינו יכול להניע את שאר גופו. כמה מוזר, אמר לעצמו, דווקא אצל אנשים אלה מצאתי ידידות.

בזהירות גרר את עצמו לראש הצוק, שהסתיר ממנו את מרחב הים, והשקיף ממנו אל האוניה השטה בחן כמו שחף. אחרי שעה נעלמה מעיניו, ואז קם ממקומו, גמיש יותר מעופר־איילים, תפס ברובה בידו האחת ובמעדר בידו האחרת, ורץ אל הסלע שבו נסתיימו החריצים.

24

סַנְוֵרִים

השמש כבר עשתה כשליש ממסלולה בשמים, וקרני מאי חיממו את הסלעים. צרצרים הסתתרו בין העשבים וניסרו בקולם, עלי ההדסים והזיתים השמיעו רחש מתכתי וכל צעד של דנטס על השחם הבריח לטאות ירוקות. במרחק דילגו עזי־בר על הגבעות. האי היה מלא יצורים וריק מאדם, אבל דנטס חש כאילו עיניים בולשות אחריו. הוא הניח את המעדר על הארץ, לקח את הרובה ועלה שוב אל ראש הצוק הגבוה ביותר. בים נראו רק שתי אוניות, זו שהפליגה עם עלות השחר וזו שיצאה לדרכה זה עתה. האחת כבר היתה רחוק מהאי והאחרת התרחקה ממנו. הוא החזיר את עיניו אל האי, וראה שאין בו איש ואין לידו סירה, ואז ירד בצעד מהיר אך זהיר, כדי שלא תקרה לו תאונה דומה לזו שבִּיֵּים. הוא הלך בכיוון מנוגד לחריצים שעל הסלעים, והגיע למפרץ קטן וחבוי, כאמבטיה של נימפה, מאגדות יוון, שרק ספינה קטנטנה מסוגלת להיכנס אליו. נראה שההגמון סְפָּדָה הסתיר במפרץ הזה את ספינתו, הלך בעקבות החריצים והטמין את האוצר בקצה המסלול. דנטס חזר אל הסלע המעוגל ושאל את עצמו: איך הורם הסלע שמשקלו חמשת אלפים או ששת אלפים קילוגרם והונח כאן? ואז הבין שהסלע לא הורם למעלה אלא נדחף למטה. הוא חיפש את מקומו הראשוני של הסלע וראה שיפוע קל. על השיפוע הזה ודאי גלש הסלע הגדול למטה והגיע עד סלע אחר, שגודלו כגודל אבן גזית רגילה. הסלע הקטן הזה תמך בו, ועליו נעצר הסלע הגדול. ידי אדם ערמו אבנים כדי להסתיר כל חריץ בין שְׁנֵי הסלעים, ובמשך השנים צמחו על אבנים אלה ועל הסלעים עשבים וטחבים, הדסים ואלות.

דנטס הסיר בזהירות את האדמה מהסלע וזיהה את התחבולה, ואחר־כך חפר במעדרו באדמה שבתוך הרווח שבין הסלע העליון לסלע התחתון. אחרי עשר דקות של עבודה היה יכול להכניס את ידו לרווח הזה, ואז כרת עץ זית חזק, הסיר ממנו את הענפים והחדיר אותו כמנוף לרווח שבין הסלעים. אבל הסלע הגדול היה כבד מאוד. אפילו הֶרקולֶס לא היה יכול להזיז אותו ממקומו.

מוטב להזיז את הסלע התחתון, חשב דנטס, ואז יתגלגל הסלע העליון למטה. אבל איך לעשות זאת?

דנטס הביט כה וכה ומבטו נפל על הקרן המלאה אבק־שריפה שהשאיר לו ז׳קופו. במעדר העמיק את הנקב שבין הסלע העליון לסלע התחתון. אחר־כך מילא אותו באבק־השריפה, וממימחטה הכין פתיל. הוא הדליק את הפתיל והתרחק.

קול פיצוץ נשמע והסלע העליון התרומם. הסלע התחתון התרסק לרסיסים ומהנקב שנגלה פרצו החוצה המוני חרקים ונחש, זעמן ענק שהחליק על טבעותיו הכחולות ונעלם.

דנטס חזר והתקרב. הסלע העליון, שנשאר ללא תומך, היה נטוי על־פי התהום. דנטס מצא את נקודת־המשען, השעין עליה את המנוף־הגזע כנגד אחת מצלעות הסלע ולחץ עליו בכל כוחו. הסלע, שכבר היה בשיווי־משקל רופף, זז, ודנטס הכפיל את מאמציו. לבסוף נכנע הסלע, היתדרדר למטה בדילוגים, צנח לים ונבלע בתוכו. במקומו נשארה חלקה עגולה ובאמצעה טבעת־מתכת מרותכת למרצפת מרובעת.

זעקת שמחה פרצה מפיו של דנטס. רגליו רעדו, ליבו דפק בחוזקה וענן לוהט חלף אל מול עיניו. אחרי רגע החדיר את הגזע לתוך הטבעת והרים אותה. המרצפת נעקרה ממקומה ותחתיה נראה מדרון תלול ובו מדרגות המוליכות למערה אפלה.

דנטס לא הסתער פנימה בזעקות גיל. הוא נעצר והתמלא פקפוקים.

אולי לשווא סבלתי, אמר בליבו. מי שמקווה יותר מדי עלול להישבר מאכזבה. פריה חלם חלום. ההגמון סְפָּדָה לא החביא אוצר במערה הזאת, ואולי לא בא הנה מעולם, ואם בא, אולי עקב אחריו צ׳זרה בוֹרְגִ׳יָה, ואחר־כך הלך בשביל שאני הלכתי בו, הרים כמוני את האבן, ירד למערה ולא השאיר בה כלום.

לרגע עמד דנטס בלי תנועה ועיניו נעוצות במסדרון האפל והמוארך המוליך למטה.

עכשו, אחרי שאמרתי לעצמי שאינני בטוח בשום דבר ושהתקווה היא שגעון, אמשיך לחפש, רק מתוך סקרנות, אמר לעצמו. מחשבה אחת עודדה אותו: הרי אילו בא לכאן בורג׳יה ולקח את האוצר, לא היה טורח להשיב את הסלע למקומו!

דנטס ירד במדרגות, בחיוך ספקני, ומלמל את מלת התבונה האחרונה: ״אולי.״

המערה לא היתה חשוכה, והאוויר בה לא היה דחוס. היה בה אור רך וכחלחל. האוויר והאור הסתננו אליה לא רק מהפתח שנקב דנטס אלא גם מסדקי הסלעים שעל האדמה. מבעד לסדקים אלה נראו תכלת השמים, ענפי האלונים הירוקים וגבעולי השרכים המטפסים. האוויר היה פושר וריחני. דנטס חיפש בפינות המרוחקות של המערה. הקירות היו מאבן שחם מבריקים כיהלומים.

אלה האוצרות של ההגמון, אמר דנטס בליבו וחייך. אב־המנזר הטוב ראה בחלומו את קירות המערה הזוהרים והתמלא תקווה.

אבל הוא נזכר בצוואה, שידע אותה בעל־פה: ״בפינה המרוחקת ביותר מן הפתח השני,״ כתוב בה. עליו לחפש את המערה השניה.

הוא דפק במעדר על קירות המערה ושמע צליל עמום. במקום אחד היה הצליל עמום יותר ועמוק יותר. דנטס נעץ את מבטו הבוער בקיר ומישש אותו בכושר המישוש של אסיר. עדיין לא היה בטוח, ורק אחרי שהיכה בכל הקירות ובדק את הקרקע בקת הרובה ואחרי שפתח את שכבת החול בכמה מקומות חשודים ולא מצא דבר, חזר למקום ההוא ודפק על הקיר בחוזקה.

תחת מהלומות המעדר נפלו מהקיר פיסות טיח ונחשפה אבן לבנה ורכה. לשם הסוואה נמשח על האבנים הטיח הזה, בצבע השחם. המעדר של דנטס חדר לתוך הקיר בעומק של אצבע. עתה היה עליו לקדוח בו.

מוזרה היא נפש האדם. ככל שהתחוור יותר לדנטס כי פַּרְיָה לא טעה, כן נפלה רוחו. הוא הניח את המעדר על הקרקע, מחה את מצחו ויצא מן המערה אל אור היום. הוא אמר לעצמו שעליו לבדוק אם אין מרגלים בחוץ. הוא הרגיש שעוד מעט יתעלף. השמש עמדה באמצע השמים. סירות דייגים קטנות שטו על הים הכחול. דנטס שתה מעט רום וחזר למערה. המעדר, שנראה לו קודם כבד, היה עתה קל. לאחר כמה מכות־מעדר ראה שהאבנים אינן מחוברות זו לזו אלא מונחות זו ליד זו, והרווחים מצופים בטיח. הוא החדיר לאחד הרווחים האלה את חוד המעדר ונשען על הידית. האבן צנחה לרגליו. כך שלף אבן אחר אבן, עד שהיה יכול להיכנס למערה השניה. הוא לא מיהר להיכנס, מפני שחשש להיפרד מהתקווה.

היתה זאת מערה נמוכה ואפלה יותר מהראשונה. האוויר חדר אליה רק דרך הפתח שפתח דנטס. ריח רע עמד בה. דנטס חיכה עד שנכנס אליה יותר אוויר, ואז נכנס.

משמאל לפתח ראה פינה עמוקה ואפלולית. בתוך החשכה ראה שהמערה ריקה; אם יש בה אוצר, ודאי הוא קבור בפינה הזאת.

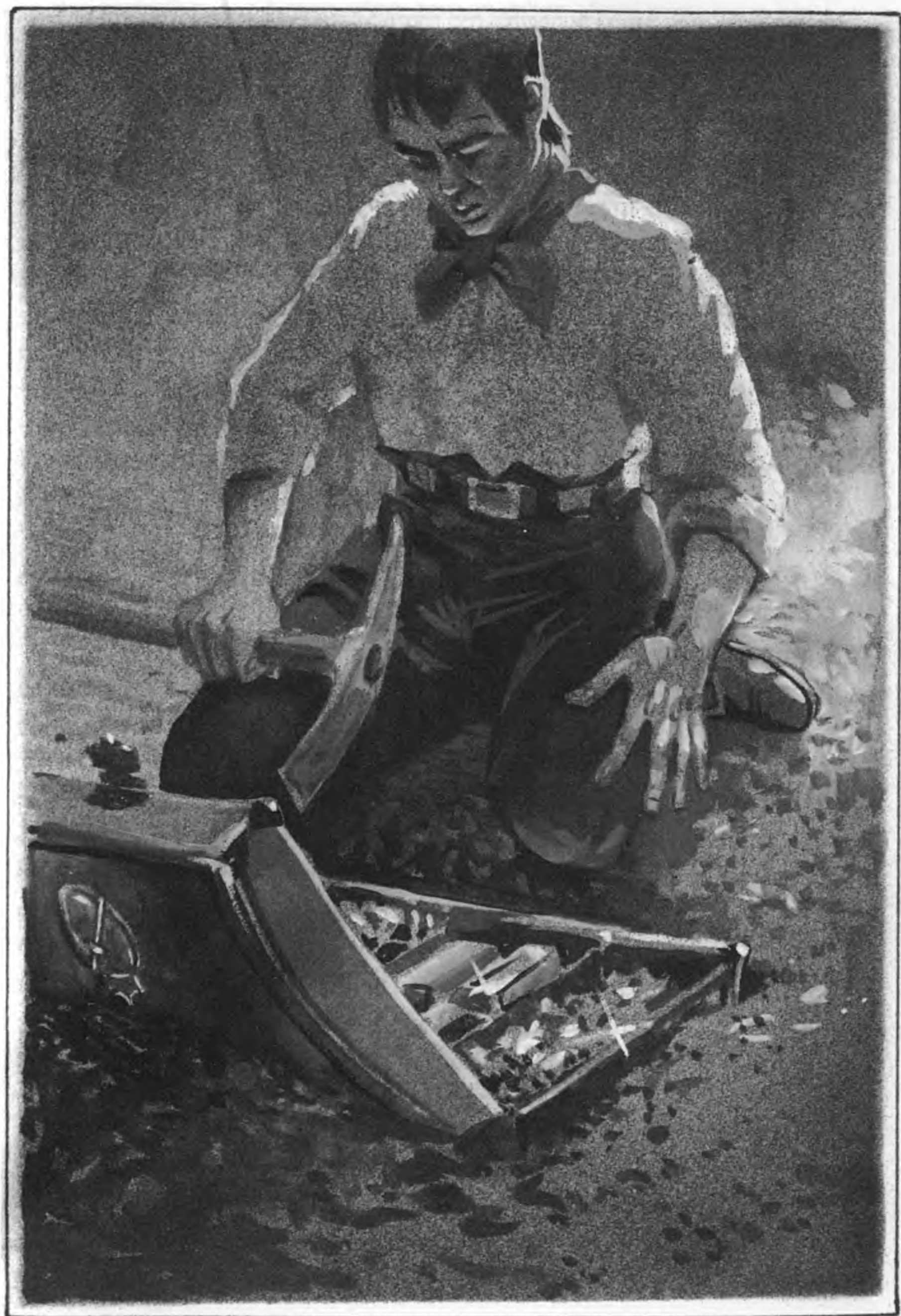
זה היה רגע־החרדה. עליו לחפור בעומק האדמה.

במכת המעדר השישית נפגש הברזל בברזל. הצליל היה דומה לזה של פעמון־אבל בכנסיה. דנטס החוויר. הוא חפר בזהירות ליד הברזל. המעדר פגש התנגדות, אבל לא נשמע צליל.

זאת תיבת־עץ, מחושקת בברזל, הבין דנטס. צל מהיר חלף ליד פתח המערה וחסם את האור. דנטס שמט את המעדר, תפס ברובה והסתער החוצה. היתה זאת עז־בר שדילגה מעל פתח המערה וליחכה עשב לא רחוק ממנה. דנטס לא ירה בעז. הוא חשש מפני קול־היריה. רגע אחד הרהר, אחר־כך כרת ענף מאחד העצים, הדליק אותו באש המדורה שעליה בישלו המבריחים את ארוחתם ושעדיין לא כבתה לגמרי, ונכנס למערה עם הלפיד הזה. לאורו ראה שלא טעה. המעדר אכן פגע בברזל ובעץ. דנטס תקע את הלפיד באדמה, חפר וחשף תיבה מעץ אלון, עם חישוקי ברזל מגולפים. על המכסה היתה לוחית זהב ועליה סימני האצולה של משפחת סְפָּדָה: חרב, מגן ומצנפת של הגמון. אב־המנזר פַּרְיָה צייר את סמל הזה פעמים רבות, ודנטס זיהה אותו בנקל.

אין ספק. פה האוצר.

התיבה היתה סגורה בשלושה מנעולים, מגולפים בסגנון ימי־הביניים. הוא ניסה להחזיק בשתי הידיות שבצידי התיבה ולהרים אותה, אבל היא לא התרוממה. כשניסה לפתוח אותה נשארו המנעולים סגורים, כשומרים נאמנים. אז החדיר את קצה המעדר בין המכסה ובין גוף התיבה ונשען על הקת. המכסה נסדק בחריקה והחישוקים נשרו יחד עם הקרשים שהיו אחוזים בהם.

דנטס עצם את עיניו כילד שמנסה לראות כוכבים בדמיונו, ואחר־כך פקח אותן. הוא הסתנוור.

בתיבה היו שלוש מחיצות שחילקו אותה לתאים. בתא הראשון התנוצצו מטבעות אֶקו בזוהר צהוב, בתא השני היו מטילי זהב לא מלוטש ובתא השלישי, המלא עד החצי, היו יהלומים, פנינים ואבני אודם. דנטס לקח בידו כמה אבנים. הן נפלו בחזרה אלה על אלה כמו מפל־מים זוהר, והשמיעו קול של ברד המכה על החלון.

אחרי שנגע, מישש ושיקע את ידיו הרועדות בזהב ובאבני־החן רץ דנטס במערה הנה והנה כמטורף, אחר־כך יצא החוצה. הוא היה לבדו על האי עם אוצרות אגדיים השייכים רק לו. האם הוא חולם או ער? כמטורף התרוצץ על פני האי, הבריח את עזי־הבר והחריד את עופות־הים בצעקותיו ובתנועותיו. אחר־כך חזר, התנפל לתוך המערה הראשונה וממנה לשניה, ושוב עמד מול הזהב והיהלומים.

הפעם כרע על ברכיו, החזיק בחזהו המנתר בשתי ידיו הרועדות ומילמל תפילה שרק אלוהים הבין אותה. אחר־כך התיישבה עליו דעתו. הוא התחיל להאמין במזלו. עתה ניסה למנות את הונו: אלף מטילי זהב שמשקל כל אחד שתיים או שלוש ליברות, עשרים וחמישה אלף מטבעות־זהב, ששווי כל אחת מהן כשמונים פרנק, ובכולן טבועים דיוקני אלכסנדר השישי וקודמיו, ועשר פעמים מלוא כפות־הידיים פנינים, אבני חן ויהלומים, שרבים מהם שובצו בתכשיטים, מעשה ידי צורפים מעולים.

רק לפנות ערב יצא מהמערה. ביסקוויט וכמה לגימות מים היו ארוחת־הערב שלו. הוא החזיר את האבן למקומה, שכב עליה ונרדם לכמה שעות, שומר בגופו על מערתו. היה זה אחד הלילות הנעימים והנוראים בחייו. לילה כזה עובר על אדם רק פעם או פעמיים.

25

הַזָּר

השחר עלה. זמן רב ציפה לו דנטס בעיניים פקוחות. עם קרני השמש הראשונות קם ממקומו, וכמו אמש טיפס על הסלע הגבוה ביותר באי, כדי לצפות. כמו אמש, היה הכול שומם.

הוא ירד, גולל את האבן מפי המערה, מילא את כיסיו באבני חן, השיב למקומם את קרשי התיבה וחישוקיה, כיסה אותה באדמה, פיזר עליה חול והידק אותו, כדי שאתר־החפירה ייראה טבעי ולא יתבלט. אחר־כך יצא מן המערה, הניח על פיה את המרצפת ועליה אבנים בגדלים שונים, החדיר אדמה לסדקים, שתל בה הדסים וערערים והשקה אותם, מחה את שרידי עקבותיו והמתין בקוצר־רוח לידידיו.

המבריחים באו לאי ביום השישי. ממרחק זיהה דנטס את "אמליה הצעירה" על־פי הילוכה. הוא נגרר לנמל והודיע לידידיו, תוך־כדי אנחות, שמצבו השתפר. אחר־כך הקשיב לסיפורם. הם הצליחו במסחרם, אבל כשרק גמרו לפרק את המטען נודע להם שספינת־משמר יוצאת לקראתם מנמל טולון, ואז נמלטו כחץ מקשת, והצטערו על היעדרו של איש־מלטה היודע להשיט את הספינה במהירות. את קורסיקה עקפו בחסות החשכה. בקיצור, המסע היה מוצלח. כולם, ובייחוד ז'קופו, הביעו את צערם מפני שאין לאיש־מלטה חלק בשלל הרב, חמישים פיאסטרים לאיש. דנטס לא חייך.

באותו ערב הפליגו לליבורנו. שם מכר דנטס ליהודי את ארבעת היהלומים הקטנים ביותר, בחמשת אלפי פרנק כל אחד. היהודי לא חקר כיצד הגיעו אבנים אלה לידיו של מלח; הוא הרוויח אלף פרנק על כל יהלום, לכן שתק.

דנטס קנה סירה חדשה ונתן אותה במתנה לז'קופו, יחד עם מאה פיאסטרים, כדי שישכור לו צוות בתנאי שיפליג בה למרסיי וישאל שם מה עלה בגורלם של ישיש ושמו לואי דנטס, שהתגורר בשדרות מֵייהָן, ושל אשה ששמה מרצדס שהתגוררה בשכונת הקטלנים.

ז'קופו דימה שהוא חולם בהקיץ. דנטס סיפר לו שהוא בחר להיות מלח כדי להכעיס את משפחתו, שסירבה להעניק לו אמצעי מחיה אבל עתה נודע לו שדודו העשיר הוריש לו את כל הונו. הליכותיו של דנטס העידו שמוצאו ממשפחה עשירה, וז'קופו לא פיקפק אף לרגע בדבריו.

תוקף החוזה של דנטס עם בעל "אמליה הצעירה" פג, והוא נפרד ממנו. בתחילה ניסה הפטרון לעכב אותו, אך לאחר ששמע מז'קופו את סיפור הירושה הבין שהדבר לא יעלה בידו.

למחרת העלה ז'קופו את המפרש והפליג למרסיי. הוא קבע פגישה עם דנטס באי מונטה־כריסטו. דנטס עזב את ליבורנו ולא אמר לאיש לאן הוא נוסע. לאנשי הצוות של "אמליה הצעירה" נתן מתנות פרדה, לפטרון הבטיח להודיע על שלומו.

הוא נסע לגנואה.

במיבדוק של נמל גנואה עמדה יאכטה קטנה. אנגלי, ששמע כי בני־גנואה הם בוני הספינות הטובים ביותר בים־התיכון, הזמין אותה במחיר ארבעים אלף פרנק. דנטס הציע לבונה האנייה שישים אלף, בתנאי שיתן לו אותה מיד. האנגלי שהה אז בשווייץ, והיה אמור לשוב לאיטליה רק בעוד שלושה שבועות או חודש. דנטס הביא את בונה הספינות אל חנות של יהודי, ובחדר האחורי של החנות ספר היהודי את הכסף שנתן לבונה הספינות: שישים אלף פרנק.

בונה הספינות הציע לדנטס את שירותו בגיוס צוות, אך דנטס אמר שהוא ינהג לבדו ביאכטה, וביקש ממנו רק להתקין ליד מיטתו ארון נסתר בעל שלוש מגירות שנעילתן סודית. המגירות הותקנו ואז הפליג דנטס מגנואה. קהל של סקרנים ליווה במבטיו את ספינתו של הארון הספרדי, הרגיל לשייט לבדו.

דנטס אחז בהגה וניווט את הספינה, שצייתה לכל תנועה שלו. עתה הבין מדוע נחשבים בני גנואה לבוני־הספינות הטובים ביותר בעולם.

מונטה־כריסטו היה היעד של דנטס, והיאכטה המהירה הגיעה ליעד אחרי שלושים וחמש שעות. דנטס השליך את העוגן לא בנמל הרגיל אלא במפרץ הקטן.

האי היה נטוש. היה נראה שלא דרכה עליו כף־רגל אדם בהיעדרו של דנטס.

למחרת הועברו כל אוצרות אל היאכטה וננעלו בשלוש המגירות הנסתרות של הארון הסודי.

דנטס חיכה עוד שמונה ימים, תימרן את היאכטה שלו סביב האי, למד אותה כמו סייס הלומד את סוסו, עד שהכיר את כל מעלותיה ומגרעותיה, ואז הבטיח לעצמו לשפר את הראשונות ולמצוא תרופה לאחרונות.

ביום השמיני ראה ספינה קטנה משייטת אל האי, הספינה של ז'קופו. הוא אותת, ז'קופו השיב באיתות, ואחרי שעתיים חנתה הספינה ליד היאכטה.

לכל אחת משאלותיו של דנטס היתה בפיו של ז'קופו תשובה עצובה.

דנטס הזקן מת.

עקבותיה של מרצדס נעלמו.

דנטס האזין לשתי הבשורות הרעות בפנים חתומים. הוא ירד לאי ואסר על ז'קופו ללוותו.

אחרי שעתיים חזר. שני אנשים מהצוות של ז'קופו עברו ליאכטה וסייעו לו לתמרן אותה. הוא פקד עליהם להפנות את החרטום לכיוון מרסיי. אביו מת, אבל מה עלה בגורלה של מרצדס? הוא רצה לדעת עוד כמה דברים ולשם כך לא היה יכול לסמוך על שליח. כשהסתכל במַרְאָה נוכח לדעת שאין חשש שמישהו יזהה אותו, והיה בידו די כסף כדי להתחפש, אם יהיה צורך בכך.

ביום בהיר נכנסו היאכטה והסירה לנמל מרסיי ועגנו מול המקום שבו עלה דנטס על הסירה שנשאה אותו למצודת איף. רעד קל אחז בו כשראה דוגית ובה שוטר צבאי מתקרבת לספינתו, אך הוא הראה לשוטר את הדרכון הבריטי שקנה בליבורנו. הודות לדרכון הזה, המכובד בצרפת יותר מדרכון צרפתי, ירד לחוף ללא קשיים.

האיש הראשון שראה על החוף היה אחד ממלחי "פרעה". זה היה מבחן. דנטס ניגש אל המלח ושאל אותו כמה שאלות. המלח השיב, ולא נראה בפניו שעולה בדעתו כי איש־שיחו מוכר לו מאיזה מקום. דנטס נתן למלח מטבע, כתודה על המידע שקיבל ממנו, ואחרי רגע שמע את צעדי האיש שרדף אחריו.

"סליחה, אדון," אמר המלח. "טעית. ודאי התכוונת לתת לי מטבע של ארבעים סו ונתת לי נפוליאון כפול."

"ידידי," ענה לו דנטס, "טעיתי, ומכיוון שאתה ראוי לשכר על הגינותך קח עוד מטבע כזאת, ואני מבקש ממך לקבל אותה ולשתות לחייך ולחיי חבריך."

מרוב השתוממות שכח המלח להודות לאיש הזר, שהתרחק ממנו.

עם כל פסיעה שעשה דנטס התעוררו בו זכרונות ילדותו. כשהגיע לשדרות מֵייהָן רעדו ברכיו וכמעט נפלו תחת גלגלי כרכרה. לבסוף הגיע לבית שאביו התגורר בו. פרחי ספלול וכובע־נזיר לא נראו בחלון של עליית־הגג.

זמן רב נשען דנטס על גזע עץ, מתבונן בחלון. לבסוף נכנס לבית ושאל את השוער אם יש כאן דירה להשכיר. דירת אביו היתה תפוסה, אך הוא ביקש להציץ בה. השוער עלה במדרגות וביקש מהדיירים להרשות לזר לראות את שני החדרים. היו אלה צעיר וצעירה שנישאו לפני שמונה ימים. כשראה אותם דנטס פרצה אנחה מליבו.

בדירה לא נשאר דבר שהעלה את זכרו של אביו. הטפטים שעל הקיר היו אחרים והרהיטים הישנים, ידידי ילדותו, נעלמו ואינם. רק הקירות נשארו כפי שהיו והמיטה עמדה במקום מיטת האב. כאן יצאה נשמתו של הזקן, שבוודאי לחש אז את שם בנו. הצעירים התבוננו בתמיהה באיש הזר ששתי דמעות גדולות זלגו מעיניו אך פניו נשארו קפואים. הם לא הציקו לו בשאלותיהם, מפני שהכאב מעורר כבוד. הם נסוגו והניחו לו לבכות, ולפני שהסתלק אמרו לו שהוא רשאי לחזור לדירתם בכל עת, ושדלתם תהיה תמיד פתוחה לפניו.

בקומה התחתונה נעצר דנטס מול אחת הדלתות, ושאל את השוער אם עדיין מתגורר כאן החייט קַדְרוּס. השוער אמר לו שאיש זה לא הצליח בעסקיו, וכעת הוא מחזיק בפונדק על אם הדרך שבין בֶּלְגַארְד לבוֹקֵיר.

דנטס ביקש וקיבל את כתובתו של בעל־הבית, הלך אליו, הציג את עצמו כלורד וִילְמוֹר (אלה היו השם והתואר שנרשמו בדרכונו) וקנה ממנו את כל הבית הקטן בעשרים וחמישה אלף פרנק, אף ששוויו היה חמישה־עשר אלף פרנק בלבד. הוא היה מוכן לקנות אותו בכל מחיר שבעולם. בו ביום הציע לצעירים דיירי הקומה החמישית לבחור להם כל דירה אחרת בבית, באותו שכר־דירה, בתנאי שימסרו לו את דירתם הנוכחית.

הסיפור המוזר העסיק יותר משמונה ימים את כל דיירי שדרות מייהאן. אלף השערות פרחו באוויר, ואף אחת מהן לא היתה סבירה. התמהון הכללי גבר באחד הערבים, כשנראה האיש המוזר בשכונת הקטלנים. הוא נכנס לבקתת דייגים, שהה בה יותר משעה וביקש פרטים על אנשים שמתו או נעלמו לפני יותר מחמש־עשרה או שש־עשרה שנים. האנשים שענו לשאלותיו קיבלו ממנו מתנה, סירה חדשה. הם לא הספיקו להודות לאיש הסקרן ונדיב־הלב. הוא הסתלק מהר, ואנשים סיפרו שראו אותו נותן הוראות לימאי אחד, עולה על סוס ורוכב אל מחוץ לעיר.

26

פוּנְדָק גֶשֶׁר "גַארְד"

מי שטייל, כמוני, ברגל בדרום צרפת, ודאי ראה פונדק קטן באמצע הדרך שבין בֶלְגַארְד לבוֹקֵיר. על לוח הפתח שלו, החורק עם כל משב־רוח, מצויירת תמונה מצחיקה של גשר גַארְד. סביב הפונדק יש גן ובו כמה עצי־זית שדופים ועצי תאנה שעליהם מלאים אבק־דרכים, ובין העצים גדלים ירקות: שומים, פילפלים ובצלים. בפינה עומד אורן גבוה, זקוף כחייל שנשכח במשמרתו. כל העצים, הגדולים והקטנים, כפופים לכיוון נשיבת המִיסְטְרָאל, היא הרוח הצפונית, אחת משלוש הצרות של פְּרוֹבַנְס. שתי האחרות הן השטפונות והפרלמנט.

בשדות שבסביבה צומחים בקושי כמה גבעולי תירס שבעליהם מגדלים אותם כנראה מתוך סקרנות, ועל כל אחד מהם יושבת צִיקָדָה ומלווה בשירתה הצורמת את האנשים שהגיעו בטעות למדבר הזה.

בעלי הפונדק הקטן הזה היו בעל ואשתו, וצוות העובדים היה מורכב מחדרנית ונער־אורווה. לא היה צורך בצוות גדול מזה: אחרי שנחפרה תעלת־המים בין בוקֵיר לאֵייגְמוֹרְט עברה כל התנועה לדרך החדשה, ואורחי הפונדק היו מעטים.

בעל הפונדק היה כבן ארבעים או ארבעים וחמש, גבה קומה רזה ועצבני, עיניו נוצצות ושקועות על אפו הנשרי ושיניו לבנות כשיני חיה טורפת. שיערו מתולתל ופה ושם נראים בו כתמים לבנים, עורו שזוף, גם מלידה וגם מפני שהתרגל לעמוד מחוץ לפונדק מבוקר עד ערב, בתקווה לאורחים; על־פי־רוב נכזבה תקוותו. לראשו קשורה מטפחת אדומה, כמו זו של בעלי החמורים הספרדים. שמו גַסְפָּר קַדְרוּס.

אשתו היתה חיוורת, רזה וחולנית. היא היתה בת אַרְל, וסימני היופי של בנות ארל ניכרו בפניה, אבל מחלת הקדחת כיערה אותם. תמיד היתה יושבת בכורסה או שוכבת במיטה באחד החדרים שבקומה הראשונה, ובעלה העדיף לחכות לאורחים מחוץ לבית כדי להתרחק מתלונותיה הנצחיות על גורלה. כשהטרידה אותו מאוד היה עונה לה: "שתקי, קַרְקוֹנְט! זה רצון אלוהים!" קרקונט היה שם כפר־מולדתה.

אבל אל נא תחשבו שבעל־הפונדק אכן השלים עם גורלו. לפני שנחפרה התעלה, כשהיה הפונדק מלא אורחים, השתתפו קדרוס ואשתו בכל תהלוכת חג בבגדים צבעוניים; עכשו היה מקשיב מרחוק לקולות החוגגים, שכרסמו את ליבו, והבגדים היפים נעלמו.

בבוקר ההוא עמד קדרוס ליד דלת הפונדק והביט בעצב על הדשא הדליל, שכמה

תרנגולות ניקרו בו, ועל הדרך השוממה, ואז שמע את קולה החמוץ של אשתו קורא לו, נכנס לבית והשאיר את הדלת פתוחה, כמזמינה את עוברי־האורח.

דרך המלך היתה שוממה כמדבר בצהריים, לבנה ואין סופית, ולא נראה שנוסע כלשהו יבחר לעבור בה בשעת יום זו, אבל אילו נשאר קדרוס על משמרתו היה רואה על הדרך סוס ועליו כומר לבוש שחורים וחובש על ראשו כובע משולש. לפני הדלת נעצרו. הרוכב ירד מהסוס, קשר אותו לגדר, מחה את הזיעה מפניו במטפחת אדומה, והיכה במקלו על המפתן שלוש פעמים.

מיד חרקו מדרגות העץ תחת הצעדים הכבדים של בעל־הפונדק.

"הנני!" אמר קדרוס המופתע. "הנני! סתום את הפה, מַרְגוֹטֵין," אמר לכלב. "אל תפחד אדוני, כלב נובח אינו נושך. אתה רוצה מעט יין? איזה חום! הו! סליחה, לא שמתי לב עם מי אני מדבר. מה אתה מבקש, אדוני אב־המנזר? אני לרשותך."

הכומר סקר אותו שלוש או ארבע שניות בתשומת־לב מוזרה, וכשראה שפניו של איש־שיחו מביעים רק תמהון על שתיקתו, שאל, במיבטא איטלקי כבד:

"אתה מר קדרוס?"

"כן, אדוני," אמר המארח שהשאלה הפליאה אותו עוד יותר מהשתיקה שקדמה לה. "אני קדרוס, גַסְפַר קַדְרוֹס, לשירותך."

"גספר קדרוס, שגר פעם בשדרות מֵיְהַן במרסיי, בקומה הרביעית?"

"נכון."

"היית אז חייט, נכון?"

"כן, אבל לא ראיתי ברכה בחייטות. במרסיי כל־כך חם, עד שיבוא יום והאנשים שם יפסיקו ללבוש בגדים. ואם מדברים על החום, אולי אתה רוצה משקה קר, אדוני אב־המנזר?"

"כן, תן לי בקבוק מהיין הטוב ביותר שלך, ונחזור לענייננו."

כדי להיפטר מאחד מבקבוקי יין קָהוֹר האחרונים שלו מיהר קדרוס לפתוח את דלת המרתף שברצפת החדר, שהיה חדר־אוכל וגם מטבח, ואחרי חמש דקות חזר ומצא את אב־המנזר יושב על שרפרף ומרפקו נשען על השולחן, ואת מרגוטין, שהשלים עם האורח המוזר כשנודע לו שהוא יטעם, בכל־זאת, משהו, מניח את צווארו הרזה על ברכו ונועץ בו עיניים רעבות.

"אתה חי לבדך?" שאל אב־המנזר את המארח, שהניח לפניו בקבוק עם כוס.

"כן, לבדי, או כמעט לבדי, אדון אב־המנזר. יש לי אשה שאינה מסוגלת לעזור לי, תמיד היא חולה, קַרְקוֹנְט המסכנה."

"אתה נשוי?" אמר הכומר בהתעניינות והעיף מבט על הרהיטים הדלים של בני־הזוג.

"אתה רואה שאיננו עשירים, אדוני אב־המנזר," אמר קדרוס ונאנח. "אבל מה אפשר לעשות? לא די להיות אדם הגון כדי להצליח בעולם הזה!"

אב־המנזר נתן בו מבט נוקב.

"כן, איש הגון. בכך אני יכול להתפאר," אמר המארח ולא השפיל את עיניו מול מבטו של אב־המנזר אלא הניח יד על חזהו והניע בראשו למעלה ולמטה.

"בימינו לא כל אחד יכול לומר את זה על עצמו."

"מה טוב אם יש אמת בהתפארותך," השיב אב־המנזר. "במוקדם או במאוחר, אני בטוח, מקבל האיש ההגון את שכרו והרשע מקבל את עונשו."

"חובתך ככומר לומר דברים כאלה," אמר קדרוס במרירות. "אבל כל אחד חופשי להאמין או לא להאמין בדבריך."

"אתה טועה, אדוני," ענה אב־המנזר, "ואולי אני אהיה ההוכחה."

"למה אתה מתכוון?" שאל קדרוס.

"קודם כול אני רוצה להיות בטוח שאתה האיש שאני מחפש."

"איך אוכיח לך שאני האיש?"

"האם היכרת, בשנת 1814 או 1815, ימאי ששמו דנטס?"

"דנטס!... כן, הכרתי את אדמונד המסכן! הוא היה אפילו ידידי!" צעק קדרוס והסמיק. עיניו הבהירות של אב־המנזר התרחבו, כמנסות לחדור לנשמתו של איש־שיחו, והוא אמר:

"כן, נדמה לי ששמו היה אדמונד."

"מה זאת אומרת? שמו היה אדמונד כמו ששמי גַסְפָּר. ומה קרה לאדמונד המסכן? היכרת אותו? הוא חי? הוא מאושר?"

"הוא מת בבית־הסוהר, אומלל יותר מהנידונים לעבודת־פרך שמשקולת קשורה לרגליהם."

האודם נעלם מפני קדרוס והתחלף בחיוורון. הוא היפנה את פניו ואב־המנזר ראה שהוא מוחה דמעה מעינו בקצה המטפחת הקשורה לראשו.

"מסכן," מילמל קדרוס. "אתה רואה, אדון אב־המנזר, שאלוהים הטוב עוזר רק לרשעים?"

"נראה שאהבת את הבחור הזה בכל לבך," אמר אב־המנזר.

"כן, אהבתי אותו," אמר קדרוס. "אמנם עלי להודות שרגע אחד קל קינאתי בו, אבל אחר כך אני נשבע, ריחמתי עליו."

לרגע היתה דממה, ומבטו של אב־המנזר עקב אחר הבעות פניו של בעל־הפונדק.

"ואתה היכרת אותו היטב, את הצעיר המסכן?" המשיך קדרוס.

"נקראתי למיטתו ככומר, לפני שמת," השיב אב־המנזר.

"ממה הוא מת?" שאל קדרוס בקול חנוק.

"ממה מתים אנשים בני שלושים בבתי־הכלא? הם מתים בגלל הכלא."

קדרוס מחה את הזיעה ממצחו.

"מוזר," אמר אב־המנזר. "לפני מותו נשבע לי דנטס בשם ישו שהוא אינו יודע את סיבת מאסרו."

"אמת, אמת," אמר קדרוס, "הוא לא היה יכול לדעת; לא, אדוני אב־המנזר, הוא לא שיקר, הבחור המסכן."

"הוא ביקש ממני שאחקור את סיבות אסונו ושאשיב לו את כבודו, אם הואשם שלא בצדק."

פניו של קדרוס קדרו.

"אנגלי עשיר, חברו לצרה, השתחרר מבית־הכלא במאה הימים," המשיך אב־המנזר. "כשחלה האנגלי טיפל בו דנטס כמו אח, וכשהשתחרר נתן לו יהלום יקר, לאות תודה. דנטס לא ניסה לשחד ביהלום את הסוהרים כדי שיתנו לו לברוח. הוא חשש שהם יקחו את היהלום ויבגדו בו, לכן שמר עליו, וקיווה שאחרי שחרורו יהיה לאיש עשיר בגללו."

"האם היה זה יהלום כל־כך יקר?" שאל קדרוס בעיניים נוצצות.

"שוויו היה חמישים אלף פרנק, ובעיני דנטס זה נחשב לכסף רב."

"חמישים אלף פרנק!" צעק קדרוס, "הוא היה בגודל של אגוז?"

"לא בדיוק," השיב אב־המנזר. "אבל תוכל לראות אותו. הוא אצלי."

קדרוס חיפש בעיניו, איפה מחביא אב־המנזר את היהלום בבגדי־הכמורה שלו; ואב־המנזר הוציא מכיסו נרתיק עור שחור ופתח אותו. עיניו של קדרוס הסתנוורו למראה הפלא המתנצנץ המשובץ בתוך טבעת יפהפיה.

"וזה שווה חמישים אלף פרנק?" שאל.

"בלי הטבעת, גם היא שווה משהו," ענה אב־המנזר, סגר את הנרתיק והחזיר לכיסו את היהלום, שהמשיך להתנצנץ במחשבתו של קדרוס.

"איך קרה שהיהלום ברשותך, אדוני אב־המנזר?" שאל קדרוס. "אדמונד נתן לך אותו בירושה?"

"לא, הוא מינה אותי למלא את רצונו האחרון," ענה הכומר. "הוא אמר לי: היו לי שלושה ידידים וארוסה, ואני בטוח שכולם מצטערים מאוד על מאסרי. שם אחד מהם קדרוס."

קדרוס רעד.

אב־המנזר כאילו לא הרגיש בכך והמשיך: "שם השני דנגלר, והשלישי קינא בי אבל גם הוא אהב אותי."

חיוך רע האיר את פניו של קדרוס, והוא ניסה להפסיק את דברי אב־המנזר, אבל זה אמר לו:

"חכה, תן לי לסיים את דברי. השלישי קינא בי אבל גם הוא אהב אותי, שמו פרננד. שם ארוסתי... שכחתי את שם הארוסה."

"מרצדס," אמר קדרוס.

"כן, זה שמה," לחש אב־המנזר וכבש אנחה. "מרצדס."

"ובכן?" שאל קדרוס.

"תן לי מים," אמר אב־המנזר.

קדרוס מיהר למלא את בקשתו, ואב־המנזר שתה כמה לגימות. ״איפה עמדנו?״ שאל והניח את הכוס על השולחן.

״שם הבחורה מרצדס.״

״כן. הוא אמר לי: לך למרסיי, מכור את היהלום וחלק את הכסף לחמישה חלקים, ותן אותו לידידים היחידים שאהבו אותי בעולם הזה.״

״מדוע לחמישה?״ אמר קדרוס. ״דיברת רק על ארבעה.״

״מפני שהחמישי מת, כפי שנודע לי. החמישי היה אביו של דנטס.״

״אוי, כן,״ אמר קדרוס בקול נרגש. ״הוא מת, המסכן.״

״זה נודע לי במרסיי,״ אמר אב־המנזר והשתדל לדבר בלי התרגשות. ״הוא מת לפני זמן רב, ואף אחד לא היה יכול לומר לי מה היתה סיבת מותו. מה ידוע לך?״

״מי יודע זאת יותר ממני?״ אמר קדרוס. ״הרי גרנו דלת מול דלת. כן, שנה אחרי שנעלם הבן, מת הזקן האומלל.״

״ממה מת?״

״הרופאים אמרו שהוא היה חולה בדלקת הקיבה והמעיים, כל מי שהכיר אותו חשב שהוא מת מצער, אבל אני, שראיתי אותו מת בזרועותי, אני אומר שהוא מת מרעב.״

״מרעב!״ צעק אב־המנזר. ״מרעב! והרי גם חיות אינן מתות מרעב! גם לכלבים משוטטים יש מי שזורק פת־לחם! בן־אדם, נוצרי, מת מרעב בין בני־אדם, נוצרים כמוהו! לא ייתכן! לא ייתכן!״

״אמרתי מה שאמרתי,״ חזר קדרוס.

״ואתה טועה,״ נשמע קול מעל המדרגות. ״למה אתה דוחף את האף לעניינים לא שלך?״

מבעד לסורגים של מעקה־המדרגות נראה ראשה של הקַרְקוֹנְט. היא ישבה על המדרגה העליונה, ראשה נשען על ברכיה, והקשיבה לשיחה.

״למה את מתערבת, אשה?״ אמר קדרוס בכעס. ״האדון רוצה לדעת פרטים, והנימוס מחייב אותי לענות לו.״

״והזהירות מחייבת אותך לא לענות. מי סיפר לך, גולם, בשביל מה נחוצים לו הפרטים האלה?״

״למטרה טובה, גבירתי, אני מבטיח לך,״ אמר אב־המנזר. ״אין לבעלך ממה לחשוש, אם רק יענה בכנות.״

״אין לו ממה לחשוש! כן! מתחילים בהבטחות, אחר־כך אומרים רק שאין כל חשש, ובסוף מסתלקים בלי לקיים את ההבטחה ובבוקר בהיר אחד בא האסון, השד יודע איך.״

״אל תפחדי, אשה טובה, אני לא אביא עליכם אסון.״

הקַרְקוֹנְט השמיעה כמה מלים בלחש לא נשמע, השעינה שוב את ראשה על ברכיה, רעדה מהקדחת, הניחה לבעלה להמשיך בשיחה והמשיכה להקשיב.

אב־המנזר שתה כמה לגימות מים. ״האם כל הידידים עזבו את הזקן המסכן עד שמת ברעב?״ שאל.

"לא, אדוני," אמר קדרוס. "מרצדס הקטלנית ואדון מורל לא עזבו אותו. אבל הזקן המסכן שנא את פרננד, זה שדנטס חשב שהוא ידידו."

"והוא לא היה ידידו באמת?" שאל אב־המנזר.

"גספר! גספר!" אמרה האשה ממרום המדרגות בקול צרוד. "שים לב למה שאתה אומר."

קדרוס לא שם לב אליה.

"איך אפשר להיות ידיד של אדם שהוא בעלה של האשה שאתה אוהב?" אמר קדרוס. "דנטס היה בעל לב זהב וחשב שאלה ידידים. מסכן. ואולי טוב שלא ידע. הוא לא היה סולח להם לפני מותו. יאמרו מה שיאמרו, קללה של מת מפחידה אותי יותר משנאה של אדם חי."

"גולם!" לחשה הקרקונט.

"אתה יודע שפרננד עשה רעה לדנטס?" שאל אב־המנזר.

"כן, אני יודע."

"דבר."

"גספר, עשה מה שאתה רוצה," אמרה האשה, "אבל אילו שמעת בקולי היית סותם את הפה."

"הפעם, נדמה לי, את צודקת, אשה," אמר קדרוס.

"אינך רוצה לגלות לי?" שאל אב־המנזר.

"בשביל מה?" ענה קדרוס. "אילו היה דנטס בחיים והיה בא אלי ושואל מי הם אויביו ומי הם ידידיו באמת, אני לא אומר שלא הייתי מספר לו. אבל הוא מת, כמו שאתה אומר, ואינו יכול לנקום בשונאיו. לכן כדאי לשכוח את מה שהיה."

"ואתה תסכים שאתן לאנשים האלה את הפרס, בעד נאמנותם לדנטס?" שאל אב־המנזר.

"בדבר הזה אתה צודק," אמר קדרוס, "זה לא מגיע להם. ומה זה בשבילם, הירושה הזאת? טיפה בים!"

"והם גם יכולים למעוך אותך באצבע אחת," אמרה האשה.

"האם הם כל־כך עשירים וחשובים?" שאל אב־המנזר.

"אינך יודע?"

"לא, ספר לי."

קדרוס הרהר רגע.

"זכותך לשתוק, ידידי," אמר אב־המנזר באדישות, "אתה מתנהג כאיש ישר. בוא ונגמור את הפרשה. מה נשאר לי לעשות? למכור את היהלום."

והוא הוציא שוב את הנרתיק מכיסו, פתח אותו ושיחק באבן הזוהרת מול עיני קדרוס.

"בואי לראות, אשה!" קרא קדרוס בקול צרוד.

"יהלום!" צעקה הקרקונט וירדה במדרגות בצעדים איתנים למדי. "מה זה, היהלום הזה?"

"לא שמעת, אשה?" אמר קדרוס, "זה יהלום שידידנו הצעיר הוריש לנו. לאביו, ראשית כול, לשלושת ידידיו, פרננד, דנגלר ואני, ולמרצדס. היהלום הזה שווה חמישים אלף פרנק."

"הו, כמה שהוא יפה," אמרה האשה.

"חמישית מהכסף מגיעה לנו," אמר קדרוס.

"כן, אדוני," אמר אב־המנזר, "בתוספת החלק של אבא דנטס, אני אחלק אותו בין ארבעתכם."

"מדוע ארבעה?" שאלה הקרקונט.

"ארבעת החברים של דנטס."

"בוגדים אינם חברים," אמרה האשה בלחש.

"כן, כן," אמר קדרוס, "זה מה שאני אומר. זה כמעט חילול קודש, מעשה־נבלה, לתת פרס לבוגדים, אולי לפושעים."

"זה מה שרצית," אמר אב־המנזר בשלווה והחזיר את היהלום לכיסו. "תן לי את הכתובות של הארבעה, כדי שאמלא את רצונו האחרון של דנטס."

טיפות כבדות של זיעה נטפו ממצחו של קדרוס. אב־המנזר קם ממקומו, הלך אל הדלת, הציץ בסוסו וחזר ואז ראה את קדרוס ואשתו מתבוננים זה בזה.

"היהלום יהיה שלנו, כולו," לחש לה קדרוס.

"כך אתה חושב?" שאלה האשה.

"איש הכנסיה לא ירמה אותנו."

"עשה מה שאתה רוצה," אמרה האשה. "אני לא מתערבת." והיא עלתה במדרגות, רועדת ובשיניים נוקשות, על אף החום, ובמדרגה האחרונה נעצרה ואמרה: "חשוב היטב, גספר."

"זה מוחלט," השיב קדרוס.

הקרקונט נכנסה לחדרה באנחה.

"מה החלטת?" שאל אב־המנזר.

"לגלות לך הכול," השיב קדרוס.

"נדמה לי שמוטב כך," אמר אב־המנזר. "אם תוכל לעזור לי לחלק את הירושה בצדק, זה יהיה מעשה טוב."

"אני מקווה," אמר קדרוס, ולחייו בערו מתקווה ומתאוות־בצע.

"אני מקשיב," אמר אב־המנזר.

"זהירות," אמר קדרוס. "כאן יכול מישהו להפריע לנו, וגם אין צורך שאנשים ידעו שבאת הנה."

והוא נעל את הדלת, וליתר בטחון סגר אותה גם בבריח.

אב־המנזר בחר לשבת בפינה אפלה, כדי שכל האור יפול על פני איש־שיחו, והוא יישאר בצל. הוא ישב בראש מורכן, בידיים שלובות ובאגרופים קפוצים.

קדרוס קירב אליו את השרפרף והתיישב מולו.

"זכור, אני לא אחראית!" נשמע קולה הרועד של הקרקונט מעל תקרת העץ.

"טוב, טוב," השיב קדרוס, "לא נדבר על זה יותר. אני מקבל את כל האחריות על עצמי."

והוא התחיל לספר.

27
הַסִּפּוּר

"קודם כול," אמר קדרוס, "אני מבקש ממך, אדוני, שתבטיח לי דבר אחד."

"מהו?" שאל אב־המנזר.

"שאם תשתמש פעם בסיפור שאספר לך לא תגלה שאני סיפרתי אותו. מפני שאני אספר לך על אנשים עשירים וחשובים, ואם הם יגעו בי בקצה האצבע הם ישברו אותי כמו זכוכית."

"אל תדאג, ידידי," אמר אב־המנזר. "אני כומר וכל הווידויים שמורים בליבי. אני רוצה רק למלא את משאלותיו האחרונות של ידידי. דבֵּר בלי פחד, ואמור את כל האמת. אני בוודאי לעולם לא אכיר את האנשים שתספר לי עליהם. אני איטלקי, שייך לא לבני־האדם אלא לאלוהים, ובקרוב אשוב למנזר שלי באיטליה. יצאתי ממנו רק כדי למלא את בקשתו האחרונה של דנטס."

"אם כך," אמר קדרוס, "אני רוצה, ואפשר לומר מוכרח, לפקוח את עיניך בקשר לידידים שאדמונד המסכן האמין בהם."

"נתחיל מהאב," אמר אב־המנזר. "דנטס דיבר עליו הרבה."

"זה סיפור עצוב, אדוני," אמר קדרוס. "את ההתחלה אתה בוודאי יודע."

"כן, דנטס סיפר לי כל מה שקרה עד שעצרו אותו בפונדק על־יד מרסיי."

"פונדק 'רזרבה'. אלוהים! עדיין אני רואה את זה מול עיני, כאילו קרה אתמול."

"זה היה בסעודת־האירוסין שלו?"

"כן. הסעודה התחילה בשמחה ונגמרה רע. השוטרים באו ועצרו אותו."

"וכאן מסתיים מה שאני יודע, אדוני," אמר אב־המנזר.

"ובכן, אדון מורל השיג ידיעות, והן היו מעציבות. הזקן חזר לביתו לבדו, קיפל בבכי את בגדי־החג שלו, כל היום התהלך בחדרו ובלילה לא עלה על מיטתו. שמעתי אותו מתהלך כל הלילה. גם אני לא עצמתי עין, כל־כך חבל היה לי עליו. כל אחד מצעדיו שבר את ליבי. למחרת באה מרצדס למרסיי, לבקש רחמים מאדון וילפור, אבל הוא לא נענה לבקשותיה. היא ביקרה אצל הזקן, ראתה את צערו, הבינה שלא עצם עין כל הלילה ולא אכל כלום, וביקשה ממנו לבוא אליה כדי שהיא תטפל בו, אבל הזקן אמר: 'לא אעזוב את הבית הזה, מפני שאם ייצא בני מהכלא יבוא קודם כול אלי, ומה יחשוב אם לא אחכה לו?' אני שמעתי את הדברים מן הפרוזדור. רציתי שמרצדס תיקח את הזקן לביתה. קול צעדיו מעל ראשי לא נתן לי מנוחה."

"ואתה לא נכנסת לחדרו כדי לנחם אותו?" שאל אב־המנזר.

"אדוני," אמר קדרוס, "אפשר לנחם רק את מי שרוצה בנחמה. הזקן לא רצה להתנחם. וחוץ מזה, אינני יודע, אבל היה נדמה לי שהוא לא יכול לסבול אותי. באחד הלילות שמעתי אותו בוכה, לא יכולתי להתאפק ועליתי אליו. כשהגעתי לחדרו כבר לא בכה אלא התפלל. אינני יכול לחזור, אדוני, על המלים מרעידות הלב שיצאו מפיו. היה בזה יותר מיראת־שמים, יותר מכאב! אינני אדוק, אבל באותו יום אמרתי לעצמי, תודה לאלוהים הטוב שאני רווק ואין לי ילדים. אילו היה לי בן והיה קורה לי מה שקרה לזקן הזה, לא הייתי אומר מה שהוא אמר לאלוהים; הייתי קופץ לים."

"אב מסכן!" לחש אב־המנזר.

"לעיתים קרובות היו ארדון מוֹרֶל ומֶרְצֶדֶס באים לחדרו אבל הדלת היתה נעולה. ידעתי שהוא בחדרו, אבל הוא לא היה עונה. פעם קיבל בכל זאת את מרצדס. הנערה המסכנה, שהיתה בעצמה מיואשת, ניסתה לנחם אותו, והוא אמר לה: 'האמיני לי בתי, הוא מת. אין לנו בשביל מה לחכות לו. הוא מחכה לנו. אני מאושר מאוד מפני שאני זקן מכולכם, ואני אפגש איתו הראשון'. לבסוף נשאר בודד. מזמן לזמן ראיתי אנשים זרים יורדים מחדרו עם חבילות: הוא מכר את כל רכושו. אבל גם זה נגמר. הוא היה חייב שכר דירה של שלושה חודשים. בעל־הבית רצה לזרוק אותו מן הדירה, והוא ביקש ממנו שיחכה עוד שמונה ימים. בעל־הבית נכנס לדירתי וסיפר לי על כך. הוא הסכים לחכות. בשלושת הימים הראשונים שמעתי את הזקן מתהלך בחדר, כרגיל, וביום הרביעי לא שמעתי דבר, ואז העזתי ועליתי לחדרו. הדלת היתה סגורה אבל מבעד לחור המנעול ראיתי שהוא חיוור מאוד. שלחתי להודיע לארדון מורל ואני הלכתי לביתה של מרצדס וסיפרתי לה. שניהם באו מיד וארדון מורל הביא רופא. הרופא בדק אותו וקבע שזאת דלקת־קיבה ושהחולה זקוק לדיאטה. לעולם לא אשכח את החיוך שעלה על פני הזקן כששמע את פקודת הרופא. מאז היתה דלת חדרו פתוחה. היה לו תרוץ לא לאכול."

אב־המנזר פלט אנחה.

"הסיפור מעניין אותך, אדוני?" שאל קדרוס.

"כן," השיב אב־המנזר, "נוגע ללב."

"מרצדס ביקשה שוב לקחת אותה לביתה, וארדון מורל הציע להעביר אותו לשם בכוח, אבל הזקן צעק כל־כך עד שהם הניחו לו. מרצדס נשארה אצלו, וארדון מורל הסתלק והשאיר ארנק מלא כסף על התנור. הזקן סירב לאכול, וטען שזאת פקודת הרופא. אחרי תשעה ימים של יאוש וצום הוציא את נשמתו בקללה. הוא קילל את האנשים שגרמו לאסונו, ולמרצדס אמר, 'אם תראי פעם את אדמונד אמרי לו שברכתי אותו ברגע מותי'."

אב־המנזר קם ממקומו, התהלך בחדר ונגע ביד רועדת בגרונו היבש.

"אתה חושב שהוא מת..."

"...מרעב אדוני, מרעב," אמר קדרוס. "זה נכון, כמו ששנינו נוצרים."

אב־המנזר שתה את כל המים שבכוס בלגימה אחת. עיניו היו אדומות ולחייו חוורות.

"זה אסון כבד," אמר בקול צרוד.

"אסון כבד עוד יותר, מפני שלא אלוהים אשם בו אלא בני־אדם," אמר קדרוס.

"נדבר על בני־האדם," אמר אב־המנזר. "מי הם האנשים שבגללם מת הבן ביאוש והאב מת ברעב?"

"שני אנשים ששנאו את אדמונד, אדוני, אחד בגלל אהבה והשני מקנאה, פרננד ודַנְגְלָר."

"ומה הם עשו?"

"הלשינו על אדמונד, שהוא סוכן של בונפרט."

"מי משניהם הלשין עליו? מי האשם האמיתי?"

"שניהם יחד, אדוני, אחד כתב את המכתב, ואחד שלח אותו בדואר."

"איפה נכתב המכתב?"

"בפונדק 'רזרבה', בערב שלפני סעודת־האירוסין."

כך היה הדבר, כך היה הדבר! אמר הכומר בליבו. הו, פַּרְיָה! אתה צדקת.

"אמרת משהו, אדוני?" שאל קדרוס.

"לא כלום," אמר אב־המנזר. "המשך."

"דנגלר כתב את מכתב־ההלשנה בידו השמאלית ופרננד שלח אותו," אמר קדרוס.

"אתה היית שם!" צעק אב־המנזר.

"אני? אמר קדרוס. "מי סיפר לך?"

"אף אחד לא סיפר לי," אמר אב־המנזר, "אבל אתה יודע את כל הפרטים לכן אני בטוח שהיית שם."

"נכון," אמר קדרוס בקול חנוק. "הייתי שם."

"ולא התנגדת לשפלות כזאת?" קרא אב־המנזר. "היית שותפם לפשע!"

"אדוני," אמר קדרוס, "הם השקו אותי יין עד שכמעט איבדתי את צלילות דעתי. ראיתי הכול מבעד למסך של ערפל. אמרתי מה שאדם במצב כזה מסוגל לומר, אבל הם ענו לי שזאת בדיחה ושלא תהיינה לה תוצאות."

"אבל למחרת, אדוני, למחרת ראית שיש לבדיחה תוצאות, ובכל זאת לא אמרת דבר? אתה הייתי במקום כשנעצר האיש!"

"כן, אדוני, הייתי שם, רציתי לדבר, להגיד הכול, אבל דַנְגְלָר עיכב בעדי. הוא אמר לי: 'אם הוא אשם, ואם באמת חנה באי אַלְבָּה, ואם באמת נתנו לו מכתב לוועד הבונפרטיסטי בפאריס, ואם באמת ימצאו מכתב כזה על גופו, כל מי שתומך בו ייחשב לשותף לדבר עבירה.' אני פחדתי, אני מודה, ושתקתי. היתה זאת פחדנות, אני מודה, אבל לא פשע."

"אני מבין. אתה רק נתת להם לעשות מה שהם רצו."

"כן, אדוני, ועל זה מייסרות אותי כליותי יומם ולילה. אני מבקש מאלוהים שיסלח לי, אני נשבע לך. זה המעשה היחיד שאני מאשים בו את עצמי כל חיי, והוא גם סיבת

צרותי. אני משלם בעד הרגע ההוא של אנוכיות; וכך אני אומר תמיד לקַרְקוֹנְט, כאשר היא מתלוננת: 'שתקי, אשה, אלוהים עשה את זה'."

וקדרוס הרכין את ראשו בחרטה.

"טוב, אדוני," אמר אב־המנזר. "דיברת בכנות. חרטה ראויה לסליחה."

"לרוע מזלי אדמונד מת ולא סלח לי," אמר קדרוס.

"הוא לא ידע," אמר אב־המנזר.

"אולי עכשו הוא יודע," אמר קדרוס. "אומרים שהמתים יודעים הכול."

לרגע נשתררה דומיה, אב־המנזר התהלך הנה והנה שקוע בהרהורים, אחר־כך ישב במקומו.

"הזכרת פעם או פעמיים את השם מורל," אמר. "מיהו אדם זה?"

"הוא היה בעל האוניה 'פרעה', המעסיק של דנטס."

"מה היה תפקידו בסיפור העצוב?" שאל אב־המנזר.

"תפקיד של אדם ישר, אמיץ־לב ונאמן, אדוני. פעמים רבות השתדל למען אדמונד; כאשר חזר הקיסר מהאי אלבה כתב לו מורל, התחנן, איים. לכן נרדף כסוכן בונפרטיסטי אחרי מאה הימים, כשחזרו הבורבונים לשלטון. עשרות פעמים ביקר מורל אצל אבא דנטס וביקש ממנו לבוא אליו, ולפני מותו נתן לו ארנק מלא כסף. בכסף זה נפרעו כל חובות המת ונערכה לו לוויה; הארנק עדיין בידי, ארנק גדול מחוטים אדומים."

"האם מר מורל חי?" שאל אב־המנזר.

"כן," אמר קדרוס.

"ובכן," אמר אב־המנזר, "ודאי בירך אותו אלוהים באושר ועושר."

קדרוס חייך במרירות.

"הוא מאושר כמוני," אמר.

"מר מורל אומלל?" קרא אב־המנזר.

"הוא על סף העוני, ובקרוב יאבד את כבודו."

"איך?"

"כך התגלגלו העניינים. אחרי עשרים וחמש שנת עבודה, אחרי שנחשב לסוחר המכובד ביותר במרסיי, איבד אדון מורל את כל הונו. חמש ספינות שלו טבעו, שלוש פעמים פשט את הרגל, וכעת לא נשארה לו תקווה חוץ מ'פרעה', האוניה הישנה. היא עומדת לחזור מהודו עם מטען. אם גם היא לא תחזור כמו האוניות האחרות, אדון מורל אבוד."

"יש לו אשה וילדים?" שאל אב־המנזר.

"כן, יש לו אשה שמתנהגת כמו קדושה. יש לו בת, שעמדה להינשא, אבל משפחתו של הבחור אינה מרשה לו לשאת נערה שמשפחתה ירדה מנכסיה; יש לו גם בן, סגן בצבא. הדאגה למשפחתו רק מגבירה את כאבו. אילו היה בודד, ודאי היה שם קץ לחייו."

"נורא ואיום!" מילמל אב־המנזר.

"כך גומל אלוהים בעד המעשים הטובים, אדוני," אמר קדרוס. "הינה אני, מעולם לא עשיתי רע חוץ ממה שסיפרתי לך, ואני חי בעוני. אחרי שתמות אשתי המסכנה מהקדחת, ואני לא אוכל לעזור לה, אמות גם אני מרעב, כמו אבא דנטס, אבל פרננד ודנגלר מתגלגלים בתוך זהב."

"איך זה קרה?"

"הם הצליחו בכל מעשי ידיהם."

"מה קרה לדנגלר?"

"הוא עזב את מרסיי, ואדון מורל, שלא ידע על פשעו, המליץ עליו. הוא קיבל עבודה אצל בנקאי ספרדי. בימי מלחמת ספרד היה אחראי על האפסנאות של הצבא הצרפתי ועשה כסף רב. בכסף הזה הימר, וכך הכפיל ושילש את הונו. ולאחר שמתה אשתו, בתו של אותו בנקאי, נשא לאשה אלמנה, גברת דֶה נַארְבּוֹן, בת ראש הלשכה של המלך, וכך נעשה מיליונר וקיבל את התואר בארון. עכשו הוא הבארון דנגלר. יש לו בית ברחוב מוֹן־בְּלָאן, עשרה סוסים באורוות, שישה חדרנים בחדר ההמתנה, ואיני יודע כמה מיליונים בקופה."

"הו!" אמר אב־המנזר בנעימה מוזרה. "והוא מאושר?"

"מאושר? מי יודע? אומללות ואושר חבויים בכותל, ויש אוזניים לכותל אבל לשון אין לו. אם הון רב עושה אדם למאושר, דנגלר מאושר."

"ופרננד?"

"פרננד, זה סיפור אחר."

"איך יכול דייג קטלני עני לעשות הון, ללא רכוש וללא השכלה? אינני מבין."

"רבים לא מבינים. יש איזה סוד בחייו, שאף אחד אינו יודע אותו."

"מה, בכל זאת, ידוע על כך?"

"ימים אחדים לפני מאה הימים הגיע זמנו של פרננד להתגייס. הבּוּרבּוֹנים לא גייסו אותו, אבל כשחזר נפוליאון הוא פירסם צו גיוס מיוחד ופרננד היה מוכרח לעזוב את שכונת הקטלנים. גם אני גוייסתי, אך אני מבוגר יותר מפרננד וזה היה זמן קצר אחרי שנשאתי את אשתי המסכנה, לכן נשלחתי למשמר־החופים. פרננד גוייס לשרות פעיל, הגיע עם גדודו עד הגבול והשתתף בקרב. למחרת הוצב כזקיף ליד דלת חדרו של גנרל. אותו גנרל ערק מצבא צרפת והצטרף לאנגלים. פרננד ערק יחד איתו. אילו נשאר נפוליאון על כיסא המלוכה היה פרננד עומד למשפט צבאי, אבל בעיני הבוּרְבּוֹנים היה זה מעשה ראוי לשבח. פרננד חזר לצרפת כסגן־משנה, ובשנת 1823, בימי מלחמת ספרד, קיבל דרגת סרן. באותו זמן כבר התחיל דנגלר בעסקי הספסרות שלו. פרננד הוא ספרדי, לכן נשלח למדריד, כדי לדווח משם על הלכי הרוח אצל הספרדים. שם נפגש עם דנגלר והתיידד איתו. הוא הבטיח לגנרל שלו את תמיכת המלוכנים הספרדים, הוליך את גדודו בדרכים שרק הוא הכירן ובערוצים שהמלוכנים שמרו עליהם. אחרי מלחמת ספרד קיבל דרגת קולונל ואת אות ליגיון הכבוד והתואר הרוזן דה־מורסף. וזה לא הכול. כשמרדה

יוון בתורכיה, קיבל הרוזן דה־מורסף רשות לשרת ביוון ונתקבל לשירותו של הפחה עלי כגנרל־מדריך. לפני שנהרג הפחה הוא הוריש לרוזן דה־מורסף כסף רב, שאיתו חזר לצרפת. הוא קיבל רשות להחזיק בדרגת גנרל, וכיום יש לו בית נהדר בפאריס ברחוב הֶדְלֶר מס׳ 27."

"ומרצדס? אמרו לי שהיא נעלמה," אמר אב־המנזר.

"נעלמה כמו השמש, שנעלמת וזורחת למחרת."

"האם גם לה שיחק המזל?"

"מרצדס היא אחת מהגבירות הנכבדות ביותר בפאריס," השיב קדרוס. "היא היתה מיואשת אחרי שנעלם אדמונד, ואז ירד עליה אסון חדש: גיוסו של פרננד. היא לא ידעה על פשעו, והתייחסה אליו כאל אח. שלושה חודשים עברו עליה בדמעות, בלי לדעת מה עלה בגורלם של אדמונד ושל פרננד, בלי ידיד חוץ מדנטס הזקן שגסס לעיניה. אבל ערב אחד חזר פרננד, במדי סגן־משנה, והיא שמחה לראות פני ידיד. מעולם לא שנאה את פרננד. היא רק לא אהבה אותו. אחר מילא את ליבה, והאחר הזה היה עתה נעדר. אולי מת. דנטס הזקן אמר לה: 'אדמונד שלנו מת, לולא כן היה שב אלינו'. אילו נשאר הזקן בחיים אולי לא היתה מרצדס נישאת לפרננד. קיומו היה כתוכחה על בגידתה. פרננד ידע זאת. הוא שב כשנודע לו שהזקן מת. בפגישתו השניה עם מרצדס הזכיר לה שהוא אוהב אותה. מרצדס ביקשה ממנו לחכות שישה חודשים, כדי לבכות על אדמונד. אחרי שישה חודשים נישאה לו, בכנסיית אַקוּל."

"אותה כנסיה שבה היתה אמורה להינשא לדנטס," לחש אב־המנזר, "רק החתן התחלף."

"בדרך לכנסיה, כשעברו על־פני פונדק 'רזרבה' התעלפה מרצדס," המשיך קדרוס לספר. "פרננד היה מאושר יותר ממנה אך לא שקט. הוא פחד משובו של אדמונד, לכן עזב את מרסיי, יחד עם אשתו, שמונה ימים אחרי החתונה."

"ראית מאז את מרצדס?" שאל אב־המנזר.

"כן, בימי מלחמת ספרד, בפֶּרְפִּינְיָאן, שם השאיר אותה פרננד. היא טיפלה בבנה."

אב־המנזר נרעד, "בנה?"

"כן," השיב קדרוס. "היא עסקה אז בחינוכו של אַלְבֶּרְט הקטן."

"אבל כדי לחנך בן היה עליה להיות משכילה. דנטס סיפר לי שהיא בת של דייג פשוט, יפה אבל לא מלומדת."

"מרצדס יכלה להיות מלכה, אדוני, אילו היה מנהג להניח את הכתר על הראשים היפים והנבונים ביותר. היא למדה ציור, מוסיקה, הכול. לי נדמה שהיא למדה הרבה כדי להסיח את דעתה, כדי לשכוח. היא עשירה, היא רוזנת, אבל לדעתי היא אינה מאושרת."

"מדוע אתה חושב כך?"

"כשסבלתי מעוני ביקשתי עזרה מִידִידַי לשעבר. דנגלר לא הסכים אפילו לקבל אותי בביתו, ופרננד שלח לי מאה פרנק בידי משרתו. אבל כשיצאתי מבית מורסף צנח לרגלי

ארנק עם עשרים וחמישה לואי. הרמתי את ראשי וראיתי את מרצדס סוגרת את התריס."

"ומה קרה למר וילפור?" שאל אב־המנזר.

"אותו לא הכרתי ולא יכולתי לבקש ממנו טובה."

"מה עלה בגורלו? ומה היה חלקו באסונו של דנטס?"

"לא ידוע לי. זמן־מה לאחר מאסרו של אדמונד נשא וילפור לאשה את העלמה דה סנט מראן ועזב את מרסיי. ודאי גם לו היה מזל. ודאי גם הוא עשיר כמו דנגלר ופרננד. רק אני נשארתי עני ואלוהים שכח אותי."

"לא, ידידי," אמר אב־המנזר. "רק נדמה שאלוהים שוכח. מגיע רגע שהוא נזכר, והרי לך הוכחה."

אב־המנזר הוציא מכיסו את היהלום.

"קח ידידי," אמר, "קח, הוא שלך."

"שלי? רק שלי?" קרא קדרוס. "אדוני, אינך לועג לי?"

"את היהלום הזה היה עלי לחלק בין כל ידידי דנטס. עכשו אני רואה שהחלוקה מיותרת. קח את היהלום ומכור אותו, מחירו חמישים אלף פרנק. סכום זה יספיק, אני מקווה, להוציא אותך מדלותך."

"אדוני," אמר קדרוס והושיט אליו יד רועדת. "אדוני, אל תלעג לאיש מסכן."

"לעולם אינני לועג," אמר אב־המנזר. "אבל אני מבקש תמורה."

קדרוס, שכבר נגע ביהלום, נרתע.

אב־המנזר חייך.

"אני מבקש רק את ארנק־המשי האדום שמר מורל השאיר על האח של דנטס הזקן. אמרת שהוא עדיין בידך."

קדרוס ניגש לארון עץ, הוציא ממנו ארנק־משי אדום ומרופט, נתן אותו לאב־המנזר וקיבל ממנו את היהלום.

"איש אלוהים אתה, אדוני!" צעק קדרוס. "הרי אף אחד לא ידע שאדמונד נתן לך יהלום, יכולת לשמור אותו לעצמך."

"אתה היית עושה כך," לחש אב־המנזר.

הוא קם ממקומו, נטל את כובעו וכפפותיו ואמר: "כל מה שסיפרת לי הוא אמת?"

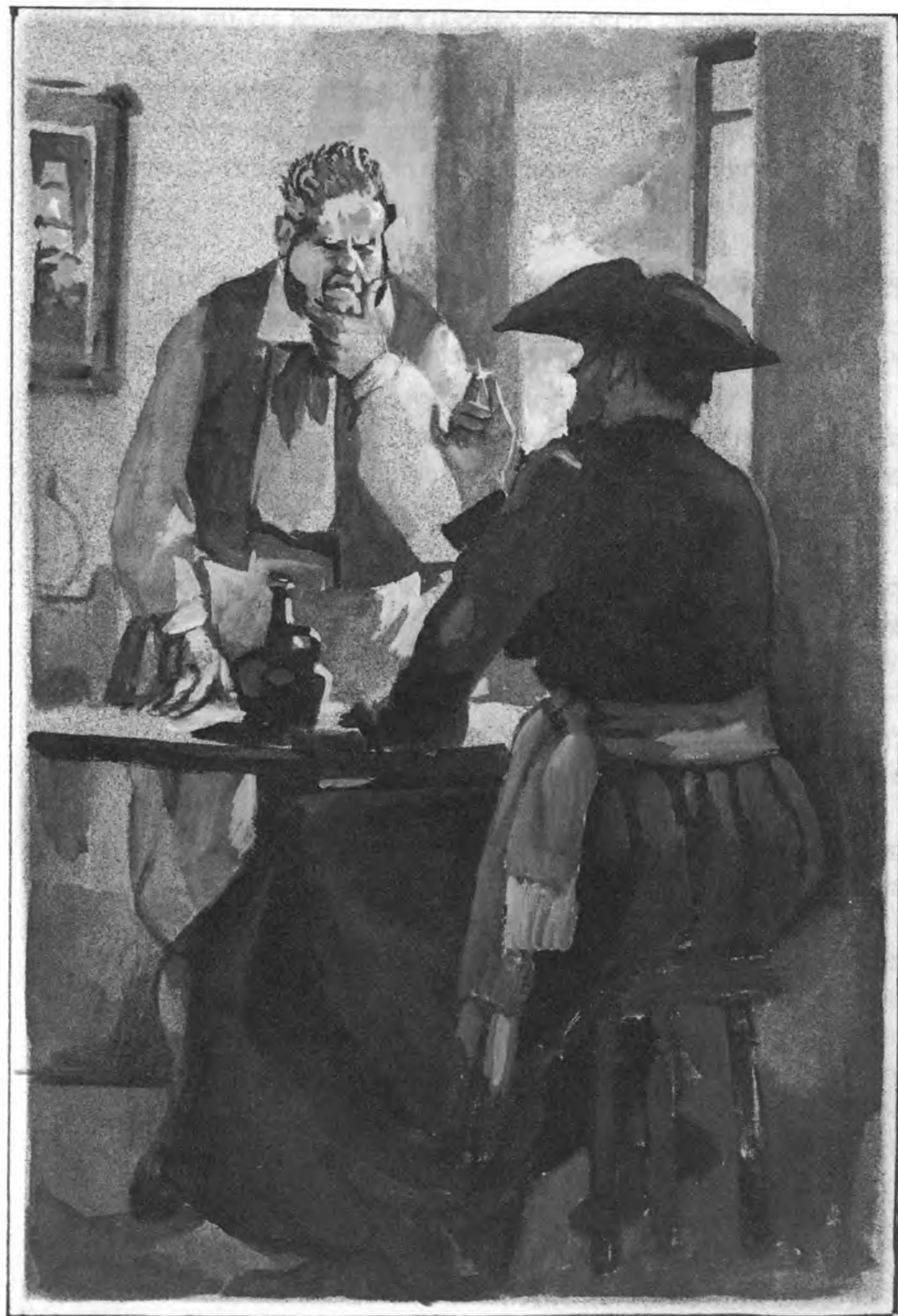
"אני נשבע."

"טוב," אמר אב־המנזר. "הלוואי שתפיק תועלת מכסף זה. אני מתרחק מהאנשים העושים רעות איש לרעהו."

הוא נחלץ בקושי מחיבוקיו הנלהבים של קדרוס, שליווה אותו החוצה, עלה על סוסו ורכב לדרכו.

כשפנה קדרוס לחזור הביתה ראה את הקרקונט העומדת מאחוריו, רועדת יותר מתמיד.

"האם כל מה ששמעתי נכון?" שאלה.

"כן, הוא נתן לנו את היהלום, לנו בלבד," אמר קדרוס בשמחה.

"ואם הוא מזוייף?" שאלה האשה.

קדרוס החוויר. "מזוייף?" קרא. "למה יתן לנו האיש יהלום מזוייף?"

"כדי להוציא ממך את כל הסודות, מטומטם!"

קדרוס היה המום לרגע, הניח את כובעו על המטפחת האדומה הקשורה לראשו ואמר: "אני אברר."

"איך?"

"ביריד של בוקֵיר יש סוחרי־תכשיטים מפאריס. אני אראה להם את היהלום. שמרי על הבית, אשה, בעוד שעתיים אחזור."

"חמישים אלף פרנק!" אמרה הקרקונט לעצמה. "זה חתיכת כסף... אבל לא הון."

28

רְשׁוּמוֹת בֵּית־הַכֶּלֶא

למחרת היום שבו קרה מה שקרה על אם הדרך בין בֶּלְגַארְד לבוֹקֵיר בא אל ראש עיריית מרסיי אדם כבן שלושים או שלושים ושתיים, בפְרָאק כחול, מכנסי כותנה צהובים וזיג לבן. ממבטאו ומצורתו ניכר מוצאו הבריטי.

"אדוני," אמר האיש, "אני הסוכן הראשי של חברת תוֹמְפְסוֹן ופְרֶנְטְש ברומא. זה עשר שנים יש לנו קשרי־מסחר עם בית־המסחר מורל את בנו ממרסיי. השקענו כמאה אלף פרנק בעסקים אלה. עתה שמענו שמורל עומד לפשוט את הרגל, ואנו מודאגים. באתי במיוחד מרומא לבקש ממך פרטים על בית־העסק הזה."

"אדוני," ענה לו ראש העיר, "אכן ידוע לי שבארבע או חמש השנים האחרונות אין האסון מרפה ממר מורל, הוא איבד ארבע או חמש אוניות בזו אחר זו, ופשט את הרגל פעמים מספר, אבל אין לי רשות לתת לך מידע על מצב רכושו, אף שאני אחד מבעלי חובו הקטנים. שאל אותי, כראש עיר, מה דעתי על מר מורל, ואענה לך שהוא אדם ישר ושעד עתה מילא את כל התחייבויותיו בדייקנות מושלמת. זה כל מה שאני יכול לומר לך. אם אתה רוצה לדעת עוד שאל את מר בוּביל, המפקח על בתי־הסוהר. נדמה לי שמורל חייב לו מאתיים וחמישים אלף פרנק. הוא בוודאי יודע יותר פרטים."

מר בוביל ישב בלשכתו. למראהו נרתע האנגלי בתנועת הפתעה, כאילו לא בפעם הראשונה נפגש עימו, אבל מר בוביל היה עצוב ומוטרד, ומחשבותיו לא תעו אל העבר. האנגלי הציג לו את השאלה ששאל את ראש העיר, באותן מלים ובאדישות בריטית.

"מה השאלה, אדוני," קרא מר בוביל. "לחששותיך יש יסוד. אתה רואה בעיניך אדם מיואש. השקעתי מאתיים וחמישים אלף פרנק בבית מוֹרֶל. זאת הנדוניה של בתי, שחתונתה תתקיים בעוד כשבועיים. על מורל לשלם לי מאה אלף ב־15 בחודש זה ומאה אלף ב־15 בחודש הבא. הודעתי לו מראש שאני רוצה שידייק בזמני הפרעון. לפני חצי־שעה הודיע לי שאם לא תחזור ספינתו 'פרעה' עד 15 בחודש לא יוכל לפרוע לי את התשלום הראשון."

"זה נראה כמו דחיה," אמר האנגלי.

"זה נראה כמו פשיטת רגל!" צעק בוביל בייאוש.

האנגלי הרהר רגע ואמר:

"אדוני, אתה סבור שפרעון החוב בסכנה?"

"אני רואה את החוב כאבוד."

"ובכן, אקנה ממך את שטר החוב."

"בוודאי במחיר מציאה?"

"לא, בעד מאתיים אלף פרנק. בית העסק שלנו אינו מעוניין במציאות," אמר האנגלי בצחוק.

"ואתה תשלם?"

"במזומן."

האנגלי שלף מכיסו צרור של שטרות בנק, כנראה סכום כפול מן החוב האבוד. ברק של שמחה האיר את פניו של מר בוביל, אך הוא השתלט על עצמו ואמר:

"עלי להזהיר אותך, אדוני, שכנראה לא תוציא אפילו שישה אחוזים משטר החוב."

"זה לא נוגע לי," השיב האנגלי. "זה נוגע לאדונים תומפסון ופרנטש. אולי הם מעוניינים להרוס מהר את העסק המתחרה. אני יודע רק שעלי לתת לך את הסכום במזומן, בעד העברת החתימה; אלא שאני מבקש ממך דמי־תיווך."

"בצדק, אדוני," צעק מר בוביל. "דרך כלל זה אחוז וחצי משווי העיסקה. אולי אתה רוצה שניים, שלושה, או חמישה אחוזים? דבר!"

"אדוני," הצטחק האנגלי, "איננו עושים עיסקאות מסוג זה. דמי התיווך שלי הם מסוג אחר."

"דבר אדוני, אני מקשיב."

"אתה מפקח על בתי־הסוהר?"

"יותר מארבע־עשרה שנים."

"בידך הרשימות על המאסרים והשחרורים?"

"כמובן."

"ליד רשומות אלה בוודאי יש הערות על האסירים."

"לכל אסיר יש תיק."

"אדוני, ברומא גידל אותי אב־מנזר מסכן שנעלם ביום בהיר אחד. נודע לי שהוא היה במצודת איף ומת שם. אני רוצה פרטים על מותו."

"מה היה שמו?"

"פַרְיָה."

"אני זוכר אותו היטב," קרא מר בוביל, "הוא היה משוגע."

"ייתכן. במה ניכר שגעונו?"

"הוא טען שיש לו מידע על אוצר, והיה מציע סכומי־עתק לממשלה אם ישוחרר."

"מסכן! ומתי מת?"

"לפני חמישה או שישה חודשים, בפברואר."

"יש לך זכרון טוב."

"אני זוכר את תאריך מותו מפני שבאותו זמן קרה אירוע חריג."

"אפשר לשאול מהו?"

"במרחק כחמישים רגל מהצינוק של אב־המנזר היה צינוק של סוכן בונפרטיסטי, אחד מאלה שסייעו לנפוליאון לחזור לצרפת בשנת 1815. היה זה איש מסוכן. הזדמן לי לראות אותו בשנת 1816 או 1817. ירדתי לתא שלו עם ליווי חוליית חיילים. האיש עשה עלי רושם חזק, לעולם לא אשכח את פניו."

חיוכו של האנגלי לא נראה.

"אמרת שחמישים רגל..."

"...הפרידו בין שני התאים, אבל הבונפרטיסט, דנטס... זה היה שמו, השיג או הכין כלי עבודה וחפר מנהרה בין שני התאים."

"הם חצבו מנהרה כדי לברוח?"

"נכון. אבל לרוע מזלם חלה פריה בשיתוק ומת. תוכנית הבריחה של המת הופרה, אבל לא של החי. אדרבא, דנטס השתמש במות חברו כדי לברוח. ודאי חשב שגופות האסירים המתים במצודת איף נקברות בבית־קברות רגיל; הוא העביר את המת לחדרו, נכנס במקומו לשק וחיכה לשעת הקבורה."

"נראה שהיה לו אומץ־לב לא רגיל," אמר האנגלי.

"כבר אמרתי לך, אדוני, שהיה זה אדם מסוכן. למזלה נפטרה ממנו הממשלה."

"איך?"

"למצודת איף אין בית־קברות. את המתים משליכים לים, אחרי שקושרים לרגליהם כדור־תותח בקוטר שלושים ושישה מ"מ."

"ובכן?" שאל האנגלי. כנראה עדיין לא תפס את משמעות הדברים.

"ובכן, קשרו לרגליו כדור תותח שלושים ושישה מ"מ והשליכו אותו לים. תאר לעצמך את תמהונו של הבורח כשהרגיש שמעיפים אותו מהמצודה אל הצוקים למטה. הייתי רוצה לראות את פרצופו ברגע ההוא."

"זה קצת קשה."

"לא נורא," אמר מר בוביל, שמח בגלל מאתיים אלף הפרנק שחזרו אליו. "אני מתאר לעצמי את פרצופו."

והוא פרץ בצחוק.

גם האנגלי צחק כדרך האנגלים, בקצה השפתיים.

"וכך נפטר מנהל המצודה בבת אחת גם מן האסיר המטורף וגם מן האסיר הזועם," אמר מר בוביל.

"יש מסמך על המקרה הזה?" שאל האנגלי.

"כן, תעודת־פטירה. בשביל קרובי־המשפחה של דנטס, שאולי יתעניינו פעם אם הוא חי או מת."

"נחזור אל הרשומות," אמר האנגלי.

"בוא נא ללשכתי," אמר מר בוביל.

בלשכתו של מר בוביל היה מספר לכל רשומה ולכל תיק היתה מגרה. המפקח הושיב

את האנגלי בכורסה, הניח לפניו את התיקים הנוגעים למצודת איף, הניח לו לדפדף בהם והתיישב בפינה, לקרוא עיתון.

עד מהרה מצא האנגלי את הרשימות על אב־המנזר פַּרְיָה. נראה שהסיפור מעניין אותו. הוא המשיך לדפדף עד שהגיע לדפים בעניינו של אדמונד דנטס. הכול היה שם: כתב ההלשנה, החקירה, העתירה של מורל, חתימתו של דה־וילפור. חרש קיפל את כתב־ההלשנה ותחב אותו לכיסו. הוא ראה שמדו"ח החקירה הושמט השם נוּאַרְטְיֶה, ושבעתירה מ־10 באפריל 1815 הפריז מורל בכוונה, לפי עצתו של ממלא מקום התובע המלכותי, בתיאור שירותיו של דנטס לקיסר, מפני שזה היה בתוך "מאה הימים". עתה הבין שהעתירה הזאת לא נשלחה לנפוליאון. וילפור שמר אותה, ובימי הרסטורציה השניה היה זה הנשק של התובע המלכותי. כשראה את ההערה שנוספה ליד השם "אדמונד דנטס" כבר לא התפלא:

"אדמונד דנטס.
בונפרטיסט מושבע. היה פעיל בהחזרת נפוליאון מן האי אַלְבָּה.
להחזיק אותו בחשאי, בהשגחה קפדנית מאוד."

תחת שורות אלה נוספה הערה בכתב־יד אחר: "אין מה לעשות."

האנגלי הבין שאת ההערה הסופית הזאת כתב מפקח שהתעניין בגורלו של דנטס. ושההערה שראה ליד השם דנטס נכתבה בידו של דה־וילפור.

המפקח, שישב בפינה וקרא בנחת את העיתון "הדגל הלבן", לא ראה איך תחב האנגלי לכיסו את מכתב־ההלשנה שכתב דנגלר בפונדק "רזרבה" עם הבול שהעיד כי הוא נשלח ממרסיי ב־26 במרס, ושׂשק־הדואר הורק בשעה שש בערב.

מר בוביל ייחס חשיבות רבה למאתיים אלף הפרנקים שלו ומעט מאוד חשיבות לפיסת הנייר הזאת. גם אילו היה רואה מה שעשה האנגלי לא היה סבור שזאת עילה לריב.

"תודה," אמר האנגלי. "יש לי כל מה שרציתי. עכשו אמלא את הבטחתי. חתום על שטר החוב, תן לי אותו, ציין שקיבלת ממני את הכסף, ואני אתן לך אותו."

הוא פינה את הכיסא ליד שולחן־הכתיבה ומר בוביל התיישב בו מיד, חתם על השטר ומסר אותו לאנגלי, ואת הכסף שקיבל ספר והכניס לקופה.

29

בֵּית מוֹרֶל

כל מי שעזב את מרסיי וחזר אליה אחרי שנים היה רואה שבית המסחר של מורל השתנה מאוד. נעלמו הפרצופים הצוהלים של הסוכנים הזריזים שהיו עוברים במסדרונות עם עטים תקועים מאחורי אוזניהם, ובחצר לא נראו חבילות ולא נשמעו קריאות וצחוק. המסדרון היה שומם ובחצר נשארו רק שניים מהפקידים. האחד, צעיר כבן עשרים ושלוש או עשרים וארבע, עמנואל ריימונד הרבו, בחיר־לבה של העלמה מורל. הוא נשאר בבית־העסק אף שהוריו דיברו על ליבו לעזוב אותו. השני היה ישיש שתום־עין שהכינוי קוֹקְלֶס נדבק אליו. שינוי מיוחד במינו חל במעמדו של קוקלס: בבת־אחת הועלה לדרגת קופאי וירד לדרגת משרת, ועם זאת נשאר כפי שהיה, אדם טוב־לב, סבלני ומקפיד מאוד בחישוביו.

באווירת העצב שעטפה את בית־העסק מורל היה קוקלס איתן כצוק סלע, ולא מפני שהיה חסר רגש אלא להיפך. הסוכנים והפקידים האחרים נטשו את בעל הספינות בצרתו כמו עכברים הנוטשים, כפי שמספרים, אוניה טובעת. קוקלס ראה שהם עוזבים ולא התעניין מדוע. הוא התעניין רק במספרים. עשרים שנה עבד בבית־העסק וכל השנים האלה נפרעו החשבונות כסדרם. הוא לא העלה על דעתו שפרעון התשלומים עלול להיפסק, כאותו טוחן שמי הנהר מניעים את טחנתו ושאינו מעלה על דעתו שהנהר יחדל לזרום. גם תשלומי סוף החודש האחרון התבצעו בדייקנות למופת. קוקלס גילה טעות של שבעים סנט במאזן, לרעת מר מורל, ובאותו יום השיב לו עודף, ארבעה סוּ. מר מורל הניח אותם במגירה הכמעט ריקה ואמר:

"יפה קוקלס, אתה הקופאי הטוב ביותר בעולם."

קוקלס היה מאושר. שבח מפיו של מר מורל, האיש הישר ביותר במרסיי, החניף לו יותר ממענק של חמישים אקוּ.

לקראת סוף החודש נסע מורל ליריד של בוקֵיר ומכר שם כמה מתכשיטי אשתו ובתו ומכלי־הכסף שלו, וכך נשמר גם הפעם כבודו של בית העסק, אבל הקופה נשארה ריקה. השמועה הגיעה אל הבנקים והם סרבו להלוות לו כספים. היה עליו לשלם מאה אלף פרנק למר בוֹבִיל ב־15 בחודש ומאה אלף נוספים בחודש הבא, והאוניה "פרעה" היתה תקוותו היחידה. אוניה שהרימה עוגן יחד איתה בקלקוטה נכנסה לנמל מרסיי לפני חמישה עשר יום. מ"פרעה" לא הגיעו ידיעות.

זה היה מצב הדברים כשבא לבית־העסק השליח של תומפסון ופרנטש.

עמנואל, שכל פרצוף חדש הפחיד אותו מפני שראה בו עוד נושה, רצה לחסוך ממר מורל צער נוסף, ושאל את האורח מה רצונו. האיש ענה שהוא רוצה לשוחח עם מר מורל ביחידות, ועמנואל הורה לקוֹקלֶס להוליך אותו אליו.

על המדרגות פגשו נערה יפה כבת שש־עשרה או שבע־עשרה שנתנה בזר מבט חרד.

קוקלס לא שם לב להבעת פניה אך היא לא נעלמה מעיני הזר.

"אדון מורל בלשכתו, העלמה יוליה?" שאל הקופאי.

"כך נדמה לי," ענתה הנערה בהיסוס; "בדוק, קוקלס, אם אבי שם, ואחר כך הודע על בוא האדון."

"אין טעם להודיע עלי, עלמה," אמר האנגלי. "מר מורל אינו מכיר את שמי. אני הסוכן הראשי של האדונים תומפסון ופרנטש מרומא, שיש להם קשרים עם בית־העסק של אביך."

הנערה החווירה ועלתה למשרד, אל עמנואל. קוקלס פתח דלת והכניס את הזר לחדר המבוא של הקומה השניה, פתח עוד דלת, סגר אותה מאחורי גבו, השאיר את שליח החברה תומפסון ופרנטש לרגע לבדו, חזר אליו ורמז לו להיכנס.

מר מורל ישב ליד השולחן, חיוור מול טורי־מספרים מפחידים בסעיף "חובה" בספר החשבונות. כשנכנס הזר סגר את הספר, קם ממקומו והציע לו כיסא.

ארבע־עשרה השנים שינו לא מעט את הסוחר שהיה כבן שלושים ושש בתחילת סיפורנו ועתה עמד על סף שנתו החמישים. שיבה זרקה בשערותיו, מצחו היה חרוש קמטי־דאגה והוא חדל להביט ישר בעיני אנשי שיחו. האנגלי הביט בו בסקרנות.

"אדוני," אמר מורל, שמבט זה הטריד אותו, "רצית לשוחח איתי?"

"כן, אדוני, אתה יודע מדוע אני בא?"

"אתה הנציג של תומפסון ופרנטש, כך סיפר לי הקופאי."

"חברת תומפסון ופרנטש עומדת לשלם בצרפת בחודש הזה ובחודש הבא ארבע מאות אלף פרנק. אנשי החברה יודעים שאתה מדייק בתשלומיך והם אספו את כל השטרות הנושאים את חתימתך. עלי לקבל את הכסף בתאריך המסומן על השטרות, ולהשתמש בו."

מורל נאנח אנחה עמוקה והעביר יד על מצחו.

"יש בידך שטרות בחתימת ידי, אדוני?" שאל.

"כן, אדוני, בסכום גדול."

"איזה סכום?" שאל מורל בקול שקט לכאורה.

"קודם כול, הִנה שטר בסך מאתיים אלף פרנק על־שם בוּבִיל, בחתימת ידך. אתה מכיר בחובך כלפי בוביל?"

"כן, אדוני. הוא הילווה לי את הכסף בריבית של ארבעה וחצי אחוזים לשנה לפני חמש שנים."

""מתי עליך לפרוע אותה?"

"מחצית ב־15 בחודש זה, ומחצית ב־15 בחודש הבא."

"ועוד שטרות בסך שלושים ושניים אלף פרנק בחתימת ידך שהועברו לצד שלישי."

"אני מודה בכול," השיב מורל ולחייו האדימו. הוא ידע שבפעם הראשונה בחייו לא יוכל לשלם את חובותיו. "זה הכול?"

"לא, אדוני, בידי לסוף החודש הבא, עוד ניירות־ערך לפרעון בסכום של מאתיים שבעים וארבעה אלף פרנק בלבד."

"מאתיים שבעים וארבעה אלף!" חזר מר מורל.

"כן," ענה האנגלי, ואחרי דומיה קצרה המשיך. "מר מורל, עלי לומר לך כי השמועות מספרות שאינך מסוגל לפרוע את חובותיך, אף כי ידוע שאתה איש ישר."

מר מורל החוויר.

"אדוני," אמר, "עד עתה, זה כעשרים וארבע שנים מאז ירשתי את בית העסק מאבי, שניהל אותו שלושים ושלוש שנים, עד עתה לא היה שטר בחתימת מורל את בנו שלא נפרע."

"ידוע לי," השיב האנגלי. "אבל נדבר בכנות, כאנשי־כבוד. האם תפרע גם את השטרות האלה באותה דייקנות?"

מורל רעד.

"לשאלות כנות יש לענות בכנות. אפרע את חובי אם תגיע ספינתי בשלום לנמל כפי שאני מקווה. אם היא תגיע היא תביא לי רווחים שיכסו את ההפסדים שלי. אבל אם גם 'פרעה'..."

דמעות נראו בעיני בעל הספינות.

"ובכן," שאל בן שיחו, "אם גם הסכומים האחרונים האלה יחסרו לך?"

"לצערי," אמר מר מורל, "לאחר שהסתגלתי לאסון יהיה עלי להסתגל לבושה. אני סבור שאהיה מוכרח לדחות את פרעון חובותי."

"אין לך ידידים שיכולים לעזור לך?"

"לאסון אין ידידים, כידוע."

"אמת," לחש האנגלי. "וכך נותרה לך רק תקווה אחת?"

"אחת ויחידה."

"האחרונה?"

"האחרונה."

"ואם גם תקווה זו תכזיב אותך..."

"זה יהיה הקץ, אדוני, קץ כל הקיצים."

"כשבאתי אליך נכנסה אוניה לנמל."

"ידוע לי, אדוני. בחור שנשאר נאמן לי באסוני מבלה חלק מזמנו בשדרה שבקצה ביתי בתקווה לבשר לי הראשון בשורה טובה. הוא סיפר לי על האוניה הזאת."

"אין זו אונייתך?"

"לא, זאת אוניה מבורְדוֹ, 'ז'ירוֹנְדָה'. גם היא באה מהודו."

"אולי היא מביאה בשורה מ'פרעה'?"

"אומר לך את האמת, אדוני, אני פוחד מבשורות רעות יותר מאשר מפני אי הוודאות. באי הוודאות עדיין יש שמץ תקווה. האיחור הזה אינו טבעי; 'פרעה' יצאה מקלקוטה ב־5 בפברואר והיתה אמורה להיות פה לפני חודש."

"מה קורה?" אמר האנגלי והיטה את אוזנו. "מה הרעש הזה?"

"אלי שבשמים! אלי שבשמים!" קרא מורל והחוויר, "מה עוד קרה?"

המולה גדולה נשמעה בחדר־המדרגות, קול צעדים רבים וזעקת כאב.

מורל קם ממקומו כדי לפתוח את הדלת, אבל כוחותיו אזלו והוא צנח על הכורסה.

שני הגברים ישבו זה מול זה. כל גופו של מורל רעד, והזר הביט בו ברחמים. ההמולה חדלה, ונשמעו צעדי אנשים מטפסים חרש במדרגות. מפתח הוכנס לחור־המנעול של דלת הכניסה וציריה חרקו.

"רק לשני אנשים יש מפתח לדלת הזאת, לקוקלס וליוליה," אמר מורל בלחש. דלת החדר נפתחה ועל הסף נראתה הנערה, לחייה שטופות־דמע. מורל קם ברעד ונשען על ידיות הכורסה. הוא רצה לשאול, אך קולו בגד בו.

"הו, אבי!" קראה הצעירה ושילבה את ידיה, "סלח לבתך על הבשורה הרעה שהיא מביאה!"

מורל החוויר עוד יותר ויוליה השליכה את עצמה אל זרועותיו.

"אבא! אבא!" קראה, "חזק ואמץ!"

"גם 'פרעה' טבעה?" שאל מורל בקול חנוק.

העלמה רק נענעה בראשה, נשענת על חזה אביה.

"והצוות?" שאל מורל.

"ניצל," אמרה, "האוניה מבורְדוֹ, שנכנסה זה־עתה לנמל, הצילה את הצוות."

מורל נשא את ידיו השמימה בהבעה של השלמה והודיה.

"שבח לאלי!" אמר, "רק אני נפגעתי."

על אף הבעת האדישות של האנגלי נשרה דמעה מעינו.

"היכנסו," אמר מורל, "היכנסו. ודאי כולכם עומדים ליד הדלת."

מרת מורל נכנסה, מתייפחת ועמנואל אחריה, ובירכתי חדר־המבוא נראו פניהם הקשוחים של שמונה מלחים עירומים למחצה. למראה האנשים האלה נרעד האנגלי ועשה צעד אחד לקראתם, אך מיד נעצר ונסוג לפינה המרוחקת והחשוכה ביותר שבחדר.

גברת מורל התיישבה בכורסה והחזיקה בידי בעלה, שבתה נשענה על חזהו. עמנואל עמד באמצע הדרך כמקשר בין המשפחה ובין המלחים, שעמדו על הסף.

"איך קרה הדבר?" שאל מורל.

"גש הנה, פֶּנֶלוֹן," אמר הצעיר, "וספר."

מלח זקן ושזוף התקדם, מגלגל כובע בין ידיו.

"שלום, מר מורל," אמר, כאילו עזב אמש את מרסיי ושב זה עתה מאֶקס או מטולון.

"שלום, ידידי," אמר בעל־הספינה ולא כבש חיוך דומע. "איפה רב־החובל?"

"רב־החובל חלה ונשאר בפַּלְמָה. בעזרת האל תראה אותו בקרוב בריא ושלם."

"יפה... דבר, פֶּנֶלוֹן," אמר מר מורל.

פנלון העביר מעט טבק־לעיסה מלחיו השמאלית ללחיו הימנית, שם את ידו לפני פיו, הפנה את ראשו וירק יריקה שחורה אל הפרוזדור. הושיט רגל אחת קדימה והתנדנד. "מה שנוגע לאוניה, מר מורל," אמר, "היינו משהו בין כף בְּלָן לכף בּוּיְדוֹר. היתה רוח ערב נאה ושטנו לכיוון דרום־דרום־מערב. אחרי שהתנדנדנו שמונה ימים על ים שקט. רב־החובל גוֹמֶר אומר לי: 'אבא פנלון, מה אתה חושב על העננים שם באופק?' ואני אומר לו: 'מה אני חושב, רב־חובל! אני חושב שהם מתרוממים יותר מדי מהר, בלי רשות, ושהם יותר מדי שחורים ויש להם כוונות רעות.' והוא אומר, 'זאת גם דעתי, ויש לנו יותר מדי מפרשים מתוחים בשביל הרוח שתהיה. היי! אתה שם! גוללו את המפרש הקיצוני ואת המפרש העליון! וגם את המפרש הראשי!' אחרי חמש דקות כבר שטנו רק בכוח המפרשים הצדדיים, ואז אמר לי רב־החובל, 'ובכן, אבא פנלון, למה אתה מניע את הראש?' ואני אמרתי, 'לו הייתי במקומך לא הייתי נשאר בנתיב הזה,' והוא אמר, 'אתה צודק, זקן, עוד מעט תהיה סערה הגונה,' ואני אמרתי: 'רב־חובל, תהיה סערה לא נורמלית, או שאני כבר לא מבין כלום.' הרוח התקרבה כמו ענן של אבק, אבל למזלנו רב־החובל הוא בחור שמבין עניין. הוא צעק, 'קפלו שתי צוֹמוֹת במפרשים העליונים! שחררוּ את החבלים האמצעיים, הפנו ירכתיים לרוח, קפלו את המפרשים העליונים, הכבידו בגלגלות את החבלים!'"

"בכל אלה לא די באזורים האלה," התערב האנגלי בשיחה. "אני הייתי מוריד ארבע צומות והייתי נפטר מן המפרש הקדמי התחתון."

קולו האיתן, הבלתי־צפוי, החריד את כולם. פנלון האהיל בידו על עיניו, נעץ מבט באיש המבין כל־כך את תמרוניו של הרב־החובל שלו, ואמר בקול מביע כבוד:

"עשינו יותר מזה, אדוני. קיפלנו את מפרש הירכתיים והפנינו את מוט ההגה אל הרוח ואחרי עשר דקות קיפלנו את כל המפרשים העיליים ושטנו ללא כל מפרש."

"הספינה היתה ישנה מדי," אמר האנגלי.

"כן, אדוני, זאת סיבת האסון. אחרי שתים־עשרה שעות נפתח בה סדק והמים חדרו אליה. 'פנלון,' אמר לי רב־החובל, 'אני חושב שאנחנו טובעים, זקן. תן לי את מוט ההגה ורד לבדוק מה קורה בבטן האוניה.' אני נותן לו את ההגה, יורד ורואה שהמים כבר עלו לגובה של שלוש רגליים, ואני חוזר וצועק: 'למשאבות, למשאבות!' אבל כבר היה מאוחר מדי. ככל ששאבנו יותר חדרו יותר מים. אחרי ארבע שעות אמרתי: 'בחיי! אם אנחנו טובעים, נרים ידיים! מתים רק פעם אחת!' ורב־החובל אמר לי: 'זאת הדוגמה שאתה נותן, רב־מלחים פֶּנֶלוֹן? חכה רגע! חכה רגע!' והוא נכנס לתא שלו והוציא משם שני אקדחים, ואמר: 'הראשון שיעזוב את המשאבה יחטוף כדור בראש.'"

"טוב מאוד," אמר האנגלי.

"אין דבר שנותן אומץ־לב יותר," המשיך הספן, "וגם השמים התחילו להתבהר והרוח חדלה אבל המים המשיכו לעלות בתוך האוניה. לא הרבה, אולי שתי אצבעות בשעה. זה נראה כמו לא־כלום, אבל אחרי שתים־עשרה שעות זה שתי רגליים. שתי רגליים ועוד שלוש, שכבר היו קודם, זה חמש רגליים מים. אוניה עם כל־כך הרבה מים בבטן אפשר לחשוב אותה לטבועה. ואז אמר רב־החובל: 'שיהיה כך, זה מספיק. אדון מורל לא יוכל לטעון שלא עשינו כל מה שיכולנו כדי להציל את האוניה. הגיע הזמן להציל את האנשים. לסירת ההצלה, ילדים, מהר!'

"שמע, אדון מורל, אהבנו מאוד את 'פרעה', אבל את החיים אהבנו עוד יותר. האוניה שקעה תחת הרגליים שלנו. הורדנו את סירת ההצלה לים ונכנסנו אליה, כל השמונה. רב־החובל ירד אחרון. יותר נכון הוא לא ירד. הוא לא רצה לעזוב את האוניה ואני תפסתי אותו, זרקתי אותו לסירה וזרקתי אליה את עצמי. זה היה ממש ברגע האחרון. אחרי שקפצתי נשבר גשר הסיפון, אחרי עשר דקות שקע החרטום, ואחריו שקעו הירכתיים, והאוניה הסתובבה סביב עצמה כמו כלב סביב הזנב שלו. ואחר־כך שלום, חברים, שלום 'פרעה'. שלושה ימים היינו בסירה בלי לאכול ובלי לשתות, וכבר חשבנו להפיל גורל, את מי לאכול, ואז ראינו את ה'ז'ירוֹנְדָה'. אותתנו אליה והיא פנתה אלינו ושלחה את סירת ההצלה שאספה אותנו. כך היו הדברים, אדון מורל, במלת הכבוד של מלח. לא כך, חברים?"

מילמול כללי היה האישור לכך שהמְסַפֵּר אמר את כל האמת.

"טוב, יְדִידַי," אמר מר מורל, "אתם אנשים ישרים ואני יודע שבאסון אשם רק מזלי הרע. זה רצון אלוהים ולא אשמת אנשים. נכבד את רצונו. כמה מגיע לכם בשכר ההפלגה?"

"לא נדבר על זה, אדון מורל."

"להיפך, נדבר רק על זה," ענה בעל־הספינות בחיוך עצוב.

"טוב, אז מגיע לנו שכר של שלושה חודשים," אמר פֶּנֶלוֹן.

"קוֹקְלֶס, שלם מאתיים פרנק לכל אחד מהאנשים הישרים האלה. אילו היה מצבי אחר, הייתי אומר, 'ותן להם עוד מאתיים פרנק, תוספת,' אבל הזמנים קשים ומעט הכסף שעדיין בידי כבר אינו שייך לי. סלחו לי ואל תאהבו אותי פחות."

פנלון הסתודד עם חבריו וחזר אל מר מורל. "מה שנוגע לזה, אדון מורל," אמר, העביר את הטבק מלחי אל לחי ושוב ירק אל הפרוזדור. "מה שנוגע לזה... החברים אומרים שלעת עתה די להם בחמישים פרנק. לשאר הם יכולים לחכות."

"תודה, יְדִידַי, תודה!" קרא מר מורל שהדברים נגעו ללבו. "אתם נהדרים, אבל קחו את שכרכם, ואם תמצאו עבודה קחו אותה. אתם חופשים."

הדברים האחרונים הרשימו מאוד את המלחים. הם החליפו מבטי בהלה. נשימתו של פנלון נעצרה והוא כמעט בלע את הטבק. למזלו הניח את ידו על גרונו.

"איך זה, אדון מורל," אמר בקול חנוק, "איך זה, אתה מפטר אותנו! אתה לא מרוצה מאיתנו?"

"לא זה העניין," אמר בעל־הספינות. "לא, להיפך, אני מרוצה מאוד, אבל מה לעשות, עכשו אין לי אוניות, ואין לי צורך במלחים."

"אין לך אוניות!" צעק פנלון. "אל תדאג, תבנה אחרות, אנחנו נחכה. אנחנו יודעים מה זה לחכות על מים שקטים."

"אין לי כסף לבנות ספינות אחרות, פנלון," השיב בעל־הספינות בחיוך עצוב. "אינני יכול לקבל את הצעתך, אבל אני מודה לך עליה."

"אם אין לך כסף, אל תשלם לנו. אנחנו נעשה מה שעשתה 'פרעה' המסכנה, נעלה על שרטון, ונגמר העניין."

"די, די, ידִידַי," קרא מר מורל בקול חנוק מהתרגשות; "לכו לדרככם, אני מבקש. ניפגש שוב בזמנים יותר טובים. עמנואל, לווה אותם ושים לב שכל ההוראות שלי יתמלאו."

"לפחות אמור להתראות, אדון מורל," אמר פנלון.

"כן, ידידי, לפחות להתראות, אני מקווה."

המלחים הלכו אחר הקופאי ועמנואל הלך אחריהם.

"עכשו," אמר בעל־הספינות לאשתו ולבתו, "הניחו אותי לרגע לבדי עם האדון הזה." והוא הביט בשליח של חברת תומפסון ופרנטש, שעמד דומם בפינה. לפני צאתה זרקה אליו העלמה מבט מתחנן. הוא השיב לה בחיוך, שנראה כמפתיע על פניו הקפואים. שני הגברים נשארו לבדם בחדר.

"אדוני," אמר מורל וצנח לתוך כורסתו, "ראית הכול, שמעת הכול, הכול ברור לך."

"ראיתי, אדוני," אמר האנגלי, "שקרה לך אסון לא־צודק נוסף, ואני רוצה לעזור. אני אחד מבעלי חובך העיקריים, נכון?"

"אתה אחד מאלה שבידם השטרות שעלי לפרוע בקרוב."

"אתה רוצה אַרְכָּה?"

"דחיית הפרעון אולי תציל את כבודי, ולכן את חיי."

"לכמה זמן אתה מבקש את הדחיה?"

מורל היסס רגע ואחר־כך אמר:

"לחודשיים."

"אתן לך ארכה של שלושה חודשים."

"אתה חושב שבית־העסק תומפסון את פרנטש..."

"אל תדאג, אדוני. אני מקבל על עצמי את האחריות. עכשו 5 ביוני."

"כן."

"חדש לי את החתימה על שטרות אלה ל־5 בספטמבר וביום ההוא בשעה אחת־עשרה בבוקר אבוא הנה."

"אני אחכה לך," השיב מורל, "ואז תקבל את הכסף או שאני אמות." את המלים האחרונות אמר בלחישה והזר לא היה יכול לשמוע אותן.

שטרות חדשים נכתבו והישנים נקרעו. הזר שמע את הבעות התודה באדישות בריטית ונפרד ממורל שליווה אותו עד הדלת. על המדרגות חיכתה לו יוליה.

"הו, אדוני!" אמרה ושילבה את ידיה.

"עלמה," אמר הזר, "יום אחד תקבלי מכתב חתום בשם סינבד המלח. מלאי בדיוק את כל ההוראות שיהיו במכתב, גם אם הן תיראינה לך מוזרות."

"כן, אדוני," השיבה הנערה.

"את מבטיחה?"

"אני נשבעת."

"יפה! שלום, עלמה. הישארי נא תמה וצנועה כפי שאת, ואני מקווה שאלוהים יגמול לך ויתן לך את עמנואל."

יוליה השמיעה קול קריאה, הסמיקה כדובדבן ונאחזה במעקה המדרגות מרוב הפתעה. הזר המשיך ללכת וניפנף לה בידו לשלום.

בחצר פגש את פנלון, שהחזיק צרור של מאה פרנקים בכל אחת מידיו, כאילו אינו מעז להשאיר אותם ברשותו.

"בוא, ידידי," אמר לו. "דבר לי אליך."

30

הַחֲמִישָׁה בְּסֶפְּטֶמְבֶּר

הארכה הלא־צפויה שהעניק לו השליח של חברת תומפסון את פרנטש, נראתה למר מורל כתפנית־מזל, כסימן שנמאס לגורל להכות אותו. תקוות־מה — אמנם לא שלווה — חזרה אל המשפחה. אבל לרוע המזל היו למורל עסקים לא רק עם תומפסון את פרנטש, ובמסחר, כידוע, אין ידידים. את נדיבותם של האדונים תומפסון את פרנטש הסביר מורל לעצמו כשיקול נבון: מוטב לתמוך באדם שחייב לנו שלוש מאות אלף פרנק ולקבל אותם אחרי שלושה חודשים מאשר להחיש את התמוטטותו ולקבל רק שבעה — או שמונה אחוזים מן הקרן. אבל לא לכל בעלי חובו של מורל היה שיקול כזה. לאחדים מהם היה שיקול הפוך, מתוך שנאה או מטפשות. הם תבעו את פרעון השטרות במועד. קוֹקְלֶס שילם אותם ונשאר שקט וחסר־דאגה, אבל מורל ידע שאילו היה עליו לפרוע ב־15 בחודש יוני את חמישים האלף וב־30 באותו חודש את שלושים ושניים האלף וחמש מאות הפרנקים היה מחוסל כבר אז.

הסוחרים של מרסיי, שידעו כי מורל אינו יכול להחזיק מעמד, השתוממו מאוד כשראו שהוא משלם את חובותיו בדייקנותו הרגילה, אך לא חזרו להאמין בו וכולם ניבאו לו פשיטת־רגל בסוף החודש הבא.

כל אותו חודש ניסה מורל לגייס כספים. בעבר הלא רחוק היה כל אחד מוכן להלוות לו כסף, אבל עתה היו הבנקים סגורים בפניו. בכל זאת היו לו כמה הכנסות, ובסוף יולי עדיין עמד בכל התחייבויותיו.

הנציג של תומפסון את פרנטש לא נראה עוד במרסיי. למחרת ביקורו אצל מורל נעלם. מאחר שנפגש במרסיי רק עם ראש העיר, עם המפקח על בתי־הסוהר ועם מר מורל, נשארו מביקורו בעיר רק שלושה זכרונות, שונים מאוד זה מזה, של שלושת האנשים.

גם המלחים של "פרעה" נעלמו, והכול האמינו שהם מצאו עבודה אחרת. רב־החובל גוֹמָר, שהבריא וחזר למרסיי, חשש לבוא אל מר מורל, אך מורל הלך אליו. מסיפורו של פֶּנֶלוֹן ידע שהוא התנהג באומץ לב בשעת האסון. מורל ניסה לנחם את גומר והביא לו את משכורתו. רב־החובל ודאי לא היה מעז לבקש אותה.

כשירד מורל במדרגות נתקל בפנלון שעלה בהן. פנלון לבש בגדים חדשים. למראה בעל־הספינות נבוך, העביר את טבק הלעיסה מלחי ללחי, גילגל עיניים וענה ללחיצת ידו בלחיצת־יד מבויישת. מורל הבין שפֶּנֶלוֹן מתבייש בבגדיו היפים. ודאי לא מכיסו

שילם המלח הצנוע בעד מותרות שכאלה. סימן שהוא כבר עובד באוניה אחרת, וכנראה הוא מתבייש על שלא האריך להתאבל על "פרעה". אולי בא לספר לרב־החובל גוֹמֶר על הצלחתו ולהביא לו הצעות.

אנשים טובים, חשב מורל בליבו. הלוואי שהפטרון החדש שלכם יאהב אתכם כמוני והלוואי שתהיו מרוצים ממנו!

כל חודש אוגוסט ניסה מר מורל לחדש את האשראי שלו. ב־20 באוגוסט נודע במרסיי שהוא הזמין לעצמו מקום במרכבת־הדואר, והכול הבינו שהוא יפשוט את הרגל בסוף החודש, ושאין הוא רוצה להיות בעיר כשיקרה הדבר. ב־31 באוגוסט נפתחה הקופה, קוקלס ישב בשלווה מאחורי הסורג, בדק את השטרות שהוצגו לפניו ושילם הכול בדייקנות. האנשים לא הבינו מה קורה כאן, ובעקשנות של נביאי־חורבן דחו את פשיטת־הרגל של מורל לסוף חודש ספטמבר.

באחד בחודש חזר מר מורל מנסיעתו. כל משפחתו חיכתה לו בדאגה. מורל נסע לפאריס אל דנגלר, מי שהיה רואה־החשבון שלו וכעת מיליונר. הרי בהמלצתו של מר מורל נתקבל דנגלר לעבודה אצל הבנקאי הספרדי שאצלו עשה את הונו הראשון. השמועות סיפרו שיש לדנגלר שבעה או שמונה מיליון פרנק ואשראי בלתי מוגבל בבנקים. דנגלר ודאי היה יכול להציל את מורל בלי להוציא פרוטה מכיסו, רק אם יחתום על ערבות להלוואה בשבילו. אבל מורל היסס זמן רב לפני שפנה לקרש־ההצלה האחרון הזה; לא לשווא היסס. עתה חזר מפאריס שבור ומושפל. דנגלר סירב לערוב לו.

מורל לא הוציא מפיו דיבור של תלונה. הוא נשק בבכי לאשתו ולבתו, הושיט יד בידידות לעמנואל, הסתגר בלשכתו שבקומה השניה וביקש שישלחו אליו את קוקלס.

"הפעם אנחנו אבודים," אמרו שתי הנשים לעמנואל.

אחרי התייעצות קצרה החליטו שלושתם שיוליה תכתוב לאחיה, המשרת בצבא בְּנִים, שישוב מיד הביתה. הנשים המסכנות חשו שהן זקוקות לעזרה מול האיום התלוי מעל לראשן, ולמקסימיליאן מורל היתה השפעה רבה על אביו, אף כי היה בן עשרים ושתיים בלבד.

הוא היה בעל אופי חזק וישר. אביו הניח לו לבחור את דרכו בחיים לפי נטיותיו, והוא בחר בקריירה צבאית. לפיכך למד בבית־הספר הפוֹליטֶכְנִי וכששיים אותו נתמנה לסגן־משנה. כשנה שירת בדרגה זו, והובטחה לו העלאה לדרגת סגן.

אמו ואחותו לא הגזימו בחומרת המצב. רגע אחרי שנכנס לחדרו של מורל יצא ממנו קוקלס חיוור ורועד.

"הו! גברת, גברת! איזה אסון! מי היה מאמין!" אמר כשירד במדרגות. אחר־כך עלה שוב, נושא שניים או שלושה ספרי חשבונות וארנק כסף.

מורל עיין בספרי החשבונות, פתח את הארנק ומנה את הכסף.

הכסף המזומן שבידו היה שמונת אלפים פרנק, והכנסותיו עד 5 בחודש חמשת אלפים לכל היותר; ועליו לפרוע מאתיים שמונים ושבעה וחצי אלפי פרנק!

בכל זאת נראה מר מורל שלו כשירד לארוחת־הערב. שלוותו הפחידה את שתי הנשים יותר מדיכאון.

לאחר סעודת־הערב היה מר מורל רגיל לצאת לשתות קפה עם חבריו ולקרוא את העיתון. באותו יום לא יצא. הוא חזר למשרדו. קוקלס היה המום. באותו יום ישב כמה שעות על אבן בחצר, גלוי ראש, אף כי החום הגיע לשלושים מעלות.

עמנואל ניסה להרגיע את הנשים, אך הוא הכיר היטב את עסקי החברה וידע שאסון נורא מאיים על משפחת מורל.

הלילה ירד. שתי הנשים לא עצמו עין. הן קיוו שמר מורל ייכנס לחדרן; כשייצא מחדרו, אך שמעו אותו חולף ליד הדלת על קצה האצבעות, כדי שלא תקראנה לו. שתיהן היטו אוזן. הוא נכנס לחדר השינה שלו ונעל את הדלת מבפנים.

מרת מורל שלחה את בתה לישון, ואחרי חצי שעה קמה, חלצה את נעליה והתגנבה למסדרון כדי להציץ מבעד לחור־המנעול לחדרו של בעלה. במסדרון ראתה את יוליה המודאגת, שהקדימה אותה. "הוא כותב," אמרה לה.

הנשים ניחשו זו את מחשבתה של זו.

גברת מורל התכופפה אל חור המנעול, וראתה שבעלה כותב על נייר־מכתבים רשמי. מחשבה נוראה עלתה במוחה: הוא כותב צוואה. כל גופה רעד, אבל היא לא הוציאה הגה מפיה.

למחרת היה מורל שקט. הוא שהה במשרדו, כהרגלו, וירד לארוחת הצהריים כרגיל, אבל אחרי הארוחה הושיב את בתו לידו, נטל את ראשה בין זרועותיו ולחץ אותה זמן רב אל ליבו.

בערב סיפרה יוליה לאמה שליבו של אביה דפק בחוזקה אף שנראה שלו ושקט. עוד יומיים חלפו. בארבעה בספטמבר בערב ביקש מר מורל מבתו את המפתח למשרד.

יוליה רעדה. מדוע מבקש אביה את המפתח הנמצא תמיד בידה, ושהיו לוקחים אותו ממנה בילדותה רק כדי להענישה?

"איזו רעה עשיתי, אבא, שאתה לוקח ממני את המפתח?" שאלה.

"שום דבר רע, ילדתי," השיב האיש האומלל. שאלתה התמימה העלתה דמעות בעיניו. "שום דבר, הוא נחוץ לי."

יוליה עשתה את עצמה כמחפשת את המפתח.

"בוודאי השארתי אותו בחדרי," אמרה.

היא יצאה, ובמקום ללכת לחדרה, הלכה לשאול בעצתו של עמנואל.

"אל תחזירי את המפתח לאביך," אמר לה, "ומחר בבוקר אל תעזבי אותו לבדו."

כל אותו לילה ישבה מרת מורל ערה ואוזנה צמודה לקיר העץ. עד שעה שלוש לפנות בוקר שמעה את בעלה מתהלך בחדרו.

רק בשעה שלוש נכנס למיטתו.

שתי הנשים בילו את הלילה יחד. מהערב חיכו למקסימיליאן.

בשעה שמונה בבוקר נכנס מורל לחדרן. הוא היה שקט אבל ההתרגשות ניכרה בפניו החיוורים. הוא הראה לשתיהן חיבה יותר מאי־פעם, וחיבק בלי הרף את בתו המסכנה.

יוליה נזכרה בעצתו של עמנואל ורצתה ללוות את אביה בצאתו, אך הוא דחה אותה בעדינות ואמר: "הישארי עם אמך."

יוליה התעקשה.

"זה רצוני!" אמר מר מורל.

היתה זאת הפעם הראשונה שמורל אמר את המלים האלה לבתו, אך הוא אמר אותן ברוך אבהי. היא נשארה במקומה, אילמת וקפואה, ואז נפתחה הדלת, ידיים הקיפוה ופה נגע במצחה. היא נשאה את עיניה וקריאת־שמחה נפלטה מפיה.

"מקסימיליאן, אחיי!"

לשמע צעקתה באה מרת מורל ונפלה בזרועות בנה.

"אמא, אמא," אמר הצעיר והִביט בה ובאחותו, "מה קורה פה? מכתבך הפיל עלי פחד ובאתי מיד."

"יוליה," אמרה גב' מורל, "לכי להודיע לאביך שמקסימיליאן בא."

הנערה יצאה בריצה, אבל על המדרגה הראשונה פגשה אדם מחזיק מכתב בידו.

"את העלמה יוליה מורל?" שאל האיש במבטא איטלקי.

"כן, אדוני," גמגמה יוליה, "מה רצונך? אינני מכירה אותך."

"קראי את המכתב הזה," אמר האיש והושיט לה פתק. יוליה היססה. "זה קשור בהצלתו של אביך," אמר השליח.

הנערה תלשה מהר את המעטפה מידיו, פתחה אותה בחפזון וקראה:

"גשי מיד לשדרות מייהן, היכנסי לבית מספר חמש־עשרה, בקשי מן השוער את המפתח לחדר בקומה החמישית, היכנסי לחדר, וקחי מפינת האח ארנק־משי אדום. הביאי את הארנק הזה לאביך. חשוב מאוד שהוא יקבל אותו לפני השעה אחת־עשרה. הבטחת לי לשמוע בקולי בלי שאלות. אני מזכיר לך את הבטחתך.

סינבד המלח."

קול שמחה פרץ מפי הנערה. היא נשאה את עיניה אבל השליח נעלם.

כשהחזירה את עיניה אל הפתק ראתה בו הערה נוספת: "עליך לבצע את השליחות בעצמך. אם ילווה אותך אדם אחר במקומך, יאמר לך השוער שאינו יודע במה מדובר."

האם מישהו טומן לה מלכודת? בתמימותה לא הכירה יוליה את הסכנות הנשקפות לנערה בגילה, אבל אין צורך להכיר את הסכנה כדי לפחוד ממנה.

יוליה היססה, והחליטה לבקש עצה, והפעם פנתה לא אל אמה ולא אל אחיה אלא אל עמנואל. היא סיפרה לו על פגישתה המוזרה עם השליח של תומפסון ופרנטש והראתה לו את המכתב.

"עליך ללכת לשם," אמר עמנואל.

"ללכת?" לחשה יוליה.

"כן, ואני אלווה אותך."

"אבל עלי לבוא לשם לבדי," אמרה יוליה.

"את תבואי לבדך," השיב הצעיר. "אני אחכה בפינת הרחוב, ואם תתמהמהי שם זמן רב אבוא גם אני."

"עמנואל, איזו סכנה מאיימת על אבא?"

עמנואל היסס לרגע, אחר־כך אמר:

"היום, חמישה בספטמבר, בשעה אחת־עשרה, על אביך לפרוע חוב, שלוש מאות אלף פרנק."

"זה ידוע לנו," אמרה יוליה.

"ומה יהיה?"

"אין לו יותר מחמישה־עשר אלף בקופה."

"אם לא יסייע לו מישהו, הוא יכריז בצהריים על פשיטת רגל."

"הו! בוא! בוא!" צעקה הנערה ומשכה בידה את עמנואל.

באותו זמן סיפרה מרת מורל הכול לבנה. עד עתה ידע הצעיר שנעשו קיצוצים גדולים בהוצאות של בית העסק בגלל אסונות רצופים, אך לא ידע כמה חמור המצב. הוא נדהם. לפתע זינק מהחדר, רץ במעלה המדרגות ודפק על דלת המשרד של אביו, אבל איש לא ענה. דלת אחד החדרים נפתחה ומורל השמיע זעקת הפתעה למראה בנו. הוא קפא על מקומו וניסה להסתיר משהו מתחת למעילו.

מקסימיליאן חיבק את אביו, ואז נרתע לאחור והשאיר את ידו הימנית על החזה של מר מורל.

"אבא," אמר והחוויר כסיד. "מדוע אתה מחזיק שני אקדחים תחת המעיל?"

"הינה, מזה פחדתי!" קרא מר מורל.

"אבא, אבא! בשם אלוהים!" צעק הצעיר, "לשם מה הנשק?"

"מקסימיליאן," אמר מורל ונעץ את מבטו בבנו. "אתה גבר ואיש כבוד. בוא ואומר לך."

הוא נכנס למשרדו בצעדים איתנים ומקסימיליאן הלך אחריו בברכיים כושלות.

מורל סגר את הדלת מאחוריהם, ניגש לשולחן־הכתיבה שלו, הניח עליו את האקדחים והראה לבנו את ספר החשבונות הפתוח.

בספר הזה היה הכול כתוב. בעוד חצי־שעה על מר מורל לפרוע מאתיים שמונים ושבעה וחצי אלף פרנקים. מה אפשר להוסיף?

"עשית הכול כדי להינצל מהאסון?" שאל הבן.

"כן," השיב מר מורל.

"אינך מצפה לכל הכנסה נוספת?"

"לא."

"בעוד חצי־שעה," אמר מקסימיליאן בקדרות, "יוכתם שמנו."

"הדם ימחה את החרפה," אמר האב.

"אתה צודק, אבא, אני מבין אותך," אמר הבן והושיט את ידו אל האקדחים. "אחד בשבילך ואחד בשבילי."

מורל עצר את ידו.

"ואמך... ואחותך... מי יפרנס אותן?"

רעד חלף בגופו של הצעיר.

"אבא," אמר, "אתה דן אותי לחיים?"

"כן," אמר מר מורל, "זאת חובתך. אינני מצווה עליך, אני מבקש ממך."

הצעיר שקע בהרהורים לרגע, אחר־כך הסיר לאט ובעצב את דרגתו הצבאית מכתפותיו והושיט לאביו את ידו.

"אני אחיה," אמר.

מורל התכוון לכרוע ברך לפני בנו, אבל מקסימיליאן משך אותו אליו, ושני הלבבות הלמו לרגע זה כנגד זה.

"אתה יודע שאינני אשם?" שאל האב.

"אני יודע שאתה הישר מכל בני־האדם שהיכרתי," אמר הבן.

מורל נטל את ראש בנו בין ידיו, קרב אותו אליו ונגע בשפתיו שלוש פעמים.

"עכשו," אמר, "השאר אותי לבדי והשתדל להרחיק את הנשים."

"אינך רוצה לראות עוד פעם את אחותי?" שאל מקסימיליאן. הוא תלה צל של תקווה אחרונה בפגישה זו. אבל מר מורל הניע בראשו.

"ראיתי אותה הבוקר ונפרדתי ממנה," אמר.

"אין לך הוראה מיוחדת בשבילי, אבא?" שאל מקסימיליאן בקול רועד.

"כן, בני יש. חברת 'תומפסון את פרנטש' היא היחידה שריחמה עלי. אינני יודע אם מתוך רגש אנושי או מתוך חשבון. שליח מטעם החברה הזאת יבוא בעוד עשר דקות לגבות את השטר, מאתיים שמונים ושבעה אלף וחמש מאות פרנק. הוא נתן לי במתנה שלושה חודשים. את החוב לחברה זו שלם לפני כל החובות האחרים, ואל אדם זה התייחס כאל קדוש."

"כן, אבא," אמר מקסימליאן.

"עוד פעם, שלום," אמר לו מר מורל, "לך לך, אני רוצה להיות לבדי. תמצא את צוואתי בשידה, בחדר־השינה שלי."

כשיצא מקסימליאן נשאר מר מורל רגע על מקומו ועיניו נעוצות בדלת. אחר־כך הושיט את ידו וצלצל בפעמון, וקוקלס נכנס לחדר.

לא היה זה אותו אדם. שלושת הימים האחרונים שברו אותו. המחשבה שבית־העסק מורל יחדל לשלם את חובותיו כופפה את קומתו יותר מעשרים שנות חיים.

"קוקלס הטוב," אמר מורל, "אתה תישאר בפרוזדור, וכשיבוא הנה האדון שהיה פה לפני שלושה חודשים, אתה יודע, השליח מהחברה תומפסון את פרנטש, תודיע לי."

קוקלס לא הוציא הגה מפיו. הוא הניע בראשו, התיישב בפרוזדור וחיכה.

מורל צנח על כסאו והביט בשעון הקיר. נשארו לו שבע דקות. המחוג התקדם במהירות. האקדחים היו טעונים; הוא הושיט יד, לקח אקדח ולחש את שמה של בתו. שוב הניח את כלי־הנשק, לקח עט ורשם מלים מספר. מבטו חזר אל השעון. נשארו שניות ספורות.

הוא לקח את האקדח. עיניו היו נעוצות במחוג השעון; נקישת המפתח הרעידה אותו. זיעה קרה כיסתה את מצחו ופחד־מוות העיק על ליבו.

הוא שמע את חריקת הדלת.

שעון־הקיר עמד לצלצל אחת־עשרה.

מורל לא נע. הוא נשאר במקומו וציפה לקולו של קוקלס שיאמר: "השליח מחברת תומפסון את פרנטש".

הוא קרב את האקדח אל פיו.

ואז שמע זעקה: קול בתו.

הוא פנה לאחור וראה את יוליה. האקדח נשמט מידיו.

"אבא!" קראה הנערה בלי נשימה, כמעט מתעלפת משמחה, "ניצלת! ניצלת!"

היא הטילה עצמה אל זרועותיו והושיטה מול עיניו ארנק משי אדום.

"ניצלתי, ילדתי?" אמר מורל; "מה את מתכוונת לומר?"

"ניצלת! ראה!" השיבה הנערה.

מורל לקח את הארנק. הוא נזכר במטושטש שארנק זה היה שייך לו פעם.

בתוך הארנק, היה מונח שטר שנפרע, של מאתיים שמונים ושבעה אלף וחמש מאות פרנק, ולידו יהלום בגודל של אגוז, ופתק מנייר־קלף ועליו שלוש מלים: "נדוניה בשביל יוליה".

מורל העביר יד על מצחו. הוא חשב שזה חלום.

באותו רגע צילצל שעון־הקיר אחת עשרה.

הצליל היכה כמו פטיש על לבו.

"יוליה, ילדתי," אמר, "איפה מצאת את הארנק הזה?"

"בתוך הבית שבשדרות מייהן מספר חמש עשרה, בחדר עלוב שבקומה החמישית, בפינת האח."

"אבל הארנק הזה אינו שלך!" צעק מורל.

יוליה הושיטה לאביה את המכתב שקיבלה באותו בוקר.

"ואת הלכת לבדך לבית ההוא?" שאל מורל.

"עמנואל ליווה אותי, אבא. הוא אמר שיחכה לי בפינת הרחוב אבל כשחזרתי לא מצאתי אותו שם, לתמהוני."

"מר מורל!" נשמע קול צעקה מהמדרגות, "מר מורל!"

"זה עמנואל," אמרה יוליה.

עמנואל נכנס נרעש משמחה. "'פרעה'!" צעק. "'פרעה'!"

"מה, 'פרעה', יצאת מדעתך, עמנואל? אתה יודע שהיא טבעה."

"'פרעה', אדוני! 'פרעה'! מודיעים שהיא באה. 'פרעה' נכנסת לנמל!"

מורל צנח על כסאו.

בנו נכנס לחדר.

"אבא!" צעק מקסימיליאן. "מדוע אמרת לי ש'פרעה' טבעה? הצופה הודיע שהיא באה, היא נכנסת לנמל."

"בני," אמר מורל. "עלינו להאמין בנסים. לא ייתכן! לא ייתכן!"

אבל הארנק שהחזיק בידיו היה הוכחה, לא פחות מופלאה.

"אדוני," אמר קוקלס, "מה הסיפור הזה עם 'פרעה'?"

"בואו, נלך ונראה בעינינו. ירחם עלינו אלוהים אם זאת שמועת שווא."

גברת מורל חיכתה להם על המדרגות.

עד מהרה הגיעו לרחוב הקַנֶבְּיֶיר.

קהל רב התאסף ליד הנמל, וההמון פינה דרך למר מורל.

"פרעה!", "פרעה!" קראו כל הקולות.

אכן, פלא פלאים. מול מגדל סנט־ז'אן הטילה עוגן ספינה שעל צידה האחורי רשומות אותיות לבנות: "'פרעה', מורל את בנו, מרסיי". האוניה היתה דומה בכול ל"פרעה", והביאה את המטען שהיה עליה. רב־החובל גומָר השמיע את הפקודות על הגשר ופֶּנֶלוֹן אותת למר מורל.

לא היה ספק. ההוכחה נראתה לעיניו ועשרת אלפים איש היו עדים. מורל ובנו התחבקו על המזח, וכל אנשי העיר הריעו. באותו זמן הסתתר מאחורי סוכת שומר הנמל אדם שזקן כיסה את חצי־פניו, ולחש:

"היה מאושר, איש בעל לב אציל; תבורך על כל מה שעשית ותעשה; תודתי, כמו מעשיך הטובים, תישאר בצל."

בחיוך של אושר עזב האיש את מחבואו. אף אחד לא שם לב אליו. הוא ירד בכבש־המדרגות אל הים וקרא שלוש פעמים:

"ז'קופו! ז'קופו! ז'קופו!"

סירה התקרבה, אספה אותו והובילה אותו אל ספינת־טיול מפוארת. הוא קפץ מהסירה לספינה, קפיצה של יורד ים, ומשם הביט שוב במורל, שבכה משמחה, החליף לחיצות־ידיים עם כל האנשים והודה במבט מעורפל למיטיבו האלמוני. נראה כאילו חיפש אותו בשמים.

"עכשו," אמר האלמוני בליבו "שלום לאהבת האדם ולהכרת־התודה... שלום לרגשות המשמחים את הלב. ... תפסתי את מקומה של ההשגחה העליונה כדי לגמול טוב לטובים, ועתה יפנה לי אלוהי הנקמות את מקומו, כדי שאעניש את הרשעים!"

הוא נתן את האות, וספינת הטיולים הפליגה הימה.

31

אִיטַלְיָה – סִינְבָּד הַמַּלָּח

בתחילת 1838 שהו בפירנצה שני צעירים מהחברה הגבוהה של פאריס: המשנה לרוזן אלברט דה־מורסף והבארון פרנץ דֶפִּינֶה. השניים החליטו לבלות ברומא בימי הקרנבל, ופרנץ שכבר התגורר באיטליה זה ארבע שנים הבטיח לאלברט להיות לו למורה־דרך. לא קל לשכור דירה ברומא בעונת הקרנבל, לכן ביקשו השניים מפסטריני, בעל בית־המלון "לונדון" שבכיכר־ספרד, לשמור למענם דירה נוחה בבית־מלונו, והוא ענה להם שנשארו פנויים רק שני חדרים ותא בקומה השניה, והוא מציע אותם במחיר צנוע, לואי ליום.

לאחר שהתענג זמן מה על עירם של בני מֶדִיצִ'י, טייל בגן העדן שקוראים לו קָסִין והתארח בבתי האצילים, חשקה נפשו של פרנץ לראות את האי אלבה, תחנתו המפורסמת של נפוליאון.

בערב בהיר אחד ניתק סירה מטבעת הברזל שריתקה אותה למזח בנמל לִיבוֹרְנוֹ, השתרע על קרקעיתה, עטוף במעילו, ופקד על השייטים: "לאלבה!" כציפור הנוטשת את הקן עזבה הסירה את הנמל, ולמחרת ירד אל האי, חצה אותו לאורכו ולרוחבו וחזר לסירה. אחרי שעתיים ירד אל החוף בפְּיָאנוֹסָה. שם ציפו לו, כפי שהובטח לו, להקות אין־סופיות של חוגלות אדומות, אבל הציד היה מאכזב. כל שללו היה שתי חוגלות רזות.

"הוד מעלתך," אמר לו השייט בדרכם חזרה. "יש מקום מתאים יותר לציד."

"היכן?"

"באי הזה," אמר השייט והורה באצבעו דרומה, על גוש חרוטי שהזדקר ממי הים בצבע כחול־כהה.

"מה שם האי?" שאל פרנץ.

"מונטה־כריסטו," השיב איש ליבורנו.

"אין לי רשיון לצוד באי הזה."

"הוד מעלתך אינו זקוק לרשיון, האי שומם."

"הייתכן?" אמר הצעיר. "אי שומם באמצע הים התיכון? מוזר!"

"וגם לא מוזר, הוד מעלתך. זאת שונית סלע. בכל שטח האי לא תמצא פיסת אדמה ראויה לעיבוד."

"למי הוא שייך?"

"למדינת טוֹסְקַנְיָה."

"ואיזה ציד אמצא שם?"

"אלפי עזי־בר."

"והן מלחכות את הסלעים ושבעות?" שאל פרנץ בחיוך ספקני.

"לא, הן מלחכות ערערים, הדסים ואלות, הצומחים בחגווי הסלעים."

"ואיפה אלון?"

"על האדמה, בתוך מערות, או בסירה, עטוף במעיל; ואם יצווה הוד מעלתו נעזוב את האי מיד אחרי הציד. אנו פורשים מפרש גם ביום וגם בלילה, ואם אין מפרש יש משוטים."

פנאי היה לפרנץ, מגוריו ברומא היו מובטחים, לכן קיבל את ההצעה. לשמע תשובתו החיובית החליפו יורדי הים כמה מלים בלחש.

"מה הדבר?" שאל פרנץ.

"עלינו להביא לידיעת הוד מעלתך שהאי בהסגר." השיב השייט.

"מה פירוש הסגר?"

"במונטה־כריסטו, אי לא מיושב, משתמשים לפעמים מבריחים ושודדי־ים מקורסיקה, מסרדיניה ומאפריקה כתחנת־ביניים. אם ייוודע ששהינו באי, יהיה עלינו להיכנס להסגר לשישה ימים כשנחזור לְליבּוֹרְנוֹ."

"זה משנה את התמונה," אמר פרנץ. "שישה ימים!"

"אבל מי יגלה שהוד מעלתו ביקר במונטה־כריסטו?"

"לא אני!" קרא פרנץ.

"לא אנחנו!" אמרו גם המלחים.

"ובכן, למונטה־כריסטו!"

השייט הראשי נתן פקודה והסירה הפנתה את חרטומה אל האי ושטה בנתיב החדש. הרוח התפיחה את המפרשים, שלושה ספנים ישבו בקדמת הסירה ואחד ליד ההגה, ופרנץ המשיך בשיחה שנקטעה עם פטרונם:

"זה עתה סיפרת לי, גָאֵיטָנוֹ, שמונטה־כריסטו הוא מיפגש של שודדי־ים."

"אמת, הוד מעלתך."

"אני יודע שיש מבריחים, אבל חשבתי שאחרי כיבוש אלג'יר קיימים שודדי־ים רק בסיפורי פֶנִימוֹר קוּפֶר ורב־החובל מַרְיָאט."

"טעות, הוד מעלתו. שודדי־ים ושודדים סתם חיים וקיימים, ותוקפים נוסעים אפילו בשערי רומא. האם לא שמע הוד מעלתו על הציר הצרפתי שנשדד במרחק חמש מאות צעד מוֶולֶטְרִי?"

"שמעתי."

"אילו התגורר הוד מעלתו בליבורנו ודאי היה שומע על אוניות סוחר קטנות או על ספינות טיולים אַנְגְלִיוֹת שלא הגיעו לבַּסְטְיָה, לפוֹרְטוֹ פֶּרָג'וֹ או לקִיוִיטָה וֶקְיָה, ואולי התנפצו אל הסלעים. ובכן, הסלע היה סירה שטוחה וצרה ועליה שמונה או עשרה אנשים

שהפתיעו את האוניות הללו בליל סער אפל, ליד אי פראי, כמו שודדי יבשה העוצרים את מרכבת־הדואר ליד החורשה."

"ומדוע המותקפים אינם מתלוננים לפני שלטונות צרפת, סרדיניה או טוסקניה?" שאל פרנץ.

"השודדים מעבירים מן האוניה או מספינת הטיולים לסירתם כל חפץ בעל ערך, אחר־כך הם כובלים את ידיהם ורגליהם של אנשי הצוות, קושרים לצוואריהם כדורי תותח, קודחים חור גדול בקוער הספינה וחוזרים לסירה. אחרי עשר דקות משמיעה האוניה גניחות, ושוקעת לאט. קודם שוקע אחד מצדדיה ואחר־כך הצד האחר, ואז נשמע לפתע קול כיריית תותח, מהדף האוויר נשבר גשר הסיפון, האוניה מפרפרת כטובע והמים הדחוסים במחסניה מתפרצים מתוך המפתחים כמו הסילונים שמתיז לוויתן ענק מנחיריו. חרחור גסיסה אחרון, סיבוב אחרון של האוניה על צירה, והיא נבלעת במצולות, ומשאירה במים משפך מסתחרר, המתמלא לאט עד שהוא נעלם. עכשו מבין הוד מעלתו מדוע אין הספינה חוזרת לנמל ומדוע אין מי שיתלונן?"

אילו סיפר לו גָאֵיטָנוֹ את הדברים האלה לפני כן, היה פרנץ חושב פעמיים אם להפליג. אבל ההפלגה כבר היתה בעיצומה, ואם ייסוג ייראה כמוג־לב. פרנץ היה מהאנשים שאינם מסתכנים לשווא. אך ברגעי סכנה הם שומרים על קור רוחם, בוטחים בכוחם וניצבים מולה כמו מול יריב בדו־קרב: אדם מחשב את תנועותיו של יריבו, שוקל את כוחו, מנתק מגע כדי לאסוף כוח, מעריך את כל יתרונותיו במבט אחד והורג במכה אחת.

"קדימה, למונטה־כריסטו!" קרא פרנץ.

רוח קרירה נשבה והסירה שטה במהירות של שישה מיל בשעה. ככל שהתקרבו גדל האי כבוקע מתוך הים. לאור קרני השמש האחרונות נראו הסלעים שנערמו אלה על אלה כמו כדורי תותח במצבור של תחמושת, ובסדקי הסלעים נראו ערערים אדומים ועצים ירוקים. המלחים נשארו שלווים אבל עירנותם גברה, ועיניהם בלשו את ראי הים.

כששקעה השמש היה המרחק בין הסירה ובין האי חמישה־עשר מיל. האפלה פשטה מפיסגת החרוט למטה, והאי היה דומה להר אפור ההולך ומשחיר. אחרי חצי־שעה ירד הלילה. למרבה המזל הכירו הספנים היטב את הסביבה, עד הסלע האחרון של קבוצת האיים. העלטה הכבדה החרידה את פרנץ. קורסיקה נעלמה וגם האי מונטה־כריסטו לא נראה עוד.

שעה אחרי השקיעה הבחין פרנץ בגוש אפל במרחק רבע מיל משמאל. הוא לא היה בטוח שאין אלה כמה עננים צפים, לכן שָתַק. לפתע נראה אור חזק.

"מה האור הזה?"

"הס," אמר השייט. "זאת מדורה."

"אמרת שהאי שומם!"

"אמרתי שאין בו תושבים. אבל גם אמרתי שחונים בו מבריחים."

"ושודדי־ים!"

"וגם שודדים. לכן פקדתי על השייטים לחלוף על־פני האי. הִינה האש מאחורינו."

"האש נראית לי מרגיעה יותר ממפחידה," אמר פרנץ. "אנשים שאינם רוצים להיראות אינם מדליקים מדורה."

"אילו יכולת להעריך בחושך את מיקומו של האי, היית מבין שאי־אפשר להבחין במדורה זו מן החוף, וגם לא מפְּיָאנוֹסָה, אלא רק מהים."

"איך נדע מי האנשים האלה?"

גָאֵיטָנוֹ התלחש עם השייטים, ואחר־כך פנתה הסירה לאחור. אחרי שיט של כמה דקות נעלמה האש מאחורי קפל קרקע. ההגאי היפנה שוב את הסירה והיא קרבה אל החוף. גאיטנו שמט את המפרש, והסירה נעצרה. כל זה התרחש בדומיה. מרגע ששינתה הסירה את הכיוון לא נאמרה בה אפילו מלה אחת.

פרנץ בדק את כלי הנשק שלו, שני רובים וקָרָבִּין אחד, טען אותם וחיכה.

השייט פשט את מעילו וחולצתו, קשר את מכנסיו סביב מותניו ובמלבוש או אי־מלבוש זה הורה בתנועת־יד לעמיתיו לשמור על השקט, גלש למים ושחה אל החוף בזהירות, ללא קול. רק שובל הגלים שנוצר מתנועותיו סימן את מקומו.

כשנמוג השובל הבין פרנץ שגאיטנו עלה על האדמה. אחרי חצי־שעה נראה השובל הזוהֵר שוב, התקרב, וגאיטנו טיפס אל תוך הסירה בשתי תנועות ידיים.

"ובכן?" שאלו במקהלה פרנץ וארבעת הספנים.

"אלה מבריחים ספרדים ושני פושעים קורסיקאים."

"מה עושים פושעים מקורסיקה אצל מבריחים מספרד?"

"המשטרה מחפשת את הפושעים, והם מחפשים מקלט בסירה. ובסירה יש בחורים טובים, כמונו. הפושעים מקווים להכנסת אורחים בביתנו הצף, ואנחנו איננו יכולים לסרב לתת מקלט לנרדפים! אנחנו מקבלים אותם בזרועות פתוחות, וליתר בטחון מפליגים איתם למרחבי־הים. הם מחזירים לנו טובה ומראים לנו מקומות שאפשר לפרוק בהם סחורה בלי הפרעה."

"אם כן גם אתה קצת מבריח, גָאֵיטָנוֹ היקר?"

"ומה אתה רוצה, הוד מעלתך?" ענה גאיטנו בחיוך. "צריך לחיות."

"אתה מכיר את האנשים החונים כעת במונטה־כריסטו?"

"פחות או יותר."

"אין לנו סיבה לפחוד מהם?"

"מבריחים אינם גנבים."

"ושני הפושעים מקורסיקה?"

"הבאתי אותם בחשבון."

"לדעתך המבריחים והפושעים ינהגו בנו מנהג הכנסת אורחים?"

"אין ספק."

"מה מספרם?"

"ארבעה, ועם הפושעים שישה."

"כמונו. אם האדונים האלה לא יהיו נחמדים, כוחותינו שווים. קדימה למונטה־כריסטו."

פרנץ היה בודד, בחברת ספנים זרים שלא היתה להם סיבה להיות נאמנים לו ואשר ידעו שיש בארנקו אלפי פרנקים, ושכבר בחנו את כלי נשקו בסקרנות, אם לא בחמדנות. הם מתחו שוב את המפרשים. בחשכה הבחין פרנץ בסלעי השחם שהסירה נגעה בהם, אחר־כך נראתה שוב המדורה ולידה שישה אנשים. גָאֶיטָנוֹ השיט את הסירה סמוך לבבואת האור שבמים אבל לא בתוכה, ורק כשהגיע אל מול המדורה נכנסה הסירה באומץ לחוג האור. גאיטנו השמיע שיר דייגים וחבריו ענו לו בפזמון.

היושבים סביב המדורה קמו, התקרבו ונעצו את עיניהם בסירה כמנסים לנחש את כוונות היושבים בה. אחר־כך חזרו חמישה למדורה, ורק אחד נשאר על החוף כזקיף.

כשהגיעה הסירה למרחק עשרים צעדים מן החוף צעק הזקיף: "מי שם?" בעגה סרדינית. פרנץ טען שני רובים.

גאיטנו החליף עם הזקיף כמה מלים שפרנץ לא הבין אותן, אך הוא ידע שהם מדברים עליו.

"האם הוד מעלתו רוצה להציג את עצמו בשמו, או לשמור על עילום שם?" שאל גאיטנו.

"עילום שם. אמור לו שאני תייר צרפתי."

הזקיף נתן פקודה לאחד היושבים סביב המדורה, וזה נעלם בין הסלעים, ואחר־כך חזר והניע בראשו, ואז אמר הזקיף: "ברוכים הבאים."

המלחים לא חיכו שיפצירו בהם. אחרי שתי תנופות־משוט נגעה הסירה באדמה. גאיטנו קפץ אל החוף והתלחש עם האיש. השייטים ירדו זה אחר זה, ופרנץ ירד אחרון.

הם קשרו את הסירה לחוף, אחר־כך חיפשו מקום לחניית־לילה, ואז צעק הזקיף: "לא לשם, בבקשה!"

גאיטנו לא התעקש, התנצל והלך לכיוון אחר. שניים מן השייטים ניגשו למדורה והדליקו להם אבוקות.

לאחר כשלושים צעדים הגיעו לרחבה קטנה מוקפת סלעים שגולפו בהם מושבים, כמגדלי־שמירה קטנים שאפשר לשמור בהם בישיבה. בסדקי הסלעים צמחו אלונים ננסיים ושיחי הדסים. לאור האבוקה שבידו ראה פרנץ גל של גחלים והבין שזאת אחת החניות של הנוודים המבקרים באי. אחרי שחדל לחשוש ממארחיו חש רעב, בגלל ריח הגדי הנצלה בחניון. כשדיווח על כך לגאיטנו קיבל תשובה: "בסירה יש לחם, יין ושש חוגלות שאפשר לצלות אותן על מדורה, אבל אם הריח מגרה את הוד־מעלתו אני יכול להציע לשכנינו שתי חוגלות בעד קצת בשר גדי."

"כן, גָאֶיטָנוֹ," אמר פרנץ, "הרי איש־תיווך אתה."

השייטים הדליקו מדורה נאה. פרנץ הרעב חיכה בקוצר־רוח. לבסוף חזר גאיטנו ופניו הביעו דאגה.

"ובכן?" שאל פרנץ. "הם דוחים את הצעתנו?"

"לא," אמר גאיטנו. "ראש הכנופיה שמע שאתה צרפתי והוא מזמין אותך לסעוד איתו."

"מדוע אסרב?" אמר פרנץ. "הרי גם אני תורם את חלקי לארוחת־הערב."

"לא זה העניין. יש לו די, אבל הוא מעמיד תנאי מיוחד. הוא מזמין אותך למעונו."

"הוא בנה לו בית כאן?"

"לא, אבל יש לו פינה משלו, נוחה מאוד, לפחות כך מספרים."

"אתה מכיר את ראש הכנופיה?"

"שמעתי עליו סיפורים."

"טובים או רעים?"

"גם וגם."

"לכל השדים! ומהו התנאי?"

"שתרשה לכסות את עיניך ברטיה, ושתסיר אותה רק לפי פקודתו."

פרנץ ניסה להבין את מבטו של גאיטנו.

"לכל הרוחות!" אמר גאיטנו כעונה למחשבתו של פרנץ. "צריך לחשוב על זה."

"מה היית עושה במקומי?" שאל הצעיר.

"לי אין מה להפסיד, הייתי הולך, מתוך סקרנות."

"יש משהו מיוחד לראות אצל ראש הכנופיה?"

"שמע." אמר גאיטנו והנמיך את קולו. "אינני יודע אם מה שמספרים נכון, אבל מספרים שיש לו מעון תת־קרקעי שארמון פִּיטִי הוא משחק ילדים לעומתו. קמה, רב־החובל של 'סנט־פרדיננד', נכנס לשם פעם והוקסם. הוא אומר שאוצרות כאלה יש רק באגדות."

"בגללך עוד ארד למערה של עלי־בבא," אמר פרנץ.

"אני מספר רק מה שידוע לי, הוד מעלתו."

"ובכן, אתה מציע לי לקבל את ההזמנה?"

"לא אמרתי! הוד מעלתו יעשה כרצונו. לא הייתי רוצה לתת לו עצה."

פרנץ הירהר. הוא הבין שהאיש העשיר לא יעשה לו רעה בגלל אלף פרנק, ולא היתה לו סיבה להתנגד לארוחת־ערב מעולה. הוא שלח את גאיטנו להודיע שהוא מקבל את ההזמנה.

כדי לקבל יותר פרטים על המארח המסתורי שאל פרנץ את השייט שמרט את נוצותיה של החוגלה באיזה כלי שיט הגיעו האנשים הללו לאי.

"אני מכיר את הספינה שלהם," ענה השייט.

"היא נאה?"

"אני מאחל להוד מעלתו להפליג בספינה כזאת למסע סביב כדור־הארץ."

"מה קיבולה?"

"כמאה טונות. זאת ספינת טיולים משוכללת וכְשִׁירָה להפליג בכל מזג־אוויר."

"איפה נבנתה?"

"נדמה לי שבגנואה."

"איך העז ראש כנופיית מבריחים להזמין ספינה במספנה של גֶנוּאָה?"

"לא אמרתי שבעל ספינת־הטיולים הוא מבריח," אמר השייט.

"גָאֵיטָנוֹ אמר זאת."

"גאיטנו ראה את אנשי הצוות מרחוק ולא דיבר איתם."

"אם הוא לא ראש כנופיית־מבריחים, מיהו?"

"אדון עשיר שמטייל בעולם."

"ומה שמו?"

"כששואלים אותו הוא עונה ששמו סינבד המלח, אבל אינני בטוח שזה שמו האמיתי."

"סינבד המלח?"

"כן."

"ואיפה הוא מתגורר?"

"על הים."

"מהי מולדתו?"

"אינני יודע."

"ראית אותו?"

"כמה פעמים."

"מה טיבו?"

"הוד מעלתו יראה בעיניו."

"ואיפה יקביל אותי?"

"בוודאי בארמון התת־קרקעי שלו."

"האם מעולם לא התעוררה סקרנותכם, כאשר אתם חונים כאן ואין פה איש, לחפש את ארמון הקסמים ולהיכנס אליו?"

"התעוררה, הוד מעלתו, ויותר מפעם אחת, אבל כל חיפושינו היו לשווא. בדקנו כל אבן במערה ולא מצאנו בה מעבר. מספרים שהדלת נפתחת לא במפתח אלא במלת־קסם."

"הוד מעלתו מחכה לך," אמר קול, והזקיף הופיע יחד עם עוד שני אנשים.

פרנץ הוציא מכיסו ממחטה והושיט אותה, והאנשים קשרו בה את עיניו בקפידה שהעידה כי אין הם נותנים בו אמון רב. הם גם השביעו אותו שלא ינסה להסירה מעיניו. אחר־כך נטלו אותו השניים בזרועותיו, והוא צעד בהנחייתם. הזקיף הלך לפניהם.

לפי ריח הצלי הבין פרנץ שהוא חולף על־פני החניון של אנשי הצוות. הם צעדו עוד

כחמישים צעדים לכיוון שנאסר על גאיטנו ללכת בו. לפי השינוי באוויר הבין פרנץ שהוא נכנס למבוך תת־קרקעי, אחר־כך השתנה שוב משב האוויר ונעשה פושר וריחני. לבסוף דרכו רגליו על שטיח רך ומדריכיו עזבו אותו. אחרי רגע של דממה אמר לו קול בצרפתית טובה ובמבטא זר: "ברוך הבא, אדוני, הסר את המטפחת."

מול פרנץ עמד אדם כבן שלושים ושמונה או ארבעים, לבוש כתוניסאי: תרבוש אדום עם ציצית כחולה ארוכה, מותניית־בד שחורה רקומה זהב, מכנסיים רחבים ותפוחים, קרסוליות שצבען ורקמתן כשל המותניה, נעלי־בית צהובות וסודר קשמיר נהדר. פניו היו כמעט אפורים אבל יפים להפליא. עיניים חדות ונוקבות, אף ישר, בקו אחד עם המצח, המעיד על מוצא יווני, ושיניים צחורות כפנינים תחת השפם שעיטר אותן כמסגרת. הוא היה חיוור כאדם ששכב בקבר זמן רב ולא עלה בידו להחזיר לעצמו את צבע־העור של בני־אדם חיים. הוא לא היה גבוה אבל מבנה גופו היה מושלם, וידיו ורגליו קטנות.

בדים תורכיים בצבע שני שזורים בפרחי זהב היו פרושים על־פני החדר. בכוך עמדה ספה ומעליה נתלו כלי־נשק ערביים שמחסניותיהם וקתותיהם משובצות באבני־חן נוצצות, ומהתקרה השתלשלה נברשת זכוכית ונציאנית. הרגליים שקעו בתוך שטיח תורכי עד הקרסוליים. אחת הדלתות הוליכה לחדר אחר מואר באור־יקרות.

המארח נעץ מבט בוחן בפרנץ המשתאה, ואחר־כך אמר לו: "אדוני. אני מבקש אלף סליחות על אמצעי הזהירות שנדרשו ממך כדי להיכנס למעוני. אילו היה סוד מגורי ידוע הייתי מוצא את דירת הקרקע שלי במצב רע, כי הרי רוב הזמן האי הזה שומם, ואז היה נגרם לי צער לא בגלל ההפסד הכספי, אלא מפני שלא הייתי יכול לפרוש מן העולם כרצוני. אשתדל להשכיח מליבך את אי־הנעימות הקלה, ואציע לך מה שוודאי לא קיווית למצוא כאן, ארוחת־ערב נאה ומיטה נוחה למדי."

"מארחי היקר," ענה פרנץ, "אל תתנצל. הרי ידוע שאנשים חודרים לארמונות מכושפים רק אחרי שעיניהם נקשרות."

"אילו ידעתי מראש שיהיה לי הכבוד לארח אותך הייתי מתכונן," אמר המארח. "ארוחת־ערב תוגש לך. עָלִי, האם השולחן ערוך?"

דלת־בד התרוממה וכושי נובי, שחור כעץ ההבנה, בטוניקה לבנה, נתן לאדונו אות שאפשר לעבור לחדר־האוכל.

"אינני יודע אם דעתך כדעתי," אמר המארח לפרנץ, "אבל אני סבור שאין דבר מעיק יותר מאשר לשבת יחדיו שעתיים או שלוש שעות ולא לדעת באיזה שם או תואר לפנות אל איש שיחך. אני מכבד את חוקי הכנסת האורחים ולא אשאל אותך לשמך או לתוארך, אני רק מבקש ממך לומר לי באיזה כינוי לפנות אליך. וכדי שתחוש בנוח אומר לך שלי קוראים בשם סינבד המלח."

"מכיוון שהארמון הזה מזכיר לי את 'אלף לילה ולילה', אבקש ממך לכנות אותי זמנית בשם אַלָדִין," אמר פרנץ. "נדמה לי שהשד הטוב סחף אותי מזרחה."

"ובכן, הנסיך אלדין," אמר המארח המוזר, "השולחן ערוך. היכנס נא לחדר־האוכל. כמשרתך הנאמן אכנס לפניך ואראה לך את הדרך."

וסינבד הפשיל את וילון־הדלת והלך לפני פרנץ.

השולחן היה ערוך לתפארת, חדר־האוכל היה מפואר לא פחות מחדר ההמתנה. בקירות השיש נראו תגליפים עתיקים נהדרים, ובשני קצות האולם עמדו שני פסלים מרהיבי־עין שנשאו על ראשיהם סלים ובהם פירמידות של פירות: אננסים מסיציליה, רימונים ממָלָגָה, תפוחי־זהב מן האיים הבָלֵאַרִיִים, אגסים מצרפת ותמרים מתוניס.

לארוחת־הערב הוגשו פסיון צלוי ובשר שחרורים מקורסיקה, קדל־חזיר קפוא, בשר עופר מבושל בנוסח טָאטָרִי, וסרטנים. בין המנות העיקריות הוגשו מנות קטנות של פרפראות. הקעריות היו מכסף והצלחות מחרסינה יפאנית.

פרנץ שיפשף את עיניו.

עָלי מילא את תפקיד המלצר על הצד היותר טוב, ופרנץ ציין זאת.

"כן," אמר המארח. "הוא ברנש מסכן, מסור לי בלב ונפש ועושה כמיטב יכולתו. הוא זוכר שהצלתי את חייו. נראה שהוא מחבב את ראשו. הוא מכיר לי תודה מפני שהצלתי את הראש הזה."

עָלי נטל את היד של אדונו ונשק לה.

"מותר לי לשאול באלו נסיבות קיימת את המצווה הזאת?"

"עָלי התקרב לארמון של הביי מתוניס יותר מכפי שמותר לבחור שעורו שחור. לכן גזר עליו הביי עונש שיימשך שלושה ימים. ביום הראשון תיכרת לשונו, ביום השני תיכרת ידו וביום השלישי יוסר ראשו מצווארו. אני חלמתי תמיד על משרת אילם, לכן חיכיתי עד שנכרתה לשונו, ואז הצעתי לביי תמורתו רובה נהדר שהוד־מלכותו התעניין בו מאוד, וכשראיתי שהוא מהסס הוספתי לרובה סכין־ציד מאנגליה. הביי השאיר לעלי את ידו וראשו, בתנאי שלא יראה עוד את פניו בתוניס."

האכזריות המיתממת של המספר הדהימה את פרנץ.

"כמו המלח שבשמו אתה משתמש, אתה מבלה ימיך בנסיעות," אמר כדי להחליף את הנושא.

"כן, זה נדר שנדרתי בימים שלא העליתי בדעתי שיעלה בידי לקיים אותו," השיב האלמוני בחיוך. "נדרתי עוד כמה נדרים, ואני מקווה לקיים את כולם."

קולו היה שקט, אבל מעיניו נורה מבט מלא אכזריות.

"ודאי סבלת הרבה, אדוני," אמר פרנץ.

רעד חלף בסינבד, והוא שאל: "לפי מה אתה רואה זאת?"

"לפי קולך, מבטך, חוורונך, ואורח חייך."

"הרי חיי מאושרים, חיי שולטן תורכי; אני חי כמלך הבריאה. במקום שנעים לי אני שוהה, וכשמשעמם לי אני מפליג, אני חופשי כציפור, ואנשים מצייתים לי. לפעמים אני עושה צחוק מהצדק האנושי וחוטף מציפורניו את אחד הפושעים שהוא רודף אותם. יש

לי צדק משלי, ובו אין ערעור ואין סליחה. אילו היכרת את חיי לא היית רוצה חיים אחרים. לא היית חוזר לעולם הזה אלא כדי לבצע איזו תוכנית."

"נקמה, למשל," אמר פרנץ.

האלמוני נעץ בו מבט חודר.

"מדוע נקמה?" שאל.

"ניכר בך שאתה אדם שיש לו חשבון־דמים עם החברה האנושית."

"ובכן," אמר סינבד וחיוכו המוזר חשף שיני־שלג חדות, "לא קלעת למטרה. אני מין נדבן, ואולי אבוא יום אחד לפאריס כדי להתחרות עם הנדבנים שלה."

"זאת תהיה הפעם הראשונה שתיסע לפאריס?"

"רואים שאינני מן הסקרנים, נכון? אבל אני מבטיח לך שלא באשמתי לא הייתי בפאריס עד עתה. יום אחד אסע לשם."

"בקרוב?"

"עדיין אינני יודע."

"הייתי רוצה להיות בפאריס כשתבוא לשם. אשתדל לגמול לך כפי יכולתי על הכנסת־האורחים הנדיבה."

"הייתי נענה להצעתך בחפץ לב," השיב המארח. "אבל אם אסע לשם, יהיה זה בעילום שם."

נראה שארוחת־הערב הוגשה למען פרנץ בלבד. האלמוני נגע רק בקושי באחת או שתיים מן המנות. לבסוף הגיש עָלֵי את הקינוח, לקח את הסלים מהפסלים והניחם על השולחן, ובין שני הסלים הציב ביראת־כבוד קופסת־כסף קטנה ואדמונית, ועליה מכסה־כסף. פרנץ הסקרן הרים את המכסה וראה עיסה ירקרקה ומוזרה. הוא השיב את המכסה למקומו. המארח חייך.

"אינך יכול לנחש מהו המאכל הזה ואתה סקרן, נכון?"

"אני מודה."

"זאת האמברוסיה, מזון האלים. אם הזהב הוא אלוהיך, טעם מהחומר הזה והמכרות של פרו ייפתחו לפניך. אם בעל־דמיונות אתה טעם ממנו וכל מחסומי המציאות יפלו. אם אתה שאפתן טעם, ותהיה מלך, ולא מלך של ממלכה אחת אלא מלך העולם, מלך כל הבריאה, מלך מלכי המלכים. האין זה פיתוי? הסתכל!"

והוא פתח את מכסה הקופסית, נטל כפית מהריבה הירקרקת וטעם לאט, בראש נטוי לאחור ובעיניים עצומות למחצה.

"מַרְקוֹ פּוֹלוֹ סיפר על הישיש שהיה מאכיל את אורחיו הנבחרים בעשב מסויים שהיה נושא אותם לגן־העדן. בין צמחים פורחים תמיד, פירות בשלים תמיד ונשים יפות תמיד. הצעירים המאושרים האלה, שראו את המציאות כהזיה מתוקה ומשכרת, עד שמכרו את גופם לאיש שנתן להם את המַעֲדָן הזה, היו מצייתים לפקודותיו כאילו היה אל, למענו היו מפליגים לקצה התבל כדי להרוג את קורבנם, והיו מתים ביסורים ללא תלונה, מפני

שידעו שהמוות הוא רק מעבר לחיי נצח מלאים מנעמים, שהטועם מהצמח האלוהי יודע את טעמם."

"זה החשיש!" קרא פרנץ. "אני מכיר לפחות את שמו."

"דייקת, מר אָלְדִין. זה החשיש. חשיש טהור מתוצרת אֲבוּגוֹר מאלכסנדריה, יצרן שראוי להקים לכבודו ארמון עם כתובת הקדשה: 'לסוחר האושר, מהעולם המכיר לו תודה'."

"אני רוצה לשפוט בעצמי אם נכונים שבחיך," אמר פרנץ.

"שפוט, אורחי, שפוט. ואל תסתפק בנסיון אחד. יש להרגיל את החושים לתחושה החדשה. המציאות מתחלפת בחלום, החלום שולט כאדון, החלום נהפך לחיים והחיים נהפכים לחלום. איזה שינוי! אם תשווה את מכאובי החיים למנעמי החיים המדומים, לא תרצה עוד לחיות, רק לחלום, טעם מהחשיש!"

פרנץ טעם מלוא הכפית. "לכל השדים!" אמר. "הטעם אינו ערב לחיכי."

"עליך להתרגל אליו. נעבור לחדר הסמוך, ועלי יגיש לנו את הקפה ואת המקטרות."

החדר הסמוך היה מעוגל וספה רחבה הקיפה אותו, מחופה בעורות חיות נהדרים למראה ורכים למגע, עורות של אריות מחבל האַטְלָס עם הרעמות האדירות, של טיגריסים מבֶּנְגָל עם פסי צבעים חמים, של פנתרים מנוקדים מארץ הכֵּף, ושל דובים מסִיבִּירְיָה ושועלים מנוֹרְוֶוגְיָה.

האורח ומארחו השתרעו על הספה והנרגילות בעלות פיות היסמין וצינוריות הענבר לידם, מוכנות לעישון. עָלִי הצית את הנרגילה והלך להביא את הקפה.

לרגע שררה דומיה. סינבד נסחף בהרהוריו, שכנראה הטרידוהו גם תוך־כדי שיחה, ופרנץ התמכר להזיה.

עלי הביא את הקפה.

"איך תשתה אותו, כמו הצרפתים או כמו התורכים?"

"כמו התורכים," השיב פרנץ.

"סימן שיש לך נטיות לחיי המזרח," אמר סינבד. "אני, כשאסיים את ענייני בפאריס, אבוא למזרח כדי למות בו."

"חי נפשי," אמר פרנץ, "אין דבר קל מזה. נדמה לי שצמחו לי כנפי נשרים, אני יכול לחוג סביב העולם בעשרים וארבע שעות."

"הו! הו! החשיש פועל. פרוש את כנפיך ועוף! אל תפחד, משגיחים עליך. אם יימסו כנפיך בחום השמש, כמו שקרה לאִיקָרוֹס, אנחנו פה, נקבל אותך בזרועותינו."

והוא אמר כמה מלים בערבית לעָלִי, שסר ממקומו אך לא התרחק.

תמורה מוזרה התחוללה בפרנץ. כל הליאות והחרדה נעלמו, הוא חש שגופו קל, רוחו צלולה וחושיו הכפילו את יכולתם; האופק התרחב, אופק תכול, צלול, רחב, ים כחול, שמש מזהירה, שירת מלחים, האי מונטה־כריסטו מגיח לא כסלע מאיים על פני גלים, אלא כנווה־מדבר נעים, הסירה מתקרבת אליו והשירה גוברת, שירה אלוהית.

הסירה נגעה בחוף ללא טלטלה, כאילו נגעו שפתיים בשפתיים. פרנץ חדר למערה ושמע מוסיקה קסומה, ריחף על המדרגות, נשם אוויר צח ובשום, ראה שוב את כל מה שראה לפני שנרדם, את סִינְבָּד, המארח המופלא, את עלי, המשרת האילם. אחר־כך נמוג הכול כאחרוני הצללים של פנס־קסם. הוא היה בתוך החדר המלא פסלים, המואר באורן של מנורות עתיקות וחיוורות.

היו אלה פסלי נשים שעיניהן מהפנטות, חיוכיהן רוויי־תאווה ושערותיהן שופעות. פְרִינֶה, קליאופטרה ומֶסָלִינָה, שלוש המאהבות הנודעות, חסרות הבושה, וביניהן, כקרן אור, כמַלְאַך נוצרי באולימפוס האלילי, נערה צנועה עם צעיף על מצחה הבתולי.

פרנץ שקע בתרדמת החשיש והתפלש בתשוקה חסרת מעצורים, באהבה ללא הפוגה, כמו זו שמבטיח הנביא לבחיריו. פיות אבן התמלאו חיים, לבבות־אבן התלהטו. האהבה נהפכה לכמעט־כאב, התשוקה התחלפה בעינוי. זרועותיו ניסו לדחות מעליו את האהבה הלא־מוכרת הזאת אבל חושיו נשבו בקסם ההזיה. בסופו של המאבק התמכר לה, ולבסוף צנח, מתנשם ומתנשף, תשוש מתאווה תחת נשיקותיהן של מאהבות השיש וקסמי החלום.

32

הַיִקִיצָה

כשהקיץ חש שהוא בתוך חדר־קבורה שקרן־שמש יחידה חודרת אליו. הוא שלח את ידו ונגע באבן, גישש וחש תחתיו במצע של שרכים יבשים, רכים וריחניים. סערת החלום התחלפה בשלוות המציאות. הוא מצא את עצמו בתוך מערה, צעד לכיוון האור והגיע אל דלת שצורתה כקשת. מאחוריה היו שמי התכלת והים הכחול, קרני שמש הבוקר שיחקו במים ועל החוף ישבו המלחים, שוחחו וצחקו. במרחק של עשר פסיעות התנועעה הסירה בחן על הגלים. רוח בוקר צחה הנעימה את נשימתו של פרנץ. הוא הקשיב לקול הגלים המתנפצים אל החוף ומשאירים על הסלעים קצף לבן וכסוף. לאור היום נדמה לו שמה שקרה בלילה התרחש לפני יותר משנה. ראשו היה צלול, גופו מאושש והוא חש שהוא מסוגל לספוג אוויר ושמש יותר מאי פעם. בשמחה ניגש אל המלחים. הם קמו ממקומם, גאיטנו אמר לו:

"מר סינבד ביקש מאיתנו להביע בפני הוד מעלתו את צערו על שאינו יכול להיפרד ממנו. הוא מקווה שתסלח לו. הוא נקרא לְמָלָגָה בִענייִן דחוף."

"ככה, גאיטנו היקר!" אמר פרנץ. "אם כן קיים אדם שארח אותי באי והסתלק כשישנתי!"

"קיים, והינה ספינת הטיולים שלו המתרחקת מכאן. אם תואיל להסתכל במשקפת תראה את המארח שלך בין אנשי הצוות שלו."

גאיטנו הצביע על האוניה הקטנה תפוחת המפרשים המפליגה לכיוון קורסיקה.

פרנץ שלף את המשקפת. גאיטנו לא טעה. בירכתי הספינה עמד הזר המסתורי, גם הוא מחזיק משקפת בידו, לבוש בבגדים שלבש אמש ומנופף בממחטתו לשלום.

פרנץ החזיר לו נפנוף במימחטה, ואז הסתמנה עננת־עשן קלה ליד חרטום הספינה, ניתקה ממנה והמריאה, וקול נפץ הגיע לאוזני פרנץ.

"הוא נפרד ממך ביריית תותח," אמר גאיטנו.

פרנץ ירה בקרבין שלו, אף שלא קיווה שההד יחצה את מרחב המים המפריד בין ספינת הטיולים ובין החוף.

"מה ההוראות של הוד־מעלתך?"

"הצת לי לפיד."

"כרצונך, הוד־מעלתך, גם אני ניסיתי לחפש את הכניסה למעון המכושף, ולא הצלחתי. ג'יובאני, תן לפיד דולק להוד מעלתו."

פרנץ נטל את הלפיד ונכנס למערה עם גאיטנו. הוא מצא את מצע השרכים והסיע את הלפיד על פני כל קירות המערה, אך מצא רק את סימני העשן שהשאירו המחפשים שקדמו לו.

גאיטנו הזכיר לו שבא לאי כדי לצוד עזי־בר, והוא נטל את רובהו והתרוצץ באי ללא כל הנאה. אחרי שעה כבר היה לו שלל, עז אחת ושני גדיים, אך הוא לא רצה בהם מפני שהיו דומים לעזי־בית. רגליו הובילו אותו בחזרה אל המערה. גאיטנו צלה על האש את אחד מהגדיים. נראה שפרנץ חיפש במערה זמן רב, משום שכאשר יצא ממנה כבר היתה הארוחה מוכנה. ספינת הטיולים הקטנה נראתה מרחוק כשחף תלוי בקצה של גל.

"אמרת לי שאדון סינבד מפליג למלגה," אמר פרנץ לגאיטנו, "אבל נדמה שהיא מתקדמת לפוֹרְטוֹ וֶקִיוֹ."

"האם לא אמרתי לך שבין אנשי הצוות שלה יש שני פושעים מקורסיקה?"

"אמת! והוא יוריד אותם אל החוף?"

"אכן. הוא אינו ירא מאלוהים ואינו פוחד מהשטן. מספרים שלא פעם סטה חמישים מיל מנתיבו כדי לסייע לאדם עלוב."

"והוא אינו חושש מסכסוך עם השלטונות?"

"מה לו ולשלטונות! הוא לועג להם. שינסו לרדוף אחריו! הרי ספינת־הטיולים שלו אינה אוניה אלא ציפור, ויש לו ידידים בכל חוף."

לפרנץ לא היה מה לעשות עוד במונטה־כריסטו. הוא איבד כל תקווה לחשוף את סוד המערה, מיהר לאכול את ארוחת־הבוקר ואחרי חצי־שעה ישב בסירה, העיף מבט אחרון בספינת־הטיולים שעמדה להיכנס למפרץ פורטו וקיו, ופקד להפליג. ספינת הטיולים נעלמה ואיתה נעלמו הלילה, ארוחת־הערב, סינבד, החשיש והפסלים. כל אלה התמזגו בחלום אחד. כל היום וכל הלילה שטה הסירה. כשעלתה השמש למחרת נעלם גם האי מונטה־כריסטו.

כשנגעו רגליו של פרנץ באדמת איטליה, שכח, לפחות לזמן מה, את קורותיו. הוא מיהר לסיים את כל ענייניו בפירנצה ונסע לרומא, כדי להצטרף אל חברו המצפה לו.

מרכבת־הדואר הביאה אותו לכיכר המכס. לא היה קל לנסוע משם לבית־המלון של פסטריני. הרחובות היו עמוסים. ארבעה אירועים גדולים מתקיימים ברומא כל שנה: הקרנבל, השבוע הקדוש, חג האלוהים והחג של פטרוס הקדוש. בין האירועים האלה שוקעת העיר באדישות.

פרנץ פילס לו דרך בהמון והגיע למלון, ועל שאלתו הראשונה נענה בחוצפה של רַכָּבים שכרכרתם כבר הושכרה ושל מלונאים שבית־מלונם כבר מלא. נאמר לו שאין מקום בשבילו במלון "לונדון". אבל אחרי ששלח את כרטיס־הביקור שלו למר פסטריני והודיע לו כי הוא בא אל אלברט דה־מורסף, יצא אליו פסטריני בכבודו ובעצמו, התנצל על שהניח להוד מעלתו להמתין, גער במלצרים, חילץ אותו מידי מורה הדרך שניסה להשתלט עליו והביא אותו אל אלברט.

בדירה שהזמינו השניים היו שני חדרים ותא קטן. שני החדרים פנו אל הרחוב, והמלונאי טען שזה יתרון גדול מאוד. שאר חדרי הקומה הושכרו לבעל נכסים מסִיצִילְיָה או ממַלְטָה; המלונאי לא ידע בדיוק מאיזה משני האיים בא התייר.

"טוב מאוד, מר פסטריני," הפסיק אותו פרנץ. "אנחנו מבקשים ארוחת־ערב מיד וכרכרה למחר ולימים הבאים."

"הארוחה תוגש לכם בן־רגע," אמר המלונאי, "אבל הכרכרה..."

"למה אתה מתכוון?" קרא אלברט בזעם, "תפסיק את הבדיחות, אדון פסטריני! הכרכרה דרושה לנו."

"אדוני," השיב המלונאי, "נעשה כל מה שאפשר, זה כל מה שיש לי לומר."

"מתי נקבל תשובה?" שאל פרנץ.

"מחר בבוקר," השיב המלונאי.

"לכל השדים! נְשָׁמֵן את ידך בדמי תיווך, ארבעים פרנק ליום."

"אני חושש, רבותי, שגם אם תציעו לי כפל כפליים, לא אוכל לתת לכם כרכרה."

"אם כך, רתום סוסים לכרכרה שלי. היא נפגעה קצת בדרך, אבל אין דבר."

"אין סוסים."

אלברט הביט בפרנץ, כאדם שקיבל תשובה לא ברורה.

"אתה מבין מה הוא אומר, פרנץ? אין סוסים, הוא אומר. אבל סוסי דואר, לא נוכל להשיג סוסי דואר?"

"כולם כבר הושכרו לפני חמישה־עשר יום, ונשארו רק הסוסים הנחוצים לשירות הדואר."

"מה דעתך?" שאל פרנץ.

"כאשר אינני יכול להבין משהו אינני רגיל להעמיק בו. אני עובר לעניין אחר," ענה אלברט. "סעודת־הערב מוכנה, מר פסטריני?"

"כן, הוד מעלתך."

"ובכן, קודם־כול נאכל."

"ומה יהיה על הכרכרה והסוסים?" שאל פרנץ.

"הם יהיו," ענה אלברט, "אם רק נשלם מחיר נאות."

אלברט מורסף האמין בפילוסופיה שלפיה אין דבר העומד בפני ארנק תפוח וכיס מלא. הוא סעד את ליבו, עלה על מיטתו, נרדם וחלם שהוא צופה בקרנבל מתוך כרכרה רתומה לשישה סוסים.

33

שׁוֹדְדֵי רוֹמָא

למחרת התעורר פרנץ הראשון וצילצל בפעמון. עוד הצלצול מהדהד ומר פסטריני בכבודו ובעצמו נכנס לחדר.

"ובכן," אמר בנימת נצחון, ולא חיכה לשאלתו של פרנץ, "צדקתי אתמול כשלא רציתי להבטיח לך שום דבר. התחלת לטפל בעניין הזה מאוחר מדי. בכל רומא לא נשארה כרכרה פנויה אחת לשלושת הימים הבאים."

"בדיוק לימים שבהם היא נחוצה לנו," אמר פרנץ.

"מה קורה?" שאל אלברט שנכנס לחדרו של פרנץ. "אין כרכרה?"

"בדיוק, ידידי," השיב לו פרנץ. "ניחשת מיד."

"עיר נאה, רומא הנצחית!"

"הוד־מעלתך," הצטדק מר פסטריני, שלא רצה שעיר הנצח תאבד מכבודה בעיני לקוחותיו. "אין כרכרה מיום ראשון בבוקר עד יום שלישי בערב, אבל עד יום ראשון יש כרכרות."

"גם זו לטובה," השיב אלברט. "היום יום חמישי. מי יודע מה יהיה עד יום ראשון!"

"עד אז יבואו עוד אלפי תיירים," אמר פרנץ.

"ידידי," אמר לו מורסף, "נהנה מן ההווה ולא נדאג לעתיד."

"האם יהיה לנו לפחות חלון לצפות ממנו על הקרנבל?"

"פונה לאן?" שאל פסטריני.

"לרחוב קורסו, כמובן!"

"חלון!" צעק פסטריני. "אי־אפשר, אי־אפשר! נשאר רק חלון אחד, בקומה החמישית של מלון 'דוֹרִיָה', ונסיך רוסי שכר אותו בעשרים סֶקְוִינִים ליום."

שני הצעירים הנדהמים הביטו זה בזה.

"ובכן, ידידי," אמר פרנץ, "אתה יודע מה נעשה? נסתלק לוונציה לעונת הקרנבל. שם לפחות יש גונדולות כשאין כרכרות."

"לא!" קרא אלברט. "החלטתי לראות את הקרנבל ברומא ואני אראה אותו אפילו על קביים."

"מה אתה סח!" קרא פרנץ. "זה רעיון. אולי נתחפש לערפדים או לתושבי הערבה? תהיה לנו הצלחה עצומה."

"האם כבוד הארונים עדיין רוצים כרכרה עד יום ראשון?" שאל פסטריני.

"ומה חשבת?" ענה אלברט בשאלה. "שנלך ברגל, כמו פקידי ההוצאה לפועל?"

"אמלא מיד את הוראת האדונים," הודיע המלונאי, "אבל אני מזהיר אתכם מראש, הכרכרה תעלה לכם שישה פיאסטרים ליום."

"ואני, אדון פסטריני היקר," אמר פרנץ, "אינני מיליונר כמו שכננו לקומה, וגם אני מזהיר אותך מראש, שזאת הפעם הרביעית שאני מבקר ברומא, ואני יודע מה הם מחירי הכרכרות בימי חול, בימי ראשון ובחגים. אני נותן לך שנים־עשר פיאסטרים, בעד היום, מחר ומחרתיים, וכך יישאר בידך רווח נאה."

"בכל זאת, הוד־מעלתך..." ניסה המלונאי למחות.

"לך, אדוני החביב," אמר לו פרנץ, "הבא לנו כרכרה או שאפנה למתווך ואשלם לו פחות."

"אל תטרח, הוד־מעלתך," אמר פסטריני בחיוך־תבוסה של ספסר איטלקי. "אעשה כמיטב יכולתי, ואני מקווה שתהיה שבע־רצון. למתי אתה רוצה את הכרכרה?"

"בעוד שעה."

"בעוד שעה היא תהיה ליד הדלת."

כעבור שעה, כשירדו פרנץ ואלברט במדרגות, התקרבה הכרכרה למלון. הם מתחו את רגליהם על הדוכנים הקדמיים, ומורה־הדרך מהמלון שאל מהמושב האחורי:

"לאן רוצים האדונים שאוליך אותם?"

"לכנסיית סנט־פטרוס, ואחר־כך לקולוסיאום," אמר אלברט, כפריסאי אמיתי, שאינו יודע כי לביקור בכנסיית סנט־פטרוס דרוש לפחות יום, ושדרוש חודש כדי ללמוד להכיר אותה. הם בילו כמה שעות בכנסיה, וכששלף פרנץ את שעונו היתה השעה ארבע וחצי אחרי הצהריים. מיד חזרו למלון, ופרנץ פקד על הרכב להמתין לו בשעה שמונה בערב. הוא רצה להראות לאלברט את הקולוסיאום לאור הירח. פסטריני, שהבטיח לאורחיו משתה כיד המלך, הגיש להם ארוחה בינונית, ואחרי הארוחה שאל אותם:

"הזמנתם את הכרכרה לשעה שמונה?"

"נכון."

"כדי לבקר בקולוסיאום?"

"אמת."

"אמרתם לרַכָּב לצאת משער דֶל פּוֹפּוֹלוֹ, להקיף את החומות ולהיכנס דרך שער סן גִ'יוֹבָאנִי."

"אלה היו המלים שלי," אמר פרנץ.

"המסלול הזה אינו אפשרי."

"אינו אפשרי?"

"הוא מסוכן מדי."

"מדוע?"

"בגלל לוּאִיגִ'י וַמְפָּה."

"ראשית כול, מארחי היקר, מי הוא וַמְפָּה?" שאל אלברט. "אולי הוא מפורסם ברומא, אבל בפאריס לא ידוע עליו דבר."

"זה שודד שלעומתו כל השודדים ילדים."

"ומה הקשר בין השודד ומפה ובין ההוראה שנתתי לרכב, לצאת משער דל פופולו ולחזור דרך שער סן ג'יובאני?"

"אולי תצא משער דל פופולו," השיב פסטריני, "אבל ודאי לא תחזור משער סן ג'יובאני."

"מדוע?" שאל פרנץ.

"מפני שבלילה אין בטחון במרחק חמישים פסיעות מן השערים."

"ידידי," אמר אלברט לפרנץ, "הינה נזדמנה לנו הרפתקה. אנחנו ממלאים את הכרכרה באקדחים וברובים. לוּאִיג'י וַמְפָּה בא לעצור אותנו ואנחנו עוצרים אותו, ומגישים אותו במתנה לאפיפיור. הוד־קדושתו שואל אותנו במה יגמול לנו על השירות הזה ואנחנו דורשים מרכבה ושניים מסוסי אורוותיו; ורואים את הקרנבל מתוך כרכרה, וכל תושבי רומא מכריזים על גבעת הקפיטול שאנחנו הצלנו אותם."

פסטריני עיקם את פרצופו.

"ומאין תיקח את כלי הנשק שבהם אתה רוצה למלא את הכרכרה?" שאל פרנץ.

"את כל הנשק שלי החרימה המשטרה, אפילו את הסכין," ענה אלברט.

"גם את שלי," אמר פרנץ.

"החרמת כלי הנשק נוחה מאוד לגנבים," אמר אלברט. "נראה שהמשטרה מתחשבת בהם."

הבדיחה הזאת לא מצאה חן בעיני פסטריני, והוא פנה אך ורק אל פרנץ, ואמר:

"הוד־מעלתו יודע שלא נהוג להתגונן מפני שודדים."

"מה?" צעק אלברט. "לא נהוג?"

"כל הגנה תהיה חסרת תועלת. מה אתה יכול לעשות מול תריסר שודדים האורבים לך בבית הרוס או בתעלה, וכולם מכוונים אליך את הנשק?"

"לכל הרוחות, מוטב שיהרגו אותי!" צעק אלברט.

הבעת־פניו של המלונאי אמרה: "הוד־מעלתך, חברך יצא מדעתו."

"אלברט היקר," אמר פרנץ, "היה יפה אילו היה זה מוות למען המולדת, אבל מגוחך לסכן את חיינו סתם."

"סוף סוף מישהו אומר דברים של טעם," אמר פסטריני, ואלברט שתה יין מכוסו ומילמל משהו לא ברור.

"ספר לנו מיהו אדון לוּאִיג'י וַמְפָּה," ביקש פרנץ. "רועה או אציל? צעיר או מבוגר? נמוך או גבוה? תאר אותו כדי שאם נפגוש בו נוכל לזהותו."

"אני מכיר את ומפה מנעוריו," אמר פסטריני. "יום אחד נפלתי לידיו, ולמזלי זכר את היכרותנו, והניח לי ללכת לדרכי בלי כופר, ואפילו נתן לי במתנה שעון־יד."

"ספר לנו את קורותיו," ביקש פרנץ.

"לואיג'י ומפה," סיפר פסטריני, "היה רועה יתום שלמד קרוא וכתוב מהכומר של המחוז ושהכיר כל עץ וכל סלע בסביבת כפרו. בנשף־מסכות שגם האיכרים והרועים הוזמנו אליו חמדה אהובתו תרזה את שמלת בתו של בעל האחוזה, למחרת פרצה שריפה בבית האחוזה בחדריה של הבת. איכר אלמוני הציל את בת האציל ממוות, אבל האגף נשרף. המושיע, שגם הצית את האש, היה ומפה ושללו היה השמלה. השודד הנורא קוקומטו, ראש כנופיה שהפילה את פחדה על כל הארץ, ניסה לחטוף את אהובתו של ומפה. ומפה ירה בו בעוד הנערה בידיו, והרג אותו בלי לפגוע בה. אחר־כך הלך אל המערה שפקודיו של קוקומטו הסתתרו בה – ושהיתה ידועה לו היטב – ואמר לממלא מקומו של ראש הכנופיה: "עבודת המרעה משעממת אותי."

"אתה רוצה להצטרף אלינו?" שאל ממלא־המקום.

"לא. אני רוצה לפקד עליכם," ענה ומפה.

"ומה פעלת כדי להגיע לכבוד הזה?"

"הרגתי את קוקומטו," ענה הרועה הצעיר, והיה לראש הכנופיה. המשטרה אינה מצליחה לשים יד עליו. יש לו קשרים עם הרועים, המבריחים, הדייגים והמלחים. כשמחפשים אותו בהר הוא בנהר, כשרודפים אחריו בנהר הוא על ספינה בים. הוא מתנפל על נוסעים, מטיל עליהם כופר־נפש ומקציב להם זמן לתשלום. כשחולף הזמן הוא מעניק להם עוד שעה, כחסד, ובדקה השישים, אם הכסף אינו מגיע, הורג אותם באקדח או בסכין.

"מה דעתך על כך, אלברט?" שאל פרנץ.

"לדעתי אלה אגדות, וומפה לא היה ולא נברא," ענה אלברט.

"עדיין אתה רוצה לנסוע לקולוסיאום דרך השדרות החיצוניות?"

"בהחלט."

ברגע ההוא צלצל השעון תשעה צלצולים, והרַכָּב עמד בדלת ואמר:

"הוד־מעלתכם, הכרכרה מוכנה."

"לקולוסיאום!" אמר פרנץ.

"דרך שער דֶל פּוֹפּוֹלוֹ, הוד־מעלתכם, או דרך הרחובות?"

"דרך הרחובות, לכל השדים! דרך הרחובות!" צעק פרנץ.

"יקירי!" אמר אלברט, "חשבתי שאתה יותר אמיץ."

ושני הצעירים נכנסו לכרכרה.

34

הִתְגַּלּוּת

סיפורו של פסטריני העלה בזכרונו של פרנץ את סינבד המלח. פסטריני סיפר שוּמפה מוצא מקלט בסירות של דייגים ומבריחים, ופרנץ זכר את שני הפושעים מקורסיקה שהתארחו בספינת הטיולים, שגם סטתה ממסלולה והשליכה עוגן בפּוֹרְטוֹ וֶקְיוֹ כדי להורידם אל החוף. כשהגיעו אל הקולוסיאום פתח הרַכָּב את דלת המרכבה, שני הצעירים יצאו מתוכה ומצאו את עצמם פנים מול פנים מול מורה־דרך שהגיח מן האדמה. מורה־דרך אחר, מן המלון, כבר היה איתם. עתה היו להם שניים. ברומא מורי־הדרך הם מכה. יש מורה־דרך כללי, שמשתלט עליך על סף בית־המלון ואינו מרפה ממך עד שאתה עוזב את רומא, ויש מורה־דרך מיוחד לכל אתר. פרנץ ואלברט לא ניסו להתגונן מפני מורי־הדרך השתלטנים, שרק להם יש רשות לשאת לפידים באתרי התיירות.

פרנץ כבר הכיר את המסלול, אבל אלברט עבר אותו בפעם הראשונה, והמבנה המלכותי שקרני הירח האירו את פתחיו הרשים אותו מאוד על אף פטפוטי מורי־הדרך חסרי הדעת. פרנץ הפקיר את ידידו לרודנותם של מורי־הדרך — שהתעקשו להראות לו את גוב האריות, לשכת הגלדיאטורים ובימת הקיסר — והתיישב בצל עמוד במקום שממנו נראה בניין השחם הענקי בכל יופיו. לאחר כמה רגעים שמע קול דרדור של אבן שניתקה מהמדרגות שמולו, ואחר־כך ראה אדם בתוך האפלה מטפס במדרגות. תחילה סבר פרנץ שגם הוא תייר המעדיף את ההתבודדות על־פני פטפוטי מורי־הדרך, אבל האיש נראה כמהסס. במדרגות העליונות נעצר לרגע, כמאזין, ופרנץ הסיק שהוא מצפה למישהו. בתנועת־רתיעה טבעית נחבא פרנץ מאחורי העמוד. שניהם היו בגובה של עשר רגליים מעל פני האדמה, תחת כיפה שהיה בה פתח מעוגל, מעליו פיסת שמים מכוכָּבים, מסביבו שיחים דקים וירוקים. מתחת לרגליהם השתלשלו מטפסים גדולים ושרכים אדירים והתנדנדו כחבלים.

פרנץ לא היה יכול לראות את פניו של האיש שממולו, אך ראה את בגדיו: מעיל רחב בצבע חום, שאחת מכנפותיו מכסה את כתפו השמאלית של בעליו ומסתירה את סנטרו, מגבעת רחבת שוליים המסתירה את עיניו ומצחו, מכנסיים שחורים ומגפיים מצוחצחים. אחרי כמה דקות הראה האיש סימני קוצר־רוח, ואז נשמע רחש קל על הגזוזטרא העליונה וצל כיסה את האור. אדם נראה בפתח שבכיפה, תפס קומץ שרכים, השתלשל למטה וקפץ בקלילות אל הרצפה.

"סלח נא לי הוד־מעלתך," אמר הבא, בניב של בני רומא. "איחרתי בכמה רגעים."

"אני הקדמתי, לא איחרת," ענה הזר במבטא טוסקני, "ואילו אחרת ודאי היתה לך סיבה."

"נכון, הוד־מעלתך. אני בא ממצודת סנט־אנז', ולא בקלות הצלחתי לשוחח עם פקיד בית־הסוהר, שנתתי לו קצבה קטנה כדי שיעדכן אותי במתרחש בבית־הכלא של הוד קדושתו האפיפיור."

"מה נודע לך?"

"ביום שלישי בשעה שתיים יהיו שתי הוצאות להורג, עם פתיחת החגיגות. אחת מהן תהיה מזולטה.* הנידון הוא מסכן שרצח את הכומר שגידל אותו. השניה תהיה דֶקַפִּיטָטו,** והנידון הוא פפינו המסכן."

"מה אתה רוצה, יקירי? אתם מפחידים לא רק את ממשלת האפיפיור אלא גם את כל איטליה. הם רוצים להוציא אותו להורג כדי להרתיע אתכם."

"אבל פפינו אינו שייך לכנופיה שלי. הוא רועה מסכן שבסך־הכול סיפק לנו מזון."

"בכך הוא שותף שלכם. והם גם מתחשבים בו; יהרגו אותו לא במכות אלא בגיליוטינה. זה גם יגוון את ההנאות של ההמון."

"אני מכין להמון הנאה לא צפויה," אמר האיש מרומא.

"הרשה לי לומר לך שאתה נראה כמוכן למעשה־שטות," אמר בעל המעיל.

"אני מוכן לעשות הכול כדי למנוע את הוצאתו להורג של הבחור המסכן ששירת אותי, אחרת אהיה מוג לב."

"מה תעשה?"

"עשרים מאנשי יעמדו סביב הגרדום. וכשיביאו אותו נתנפל על מלוויו בסכינים, ונחטוף אותו."

"נדמה לי שהתוכנית שלי יותר טובה."

"מה התוכנית, הוד־מעלתך?"

"לתת עשרת אלפים פיאסטרים לאחד ממכרי, שישיג את דחיית ההוצאה להורג לשנה הבאה, ועוד עשרת אלפים פיאסטרים למכר אחר שלי שיעזור לו לברוח מהכלא."

"אתה בטוח בהצלחתך?"

"לכל הרוחות," אמר בעל המעיל בצרפתית.

"סליחה?" אמר הרומאי.

"הכסף שלי יועיל יותר מהסכינים, האקדחים והרובים שלך. תן לי לפעול."

"בחפץ לב, אבל אם תיכשל, נפעל אנחנו."

"היו מוכנים, אם זה רצונכם, אבל אני אשיג את הדחיה."

* מלקות עד מוות בקורנס.

** כריתת ראש בגיליוטינה.

"ביצוע גזר־הדין נקבע למחרתיים, יום שלישי. נשאר לך רק מחר."

"ביממה יש עשרים וארבע שעות, ובזמן הזה אוכל לעשות הרבה."

"איך נדע אם הצלחת, הוד מעלתך?"

"שכרתי את שלושת החלונות האחרונים של ארמון רוֹספּוֹלִי. אם אשיג דחיה, יהיו שני החלונות שבצדדים מכוסים בד דמשק צהוב, והאמצעי בבד לבן עם צלב אדום. שלח אלי אחד מאנשיך, שיתחפש לחוזר בתשובה, ואני אתן לו את כתב הדחיה. כחוזר בתשובה יתנו לו לגשת לגרדום, והוא ימסור את ההודעה לראש הכמרים, שיעביר אותה לתליין. הודע על כך מראש לפפינו, כדי שלא ימות מפחד ולא ייצא מדעתו."

"הוד־מעלתך, עד עכשו הייתי נאמן לך. והיה אם תציל את פפינו אציית לך בכול."

"ייתכן שיום אחד אזכיר לך את ההבטחה הזאת."

"אתה תמצא אותי, הוד־מעלתך, בכל שעת־צורך, כמו שאני מצאתי אותך עכשו. גם אם תהיה בקצה העולם, רק כתוב לי 'עשה כך', ואני אעשה."

"אני שומע קול," אמר האלמוני.

"אלה מטיילים עם לפידים."

"אסור שיראו אותנו יחד. מורי־הדרך הבוגדים עשויים לזהות אותי, ואף כי ידידותך לכבוד לי, אם ידעו עליה אני עלול לאבד משהו מן האשראי שלי."

"ובכן, אם תשיג דחייה..."

"יהיה בחלון האמצעי וילון לבן עם צלב אדום."

"ואם לא?"

"שלושה וילונות צהובים, ואז תפעיל את סכיניך, ואני אהיה שם, לצפות במחזה."

"שלום, הוד מעלתך, אני סומך עליך."

הרומאי הסתלק דרך המדרגות, והזר, שהסתיר את פניו במעילו, עבר על־פני פרנץ וירד לזירת הקולוסיאום דרך ספסלי האבן.

כשחזר עם אלברט בכרכרה למלון היה פרנץ שקוע בהרהורים. קולו של האיש במעיל היה מוכר לו, ונימת הלעג שלו העבירה רעד בגופו לא רק בחורבות הקולוסיאום אלא במערה שבאי מונטה־כריסטו. הוא היה בטוח שהאיש הוא סינבד המלח.

למחרת היה פרנץ עסוק בכתיבת מכתבים לפאריס, והכרכרה עמדה לרשותו של אלברט כל היום. בערב הלכו שניהם לתיאטרון. אחרי המערכה הראשונה הזמינה אותם הרוזנת ג', מכרתו של פרנץ, לתא שלה. אלברט שוחח עם הרוזנת על פאריס ועל מכריהם המשותפים, ופרנץ סקר את האולם במשקפת.

בתא מולם ראה אשה יפהפיה לבושה בטוגה יוונית. הטוגה היתה מונחת עליה בחן שהוכיח כי זה לבושה הלאומי. מאחוריה, באפלולית, ישב גבר. פניו לא נראו. פרנץ שאל את הרוזנת אם היא מכירה את האשה היפה.

"לא," השיבה, "אבל ידוע לי שהיא שוהה ברומא מתחילת העונה. זה חודש שלא

החסירה אף הצגה אחת. לעיתים מלווה אותה הגבר היושב עתה לידה ולעיתים מלווה אותה משרת כושי."

המסך עלה. פרנץ הסתכל ביווניה היפה. ניכר בה שהיא נהנית מהבאלט. המלווה שלה, לעומת זאת, נהנה משינה ערבה, על אף רעש החצוצרות והמצילתיים.

לפני המערכה השניה, כשהשמיעו כלי־הקשת את צליליהם, התעורר הגבר. היווניה רכנה לאחור ולחשה משהו באוזנו, אחר־כך חזרה ונשענה על מעקה התא.

המסך עלה על אחד הדואטים היפים ביותר שחיבר דוֹנִיצֶטִי, כשנסתיים הדואט התכונן פרנץ להצטרף לתשואות הקהל אך לפתע שותקו ידיו. הגבר שבתא קם ממקומו, האור נפל עליו, ופרנץ ראה שזה הדייר המסתורי של האי מונטה־כריסטו, האיש שאת קולו זיהה בחורבות הקולוסיאום. למראה פניו פרצה הרוזנת בצחוק ושאלה מה לו.

"גבירתי הרוזנת," אמר פרנץ, "קודם שאלתי אם את מכירה את היווניה. כעת אני שואל אם את מכירה את בעלה."

"לא אותו ולא אותה," השיבה הרוזנת.

"ולא התעניינת בו?"

"זאת שאלה של צרפתי. אינך יודע שבשביל אשה איטלקיה קיים בעולם רק הגבר שהיא אוהבת?"

הרוזנת הצמידה את המשקפת של אלברט לעינה וכיוונה אותה אל התא שממול.

"הוא כל כך חיוור," אמרה. "הוא נראה כמו מת שקיבל רשות מהקברן לצאת מהקבר."

"זה צבע פניו," אמר פרנץ.

"אתה מכיר אותו?" שאלה הרוזנת. "מיהו?"

"פגשתי בו פעם."

"כן," אמרה הרוזנת ברעדה קלה. "אם תציץ באדם כזה פעם אחת, לא תשכח אותו."

פרנץ ליווה את הרוזנת לביתה, וכשחזר למלון מצא את אלברט בחלוק בית, יושב בכורסה ומעשן.

"ביציאה מהתיאטרון חציתי את דרכם של היווניה היפה והאדון," אמר אלברט. "הוא גבר נאה מאוד, לבוש בהידור, וניכר שהוא קונה את בגדיו בצרפת. נכון, הוא קצת חיוור, אבל הרי החיוורון מעיד על מוצא אצילי."

פרנץ חייך. הוא ידע שאלברט רוצה להיות חיוור. זאת היתה אז האופנה בפאריס.

"שמעת את צליל קולו?" שאל.

"הוא דיבר יוונית."

"אין ספק, זה הוא," לחש פרנץ.

"מה אתה אומר?"

"לא כלום. מה עשית כל היום?"

"חשבתי."

"על מהי?"

"הרי אתה יודע שאי־אפשר להשיג כרכרה וגם לא סוסים. ובכן, יש לי רעיון. נשיג עגלה ושני שוורים, אני אקשט את העגלה ואנו נתחפש לקוצרים ניאפוליטניים. אולי גם הרוזנת תשתתף בתחפושת."

"סיפרת למישהו על הרעיון המטורף הזה?"

"לבעל המלון, והוא הבטיח לי שאין דבר קל מזה; ביקשתי ממנו לצפות את קרני השוורים בזהב אבל הוא אמר שלכך דרושים שלושה ימים, ואני ויתרתי על התוספת הזאת. עכשו הוא מחפש את השור. מחר אולי יהיה מאוחר מדי."

הדלת נפתחה והמלונאי פסטריני שאל: "מותר?"

"כמובן מותר!" קרא פרנץ.

"ובכן," אמר אלברט, "מצאת את העגלה והשוורים?"

"מצאתי דבר יותר טוב," אמר פסטריני בשמחה.

"היותר טוב הוא אויבו של הטוב," אמר אלברט.

"הוד מעלתם יכולים לסמוך עלי," אמר פסטריני בנעימה של כל־יכול.

"מה הדבר?" שאל פרנץ.

"ידוע לכם שאדון מונטה־כריסטו הוא השכן שלכם?"

"ודאי, הרי בגללו קיבלנו חדרים דומים למעונות־סטודנטים."

"נודע לו שאתם בצרה, והוא מציע לכם שני מקומות בכרכרה שלו ושני מקומות ליד החלונות שלו בארמון רוספולי."

אלברט ופרנץ החליפו מבטים.

"מיהו מונטה־כריסטו זה?" שאל פרנץ את מארחו.

"אדון רם מעלה, מסיציליה או ממַלְטָה, אינני יודע בדיוק. אציל ועשיר."

"נדמה לי," אמר פרנץ לאלברט, "שאילו היה בעל נימוסים משובחים, כפי שמספר בעל המלון, היה מזמין אותנו בדרך אחרת, בכתב או ב..."

ברגע זה נשמעה דפיקה על הדלת.

"יבוא," קרא פרנץ, ומשרת בבגדי־שרד עמד על המפתן.

"מהרוזן ממונטה־כריסטו למר פרנץ דֶפִּינֶה ולמשנה לרוזן אלברט דה־מורסף," אמר והגיש לצעירים שני כרטיסי־ביקור. "הרוזן ממונטה־כריסטו מבקש רשות מהאדונים שכניו לבקר אצלם מחר בבוקר."

"אמור לרוזן שאנו נכבד אותו בביקורנו," אמר פרנץ.

"צדקת, מר פסטריני," אמר אלברט. "הרוזן ממונטה־כריסטו הוא אדם מנומס."

"תקבלו את הזמנתו?" שאל המלונאי.

"כן," השיב אלברט. "אמנם אני מצטער על העגלה והשוורים. ולולא החלון בארמון רוֹספּוֹלִי לא הייתי מוותר עליהם. מה דעתך, פרנץ?"

"גם אותי משכנעים החלונות בארמון רוספולי," השיב פרנץ. הוא זכר את השיחה ששמע בקולוסיאום. בעל המעיל התחייב להשיג את דחיית ההוצאה להורג של הנידון

למוות. אם בעל המעיל הוא האיש שנראה בתיאטרון ודאי יזהה אותו וישביע את סקרנותו.

למחרת בבוקר שאל פרנץ את בעל המלון:

"מר פסטריני, האם תתקיים היום הוצאה להורג?"

"כן, הוד־מעלתך, אבל אם אתה רוצה חלון כדי לצפות במחזה, איחרת."

"לא," השיב פרנץ.

"שיערתי שהוד־מעלתך אינו רוצה להתערב באספסוף שבשבילו הוצאה להורג היא כמו הצגת תיאטרון."

"לא אצפה בהצגה, אבל אני רוצה לדעת כמה פרטים. מה מספר הנידונים למוות? מה שמותיהם ומה צפוי להם?"

"בדיוק עכשו הביאו את המודעות שתולים בכל פינת רחוב לפני ההוצאה להורג, וכתובים עליהן שמות הנידונים, סיבת הרשעתם בדין וסוג ההמתה, כדי שאנשים טובים יתפללו למענם."

"ומביאים אליך את המודעות האלה כדי שגם אתה תתפלל לעילוי נשמתם?" שאל פרנץ כמפקפק.

"לא, הוד־מעלתך, מדביק־המודעות מביא לי אותן לשם בידור, כדי שאראה אותן לאורחים הרוצים לראות את ההוצאה להורג."

"איזו התחשבות עדינה!" קרא פרנץ.

"אני משתדל להשביע את רצון אורחי."

"ואני מבקש מודעה אחת כזאת."

המלונאי יצא והביא את המודעה מהמסדרון.

"לידיעת כל המעוניינים, ביום שלישי, 22 בפברואר, יום הקרנבל הראשון, יוצאו להורג בפקודת בית־הדין רוֹטָה, בכיכר דֶל־פּוֹפּוֹלוֹ, אַנְדְרֵיאָה רוֹנְדוֹלוֹ, הנאשם ברצח איש הדת הנכבד דוֹן צֵיזַר טֶרְלִינִי, ופֶּפִּינוֹ הוא רוֹקָה פְּרִיוֹרִי, הנאשם בקשרים עם השודד המתועב לוּאִיגִ'י וַמְפָּה וחבריו. הראשון יהיה מָזוֹלָטָה והשני דֶקַפִּיטָטוֹ. אנשים רחמנים מתבקשים להתפלל לעילוי נשמתם של שני הנידונים האומללים."

עתה הבין פרנץ שהאיש מרומא שפגש בקולוסיאום היה השודד לואיג'י ומפה בכבודו ובעצמו, ושבעל המעיל היה כנראה סינבד המלח המסייע בנדיבות לפושעים.

השעה כבר היתה תשע בבוקר ופרנץ עמד להעיר את אלברט כשראה אותו יוצא מחדרו, מוכן לצפות בקרנבל. "ובכן," אמר פרנץ לבעל המלון, "לדעתך מר פסטריני, הגיע הזמן שנבקר אצל ארון מונטה־כריסטו?"

"כמובן!" השיב. "הרוזן משכים קום. אני בטוח שהוא קם לפני שעתיים."

"אם כן, אלברט, נלך להודות לשכננו על נדיבותו."

המלונאי צעד לפני פרנץ ואלברט, וצילצל בדלת. משרת פתח אותה ואמר: "הארונים הצרפתים."

הם עברו בשני חדרים שהיו בהם רהיטים מפוארים, והגיעו לטרקלין מהודר. שטיח תורכי היה פרוש על רצפת העץ. ספות נוחות הציעו כריות תפוחות ומסעדים. תמונות של ציירים מפורסמים וכלי נשק קישטו את הקירות ושטיחים היו תלויים על הדלתות.

"יואילו הוד־מעלתם לשבת," אמר המשרת, "אודיע לרוזן על בואם."

הוא נכנס לאחד החדרים. כשנפתחה הדלת נשמעה נגינת גוּזְלָה* שנָדמה מהר.

פרנץ ואלברט החליפו מבטים והסתכלו ברהיטים, בתמונות ובכלי הנשק. במבט שני נראו להם אלה מפוארים עוד יותר.

"מה דעתך?" שאל פרנץ את אלברט.

"שכננו הוא כנראה חלפן כספים שניצל את השפל באיגרות־החוב הספרדיות, או שהוא נסיך המטייל בעילום שם."

"עוד מעט נדע הכול," אמר פרנץ. "הנה הוא בא."

חריקת הדלת על ציריה נשמעה, וילון הדלת התרומם, ובעל כל האוצרות נכנס. אלברט צעד לקראתו, אבל פרנץ קפא במקומו.

הנכנס היה האיש בעל המעיל מן הקולוסיאום, האלמוני מתא התיאטרון, והמארח המסתורי ממונטה־כריסטו, הוא ולא אחר.

* כלי נגינה מזרחי דמוי כינור, חד מיתרי.

35

לָה מָזוֹלָטָה

"איתכם הסליחה, רבותי," אמר הרוזן ממונטה־כריסטו, "על שנאלצתם להודיע על בואכם. התכוונתי לבקר אצלכם בבוקר השכם, אך חששתי להטריח אתכם, והרי אמרתם שתבואו לבקרני."

"אלף תודות לך," השיב אלברט. "חילצת אותנו מצרה צרורה. כבר העלינו בדמיון את כל כלי־הרכב האפשריים כשהגיעה הזמנתך האדיבה."

הרוזן ממונטה־כריסטו רמז להם לתפוס מקום על הספה. ואמר: "אם השארתי אתכם זמן רב במצוקה, האשם הוא פַּסְטְרִינִי הכסיל. הוא לא סיפר לי דבר, והרי אני מחפש הזדמנויות לקשור קשרים עם שכני. ברגע שנודע לי שאני יכול לסייע לכם במשהו מיהרתי להציע לכם את שירותי."

פרנץ עדיין לא הוציא הגה מפיו. הרוזן לא הראה כוונה לזהות אותו או להיות מזוהה, והוא לא ידע אם עליו לרמוז על העבר או לחכות להוכחות נוספות. הוא היה בטוח שזה האיש מן התא בתיאטרון אך לא היה בטוח לגמרי שזה גם האיש מן הקולוסיאום. לבסוף אמר: "אדוני הרוזן, הצעת לנו מקום בכרכרה שלך ומקום ליד חלונות ארמון רוֹסְפּוֹלִי; אולי תוכל לומר לנו איך תשיג מקום בכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ?

"כן," השיב הרוזן בפיזור־דעת ונעץ מבט ממושך באלברט מוֹרְסֶף. "נדמה לי שיש בכיכר דל פופולו משהו כמו הוצאה להורג, לא?"

"כן," השיב פרנץ.

"נדמה לי שהוריתי אתמול לסוכן שלי לטפל בעניין זה. ייתכן שיעלה בידי להעניק לכם שירות נוסף."

והוא משך בפעמון שלוש פעמים, ואמר: "בצלצול אחד אני קורא לחדרן, בשנים לבעל המלון ובשלושה לסוכן־הבית שלי, וכך אני חוסך זמן. הינה האיש שלי."

הסוכן היה אדם כבן ארבעים וחמש או חמישים, דומה כשתי טיפות מים למבריח שהכניס את פרנץ למערה, אך הוא לא הראה כל סימן שפרנץ מוכר לו.

"מר בֶּרְטוּצְ'יוֹ," אמר לו הרוזן, "דאגת להשיג לי מקום בכיכר דל פופולו, כפי שביקשתי אתמול?"

"כן, הוד־מעלתך," השיב סוכן־הבית, "אבל אחרתי."

"כיצד!" אמר הרוזן, והזעיף את גבות עיניו. "הרי הודעתי שאני רוצה מאוד מקום בכיכר!"

"יש מקום, זה שהושכר לנסיך לוּבַּנְיֵיף, אבל שילמתי בעדו מאה..."

"טוב, טוב מר ברטוצ'יו, לא ניכנס לפרטים לפני האורחים. שכרת את החלון, די בזה. הראה את הכתובת לרַכָּב וחכה על המדרגות כדי להוביל אותנו. אתה יכול ללכת, אין לי עוד צורך בך, רק דאג שיודיעו לנו מתי תוגש ארוחת־הצהריים. אדונים אלה יכבדו אותי בחברתם בארוחה."

"אדוני הרוזן," אמר אלברט, "אנחנו מנצלים יותר מדי את נדיבותך."

"אדרבא, אתם גורמים לי הנאה רבה, ותחזירו לי הזמנה באחד הימים בפאריס, אחד מכם או שניכם. מר ברטוצ'יו, כלים לשלושה סועדים."

הוא הביט בפנקס של פרנץ, שהעתיק את המודעה על ההוצאה להורג, כקורא את מדור המודעות הקטנות בעיתון: "ב־22 בפברואר, יום הקרנבל הראשון, יוצאו להורג אַנְדְרֵיאָה רוֹנְדוֹלוֹ, הנאשם ברצח איש הדת הנכבד צֵיזַר טרליני, ופֶּפִּינוֹ, הוא רוקה פריורי, הנאשם בקשרים עם השודד המתועב לוּאִיגִ'י וַמְפָּה וחבריו... הממ! הראשון יהיה מָזוֹלָטָה והשני דֶקָפִּיטָטוֹ. אבל נדמה לי שחל שינוי בסדר הדברים."

"לא ייתכן," אמר פרנץ.

"כן. ביליתי אתמול את הערב בחברת ההגמון רוֹסְפִּיגְלִיוֹזִי, ושמעתי משהו. נראה שמותו של אחד הנידונים יידחה."

"של אַנְדְרֵיאָה רוֹנְדוֹלוֹ?" שאל פרנץ.

"לא," אמר הרוזן כמו בדרך אגב, "של הנידון השני," והוא העיף מבט בפנקס, כדי להיזכר בשמו של פֶּפִּינוֹ, הוא רוֹקָה פְּרִיוֹרִי. "את עריפת הראש לא תראו, נשארה המָזוֹלָטָה. היא מעניינת כשרואים אותה בפעם הראשונה, ואפילו בפעם השניה; את העריפה בגיליוטינה מכירים אתם, הצרפתים, אבל בדרך כלל האירופים אינם מבינים הרבה במחקר האכזריות."

"אדוני הרוזן, אפשר לחשוב שעשית מחקר השוואתי על העינויים אצל עמים שונים."

"רק מעט מאוד עינויים לא ראיתי," השיב הרוזן בקור־רוח.

"האם נהנית ממראה עיניך?"

"ההרגשה הראשונה היתה דחיה, השניה אדישות והשלישית סקרנות. רק טרדה אחת יש בחיים, והיא המוות, ואני סקרן, באלו דרכים יוצאת הנפש מן הגוף, ואיך מתנהגים בני־אדם במעבר מן היש לאין, כל אחד לפי אופיו, ומנהגי ארצו. ככל שאדם מרבה לראות את המוות, כך קל לו יותר למות."

"לא הבנתי."

"שמע," אמר הרוזן בהבעה ארסית. "אם הרגו בייסורים את אביך, את אמך או את אהובתך, אנשים שהשאירו בך צלקת שותתת דם, האם תסתפק בכך שהגיליוטינה תכרות בשניה אחת את ראשו של האיש שגרם לך סבל שנמשך שנים רבות?"

"כן," השיב פרנץ, "בצדק האנושי אין די נחמה: הוא רק שופך דם תחת דם, אבל אפשר לתבוע ממנו רק מה שהוא מסוגל לתת."

"ואשאל עוד שאלה," אמר הרוזן, "רוצח התקיף את החברה והרג יצור אנושי. החברה נוקמת ברוצח, מוות תחת מוות. אבל האם אין מיליוני מכאובים שקורעים את הקרביים של היצור האנושי ושהחברה אינה נותנת דעתה על כך, ואינה מציעה נקמה עליהם? האם אין פשעים שהשפוד של התורכים היא נקמה עדינה מדי עליהם, ושהחברה האדישה אינה מענישה את האשמים בהם? ענו, אין פשעים כאלה?"

"יש, וכדי שיהיה עונש עליהם קיים הדו־קרב."

"הדו־קרב!" צעק הרוזן, "מצחיק! אדם גזל את אהובתך, פיתה את אשתך, חילל את כבודה של בתך, הפך את חייך למכאוב, דלות וחרפה, ונדמה לך שדי אם תדקור בחרב את חזהו או תתקע כדור בראשו? והרי לפעמים האדם הזה יוצא מנצח מהדו־קרב, נקי כפיים בעיני העולם וגם אלוהים סולח לו, במידת־מה. לא ולא, אילו היה עלי לנקום לא כך הייתי נוקם."

"אתה מתנגד לדו־קרב? לא תילחם בדו־קרב?" שאל אלברט בתימהון.

"אדרבא!" השיב הרוזן. "אלחם בדו־קרב בשביל דבר של מה בכך, עלבון, הכחשה או סטירת לחי, ואעשה זאת בשלוות־נפש מפני שרכשתי זריזות בתרגילי גוף, והרגל להתמודד עם כל סכנה. אבל לא אלחם בדו־קרב כדי לנקום על כאב איטי, עמוק, נצחי. אני ארצה לגמול עליו בכאב דומה. עין תחת עין, שן תחת שן, כמאמר אנשי המזרח, היודעים להפוך את חייהם לחלום ואת המציאות לגן עדן."

"אבל," אמר פרנץ, "אם אתה ממנה את עצמך לשופט ולתליין, עליך לזכור שהשנאה עיוורת, הזעם מסנוור, והנוקם ללא הבחנה עלול לשתות יין מר מאוד."

"נכון, אם הוא עני ושלומיאל, לא נכון אם הוא מיליונר וממולח. ואגב, חבל שאותו פֶּפִּינוֹ לא יהיה דֶקַפִּיטָטוֹ, כפי שהם אומרים, ואתם לא תראו כמה זמן זה נמשך וכמה אין הדבר שווה שידברו בו. אבל זה נושא מוזר לשיחה ביום חג. איך הגענו אליו? כן, ביקשתם מקום בחלוני. ובכן, תקבלו אותו. עכשו נאכל. מודיעים לי שהארוחה מוכנה."

משרת פתח אחת מארבע דלתות הטרקלין ואמר: "אַל סוּאוֹ קוֹמוֹדוֹ! (לשירותכם!)"

הצעירים עברו לחדר־האוכל. הארוחה היתה טעימה להפליא אבל הרוזן כמעט לא נגע במאכלים. נראה שהוא ישב לשולחן כמחוות נימוס לאורחיו.

אחרי הארוחה שלף פרנץ את שעונו. ואמר: "סלח נא לנו, אדוני הרוזן, אבל יש לנו אלף דברים לעשות."

"למשל?"

"אין לנו תחפושות. והיום התחפושת חובה."

"אל תדאגו. בכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ יש לי חדר פרטי, לשם יובאו התחפושות שתבחרו, ותוכלו להתלבש במקום."

"אחרי ההוצאה להורג?" שאל פרנץ.

"אחרי, באמצע או לפני, כרצונכם."

"אדוני הרוזן," אמר פרנץ, "אני מודה לך, אבל אסתפק במקום שאתה מציע לי

בכרכרתך וליד החלון בארמון רוֹסְפּוֹלִי, ואני מוותר על מקומי ליד החלון בכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ."

"תפסיד מחזה מעניין מאוד," השיב הרוזן.

"אתה תספר לי מה התרחש," אמר פרנץ. "אני בטוח שהסיפור שלך יהיה מרשים פי־אלף מהמחזה. אני לא ראיתי הוצאה להורג מימי. ואתה, אלברט?"

"ראיתי, אבל נדמה לי שהייתי אז שיכור."

"אם לא עשית משהו בפאריס, אין סיבה שלא תעשה אותו בחוץ לארץ," אמר הרוזן. "כשאדם נוסע, הוא רוצה לראות. מה תגיד כשישאלו אותך מכריך איך מוציאים להורג ברומא? אם תטייל בספרד, לא תראה מלחמות פרים? תאר לעצמך שאנו הולכים לראות קרב; זכור את הרומאים של ימי קדם בקירקס. שמונים אלף צופים הריעו למות האריות והגלדיאטורים, והגבירות היו מביאות לקירקס את בנותיהן. וכוהנות וֶסטה,* צחורות הידיים היו מסמנות באגודל כלפי מטה: אל תתעצלו, חסלו את הגוסס!"

"אתה תלך לכיכר, אלברט?" שאל פרנץ.

"כן, יקירי. הרגשתי כמוך, אבל נאומו של הרוזן שיכנע אותי."

"נלך, אם זה מה שאתם רוצים," אמר פרנץ, "אבל בדרך לכיכר דל פופולו אני רוצה לסור לרחוב קורסו, אפשר?"

"ברגל אפשר; ברכב לא."

"נלך ברגל."

"גם עלי לעבור ברחוב קורסו, לוודא שהוראותי בוצעו," אמר הרוזן.

"הוד מעלתו," אמר משרת שפתח את הדלת. "איש לבוש כחוזר בתשובה בא אליך."

"כן, ידוע לי. רבותי, עיברו נא לחדר־האורחים ותמצאו סיגרים על השולחן. בעוד רגע קל אצטרף אליכם."

שני הצעירים יצאו בדלת אחת והרוזן יצא בדלת אחרת. אלברט אוהב הסיגרים השמיע קריאת צהלה למראה תוצרת הבנה.

"מה דעתך על הרוזן ממונטה־כריסטו?" שאל אותו פרנץ.

"מה דעתי?" השיב אלברט מופתע מהשאלה, "הוא אדם מקסים, מכניס אורחים, אדם שראה הרבה, למד הרבה וחשב הרבה, ובעיקר אדם שמחזיק בביתו סיגרים מטיב מעולה."

"לא הבחנת בדבר מוזר?" שאל פרנץ.

"במה?"

"איך הביט בך, בתשומת־לב מודגשת."

אלברט הירהר רגע, נאנח ואמר: "אין פלא. זה שנים לא הייתי בפאריס ובגדי כבר אינם אופנתיים. הרוזן ודאי חשב שאני קרתני. אמור לו שהוא טועה, ידידי, בבקשה ממך, בהזדמנות הראשונה."

* אלת הצניעות.

פרנץ חייך. אחרי רגע נכנס הרוזן.

"לשירותכם, רבותי, ההוראות ניתנו, הכרכרה תיסע לכיכר דל פופולו ואנחנו נלך לשם ברגל דרך רחוב קורסו. קח כמה סיגרים, מר מורסף!"

"בחפץ לב," השיב אלברט. "אשיב לך כגמולך כשתתארח בפאריס."

"לא אסרב. בדעתי לנסוע לפאריס באחד הימים, וברשותך, אדפוק על דלתך. נצא, רבותי, השעה שתים־עשרה וחצי."

כשעברו על־פני ארמון רוספולי נשא אליו פרנץ את עיניו ושאל: "אלו מהחלונות שלך?"

"שלושת האחרונים," השיב הרוזן, שלא ניחש את כוונת השואל.

שני החלונות הקיצוניים היו מחופים בבד דמשק צהוב, והאמצעי בבד לבן עם צלב אדום. לא היה ספק: האיש בעל המעיל הוא הרוזן.

ההכנות האחרונות הסתיימו. הוצבו כיסאות, הותקנו הפיגומים. לובשי־המסכות והכרכרות יכלו לנוע רק לצלילי הפעמונים שבמגדל. כל לובשי־המסכות המתינו לאות היציאה מאחורי החלונות, והכרכרות חיכו מאחורי השערים.

פרנץ, אלברט והרוזן התקרבו לכיכר. מעל ראשי האנשים שהצטופפו בה נראו האובליסק המעוטר בצלב שבמרכזו שתי הקורות של הגרדום והסכין המתנצנצת שביניהן.

החלון היה בקומה השניה של הארמון הגדול. היה זה חלון של חדר־הלבשה, שהרוזן שכר אותו בכסף רב.

כל חלון וכל מרפסת שפנו לכיכר היו עמוסים בבני־אדם, וכמוהם כל הבליטות שבחזיתות הבתים. הרוזן צחק ואמר שהמוות הוא המחזה המעניין ביותר בחיים.

לפתע חדל שאון ההמון, כמו במטה קסמים. דלת הכנסיה נפתחה.

תחילה הופיעה חבורה של חוזרים בתשובה. כל אחד מהם לבש שק אפור, מנוקב רק בעיניים, ונשא בידו נר דולק. מאחוריהם צעד גבר גבה קומה, כמעט עירום, רק איזור בד על מתניו ובו תלויה סכין בתוך נדן. על כתפו נשא קורנס־ברזל כבד. זה היה התליין, ומאחוריו צעדו פפינו ואנדריאה, כל אחד בלוויית שני כמרים. עיניהם לא היו קשורות.

פפינו הלך בצעד בוטח. מן הסתם כבר ידע מה עומד להתרחש. באנדריאה תמכו הכמרים. שניהם נשקו לצלב שהגיש להם הכומר המוודה.

ברכיו של פרנץ רעדו. פני אלברט היו לבנים כחולצתו. הרוזן העמיד פנים אדישות, אבל בלחייו החיוורות עלתה אדמומית קלה, אפו התרחב כאילו היה חיית טרף המרחרחת דם, שפתיו נפשקו וגילו שיניים צחורות, קטנות וחדות כשיני תן וחיוך ענוג נשפך על פניו.

פפינו, בחור יפה ושזוף כבן עשרים ושש, זקף את ראשו ונראה כמרחרח את האוויר, לדעת מאין יבוא עזרו. אנדריאה, שמן וקצר רגליים, כבן שלושים, שזקנו צמח בכלא, כשל בלכתו וראשו צנח על כתפו.

"נדמה לי שאמרת שרק אחד מהם יוצא להורג," אמר פרנץ לרוזן.
"אני רואה שני נידונים."
"אחד מהם ימות מיד, ולשני נותרו שנות חיים ארוכות."
"אם החנינה ניתנה לו, עליה להגיע מיד."
"ואכן, הינה היא," אמר הרוזן. פֶּפִּינוֹ עמד ליד הגליוטינה, ואז חצה חוזר בתשובה מאחר את הקהל, החיילים לא הפריעו לו והוא ניגש אל ראש החוזרים בתשובה ונתן לו נייר מקופל. איש־הדת פרש את הנייר, קרא בו והרים את ידו.
"יבורך האל!" אמר בקול רם וברור. "זאת חנינה לאחד הנידונים."
"חנינה!" שאג ההמון בקול אחד, "חנינה!"
אַנְדְּרֵיאָה זקף את ראשו.
"חנינה למי?" זעק.
פפינו לא זז ממקומו.
"חנינה מעונש מוות לפפינו, הוא רוֹקָה פריורי," השיב ראש החבורה ונתן את הנייר לקצין המפקד על כיתת החיילים.
"חנינה לפפינו!" זעק אנדריאה. "מדוע לו ולא לי? הבטיחו לי שהוא ימות לפני, אין להם זכות להמית רק אותי! איני רוצה!" הוא קרע את עצמו מזרועות הכמרים, צעק והתפתל, כמנסה לקרוע את כבליו. התליין נתן אות לשני עוזריו, והם השתלטו על הנידון.
"מה קרה?" שאל פרנץ, שלא הבין היטב את האיטלקית בניב הרומאי.
"מה קרה?" אינך מבין?" אמר הרוזן. "היצור האנושי ההולך למות זועם מפני שהיצור האנושי האחר לא ימות יחד איתו, ואילו הניחו לו היה קורע אותו לגזרים בשיניו ובציפורניו, כדי שלא ייהנה מהחיים שנשללו ממנו. הו, בני־אדם, בני־אדם! תנינים!" והרוזן קפץ את אגרופיו מול ההמון. "תמיד אתם דומים כל־כך לעצמכם!"
אנדריאה ושני עוזרי התליין התגלגלו בעפר, והכול שמעו את צעקותיו של אנדריאה: "הוא חייב למות! אני רוצה שהוא ימות! אין להם זכות להרוג רק אותי!"
"ראו," אמר הרוזן ותפס את ידי הצעירים. "כמה מוזר! אדם שהשלים עם גורלו המר, שצעד אל הגרדום ללא התנגדות ותלונה. אתם רואים מה העניק לו את הכוח? מה ניחם אותו? מה עזר לו לקבל את הדין? הידיעה שאדם נוסף שותף לחרדתו, ימות כמוהו, ימות לפניו! שני כבשים הובלו לבית־המטבחיים, אחד הבין שרעו לא ימות ופעה בשמחה. אבל האדם, האדם, שנוצר בצלם אלוהים, האדם שאלוהים כפה עליו את החוק 'ואהבת לרעך כמוך', שאלוהים חנן אותו בכשרון להביע את מחשבותיו, מה הוא אומר כשנודע לו שרעו ניצל? הוא מקלל. כבוד לאדם, נזר הבריאה!"
והרוזן השמיע צחוק רע, שהעיד מה רב הסבל שעבר עליו.
שני העוזרים נשאו את אנדריאה אל הגרדום, ועשרים אלף קולות שאגו כאחד: "מוות! מוות!"

פרנץ הטיל את עצמו לאחור, אבל הרוזן אחז בידו והחזיק אותו בכוח ליד החלון.

"רחמים?" קרא, "זה המקום הראוי להם? אילו שמעת צעקה: 'כלב שוטה!' היית רץ לרחוב עם הרובה ויורה בחיה המסכנה ללא רחמים. והרי כל אשמתה של החיה הוא שחיה אחרת נשכה אותה והִנה אתה מרחם על אדם שאף אחד לא נשך אותו ושרצח את מיטיבו, והרוצה לראות במותו של חברו למאסר ולאומללות! לא! התבונן במחזה הזה!"

הציוּוי היה מיותר. המחזה כאילו כישף את פרנץ.

העוזרים נשאו את הנידון אל הגרדום, נושך וזועק, והכריחו אותו לכרוע על ברכיו. התליין עמד לידו, האות ניתן והעוזרים נסוגו לאחור. הנידון ניסה לקום ולא הספיק. הקורנס נחת על רקתו השמאלית. קול המחץ נשמע והאומלל צנח כשור על פניו, התכווץ והתהפך על גבו. התליין שלף את סכינו, חתך את גרונו במכה אחת וקפץ כמה פעמים על הבטן של הגוויה. עם כל קפיצה זינק סילון דם מצווארה.

פרנץ צנח על כורסתו כמתעלף.

אלברט קפא על מקומו ואחז בווילון.

פני הרוזן הביעו נצחון כפני אשמדאי.

36
הַקַּרְנָבָל בְּרוֹמָא

כשהתאושש פרנץ שתה אלברט מים, והרוזן כבר היה לבוש בתחפושת הליצן. פרנץ העיף מבט על הכיכר. נעלמו הגרדום, התליינים, הגווייה. נשאר ההמון הצוהל, והפעמון השמיע את קולו. פעמון זה מצלצל רק כשנפתח נשף מסכות או כשמת אפיפיור.

"מה קרה?" פרנץ.

"לא כלום," השיב הרוזן, "הקרנבל התחיל. נתלבש. מחזה הזוועה גז כחלום, ואכן זה רק חלום רע שחלמת."

"והנידון?"

"אתה התעוררת, הוא לא."

"ופֶּפִּינוֹ?"

"פפינו הוא בחור נבון וגם צנוע. רוב בני־האדם רוצים להיות במרכז תשומת־הלב, אבל הוא ויתר עליה למען ידידו, ניצל את ההזדמנות, התערב בקהל ונעלם, ואפילו לא אמר תודה לכמרים הנכבדים שליוו אותו. אין ספק שהוא כפוי־טובה, אבל התלבש. הינה, מר דה־מוסרף נותן לך דוגמה."

ואמנם, אלברט לבש את מכנסי הטפטה על מכנסיו השחורים.

"אלברט, יצאת מדעתך?" קרא פרנץ.

"למען האמת," אמר אלברט, "אני מבין עכשו את דברי הרוזן. טוב למי שיכול להסתגל למחזה כזה."

"על מדרגת הגרדום הראשונה מסיר האדם מפניו את המסכה שנשא כל ימיו, ומתגלים פניו האמיתיים," אמר הרוזן. "פניו של אנדריאה לא היו נאים. התלבש, אדוני."

פרנץ לבש את התחפושת והעלה את המסכה על פניו, שהיו חיוורים כמוה. הכרכרה חיכתה להם ליד הדלת, מלאה פתיתי־נייר ופרחים, והם נכנסו לטור הכרכרות. המון מתחפשים יצאו מכל פתחי הבתים, ירדו מכל החלונות, הגיחו מכל פינות הרחובות, זעקו, הניעו בידיהם, השליכו זה על זה קליפות־ביצים מלאות קמח, פתיתי־נייר וזרי פרחים. אף אחד לא התרעם, והצחוק שלט בכול. השיכרון הכללי אחז גם בפרנץ ובאלברט. הם חשו רצון מוזר לקחת חלק בהילולה. פתיתי נייר שנזרקו מתוך כרכרה עטפו אותם, דקרו את צוואריהם, והם הצטרפו למאבק של הכול נגד הכול. אלברט דלה מלוא חופניו ביצים וסוכריות מתוך השקים וזרק אותן על שכניו. זכר מחצית־השעה הקודמת נמחה. רחוב קוֹרְסוֹ הרחב והיפה, המלא ארמונות בעלי ארבע או חמש קומות,

היה מלא המון צוהל ומטורף בתלבושות מרהיבות עין, ונשים יפות זרקו מהמרפסות פתית־נייר וקיבלו בחזרה פרחים.

בסיבוב השני עצר הרוזן את הכרכרה וביקש רשות להסתלק. הכרכרה עמדה מול ארמון רוֹספּוֹלִי. בד לבן עם צלב אדום חיפה על החלון האמצעי. דומינו כחול עמד בו, ופרנץ זיהה תחת התחפושת הזאת את היווניה היפה מהתיאטרון.

"רבותי," אמר הרוזן לשני הצעירים, "כשתתעייפו בואו אל חלוני, ועד אז לרשותכם הכרכרה והמשרתים שלי."

הרַכָּב היה מחופש לדוב שחור, ושני השרתים התחפשו לקופים ירוקים. פרנץ הודה לרוזן, ואלברט היה עסוק. הוא המטיר פרחים על כרכרה שישבו בה נשים מחופשות לאיכרות. לרוע המזל נע הטור, הכרכרה של אלברט ופרנץ ירדה לכיכר דל פופולו, והכרכרה של היפהפיות נסעה לכיוון ארמון ונציה.

"אני בטוח שאלה נשים מקסימות," אמר אלברט. באחת מפגישות שתי הכרכרות נשרה לרגע המסכה מעל פניו של אלברט, והוא זרק לכרכרה הסמוכה את הפרחים האחרונים שנשארו בכרכרתו. מעשה זה נגע כנראה לליבה של אחת הנשים המקסימות, שהיתה מחופשת לאיכרה גנדרנית, והיא השליכה אליו זר סיגליות.

אלברט ענד את הזר כמנצח בדש בגדו, והכרכרה המשיכה בדרכה.

"ובכן," אמר לו פרנץ, "זאת התחלה של אהבה!"

"צחק, צחק," השיב אלברט, "אבל לדעתי זה נכון, ואני אמשיך להתקשט בסיגליות." שוב חצו שתי המרכבות זו את דרכה של זו, והנערה שזרקה את הזר מחאה כפיים למראה הזר שהצמיד אלברט לדש בגדו.

"יופי, יקירי," אמר פרנץ. "אתה רוצה שאסתלק?"

"לא," ענה אלברט, "לא אמהר. אם האיכרה היפהפיה מעוניינת בי, ניפגש שוב מחר, או שהיא תמצא אותי ותיתן לי אות."

נראה שגם האלמונית היפה לא מיהרה. הכרכרה שלה נעלמה באחד הרחובות הצדדיים.

כשעלו אלברט ופרנץ לארמון רוֹספּוֹלִי כבר לא היו שם הרוזן והדומינו הכחול, וליד החלונות עמדו אנשים, כנראה אורחיו של הרוזן.

הפעמון צלצל, לאות שהיום הסתיים, ובן־רגע התפזרו הכרכרות לכל עבר ונעלמו ברחובות האחרים.

במלון אמר פסטריני לצעירים שהרוזן הגיע בכרכרה אחרת, והטיל עליו להציע לשני ידידיו את המפתח לתאו בתיאטרון "ארגנטינה", וכרכרה שתביא אותם שמה, אבל לאלברט היו תוכניות אחרות. הוא ביקש מפסטריני להשיג לו חייט.

"חייט?" תמה פסטריני, "למה?"

"כדי שיתקין לי למחר בגדי איכר מהודרים," השיב אלברט.

פסטריני הניע בראשו לשלילה. "לתפור חליפה מהיום למחר! זאת דרישה של צרפתי!

לכל היותר תמצא חייט שיסכים לתפור לך כפתורים תוך שמונה ימים, במחיר אקו לכל כפתור!"

"ובכן, עלי לוותר על הבגדים?"

"לא, מחר תמצא את הבגדים, מוכנים לפי מידה. הנח לי לטפל בזה. מחר אביא לכם אוסף של כובעים, מתניות ומכנסיים לשביעות רצונכם."

"ידידי," אמר פרנץ לאלברט, "נסמוך על פסטריני, הוא כבר הוכיח את יכולתו; נסעד בשלווה, ואחרי הארוחה נלך לתיאטרון לראות את 'האיטלקיה באלג'יר'."

פרנץ ואלברט עלו לחדרם ופשטו את תחפושת הליצנים. אחרי הארוחה נסעו לתיאטרון "ארגנטינה", והתמקמו בתאו של הרוזן מונטה־כריסטו.

כשחזרו למלון מצאו את פסטריני מטפל בתחפושות, ולמחרת בבוקר הובא לחדרו של פרנץ קולב עמוס בעשר חליפות של איכרים. שני הידידים בחרו חליפות זהות וביקשו מהמלונאי לתפור לכובעיהם סרטים, ולהשיג למענם צעיפי משי צבעוניים, מאלה שפשוטי־העם כורכים סביב מותניהם בימי־חג.

הרוזן ממונטה־כריסטו נכנס לחדרם ואמר: "באתי לומר לכם שהכרכרה שלי עומדת לרשותכם. ודאי כבר ידוע לכם שיש לי כרכרות נוספות. אם תרצו, נקבע פגישה בארמון רוספולי."

כרבע־שעה ישב הרוזן בחדר וניהל איתם שיחה קלה. מדבריו ניכר שהוא בקי בספרויות העולם, קירות מעונו העידו שהוא חובב אמנות וכמה מלים שפלט ללא יומרה הוכיחו שגם המדעים אינם זרים לו. אלברט היה מוקסם מנימוסיו, אם כי בקיאותו במַדָּע עוררה חשד שאין הוא בן משפחת אצולה אמיתית.

בשעה אחת וחצי ירדו הצעירים לרחוב, לבושים בעורות של חיות, ועם הצליל הראשון של הפעמון מיהרו לרחוב קורסו.

בסיבוב השני של הכרכרות נזרק זר סיגליות רעננות מכרכרה של ליצניות אל כרכרת הרוזן, והוכיח לאלברט שגם האיכרות החליפו תחפושת. הוא הסיר מבגדו את הזר הנבול, נשק לו באהבה, לשמחת זורקת הזר וחברותיה, והצמיד אליו במקומו את הזר החדש. חילופי־החיזורים של אלברט והליצנית נמשכו כל היום.

בערב מצא פרנץ במלון מכתב מן השגרירות, הזמנה לראיון אצל האפיפיור גְרֵיגוֹרְיוּס השישה־עשר.

מן הוותיקן חזר פרנץ ישר למלון ולא עבר ברחוב קוֹרְסוֹ, כדי לא לערבב קודש בחול. אלברט חזר למלון בשעה חמש, שמח וצוהל: הליצנית נהפכה שוב לאיכרה, וכשהצטלבו הכרכרות העזה והסירה את המסכה מפניה. נראה שנמלאה אומץ בגלל היעדרו של פרנץ. אלברט הודיע שהוא יכתוב פתק ליפהפיה ופרנץ התנדב להעדר מהכרכרה גם למחרת. הוא היה בטוח שידידו הפטפטן ידווח לו על אושרו בפרטי פרטים, ומאחר שלא נקרתה לו מימיו הרפתקה כזאת ביקש ללמוד מאלברט כיצד היא מתנהלת.

למחרת צפה פרנץ במתחפשים מחלונות ארמון רוֹסְפּוֹלִי, וראה את אלברט חולף

בכרכרה ובידיו זר עצום, כנראה שגריר־האהבה. לאחר זמן מה ראה את אותו הזר בידיה של ליצנית מקסימה בבגד סָטִין ורוד.

בערב כבר היה אלברט בטוח שהאלמונית היפה משיבה לו אהבה, ופרנץ, שרצה להיפטר מטרחנותו, אמר לו שמחר יהיה עסוק ולא ישתתף בקרנבל.

למחרת בערב התפרץ אלברט לחדרו של פרנץ וניפנף מולו בנייר.

"מכתב ממנה?" שאל פרנץ.

"קרא!"

פרנץ קרא:

"ביום שלישי בערב רד ממרכבתך מול וִיה דה פּוֹנְטִיפִיקִי, ליד כנסיית סן ג'אקומו. לך בעקבות האיכרה שתתלוש מידך את הנר. קשור לכתפך סרט ורוד מעל תחפושת של ליצן, כדי שתדע האיכרה לזהותך. עד אז לא תראה אותי עוד."

"אני חושש שתלך לבדך לנשף של הדוכס בְּרְצְיָאנוֹ," אמר אלברט. "כל אחד מאתנו קיבל באותו בוקר הזמנה לנשף בבית הבנקאי המפורסם."

"אל אלוהים! אני חושש שלא רק אלך לבדי לנשף של בְּרְצְיָאנוֹ אלא גם אשוב לפירנצה לבדי," אמר פרנץ.

"אם האלמונית חביבה כשם שהיא יפה, אולי אשאר ברומא שישה שבועות. אני אוהב עתיקות," אמר אלברט.

אחרי ארוחת־הערב ביקר אצלם הרוזן ממונטה־כריסטו, ונתן להם מפתח לתא שלו בתיאטרון. הפעם לא דיבר במרירות ונימוסיו היו מושלמים. בעיני פרנץ היה האיש הזה חידה.

הרי הרוזן ודאי הבין שזיהיתי אותו, חשב בליבו, ובכל זאת לא אמר אפילו מלה אחת על פגישתנו הקודמת. פרנץ כבר התרגל לחיוורון פניו של הרוזן, שהדהים אותו בפגישתם ההיא. אף שהתלהב ממנו פחות מאלברט נתפס גם הוא לקסמו המוזר. הוא היה בטוח שהרוזן יעשה רושם כביר בפאריס, ועם זאת חש שאין הוא רוצה להיות בפאריס כשיבקר בה הרוזן.

בתיאטרון נפגשו פרנץ ואלברט עם הרוזנת ג., שהבטיחה לאלברט לרקוד איתו בנשף של הדוכס בְּרְצְיָאנוֹ, שכל המי־ומי ברומא הוזמנו אליו.

הגברת בעלת הזר עמדה בהבטחתה. למחרת וביום שלאחריו לא ראה אותה אלברט. ביום השלישי, היום האחרון של הקרנבל, נפתחו התיאטראות בשעה עשר בבוקר. כל אחרי הצהריים נסעו פרנץ ואלברט בכרכרה והמטירו פתיתי־נייר לכל עבר. הולכי־רגל התרוצצו בין רגלי הסוסים וגלגלי הכרכרות, ובתוך הצפיפות לא אירעה אפילו תאונה אחת ולא פרצה אפילו מריבה אחת.

אלברט הצמיד לתחפושת הליצן סרט ורוד שהשתלשל משכמו אל הארץ, ופרנץ נשאר בתחפושת האיכר. מכל הרחובות, הכרכרות והחלונות זרמה הסערה האנושית ברעם של צווחות ובתוך ברד של סוכריות, ביצים ממולאות, תפוחי זהב ופרחים. בשעה

שלוש נשמע בתוך ההמולה קול גרירת הקופסאות בכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ וליד ארמון ונציה, ובישר על המרוץ.

המרוץ ומצעד הנרות הם אירועי הקרנבל האחרונים. כשנשמע קול גרירת הקופסאות נחפזו המרכבות אל הרחובות הצדדיים, בזריזות ובמהירות, והולכי הרגל נצמדו לקירות הארמונות, נשמעו צהלת סוסים ושקשוק חרבות, ושוטרים, קָרָבִּינֶרִים, על חמישה־עשר סוסים דהרו לאורך רחוב קוֹרְסוֹ ופילסו דרך לסוסים מְבֶּרְבֶּרִיה. כשהגיעו לארמון ונציה השמיעה עוד סוללת קופסאות את קולה, ובישרה שהרחוב פנוי.

בתוך השאון חלפו בדהרה שמונת הסוסים המתחרים, שהרוכבים דרבנו אותם בצעקות ובשוטים, והתותח של מצודת סֶנְט אַנְז׳ הכריז בשלושה מטחים שהזוכה הוא הסוס מספר שלוש.

ללא אות נוסף חזרו לרחוב קורסו הכרכרות מכל הסימטאות, כמי נחל שוצף הממלאים ערוץ יבש, והפעם הצטרפו לכרכרות ולקהל מוכרי הנרות, הם המוֹקוֹלֶטִי. לנושאי הנרות יש שתי משימות: האחת, לשמור שהמוקולֶטו שלהם לא יכבה; השניה, לכבות את המוקולֶטו של זולתם. אלף תחבולות יש לכיבוי נרות: נשיפות־פה, מַדְעֲכִים מפלצתיים, מניפות־ענק ועוד ועוד.

כל באי הכיכר קנו נרות, ופרנץ ואלברט עשו כמעשה האחרים. הלילה ירד ומאלף גרונות פרצה הצעקה: "נרות קדימה!" אחרי עשר דקות נצנצו חמישים אלף אורות, יורדים מארמון ונציה לכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ ועולים בחזרה, כאילו נותקו כל הכוכבים מן השמים וצנחו לארץ בריקוד מטורף. משרתים ואדונים כאחד נשפו, כיבו והדליקו, ורחוב קורסו היה מואר כמו ביום. כל חמש דקות היה אלברט שולף את שעונו. סוף סוף הורו המחוגים על השעה שבע.

הכרכרה היתה אז ליד ויה דה־פּוֹנְטִיפִיצִי, ואלברט ירד ממנה בקפיצה, עם הנר בידו. כמה לובשי־מסכות ניסו לכבות את הנר או לתלוש אותו מידיו. אלברט שילח אותם מפניו בבעיטה והמשיך לרוץ אל כנסיית סן גָ׳אקוֹמוֹ. מדרגות הכנסייה היו מלאות אנשים שמשכו את הנרות האלה מאלה. פרנץ ראה את אלברט מניח את כף רגלו על המדרגה הראשונה, ואז נגשה אליו אשה בתחפושת של איכרה וחטפה את נרו. אלברט לא התנגד. פרנץ לא שמע את חילופי הדברים. הוא ראה שאלברט והאיכרה משלבים את זרועותיהם ומתרחקים, עד שיצאו מחוג ראייתו, ואז נשמע קול הפעמון שהכריז על סיום הקרנבל, ובן־רגע כבו כל הנרות והשתררה עלטה. גם הצעקות חדלו. נשמע רק שקשוק גלגלי הכרכרות שהובילו את לובשי המסיכות לבתיהם, ופה ושם נצנצו אורות מעטים מהחלונות.

תם ונשלם הקרנבל.

37

הַקָטָקוֹמְבּוֹת* שֶׁל סַנְט סֶבַּסְטְיָאן

מימיו לא ראה פרנץ מעבר פתאומי כל־כך משמחה לעצב. היה נדמה שאחד השדים הפך בנשיפת־פה את רומא לקבר ענק. הירח שקע וחשכה כיסתה את הרחובות כשנעצרה הכרכרה של הרוזן ליד בית־המלון "לונדרון".

ארוחת־הערב כבר הוגשה. לשאלתו של פסטריני השיב פרנץ שאלברט הוזמן לארוחת־ערב לאחד הבתים. הוא סעד לבדו, הזמין מרכבה לשעה אחת־עשרה וביקש מהמלונאי להודיע לו ברגע שיופיע אלברט, כדי לנסוע לנשף יחד איתו. אבל בשעה אחת־עשרה עדיין לא חזר אלברט, ופרנץ נסע לנשף בלעדיו.

מעונו של הדוכס ברציאנו היה אחד המקסימים בבתי רומא, ונשפיו היו מפורסמים בכל אירופה. הדוכס שאל את פרנץ מדוע בא בלי חברו, ופרנץ ענה שאלברט יצא מטווח ראייתו בוויה מָאצֵלוֹ, בשעת כיבוי הנרות.

"ומאז לא חזר?" שאל הדוכס.

"חיכיתי לו עד עתה," השיב פרנץ.

"אתה יודע לאן הלך?"

"לא, לא בדיוק."

"זה יום רע, יותר נכון לילה רע לבלות אותו בדרכים, נכון, גבירתי הרוזנת?" אמר הדוכס.

הרוזנת ג. עברה לידם שלובת זרוע עם מר טוֹרְלוֹנְיָה.

"לדעתי זה לילה מקסים," השיבה הרוזנת. "האנשים שבאו למסיבה יצטערו רק מפני שהלילה הזה יחלוף."

"אינני מדבר על האנשים שכאן, הסכנה היחידה שנשקפת לגברים היא שיתאהבו בך, ולנשים שהקנאה תאכל אותן למראה יופייך. אני מדבר על האנשים המשוטטים ברחובות."

"אלוהים אדירים," קראה הרוזנת. "מי משוטט ברחובות רומא בשעה כזאת, אם לא כדי ללכת לנשף?"

"ידידנו אלברט דֶה־מוֹרְסֶף, גבירתי הרוזנת," אמר פרנץ. "עזבתי אותו בשעה שבע, ומאז לא ראיתיו."

* קברים תת־קרקעיים.

"ואינך יודע היכן הוא?"

"לא."

"היה איתו נשק?"

"לא. הוא לבש בגדי ליצן."

"לא היית צריך להניח לו לעשות זאת," אמר הדוכס, "הרי אתה מכיר את רומא."

"מי יכול לעצור סוס אפריקאי שזכה בפרס המרוץ?" השיב פרנץ. "מה אתם חוששים?"

"מי יודע? הלילה חשוך מאוד, והטִיבֶּר אינו רחוק מוויה מָאצֶלוֹ."

"הודעתי במלון שאני כאן, אדוני הדוכס," אמר פרנץ. "כשיחזור אלברט הם יודיעו לי על כך." משרת התקרב אליהם.

"הוד־מעלתך," אמר המשרת לפרנץ. "המלונאי ממלון 'לונדון' ביקש להודיע לך ששליח עם מכתב מאדון דֶה־מורְסֶף מחכה לך ליד המלון."

"מכתב מאלברט!" קרא פרנץ. "מי האדם הזה?"

"אינני יודע."

"מדוע לא הביא לכאן את המכתב?"

"הוא לא הסביר."

"אל אלוהים!" קראה הרוזנת ג. "לך מהר!"

פרנץ נטל את כובעו ויצא. המרכבה לא היתה ליד בית ברצינאו, והרַכָּב היה אמור להביא אותה לשם בשעה שתיים אחר חצות, אבל ארמון בְּרֶצְיָאנו לא היה רחוק ממלון "לונדון". ליד המלון עמד אדם באמצע הרחוב, עטוף במעיל רחב. פרנץ התקרב אליו.

"מה רוצה ממני הוד־מעלתו?" אמר האיש ונסוג צעד אחד לאחור.

"אתה הבאת את המכתב מאדון מוֹרְסֶף?"

"הוד־מעלתו הוא חברו למסע?"

"כן."

"מה שם הוד־מעלתו?"

"בארון פרנץ דֶפִּינֶה."

"אכן, המכתב מיועד להוד־מעלתו."

"יש צורך בתשובה?" שאל פרנץ.

"כך לפחות מקווה הכותב."

"בוא לחדרי ואכתוב את התשובה."

"אני מעדיף לחכות כאן," אמר השליח וצחק.

"מדוע?"

"הוד־מעלתו יבין כשיקרא את המכתב."

על המדרגות פגש פרנץ את פַּסְטְרִינִי.

"ראית את השליח?" שאל המלונאי.

"כן," השיב פרנץ. "הוא מסר לי את המכתב הזה, ואני מבקש שתעלה אור בחדרי."

פסטריני פקד על משרת להאיר את דרכו של פרנץ בנר. פניו הביעו פחד. פרנץ התקרב אל הנר וקרא:

"ידידי היקר, כשתקבל מכתב זה קח מיד, במחילה מכבודך, את כתב האשראי שבארנקי המונח במגירה המרובעת של שולחן הכתיבה; אם לא די בו צרף אליו את כתב האשראי שלך, לך אל טוֹרלוֹנְיָה, לווה ממנו מיד ארבעת אלפים פיאסטרים ותן אותם למוסר המכתב.

"אין צורך לומר שאני סומך עליך כשם שתוכל, בבוא היום לסמוך עלי.

"ידידך,

"אלברט דֶה־מוֹרְסֶף.

"נ.ב. עכשו אני מאמין שיש שודדים איטלקים."

תחת שורות אלה כתבה יד זרה באיטלקית:

"אם בשש בבוקר לא יהיו בידי ארבעת אלפי הפיאסטרים, בשבע יחדל הרוזן אלברט לחיות.

"לוּאִיגִ'י וַמְפָּה."

הזמן היה יקר. פרנץ פתח את המגרה ומצא את הארנק. כתב האשראי היה על ששת אלפים פיאסטרים בלבד, ומהם כבר בזבז אלברט שלושה. לפרנץ לא היה כתב אשראי, ובידו היו רק כחמישים לואי. חסרו איפוא שמונה מאות פיאסטרים. פרנץ התכוון לחזור מיד לבית ברצינאו, כדי ללוות את הכסף מטורלוניה, ואז נזכר ברוזן ממונטה־כריסטו. פסטריני עמד בפתח חדרו, והוא שאל אותו: "האם הרוזן בחדרו?"

"כן, הוד־מעלתו, הוא חזר זה עתה."

"האם כבר עלה על מיטתו?"

"לא."

"צלצל בפעמון הדלת שלו ובקש בשמי רשות להיכנס אליו."

אחרי חמש דקות חזר פסטריני ואמר: "הרוזן ממתין להוד־מעלתו."

"איזו רוח טובה הביאה אותך אלי בשעה זו?" שאל הרוזן.

"אני בא לדון איתך בעניין חמור. האם אנחנו לבדנו?"

הרוזן ניגש אל הדלת וחזר.

"לבדנו," ענה.

פרנץ הראה לו את מכתבו של אלברט.

"הו! הו!" אמר הרוזן, "יש לך ארבעת אלפים פיאסטרים?"

"חסרים לי שמונה מאות."

הרוזן שלף מגירה מלאה זהב משולחן־הכתיבה שלו. "אני מקווה," אמר, "שלא תפנה לאדם אחר."

"באתי ישר אליך," אמר פרנץ.

"ואני מודה לך. קח, בבקשה."

"האם באמת עלי לשלוח סכום כזה ללואִיג'י וַמְפָּה?" שאל פרנץ ונעץ ברוזן מבט חודר.

"הרי כך כתוב בנספח למכתב."

"לי נדמה שאתה יכול למצוא דרך לפשט את המשא ומתן," אמר פרנץ.

"איך?" שאל הרוזן המופתע.

"אני בטוח שלואִיג'י וַמְפָּה לא יסרב להעניק לך את חירותו את אלברט."

"לי? איזו השפעה יש לי על השודד הזה?"

"האם לא הענקת לו לא מזמן חסד שלא יישכח?"

"איזה?"

"האם לא הצלת את חייו של פֶּפִּינוֹ?"

"מי סיפר לך?"

"לא חשוב. זה ידוע לי."

הרוזן שתק רגע וגבות עיניו התכווצו.

"ואם אחפש את וַמְפָּה, תלך איתי?"

"אם חברתי תנעם לך."

"מזג האוויר נאה, טיול מחוץ לעיר יועיל לנו."

"האם לקחת נשק?" שאל פרנץ.

"לשם מה?"

"וכסף?"

"אין בו תועלת. איפה האיש שהביא את הפתק?"

"ברחוב."

"מחכה לתשובה?"

"כן."

"אלך לקרוא לו, כדי לדעת לאן עלינו ללכת."

"הוא לא רצה לעלות."

"אליך. אֵלַי הוא יעלה."

הרוזן ניגש לחלון ושרק. האיש בעל המעיל הרחב זז מהקיר ועמד באמצע הרחוב.

"עלה," ציווה עליו הרוזן כמו על משרת.

השליח ציית.

"הו, זה אתה, פֶּפִּינוֹ!" אמר הרוזן.

פפינו נפל על ברכיו, תפס בידו של הרוזן והצמיד אליה את שפתיו.

"הו! הו!" אמר הרוזן. "עדיין לא שכחת? מוזר, הרי כבר חלפו שמונה ימים."

"לעולם לא אשכח," השיב פפינו.

"לעולם, זה זמן רב מאוד! אבל יפה שאתה חושב כך. קום וענה על שאלותי."

פֶּפִּינוֹ העיף מבט מודאג בפרנץ.

"אתה יכול לדבר בנוכחותו, הוא ידידי," אמר הרוזן, ולפרנץ אמר בצרפתית: "ברשותך אכנה אותך כך, כדי לחזק את האמון של האיש הזה."

"אתה יכול לדבר בנוכחותי," אמר פרנץ, "ידידו של הרוזן אני."

"שאל, הוד מעלתך," אמר פפינו.

"איך נפל אלברט מורסף בידי לוּאִיגִ'י?"

"הכרכרה של הצרפתי חלפה פעמים אחדות על־פני הכרכרה שתֶרֶזָה ישבה בה."

"אהובתו של לואיג'י?"

"כן. הצרפתי עשה לה עיניים ותרזה עשתה כמוהו, בשביל השעשוע. הוא זרק אליה פרחים והיא זרקה אליו, בהסכמת לואיג'י, שישב באותה כרכרה."

"לוּאִיגִ'י וַמְפָּה ישב בכרכרה של האיכרות?" שאל פרנץ.

"הוא היה לרַכָּב," השיב פֶּפִּינוֹ.

"ואחר־כך?" שאל הרוזן.

"הצרפתי הסיר את המסכה מפניו, וגם תֶרֶזָה עשתה כמוהו, הצרפתי ביקש פגישה ובמקום תֶרֶזָה בא בֶּפּוֹ למדרגות של כנסיית סָן גָ'אקוֹמוֹ."

"הנערה בתלבושת איכרה, שתלשה מידיו את הנר שלו?" קרא פרנץ.

"בֶּפּוֹ הוא נער בן חמש־עשרה," השיב פפינו. "הוא כבר הפיל בפח רבים. אין לידיד שלך מה להתבייש."

"ובֶפּוֹ הוליך את אלברט אל מחוץ לחומות העיר?" שאל הרוזן.

"כירכרה חיכתה לו בקצה וִיָה מָאצֶלוֹ; בפו נכנס אליה והזמין את הצרפתי לעלות; הצרפתי הציע לבפו בגנדרנות את המושב לימינו. בפו אמר לו שהוא נוסע לווילה מחוץ לעיר. הצרפתי הבטיח לו שהוא יילך אחריו עד קצה העולם. בשדה הניח בפו שני אקדחים על צווארו של הצרפתי הנלהב, הרכב עצר את הסוסים, ושלף גם הוא שני אקדחים, וארבעה אנשים שהסתתרו על גדות האַלְמוֹ התנפלו על המרכבה. הצרפתי ניסה להתגונן ולחנוק את בֶּפּוֹ, אבל לא היה יכול לעשות הרבה נגד חמישה אנשים חמושים. הורידו אותו מן המרכבה והובילו אותו אל תֶרֶזָה ולוּאִיגִ'י, שחיכו לו בקטקומבות של סנט סֶבַּסְטְיָאן."

"נדמה לי שזה סיפור משעשע מאוד," אמר הרוזן לפרנץ.

"הוא היה משעשע," השיב פרנץ, "אילו קרה למישהו אחר."

"לולא מצאת אותי בחדרי, היה הסיפור הזה עולה לידידך בכסף רב. אתה מכיר את הקטקומבות של סנט סבסטיאן?"

"הבטחתי לעצמי לרדת לתוכן באחד הימים."

"ובכן, זאת ההזדמנות. קשה למצוא טובה ממנה. מרכבתך איתך?"

"לא."

"לי יש מרכבה רתומה."

"רתומה מראש?"

"כן. לעתים, אחרי ארוחת הערב, בבוקר השכם או בחצות הלילה מתעורר בי רצון לנסוע למקום כלשהו, ואני נוסע."

הרוזן משך במצילה ואמר לחדרן: "הוצא את המרכבה מהסככה, וסלק ממנה את האקדחים. אין צורך להעיר את הרכב. עָלִי ינהג."

אחרי רגע נשמע קול גלגלי המרכבה.

הרוזן שלף את שעונו.

"חצות וחצי," אמר. "אם נצא מפה בחמש לפנות בוקר נספיק, אבל אז יבלה ידידך לילה לא נעים. נצא מהר ונחלץ אותו. אתה עדיין רוצה ללוותני?"

"עוד יותר ממקודם."

פרנץ זיהה ברכב את עלי העבד האילם ממערת מונטה־כריסטו. פֶּפִּינוֹ ישב ליד עלי והם יצאו לדרך. בשער סן סֶבַּסְטְיָאן הראה הרוזן ממונטה־כריסטו לשוער רשיון מהמושל להיכנס לעיר ולצאת ממנה בכל שעה, ביום ובלילה, ונתן לו לוּאִי בעד טרחתו לפתוח את השער, הם נסעו בדרך אַפִּיָה העתיקה, בין הקברים. לאור הירח ראה פרנץ מדי פעם זקיף ליד חורבה. פֶּפִּינוֹ היה נותן אות והזקיף היה נבלע בחשכה.

לפני קירקס קָרָאקָלָה נעצרה המרכבה, פֶּפִּינוֹ פתח את הדלת והרוזן ופרנץ ירדו.

"עשר דקות הליכה," אמר הרוזן לבן לוויתו, ולחש משהו לפפינו. זה לקח לפיד מתא המטען של הכרכרה ונעלם בין עשבים אדמדמים וגבוהים כרעמת אריה ענק.

"נלך בעקבותיו," אמר הרוזן.

המדרון הוביל אותם לעמק קטן. שני אנשים עמדו שם בצל, פפינו ואחד השודדים.

פרנץ והרוזן התקרבו.

"הוד־מעלתך," אמר פפינו לרוזן, "פתח הקטקומבות, במרחק שני צעדים."

"צעד לפני," אמר הרוזן.

מאחורי סבך שיחים, בין סלעים, נראה פתח שרק אדם אחד יכול לעבור בו.

פפינו השתחל ראשון דרך הסדק. לאחר צעדים מספר התרחב המעבר התת־קרקעי. ופפינו הדליק את הלפיד ופנה לאחור לראות אם הולכים בעקבותיו. הרוזן נכנס לסדק ופרנץ אחריו. אחרי שהלכו כפופים, זה אחר זה, מאה צעדים, נשמעה צעקה: "מי שם?" והלפיד השתקף בקנה של רובה.

"חבר," ענה פפינו, התלחש עם הזקיף וקיבל ממנו רשות להמשיך ולהתקדם עם המבקרים הליליים.

מאחורי הזקיף ראו עשרים מדרגות, ירדו בהן ומצאו את עצמם בצומת בתוך בית־הקברות התת־קרקעי. חמש דרכים התפצלו מהצומת כקרני כוכב. בכתלים היו שורות של כּוּכים שנראו כארונות־קבורה. אחד הכוכים היה מואר.

הרוזן הניח את ידו על כתפו של פרנץ ושאל: "אתה רוצה לראות מחנה שודדים בשעת מנוחה?"

"ודאי," השיב פרנץ.

"בוא איתי... פֶּפִינוֹ, כבה את הלפיד."

חמישים צעדים לפניהם רקדו על הקירות אורות אדמדמים, שהתחזקו כשכיבה פֶּפִינוֹ את הלפיד. הם התקדמו בדומיה, והרוזן הנחה את פרנץ, כמי שניחן בכושר הראיה בחושך. הם התקרבו אל הנצנוצים ומצאו את עצמם בתוך מסדרון שמעליו שלוש קשתות ובקצהו חדר גדול מרובע, מוקף כוכים. באמצע החדר הזה היו מונחות ארבע אבנים, שרידי מזבח, ועליהן צלב. מנורה יחידה על עמוד האירה באור חיוור את התמונה המוזרה שנגלתה לעיני שני המבקרים.

איש אחד ישב, מרפקו נשען על העמוד, וקרא בספר, גבו אל האורחים. זה היה לואיג'י ומפה. סביבו נחו עשרים שודדים וליד כל אחד מהם היה מונח רובה. אחדים מהם שכבו, עטופים במעיליהם, ואחרים נשענו על ספסל־האבן. זקיף התהלך הנה והנה מול פתח שנראה רק בקושי.

הרוזן נגע באצבעו בשפתיו לאות שתיקה ועלה בשלוש המדרגות שהוליכו מן המסדרון אל החדר. וַמְפָּה שהיה שקוע בקריאתו, לא שמע את קול צעדיו.

"מי שם?" צעק הזקיף, כשראה לאור המנורה את האורח מאחורי מפקדו.

וַמְפָּה הזדקף ועשרים רובים כוונו אל הרוזן.

"ובכן," אמר הרוזן בשלווה, ואפילו שריר אחד לא זע בפניו, "וַמְפָּה היקר, נדמה לי שאתם מקימים מהומה גדולה כדי לקבל פני ידיד!"

"נשק למַטָּה!" צעק ראש הכנופיה והסיר את כובעו מראשו ביראת כבוד. "סלח לי, אדוני הרוזן, לא ציפיתי לכבוד כזה, לכן לא זיהיתי אותך."

"נראה, ומפה, שאתה שוכח לא רק פני אנשים אלא גם את הבטחותיך להם."

"איזה הבטחות שכחתי, כבוד הרוזן?" שאל השודד כאדם המבקש לתקן את טעותו.

"האם לא הוסכם בינינו שתכבד לא רק אותי אלא גם את יְדִידַי?"

"ובמה הפרתי את ההסכם הזה, הוד מעלתך?"

"הערב חטפת את המשנה לרוזן אלברט דֶה־מוֹרְסֶף. איש צעיר זה הוא אחד מִיְדִידַי. הוא מתגורר במלון שלי והוא טייל איתי ברחוב קוֹרְסוֹ שמונה ימים, בכרכרה שלי. אתה חטפת אותו, הבאת אותו לכאן והטלת עליו כופר נפש, כאילו היה איזה ארחי־פרחי."

"מדוע לא הודעתם לי על כך?" גער ראש הכנופיה באנשיו שנסוגו מפני מבטו. "מדוע גרמתם לי לא לעמוד בדיבורי? בשם ישו המושיע! אם ייוודע לי שאחד מכם ידע שהצעיר הוא ידידו של הוד־מעלתו, אירה כדור בראשו."

"אמרתי לך שהיתה זאת טעות," אמר הרוזן לפרנץ.

"לא באת לבדך?" שאל וַמְפָּה בחרדה.

"בא איתי האדם שמכתבך נשלח אליו; רציתי להוכיח לו שלוּאִיג'י וַמְפָּה הוא איש כבוד, הממלא את הבטחותיו. גש הנה, הוד־מעלתך," אמר הרוזן לפרנץ. "לוּאִיג'י וַמְפָּה יתנצל לפניך על הטעות."

פרנץ התקרב אל ראש הכנופיה, וזה אמר לו:

"ברוך הבא, הוד מעלתך. שמעת מה שאמר הרוזן ומה עניתי לו. לא הייתי רוצה שיקרה בזיון כזה בעד איזה ארבעת אלפים פיאסטרים."

"אבל איפה האסיר?" שאל פרנץ בחרדה. "אינני רואה אותו."

"אני מקווה שלא קרה לו דבר רע!" אמר הרוזן בגבות עיניים מכווצות.

"האסיר כאן," אמר וַמְפָּה והצביע בידו על שקע שלפניו התהלך הזקיף. "אני עצמי אודיע לו שהוא חופשי."

"מה עושה האסיר?" שאל את הזקיף.

"קפיטן," השיב הזקיף, "אינני יודע. יותר משעה לא שמעתי קול."

"בוא הנה, הוד־מעלתך!" אמר וַמְפָּה.

הרוזן ופרנץ עלו שבע מדרגות, וראש הכנופיה, שהלך בראש, משך בבריח ודחף את הדלת. לאור מנורה חיוורת נראה אלברט עטוף במעיל שהשאיל לו אחד השודדים, רובץ בפינה וישן שנת־ישרים.

"לא רע," אמר הרוזן בחיוך. "לא רע כשמדובר באדם שצפוי למות ביריה בשעה שבע בבוקר."

גם וַמְפָּה התבונן בהתפעלות באלברט הישן.

"אדוני הרוזן," אמר, "אין פלא שאדם זה הוא ידידך."

הוא ניגש אל אלברט ומשך בכתפו:

"הוד־מעלתך!" אמר, "סלח לי, האם תואיל להתעורר?"

אלברט מתח את זרועותיו, שיפשף את עיניו ופקח אותן.

"הו! זה אתה, קפיטן! חבל שהערת אותי. חלמתי חלום יפה. חלמתי שאני רוקד את ריקוד הגָאלוֹפּ עם הרוזנת ג." הוא שלף את שעונו. "אחת וחצי אחר חצות! מדוע לכל הרוחות הערת אותי בשעה זו?"

"כדי לומר לך שאתה חופשי, הוד מעלתך."

"יקירי," אמר לו אלברט, "זכור מה שאמר נפוליאון הגדול: 'אל תעירו אותי אלא לבשורות־רעות'. אילו הינחת לי לישון, הייתי מסיים את ריקוד הגאלופ, והייתי אסיר תודה לך כל ימי חיי... האם שולם הכופר בעדי?"

"לא, הוד מעלתך."

"אם כך, מדוע אני חופשי?"

"אדם שאין אני מסרב לו בא וביקש זאת ממני."

"הוא בא לכאן?"

"כן."

"זה אדם נחמד מאוד," אמר אלברט, הביט כה וכה וראה את פרנץ.

"זה אתה, פרנץ ידידי?" שאל.

"לא אני," השיב פרנץ, "אלא שכננו הרוזן ממונטה־כריסטו."

"אדוני הרוזן," אמר אלברט בשמחה, ותיקן את עניבתו וחפתי שרווליו, "אתה איש

יקר, ואני מקווה שתראה בי אסיר תודה כלפיך לעולם, קודם־כול בגלל הכרכרה, ואחר־כך בגלל העניין הזה." הוא הושיט את ידו; הרוזן נרעד, אבל לקח את היד המושטת.

השודד הביט במחזה בתימהון. הוא היה רגיל לראות אנשים רועדים מפחד, והינה מולו אדם שלא איבד את ההומור הלגלגני.

"אלברט היקר," אמר פרנץ, "אם תזדרז, נספיק לבלות את שארית הלילה בביתו של ברצינאו, ואתה תמשיך בריקוד הגָאלוֹפ במקום שהפסקת, ולא תשמור טינה לסִינְיוֹר לוּאִיגִ'י, שהתנהג כמו ג'נטלמן אמיתי."

"נכון," אמר אלברט. "נגיע לשם בשעה שתיים. סִינְיוֹר לוּאִיגִ'י, האם יש עוד איזה הליך רשמי שעלי למלא כדי להיפרד ממך?"

"לא, אדוני," ענה השודד, "אתה חופשי כמו אוויר."

"כמה טובים החיים ושמחים! בואו רבותי, בואו!"

אלברט, פרנץ והרוזן ירדו במדרגות וחצו את האולם הגדול. כל השודדים עמדו וכובעיהם בידם.

"פֶּפִּינוֹ," אמר ראש הכנופיה, "תן לי את הלפיד."

"מה אתה עושה?" שאל הרוזן.

"אני אוביל אתכם בדרך חזרה," אמר ראש הכנופיה. לקח את הלפיד מידי הרועה וצעד לפני אורחיו לא כמשרת אלא כמלך ההולך לפני שגרירים.

"רבותי!" אמר לשני הצעירים, "אולי הצעתי לא תיראה לכם מושכת, אבל אם תרצו לבקר אצלי שנית, תתקבלו כאורחים מכובדים בכל מקום שאהיה בו."

פרנץ יצא אחרון.

"הוד־מעלתך רצה לשאול אותי משהו?" אמר וַמְפָּה.

"כן," אמר פרנץ. "אני סקרן לדעת באיזה ספר היית שקוע כשהגענו."

"הביאורים של קיסר," אמר השודד. "זה הספר האהוב עלי."

הם מצאו את המרכבה מצפה להם. הרוזן אמר לעלי מלה בערבית והסוסים יצאו לדרך בדהרה.

השעה היתה בדיוק שתיים אחר חצות, לפי שעונו של אלברט, כשנכנסו שני הידידים לאולם הריקודים.

"גבירתי," אמר דה־מוֹרְסֶף לרוזנת ג., "אתמול הבטחת לי בטובך את ריקוד הגָאלוֹפ. איחרתי קצת, אבל ידידי יאשר שלא היתה זאת אשמתי." ואלברט הניח את זרועו סביב גזרתה של הרוזנת ונעלם איתה במערבולת הרוקדים.

פרנץ הרהר ברעד שחלף בגופו של הרוזן ממונטה־כריסטו כשהושיט לאלברט את ידו.

38
הַפְּגִישָׁה

למחרת בבוקר הודיע אלברט לפְרַנְץ שהוא יבקר אצל הרוזן כדי להודות לו שוב, מפני שהוא ראוי ליותר מתודה אחת.

פרנץ, שקסם מהול באימה משך אותו אל הרוזן, ליווה את אלברט.

"אדוני הרוזן," אמר אלברט, "אתמול לא הבעתי לך את תודתי כראוי. לעולם לא אשכח שאני חייב לך, או כמעט חייב לך, את חיי."

"שכני היקר," השיב הרוזן בצחוק, "אתה מגזים. אתה חייב לי רק חסכון של כעשרים אלף פרנק מתקציב נסיעתך. על זה לא כדאי לדבר. קבל את מחמאותי, התנהגותך היתה נהדרת."

"מה לעשות, רוזן," אמר אלברט, "חשבתי שהסתבכתי במריבה שרק דו־קרב יסיים אותה, ורציתי שהשודדים יבינו שדו־קרב יש בכל הארצות, אבל רק הצרפתים נלחמים בצחוק על השפתיים. עכשו באתי לשאול אותך אם אני או יְדִידַי נוכל להיות לך לעזר כלשהו. לאבי, הרוזן דֶה־מוֹרְסֶף, יש מהלכים בצרפת ובספרד, ואני לשרותך, ומעמיד לשירותך גם את כל אוהבי."

"אני מודה, אדון דה־מוֹרְסֶף, שציפיתי להצעתך, ואני מקבל אותה ברצון. אני מבקש ממך חסד גדול."

"איזה?"

"מעולם לא ביקרתי בפאריס. אינני מכיר את פאריס."

"הייתכן!" קרא אלברט. "איך יכולת לחיות עד עכשו בלי לראות את פאריס?"

"כמוך אני מבין עכשו שאינני יכול להמשיך לחיות בלי להכיר את בירת העולם התרבותי, אבל אין לי מכרים בפאריס."

"לאדם כמוך!" קרא אלברט.

"אינני מכיר בעצמי כל מעלה מלבד היכולת להתחרות בעושרו של רוטשילד, ואני אבוא לפאריס לא כדי להמר בבורסה. הצעתך שיכנעה אותי. האם מתחייב אתה, אדון מורסף היקר (את המלים האלה אמר בחיוך מיוחד במינו) לפתוח לפני את דלתות העולם שאני זר בו?"

"בחפץ לבי!" השיב אלברט, "בדיוק הבוקר קיבלתי מכתב הקורא לי לחזור הביתה ומדובר בו על קשר עם משפחה נעימה מאוד, שיש לה קשרים חברתיים חשובים."

"קשר נישואין?" שאל פרנץ.

"כן! כשתבוא לפאריס אולי כבר אהיה בעל־משפחה."

"אני מסכים," אמר הרוזן, "עד עתה חסרה לי ההזדמנות הזאת כדי להגשים תוכניות ישנות."

פרנץ היה בטוח שאלה התוכניות שהרוזן דיבר עליהן במערת מונטה־כריסטו. הוא התבונן ברוזן, שמסכת חיוך כיסתה את פניו.

"מתי תבוא?" שאל אלברט.

"מתי תגיע לשם אתה?"

"בעוד חמישה־עשר יום או שלושה שבועות לכל היותר."

"ובכן," אמר הרוזן, "אבוא בעוד שלושה חודשים."

"בעוד שלושה חודשים תדפוק על דלתי?" צעק אלברט בשמחה.

"אתה רוצה לקבוע את היום והשעה?" שאל הרוזן. "אני מודיע לך שאני דייקן עד יאוש."

"בעוד שלושה חודשים מהיום, באותה שעה," אמר אלברט.

"היום עשרים ואחד בפברואר," אמר הרוזן, "והשעה עשר וחצי בבוקר. האם תסכים לחכות לי בעשרים ואחד במאי בשעה עשר וחצי?"

"ארוחת הצהריים תהיה מוכנה," אמר אלברט.

"איפה אתה גר?"

"רחוב הֶדֶלְר מספר 27."

"זאת דירת רווק?"

"אני גר במעונו של אבי, אבל בביתן שבחצר, נפרד מהבית."

הרוזן רשם בפנקסו: "רחוב הֶדֶלְר מספר עשרים ושבע, פאריס, עשרים ואחד במאי, עשר וחצי בבוקר", ואמר: "השעון לא יהיה מדוייק יותר ממני."

"האם אראה אותך לפני נסיעתי?" שאל אלברט.

"מתי אתה יוצא?"

"מחר בחמש לפנות ערב."

"אם כך אני נפרד ממך לשלום. יש לי עניין בנֵאָפּוֹלִי, ואחזור לכאן רק בשבת בערב או ביום ראשון בבוקר. ואתה, אדוני הבארון, גם אתה נוסע?"

"כן," ענה פרנץ.

"לצרפת?"

"לא, לוֶונֶצְיָה. אני אשאר באיטליה עוד שנה או שנתיים."

"לא נתראה בפאריס?"

"לא יהיה לי הכבוד הזה."

"רבותי, דרך צלחה," אמר הרוזן והושיט יד לכל אחד מהם.

בפעם הראשונה נגע פרנץ בידו של אדם זה. היא היתה קרה כידו של מת.

"מה לך?" שאל אלברט את פרנץ כשחזרו לחדריהם. "אתה נראה לי מודאג."

"כן," אמר פרנץ. "הרוזן הוא אדם מוזר מאוד, ואני רואה בדאגה את הפגישה שקבע לך בפאריס."

"יצאת מדעתך, פרנץ היקר?"

"אולי יצאתי מדעתי, אבל כאלה הם פני הדברים."

"יש לך משהו נגד הרוזן?"

"ייתכן."

"האם פגשת בו לפני שנפגשנו כאן?"

"כן."

"איפה?"

"הבטח לי במלת־הכבוד שלך שלא תספר לאף אחד מה שאני עומד לספר לך."

"אני מבטיח."

פרנץ סיפר לאלברט על טיולו לאי מונטה־כריסטו. על קבלת הפנים האגדית במעון הרוזן במערת אלף לילה ולילה, על ארוחת הערב, על החשיש ועל הפסלים, וגם על הלילה בקולוֹסֵיאום, ועל שיחת הרוזן עם ומפה, ולבסוף סיפר איך ביקש אמש את עזרת הרוזן.

"ובכן," אמר אלברט, "מה הרע בכל אלה? הרוזן אוהב לטייל, יש לו אוניה מפני שהוא עשיר. הוא אינו רוצה לאכול את הזבל המרעיל אותנו, אותי זה ארבעה חודשים ואותך זה ארבע שנים, ואינו רוצה לישון במיטות הזוועתיות המדירות שינה מהעיניים, לכן הכין לעצמו דירה לעת־מצוא באי מונטה־כריסטו וריהט אותה, וכדי שממשלת טוֹסְקַנָה לא תנסה להיפטר ממנו ולגזול את כל השקעותיו קנה את האי ואימץ את שמו. הרי כמה ממכרינו נטלו לעצמם שמות של אחוזות שלא היו בבעלותם מעולם!"

"ומה אתה אומר על השודדים מקורסיקה שנילוו אל הצוות שלו?"

"הלא ידוע לך ששודדי קורסיקה אינם גנבים. הם פליטים שהוגלו מעירם או מכפרם בגלל עניינים של נקמת־דם. אני מודיע לך שאם אסע פעם לקורסיקה, לפני שאציג את עצמי לפני המושל או מפקח המשטרה אציג את עצמי לפני השודדים, אם אוכל להגיע אליהם. לדעתי הם מקסימים."

"אבל וַמְפָּה וכנופייתו הם שודדים שמתנפלים על אנשים כדי לגנוב מהם. את זה לא תכחיש, אני מקווה שראית את השפעתו של הרוזן על אנשים אלה?"

"אני חייב את חיי להשפעה מבורכת זאת ואינני יכול למתוח עליה ביקורת חריפה. במקום לחשוב לו זאת לפשע מוטב שאזכור, שאם גם לא הציל את חיי, לפחות חסך לי הרוזן ארבעת אלפים פיאסטרים, סכום ששודדים צרפתים לא היו משערים שאני מסוגל לשלם. כנראה שאין נביא בעירו."

"זאת הנקודה. מאיזו ארץ בא הרוזן? מהי שפת אמו? מה מקורות עושרו? מה היה החלק הראשון, המסתורי, של חייו? מדוע הוא שונא אדם? אלה הדברים שהייתי רוצה לדעת, אילו הייתי במקומך."

"פרנץ היקר," אמר אלברט, "כשקיבלת את מכתבי הבנת שדרושה לנו עזרתו של הרוזן. באת אליו ואמרת: 'סכנה נשקפת לחיי ידידי אַלְבֶּרְט דֶה־מוֹרְסֶף. עזור לי לחלץ אותו ממנה!' נכון?"

"נכון."

"האם הוא שאל אותך אז, מיהו אלברט דֶה־מוֹרְסֶף? מהיכן בא לו שמו? מאין בא לו הונו? ממה הוא מתפרנס? איפה נולד? האם הוא שאל אותך את השאלות האלה?"

"לא. אני מודה. הוא לא שאל."

"הוא הציל אותי מידי האדון וַמְפָּה, ובתמורה הוא מבקש ממני לעשות למענו מה שאנחנו עושים למען כל נסיך רוסי או איטלקי שעובר בפאריס: להציג אותו לפני החברה הפאריסאית. ואתה רוצה שאסרב? יצאת מדעתך!"

שלא כרגיל, הפעם היו כל הנימוקים ההגיוניים לצדו של אלברט.

"שיהיה כך," אמר פרנץ באנחה. "עשה כרצונך. ייתכן שאני רק רואה דמיונות, אבל אין ספק שהרוזן ממונטה־כריסטו הוא איש מוזר."

"הרוזן ממונטה־כריסטו הוא איש נדיב. בוא, נלך לביקור אחרון בכנסיית סנט־פֶּטְרוּס."

למחרת בשעה חמש אחרי הצהריים נפרדו שני הצעירים. אלברט דה־מורסף שב לפאריס ופרנץ דֶּפִּינֶה נסע לבלות כחמישה־עשר יום בוֶונֶצְיָה. לפני שטיפס אל הכרכרה נתן אלברט למלצר המלון את כרטיס־הביקור שלו כדי שימסור אותו לרוזן ממונטה־כריסטו, וליתר ביטחון כתב בעפרון מעל המלים "המשנה לרוזן אלברט דֶה־מוֹרְסֶף":

עשרים ואחד במאי, שעה עשר וחצי בבוקר,
רחוב הֶלְדֶר עשרים ושבע.

39

הַמְּזֻמָּנִים

בבוקר עשרים ואחד במאי נשלמו ההכנות בבית ברחוב הֶדְלֶר לפגישת אלברט דֶה־מוֹרְסֶף עם הרוזן ממונטה־כריסטו. אלברט התגורר בביתן בתוך החצר הגדולה, מול בית אנשי משק הבית. רק שניים מחלונות הביתן פנו אל הרחוב. האחרים פנו לחצר ושניים אל הגן. בין החצר לגן התנשא ביתם האופנתי ורחב הידיים של הרוזן והרוזנת דֶה־מוֹרְסֶף, שנבנה לפי הטעם הרע של האדריכלות הקיסרית. בין הבית לרחוב עמדה חומה, ומעליה אדניות פרחים ובמרכזה שער ברזל מוזהב לאורחים. דלת צדדית, ליד סוכת השוער, שימשה למעבר המשרתים.

ממיקומו של הביתן שנועד למגוריו של אלברט היה אפשר להבין שאמו ראתה את הנולד; היא לא רצתה להיפרד מבנה, אבל הבינה שבחור בגילו זקוק לחירות מלאה. הביתן גם העיד על תושייתו של איש צעיר, אוהב חרות ובטלה, שנולד עם כפית זהב בפה. מהחלונות נראה הרחוב, ומדלת מוצנעת בחומה היה אפשר להגיע מהרחוב לביתן. דלת ערמומית זו היתה קטנה ומכוסה אבק ונראתה כאילו אינה בשימוש, אבל המנעול והצירים שלה היו משומנים, וכלועגת לשוער המשגיח היתה נפתחת, כמו מערת עלי בבא, כשנשמע לחש־קסמים בקול רך או גרוד של אצבעות עדינות. מדלת זו הוביל מסדרון רחב לתוך הביתן. מימין למסדרון היה חדר־האוכל שבקומת הקרקע, שפנה לחצר, ומשמאלו הטרקלין הקטן, שפנה לגן, וחלונותיהם של חדרים אלה כוסו במטפסים שהסתירום מעין סקרנית.

בקומה הראשונה, מעל קומת הקרקע, היו שלושה חדרים: הטרקלין, חדר־השינה וחדר־ההלבשה. הטרקלין שבקומת הקרקע נועד למעשנים ורוהט בספה אַלְגִ׳יְרָאִית.

חדר־ההלבשה שבקומה הראשונה נפתח לחדר־השינה ודלת סתרים הובילה ממנו לחדר־מדרגות. הקומה השניה היתה חדר אחד רחב, ובו כל אוצרותיו של אלברט: קרנות־יער, בָּסוֹנִים וחלילים, שהעידו כי נפשו היתה נתונה זמן־מה למוסיקה, כני־ציור, מיכחולים וצבעים שהעידו על חילופי הנטיה למוסיקה בנטיה לציור, וכן חרבות, כפפות־איגרוף ומקלות מכל הסוגים, שהעידו כי אלברט, הנאמן לאופנת בני גילו, התמסר לשלוש האמנויות המשלימות את חינוך הגבר — סיוף, אִגְרוּף וקרב־מקלות — יותר מאשר למוסיקה ולציור.

שידות מתקופת פְּרַנְסוּאָה הראשון וכלי חרסינה סיניים ויפאניים ריהטו את החדר, והכורסאות כוסו בבדים הודיים ופרסיים, שלא נראו במקומם אך גרמו הנאה לעיניים.

פסנתר עמד במקום בולט ועליו תווים של יצירות בטהובן, ובֶר, מוצרט, היידן, גְרֶטְרִי ופוֹרפּוֹרָה. לאורך הקירות, מעל לדלתות ועל התקרה ניתלו חרבות, פגיונות, סכינים, קרדומים, גרזינים, שריונות מוזהבים משובצים באבני־חן וגם אוספים של עשבים, גבישים וציפורים מפוחלצות.

אלברט ישב בטרקלין הקטן שבקומת הקרקע. על השולחן ליד הספה היו כל סוגי הטבק, מהצהוב הרוסי עד השחור ממדבר סִינַי. בתוך תיבות־עץ ריחניות היו סִיגָרים ערוכים לפי הגודל והטיב, ובמגרה הוכן אוסף של מקטרות לשירות האורחים המעשנים. בשעה עשר פחות רבע נכנס לטרקלין החדרן, נער בן חמש־עשרה, שדיבר רק אנגלית והיה איש־סודו של אלברט. שמו של הנער הוסב מג'ון לז'רמן. הוא הניח את העיתונים על השולחן והגיש לאדונו את המכתבים. אלברט העיף בהם מבט, בחר מכולם שתי מעטפות מבושמות, שבר את החותמות וקרא בעיון את שני המכתבים.

"איך הם הגיעו הנה?" שאל.

"אחד בדואר ואחד הביאה החדרנית של גברת דַנְגְלָר."

"לך אל גברת דנגלר ואמור לה שאני מסכים לקבל מקום בתא־התיאטרון שלה. חכה... עבור אצל רוֹזֶ'ה ואמור לה שנאכל יחד את ארוחת־הערב, אחרי האופרה. הבא לה שישה בקבוקי יין, יין קפריסין ויין כורש וּמָלָגָה, וצדפות מאוֹסְטֵנְד... את הצדפות קנה בהקפה בחנות של בּוֹרֶל, אמור לו שירשום אותן על חשבוני."

"באיזו שעה רוצה האדון שאגיש את הארוחה?"

"בשעה עשר וחצי בדיוק. אינני בטוח שהרוזן ידייק, אבל אני רוצה לדייק. הרוזנת כבר קמה?"

"אם הרוזן רוצה, אלך ואשאל."

"כן, ובקש ממנה ליקר. הבאר שלי כמעט ריק. אמור לה שאכנס לחדרה בשעה שלוש, ושאני מבקש ממנה רשות להציג לפניה מישהו."

החדרן יצא. אלברט זרק את עצמו על הספה. הציץ בשלושה עיתונים והעווה את פניו כשקרא שלא באלט יוצג הערב אלא אופרה, חיפש ולא מצא מודעות על בשמים ומֵי־פה, זרק את שלושת העיתונים הנפוצים ביותר בפאריס ופיהק: "העיתונים האלה משעממים."

ברגע הזה נעצרה כרכרה קלה לפני פתח הבית, והחדרן הודיע על מר לוּסְיֶין דֶבְּרֶה. איש צעיר, גבוה ובהיר שיער נכנס לחדר. עיניו היו אפורות, ומבטן בוטח, שפתיו דקות וקרות, בגדו כחול עם כפתורי זהב וּמִשְׁקָף עם מסגרת־צדף קושט את עינו הימנית.

"ברוך הבא, לוּסְיֶין," קרא אלברט. "הדייקנות שלך מפחידה אותי; ציפיתי שתבוא אחרון והינה אתה מגיע ראשון. הפגישה נקבעה לעשר וחצי ואתה בא בתשע וחמישים. האם פרצה מהפכה במשרד הממשלתי שלך? הו, קיבלת עיטור חדש, אני רואה פס כחול, נוסף לסיכה שלך."

"כן, קיבלתי עיטור של שארל השלישי," ענה דֶבְּרֶה באדישות.

"לכן הקדמת לבוא! רצית לבשר לי את הבשורה?"

"לא ולא. ביליתי את הלילה בכתיבה. עשרים וחמישה מִברקים דיפלומטיים. חזרתי הביתה עם עלות השחר ולא יכולתי להירדם בגלל כאב־ראש. רכבתי על סוס שעה ביער בולון, ואז תקפו אותי הרעב והשעמום, ונזכרתי שיש מסיבה אצלך הבוקר."

אלברט צלצל לחדרן ואמר: "ז'רמן, הבא יין וביסקוויט לאורח. בינתיים, לוסיין, התכבד בסיגרים. הם מוברחים, כמובן, ואני ממליץ שתציע לשר שלך לאשר את יבואם. נמאסו עלי גווילי האגוז שהם מכריחים את האזרחים ההגונים לעשן אותם."

"הייתי נזהר מהמלצה כזאת. הרי ברגע שהסיגרים האלה יותרו למכירה תחליטו שהם מגעילים, וחוץ מזה לא משרד הפנים אסר לייבא את הסיגרים שלך אלא משרד האוצר."

"אתה מפתיע אותי בידיעותיך הרבות," אמר אלברט. "קח סיגר!"

"משנה־לרוזן יקר," אמר לוּסְיֶין שהדליק את הסיגר שלו בנר דולק והתרווח על הספה, "כמה מאושר אתה בחיי הבטלה שלך! אפילו אינך יודע כמה אתה מאושר!"

"אפשר לחשוב שאתה עושה הרבה, מדכא־עמים יקר," אמר מורסף. "אתה המזכיר המיוחד של שר, בוחש בתככים הגדולים באירופה ובתככים הקטנים בפאריס, מגן על מלכים ועל מלכות, מנהל מערכות בחירות, עושה בעט ובטלגרף יותר משעשה נפוליאון בשדות הקרב, מקבל עשרים וחמישה אלף פרנק בשנה, נהנה מהאופרה, מהסוסים ומהתיאטרון, ובכל אלה אינך מוצא משהו שיוציא אותך מהשיעמום. ובכן, אני אבדר אותך."

"איך?"

"אכיר לך אדם מעניין."

"גבר או אשה?"

"גבר."

"אני מכיר גברים, די והותר!"

"אבל אינך מכיר אחד כזה."

"מאין הוא בא? מקצה העולם?"

"אולי ממקום רחוק עוד יותר."

"אני מקווה שלא הוא מביא עימו את ארוחת־הצהריים שלנו."

"אל תדאג, ארוחתנו מתבשלת במטבח של אמי. כל־כך רעב אתה?"

"כן, אני מודה. אתמול אכלתי את ארוחת־הערב אצל מר וילפור. שמת לב שהארוחות הנוראות ביותר מוגשות בבתי המשפטנים? אפשר לחשוב שהמצפון מציק להם."

"ומה אוכלים בבתי השרים שלך?"

"לפחות איננו מזמינים אורחים נכבדים לארוחות אלה, ולולא היינו מוכרחים לכבד בארוחה על שולחננו כמה בורים שחושבים כמונו ומצביעים בשבילנו, היינו מוותרים על ארוחות אלה, תאמין לי."

"מר בוּשָׁם!" הכריז החדרן.

"היכנס, היכנס, בעל העט המפחיד!" קרא אלברט וקם ממקומו לקראת העיתונאי הצעיר. "הינה דֶבְרֶה, השונא אותך אף שאינו קורא מה שאתה כותב, כך הוא אומר, לפחות."

"הוא צודק," אמר בושם. "גם אני מותח עליו ביקורת אף שאינני יודע מה הוא עושה. בוקר טוב, מפקד־מִיסְדָר."

"כבר נודע לך?" קרא המזכיר המיוחד, לחץ את יד העיתונאי והחליף איתו חיוכים.

"האם נאכל ארוחת בוקר או צהריים?" שאל בושם. "עלי לרוץ לפרלמנט."

"עוד מעט נאכל, מחכים לשני אנשים נוספים. כשיגיעו נתיישב אל השולחן."

"לאיזה אנשים אתה מחכה?" שאל בושם.

"לאציל ולדיפלומט."

"המתנה כמעט של שעתיים לאציל ושעתיים לדיפלומט!" אני אחזור למנה האחרונה, שמור למעני את התותים, וגם קפה וסיגרים. אני אוֹכַל משהו במזנון של הפרלמנט."

"חכה בושם, אנחנו נאכל בשעה עשר וחצי בדיוק, ובינתיים טעם יין וביסקוויטים."

"שיהיה כך. אני מוכרח להתבדר קצת הבוקר."

"כמו דֶבְרֶה, הבוקר! חשבתי שכאשר עצוב בממשלה שמח באופוזיציה."

"אינך יודע מה מאיים עלי. הבוקר אני מוכרח להאזין לנאומו של דנגלר בבית־הנבחרים, ובערב לשמוע אצל אשתו דקלום של טרגדיה שכתב חבר הבית העליון. שיקח השד את המימשל! הרי יש לנו זכות בחירה, מדוע בחרנו בו?"

"אני מבין," אמר דברה, "שאתה אוסף מלאי של בדיחות."

"אל תשמיץ את דנגלר," ענה לו אלברט, "הוא מצביע בשבילך. זיכרו שעיתוני פאריס מנבאים לי נישואים עם העלמה אז'ני דנגלר. אינני יכול להרשות לכם במצפון שקט להשמיץ את נאומיו של האיש שאולי יאמר לי, ביום בהיר אחד, 'אדוני המשנה־לרוזן, אני מעניק לבתי שני מיליון פרנק'."

"לא ייתכן," אמר בושם. "נישואים אלה לא יתקיימו. המלך היה יכול לעשות את דנגלר לבארון, והוא יוכל לעשות ממנו לוֹרְד, אבל לעולם לא יוכל לעשות ממנו אציל. הרוזן דה־מורסף האריסטוקרט ודאי לא יסכים לזיווג המביש הזה בשביל שני מיליון עלובים. המשנה־לרוזן מורסף ישא לאשה רק מרקיזה."

"שני מיליון הם סכום נאה למדיי!" אמר מורסף.

"תתחתן, תתחתן, מורסף," אמר דֶבְרֶה, "אתה מתחתן עם הארנק, ומה איכפת לך האצולה!"

"נדמה לי שאתה צודק, לוסיין," השיב אלברט בפיזור־דעת.

"האדונים שָטוֹרֶנוֹ ומַקְסִימִילְיָאן מוֹרֶל," הכריז החדרן.

"סוף כל סוף נאכל," אמר בושם. "הרי חיכינו רק לשניים נוספים."

"מורל?" מלמל אלברט, "מורל? מי זה?"

שטו־רנו, איש יפה־תואר כבן שלושים, ג'נטלמן מכף רגל ועד ראש, תפס בזרועו.

"הרשה לי להציג לפניך קצין מחיל הספאהי, מקסימיליאן מורל, ידידי, האיש שהציל את חיי וגם בחור נאה מאוד."

מורל היה איש צעיר, גבה קומה, בעל מצח רחב, עיניים נוקבות ושפם שחור. הקורא ודאי זוכר אותו ממרְסֵיי. מדיו המהודרים, חציים צרפתיים וחציים מזרחיים, התאימו לו להפליא והבליטו את גזרתו הנאה ואת חזהו המעוטר בצלב ליגיון הכבוד.

"אדוני," אמר לו אלברט. "אם ידידו של הבארון שטו־רנו אתה, היה נא גם ידידי."

"אחל לעצמך משנה־לרוזן יקר, שבמקרה הצורך יעשה מורל למענך מה שעשה למעני," אמר שטו־רנו.

"מה עשה?" שאל אלברט.

"הו," אמר מורל, "לא כדאי לדבר על כך. הוא מגזים."

"לא כדאי לדבר?" קרא שטו־רנו. "האם החיים לא שווים דיבור? יש פילוסופיה בדבריך, מורל היקר. זה מתאים לאיש שמסכן את חייו יום יום, כמוך, אבל לא לי, שסיכנתי את חיי פעם אחת, וגם זה במקרה."

"משתמע מדבריך, בארון, שאדון מורל הציל את חייך."

"כן. פשוטו כמשמעו," אמר שָטו־רֶנוֹ.

"באיזו הזדמנות?" שאל בּוֹשָם.

"בּוֹשָם, ידידי, ידוע לך שבטני מקרקרת," אמר דֶבְרֶה, "בבקשה ממך אל תתחיל עם הסיפורים."

"זה לא מונע מאיתנו להתיישב לשולחן, שטו־רנו יספר לנו את הסיפור ליד השולחן," אמר בושם.

"אדונים נכבדים, השעה רק עשר ורבע," אמר מורסף, "אנחנו מחכים למוזמן האחרון."

"נכון, לדיפלומט," אמר דֶבְרֶה.

"דיפלומט או משהו כזה," אמר אלברט.

"מכיוון שעדיין איננו מתיישבים לשולחן," אמר דֶבְרֶה, "מזוג לעצמך כוסית יין וספר לנו את סיפורך, בארון."

"אתם זוכרים שעלה בדעתי רעיון, לנסוע לאפריקה."

"בדרך שכבשו אבות אבותיך," אמר מוֹרְסֶף.

"אינני בטוח שהתכוונתי כמותם לשחרר את קבר ישו מידי המוסלמים," אמר שטו־רנו. "נסעתי כדי להתאמן בירי באקדח, דו־קרב אינני אוהב מהיום ששני עדים הכריחו אותי לשבור את זרועו של אחד מידידי הטובים ביותר, פְרַנְץ דֶפִּינֶה המסכן."

"נכון, נלחמתם בדו־קרב. על מה?"

"יקח אותי השד אם אני זוכר!" אמר שָטוֹ־רֶנוֹ, "על כל פנים, החלטתי לנסות על הערבים את האקדחים החדשים שקיבלתי במתנה. עליתי על ספינה והפלגתי לאוֹרָן; מאוֹרָן נסעתי לקוֹנְסְטַנְטִין, הגעתי בדיוק כשנפסק המצור עליה. השתתפתי בנסיגה, ארבעים ושמונה שעות סבלתי מגשם ביום ומשלג בלילה. ובבוקר של היום השלישי מת

סוסי מקור. האומלל היה רגיל לשמיכות ולתנור באורווה. סוס ערבי תלוש ממולדתו, בקור של מינוס עשר מעלות בארץ עָרָב.״

״לכן אתה רוצה לקנות ממני את סוסי האנגלי,״ אמר דֶבְרֶה. ״אתה חושב שהוא יסבול את הקור יותר מסוסך הערבי.״

״אתה טועה. נדרתי לא לשוב לאפריקה.״

״נפל עליך פחד?״ קרא בושם.

״אני מודה,״ ענה שָטוֹ־רֶנוֹ, ״והיה ממה לפחוד! סוסי מת. הלכתי ברגל. שישה ערבים באו לקראתי בדהרה והתכוונו לכרות את ראשי. שניים מהם הרגתי ביריות־רובה ושניים באקדח. נשארו שניים, ואני בלי כדורים. אחד מהם תפס בשערות ראשי. לכן הסתפרתי עכשו קצר; אף פעם אינך יכול לדעת מה יקרה. השני עטף אותי בגלימתו וכבר הרגשתי את קורת הברזל החד, ואז הסתער עליהם מורל, הרג ביריית אקדח את הערבי שאחז בשערותי, ובחרבו ביקע את ראשו של זה שהתכונן לחתוך את גרוני בסכינו. מן השמים נגזר עליו להציל אדם באותו יום, והגורל רצה שהאדם הזה יהיה אני.״

״אכן,״ אמר מורל בחיוך, ״זה היה בחמישה בספטמבר. בתאריך הזה ניצל אבי בנס. כל שנה אני חוגג את היום הזה במעשה כלשהו.״

״מעשה גבורה,״ אמר שָטוֹ־רֶנוֹ. ״בקיצור, אני נבחרתי להיות הניצול של אותו היום. אבל זה לא הכול. אחרי שהציל אותי מן הברזל, הושיע אותי גם מן הקור. הוא נתן לי לא את מחצית מעילו, כמו מַרְטִין הקדוש, אלא את המעיל כולו, וגם מן הרעב הצילני וחילק עמי, תנחשו מה?״

״מימרח כבד?״ שאל בּוֹשָם.

״לא, את בשר סוסו. כל אחד מאיתנו אכל ממנו בתאבון נתח נאה. וזה היה קשה.״

״בשר הסוס?״ שאל מורסף.

״לא, הקורבן,״ ענה שָטוֹ־רֶנוֹ. ״שאל את דֶבְרֶה אם הוא מוכן להקריב את סוסו האנגלי למען אדם זר?״

״למען זר לא,״ השיב דֶבְרֶה, ״בשביל ידיד, אולי.״

״ניחשתי שתהיה לידידי, בארון,״ אמר מורל, ״וכבר אמרתי לך שלא היו אלה גבורה וקורבן. באותו יום היה עלי להקריב מנחה לגורל.״

״פרשה זו שמוֹרֶל רומז עליה, יהיה עליו לספר לנו באחד הימים. היום נאכיל לא את המוח אלא את הבטן. באיזו שעה אוכלים, אלברט?״

״בעשר וחצי.״

״בדיוק?״ שאל דֶבְרֶה ושלף את שעונו.

״תן לי חמש דקות של חסד, מפני שגם אני מחכה לאדם שהציל את חיי.״

״הציל אותך?״

״לדעתך אי־אפשר להציל גם אותי, כמו שמצילים כל אחד אחר? לדעתך רק הָעֲרָבִים כורתים ראשים?״

"מאין בא המציל שלך?" חזר דֶבְרֶה על שאלתו הקודמת.

"אומר את האמת," השיב אלברט, "אינני יודע. כשהזמנתי אותו, לפני שלושה חודשים, שהה ברומא."

"ואתה מאמין שהוא ידייק?"

"אני סבור שהוא מסוגל לכול."

"יחד עם חמש דקות החסד שביקשת נשארו לו עשר דקות."

"ובכן, אנצל אותן כדי לספר לכם משהו על אורחי."

"סליחה," התערב בוֹשָם, "יש בסיפור הזה חומר לרשימה בעיתון?"

"בוודאי."

"ספר. אם אני מפסיד את בית־הנבחרים, לפחות ארוויח סיפור אחר."

"בקרנבל האחרון שהיתי ברומא."

"אנחנו יודעים," אמר בושם.

"אבל אינכם יודעים ששודדי־דרכים חטפו אותי."

"אין כיום שודדי־דרכים," הפסיק אותו דֶבְרֶה.

"יש ויש," אמר אלברט.

"אלברט היקר," אמר דֶבְרֶה, "אמור את האמת, הטבח שלך לא הספיק להכין את התבשילים ואתה רוצה להעביר את הזמן בסיפורים. הודה על האמת, ונאזין לאגדה שלך."

"ואני אומר שסיפורי הוא אמת. השודדים הובילו אותו לקטקומבות של סנט סֶבַּסְטְיָאן."

"אני מכיר אותן, כמעט חטפתי בהן קדחת־מערות," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ.

"הם הודיעו לי שישחררו אותי בעד כופר ארבעת אלפים אֶקוּ. לרוע מזלי היו איתי רק אלף וחמש מאות. היה זה סוף מסעי, וכספי אזל. כתבתי פתק לפרנץ, שאם לא יביא למחרת בשעה שש בבוקר ארבעת אלפים אקו, אהיה בשעה שש ועשרה בשמים עם כל הקדושים. לוּאִיג'י וַמְפָּה, ראש כנופיית השודדים, היה מקיים את הבטחתו זו, אני מבקש מכם להאמין לי."

"אבל פרנץ ודאי בא עם ארבעת האלפים," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ. "לא קשה להשיג כסף אם שמך פְרַנְץ דֶפִּינֶה או אלברט דה־מורסף."

"לא ולא. הוא בא עם האיש שעומד לבוא הנה, ושאני מקווה להציגו לפניכם."

"מי זה, הרקולס?"

"לא. קומתו כקומתי."

"האם היה חמוש בנשק עד שיניו?"

"לא היתה לו אפילו מסרגה."

"הוא עמד איתם על המקח?"

"הוא אמר שתי מלים לראש הכנופיה, ואני שוחררתי."

"אולי השודדים גם התנצלו מפני שחטפו אותך?"

"בדיוק."

"מיהו אדם זה?"

"הרוזן ממונטה־כריסטו."

"אין שם כזה," אמר דֶבְרֶה.

"אינני חושב שיש שם כזה," אמר גם שָטוֹ־רֶנוֹ, שהכיר את כל האצולה האירופית.

"סליחה," התערב מַקְסִימִילְיָאן מורל. "מונטה־כריסטו הוא אי קטנטן. המלחים שעבדו בשירותו של אבי הזכירו אותו לא פעם."

"אמת," אמר אלברט, "והאיש שאני מדבר עליו הוא בעל האי הזה. כנראה קנה את התואר רוזן מממשלת טוֹסְקַנָה."

"האם הרוזן שלך עשיר?"

"האם אתה יכול לדעת אם גיבורי 'אלף לילה ולילה' הם עשירים או עניים? הם דומים לדייגים חסרי־כול, ולפתע פותחים לפניך איזו מערה מסתורית מלאה אוצרות. הרוזן ממונטה־כריסטו דומה לאותם דייגים. יש לו כינוי, 'סינבד המלח', ויש לו מערה מלאה זהב."

"ראית את המערה?" שאל בושם.

"פרנץ ראה אותה. ואל תדברו עליה באוזני האורח. פרנץ ירד למערה בעיניים קשורות, ושם טיפלו בו משרתים אילמים ומשרתות יפהפיות, אבל בדבר היפהפיות אין הוא בטוח. הן נכנסו אחרי שכבר טעם מן החשיש, וייתכן שפסלים התחלפו לו בנשים."

הצעירים התבוננו במורסף והבעת פניהם אמרה: ידידנו, או יצאת מדעתך או שאתה מהתל בנו.

"יש לו סוסים שמחירם ששת אלפים פרנק כל אחד, ויש לו אהובה יווניה," הוסיף מורסף.

"ראית אותה?"

"כן, בתיאטרון, ושמעתי את נגינתה כשאכלנו בדירת הרוזן בבית־המלון."

"הוא אוכל, איש הפלאים?"

"אוכל כל־כך מעט, שלא כדאי לדבר על זה."

"אתם עוד תראו שהוא ערפד," אמר בושם.

"עיניים של חיה, שאישוניה מתרחבים ומצטמצמים לפי הרצון," מנה דֶבְרֶה את סימני הערפדים. "חיטוב פנים חד, עור חיוור, זקן שחור, שיניים לבנות וחדות, אדיבות שאין כמוה."

"מדוייק, לוּסְיֵין," אמר מורסף. "אדיבות חדה. לא פעם עברה בי צמרמורת בגללו. ראינו יחד הוצאה להורג. הוא שוחח בקור־רוח על כל העינויים שבעולם, וזה השפיע עלי לרעה יותר ממראה התליין, שמילא את חובתו, ומזעקות הנִידון."

"האם הוא מצץ את דמך בחורבות הקולוסיאום?" שאל בושם.

"ואולי החתים אותך, לאחר שחרורך, על מגילת־קלף חרוכת־אש, וקנה את נשמתך?" שאל דֶבְרֶה.

"צחקו, צחקו," אמר אלברט, "אבל כשאני מתבונן בכם, פאריסאים נחמדים, ונזכר בו, באמת נדמה לי שאיננו בנויים מאותם חומרים."

השעון צילצל עשר וחצי, וז'רמן פתח את הדלת והכריז:

"הוד מעלתו הרוזן ממונטה־כריסטו!"

הכול ניתרו ממקומותיהם. הרי לא נשמע שקשוק גלגלי כרכרה, ולא נשמעו צעדים במסדרון. הדלת נפתחה חרש ועל הסף עמד הרוזן, לבוש בפשטות ובהידור. הדמיון בינו ובין הדיוקן שתיאר דֶבְרֶה היה מדהים.

"הדיוק הוא סגולת מלכים," אמר הרוזן לאלברט ולחץ את ידו, "סלח לי על האיחור בכמה שניות. רבים המכשולים בצרפת, ואני יודע שאסור בארץ הזאת להכות את העגלונים."

ואני שמח להציג אותם לפניך. אלה מר שָטוֹ־רֶנוֹ, בן למשפחת אצילים מימי אבירי השולחן העגול, מר לוּסְיֶין דֶבְרֶה, המזכיר המיוחד של שר הפנים, מר בּוֹשָם, עיתונאי המפיל פחד על כל ממשלה צרפתית אף כי אולי לא שמעת את שמו באיטליה, ומר מַקְסִימִילְיָאן מוֹרֶל, סרן בחיל סְפָּאהִי.

הרוזן הקשיב בנימוס אבל כששמע את השם מורל עלה סומק קל בלחייו החיוורות.

"אדוני לובש את מדי הכובשים הצרפתים," אמר. "מדים יפים."

"לא ראית עד עתה את האפריקאים שלנו, אדוני?" שאל אלברט.

"מעולם לא ראיתי אותם," השיב הרוזן.

"תחת מדים אלה פועם אחד הלבבות האמיצים והאציליים ביותר בצבא," אמר אלברט. "הרשה לי לומר זאת, סרן מורל."

"אמיץ ואציל," נפלטה קריאה מפיו של האורח. "כמה יפה!"

הכול הופתעו, אבל קולו של הרוזן היה כל־כך רך ונעים עד שמורל לא נעלב.

"למען האמת," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ לבוֹשָם, "אלברט לא טעה, הרוזן נראה כאדם מיוחד במינו! מה דעתך, מורל?"

"מבטו ישר וקולו נעים. הוא מוצא חן בעיני," אמר מורל.

"רבותי, זֶ'רְמֶן מבשר שהארוחה הוגשה. רוזן יקר, הרשה נא לי להראות לך את הדרך."

הם נכנסו לחדר־האוכל, וכל אחד התיישב במקומו.

"רבותי," אמר הרוזן, "הרשו נא לי להתוודות לפניכם ולהסביר כל דבר לא נאות שעלול אני לעשות. זר אני, בפעם הראשונה באתי לפאריס. החיים הצרפתיים זרים לי, וחיי המזרח מנוגדים למסורות של פאריס. סילחו נא לי אם תמצאו בי משהו יותר מדי תורכי, נאפוליטני או ערבי. ולאחר דברים אלה, רבותי, הבה נאכל."

"איך הוא אומר את הדברים," מילמל בושָם. "ניכר שהוא אדם רם מעלה."

"רם מעלה בכל הארצות, מר דֶבְרֶה," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ.

40

אֲרוּחַת־הַצָּהֳרַיִם

הרוזן מיעט כדרכו באכילה, ואלברט אמר לו:

"רוזן יקר, אני חושש שתבשילי רחוב הֶלְדֶר אינם ערבים לחיכך כמו מטעמי ספרד. היה עלי להתעניין בטעמך מראש, ולהתקין למענך כמה מנות."

"אילו היטבת להכיר אותי," השיב הרוזן בחיוך, "לא היית טורח. בנֶאָפּוֹלִי אכלתי רק מָקָרוֹנִי, במִילָאנוֹ דייסת פּוֹלֶנְטָה, בוַולֶנְסִיָה שמן בעל ריח רע, בקוּשְׁטָא דגים, בהודו אורז ובסין קיני סנוניות. אני אוכֵל הכול בכל מקום, אבל אינני אוכל הרבה, ודווקא היום יש לי תיאבון. מאתמול בבוקר לא אכלתי."

"מאתמול בבוקר!" קראו כל המוזמנים. "עשרים וארבע שעות?"

"התעכבתי בדרכי הנה ולא רציתי לאחר," הסביר הרוזן, "לכן שקעתי בשינה. כך אני עושה כאשר אני משתעמם או רעב ואין לי חשק לאכול."

"אתה נרדם לפי רצונך?" שאל מורל.

"כמעט."

"יש לך מתכון לכך?"

"יש לי."

"זה עשוי להיות טוב לחיילים באפריקה. לא תמיד יש לנו אוכל, וגם מים חסרים לפעמים," אמר מורל.

"לדאבוני, המתכון הזה עלול להיות מסוכן לחיילים," אמר הרוזן.

"אפשר לדעת מהו?" שאל דֶבְּרֶה.

"כמובן, זה לא סוד. תערובת של אופיום משובח, שהבאתי ממחוז קַנְטוֹן, ושל חשיש מעולה מן המזרח, מהפרג הגדל בין הפרת לחידקל. מערבבים אותם מנות שוות, ועושים מהתערובת גלולות. עשר דקות אחרי שבלעת את הגלולה אתה נרדם. שאלו את הבארון פְרַנְץ דֶפִּינֶה."

"אמת," אמר אלברט, "הוא סיפר לי."

"אתה נושא את הסם תמיד איתך?" שאל בּוֹשָׁם.

"תמיד," השיב מונטה־כריסטו.

"מותר לי לבקש ממך להראות לי את הגלולות?"

"כן, אדוני," השיב הרוזן ושלף מכיסו קופסת־סוכריות מגולפת באבן איזמרגד, ונעולה בסגר זהב. כשנפתח הסגר נפלט מהקופסה כדור ירקרק בגודל של אפונה, מדיף ריח חריף. הקופסה עברה מיד ליד.

"האם הטבח שלך מכין לך את המעדן הזה?" שאל בושָם.

"לא," אמר מונטה־כריסטו. "אינני מפקיר את תענוגותי האמיתיים בידיים לא ראויות. אני מכין את הגלולות בעצמי."

"מימי לא ראיתי איזמרגד בגודל כזה," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ, "אף כי לאמי יש כמה תכשיטי־משפחה יפים להפליא."

"שלושה איזמרגדים היו לי," אמר מונטה־כריסטו, "אחד נתתי לשולטן התורכי והוא שיבץ אותו בחרבו. את השני נתתי לאפיפיור, כדי שישבץ אותו בכתרו המשולש, מול איזמרגד דומה, אך פחות יפה, שנתן נפוליאון לקודמו, פיוס השביעי, וזאת השלישית נתתי אותה לחריטה, לכן היא פחות יקרה אבל נוחה לשימוש."

הוא דיבר בפשטות, והיה ברור שאמת בפיו או שיצא מדעתו. האיזמרגד שהיה מונח בכף ידו היטה את הלבבות להשערה הראשונה.

"ומה נתנו לך שני השליטים בתמורה?" שאל דֶבְּרֶה.

"השולטן שיחרר אשה," השיב הרוזן, "והאב הקדוש העניק לי במתנה חיי אדם."

"את חייו של פֶּפִּינוֹ?" שאל מורסף.

"ייתכן," השיב מונטה־כריסטו.

"אדוני הרוזן," אמר מורסף. "הפאריסאים אינם מאמינים בכל מה שאינו במסגרת חיי היום־יום שלהם. דֶבְּרֶה קורא עיתונים, ובוֹשָם כותב בעיתון יום יום על חבר מועדון־רכיבה שחזר לביתו בשעה מאוחרת ונשדד, או על ארבעה אנשים שנרצחו ברחוב סנט דֶנִיס, ובכל זאת אין הם מאמינים שיש שודדים ליד רומא. אני מבקש ממך, אדוני הרוזן, ספר להם ששודדים תפסו אותי, ושלולא התערבותך הייתי מחכה עכשו לתחיית המתים בקטקומבות של סנט סֶבַּסְטְיָאן, ולא הייתי נותן להם ארוחת־צהריים בביתי הקטן והבלתי ראוי שברחוב הֶלְדֶר."

"הרי הבטחת לי שלעולם לא תזכיר את העניין הפעוט הזה," אמר מונטה־כריסטו.

"אדרבא," אמר מורסף. "נדבר על כך. ואולי תגלה לי דברים שאינני יודע."

"נדמה לי," אמר הרוזן בחיוך, "שאתה יודע כמוני כל מה שקרה בפרשה שמילאת בה תפקיד ראשי."

"אם אספר כל מה שאני יודע," אמר מורסף, "האם תסכים לגלות לי מה שאיני יודע?"

"הדרישה מוצדקת," השיב מונטה־כריסטו.

"אני מודה ששלושה ימים האמנתי שאני מטרה להקנטות של לובשת־מסכה שחשבתי אותה לבת אלים, ושהיתה בסך־הכול כפרית. אני הייתי טיפש, והכפרית היתה שודד בן חמש־עשרה או שש־עשרה ללא זקן. כשרציתי לנשק את הכתף הבתולית של הנערה הניח השודד אקדח על צווארי. שבעה או שמונה חבריו הובילו, ליתר דיוק, גררו אותי למעמקי הקטקומבות. ראש הכנופיה, איש משכיל, הפסיק את קריאתו כדי להודיע לי שאם לא אזרים לקופתו ארבעת אלפים לואי עד שעה שש ודקה בבוקר, אמות. המכתב ששלחתי אל פרנץ עדיין נמצא בידיו, בחתימתי, ויש בו תוספת מאת ראש הכנופיה,

לוּאִיג'י וַמְפָּה. אם עדיין אינכם מאמינים לי אכתוב לפרנץ והוא יאשר את החתימות אצל נוטריון. זה כל מה שאני יודע. אינני יודע איך הצלחת, אדוני הרוזן, להשפיע על השודדים, שאינם נשמעים אף לאחר."

"אני מכיר את ומפה יותר מעשר שנים," ענה הרוזן. "כשהיה עדיין רועה נתתי לו מטבע זהב אחרי שהראה לי את דרכי, והוא החזיר לי במתנה פגיון שגילף בידיו, כדי לא להישאר חייב. הפגיון נמצא באוסף שלי. לאחר זמן רב שכח אותי, או לא הכירני, וניסה לשדוד אותי. בעזרת שנים־עשר אנשי השתלטתי עליו. יכולתי להסגיר אותו לרשויות של רומא, הידועות בזריזותן ושבוודאי היו מזדרזות עוד יותר אילו כך עשיתי, אבל אני שילחתי לחופשי אותו ואת חבריו."

"בתנאי שיחזרו למוטב?" שאל העיתונאי וצחק.

"לא, אדוני," השיב מונטה־כריסטו. "בתנאי שיכבדו תמיד אותי ואת אנשי. אולי מה שאומר ייראה לכם מוזר, רבותי הסוציאליסטים, הפרוגרסיבים, ההומניסטים, אבל אני אינני מתעניין בזולתי. אינני מנסה להגן על החברה שאינה מגינה עלי. יתרה מזאת, אני משתדל להזיק לה. לחברה ולזולת אין ערך בעיני, אין לי עניין בהם."

"זה האדם האמיץ ביותר," קרא שטו־רנו, "הוא מטיף לאנוכיות, בגלוי ובכנות. יפה מאוד, בְּרָאווֹ, אדוני הרוזן!"

"אבל אני בטוח שהרוזן לא התחרט כשהפר פעם אחת את העקרונות האלה," אמר מורל.

"מתי הפרתי אותם, אדוני?" שאל הרוזן שנעץ כמה פעמים את מבטו הבהיר והשקוף במקסימיליאן מורל, עד שהצעיר השפיל את עיניו.

"כששיחררת את מר דה־מורסף, איש זר, סייעת לזולת ולחברה," אמר מורל.

"שדה־מורְסֶף הוא הנזר שלה," אמר בּוֹשָׁם ושתה כוסית שמפניה בלגימה אחת.

"אדוני הרוזן," קרא אלברט מורסף, "חברי יוכיחו לך שאינך אגואיסט, שאתה נדיב לב. אתה טוען שאתה איש המזרח, והינה רק הינחת את כף רגלך בפאריס וכבר רכשת את התכונה החיובית והשלילית ביותר של הפאריסאים המוזרים, אתה מאמץ לך מגרעות שאינן בך ומסתיר את מעלותיך."

"משנה־לרוזן יקר," השיב מונטה־כריסטו. "אינני מוצא בדברַי ובמעשַי כל דבר ראוי לשבחיך ולשבחי האדונים האחרים. לא היית איש זר לי. הכרתי אותך, ויתרתי למענך על שניים מחדרי, הזמנתי אותך לארוחת־צהריים, השאלתי לך אחת מכרכרותי, יחד צפינו בלבושי המסכות ברחוב קוֹרְסוֹ ובהוצאה להורג שכל־כך הרשימה אותך לרעה בכיכר דֶל פּוֹפּוֹלוֹ. האם יכולתי להשאיר את אורחי בידי הפושעים, כפי שאתה מכנה אותם? וכשהצלתי אותך התכוונתי להיעזר בך כדי לחזור לטרקלינים של פאריס כשאבקר בצרפת, ועתה עליך לקיים את הבטחתך."

"אקיים," השיב מורסף, "אבל אני חושש מאוד שתתאכזב, רוזן יקר. אין אצלנו הרפתקאות רבות. הר הצ'ימְבּוֹרָזוֹ שלנו הוא המוֹנְמַארְטֶר, ההִימָלָיָה שלנו הר וַלֶרְיָאן,

והמדבר הגדול הוא מישור גְרֶגֶל. הגנבים שלנו פחדנים, ובכל שמונים וחמישה מחוזותינו (חוץ מקורסיקה) לא תמצא הר אחד בלי עמוד טלגרף, ולא מערה קצת־אפלה אחת ששוטר לא הציב בה פנס־גז. רק שירות אחד אוכל לתת לך, להציג אותך בכל מקום, ולהציע לידידי להציג אותך, אבל עם השם שלך, הרכוש שלך וחריפותך אתה יכול להציג את עצמך ולהתקבל בכל מקום (מונטה־כריסטו קד בחיוך אִירוֹנִי). אני יכול עוד לסייע לך בחיפוש מגורים. אינני מעז להציע לך לחלוק עמי את ביתי, כמו שעשית אתה ברומא, מפני שאף שאינני מטיף לאנוכיות קשה לי לסבול בביתי אפילו צל, אם אין זה צל של אשה."

"נכון, רמזת לי ברומא שמתוכננים לך נישואים," אמר הרוזן. "האם עלי לברך אותך?"

"זאת עדיין רק תוכנית, אדוני הרוזן."

"תוכנית היא אפשרות," העיר דברה.

"אבי רוצה בכך," אמר מורסף. "אני מקווה להציג לפניך בקרוב אם לא את אשתי לפחות את המיועדת, העלמה אז'ני דַנְגְלָר."

"אז'ני דנגלר!" חזר מונטה־כריסטו. "האם אביה הוא הבארון דנגלר?"

"כן," ענה מורסף. "הוא בארון חדש. אתה מכיר אותו?"

"לא," השיב מונטה־כריסטו, "אבל בוודאי אכיר אותו. יש לי אשראי פתוח אצלו מטעם החברות רִיצַ'ארְד ובְלוֹנְט מלונדון, אַרְשְׁטַיין וְאֶסְקֶלְס מווינה ותומפסון את פרנטש מרומא."

מזווית עינו הציץ מונטה־כריסטו במקסימיליאן מורל, שהתחלחל כאילו עברה בו מכת־חשמל.

"תומפסון את פרנטש," אמר. "אתה מכיר אותם, אדוני?"

"הם הבנקאים שלי ברומא," השיב הרוזן בשלווה. "אוכל להועיל לך אצל חברה זו?"

"אדוני הרוזן, חברה זו עשתה לנו פעם טובה גדולה, ואחר־כך הכחישה שעשתה זאת, אינני יודע מדוע. אולי תוכל לסייע לי לפתור את החידה."

"אשתדל," אמר מונטה־כריסטו.

"רבותי," אמר אלברט, "יש לכם הצעות לבית מתאים לרוזן ממונטה־כריסטו?"

"ברובע סן זֶ'רְמֶן," אמר שָׁטוֹ־רֶנוֹ, "יש בית מגורים עם גן וחצר."

"שָׁטוֹ־רֶנוֹ," אמר דֶּבְרֶה, "אתה מכיר רק את רובע סן ז'רמן שלך הקודר. אל תשמע לו, אדוני הרוזן, השתכן בשוֹסֶה דַאנְטֵין; זה המרכז האמיתי של פאריס!"

"שדרת האופרה," קרא בושם. "קומה ראשונה, בית עם מרפסת."

"ולך אין רעיונות, מורל?" אמר שָׁטוֹ־רֶנוֹ.

"יש לי," אמר הצעיר. "אני מציע לרוזן דירה בבית־מגורים קטן ומקסים ששכרה אחותי לפני שנה ברחוב מֶלֶה."

"יש לך אחות?" שאל הרוזן.

"כן, אדוני, אחות נחמדה."
"נשואה?"
"זה תשע שנים."
"מאושרת?" הוסיף הרוזן לשאול.
"מאושרת מאוד. היא נשואה לאהוב ליבה, לאיש שהיה נאמן לנו בצרה, עִמָנוּאֵל הֶרְבּוֹ. אני מתגורר בביתה בחופשותי. אחותי וגיסי צעירים ומאושרים, ואתה תרגיש אצלם כמו בביתך, בכל עת שתרצה לרדת לדירתם."
"תודה, אדוני, תודה," השיב מונטה־כריסטו, "די לי אם תציג אותי לפני אחותך וגיסך, אם תכבדני בכבוד זה. רבותי, לא קיבלתי את הצעותיכם מפני שביתי כבר מוכן. לפני שבאתי לפאריס שלחתי אליה את משרתי, והוא קנה בית למעני וריהט אותו."
"יש לך משרת שמכיר את פאריס?" שאל בּוֹשָׁם.
"זאת הפעם הראשונה שהוא בא לצרפת. הוא כושי ואינו מדבר," השיב מונטה־כריסטו.
"עָלִי?" שאל אלברט.
"כן, עָלִי בכבודו ובעצמו, הנובי האילם שלי. נדמה לי שפגשת אותו ברומא."
"כן," השיב מורסף. "אבל מדוע הטלת על נובי לרכוש בית בפאריס, ועל אילם לרהט אותו? עלי המסכן בוודאי עשה הכול הפוך."
"לא, אדוני, אני בטוח שהוא בחר בכל דבר לפי טעמי, שאינו דומה לטעם המקובל. הוא בא לכאן לפני שמונה ימים, ובוודאי התרוצץ בעיר כמו כלב שצד לבדו, בעזרת האינסטינקט. הוא ידע שאני עומד לבוא בשעה תשע, חיכה לי במחסום הדרכים בפוֹנְטֶנְבְּלוֹ ושם נתן לי את הפתק הזה, כתובתי החדשה."
ומונטה־כריסטו נתן לאלברט פיסת־נייר.
"שַאנְז אֶלִיזֶה מספר שלושים," קרא מורסף.
"עדיין לא ראית את ביתך?" שאל דֶבְרֶה.
"לא," השיב מונטה־כריסטו, "לא רציתי לאחר לפגישה. התרחצתי והתלבשתי בתוך הכרכרה, וירדתי ממנה לְיד הדלת של המשנה־לרוזן."
הצעירים החליפו מבטים. מונטה־כריסטו דיבר בפשטות והיה קשה לחשוד בו בשקר; ולמה ישקר?
"אם כן, עלינו להסתפק בשירותים קטנים שניתן לרוזן," אמר בושם. "אני אפתח בפניו את כל התיאטראות של פאריס."
"תודה, אדוני," אמר מונטה־כריסטו בחיוך. "כבר הוריתי לסוכן־הבית שלי לשכור לי תא בכל תיאטרון."
"סוכן הבית גם הוא נובי ואילם?" שאל דֶבְרֶה.
"לא, אדוני, הוא בן ארצך, אם קורסיקאי הוא בן ארצו של מישהו. אתה ודאי מכיר אותו, מר דה־מורסף."

"האם זה סְנְיוֹר ברטוצ'יו, שיודע כל־כך יפה לשכור חלונות לְצְפִיָּה?"

"בדיוק. ראית אותו אצלי ביום שהיה לי הכבוד לארח אתכם לארוחת־צהריים. הוא איש הגון למדי, מי שהיה קצת חייל, קצת מבריח, קצת מכל דבר. לא אוכל להישבע שלא היה לו איזה עניין עם המשטרה בגלל דבר של מה בכך, איזו תקיעת סכין."

"ואתה בחרת באזרח־העולם ההגון הזה לסוכן הבית שלך, אדוני הרוזן?" שאל דֶבְרֶה. "כמה הוא גונב ממך בשנה?"

"לא יותר מכל אחד אחר, אני בטוח," השיב הרוזן. "הוא מתאים לי. אינו מכיר בבלתי־אפשרי, לכן אני מעסיק אותו."

"יש לך בית מרוהט בשאנז אליזה," אמר שטו־רנו, "יש לך משרתים וסוכן בית. חסרה לך רק מאהבת."

אלברט חייך. הוא נזכר ביווניה היפהפיה.

"יש לי יותר ממאהבת," השיב מונטה־כריסטו. "יש לי שפחה. קניתי אותה בקוֹנְסְטַנְטִינופול."

"אתה שוכח," אמר דברה, "שברגע שהינחת את כף רגלך על אדמת צרפת, שפחתך משוחררת."

"מי יספר לה על כך?" שאל מונטה־כריסטו.

"הראשון שיזדמן בדרכה."

"היא דוברת רק יוונית."

"האם נראה אותה?" שאל בּוֹשָׁם, "או שיש לך סריסים השומרים עליה?"

"לא, אינני מזרחי עד כדי כך. כל מי שבשירותי חופשי לעזוב אותי, וכשיעזוב אותי לא יהיה עליו לשרת אף אחד. אולי לכן הם אינם עוזבים אותי."

אחרי המנה האחרונה עברו המוזמנים אל הסיגרים.

"ידידי," אמר דֶבְרֶה לאלברט. "השעה שתיים וחצי, ועלי לשוב למשרד שלי. אדבר עם השר על הרוזן. עלי לדעת מיהו."

"וכשתדע, תאמר לי?"

"אני מבטיח. להתראות אלברט. להתראות רבותי."

"לא אלך לבית הנבחרים," אמר בושם לאלברט, "יש לי להציע לקוֹרְאַי דבר יותר טוב מהנאום של מר דנגלר."

"אני מבקש ממך, שלא תמנע ממני את הזכות להציג אותו," אמר אלברט. "האם אינו אדם מעניין?"

"יותר מזה," אמר שָׁטוֹ־רֶנוֹ. "הוא אחד האנשים הבלתי־רגילים ביותר שראיתי בחיי. אתה בא, מורל?"

"רק אתן את כרטיס־הביקור שלי לרוזן, ואבקש שיבקר ברחוב מלה מס' **14**."

"היה בטוח שלא אחמיץ את ההזדמנות, אדוני," אמר לו הרוזן בקידה.

41

הַהִתְוַדְּעוּת

כשנשאר אלברט ביחידות עם הרוזן אמר לו:

"אדוני, אתה רגיל לארמונות של איטליה, אבל הרשה נא לי להראות לך דירה של רווק לא עני ופאריסאי, וכשנעבור מחדר לחדר נפתח את החלונות, כדי שתוכל לנשום."

מונטה־כריסטו כבר הכיר את חדר־האוכל וחדר־האורחים שבקוֹמַת הקרקע. עתה הוליך אותו אלברט לקומה השניה. מונטה־כריסטו ידע להעריך את האוצרות שאסף אלברט: שידות עתיקות, חרסינות יפאניות, בדים מן המזרח, נציצי זכוכית מוונציה, כלי־נשק מכל העולם. במבט אחד הבחין בשנת הייצור ובארץ המקור של כל חפץ. מורסף סבר שהוא יהיה המסביר, אבל הרוזן היה האיש שנתן לו שעור בארכיאולוגיה ובתורת המינרלים. אחר־כך ירדו לקומה הראשונה, לחדר האורחים המלא ביצירות אמנות מודרניות, הפרשים הערבים של דֶלַקְרוּאָה,* הנושאים חרבות ארוכות, וסוסיהם הנושכים זה את זה וקורעים את עצמם מול גושי ברזל, וציורים נוספים של גדולי הדור. האורח אף לא הציץ בחתימות – בכמה מהתמונות הן צויינו רק בראשי תיבות – אלא הדביק מיד את שם היוצר ליצירה. בחדר השינה היתה רק תמונה אחת, בחתימת לֵיאוֹפּוֹלְד רוֹבֶּרְט, במסגרת זהב מעומעם. תמונת־דיוקן זו משכה את מבטי הרוזן, והוא ניגש אליה בצעדים מהירים ועמד מולה.

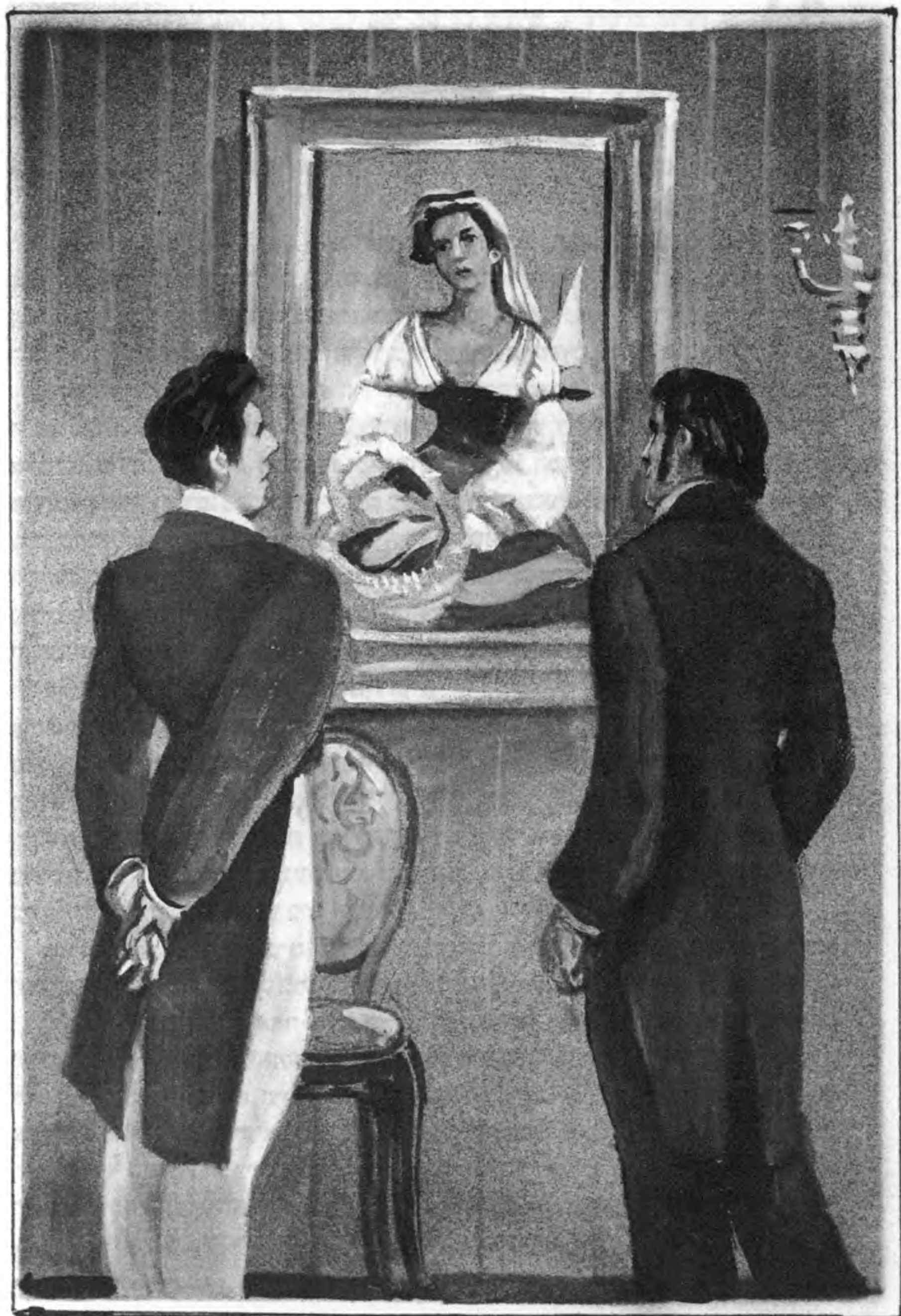
היה זה דיוקן של אשה כבת עשרים וחמש או עשרים ושש, שגון עורה שחום, עיניה בוערות תחת ריסים מביעי געגועים, לבושה בבגדי בת־דייגים קטלנית, וסיכות זהב בשערותיה. מתבוננת היתה בים, על רקע תכלת הגלים והשמים.

החדר היה מואפל, ואלברט לא הבחין בחיוורון הירקרק שהתפשט על לחיי הרוזן וברעד העצבני של כתפיו. לרגע השתררה דומיה. הרוזן נעץ את מבטו בתמונה.

"יש לך אהובה יפה," אמר בקול שלו, "והתחפושת הזאת מתאימה לה מאוד."

"זאת אמי, אדוני," אמר אלברט. "כך ביקשה מהצייר לצייר אותה, לפני שמונה שנים. זה מלבוש דמיוני, כנראה. התמונה דומה לה מאוד כפי שהיתה בשנת 1830. היא הזמינה את התמונה הזאת כשהיה אבי במסע. ודאי רצתה לגרום לו הפתעה נעימה, אבל מוזר, התמונה לא מצאה חן בעיניו, אף כי היא של ליאופולד רוברט. אומר לך את האמת, מַר דֶה־מוֹרְסֶף הוא אחד החרוצים שבחברי בית־הנבחרים. וגנרל מפורסם בידיעותיו

* יוג'ין דֶלַקְרוּאָה, 1789–1863, גדול הציירים הרומנטיים בצרפת.

הצבאיות, אבל באמנות אינו מבין הרבה. אמי, לעומת זאת, מציירת, והיא לא רצתה להיפרד מהתמונה, לכן נתנה לי אותה כדי שלא תטריד את מר דה־מורסף. כאשר היא באה לביתן שלי ומסתכלת בתמונה, היא בוכה. זאת היתה המחלוקת היחידה בין הורי. זה עשרים שנה הם נשואים, והם מאוחדים כמו ביום הראשון."

מונטה־כריסטו העיף מבט חטוף על אלברט כבוחן אם אין כוונה נסתרת בדבריו. לא היה ספק שהצעיר מדבר בתום לב.

"אחרי שראית את כל אוצרותי," אמר אלברט, "הרשה נא לי להציע לך אותם. ראה את עצמך כבן־בית אצלי. וכדי שתרגיש עוד יותר בנוח, אנא, לווה אותי אל בית הורי. הם מצפים בקוצר רוח להזדמנות להודות לך."

הרוזן נענה להצעה בלי התלהבות יתרה ובלי צער, כמו שמקבלים מוסכמה חברתית שהיא חובה, ואלברט פקד על החדרן להודיע להוריו על בואו של הרוזן ממונטה־כריסטו.

בחדר המבוא, מעל הדלת הפונה לטרקלין, ראה הרוזן את שלט המשפחה, שתאם לרהיטים היקרים שבחדר ושהעיד על החשיבות שמייחס לו בעל המעון.

"האם זה שלט של משפחתך, אדוני? סלח לי על שאלתי," אמר מונטה־כריסטו.

"כן," ענה אלברט. "מצד אימי אני ספרדי, אבל מספרים שאבי הוא בן אחת המשפחות העתיקות ביותר בדרום־צרפת."

"יש בשלט סימנים המעידים שאבות אבותיך אולי השתתפו במסע צלב, וזה מביא אותנו למאה השלוש־עשרה."

"ייתכן," ענה מורסף, "בחדרו של אבי תלוי אילן־יוחסין."

בטרקלין, במקום הבולט ביותר, היתה תלויה תמונת־דיוקן של אדם כבן שלושים וחמש או שלושים ושמונה במדי גנרל עם כותפות כפולות, המעידות על דרגה צבאית גבוהה. על צווארו סרט של ליגיון הכבוד, על חזהו מימין מדליית קצין מִסְדָר־המושיע ומשמאל הצלב הגדול של שארל השלישי, המעיד שבעליו השתתף במלחמות יוון וספרד או מילא תפקיד דיפלומטי בארצות אלה.

מונטה־כריסטו הביט בתשומת־לב רבה בדיוקן כשנפתחה דלת צדדית, והוא מצא את עצמו מול הרוזן דה־מורסף.

היה זה אדם שנראה כבן חמישים אף שהיה רק בן ארבעים או ארבעים וחמש. שפמו וגבות־עיניו היו שחורים אך שיערו לבן וגזוז כמברשת, בסגנון צבאי. בלולאת בגדו נשא סרט, שצבעיו העידו על המסדרים שהשתייך אליהם. צעדיו היו מהירים. מונטה־כריסטו לא היה מסוגל לזוז. רגליו רותקו לרצפת העץ ועיניו ננעצו בפני הרוזן דה־מורסף.

"אבא," אמר אלברט, "הכר את הרוזן ממונטה־כריסטו, הידיד הנדיב שפגשתי למזלי בנסיבות שאתה יודע עליהן."

"ברוך בואו של האדון לביתנו," אמר הרוזן דה־מורסף. "על הצלת חייו של יוֹרַשֵׁנוּ היחיד אנו אסירי תודה לו לנצח."

הרוזן דה־מורסף הראה למונטה־כריסטו על כורסה, והוא התיישב מול החלון.

מונטה־כריסטו ישב. פניו הוסתרו בצל וילונות־הקטיפה הכבדים, והוא קרא בפניו העייפים של מארחו את קורות המכאובים הכמוסים שנחרתו בכל אחד מן הקמטים.

"הרוזנת עדיין מתלבשת," הוסיף מורסף. "בעוד עשר דקות תרד לטרקלין."

"כבוד גדול הוא לי," אמר מונטה־כריסטו, "להתוודע לאדם ששמו הולך לפניו, ביומי הראשון בפאריס. נראה שלא שגה המזל שהאיר לך פנים, ואולי מצפה לך שרביט מרשל בשדות הקרב של אלג'יריה."

"עזבתי את השירות הצבאי, אדוני," ענה הרוזן והסמיק מעט. "השתתפתי בקרבות באלג'יריה במטה של המרשל בּוֹמוֹן. יכולתי לדרוש פיקוד גבוה, אבל אז פרצה מהפכת יולי, ואני התפטרתי, מפני שמי שזכה לכותפות בשדות־הקרב קשה לו לתמרן בטרקלינים. נטשתי את החרב ונכנסתי לפוליטיקה. אני מקדיש את רוב זמני לתעשיה ואני לומד אומנויות שימושיות. בעשרים שנות שירותי רציתי לעסוק בכך ולא היה לי פנאי."

"זה אחד הדברים המקיימים את עליונותה של ארצכם על פני ארצות אחרות, אדוני," השיב מונטה־כריסטו. "אתה אציל, בעל רכוש נאה, וזכית בדרגות גבוהות כחייל מן השורה, וזה מקרה נדיר. עלית לדרגת גנרל, אתה אביר ליגיון הכבוד, ואתה מסכים להתחיל תקופת חיים חדשה, בתקווה אחת ויחידה, להביא תועלת לבני עמך. מה יפה הדבר!"

אלברט הביט במונטה־כריסטו בתימהון. הוא לא היה רגיל לראות אותו מתלהב מרעיונות כאלה.

"חבל," המשיך הרוזן, כנראה כדי למחות את הענַנה הקלה ממצחו של דה־מורסף, "שלא כך נוהגים האיטלקים. אנו צומחים שם בהתאם לגזענו, שומרים על אותה עלווה, על אותו חוסר תועלת, כל ימי חיינו."

"אדוני," אמר דה־מורסף. "לאדם בעל סגולות כמוך איטליה אינה המולדת המתאימה. צרפת תסביר לך פנים. היא מתייחסת רע לבניה, וברוחב לב לזרים."

"אבא," אמר אלברט בחיוך, "אינך מכיר את מר מונטה־כריסטו. שאיפותיו אינן קשורות בעולם הזה. הוא אינו מעוניין באותות כבוד, הוא לוקח לעצמו רק מה שאפשר להכניס לדרכון."

"זאת ההגדרה הטובה ביותר שלי ששמעתי כל ימי חיי," אמר האורח.

"אדוני היה בוודאי אדון לגורלו," אמר הגנרל ונאנח.

"בדיוק," השיב מונטה־כריסטו בחיוך שאין צייר שיעלה בידו לציירו ואין מומחה להבעות־פנים שיוכל לנתחו.

"לולא חששתי לייגע את אדוני," אמר הגנרל המוקסם, "הייתי מציע לו להילוות אלי לבית־הנבחרים. היום יש ישיבה מעניינת."

"אהיה אסיר תודה אם תדחה את הזמנתך לפעם אחרת," אמר מונטה־כריסטו. "בנך הבטיח להציגני לפני מרת דה־מורסף, ואני מעדיף להמתין."

"הנה אימי," קרא אלברט.

הרוזן נפנה לאחור בחיפזון וראה את מרת דה־מורסף בפתח הטרקלין, קפואה וחיוורת. כשפנה אליה שמטה משום מה, את ידה מן המשקוף המוזהב. היא כבר עמדה שם כמה שניות, והספיקה לשמוע את דבריו האחרונים של האורח שבא מעבר להרי האלפים.

הוא קם ממקומו והחווה קידה עמוקה מול הרוזנת, שהחזירה לו קידה אילמת וחגיגית.

"אל אלוהים, גבירתי," קרא הרוזן דה־מורסף. "מה לך? האם זה בגלל החום בטרקלין?"

"את חשה ברע, אמא?" קרא גם אלברט ומיהר אליה.

היא הביטה בשניהם בחיוך של תודה. "לא," אמרה, "רק התרגשתי מעט למראה האיש שלולא הוא היינו כעת באבל. אדוני, אני חייבת לך תודה על חיי בני, ועל העונג שאתה גורם לי בהזדמנות שאתה נותן לי להודות לך."

הרוזן החווה שוב קידה. פניו היו חיוורים עוד יותר מפניה.

"גבירתי," אמר, "את והרוזן מפריזים בתודתכם להציל חיי אדם. לחסוך צער מאב, לחוס על רגשותיה של אם, זה לא מעשה טוב, אלא מעשה אנושי."

"כמה מאושר בני, אדוני, שרכש את ידידותך. אני מודה על כך לאל," אמרה הרוזנת ברגש עז, ונשאה את עיניה למרום. הרוזן ראה בהן דמעות.

מר דה־מורסף קרב אליה.

"גבירתי, כבר התנצלתי לפני האדון הרוזן על כך שאני נאלץ לעזוב אותו. חזרי בבקשה על התנצלותי. הישיבה נפתחה בשעה שתיים ועכשו השעה שלוש. תורי לנאום כבר הגיע."

"לך אדוני, אשתדל להשכיח מלב אורחנו את היעדרך," השיבה הרוזנת בקול נרגש. "האם יואיל אדוני הרוזן לבלות את שארית היום בחברתנו?"

"תודה, גבירתי, על הצעתך, אבל הבוקר ירדתי מכרכרת־המסע שלי לביתכם, ורק בקושי אני יודע היכן ביתי בפאריס. זאת דאגה קטנה, אך מטרידה."

"האם יהיה לנו העונג לארח אותך בפעם אחרת? האם אתה מבטיח?" שאלה הרוזנת.

מונטה־כריסטו קד ולא ענה. היה אפשר לפרש את קידתו כהסכמה.

"אינני מחזיקה בך, אדוני," אמרה הרוזנת; "איני רוצה שהכרת התודה שלי תטריד אותך."

"רוזן יקר," אמר אלברט, "אגמול לך בפאריס על אדיבותך ברומא, ואעמיד לרשותך את הכרכרה שלי, עד שתהיה לך כרכרה משלך."

"אלף תודות על אדיבותך, משנה־לרוזן," השיב מונטה־כריסטו, "אבל אני משער שברטוצ'יו ניצל היטב את ארבע וחצי השעות, ושליד שער ביתכם מחכה לי כרכרה רתומה."

אלברט כבר הכיר את הרוזן וידע שהוא שואף לבלתי אפשרי. הוא לא התפלא, אבל רצה לראות בעיניו כיצד התבצעו פקודותיו של הרוזן, לכן ליווה אותו עד השער.

מונטה־כריסטו לא טעה. כרכרה המתינה לו.

"אדוני," אמר הרוזן לאלברט, "אינני מציע לך ללוות אותי לביתי, אוכל להראות לך רק בית מאולתר, ואני אוהב סדר. בעוד יממה הרשה לי להזמינך."

"אם אתה מבקש יום שלם, אדוני הרוזן, לא בית תציג לפני אלא ארמון. ודאי איזה שד קטן עומד לרשותך."

"הפץ בבקשה את השמועה הזאת," אמר מונטה־כריסטו כשהניח כף רגלו על מדרגת־הקטיפה של הכרכרה. "זה יעשה לי שם טוב אצל הגבירות."

הכרכרה יצאה לדרך בדהרה, אך היושב בה הספיק להבחין בתנועה כמעט בלתי מורגשת שהרעידה את הווילון בטרקלין שמרת דה־מורסף נשארה בו.

כשחזר אלברט אל אמו מצא אותה בחדר־ההלבשה בתוך כורסת קטיפה. כל החדר היה חשוך ורק ניציצי זהב הבריקו על בטנו של בקבוק־בושם או בפינת מסגרת של תמונה. אלברט לא ראה את פניה של אמו, צעיף מלמלה הסתיר אותם, אך הוא הרגיש בשינוי שחל בקולה. בין בושמי הוורדים והחמניות חש בריח החריף של מלחי־ההרחה, ועל מדף־האח הבחין בבקבוק שהוצא מנרתיק העור.

"אמא," קרא, "את חולה?"

"אני? לא, אלברט, אבל הוורדים האלה ופרחי ההדרים מפיצים ריחות עזים בחום, שעדיין לא התרגלתי אליו."

אלברט שלח את ידו אל הפעמון ואמר: "יש להוציא מכאן את הפרחים. ברגע שנכנסת לטרקלין כבר היית חיוורת כסיד."

"הייתי חיוורת, אלברט?"

"החיוורון הולם אותך מאוד, אמא, אך הוא הפחיד אותי ואת אבא."

"אביך דיבר על כך?"

"הרי הוא העיר לך על כך."

"אינני זוכרת," אמרה הרוזנת.

המשרת נכנס.

"קח את הפרחים לחדר המבוא," אמר המשנה־לרוזן. "הם מפריעים לרוזנת."

"מה פירוש השם מונטה־כריסטו?" שאלה הרוזנת כשיצא המשרת. "שם משפחה, שם של אחוזה, או סתם תואר?"

"נדמה לי שזה תואר, אמא. הרוזן קנה אחד מהאִיִים הטוסקניים והקים עליו עמדת־פיקוד, כפי שסיפר. אין לו יומרות לאצולה, רק במקרה הוא נושא בתואר, אבל ברומא חושבים אותו לאדם רם־מעלה."

"נימוסיו מצויינים," אמרה הרוזנת, "כך התרשמתי בזמן הקצר ששהה כאן."

"מושלמים, אמא, טובים מנימוסי האצילים האנגלים, הספרדים והגרמנים."

הרוזנת היססה רגע, אחר־כך אמרה:

"אלברט יקירי, ראית את הרוזן ממונטה־כריסטו בביתו ויש לך עין בוחנת. אתה חושב שהרוזן הוא כפי שהוא נראה?"

"איך הוא נראה?"

"כפי שאמרת, רם מעלה."

"כבר אמרתי לך, אמא, שכך סבורים בני רומא."

"ואתה, אלברט?"

"אין לי דעה נחרצת. אני חושב שהוא נולד במלטה."

"אני שואלת אותך מה דעתך על אישיותו."

"ראיתי אצלו הרבה מוזרויות. אני חושב שהאסון הטביע בו חותם. אולי הוא אחד מבני המשפחות העתיקות שנושלו מרכושם, ועשו רכוש אחר, הודות לכשרונותיהם, ושאינם מצייתים לחוקי החברה. מונטה־כריסטו הוא אי בים התיכון, לא מיושב, קן של מבריחים ושודדים מכל הארצות. מי יודע, אולי הם משלמים לו דמי חסות."

"ייתכן," אמר הרוזנת ושקעה במחשבות.

"מבריח או לא," אמר אלברט, "הרוזן ממונטה־כריסטו הוא אדם מעניין, ובוודאי תהיה לו הצלחה רבה בפאריס. הבוקר הוא עשה רושם חזק אפילו על שָטוֹ־רֶנוֹ."

"בן כמה הרוזן לדעתך?" שאלה מרצדס, וניכר שהיא מייחסת לשאלה זו חשיבות רבה.

"בן שלושים וחמש או שלושים ושש."

"כל־כך צעיר! לא ייתכן!" ענתה מרצדס לדברי אלברט ולמחשבותיה.

"זאת האמת. שלוש או ארבע פעמים אמר לי בלי משים: בתקופה זו וזו הייתי בן חמש, בתקופה ההיא הייתי בן עשר, בתקופה זו הייתי בן שתים־עשרה. אני השוויתי את התאריכים ולא מצאתי בהם סתירה. גילו של אדם חסר־גיל זה הוא שלושים וחמש, אני בטוח. שימי לב, אמא, כמה חדה עינו, כמה שחורות שערותיו וכמה חסר־קמטים הוא מצחו. אמנם, הוא חיוור."

ראשה של הרוזנת שח, כמו תחת שטף של מחשבות עצובות.

"והוא מתייחס אליך בידידות רבה, אלברט?" שאלה ברעד עצבני.

"כך נדמה לי."

"ואתה... גם אתה אוהב אותו?"

"הוא מוצא חן בעיני. אמנם פְרַנְץ דֶפִּינֶה רוצה שאאמין כי הוא חזר מן העולם הבא."

הרוזנת החוותה תנועת חרדה.

"אלברט," אמרה בקול אחר. "תמיד הזהרתי אותך מהכרויות חדשות. עכשו אתה גבר, ויכול לתת לי עצות, ובכל זאת אני מבקשת ממך: היה זהיר, אלברט."

"אמא יקרה, כדי שהעצה תועיל לי עלי לדעת ממה להיזהר. הרוזן אינו מהמר, שותה רק מים עם טיפת יין, והוא כל־כך עשיר עד שוודאי לא ילווה ממני כסף."

"הצדק אתך, אין טעם לפחד מפני אדם שהציל את חייך. האם אביך קיבל אותו בסבר פנים יפות? אולי, בלי כוונה..."

"אבא התנהג יפה מאוד," הפסיק אלברט את דבריה. "נדמה לי שהרוזן גרם לו שמחה בכמה מחמאות מוצלחות מאוד, כאילו הכיר אותו שלושים שנה. כל אחד מהשבחים שלו

דיגדג את אבא, והם כאילו נפרדו הידידים הטובים ביותר בעולם. מר דה־מורסף אפילו הציע לו לבוא לבית־הנבחרים ולשמוע את נאומו."

הרוזנת לא ענתה. היא שקעה בהרהורים ועיניה נעצמו. אלברט הביט בה באהבה של בן שאמו צעירה ויפה, הקשיב לנשימתה, וכשנדמה לו שנרדמה, התרחק על קצות אצבעותיו, וסגר בזהירות את הדלת.

אדם־שד, חשב בליבו וטילטל את ראשו. כבר ברומא ניחשתי שהוא יעשה רושם כביר על החברה הפאריסאית. כעת יש לי מודד שאינו עלול לטעות. אם אמא שמה לב אליו, הוא ראוי לתשומת־לב. כמובן, בני־האדם אינם שווים. אבקש מאבי שידבר על נושא זה בבית־הנבחרים.

42

מַר בֶּרְטוּצְ'יוֹ

הרוזן ממונטה־כריסטו עשה את הדרך לביתו בשש דקות, ובזמן הקצר הזה ראו אותו עשרים מצעירי העיר. הם ידעו מה מחירם של סוסיו והדהירו את סוסיהם כדי לתת מבט חטוף באיש שיכול להרשות לעצמו לקנות סוסים שכל אחד מהם שווה עשרת אלפים פרנק.

הבית שבחר עלי היה במעלה שַאנְז אֶלִיזֶה, בין חצר לגן; בתוך החצר הסתירו עצים חלק מחזית־הבית, ושני שבילים חיבקו את העצים כשתי זרועות והוליכו את הכרכרות מהשער למדרגות הכפולות שאגרטלי חרסינה מלאי פרחים עמדו משני עבריהן. לבית המבודד היו שתי כניסות, ראשית וצדדית.

לפני שהספיק העגלון לקרוא לשוער נפתח השער הגדול. הכרכרה נכנסה לחצר וביצעה חצי־סיבוב בלי להאט, והשער ננעל לפני שנפסקה חריקת גלגליה על השביל. שני אנשים ניגשו אליה. עלי חייך אל אדונו בשמחה, והאיש השני הביט בו בהכנעה והציע לו את זרועו, כדי לסייע לו לרדת מן הכרכרה.

"תודה, מר ברטוצ'יו," אמר הרוזן, "האם הגיע הנוטריון?"

"הוא מחכה בטרקלין, הוד מעלתו," השיב ברטוצ'יו.

"וכרטיסי הביקור שהוריתי לך להזמין כשתדע את מספר הבית?"

"מוכנים, אדוני הרוזן. הגלף הטוב ביותר של פָּלֶה רוֹיָאל הכין את הגלופה לעיני. את הכרטיס המודפס הראשון נתתי לבארון דנגלר, ציר הפרלמנט, ברחוב שוֹסֶה דַנְטֵין מס' 7. כרטיסי־הביקור האחרים מונחים על מדף־האח בחדר־השינה של הוד מעלתך."

"יפה. מה השעה?"

"ארבע אחר הצהריים."

מונטה־כריסטו נתן את כפפותיו, כובעו ומקלו למשרת הצרפתי, והלך אחרי ברטוצ'יו לטרקלין הקטן.

"אריחי השיש שבחדר המבוא עלובים," העיר. "אני מקווה שהם יסולקו."

האיש שהמתין בטרקלין נראה כפקיד קטן שעלה לגדולה, והיה לנוטריון של פרברים.

"אדוני ממונה על מכירת הבית הכפרי שאני רוצה לקנות?" שאל מונטה־כריסטו.

"כן, אדוני הרוזן," השיב הנוטריון.

"שטר־המכר מוכן?"

"כן, אדוני, הרוזן."

"הבאת אותו?"

"הנהו."

"ואיפה הבית?" שאל מונטה־כריסטו ופנה גם לברטוצ'יו וגם אל הנוטריון.

ברטוצ'יו החווה תנועת אי־ידיעה, והנוטריון הביט במונטה־כריסטו בתמיהה ושאל: "האדון אינו יודע איפה הנכס שהוא רוכש?"

"לא," השיב מונטה־כריסטו. "וכיצד אדע? הרי רק הבוקר באתי לפאריס, ומעולם לא הייתי בה קודם."

"הבית שקנית, אדוני הרוזן, הוא באוֹטֵיי," אמר הנוטריון.

פניו של ברטוצ'יו החווירו.

"איפה זה אוטיי?" שאל מונטה־כריסטו.

"קרוב מאוד, אדוני הרוזן," השיב הנוטריון, "בסביבה מקסימה, בתוך יער בולון."

"אם כן, זה לא בית כפרי," אמר הרוזן. "מדוע קנית בית כל־כך סמוך לשערי פאריס, מר ברטוצ'יו?"

"אני?" קרא הסוכן, "לא אני. הרי לא עלי פקד הרוזן לבחור את הבית, יואיל הרוזן לזכור."

"נכון," אמר מונטה־כריסטו. "כעת אני נזכר, קראתי מודעה קטנה בעיתון, והאמנתי למלים 'בית כפרי'."

"עדיין לא מאוחר להתחרט," אמר ברטוצ'יו בחיפזון. "אם הוד־מעלתו מסכים אחפש ואמצא בית יפה באיזור כפרי."

"לא," השיב מונטה־כריסטו באדישות. "מכיוון שכבר קניתי את הבית הזה, אחזיק בו."

"אדוני," אמר הנוטריון שחשש להפסיד את דמי התיווך, "זאת אחוזה מקסימה, עם מעיינות, חורשה, בית מגורים נוח, אמנם קצת מוזנח, וגם לרהיטים יש ערך, הרי רהיטים ישנים כיום באופנה."

"אם כן לא נפסיד את ההזדמנות," אמר מונטה־כריסטו. "תן לי את החוזה לחתימה אדוני הנוטריון."

הוא העיף מבט על רישום מיקומו של הבית ושם בעליו, חתם ואמר: "ברטוצ'יו, תן לאדון חמישים וחמישה אלף פרנק."

הנוטריון מנה את הכסף במומחיות, והרוזן שאל: "הבאת את המפתחות?"

"הם בידי השוער, השומר על הבית. הינה ההוראה, להכניס את האדון לאחוזתו."

"מצויין," אמר מונטה־כריסטו והחווה תנועה כאומר: "אתה רשאי ללכת."

"אבל," היסס הפקיד הישר, "אדוני הרוזן טעה בחשבון. הסכום הוא רק חמישים אלף פרנק."

"ושכר טרחתך?"

"כלול בסכום, אדוני הרוזן."

"האם לא באת מאוֹטֵיי עד הנה?"

"ודאי."

"אם כן, עלי לשלם לך את הוצאות הדרך," אמר הרוזן ופטר אותו בתנועת־יד. הנוטריון השתחווה. בפעם הראשונה בחייו פגש לקוח כזה.

כשנשאר הרוזן לבדו הוציא מכיסו ארנק נעול, פתח אותו במפתח קטנטן שהיה תלוי על צווארו, חיפש בו והוציא ממנו גליון נייר. הוא השווה את הרשום על הנייר עם שטר־המכירה.

"אוֹטֵיי, רחוב לָפוֹנְטֵיין מספר עשרים ושמונה. כן," אמר. "עכשו אסחט את הווידוי. בעוד שעה אדע הכול." הוא דפק בפטיש קטן בעל ידית מתקפלת על פעמון שהפיק צליל חד וממושך, הדומה לטָאם טָאם, וקרא:

"ברטוצ'יו!"

סוכן־הבית נכנס.

"מר ברטוצ'יו," אמר הרוזן, "סיפרת לי שכבר ביקרת בצרפת?"

"כן, הייתי בכמה מקומות בצרפת, הוד מעלתך."

"אתה מכיר את סביבות פאריס?"

"לא, הוד־מעלתך, לא," השיב סוכן־הבית ברעד של חרדה.

"חבל," אמר מונטה־כריסטו. "אני רוצה לראות עוד הערב את אחוזתי החדשה, ואם תבוא איתי תספק לי מידע."

"לאוֹטֵיי?" צעק ברטוצ'יו והחוויר כמת. "אני? לאוֹטֵיי?"

"מה כל־כך מפליא באוֹטֵיי, אני שואל אותך? הרי כשאגור שם תעבור לשם גם אתה."

ברטוצ'יו הרכין את ראשו.

"מה קרה לך! האם עלי לקרוא לכרכרה?"

ברטוצ'יו זינק לחדר־הכניסה וצעק בקול צרוד:

"הסוסים של הוד מעלתו!"

מונטה־כריסטו כתב שלושה מכתבים, וכשהניח את החותם על המכתב האחרון חזר סוכן־הבית ואמר:

"הכרכרה ליד הפתח."

"קח את כפפותיך וכובעך," אמר מונטה־כריסטו.

"האם עלי לבוא עם אדוני הרוזן?" קרא ברטוצ'יו.

"בוודאי."

ללא התנגדות הלך סוכן־הבית בעקבות אדונו, שעלה לכרכרה, והתיישב על המושב הקדמי.

43

הַבַּיִת בְּאוֹטֵיי

מונטה־כריסטו שם לב שבֶּרְטוּצְ׳יוֹ הצטלב כבן קוֹרְסִיקָה, כלומר פילח את האוויר באגודלו בצורת צלב, ולחש תפילה קצרה. אדם שאינו סקרן ודאי היה מרחם על סוכן־הבית הנרתע כל־כך מטיול אל מחוץ לחומות העיר, אך הרוזן היה כנראה סקרן מכדי לפטור את בֶּרְטוּצְ׳יוֹ מהטיול. אחרי עשרים דקות הגיעו לאוֹטֵיי, והתרגשותו של סוכן־הבית גברה. הוא התכרבל בפינת הכרכרה ובחן כל בית שחלפו על פניו.

"עצור ברחוב פוֹנְטֵין מספר עשרים ושמונה," אמר הרוזן ונעץ מבט חסר־רחמים בסוכן־הבית. הזיעה שטפה את פני בֶּרְטוּצְ׳יוֹ אבל הוא ציית, גחן אל מחוץ לכרכרה ואמר לרַכָּב: "רחוב פוֹנְטֵין עשרים ושמונה."

הבית היה בקצה הכפר. הלילה ירד וענן שחור, טעון חשמל, העניק לחשכה מראה דרמאטי.

הכרכרה נעצרה והמשרת פתח את דלתה.

"ובכן," אמר הרוזן, "אינך יורד, מר בֶּרְטוּצְ׳יוֹ? אתה נשאר בכרכרה?"

ברטוצ׳יו ירד והציע את שכמו לרוזן, שנשען עליו.

"דפוק על הדלת," אמר הרוזן.

בֶּרְטוּצְ׳יוֹ דפק, הדלת נפתחה והשוער שאל: "מי זה?"

"בעל־הבית החדש," אמר המשרת והושיט לשוער את הפתק שנתן לו הנוטריון.

"הבית נמכר?" שאל השוער. "כבודו בא לגור כאן?"

"כן, ידידי," השיב הרוזן, "אשתדל שלא תתגעגע לבעל־הבית הקודם."

"אדוני, לא אתגעגע הרבה. את בעל־הבית הקודם ראיתי רק לעיתים רחוקות, ובחמש השנים האחרונות לא ראיתי אותו כלל. טוב שמכר את הבית, שלא הכניס כל רווח."

"מה שמו של בעל־הבית הקודם?" שאל מונטה־כריסטו.

"האדון המרקיז דה סנט מֶרָאן. אני בטוח שהוא לא מכר את הבית במחיר ששילם בעדו."

"המרקיז דה סנט מֶרָאן," אמר מונטה־כריסטו. "נדמה לי שאני מכיר את השם הזה."

"הוא אציל, זקן ונאמן למלך," אמר השוער. "בת יחידה היתה לו שנישאה לאדון וילפור, מי שהיה התובע המלכותי בְּנִים ואחר־כך בוֶורְסַיי."

מבטו של מונטה־כריסטו נתקל בברטוצ׳יו שהיה חיוור יותר מן הקיר שנשען עליו.

"האם הבת הזאת מתה?" שאל מונטה־כריסטו. "כך שמעתי, נדמה לי."

"כן, אדוני, לפני עשרים ואחת שנים, ומאז לא ראינו את המרקיז המסכן יותר משלוש פעמים."

"תודה," אמר מונטה־כריסטו. "הדלק לנו אור."

"האדון רוצה שאלווה אותו?"

"אין צורך, בֶּרְטוּצְ׳יוֹ יאיר לי את הדרך," אמר מונטה־כריסטו, נתן לשוער שתי מטבעות זהב ונענה בשטף של ברכות ואנחות.

"אדון נכבד!" אמר השוער שחיפש לשווא על האח והמדפים, "אין לי נרות."

"קח פנס מהכרכרה, ברטוצ׳יו, והראה לי את חדרי הבית," אמר הרוזן.

הרעד ביד שאחזה בפנס העיד כמה קשה מילוי פקודה זו.

הם עברו על־פני קומת־הקרקע הרחבה, ועלו לקומה הראשונה. היו בה טרקלין, חדר־אמבטיה ושני חדרי שינה. מאחד מחדרי־השינה יצאו למדרגות שבלוליות.

"ראה, מדרגות חרום," אמר הרוזן. "עבור לפני, מר בֶּרְטוּצְ׳יוֹ, ונראה לאן מובילות המדרגות."

"אדוני," אמר ברטוצ׳יו, "הן יורדות לגן."

"מאין אתה יודע?"

"זאת אומרת, הן ודאי מובילות לגן."

"נבדוק."

בֶּרְטוּצְ׳יוֹ פלט אנחה והלך לפני הרוזן. המדרגות הובילו לגן.

ליד שער הגן נעצר סוכן־הבית.

"אבל מר בֶּרְטוּצְ׳יוֹ!" אמר הרוזן.

אבל ברטוצ׳יו היה המום. עיניו בהו וידיו התכווצו בעווית.

"ובכן?" התעקש הרוזן.

"לא!" צעק ברטוצ׳יו והניח ידו על הגדר. "לא אדון, לא אכנס לשם, זה אי אפשר!"

"מה?" קרא מונטה־כריסטו.

"אבל אתה רואה, אדוני, זה לא טבעי כלל," צווח סוכן־הבית. "התכוונת לקנות בית בפאריס וקנית אותו דווקא באוֹטֵיי, ודווקא את הבית מספר עשרים ושמונה ברחוב פוֹנְטֵין! אהה, מדוע לא גיליתי לך סודי, אילו גיליתי ודאי לא היית דורש ממני לבוא איתך! קיוויתי שיהיה זה בית אחר, לא בית הרצח!"

"הו! הו!" אמר מונטה־כריסטו ועמד מלכת. "איזו מלה מגונה השמעת! קוֹרְסִיקָאִי, תמיד מסתורין, תמיד אמונות תפלות! קח את הפנס ונבקר בגן. איתי אין לך מה לפחוד, אני מקווה."

ברטוצ׳יו הרים את הפנס וצעד לצד שמאל. "לא, לא, אדוני," אמר מונטה־כריסטו, "הינה לפנינו דשא נאה. נלך קדימה."

בֶּרְטוּצְ׳יוֹ מחה את הזיעה ממצחו, צעד קדימה וניסה למשוך את אדונו שמאלה, אבל מונטה־כריסטו התקדם לצד ימין ונעצר ליד קבוצת־עצים.

"התרחק, אדוני!" צווח הסוכן, "התרחק, אני מתחנן לפניך. אתה עומד בדיוק במקום!"

"איזה מקום?"

"המקום שבו הוא נפל."

"ידידי היקר בֶּרְטוּצְ'יוֹ," צעק מונטה־כריסטו. "אני דורש ממך להתאושש. אנחנו לא בקורסיקה. זה גן אנגלי. אמנם הוא מוזנח, אבל זאת לא סיבה להשמיץ אותו."

"אדוני, אל תמשיך לעמוד שם! אל תעמוד שם! אני מבקש!"

"נדמה לי שאתה יוצא מדעתך, ברטוצ'יו," אמר הרוזן בקרירות. "אם זה כך, אמור לי, ואני אדאג שיטפלו בך בבית־משוגעים לפני שיקרה אסון."

"הוד־מעלתך," אמר בֶּרְטוּצְ'יוֹ, הניע בראשו ושילב את ידיו בתנועה שהיתה מצחיקה את הרוזן לולא היה עסוק כל־כך בהתבוננות בו.

"אבוי, הוד־מעלתך, האסון כבר קרה."

"מר ברטוצ'יו," אמר הרוזן, "אתה מטלטל את זרועותיך ומגלגל את עיניך כאילו נכנס בך השטן ומסרב לצאת מגופך. סוד כמוס הוא שטן עקשן ביותר. עד עכשו ידעתי שאתה קורסיקאי. ידעתי שאתה מסתיר איזו פרשה ישנה של וֶנְדֶטָה.* באיטליה העלמתי עין מזה, אבל בצרפת מחמירים בענייני רצח. יש פה שוטרים שכולאים רוצחים, שופטים שדנים אותם למוות וגרדומים לתליה."

בֶּרְטוּצְ'יוֹ שילב את ידיו, והפנס האיר את פניו המבוהלות. מונטה־כריסטו הסתכל בו במבט בוחן כמו שהסתכל ברומא בפרפוריו של הנידון למוות, ואמר בקול שהעביר חלחלה בגופו של ברטוצ'יו המסכן.

"אם כך שיקר לי אב־המנזר בוסוֹני כששלח אותך אלי עם מכתב המלצה מלא שבחים. אני אכתוב אליו, אטיל עליו את האחריות לבן־חסותו וכך ייוודעו לי פרטים על הרצח הזה, ואני מזהיר אותך, מר ברטוצ'יו, שאני רגיל להתאים את עצמי לחוק הארץ שאני חי בה, ואין לי כל כוונה לקלקל למענך את יחסי עם החוק הצרפתי."

"אל תעשה זאת, בבקשה, הוד־מעלתך. הרי עבדתי אותך בנאמנות!" צעק ברטוצ'יו ביאוש. "תמיד הייתי איש ישר, וגם עשיתי מעשים טובים, כפי יכולתי."

"אינני טוען שלא," אמר הרוזן, "אבל מדוע אתה מתרגש כל־כך? זה סימן לא טוב. אדם בעל מצפון נקי אינו מחוויר כל־כך וידיו אינן רועדות."

"אדוני הרוזן," אמר ברטוצ'יו בהיסוס. "הרי סיפרת לי שאב־המנזר בוסוני, ששמע את הווידוי שלי בבית־הסוהר, הזהיר אותך מראש שיש לי עבר לא נקי."

"כן, אבל אני חשבתי שבסך הכול גנבת."

"אדוני הרוזן!" נעלב ברטוצ'יו.

"או אולי, כקורסיקאי, לא התגברת על החשק לפשוט ממישהו את עורו."

* נקמת־דם באיטלקית ובכל השפות האירופאיות.

"זה הדבר, הוד־מעלתו, זה הדבר!" זעק ברטוצ'יו ונפל על ברכיו. "זאת היתה נקמה, אני נשבע, נקמה!"

"אני מבין, אבל אינני מבין מדוע הבית הזה מחשמל אותך כל־כך."

"הוד־מעלתו," אמר ברטוצ'יו, "הנקמה בוצעה בבית הזה."

"בביתי?"

"הוד־מעלתו, אז הבית עדיין לא היה שלך," ענה ברטוצ'יו בתמימות.

"הוא היה שייך למרקיז דה סנט מראן. מה לנקמתך ולמרקיז דה סנט מראן?"

"לא בו נקמתי אלא באחר."

"כמה מוזר," אמר מונטה־כריסטו. "במקרה הגעת לבית שבו קרה מקרה שמעורר בך מוסר־כליות."

"הוד־מעלתו," אמר סוכן־הבית. "זה הגורל. אתה קנית בית דווקא באוֹטֵיי, ודווקא את הבית שבו רצחתי אדם. ירדת אל הגן בדיוק במדרגות ההן. נעצרת דווקא במקום שבו זה קרה. במרחק שני צעדים מכאן תחת עצי הדולב, הוא ניסה לקבור את הילד. ההשגחה העליונה תיכננה את כל אלה."

"נניח," אמר מונטה־כריסטו. "אני מוכן תמיד להניח כל הנחה, ולוותר לחולי־נפש. ספר לי מה קרה."

"רק פעם אחת סיפרתי את הסיפור הזה, לאב־המנזר בוסוני. דברים כאלה מספרים רק בווידוי לפני הכומר."

"אולי אתה מעדיף שאשלח אותך אל הכומר המוודה שלך? אני חושש להעסיק אדם שרוחות רפאים רודפות אותו. אינני רוצה שאורחי יפחדו לטייל בערב בגני, ואין לי כל חשק לקבל ביקור של שוטרים. באיטליה משלמים לאנשי רשויות הצדק כדי שיעלימו עין, אבל בצרפת להיפך, משלמים להם כדי שיחקרו. חשבתי שאתה קצת קורסיקאי, מבריח וסוכן־בית חרוץ, עכשו אני רואה שיש לך סודות אפלים. אינך שייך אלי עוד."

"הוד־מעלתו! הוד־מעלתו!" צעק ברטוצ'יו הנפחד. "אני אספר הכול ובלבד שאשאר אצלך! אם אעזוב אותך אלך רק אל הגרדום."

"אם אתה מתכוון לשקר מוטב שלא תדבר," הזהיר אותו מונטה־כריסטו.

"לא, אדוני, אני נשבע בגאולת נשמתי, אספר הכול! אב־המנזר בוסוני ידע רק חלק מסודי. אבל אני מתחנן לפניך, התרחק מעץ הדולב. עוד מעט ייצא הירח מאחורי הענן, וכאשר אתה עומד כך, עם המעיל, אתה דומה לאדון וילפור!"

"מה!" קרא מונטה־כריסטו. "אדון וילפור?"

"הוד־מעלתו הכיר אותו?"

"האיש שהיה התובע המלכותי של נים?"

"כן."

"שנשא לאשה את בתו של המרקיז דה סנט מראן?"

"כן."

"שהיה ידוע בחוגי המשפט כאיש הגון מאוד, הנוקשה שבכל השופטים?"

"כן, אדוני," צעק ברטוצ'יו. "אדם זה, שנחשב לנקי־כפיים, היה נבזה."

"לא ייתכן," אמר מונטה־כריסטו.

"זאת האמת," אמר ברטוצ'יו.

"אתה יכול להוכיח זאת?"

"ההוכחה היתה בידי."

"ואתה איבדת אותה?"

"כן, אבל אם נחפש נמצא אותה."

"ספר לי מר ברטוצ'יו," אמר מונטה־כריסטו, "זה מתחיל לעניין אותי."

הרוזן התיישב על ספסל וברטוצ'יו עמד מולו ופתח בסיפורו.

44

הַוֶּנְדֶטָה

"מאיזו נקודה אתחיל בסיפור?" שאל ברטוצ'יו.

"מהנקודה שאתה מעוניין בה, ברטוצ'יו," אמר מונטה־כריסטו. "אינני יודע דבר וחצי דבר."

"חשבתי שאב־המנזר בוסוֹני סיפר להוד־מעלתו."

"רק משהו, שבע או שמונה שנים עברו מאז ואני שכחתי. ספר, מר ברטוצ'יו, זה יהיה לי תחליף לעיתון־ערב."

"זה מתחיל בשנת 1815."

"1815 זה לא אתמול."

"לא, אדוני, ובכל זאת אני זוכר את כל הפרטים, כאילו קרו הדברים אתמול. אח היה לי, אח בכור, ששירת בצבא של הקיסר. הוא היה סגן בגדוד של קורסיקאים. אחי היה ידידי היחיד. כשהתייתמנו הייתי בן חמש והוא היה בן שמונה־עשרה. הוא גידל אותי. בשנת 1814, כשחזרו הבורבונים לשלטון, נשא אחי אשה. כשחזר הקיסר מן האי אַלְבָּה התגייס אחי מיד שוב. הוא נפצע קל בקרב וָטֶרְלוֹ ונסוג עם הצבא של הקיסר אל מעבר לנהר לוּאַר."

"אתה מספר לי את ההיסטוריה של מאה הימים, מר ברטוצ'יו," אמר הרוזן. "אם אינני טועה הסיפור הזה ידוע."

"סלח לי, הוד־מעלתו, אבל הפרטים האלה חשובים לסיפורי והבטחת לי להיות סבלני."

"הבטחתי. המשך."

"גרנו אז בכפר קטן, רוגליאנו, בקוֹרְסִיקָה. יום אחד התקבל מכתב מאחי. הוא כתב שהצבא התפזר אחרי התבוסה, ושהוא חוזר הביתה דרך נים. הוא ביקש שאשלח לו כסף לנים, אל בעל פונדק, מכר שלנו. היו לנו קשרים איתו."

"קשרים של הברחות," אמר מונטה־כריסטו.

"אדון רוזן, הרי צריך לחיות ממשהו."

"אין ספק. המשך."

"אהבתי את אחי. לא שלחתי אליו את הכסף, החלטתי להביא אותו בעצמי. היו לי אלף פרנק. השארתי חמש מאות אצל גיסתי אַסוּנְטָה, ועם חמש מאות הפלגתי בסירה לנים. היה לנו גם מטען להוביל. אבל הרוח היתה נגדית וארבעה ימים נשארנו בלב הים

ולא הצלחנו להיכנס לנהר הרוֹן. אחר־כך נכנסנו, שייטנו במעלה הנהר, ואני השארתי את הסירה בנהר ונסעתי לְנִים."

"האם נגיע פעם לעניין?"

"כן, הוד־מעלתו, סלח לי, אבל אני מספר רק את העיקר. היתה זו תקופת המהומות בדרום. כל מי שנחשד באהדה לנפוליאון נשחט, כפי שוודאי ידוע לך."

"הייתי אז רחוק מצרפת."

"כשנכנסנו לנִים בוססנו בתוך דם. על כל צעד ושעל נתקלנו בגוויות. הרוצחים הרגו, בזזו ושרפו. אני הייתי דייג קורסיקאי פשוט ולא היה לי ממה לפחוד, אדרבא, למבריחים היה זה תור־זהב, אבל חרדתי לגורל אחי, שהיה חייל וחזר מהלוּאַר במדים, עם הדרגות. מלא פחד רצתי אל בעל הפונדק, והוא סיפר לי שאחי נרצח על סף ביתו. חיפשתי את הרוצחים. אף אחד לא העז לומר לי את שמותיהם, כולם פחדו מפניהם. נזכרתי בצדק הצרפתי ששמעתי עליו כל־כך הרבה, והלכתי אל התובע המלכותי."

"ושמו היה וילפור?" שאל מונטה־כריסטו באדישות.

"כן, הוד־מעלתו. בתחילה היה ממלא־מקום במרסיי, אחר־כך עלה בדרגה, בגלל נאמנותו לבורבונים. מספרים שהיה אחד הראשונים שהודיע לממשלה שנפוליאון ברח מהאי אַלְבָּה."

"ומה היה?" שאל מונטה־כריסטו.

"אמרתי לו, 'אדון נכבד, אחי נרצח אמש ברחוב. אינני יודע מי הרג אותו. תפקידך לדעת. אתה ראש מערכת הצדק בעיר הזאת ועליך לנקום את נקמתם של אלה שהצדק לא הצליח להגן עליהם.'

'מי היה אחיך?' שאל אותי התובע המלכותי.

'סגן בגדוד הקורסיקאי,' אמרתי.

'חייל בצבא של תופס השלטון!'

'חייל בצבא הצרפתי.' אמרתי.

'ובכן,' אמר התובע, 'החרב שהשתמש בה השיגה אותו.'

'אתה טועה, אדוני,' אמרתי, 'הוא נרצח בפגיון.'

'מה אתה רוצה שאעשה?' שאל התובע.

'אני דורש שתנקום את נקמתו.'

'במי?'

'ברוצחים.'

'אינני מכיר אותם.'

'תן פקודה שיחפשו אחריהם.'

'לשם מה?' אמר התובע. 'אחיך ודאי הסתבך בתגרה ונלחם בדו־קרב. החיילים לשעבר ממשיכים במעשי ההפקרות שהתרגלו אליהם בימי האימפריה, אבל הזמנים השתנו. אנשי הדרום אינם אוהבים את החיילים ואת מעשי־ההפקרות שלהם.'

'אדוני,' אמרתי, 'לא בשבילי אני פונה אליך. אני אתאבל על אחי, ואולי אנקום את נקמתו, אבל אחי המסכן השאיר אשה. אם יקרה לי אסון, היא תמות ברעב. אני מבקש שתשיג למענה קצבה קטנה מן הממשלה.'

'כל מהפכה והאסונות שלה,' ענה לי מר וילפור. 'אחיך נפל קורבן, זה אסון, אבל הממשלה אינה חייבת כלום למשפחתו. אילו היינו תובעים לדין את אוהדיו של תופס השלטון בגלל מה שעשו לאוהדי המלך במאה הימים, אולי היה אחיך נידון למוות. זאת היתה פעולת־גמול.'

'הייתכן שכך הדבר, אתה איש המשפט!' צעקתי.

'הקורסיקאים הללו מטורפים', אמר וילפור. 'נדמה להם שבן מולדתם נפוליאון עדיין קיסר. איחרת, אדוני בחודשיים. לך לדרכך, ואם תסרב אקרא לשומרים שיסלקו אותך.'

"הסתכלתי בפניו, לראות אם יש טעם לתחנונים נוספים. האיש היה מאבן. התקרבתי אליו, ואמרתי לו בלחש: 'אתה מכיר את הקורסיקאים. אתה גם יודע בוודאי שהם מקיימים את הבטחותיהם. אני מבטיח לך שארצח אותך. אני מכריז על וֶנְדֶטָה. כשניפגש שוב תהיה זאת שעתך האחרונה!' ולפני שהתאושש מההפתעה פתחתי את הדלת וברחתי."

"הו! הו!" אמר מונטה־כריסטו. "האם התובע המלכותי ידע מה פרוש המלה וֶנְדֶטָה?"

"הוא ידע היטב. מאותו רגע לא יצא מפתח ביתו לבד, ופקד לחפש אותי בכל מקום, אבל אני הסתתרתי ואנשיו לא מצאו אותי. מרוב פחד הגיש וילפור בקשה לעבור לעיר אחרת, וקיבל העברה לוורסיי. הוא נסע לשם במרכבה ואני הלכתי ברגל, אבל הגעתי לוורסיי חצי יום אחריו. שלושה חודשים ארבתי למר וילפור. הוא לא עשה צעד שלא ידעתי עליו. כך נודע לי שהוא מרבה לנסוע בסתר לאוֹטֵיי. עקבתי אחריו וראיתי שהוא נכנס לבית הזה, ולא בשער הראשי. הוא היה בא על סוס, או בכרכרה, משאיר אותם בפונדק ונכנס דרך השער הקטן והצדדי, זה שאתה רואה שם."

מונטה־כריסטו הניע בראשו, לסימן שהוא מבחין בחשכה בשער שברטוצ'יו הראה עליו.

"עזבתי את ורסיי, התיישבתי באוטיי ואספתי ידיעות, כדי שאוכל לארוב לו, ולהרוג אותו בלי להיתפס. נודע לי שאדון דה סנט מראן גר במרסיי, ושאת ביתו באוטיי השכיר לאלמנה צעירה שקוראים לה 'הבארונית'. עמדתי על אבן־דרכים ליד פינת החומה, ומשם ראיתי בגן אשה צעירה ויפה, שולחת מבטים לשער הצדדי. הבנתי שהיא מצפה הערב למר וילפור. היא היתה כבת שמונה־עשרה, גבוהת־קומה ובהירת שיער, ולבשה חלוק בית שלא הסתיר את גזרתה. ראיתי שהיא בהיריון, בחודשים האחרונים.

"אחרי רגעים מספר נפתח השער והוא נכנס. הצעירה מיהרה אליו והם נפלו זה בזרועות זה והלכו אל הבית. חיכיתי שייצא משם."

"ידוע לך שמה של האשה?" שאל הרוזן.

"לא, הוד־מעלתו," ענה ברטוצ'יו. "באותו לילה עדיין לא הרגתי את התובע המלכותי

מפני שעדיין לא היכרתי היטב את כל פינות הגן. חשבתי: אם הוא לא ייהרג מיד, ואם ישמע מישהו את צעקותיו ויבוא לעזרתו, כדאי לי להכיר את המקום כדי לברוח. שכרתי חדר מול חומת הגן. אחרי שלושה ימים ראיתי בערב משרת יוצא מן הבית על סוס ודוהר לכיוון ורסיי. אחרי שלוש שעות חזר, מכוסה אבק, ואחרי עשר דקות ניגש אדם עטוף במעיל אל השער הצדדי של הגן, נכנס וסגר אותו.

"ירדתי מהר מחדרי. לא ראיתי את פניו של וילפור, אבל זיהיתי אותו על פי דפיקות־ליבי. עליתי על האבן שליד פינת החומה, הוצאתי את סכיני מכיסי, בדקתי את הלהב, וקפצתי מעל לחומה. קודם כל ניגשתי לשער. הוא השאיר את המפתח מבפנים, ורק סובב אותו פעמיים. כדי להגיע מן הבית לשער היה על וילפור לעבור ליד קבוצת־עצים. הסתתרתי בתוכה, ואז שמעתי גניחות מהבית. עברו שעתיים. כל הזמן נשמעו גניחות. כשצלצל השעון חצות ראיתי אור על המדרגות שבהן ירדנו עכשו. האיש במעיל ירד בהן. שלפתי את סכיני וחיכיתי. הוא הלך לקראתי והחזיק כלי־נשק בידו הימנית. כשהתקרב הבנתי שאין זה נשק אלא את־חפירה. ליד קבוצת העצים העיף מבט כה וכה וחפר בור באדמה, אחרי שהניח על הדשא משהו שהחזיק תחת גלימתו. היתה זאת תיבה קטנה, אורכה כשתי רגליים ורוחבה שמונה אצבעות. הוא שם את התיבה בבור וכיסה אותה באדמה התחוחה שהידק ברגליו. אז זינקתי עליו, נעצתי את סכיני בחזהו ואמרתי לו: 'אני ג'ובָאנִי בֶּרְטוּצִ'יוֹ. במותך שילמת על מות אחי, ואת אוצרך תירש אלמנתו. נקמתי מושלמת יותר ממה שקיוויתי.' נדמה לי שהוא לא שמע את דברי. הוא נפל ללא הגה. דמו החם נשפך על ידי ופנַי. חילצתי את התיבה מן האדמה באת־החפירה, סתמתי את הבור, כדי לא להשאיר סימנים, זרקתי את האת אל מעבר לחומה, יצאתי דרך השער, נעלתי אותו מבחוץ פעמיים ולקחתי איתי את המפתח."

"יפה!" אמר מונטה־כריסטו. "רצח קטן עם שוד."

"לא, הוד־מעלתו," אמר ברטוצ'יו. "זאת היתה נקמת דם עם החזרת גזילה."

"היה בתיבה הרבה כסף?"

"לא היה בה כסף."

"נכון," אמר מונטה־כריסטו, "דיברת על תינוק."

"אמת, הוד־מעלתך. רצתי אל הנהר, ושם שברתי את מנעול התיבה בסכיני. בתוך חיתול של משי יקר שכב תינוק שזה עתה נולד. פניו היו אדומים וידיו סגולות. הוא נחנק בחבל הטבור שהיה כרוך סביב צווארו. עדיין לא היה קר. חשתי פעימה קלה באיזור הלב שלו. שיחררתי את צווארו. לפני כן עבדתי כאח בבית־חולים. עשיתי לו הנשמה מפה לפה, ואחרי רבע שעה נפלטה פעיה מחזהו. הרגשתי שאלוהים לא עזב אותי. אמנם הרגתי אדם, אבל נתתי חיים לאדם אחר."

"מה עשית בתינוק?" שאל מונטה־כריסטו, "זה מטען מיותר לבורח."

"נכנסתי לפאריס, סיפרתי לשומרי השער שמצאתי את הילד על אם הדרך והראיתי להם את התיבה. חיתולי המשי העידו שהוא בן עשירים. שאלתי איפה יש מוסד

לתינוקות אסופים, והם שלחו אותי לרחוב ספרד. קרעתי את החיתול לשניים והשארתי בידי פיסת בד שרקומה עליה אחת משתי האותיות שעל החיתול. הנחתי את התיבה עם הילד ליד סוכת השוער של המוסד, משכתי בחוט הפעמון וברחתי. אחרי שבועיים כבר הייתי בכפר רוֹגְלְיָאנוֹ, ואמרתי לגיסתי אסוּנְטָה:

׳אחותי, אחי מת, אבל נקמתי את נקמתו.׳

״כשסיפרתי לה את קורותי אמרה: ׳ג׳יוֹבָאנִי, חבל שלא הבאת את הילד, היינו מגדלים אותו כהורים, והיינו קוראים לו בֶּנֶדֶטוֹ.* הראיתי לה את חצי החיתול ששמרתי, כדי שנוכל לדרוש את הילד בבוא היום.״

״מה היו האותיות הרקומות על החיתול?״ שאל מונטה־כריסטו.

״H ו־N.״

״אני רוצה לדעת שני דברים: מה קרה לילד, ובמה נאשמת כשביקשת מְוַדֶּה, ואב־המנזר בוּסוֹנִי בא אליך לבית הסוהר בנִים.״

״זה סיפור ארוך מאוד,״ אמר ברטוצ׳יו. ״כדי לגרש את הזכרונות ולפרנס את גיסתי האלמנה חזרתי בהתלהבות למקצוע ההברחה. הודות למרידות הרבות לא נשמרו היטב חופי הדרום, ואני קשרתי קשרים עם כל מבריחי החוף. מאז נרצח אחי לא דרכה כף רגלי בעיר נים, ובעל הפונדק הקים סניף של הפונדק על אם הדרך, בין בֶּלְגָארד לבוֹקֵיר, וקרא לו ׳גשר גָארד׳. היינו מאחסנים את הסחורות ומתחבאים מפני השוטרים. חייתי בהרים, פחדתי שאם אתפס יחקרו אותי השופטים ויתגלה עברי. השתתפתי במיבצעים נועזים ונפלאים, ונוכחתי לדעת שלא הכושר הגופני הוא תנאי להצלחה אלא מהירות ההחלטה והביצוע המדוייק. מי שמסכן ברצון את חייו מגביר את כוחותיו.״

״זאת פילוסופיה של שטות, מר בֶּרְטוּצְ׳יוֹ,״ אמר הרוזן. ״אם כן, עשית קצת מכל דבר בחייך.״

״מסעותי היו רווחיים, ואַסוּנְטָה היתה עקרת־בית למופת. יום אחד, לפני שיצאתי למסע, אמרה לי: ׳כשתחזור תחכה לך הפתעה!׳ אחרי שישה שבועות חזרתי עם רווחים נאים, וראיתי בחדרה של אַסוּנְטָה עריסה יפהפיה, לא מתאימה לביתנו הדל, ובתוכה ילד בן שמונה חודשים. אסונטה נסעה לפאריס עם חצי החיתול, באה למוסד, ביקשה את התינוק וקיבלה אותו. מיום שהרגתי את התובע המלכותי הרגשתי מוסר כליות רק מפני שנטשתי את התינוק. עכשו כשראיתי אותו בעריסה זלגו דמעות מעיני, ואמרתי לאסונטה: ׳את אשה טובה, ואלוהים ישלם לך כגמולך׳.״

״גם זה לא מדוייק, כמו הפילוסופיה שלך,״ אמר מונטה־כריסטו.

״אתה צודק, הוד־מעלתך. הילד הזה היה העונש שלנו. מעולם לא ראיתי אדם מרושע כל־כך, והוא הרי קיבל את החינוך הטוב ביותר. אחותי התייחסה אליו כאילו היה בן נסיכים. פניו היו נאים, עיניו תכלת, עורו לבן, ורק שערותיו בהירות מדי. אומרים

* ברכה.

שבעלי שיער כזה הם טובים לגמרי או רשעים לגמרי. בֶּנֶדֶטוֹ היה רע לגמרי. גיסתי המסכנה פינקה אותו, היתה הולכת לשוק רחוק כדי לקנות פירות נדירים, אבל הוא העדיף את הערמונים שגנב מגני השכנים ואת התפוחים המיובשים שגנב מעליות־הגג שלהם. כשהיה בן חמש גנב כסף מארנק של השכן וקנה קוף. לנו סיפר שמצא את הקוף. הוא קנה אותו מבעל קרקס נודד. לא האמנתי לו ואיימתי עליו ואז אמר לי: 'אין לך זכות להכות אותי. אינך אבי.' אינני יודע איך נגלה לו הסוד הזה. מאז נעשה חצוף יותר ויותר. כשהייתי יוצא למסעי היה בנדטו לאדון הבית. כשהיה בן עשר היו כל חבריו בני עשרים, הבחורים הפרועים ביותר בסביבה. המשטרה הזהירה אותנו כמה פעמים. רציתי לקחת את בנדטו למסעותי, כדי למנוע אסון. קיוויתי שהחיים הקשים והמשמעת הנוקשה של המבריחים ישפרו את האופי שלו. כשהצעתי לו לבוא איתי פרץ בצחוק ואמר: 'יצאת מדעתך, דודי? לעזוב את החיים הטובים בבית ואת דודתי הטובה בשביל העבודה הקשה, בלילות הקרים ובימים החמים? להתחבא תמיד ולחטוף כדורי רובים, כדי להרוויח מעט? והרי יש לי כסף – כמה שאני רוצה! אסונטה נותנת לי כסף כל פעם שאני מבקש. אהיה טיפש אם אקבל את הצעתך.' והוא חזר אל חבריו וסיפר להם כמה מטומטם אני."

"ילד מקסים," אמר מונטה־כריסטו.

"אילו היה בני, או לפחות אחייני, הייתי מחזיר אותו לדרך הישר," אמר ברטוצ'יו, "אבל איך אכה ילד אשר את אביו הרגתי? גיסתי הודתה שכמה פעמים נעלמו מארנקה סכומי כסף ניכרים. הראיתי לה מקום להחביא בו את הכסף והחלטתי: הנער יודע לכתוב, לקרוא ולספור – הוא היה לומד ביום אחד מה שאחרים לומדים בשבוע – ואני אשכיר אותו כמזכיר לרב־חובל על אוניה שתיסע למרחקים. בבוקר אחד אעלה אותו על האוניה בלי להזהירו מראש. עם התוכנית הזו בראשי נסעתי לצרפת.

"זה היה בשנת 1829. צרפת כבר נרגעה, השמירה על החופים השתפרה ועבודתי נעשתה יותר קשה. אנחנו הסתרנו את הסחורות המוברחות בתוך סירה בעלת תחתית כפולה, ופרקנו אותן בלילות על גדת הנהר רוֹן. הסחורות נועדו ליריד שהיה אז בבוקיר.

"ערב אחד, כשישבנו לאכול על סיפון האוניה שלנו, בא בריצה נער־מלחים וסיפר שאנשי המכס מתקדמים לכיוון שלנו. קפצנו ממקומותינו אבל הם כבר הקיפו אותנו. ראיתי בין שוטרי־המכס שוטרים צבאיים, ומיד ירדתי בחשאי לבטן הספינה, וקפצתי מהחלון העגול לתוך הנהר. שחיתי אל התעלה המחברת את בּוֹקֵיר עם אֵיג מוֹרְט, כדי להגיע לפונדק שסיפרתי לך עליו, בין בֶּלְגַארְד לבּוֹקֵיר, 'גשר גארד'."

"הפונדק של שותפך מהעיר נים?" שאל מונטה־כריסטו.

"לא, שבע או שמונה שנים לפני כן הוא השכיר את העסק שלו לחייט ממרסיי, שפשט את הרגל והחליף את מקצוע החייטות בפונדקאות. הסידורים שלי עם האיש מנים נשארו תקפים גם עם האיש ממרסיי. בפונדק הזה רציתי לבקש מחסה."

"מה היה שמו של בעל־הפונדק החדש?"

"גַסְפָר קַדְרוֹס. אשתו באה מן הכפר קַרְקוֹנְט, וכך קראנו לה, קרקונט. היא היתה חולה בקדחת הביצות; הוא היה גבר חסון."

"באיזו שנה קרו הדברים?"

"1829, אדוני הרוזן."

"באיזה חודש?"

"ביוני, בשלושה ביוני בערב."

"בשלושה ביוני 1829, המשך."

"אנחנו לא היינו נכנסים לפונדק דרך הדלת הראשית. אני קפצתי מעל גדר הגן, זחלתי בין עצי הזית השדופים, בתוך העשבים, ונכנסתי לכוך שכבר הסתתרתי בו לא פעם. פחדתי, אולי יש אורח בפונדק. בין הכוך הזה ובין החדר הגדול שבקומת הקרקע היה קיר של קרשים ובו כמה חורים. הצצתי מבעד לחורים וראיתי את קדרוס נכנס עם אדם זר. עצרתי את נשימתי וחיכיתי. לא רציתי לצותת לסודותיו של קדרוס, אבל לא היתה לי ברירה, והרי כבר עשיתי זאת עשרות פעמים.

"האורח היה סוחר תכשיטים, שבא לקנות ולמכור ביריד של בּוֹקֶיר. קדרוס נכנס ראשון וקרא לאשתו. 'קרקונט! אב־המנזר לא רימה אותנו! היהלום טוב.'

'מה אתה אומר?' שאלה האשה מהמדרגות.

'אני אומר שהיהלום טוב. הינה, האדון מפאריס, הוא יתן לנו בעדו חמישים אלף פרנק, אבל הוא רוצה להיות בטוח שהיהלום אמנם שלנו ומבקש שתספרי לו איך הגיע אלינו. שב אדוני, בבקשה, אביא לך משקה קר.'

"התכשיטאי הסתכל סביבו. הפונדק לא נראה כשייך לאיש שיש לו יהלום. 'ספרי, גבירתי,' אמר לקרקונט. והיא סיפרה: 'תאר לעצמך, אדוני, שלפני הרבה שנים הכיר בעלי ימאי מסכן. הוא שכח את הימאי, אבל הימאי לא שכח אותו. הוא מת בבית־כלא, והשאיר לבעלי את היהלום.'

'ואיך הגיע היהלום לידי הימאי האסיר?' שאל התכשיטאי.

'הוא פגש בכלא אסיר אחר, אנגלי עשיר, שהיה חולה. הימאי טיפל בו כאילו היה אחיו. כשיצא האנגלי לחופשי השאיר לימאי המסכן, את היהלום. הימאי מת בכלא, ואת היהלום שלח אלינו, על־ידי אב־מנזר.

'הסיפורים מתאימים,' אמר התכשיטאי. 'אולי זאת אמת. נשאר לנו רק לקבוע את המחיר. עדיין לא הסכמנו בעניין זה.'

'מה זאת אומרת, לא הסכמנו?' אמר קדרוס שחזר אל החדר. 'הרי הסכמת למחיר שהצעתי.'

'הסכמתי למחיר שאני הצעתי. ארבעים אלף פרנק,' ענה התכשיטאי.

'ארבעים אלף!' צעקה הקרקונט. 'לא ניתן לך את היהלום במחיר כזה. אב־המנזר אמר לנו שהוא שווה חמישים אלף בלי המסגרת.'

'ומה שמו של אב־המנזר?' שאל התכשיטאי הסקרן.

'בוּסוֹנִי,' ענתה האשה.

'מאין בא?'

'מאיטליה, מסביבות מַנְטוּאָה.'

'הראו לי שוב את היהלום.'

"קדרוס הוציא מכיסו נרתיק עור שחור ונתן אותו לתכשיטאי. ראיתי יהלום בגודל של אגוז קטן, ועיניה של הקַרְקוֹנְט התנוצצו."

"ומה חשבת אתה?" שאל מונטה־כריסטו. "שהשניים סיפרו לתכשיטאי את האמת?"

"כן, הוד מעלתך. לא חשבתי שקדרוס מסוגל לגנוב או לשדוד."

"המשך."

"התכשיטאי הוציא את היהלום מהטבעת, בדק אותו, שקל אותו במאזניים שלו, ואמר: 'אני מוכן להעלות את המחיר עד ארבעים וחמישה אלף, ואפילו לא אגורה אחת יותר. זה הסכום שבידי.'

'אני מוכן לשוב איתך לבוֹקֵיר ולקחת עוד חמשת אלפים,' אמר קדרוס.

'לא,' ענה התכשיטאי. 'היהלום לא שווה יותר. אני מצטער שהצעתי סכום זה, גיליתי בו פגם שלא ראיתי קודם, אבל לא חשוב. אמרתי, אמרתי. ארבעים וחמישה אלף.'

'לפחות החזר את היהלום לטבעת,' אמרה הקרקונט בפנים חמוצים.

"התכשיטאי שיבץ את האבן במסגרתה.

'טוב, טוב,' אמרה הקרקונט והכניסה את הנרתיק לכיסה. 'נמכור אותו למישהו אחר.'

'אדם אחר לא תשכנעו בקלות כמו אותי,' אמר התכשיטאי. 'הוא לא יבין איך אדם כמוך מחזיק ביהלום ששוויו חמישים אלף פרנק, והוא יודיע על זה למשטרה. יהיה עליכם למצוא את בוּסוֹנִי. מספרם של אבות המנזר שנותנים יהלומים במתנה מועט מאוד. המשטרה תשים את היד על היהלום ותכניס אתכם לבית־הסוהר. גם אם תצאו זכאים במשפט, אחרי שלושה או ארבעה חודשים, הטבעת בוודאי תלך לאיבוד במזכירות בית המשפט, או שתקבלו בחזרה אבן מזוייפת ששווה שלושה פרנק.'

"קדרוס ואשתו החליפו מבטים, וקדרוס אמר: 'לא. איננו יכולים להרשות לעצמנו להפסיד חמשת אלפים פרנק.'

'כרצונך, ידידי,' אמר התכשיטאי. 'כפי שאתה רואה, הבאתי איתי את הכסף.'

"והוא הוציא מכיסו זהב שסינוור את עיניו של קדרוס וחבילה של שטרות.

"הסכום הענקי היפנט את קדרוס, והוא אמר לאשתו בלחש: 'מה את אומרת?'

'תן, תן לו,' אמרה האשה. 'אם הוא ישוב לבוֹקֵיר בלי היהלום אולי הוא ילשין עלינו, ומי יודע אם נמצא את האב בוסוני?'

'שיהיה כך,' אמר קדרוס. 'קח את היהלום ותן ארבעים וחמישה אלף, אבל תן לאשתי שרשרת זהב ולי חפתי כסף.'

"התכשיטאי הוציא מכיסו קופסה עם כמה דוגמאות של שרשרות וחפתים ואמר: 'קח. אתה רואה כמה נוח אני בעסקים? בחר לך.'

"האשה בחרה שרשרת זהב והבעל זוג חפתים, והתכשיטאי אמר: 'אני מקווה שלא יהיו לכם תלונות.'

'אב־המנזר אמר שהיהלום שווה חמישים אלף פרנק,' אמר קדרוס.

'תן אותו כבר, איש נורא!' אמר התכשיטאי ותלש מידיו של קדרוס את היהלום, 'אני נותן לך ארבעים וחמישה אלף פרנק, זה הון, ואתה לא מרוצה!'

"והוא מנה על השולחן חמישה־עשר אלף פרנק בזהב, ושלושים אלף בשטרות.

'חכה רגע, עד שאדליק את המנורה,' אמרה הקַרקוֹנְט. 'בחושך אפשר לטעות.'

"קול רעם נשמע אבל שלושת האנשים שבפונדק לא שמו לב אליו. הכסף והזהב היפנטו אותם. גם אני הייתי מרותק למקומי. קדרוס מנה את הזהב והשטרות שוב ושוב, ואחריו מנתה אותם אשתו, והתכשיטאי הניע את היהלום מול המנורה. היהלום הפיץ זהרורים.

'החשבון בסדר?' שאל התכשיטאי.

'כן,' ענה קדרוס. 'קרקונט, הביאי את הארנק וחפשי שק.'

"הקרקונט הביאה ארנק עור ישן, הוציאה ממנו מכתבים מלוכלכים בכתמי שומן והניחה בו את השטרות, ובשק סגרה את המטבעות.

'אולי תאכל איתנו את ארוחת־הערב, אף־על־פי ששילמת לנו עשרת אלפים פחות?' אמרה הקרקונט. 'זאת הצעה מקרב לב.'

'תודה,' ענה התכשיטאי. 'כבר מאוחר ועלי לשוב לבוֹקֵיר, אשתי תדאג. שלום לכם, ואם יזדמן לכם במקרה עוד אב־מנזר בוּסוֹנִי, חשבו עלי, וכיתבו אלי לפאריס, ליוֹהָנֶס, בכיכר רוֹיָאל, גלריית פְּיֶיר מספר ארבעים וחמישה.'

'איך תצא במזג־אוויר כזה?' שאל קדרוס.

'אינני פוחד מהרעמים,' ענה התכשיטאי.

'ומגנבים?' שאל הקרקונט.

"התכשיטאי הוציא מתיקו שני אקדחים טעונים ואמר: 'אלה כלבים שנובחים ונושכים.' כשפתח את הדלת, פרץ פנימה משב רוח וכמעט כיבה את המנורה.

'הישאר,' הציע קדרוס שוב. 'תלון כאן.'

'כן, הישאר,' אמרה הקרקונט, 'אנחנו נטפל בך.'

'לא ולא, שלום,' אמר התכשיטאי.

"קדרוס יצא איתו, הראה לו את הדרך, חזר ונעל את הדלת, ושניהם הוציאו את הארנק והשק מהמגרה ושוב מנו את הזהב והשטרות.

'מדוע הצעת לו לישון פה?' שאלה האשה.

'כדי... שלא יטרח לשוב לבוֹקֵיר.' ענה קדרוס.

'חשבתי שהיתה לך כוונה אחרת,' אמרה הקרקונט.

'אשה! אשה!' זעק קדרוס. 'מדוע יש לך רעיונות כאלה ומדוע אינך שומרת אותם לעצמך?'

'אילו היית גבר, הוא לא היה יוצא מכאן,' אמרה הקרקונט, 'או שלא היה מגיע לבוקיר. אפשר להשיג אותו, בדרך־קיצור, עם התעלה.'

'את מעליבה את אלוהים! הינה, שמעי!' אמר קדרוס.

"ואמנם הרעם הרעים וברק כחול האיר את האולם.

'ישו!' צעקה הקרקונט והצטלבה, ואז נשמעה דפיקה על הדלת. קדרוס ואשתו הביטו זה בזה בפחד.

'מי שם?' צעק קדרוס, אסף אליו את הזהב והשטרות וכיסה עליהם בשתי ידיו.

'אני יוהנס התכשיטאי.'

'הינה,' אמרה הקרקונט לבעלה. 'אלוהים לא נעלב. הוא שלח אותו אלינו.'

"והיא פתחה את הדלת ואמרה:

'היכנס, אדון יוהנס היקר.'

'בחיי,' אמר התכשיטאי הנוטף מי גשם, 'נראה שהשטן אינו רוצה שאחזור הערב לבוקיר. אדון קדרוס, אני מקבל את הזמנתך.'

"קדרוס אמר כמה מלים סתומות ומחה את הזיעה ממצחו, והקרקונט סובבה את המפתח בדלת פעמיים.

45

גֶשֶׁם שֶׁל דָּם

"התכשיטאי הביט סביבו ולא ראה כל דבר מעורר חשד. קדרוס עדיין החזיק בשתי ידיו את השטרות והזהב, ופניה של הקַרְקוֹנְט לבשו את החיוך הנעים ביותר.

'הו! הו!' אמר התכשיטאי, 'נדמה לכם שנפלה טעות בחשבון?'

'לא,' ענה קדרוס, 'אבל קשה לנו להאמין שיש לנו הון כזה. נדמה שזה חלום.'

'אולי אני מפריע לכם?'

'מפריע לנו, אתה, אדון יקר!' קראה הקַרְקוֹנְט בקול מתחנף. 'חס וחלילה!'

'איפה אישן?'

'בחדר השינה שלנו. לנו יש מיטה בחדר הסמוך.'

"קדרוס הביט באשתו בהשתוממות, והיא פרשה מפה על השולחן, הגישה ארוחת־ערב משאריות ארוחת הצהריים, בתוספת בקבוק יין, ואמרה לאורח:

'האוכל מוכן.'

'ואתה?' שאל התכשיטאי את קדרוס.

'אני לא אוכל ארוחות־ערב,' ענה קדרוס.

'אכלנו ארוחת הצהריים בשעה מאוחרת,' הסבירה הקַרְקוֹנְט.

"סוחר התכשיטים אכל והקרקונט כרכרה סביבו וטרחה לשרת אותו באדיבות, בניגוד להרגליה. אילו הכיר אותה ודאי היה מתעורר חשד בליבו. קדרוס שתק, התהלך הנה והנה ולא העז להביט בפני האורח. כשנסתיימה הארוחה פתח קדרוס את הדלת ואמר: 'נדמה לי שהסערה שוככת,' אבל באותו רגע התגלגל רעם נורא וזיעזע את הבית, והרוח חדרה עם הגשם לחדר וכיבתה את המנורה. קדרוס סגר את הדלת ואשתו הדליקה נר ואמרה לאורח:

'אתה ודאי עייף. פרשתי לך סדינים במיטה.'

"התכשיטאי ברך את מארחיו בלילה טוב ועלה במדרגות. הוא עבר מעל ראשי, ושמעתי את חריקתה של כל מדרגה תחת כובד גופו. אני לא חשדתי בשום דבר, רק הסיפור על היהלום נראה לי קצת מוזר. לא נכנסתי לפונדק, מפני שהיה בו אורח. החלטתי לישון כמה שעות ולהסתלק בחושך. לפני שנרדמתי ראיתי את קדרוס יושב ליד השולחן הארוך, על ספסל העץ, וגבו אלי, וראשו בתוך כפות ידיו. הקרקונט התיישבה לידו ונגעה בו. הוא נרעד. היא לחשה לו משהו שלא שמעתי. עיני נעצמו, ושקעתי בשינה עמוקה. קול יריית אקדח העיר אותי, ומיד שמעתי זעקה מחרידה, וצעדים

כושלים על רצפת העץ של החדר. משהו כבד נפל על המדרגות מעל ראשי. שמעתי עוד גניחות וצעקות כבושות, כאילו שני אנשים מתגוששים, ושוב זעקה וגניחות. פקחתי את עיני אבל לא ראיתי דבר בחשיכה. גשם חם ירד עלי מסדקי הקרשים של המדרגות. שוב השתררה דממה, ואחר־כך שמעתי מעל ראשי צעדים ואת חריקת המדרגות. אדם ירד לקומת הקרקע, ניגש אל האח והדליק נר. זה היה קדרוס. פניו היו חיוורים וחולצתו מלאה דם. הוא עלה שוב במדרגות ושוב ירד, מחזיק בידו את נרתיק התכשיטים. הוא הוציא ממנו את היהלום, עטף אותו במטפחת האדומה, שעטף בה את צווארו, רץ אל הארון, הוציא את השטרות והזהב, שם את השטרות והזהב בתוך בגדיו, לקח כמה חולצות, יצא מן הבית ונעלם בחשכה.

"הבנתי מה קרה. הרגשתי כאילו אני האשם. שמעתי גניחות. אולי התכשיטאי עדיין לא מת? אם אעזור לו אולי אתקן חלק מן הרעה שלא מנעתי אותה. הכיתי בקיר העץ, פערתי בו חור ונכנסתי אל הבית. עליתי במדרגות. גוויה חסמה אותן. היתה זאת גוויתה של הקַרְקוֹנְט, שמתה מיריה. דילגתי על גופתה ונכנסתי לחדר. הרהיטים היו הפוכים והסדינים מפוזרים. התכשיטאי שכב על הרצפה, ראשו נשען על הקיר, בתוך שלולית־דם, שנשפך משלושה פצעים גדולים בחזהו, ובפצע הרביעי היתה תקועה סכין מטבח. הוא עדיין חי, פקח עיניים בוהות, הניע בשפתיו כמנסה לדבר ונפח את נשמתו. ראיתי שלא אוכל לעזור לו. רצתי במורד המדרגות כדי לברוח, אבל בקומת הקרקע כבר היו שישה אנשי מכס ושלושה שוטרים. כיתה שלמה עם נשק. הם השתלטו עלי. לא ניסיתי להתנגד. הייתי מכוסה דם כולי. הגשם החם שירד עלי דרך המדרגות היה הדם של הקרקונט. הצבעתי על המקום שבו הסתתרתי.

'מה הוא רוצה לומר?' שאל שוטר אחד, ואיש־המכס ענה: 'הוא רוצה לספר שמכאן חדר לבית,' והצביע על החור שבו נכנסתי.

"הבנתי שהם חושבים אותי לרוצח. קולי חזר אלי וצעקתי: 'זה לא אני! זה לא אני!'

"השתחררתי מידי השוטרים והם כיוונו אלי את הרובים ואמרו: 'עוד תנועה אחת, ואתה מת.'

'אבל אני אומר לכם שזה לא אני!' צווחתי.

'את זה תספר לשופטים,' ענו לי, 'לך אחרינו.' והם כבלו את ידי, קשרו אותי לזנבו של סוסו והובילו אותי לנִים.

"אחר־כך נודע לי שאחד משוטרי־המכס עקב אחרי מהאוניה ואיבד את עקבותי ליד הפונדק. הוא הבין ששם אלון בלילה, חזר אל חבריו וקרא להם. כשהגיעו לפונדק שמעו את יריית האקדח, וכשנכנסו תפסו אותי.

"סיפרתי לשופט את כל הסיפור וביקשתי ממנו לחפש אב־מנזר ששמו בוּסוֹנִי, זה שהביא את היהלום לפונדק 'גשר גַארְד'. ידעתי שאם קדרוס שיקר ואב־המנזר בוסוני לא היה ולא נברא, אני אבוד, אם לא ייתפס קדרוס ויודה על הכול. איבדתי כל תקווה, אבל שלושה חודשים וחמישה ימים אחרי הרצח בא אב־המנזר לבית־הסוהר. הוא שמע שאסיר

מבקש שיבוא אליו, ובא. סיפרתי לו מה קרה בפונדק, ושאלתי אם הסיפור על היהלום נכון. לתמהוני אישר אב־המנזר את סיפורי. מרוב התרגשות התוודיתי לפני בוסוני על הרצח באוֹטֵיי, הוא האמין לי שלא הרגתי את התכשיטאי והבטיח לעשות הכול כדי להוכיח לשופטים שאני חף מהפשע הזה. אלוהים עזר וקדרוס נתפס, הודה באשמתו וטען שאשתו פיתתה אותו לרצוח. הוא נדון למאסר עולם עם עבודת פרך, ואני שוחררתי."

"ואז באת אלי עם המכתב מאב־המנזר בוסוני," אמר מונטה־כריסטו.

"כן, הוד מעלתך. האב בוסוני אמר לי: 'עזוב את מקצוע ההברחה. הוא מביא אסונות.' אמרתי לו: 'וממה אחיה, אבי, וממה אפרנס את אחותי המסכנה?' 'אשלח אותך כאיש נאמן, אל אחד החוזרים בתשובה.' אמר הכומר, 'אבל הישבע לי שלא יהיה עלי להתחרט על האמון שנתתי בך.' אני נשבעתי, והוא כתב את הפתק שמסרתי לך. אתה, הוד־מעלתך, קיבלת אותי לשירותך. וכעת אני שואל: האם היתה לך איזו טענה נגדי?"

"לא," השיב הרוזן, "אתה משרת טוב, ברטוצ'יו, אף כי לא אמרת לי אמת."

"אני? אדוני הרוזן!"

"יש לך גיסה ובן מאומץ, ולא סיפרת לי עליהם."

"הוד־מעלתו, זה הפרק העצוב בחיי. אספר לך:

"מיהרתי לשוב אל גיסתי המסכנה, ומצאתי תמונה נוראה. גיסתי שמעה בקולי וסירבה לתת לבֶּנֶדֶטוֹ את כספה. הוא איים עליה וברח מהבית ליום שלם. אסוּנְטָה היקרה בכתה ודאגה לו. בלילה חזר עם שניים מחבריו הרשעים. היא הושיטה את זרועותיה לחבקו, אבל השלושה תפסו אותה, ואחד מהם – אני חושב שזה היה בֶּנֶדֶטוֹ – קרא: 'נשחק בחקירה. נכריח אותה לספר איפה הכסף.'

"השכן היה מחוץ לכפר, ואשתו ראתה מה קורה בבית גיסתי. שניים מהרשעים אחזו באסונטה המסכנה, והשלישי סגר דלתות וחלונות. הם קרבו את רגליה לאש שבתנור. היא נאבקה איתם ואז אחזה האש בבגדיה והם נבהלו וזרקו אותה על הרצפה כדי שלא תגע בהם האש. היא רצה אל הדלת, אך הדלת היתה נעולה. רצה אל החלון אך החלון היה חסום. השכנה שמעה את זעקותיה, ואחר־כך את גניחותיה. בבוקר העזה השכנה הנפחדת לצאת מביתה וקראה לשוטרים. השוטרים מצאו את אסונטה עדיין נושמת, המְגֵירוֹת היו פתוחות, והכסף נעלם. בֶּנֶדֶטוֹ לא חזר לכפר רוֹגְלְיָאנוֹ. מאותו יום לא ראיתי אותו ולא שמעתי עליו דבר.

"לא סיפרתי לך על בנדטו מפני שנעלם, ולא סיפרתי על גיסתי מפני שהלכה לעולמה. זה היה העונש שקיבלתי על הרצח באוטיי. עכשו, הוד־מעלתך, אתה מבין מדוע הבהיל אותי כל־כך הבית הזה, שבו הרגתי אדם. אולי כאן מונחת גופתו של וילפור, בקבר שחפר לתינוק שלו."

"הכול ייתכן," אמר מונטה־כריסטו, והוסיף בלחש: "גם ייתכן שהתובע המלכותי לא מת." ובקול רם אמר: "טוב עשה אב־המנזר בוסוני ששלח אותך אלי, וטוב עשית שסיפרת לי את הסיפור. אמור לי, האם לא ניסית לחפש את בנדטו?"

"לא. אילו ידעתי איפה הוא הייתי בורח מפניו, כמו מפני מפלצת. אני מקווה שהוא מת."

"אל תקווה, ברטוצ'יו," אמר הרוזן. "הרשעים אינם מתים כך. אלוהים פורש עליהם את חסותו, כדי לעשות מהם מכשירים לנקמתו."

"עכשו אתה יודע הכול, אדוני הרוזן," אמר ברטוצ'יו. "האם יש בפיך נחמה למעני?"

"האיש שהכית, וילפור, היה ראוי לעונש. בֶּנֶדֶטוֹ, אם הוא חי, יסייע לנקמת אלוהים, וייענש בבוא היום. רק בדבר אחד אני מאשים אותך: מדוע לא החזרת את הילד לאמו אחרי שהצלת אותו ממוות?"

"זה פשעי האמיתי. פחדתי. הרי ביצעתי פשע. רציתי להישאר בחיים. אינני אמיץ כמו אחי המסכן!"

"אב־המנזר בוסוני אמר לי שלכל אסון יש שתי תרופות, הזמן והשקט," אמר הרוזן. "אדון ברטוצ'יו, עכשו נעים לי לטייל כאן. חשבתי שאני קונה סתם גינה מוקפת חומה, אבל קניתי גן מלא רוחות־רפאים, ואני אוהב רוחות־רפאים. במשך ששת אלפי שנים לא עשו המתים כל־כך הרבה רעות כמו שעושים אנשים חיים ביום אחד."

כשנשאר מונטה־כריסטו לבדו, צעד ארבעה צעדים ואמר לעצמו: "כאן, ליד עץ הדולב, הבור שבו הונח הילד. שם השער הקטן. מדרגות־הסתר המוליכות לחדר השינה."

לאחר סיבוב אחרון בגן חזר לכרכרה, וברטוצ'יו עלה בשתיקה למושב שליד הרכב. בערב, כשחזר לשָאנְז־אליזה, התהלך הרוזן בביתו כאילו היה מוכר וידוע לו. הוא לא פתח דלת בטעות ולא נכנס למסדרון הלא־נכון. אחרי שנתן לברטוצ'יו כמה הוראות, הביט בשעונו ואמר לעלי:

"השעה אחת־עשרה וחצי. היידה לא תאחר לבוא. האם הודיעו לנשים הצרפתיות?"

עָלִי הצביע על החדרים שנועדו ליוונית היפה. הם היו מבודדים, והדלת היתה מוסתרת מאחורי שטיח קיר. היה אפשר לבקר בבית בלי לחשוד שיש בו עוד טרקלין ושני חדרי־מגורים. עָלִי הרים שלוש אצבעות של יד שמאלו, ועל אותה יד מושטת השעין את ראשו ועצם את עיניו. מונטה־כריסטו, שהכיר את שפת־הסימנים, הבין שהוא אומר: "שלושתן מחכות בחדר השינה."

נשמעה קריאה לשוער, השער נפתח וכרכרה התגלגלה בשביל ונעצרה מול המדרגות. הרוזן ירד. דלת הכרכרה כבר היתה פתוחה והוא הושיט ידו לאשה הצעירה שלבשה גלימת־משי ירקרקה שזורה זהב שכיסתה גם את ראשה. היא נשקה באהבה ובכבוד לידו המושטת ושניהם החליפו מלים מספר ביוונית.

עלי הלך לפניהם נושא לפיד. היוונית היפה הובאה אל חדריה, והרוזן הסתלק לביתן שלו.

חצי־שעה אחרי חצות כבו האורות.

46

הָאַשְׁרַאי הַבִּלְתִּי מֻגְבָּל

למחרת, סמוך לשעה שתיים אחרי־הצהריים נעצרה לפני שער ביתו של מונטה־כריסטו מרכבה ששלט של בארון קישט אותה, רתומה לשני סוסים אנגליים נהדרים, ובעליה שלח את משרתו לשאול את השוער אם הרוזן ממונטה־כריסטו בביתו. היה זה אדם כבן חמישים שניסה להיראות כבן ארבעים. שיערו השחור שצנח לו על גבות־עיניו ונראה כפיאה נוכרית, לא הסתיר את קמטי פניו. שפתיו היו כל־כך דקות עד ששקעו לתוך הפה; גומות לחייו הרחבות העידו על עורמה, מצחו היה שקוע, והעורף שמן ובולט מעבר לאוזניים רחבות מאוד. את חולצתו קישט יהלום ענק, וסרט אדום היה מושחל בלולאות הבגד.

המשרת דפק על חלונו של שוער־הבית ושאל:

"כאן מתגורר הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"כאן מתגורר הוד־מעלתו," השיב השוער אחרי שהחליף מבט עם עלי, "אבל הוא איננו בבית."

"הינה כרטיס־הביקור של אדוני, הבארון דנגלר. מסור אותו לרוזן ממונטה־כריסטו, ואמור לו שבדרכו לבית־הנבחרים סר אדוני מדרכו כדי לבקר אצלו."

"אינני מדבר עם הוד־מעלתו," השיב השוער, "החדרן שלו יעשה את שליחותך."

המשרת חזר אל הכרכרה.

"ובכן?" שאל דנגלר.

הנער המבוייש מסר לו את התשובה שקיבל מהשוער.

"כך?" קרא דנגלר. "קוראים לו הוד־מעלתו ורק לחדרן מותר לדבר עימו! אבל יש לו אשראי פתוח אצלי והוא יהיה מוכרח להראות את פניו אצלי כשירצה את כסף."

והוא צעק בקול שנשמע מעבר לרחוב:

"לבית־הנבחרים!"

מונטה־כריסטו הביט בו מבעד למשקפת מאחורי התריס:

"אכן," אמר בשאט־נפש, "זה יצור מכוער."

הוא קרא לברטוצ'יו ושאל: "ראית את הסוסים שנעצרו לפני פתח ביתי?"

"בוודאי, הוד מעלתך. הם יפים מאוד."

"ביקשתי שתקנה את היפים שבסוסי פאריס, ואיך אני רואה סוסים יפים מהם, ולא באורוותיי?"

"אדוני הרוזן," ענה ברטוצ'יו, "הסוסים האלה לא עמדו למכירה."

"הכול עומד למכירה," אמר הרוזן במשיכת כתף. "תלוי במחיר."

"דנגלר שילם בעד הסוסים האלה שישה־עשרה אלף פרנק, אדוני הרוזן."

"עליך להציע לו שלושים ושניים אלף. אין בנקאי שמחמיץ הזדמנות להכפיל את הונו."

"אדוני הרוזן מדבר ברצינות?"

מונטה־כריסטו נתן בו מבט כמשתומם על השאלה, ואמר:

"אני רוצה שהיום יהיו הסוסים האלה רתומים לכרכרה שלי."

"באיזו שעה מתכוון הוד־מעלתך לצאת איתם?"

"בשעה חמש," השיב מונטה־כריסטו.

"הרשה לי להעיר להוד־מעלתך שהשעה כבר שתיים," העז הסוכן ואמר.

"אני יודע," ענה מונטה־כריסטו קצרות, ושלח את עלי לקרוא לחדרן.

"מר בַּפְּטִיסְטִין," אמר הרוזן לחדרן, "אתה בשירותי כשנה. זאת תקופת הנסיון שלי, ואתה מתאים לי."

בפטיסטין השתחווה.

"השאלה אם אני מתאים לך."

"אדוני הרוזן!" קרא בפטיסטין.

"הקשב," אמר הרוזן. "אתה משתכר אלף וחמש מאות פרנק בשנה, כמו קצין אמיץ־לב המְסַכֵּן את חייו יום יום. אתה מקבל מזון שרבים מן הפקידים הבכירים היו רוצים בו. אמנם אתה משרת, אבל יש לך משרתים משלך. ונוסף על המשכורת שלך אתה גונב ממני תוך כדי קניות כאלף וחמש מאות פרנק נוספים בשנה."

"הוד־מעלתך!"

"אינני מתלונן, מר בפטיסטין, זה רק הגיוני. בכל זאת אני מעדיף לשים לזה קץ. לא תמצא משרה דומה לזאת. אינני מכה את אנשי משק ביתי, אינני מקלל, אינני יוצא מהכלים, אני סולח לשגיאות, אך לא לרשלנות ולשכחה. פקודותי קצרות אבל מדוייקות. אני מעדיף לחזור עליהן פעמיים או שלוש ובלבד שהביצוע יהיה מדוייק. יש לי כסף כדי לדעת מה שברצוני לדעת, ואני סקרן מאוד, אני מזהיר אותך. אם ייוודע לי שדיברת עלי, מטוב ועד רע, תעזוב את השירות בו ברגע, ואני מזהיר את מְשָׁרְתַי רק פעם אחת."

בַּפְּטִיסְטִין השתחווה והתכוון להתסלק.

"דרך אגב," אמר לו הרוזן, "שכחתי לספר לך שכל שנה אני חוסך סכום כסף מסויים למען האנשים שעובדים אצלי. מי שמגורש מאבד את הכסף, למען האחרים שיירשו אותו אחרי מותי. אתה עובד אצלי שנה. כספך הצטבר."

"אשתדל להשביע את רצון אדוני בכול," אמר בפטיסטין. "אחקה את עלי."

"לא," אמר הרוזן. "לעלי יש לא רק מעלות אלא גם חסרונות. עלי אינו דומה לכם.

הוא אינו מקבל משכורת. הוא אינו משרתי אלא עבדי. אם ימעל בחובתו לא אגרש אותו, אלא אהרוג אותו."

בפטיסטין הביט בו בעיני עגל.

"יש לך ספק בדברי?" שאל מונטה־כריסטו, וחזר על הדברים בערבית באוזני עלי, שחייך, כרע ברך ונשק את יד אדונו ביראת כבוד.

בשעה חמש משך הרוזן בפעמון שלוש פעמים, וברטוצ'יו נכנס לחדרו.

"הסוסים!" אמר מונטה־כריסטו.

"הם רתומים לכרכרה, הוד־מעלתך," השיב ברטוצ'יו. "האם ללוות את אדוני הרוזן?"

"לא, בפטיסטין ועלי ילוו אותי."

הרוזן ירד וראה את הסוסים של דנגלר רתומים לכרכרתו. "הם יפים, ויפה עשית," אמר, "רק איחרת קצת."

"הוד־מעלתו," אמר ברטוצ'יו. "היה לי קשה, מפני שהם עלו ביוקר."

"האם המחיר גורע מהיופי של הסוסים?" שאל הרוזן במשיכת כתפיים. "ברטוצ'יו, דרושה לי חלקת אדמה על שפת הים, בנוֹרמַנְדְיָה, בין הָבֶר לבוּלוֹנְיָה, עם מפרץ קטן, מתאים לקורבטה* שלי, שתהיה מוכנה תמיד להפלגה. קנה את החלקה בשמך, ודאג לתחנות ביניים בדרך אליה, כל עשר פרסאות, צפונה ודרומה. המשך להתכתב עם קברניטי הקורבטה, ספינת הטיולים וספינת הקיטור, כדי שלא יירדמו."

"הוד־מעלתו יכול לסמוך עלי."

הרוזן נכנס למרכבה, והסוסים הנהדרים דהרו ונעצרו ליד בית הבנקאי.

בבית זה התכנסה ועדה שדנה בענייני מסילות־הברזל כשהודיע המשרת לדנגלר על בואו של הרוזן ממונטה־כריסטו. הישיבה כמעט הסתיימה. דנגלר קם ממקומו.

"רבותי," אמר לחברי הוועדה, שאחדים מהם היו צירים בבית התחתון ובבית העליון, "סלחו לי, עלי לעזוב אתכם. חברת תוֹמְפְסוֹן ופְרֶנְטְש מרומא שלחה אלי איזה רוזן ממונטה־כריסטו, והיא פותחת לו אצלי אשראי בלתי־מוגבל. זאת הבדיחה המצחיקה ביותר ששמעתי בחיי! ואני סקרן. עברתי הבוקר ליד ביתו של האיש שקורא לעצמו רוזן. אילו היה רוזן בוודאי לא היה עשיר כל־כך. הוא מתנהג כמו מלך או אשה יפה. בית בשַאנְז אֶלִיזֶה, מילא, אבל אשראי בלתי מוגבל?! אני רוצה לראות את הבחור הזה. נדמה לי שהם מנסים לעשות ממני צחוק. הם אינם יודעים עם מי יש להם עניין, צוחק מי שצוחק אחרון!"

במלים אלה עזב הבארון את אורחיו ועבר לטרקלין הלבן־מוזהב. הוא קיווה שטרקלין זה ירשים את האורח. מונטה־כריסטו היה בוחן בעיניו את העתקי־התמונות שנמכרו לדנגלר כאילו היו מקוריים, ואת קישוטי הזהב שעל התקרה. דנגלר בירך אותו בניד־ראש והורה לו על כורסת עץ מוזהב מרופדת בסטין לבן עם חוטי זהב.

* מין ספינה.

"יש לי הכבוד לדבר עם מר מונטה־כריסטו?" שאל.

"ואני," השיב הרוזן בשאלה, "יש לי הכבוד לדבר עם הבארון דנגלר, אביר לגיון הכבוד, ציר באסיפת הנבחרים?"

אלה היו התארים שקרא מונטה־כריסטו על כרטיס־הביקור של דנגלר.

דנגלר הבין את הלעג, נשך את שפתיו ואמר:

"סלח לי אדוני על שלא קראתי לך 'רוזן'. אבל יודע אתה שבצרפת שולטת ממשלת העם ואני נבחר מטעם העם."

"וכך שמרת על ההרגל להיקרא בארון ואיבדת את ההרגל לקרוא לאחר רוזן," אמר מונטה־כריסטו.

"אינני מתעקש על התואר, אדוני," השיב דנגלר. "מינו אותי לבארון ולאביר ליגיון הכבוד בגלל כמה שירותים שנתתי למדינה, אבל..."

"אבל אתה ויתרת על התארים האלה, כמו שעשו אנשים גדולים? זה מעשה יפה מאוד."

"בכל זאת, לא לגמרי," אמר דנגלר הנבוך. "בשביל המשרתים, אתה מבין..."

"כן, המשרתים קוראים לך בארון, העיתונאים אדון והבוחרים אזרח. אלה דקויות שקיימות רק במימשל קונסטיטוציוני, אני מבין."

דנגלר הידק את שפתיו. הוא הבין שלא במגרש הזה כדאי לו להתמודד עם מונטה־כריסטו, וניסה לגרור אותו למגרש יותר מוכר לו.

"אדוני הרוזן," אמר, "קיבלתי מכתב מחברת תומפסון את פרנטש."

"תודה, אדוני הבארון. הרשה לי לפנות אליך בתואר זה כמו משרתיך, זה הרגל רע שרכשתי בארצות הדרום, שם עדיין יש בארונים. תודה על שאתה פוטר אותי מהצורך להציג את עצמי. אמרת שקיבלת מכתב."

"כן," השיב דנגלר, "אבל אני מודה שלא הבנתי אותו. נדמה לי שהמכתב אצלי." הוא חיפש בכיסיו. "כן, הינהו. המכתב הזה פותח לרוזן ממונטה־כריסטו אשראי בלתי מוגבל בבנק שלי."

"ובכן, אדוני הבארון, מה לא מובן בו?"

"המלה בלתי־מוגבל."

"זאת לא מלה צרפתית? תומפסון ופרנטש הם אנגלי וגרמני."

"מצד הלשון הכול ברור אבל לא מצד החשבונאות."

"האם חברת תומספון את פרנטש אינה חברה בטוחה, לדעתך, אדוני הבארון? זה מדאיג אותי מאוד, מפני שהפקדתי בידיה רכוש גדול."

"חברה בטוחה מאוד," השיב דנגלר בחיוך, כמעט בלעג, "אבל בלתי־מוגבל, בעסקי־כספים, זה מונח כל־כך מעורפל..."

"עד שהוא בלתי־מוגבל, לא," אמר מונטה־כריסטו.

"זה בדיוק מה שרציתי לומר, אדוני. ומן הספק כדאי להיזהר."

"אתה מתכוון לומר שרק חברת תומפסון ופרנטש מוכנה להסתכן, וחברת דנגלר אינה יכולה להרשות זאת לעצמה?"

"אדוני," השיב הבנקאי ביהירות, "אף אחד לא מנה את מה שיש בקופתי."

"ובכן," אמר מונטה־כריסטו בקרירות. "אני אהיה הראשון."

"מדוע?"

"אתה מבקש הבהרות, אדוני, סימן שיש לך היסוסים."

שוב נשך דנגלר את שפתיו. אדיבותו של האורח הגיעה לגבול החוצפה.

"אני בסך הכול מבקש שתגיד כמה כסף בכוונתך למשוך מהבנק," אמר דנגלר אחרי רגע של שתיקה.

"אדוני," אמר מונטה־כריסטו, "ביקשתי אשראי בלתי מוגבל מפני שלא ידעתי בדיוק כמה כסף דרוש לי."

הבנקאי סבר שזה הרגע המכריע במאבק, ואמר בחיוך יהיר: "אדוני, אל תחשוש, בקש כמה שתבקש. הבנק של דנגלר, אף שהוא מוגבל, מוכן לתת לך אפילו מיליון."

"סליחה?" קרא מונטה־כריסטו.

"אני אומר מיליון," חזר דנגלר.

"מה אעשה במיליון?" שאל הרוזן. "אדוני, אילו היה דרוש לי רק מיליון לא הייתי פותח לי אשראי. מיליון? יש לי תמיד מיליון בארנק או בתיק הנסיעות."

ומונטה־כריסטו שלף מתיק המסמכים שלו שתי המחאות למוכ"ז, על סך חמש מאות אלף כל אחת, לבנק המרכזי. סחרחורת תקפה את דנגלר.

"אל תתבייש," אמר מונטה־כריסטו, "הודה שאינך סומך על תומפסון ופרנטש. חשבתי שכך יהיה. והבאתי עוד שני מכתבים, מחברת אַרְשְׁטַיין ואֶסְקֶלֶס מווינה, לפרעון אצל הבארון רוטשילד, ומחברת בֶּרִינְג מלונדון, לפרעון אצל מר לָפִּיט. אמור רק מלה אחת, ואסיר כל דאגה מליבך! אפנה לשתי החברות האלה."

דנגלר פתח את המעטפות שהושיט לו הרוזן בקצות אצבעותיו ובדק את החתימות. מונטה־כריסטו לא נעלב.

"אדוני, אלה שלוש חתימות ששוות מיליונים," אמר דנגלר וקם ממקומו כחולק כבוד לכספו של אורחו. "אני לפקודתך."

"ובכן," אמר מונטה־כריסטו, "יש בינינו הבנה?"

דנגלר הינהן.

"וכבר אין לך הסתייגות ממני?"

"מעולם לא היתה לי."

"בוודאי, רק רצית הוכחה."

"ובכן, לשנה הראשונה, אני רוצה שישה מיליון."

"שישה מיליון. יהיה כך," אמר דנגלר וכמעט נחנק.

"אם אהיה זקוק ליותר, אודיע," אמר מונטה־כריסטו. "אבל אינני מתכוון להישאר

בצרפת יותר משנה. אני מבקש ממך להביא מחר לביתי חמש מאות אלף פרנק, עד הצהריים. אם לא אהיה בבית, אשאיר קבלה אצל הסוכן שלי."

"הכסף יהיה אצלך מחר בשעה עשר בבוקר אדוני הרוזן," אמר דנגלר. "בזהב, בשטרות, או בכסף?"

"חצי בזהב וחצי בשטרות, בבקשה." אמר הרוזן וקם ממקומו.

"אדוני הרוזן," אמר דנגלר, "חשבתי שאני יודע הכול על כל בעלי ההון הגדולים באירופה, אבל רכושך נעלם ממני. התעשרת לא מזמן?"

"להיפך," ענה מונטה־כריסטו. "יש לנו אוצר משפחתי שאחד מאבות אבותי אסר עלינו בצוואתו לגעת בו, ושהריבית הגדילה אותו מאוד. רק לפני כמה שנים פג תוקף האיסור."

"ראיתי שהסתכלת בתמונות," אמר דנגלר. "הרשה נא לי להראות לך את הגלריה שלי. כל התמונות שברשותי עתיקות, של אמנים מפורסמים, וכולן מקוריות. אינני אוהב את הציירים בני דורנו."

"אתה צודק, אדוני. יש להם מגרעת אחת גדולה, לא הספיק להם הזמן להיות עתיקים."

"האם תרשה לי להראות לך פסלים של גדולי הפַּסלים, כולם מחוץ לארץ? אינני מעריך את האמנים הצרפתים."

"זאת זכותך, אדוני, הרי הם בני מולדתך."

"לגלריה אביא אותך אחרי שנכיר יותר זה את זה, והיום אסתפק בכך שאציג אותך, אם תרשה לי, לפני הבארונית דנגלר. הרי לקוח כמוך הוא כמעט אחד מהמשפחה."

דנגלר צילצל. משרת במדי שרד נכנס.

"הגברת הבארונית בחדריה?" שאל דנגלר.

"כן, אדוני הבארון," השיב השרת.

"לבדה?"

"לא, לא לבדה."

"מותר לי להציג אותך בנוכחותו של אורח, אדוני הרוזן?" שאל דנגלר.

מונטה־כריסטו הסכים.

"ומי אצל הגברת? מר דֶבְרֶה?" שאל דנגלר.

"כן, אדוני הבארון," השיב השרת.

"מר דֶבְרֶה, המזכיר הפרטי של שר הפנים, הוא מכר ותיק שלנו," אמר דנגלר למונטה־כריסטו. "אשתי היא בת למשפחת סֶרְבְּיֶיר, ומי שהיתה אלמנתו של המרקיז דֶה נַרְגוֹן."

"כבר פגשתי את מר לוסיין דֶבְרֶה," אמר מונטה־כריסטו.

"היכן?"

"בביתו של מר דה־מורסף."

"אתה מכיר את המשנה־לרוזן?"
"נפגשנו ברומא, בימי הקרנבל."
"הו," קרא דנגלר, "שמעתי משהו על הרפתקה עם פושעים וגנבים, בתוך חורבות."
"הבארונית מחכה לאדונים," הודיע המשרת.
"הרשה לי," אמר דנגלר באדיבות.
"אחריך," אמר מונטה־כריסטו.

47

צֶמֶד סוּסִים אֲפֹרִים נְקוּדִים לָבָן

מרת דנגלר חיכתה להם בחדר בעל שמונה פינות, מרופד בסטין ורוד עם מלמלה מהודו, ובו כורסאות עץ מוזהב, ותמונות כפריות בסגנון בּוּשֶׁה*, ציורי פסטל נאים, דומים למדליונים. היה זה החדר היחיד בבית שחמק מהתכנון של האדריכל ששכר דנגלר, אוהב הריהוט בסגנון עתיק. דנגלר לא אהב את החדר הגנדרני הזה, והגברת אסרה עליו להיכנס אליו בלי אורח. היא היתה מקבלת את בעלה בסבר פנים יפות או בזעף, לפי יחסה לאורח.

גברת דנגלר, עדיין יפהפיה אף שכבר מלאו לה שלושים ושש שנים, ישבה ליד פסנתר יפה, ודברה ישב ליד שולחן התפירה שלה והביט באלבום התמונות.

לוסיין דברה כבר סיפר לבארונית על הרוזן ממונטה־כריסטו שהרשים אותו בסעודת־הצהריים אצל אלברט דה־מורסף, והיא היתה סקרנית. לפיכך קיבלה את בעלה בחיוך, שלא כרגיל.

"גבירתי הרוזנת," אמר דנגלר. "הרשי לי להציג לפניך את הרוזן ממונטה־כריסטו, שבא מרומא עם מכתבי־המלצה חמים מאוד. בכוונתו לשהות בפאריס שנה ולבזבז שישה מיליון פרנק, ופירוש הדבר הרבה נשפים, ארוחות צהריים וסעודות־חצות, ואני מקווה שהרוזן לא ישכח אותנו במסיבותיו, כשם שאנו לא נשכח אותו בחגיגותינו הצנועות."

הבארונית העיפה באורח מבט חטוף שהביע התעניינות.

"מתי הגעתי לפאריס, אדוני?" שאלה.

"אתמול בבוקר, גבירתי."

"מספרים שבאת מקצה העולם."

"מקַדִיקְס הפעם, גבירתי."

"באת בעונה זוועתית. פאריס איומה בקיץ, אין נשפים, אין מסיבות, האופרה האיטלקית בלונדון, האופרה הצרפתית בכל מקום רק לא בפאריס, ותיאטרון הקוֹמֵידִי פְרַנְסֵז נעלם. נשארו רק כמה מירוצי סוסים עלובים. האם תשתתף במירוצים האלה אדוני הרוזן?"

"אעשה כל מה שנהוג לעשות בפאריס, אם מישהו ידריך אותי במנהגי צרפת."

"אתה אוהב סוסים, אדוני הרוזן?"

* מן הגדולים בציירי צרפת במאה השמונה עשרה. צייר פסטורלות.

"חלק מחיי ביליתי במזרח, ובני המזרח, כידוע, מעריכים שני דברים בלבד בעולם הזה, אצילות של סוסים ויופי של נשים."

"אדוני הרוזן," אמרה הבארונית, "למען הנימוס, היה עליך לציין את הנשים לפני הסוסים."

"את רואה, גבירתי, שצדקתי כשאמרתי שאני זקוק למדריך," ענה הרוזן.

החדרנית נכנסה ולחשה כמה מלים באוזן גבירתה, וזו החווירה.

"לא ייתכן!" קראה.

"זאת האמת, גבירתי," השיבה החדרנית.

גברת דַנְגְלָר פנתה אל בעלה.

"זה נכון, אדוני?"

"מה, גבירתי?" שאל דנגלר בבהלה.

"היא מספרת שהרַכָּב לא מצא את הסוסים שלי באורווה, כשבא לרתום אותם למרכבה. מה פירוש הדבר, אני שואלת אותך?"

"גבירתי, הקשיבי," אמר דנגלר.

"אני מטה אוזן, אדוני, וסקרנית מאוד לדעת מה תאמר. האדונים האלה ישפטו בינינו. אספר להם במה מדובר. למר דנגלר יש עשרה סוסים באורוותו, ושניים מהם שייכים רק לי, סוסים מקסימים, היפים ביותר בפאריס. אתה מכיר אותם, מר דֶבְרֶה, האפורים עם הנקודות הלבנות! דווקא ברגע שהגברת דה־וילפור שאלה ממני מרכבה, ואני הבטחתי לה את המרכבה, כדי שתטייל בה מחר ביער בּוּלוֹן, נעלמו הסוסים. אדון דנגלר בוודאי הצליח להרוויח עליהם כמה אלפי פרנקים. בוודאי הוא מכר אותם, ספסר בן ספסרים!"

"גבירתי," אמר דנגלר, "הסוסים האלה היו מסוכנים. בקושי מלאו להם ארבע שנים, והם גרמו לי חרדה נוראה לגורלך."

"אדון נכבד, אתה יודע שהרַכָּב שלי הוא המעולה ביותר בפאריס. ואולי מכרת אותו יחד עם סוסים?"

"אשתי היקרה, אקנה לך סוסים דומים, עוד יותר יפים, ונוחים לרכיבה."

הבארונית משכה בכתפיה בבוז.

דנגלר עשה את עצמו כלא רואה את התנועה הזאת, האופיינית לחיי משפחה, ואמר:

"אני מצטער שלא הכרתי אותך קודם, אדוני הרוזן. אתה מארגן את משק ביתך?"

"כן," השיב הרוזן.

"הייתי מציע לך את הסוסים האלה. מכרתי אותם כמעט בחינם, רציתי להיפטר מהם. אלה סוסים שמתאימים לצעירים."

"אני מודה לך," השיב הרוזן. "אבל הבוקר קניתי סוסים טובים למדי, ולא יקרים. ראה אותם, מר דֶבְרֶה, הרי אתה אוהב סוסים."

דברה ניגש לחלון ודנגלר ניגש אל אשתו.

"גבירתי," לחש לה, "קיבלתי מחיר עצום בעד הסוסים. אינני יודע מי המטורף ששלח

אלי הבוקר את הסוכן שלו, אבל הרווחתי שישה־עשר אלף פרנק בעסק הזה! אל תכעסי, אתן לך ארבעת אלפים ולאז׳ני אלפיים.״

מרת דנגלר הצניחה עליו מבט של בוז מוחץ.

״אלוהים!״ צעק דֶבְרֶה.

״מה קרה?״ שאלה הבארונית.

״אם אינני טועה אלה הסוסים שלך. הם רתומים למרכבה של הרוזן!״

״הסוסים האפורים הנקודים לבן!״ צעקה גברת דנגלר והסתערה על החלון. ״הסוסים שלי!״

״לא ייתכן,״ אמר מונטה־כריסטו בפנים תמהים.

״לא ייאמן,״ מילמל הבנקאי.

הבארונית לחשה משהו לאוזנו של דֶבְרֶה, והוא ניגש אל מונטה־כריסטו.

״הבארונית שואלת, בכמה מכר לך בעלה את הזוג?״

״אינני יודע בדיוק,״ השיב הרוזן, ״זאת הפתעה שהכין לי הסוכן. נדמה לי שהם עלו כשלושים אלף פרנק.״

דנגלר התכונן לסערה, ודֶבְרֶה מצא תירוץ להסתלק. מונטה־כריסטו הסתלק גם הוא, והשאיר את הבארון כטרף לאשתו.

יפה, יפה, אמר בליבו. אני מחזיק בידי את שלוות המשפחה. חבל שלא הוצגתי לפני העלמה אז׳ני. אבל לכול זמן.

אחרי שעתיים קיבלה ממנו מרת דנגלר מכתב חביב: אין הוא רוצה להתחיל את דרכו בפאריס במעשה לא נאה, והוא מפציר בה לקבל בחזרה את סוסיה. עם האיגרת הגיעו הסוסים, עם רתמתם הישנה, שהרוזן קישט אותה ביהלומים. גם דנגלר קיבל מכתב. מונטה־כריסטו ביקש ממנו סליחה על נימוסיו המזרחיים והציע לו כגבר אל גבר, לא לשים לב לשגעונות של הבארונית.

בערב נסעו הרוזן ועלי לאוטיי.

״עלי,״ אמר הרוזן למשרתו למחרת, ״סיפרת לי על זריזותך בהטלת פלצור.״*

עלי הניע בראשו.

״אתה יכול לעצור שור במרוצתו?״

תנועת ראש.

״נמר?״

תנועת ראש.

״אריה?״

עלי עשה תנועה של זורק פלצור והשמיע שאגה.

״וזוג סוסים בדהירתם?״

* לָסו.

עלי חייך.

"בעוד זמן קצר תעבור כאן כרכרה עם סוסים אפורים נקודים בלבן, הסוסים שהיו שלי אתמול. אתה תבלום אותם ליד ביתי."

עלי ירד לרחוב ושירטט קו לפני השער, והרוזן טפח על שכמו.

בשעה חמש נשמע מרחוק משק גלגלי מרכבה שהתקרב במהירות, ומיד נראתה הכרכרה. הרכב ניסה לשווא לבלום את הסוסים המשתוללים. בתוך הכרכרה ישבו חבוקים אשה צעירה וילד כבן שבע או שמונה, משותק מפחד. העוברים והשבים צרחו. עלי הניח את מקטרתו, הוציא מכיסו את הפלצור וזרק אותו. שלוש פעמים נכרך החבל סביב רגליו הקדמיות של הסוס השמאלי. הוא צנח על היצול שנשבר, וגם הסוס השני נעצר. הרכב קפץ אל מחוץ למרכבה ועלי תפס בנחיריו של הסוס העומד והכריח אותו להשתטח ליד בן־זוגו, בצהלות כאב. כל זה קרה כהרף עין. ברגע שפתח הרכב את הדלתות זינקו מהבית מונטה־כריסטו וכמה משרתים, והוציאו מן הכרכרה את הגברת ואת בנה. מונטה־כריסטו נשא את שניהם אל הטרקלין והשכיב אותם על הספה.

"אל תפחדי, גבירתי, ניצלת," אמר לה.

האשה הראתה על בנה, ששכב מתעלף.

"אל תחששי," הרגיע אותה הרוזן שוב. "הוא מתעלף רק מפחד."

"אדוני," צעקה האם. "ראה כמה חיוור הוא! בני, בני, אדוארד שלי! אדוני, קרא נא לרופא. את כל הוני אתן למי שיחזיר לי את בני!"

מונטה־כריסטו הרגיע אותה בתנועת יד, פתח תיבה, הוציא ממנה צלוחית זהב ובה נוזל אדום כדם, וטיפטף טיפה אחת על שפתי הילד, וזה פקח את עיניו.

לשמחת האם לא היה גבול. "היכן אני?" שאלה. "למי אני חייבת תודה?"

"את בביתו של האדם המאושר ביותר בעולם, מפני שעלה בידו למנוע ממך צער."

"בכול אשמה סקרנותי," אמרה האשה. "כל פאריס דיברה על הסוסים של גברת דַנְגְלַר, ורציתי לנסות אותם. זה היה שיגעון."

"הייתכן?" קרא הרוזן כמופתע. "אלה הסוסים של הבארונית?"

"כן, אדוני. אתה מכיר אותה?"

"גברת דנגלר?... כן, היה לי הכבוד. אני שמח על שהצלתי אותך מן הסכנה, הרי היתה זאת אשמתי. אתמול קניתי את הסוסים מן הבארון, אבל הבארונית כל־כך הצטערה על מכירתם עד שהחזרתי לה אותם במתנה."

"אתה הרוזן ממונטה־כריסטו! הֶרְמִינִי סיפרה לי עליך אתמול."

"כן, גבירתי."

"אני הֶלוֹאִיז דה־וילפור."

הרוזן נראה כאדם השומע את השם הזה בפעם הראשונה.

"אדון דה־וילפור יודה לך מאוד," אמרה לואיז. "הצלת את חיי אשתו ובנו. לולא המשרת שלך, היינו שנינו מתים. אני מקווה שתרשה לי לגמול לו כראוי."

"גבירתי, אל נא תשחיתי את עלי," השיב מונטה־כריסטו. "אינני רוצה שירכוש הרגלים לא טובים. עלי הוא עבדי, וכשהציל אותך עשה את חובתו. חובתו לשרת אותי."

"הוא סיכן את חייו!" קרא הגברת וילפור.

"אני הצלתי את חייו, גבורתי," השיב מונטה־כריסטו, "והוא חייב לי אותם."

מרת דה־וילפור השתתקה, והרוזן התבונן בילד שאמו כיסתה אותו בנשיקות. היה זה ילד קטן, צנום ולבן עור, שיערו שחור ושופע ועיניו רעות וערמומיות. פיו רחב ושפתיו דקות. הוא ניער מעליו את ידה של אמו, ניגש לתיבה של הרוזן, פתח אותה וחלץ את הפקקים מכל המבחנות.

"אל תיגע באלה, ילדי," אמר הרוזן. "אחדים מהשיקויים האלה מסוכנים לא רק למי ששותה אותם אלא גם למי שמריח אותם."

גברת וילפור החווירה ומשכה אליה את בנה, אחר־כך נעצה בתיבה מבט קצר מלא הבעה.

עלי נכנס לחדר וגברת דה־וילפור אמרה:

"אדוארד, המשרת טוב הלב הזה סיכן את חייו כדי לבלום את הסוסים. אמור לו תודה. לולא הוא היינו שנינו מתים."

הנער ניפח את שפתיו, הפנה את ראשו ואמר: "הוא כל־כך מכוער!"

הרוזן חייך, כאילו ענה הנער על ציפיותיו. האם גערה בבנה בסלחנות, שלא היתה מביישת את ז'אן ז'אק רוסו.*

"עלי," אמר הרוזן בערבית, "הגברת ביקשה מבנה להודות לך על הצלת חיי שניהם, והילד ענה שאתה מכוער מדי."

עלי סקר את הילד בלי הבעה, ורק מרטט קל בנחיריו למד מונטה־כריסטו שהוא נפגע עד עומק נשמתו.

"אדוני," אמרה מרת דה־וילפור. "זה בית מגוריך?"

"לא, גבירתי," ענה הרוזן, "זאת דירה ארעית שרכשתי. אני גר בשאנז אליזה מספר שלושים. נתתי הוראה לרתום את הסוסים לכרכרה שלי. עלי, הבחור המכוער," הוא חייך אל הילד, "יוביל אתכם הביתה. הכרכרה שלכם תישאר כאן ואנחנו נתקן אותה, ונחזיר אותה לגברת דנגלר."

"אינני מעזה לחזור עם אותם הסוסים," אמרה גברת דה־וילפור.

"אל תדאגי, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו, "תחת ידו של עלי הם יתנהגו כמו כבשים."

עלי ניגש אל הסוסים שהוקמו על רגליהם, ובספוג טבול בחומץ שיפשף את נחיריהם ורקותיהם שהיו מכוסים זיעה וקצף. הם נשפו בקול ורעדו כאחוזי קדחת. אחר־כך רתם אותם עלי לדו־מושבית של הרוזן, החזיק במושכות, טיפס אל מושבו, ולתדהמת

* מגדולי הסופרים והוגי הדעות במאה השמונה־עשרה בצרפת. ספרו "אמיל" נחשב כמדריך לפדגוגיה.

העוברים ושבים, שראו קודם את הסוסים בדהרתם המטורפת, צעדו עתה שני האפורים הנקודים לבן באיטיות רבה, ועלי נאלץ לדרבן אותם בשוט. עברו שעתיים עד שחזרה גברת דה־וילפור לביתה.

כשנחה מהתרגשותה כתבה למרת דנגלר את המכתב הזה:

"הֶרְמִינִי היקרה,

זה עתה ניצלתי בנס עם בני. הציל אותנו הרוזן ממונטה־כריסטו שעליו שוחחנו כל־כך הרבה אמש. את שיבחת אותו בהתלהבות רבה. כיום נדמה לי שההתלהבות לא היתה מספקת. סוסייך השתוללו, ואנחנו, אני ואדוארד שלי, ודאי היינו מתנפצים לרסיסים אל איזה עץ או אל אבן, לולא עצר את הסוסים, ערבי, כושי או נובי, על כל פנים איש שחור, משרתו של הרוזן. הוא סיכן את חייו, ובנס לא נשברו עצמותיו. הרוזן הביא אותנו לביתו, ושם השיב את אדוארד לחיים והחזיר אותנו לביתנו בכרכרה שלו. את הכרכרה שלך ואת סוסיך ישלח אליך מחר. את סוסיך לא תכירי. הם המומים, כאילו אינם יכולים לסלוח לעצמם על כניעתם לאדם השחור. הרוזן ביקש ממני לומר לך ששני ימי מנוחה על מצע קש ושיבולת שועל יחזירו אותם לכושרם.

"אינני מודה לך על הטיול, אבל גם אינני שומרת לך טינה. הרי הודות לשגעון־הסוסים שלך הכרתי את הרוזן ממונטה־כריסטו, והוא מסקרן ומעניין אותי כל־כך עד שאני מוכנה לצאת שוב לטיול ביער בולון עם סוסיך ובלבד שאכיר אותו יותר.

"אדוארד התנהג באומץ לב. הוא התעלף אבל לא צעק ולא שפך דמעה. תאמרי לי שאהבתי אליו מסנוורת אותי, אבל אני יודעת שיש נשמה של ברזל בגוף העדין הזה.

"ולנטין שלנו מוסרת שלום לאז'ני היקרה, ואני מְבָרכת אותך מכל לבבי.

אֶלוּאִיז דה־וילפור.

"נ.ב. עזרי נא לי להיפגש שוב עם הרוזן ממונטה־כריסטו. אני מוכרחה להיפגש איתו שוב. השפעתי על מר וילפור שילך לבקר אצלו, ואני מקווה שהוא יבוא אלינו לביקור גומלין."

האירוע באוֹטֵיי היה לנושא כל השיחות בטרקליני פאריס; אלברט סיפר את הסיפור לאמו, שָטוֹ־רֶנוֹ סיפר אותו במועדון הסייסים ודברה בלשכת השר, ובושם הקדיש לרוזן עשרים שורות במדור "זוטות" בעיתונו, ותיאר אותו כגיבור.

ארון דה־וילפור לבש את חליפתו השחורה, שם על ידיו את כסיותיו הלבנות, ובלבוש מהודר זה טיפס לכרכרתו שנעצרה באותו ערב ליד הבית מספר שלושים בשַאנְז אֶלִיזֶה.

48
הַשְׁקָפַת עוֹלָם

אילו חי הרוזן ממונטה־כריסטו זמן ממושך למדי בעולם הפאריסאי היה יודע להעריך את המעשה הזה של מר וילפור, המשפטן הבכיר. היו לו מהלכים בחצר המלכות, גם אצל משפחת המלוכה הנוכחית וגם אצל הקודמת, וקשרים עם כל מימשל, רודני, מתון או שמרני. הוא נחשב לאדם ממולח, מאלה שמעולם לא עשו צעד פוליטי מוטעה. רבים שנאו אותו, מעטים הגנו עליו בלהט, ואף אחד לא אהב אותו. טרקלין ביתו, שחי בזכותו של אשתו הצעירה ובתו בת השמונה־עשרה (מאשתו הראשונה), היה אחד הטרקלינים הפאריסאים ששוררים בהם פולחן המסורת והדת וגינוני הנימוס, יחד עם נאמנות מוחלטת לשלטון, בוז לכל אידיאולוגיה ושנאה עמוקה להוגי הדעות. יחסיו של וילפור עם חצר המלוכה הישנה, שתמיד דיבר עליה ביראת כבוד, היקנו לו כבוד בחצר המלכות החדשה. הוא ידע דברים רבים, לכן התחשבו תמיד בדעתו ואפילו שאלו לא פעם בעצתו. אולי לא כאלה היו פני הדברים אילו יכלו להיפטר ממנו, אולם וילפור שלט במצודה שאי־אפשר לכבוש אותה: תפקידו, התובע המלכותי. על תפקיד זה היה מוכן לוותר רק תמורת בחירתו לציר באסיפה הלאומית, מטעם מפלגת האופוזיציה.

הוא היה ממעט בביקורים, באמתלה שהוא עסוק מאוד. לידידיו היה נותן חסות, ליריביו היה יריב חרישי אבל עקשני, ובעיני הבלתי־מעורבים היה סמל החוק, יהיר ואטום, בעל מבט עמום או חודר, לפי העניין. ארבע המהפכות בנו אותו. הוא נחשב לאדם חסר סקרנות. כל שנה היה עורך נשף בביתו אבל מופיע בו רק כרבע שעה, ארבעים וחמש דקות פחות מהופעת המלך בנשפי המלכות. מעולם לא ראו אותו בתיאטראות ובאולמות הקונצרטים: לעיתים נדירות היה מזמין אנשים למשחק קלפים בביתו, והיה בוחר היטב את האורחים לפי מעמדם: תמיד היו אלה שגריר, ארכי־הגמון, נסיך, נשיא חברה ודוכסית אלמנה.

החדרן הודיע למונטה־כריסטו על ביקורו של מר וילפור, והתובע המלכותי נכנס לחדר בצעדים מדודים, כאילו נכנס לבית־הדין. היה זה אותו – ליתר דיוק – המשכו של ממלא־מקום התובע המלכותי ממַרְסֵיי, אבל בעבר היה דק גזרה ועתה היה רזה; אז היה חיוור ועתה היה בעל עור צהבהב. עיניו, שהיו אז שקועות נעשו חלולות, ומשקפיו בעלי מסגרת הזהב נראו כחלק מפניו. הוא היה לבוש שחורים ורק עניבתו היתה לבנה, וסרט דק ואדמדם הגיח בצניעות מלולאת־הבגד, סרט שנראה כפס של דם מצוייר במיכחול.

"אדון נכבד," נבח וילפור בנעימה של נאום בבית־המשפט. "אני ממלא את חובתי ומודה לך על החסד שעשית אתמול עם אשתי ובני."

"אדון נכבד," השיב לו הרוזן, גם הוא בטון רשמי. "מאושר אני מאוד על שעלה בידי להשיב בן לאמו, שהרי רגש האימהות הוא הקדוש שברגשות. לכן אתה פטור, אדון נכבד, מלמלא חובתך, שהרי הכול יודעים שמר וילפור אינו מפזר שבחים. אך ככל שתהיה הכרת תודתך יקרה, אין היא משתווה לשמחתי."

וילפור נדהם, כחייל החש במכה מתחת לשריון. הוא העיף מבט בחדר וראה מפה גיאוגרפית שמונטה־כריסטו עיין בה לפני שניכנס.

"אתה מתעניין בגיאוגרפיה, אדוני?" שאל. "זה עיסוק מתאים לאדם כמוך, שראה יותר ארצות מאלה שמשורטטות באטלס הזה."

"כן, אדוני," השיב הרוזן. "אני מתבונן במין האנושי כולו, ואילו אתה מתבונן יום יום בחריגים. ואני מניח שקל להקיש מן הכלל אל הפרט יותר מאשר להקיש מהפרט אל הכלל. שב בבקשה."

הוא הורה בידו על הכורסה.

"הו! אתה מתפלסף," אמר וילפור לאחר דומיה קלה, כאתלט האוסף כוח מול יריב נוקשה. "אילו היה לי פנאי גם אני הייתי מחפש עיסוק פחות מעציב משלי."

"האם אתה סבור כי מה שאתה עושה אכן ראוי לשמו?" שאל מונטה־כריסטו.

"אדוני," השיב וילפור, "שהית הרבה בארצות המזרח, לכן בוודאי אינך יודע כמה זהירים ומחמירים צרכי הצדק במקומותינו."

"אדרבא," אמר מונטה־כריסטו. "גם בארצות המזרח התעניינתי בצדק, והשוויתי את הצדק המשפטי לצדק הטבעי. עלי לומר לך, אדוני, שהגעתי למסקנה שהחוק הפרימיטיבי, עין תחת עין, שן תחת שן, רצוי יותר לאלוהים."

"אילו אימצנו את החוק הזה, אדוני," השיב התובע המלכותי, "היינו אנחנו, השופטים, מחוסרי עבודה, כדבריך, אבל כיום קיימים החוקים המסובכים שלנו, וכדי ללמוד אותם אנחנו מבזבזים שנים רבות."

"למדתי את החוק הצרפתי וגם את חוקי האנגלים, התורכים, היפאנים וההודים," אמר מונטה־כריסטו.

"לשם מה?" שאל וילפור.

מונטה־כריסטו חייך.

"נראה לי שאתה מכיר רק את נושאי הדרגה שרים ומלכים מינו אותם, לא את בני־האדם שאלוהים הטיל עליהם למלא שליחות ללא מינוי כזה," אמר הרוזן.

"ואתה חושב את עצמך לשליח אלוהים?" שאל וילפור בתמהון ועלה על דעתו שהוא בא לביתו של מטורף.

"מדוע לא?" ענה מונטה־כריסטו בקרירות.

"סלח נא לי, אדוני," אמר וילפור. "אנו אנשי מעשה, אצלנו לא נהוג שאדם בעל

רכוש עצום – שים לב, אני מדבר על־פי השמועות – לא נהוג שמיוחסים ועתירי הון יבזבזו את זמנם בהזיות פילוסופיות, כמו חסרי הרכוש."

"האם מעולם לא פגשת מישהו שחורג מן הנהוג?" שאל מונטה־כריסטו.

"אדוני," אמר וילפור, "מעולם לא נפגשתי עם אדם שמדבר כמוך."

"מפני שהגבלת את עצמך לחברה מסויימת ולא העזת לחדור לעולמות שאלוהים איכלס אותם ביצורים חריגים."

"שאתה אחד מהם?"

"כן, אדוני. בעולם יש גבולות בין מדינות, הרים ונחלים, או שוני במנהגים ובשפה. ממלכתי היא כל העולם. אינני לא איטלקי, לא צרפתי, לא הודי, לא אמריקאי ולא ספרדי. חסר מולדת אני. אין מדינה שיכולה לטעון כי בה נולדתי, ורק אלוהים לבדו ידע באיזה חבל ארץ אמות. כל המנהגים מנהגי, וכל השפות שפתי. אתה סבור שאני צרפתי, מפני שאני מדבר צרפתית רהוטה כמוך, ועָלִי שלי סבור שאני ערבי; בֶּרטוּצְ'יוֹ, הסוכן שלי, סבור שאני איטלקי מרומא, ושפחתי הַיְידֶה סבורה שאני יווני. אינני מבקש את חסותה של ממשלה כלשהי, ואינני מכיר בשום אדם כבן עמי. הקשיים של השליטים והמכשולים המונחים בדרכם של החלשים אינם מעכבים בעדי ואינם משתקים אותי. רק שני יריבים יש לי, המרחק והזמן, ואני אנצח אותם הודות לעקשנותי. יריבי השלישי, הנורא יותר, הוא המוות. רק הוא עשוי לעצור אותי לפני שאשיג את מטרתי. את כל השאר חישבתי. כל זמן שאני בחיים אשאר מה שאני. לכן אני אומר לך דברים שלא שמעת מפי המלכים, הזקוקים לך, ומפי שאר האנשים, הפוחדים מפניך. מי אינו אומר לעצמו, אולי אהיה זקוק יום אחד לתובע המלכותי?"

"גם אתה, אדוני, חי עכשו בצרפת וכפוף לחוקיה."

"לפני שאני מגיע לארץ כלשהי אני חוקר את עברם של כל האנשים שאולי אהיה זקוק להם או שיהיה עלי לחשוש מפניהם, ואני מכיר אותם יותר משהם מכירים את עצמם. גם לתובע המלכותי, יהיה מי שיהיה, אני יכול לגרום מבוכה."

"אתה מתכוון לומר," אמר וילפור בהיסוס, "שכל אדם עלול לשגות?"

"לשגות או לפשוע," השיב מונטה־כריסטו באדישות.

"ורק אתה, מכל היצורים שאינך מכיר בהם כאחים לגזע, רק אתה מושלם?"

"לא מושלם," השיב הרוזן, "אבל נפסיק את השיחה, אדוני, אם אינה לפי רוחך. אתה אינך מאיים עלי בצדק שלך, ואני אינני מאיים עליך בראייתי החודרת."

"לא אדוני," אמר וילפור בחיפזון, מפני שלא רצה להיראות כמוּבָס, "הרי אנחנו מתפלספים. נדמה לי שאתה נגוע בחטא הגאווה. אתה רואה את עצמך כעליון אבל מעליך האל."

"מעל כולנו, אדוני," השיב מונטה־כריסטו.

"אדוני הרוזן," אמר וילפור לאיש שיחו, שעד עתה פנה אליו רק בתואר אדון, "יש לך בוודאי איזו שאיפה?"

"יש לי, אדוני."

"מהי?"

"כמו את כל בני התמותה פיתה השטן גם אותי, העלה אותי אל ההר הגבוה ביותר, הראה לי ממנו את כל העולם ואמר לי, כמו שאמר לפנים לישו: 'ילוד אשה, במה אתה בוחר, ואתן לך כדי שתשתחווה לפני?' עניתי לו: 'שמעתי סיפורים על ההשגחה העליונה אבל מעולם לא ראיתי משהו דומה לה, וסבור אני שאין היא קיימת. אני רוצה להיות ההשגחה העליונה, מפני שאין דבר יפה משכר ועונש.' השטן הרכין את ראשו ונאנח: 'אתה טועה,' אמר, 'ההשגחה אכן קיימת, אך דרכיה נסתרות; ואני אמנה אותך לאחד מסוכניה.' כרתנו את הברית. אולי אאבד בגללה את נשמתי, אבל איזו חשיבות יש לה? אילו עמדתי שוב מול הברירה הייתי כורת שוב את הברית הזאת."

וילפור הביט במונטה־כריסטו בהשתוממות ושאל:

"אדוני הרוזן, יש לך קרובים?"

"לא, ערירי אני."

"ואתה פוחד רק מן המוות?"

"אינני פוחד ממנו, אבל הוא לבדו עשוי לעכב בעדי."

"ומהזיקנה?"

"אני אמלא את משימתי לפני שאזדקן."

"ומהטירוף?"

"פעמיים כמעט השתבשה דעתי," אמר מונטה־כריסטו. "זה לא יקרה לי שוב."

"אדוני," אמר וילפור. "לא רק המוות, הזיקנה והטירוף מפחידים, אלא גם שבץ־המוח. ברק מכה אותך, גופך נשאר והנפש איננה. בוא נא לבקר בביתי, שם נמשיך בשיחה, ואני אציג לפניך את אבי מר נוּאַרְטְיֶה, שהיה אחד המהפכנים הנלהבים במהפכה הגדולה. גם הוא ראה את עצמו כאחד משליחי הגורל, והינה נקרע אחד מנימי הדם שבמוחו, והכול היה כלא היה. בערב היה מהפכן ותיק, סנטור ותיק, איש מחתרת ותיק הלועג לגליוטינה, לתותח ולפגיון, משחק במהפכות, רואה את צרפת כלוח שחמט, ולמחרת בבוקר והינה הוא ישיש משותק, תלוי בכול בחלשה שבבני הבית, בנכדתו וַלַנְטִין."

"התופעה הזאת איננה זרה לי," אמר מונטה־כריסטו. "למדתי קצת רפואה. לא פעם חיפשתי את הנשמה בתוך החומר. היא נשארה חסויה מעיני, אך לא מליבי. אני יודע שסבלו של אב עשוי לחולל שינויים בנשמתו של הבן. אבוא לביתך, כדי לחזות במראה המעציב את משפחתך."

"האל העניק לי פיצוי," אמר וילפור. "שני ילדי, וַלַנְטִין, בתי מנישואי הראשונים, ואדוארד, הילד שהצלת ממוות."

"ואיזו מסקנה אתה מסיק מהפיצוי הזה?" שאל מונטה־כריסטו.

"זאת המסקנה: אבי, שתאוותיו שלטו בו, עשה כמה שגיאות, מנוגדות לצדק, ואלוהים העניש רק אותו."

אילו היה וילפור יכול לשמוע את השאגה ששאג מונטה־כריסטו בליבו, היה בורח; אבל מונטה־כריסטו רק העלה חיוך קל על שפתיו.

"שלום לך, אדוני," אמר וילפור, שכבר קם ממקומו. "אני מעריך אותך מאוד, והערכתי תנעם לך, כך אני מקווה, כשתכיר אותי יותר, מפני שאין אני אדם רגיל. ודע שרכשת את ידידותה של מרת דה־וילפור לנצח."

הרוזן ליווה את וילפור רק עד הדלת, ושני משרתיו ליוו אותו אל הכרכרה ופתחו למענו את דלתה.

כשנעלמה הכרכרה מן העין חייך מונטה־כריסטו בעמל רב, ואמר בליבו:

שתיתי מכוס התרעלה. הגיע הזמן לחפש את התרופה. והוא משך בפעמון.

"אני עולה אל חדרי הגברת," אמר לעָלִי. "ואני מבקש שהמרכבה תהיה מוכנה בעוד חצי־שעה."

49

הַיְיִדֶה

מכריו הוותיקים־חדשים של הרוזן ממונטה־כריסטו, שהתגוררו ברחוב מֶלֶה, היו מקסימיליאן מורל, אחותו יוליה וגיסו עמנואל.

המחשבה על הביקור בביתם – קרן־האור היחידה מגן־העדן שהתגנבה לגיהנום אשר בו כלא הרוזן את עצמו מרצון – השרתה עליו שלווה אחרי ביקורו של וילפור, אבל השמחה לא יכלה לפלוש בבת־אחת לנשמתו הכואבת. הוא היה זקוק להכנה, והחליט לבקר קודם אצל היידה.

חדריה של היווניה הצעירה היו מרוהטים בסגנון המזרח. שטיחים תורכיים כיסו את הרצפה, בדי משי ורקמה כיסו את הקירות וליד כל הקירות עמדו ספות עם כרים. בחדר המרוחק, המעוגל, שהוא תקרת זכוכית, שכבה היידה על כרים של משי כחול שזור בחוטי־כסף, ועישנה נרגילה. היא לבשה בגדי אשה יווניה, לראשה חבשה כיפת זהב רקומה בפנינים ונטויה לצד אחד, ובצד האחר היתה שושנה אדומה נעוצה בשערותיה השחורות. עיניה הגדולות היו רכות כקטיפה, אפה ישר, שפתיה אדומות כאלמוגים ושיניה לבנות כפנינים.

מונטה־כריסטו שלח את החדרנית היווניה לבקש מהיידה רשות לבקר אצלה. היידה הורתה לחדרנית להסיט את הווילון התלוי על הדלת, התרוממה על מרפק היד שהחזיקה בנרגילה, הושיטה את ידה האחרת לרוזן וחייכה אליו.

"מדוע אתה מבקש רשות להיכנס לחדרי?" שאלה, "האם אינני שפחתך? האם אינך אדוני?"

"היידה," אמר הרוזן, "אנחנו בצרפת, ואת חופשיה. אם תרצי מותר לך לעזוב אותי."

"ומדוע אעזוב אותך?"

"כדי להכיר בני־אדם."

"אינני רוצה להכיר בני־אדם."

"אולי תפגשי בחור צעיר שימצא חן בעיניך."

"מימי לא ראיתי איש יפה ממך, ולא אהבתי איש, חוץ מאבי וממך."

"ילדה מסכנה," אמר הרוזן. "הרי רק אותנו הכרת."

"ולמה לי להכיר אחרים?"

"את זוכרת את אביך?"

"הוא כאן," השיבה הנערה בחיוך והניחה את ידיה על עיניה ועל ליבה.

"והיכן אני?" שאל מונטה־כריסטו.

"אתה בכל מקום."

מונטה־כריסטו נטל את ידה של היידה כדי לנשק לה, אך הנערה משכה את ידה והציעה לו את מצחה. "היידה," אמר מונטה־כריסטו. "את חופשיה. גברת לעצמך, מלכה. את יכולה ללבוש בגדי יווניה או לזרוק אותם, את יכולה להתגורר כאן או לעקור מכאן. תמיד תעמוד לרשותך מרכבה רתומה, ועלי ומִירְטוֹ ילוו אותך לכל מקום ויחכו לפקודותיך. רק דבר אחד אני מבקש ממך."

"אמור מהו."

"שמרי על סודך. אל תאמרי מלה לאיש על עברך ואל תגלי את שמות אביך ואמך."

"כבר אמרתי לך, אדוני, שלא אפגש עם אנשים."

"אולי לא תוכלי לקיים בפאריס את התנזרותך המזרחית. למדי את אורח החיים בארץ־הצפון, כשם שלמדת את אורחות החיים ברומא, בפירנצה, במילנו ובמדריד. יהיה זה לימוד מועיל, בין שתמשיכי לחיות כאן ובין שתשובי למזרח."

העלמה נשאה עיניה הגדולות אל הרוזן והשיבה:

"התכוונת לומר, בין שנישאר כאן ובין שנשוב למזרח, אדוני?"

"כן, ילדתי," השיב מונטה־כריסטו. "את יודעת כי לא אני הוא שאעזבך. לא העץ עוזב את הפרח, אלא הפרח עוזב את העץ."

"לעולם לא אעזוב אותך, אדוני," השיבה היידה. "לא אוכל לחיות בלעדיך."

"ילדה מסכנה, בעוד עשר שנים אהיה זקן, ואת תהיי במיטב שנותיך."

"לאבי היה זקן ארוך ולבן, וזה לא הפריע לי לאהוב אותו. אבי היה בן שישים, ונראה לי יָפֶה יותר מכל הצעירים."

"האם תסתגלי לחיים בפאריס?"

"האם אראה אותך?"

"כל יום."

"אם כן, מדוע אתה שואל?"

"אני חושש שתשתעממי."

"לא, אדוני. בבוקר אצפה לך, ובערב אזכור שבאת."

"אני אשתדל שלא תאבדי את נעוריך, אם את אוהבת אותי כאילו הייתי אביך, אני אוהב אותך כילדתי."

"אתה טועה, אדוני. אהבתי לאבי אינה דומה לאהבתי אליך. אבי מת ואני חיה אבל אם אתה תמות, אמות גם אני."

הרוזן הושיט לה את ידו והיא נשקה לה. כשיצא מחדרה לחש לעצמו את המלים שכתב המשורר פִּינְדָרוֹס:

"הנעורים הם פרח והאהבה הפרי... אשרי הקוטף שראה את הפרי הבשל."

המרכבה היתה מוכנה. הוא נכנס אליה והיא יצאה לדרך בדהרה.

50

מִשְׁפַּחַת מוֹרֶל

הבית מספר שבע ברחוב מֶלֶה, לבן ונאה, עמד בתוך חצר מלאה פרחים. השוער שפתח את הדלת היה קוקלס הזקן. הוא לא הכיר את האורח. עינו היחידה נחלשה מאוד בשנים האחרונות. בפטיסטין יצא מהכרכרה ושאל אם אדון וגברת הֶרְבּוֹ ומר מקסימיליאן מורל מסכימים לקבל את הרוזן ממונטה־כריסטו.

"הרוזן ממונטה־כריסטו!" קרא מורל בשמחה, מיהר לקראתו ולחץ את ידו. "אלף תודות לך, אדוני, על שקיימת את הבטחתך! בוא ואציג אותך לפני בני הבית. אין זה נאה שמשרת יודיע על אורח כמוך; אחותי בגינה, וגיסי קורא את עיתוניו."

אשה כבת עשרים וחמש זקפה את ראשה לשמע הצעדים. היא לבשה חלוק משי וגזמה שיח שושנים.

יוליה הקטנה היתה לגברת הרבו, כפי שניבא שליח החברה תומספון את פרנטש.

קריאה נתמלטה מפיה למראה האורח הזר, ומקסימיליאן פרץ בצחוק ואמר: "...יעי לעצמך, אחותי, הינה האדון הרוזן, שבא לפאריס לפני שלושה ימים."

"הו! אדוני, להביא אותך כך, ללא הכנה, זה מעשה בגידה של אח באחותו! פֶּנֶלוֹן! פֶּנֶלוֹן!"

הזקן שעדר את ערוגת שושני בֶּנְגַל נעץ את מעדרו באדמה והתקרב, מחזיק את כובעו בידו ומשתדל להסתיר את טבק־הלעיסה במעמקי לחייו. עורו השחום ומבטו הנועז העידו על מקצועו הקודם: ימאי. "קראת לי, העלמה יוליה?" שאל.

פֶּנֶלוֹן לא התרגל לקרוא לבתו של מר מורל "גברת הֶרְבּוֹ".

"פנלון," אמרה יוליה, "הודע נא למר עמנואל על האורח החביב. מקסימיליאן, הבא את הרוזן לחדר האורחים."

"אדוני הרוזן, הרשה נא לי להסתלק לכמה רגעים." ועוד לפני שקיבלה את הרשות נכנסה לבית בדלת צדדית.

"מורל היקר," אמר מונטה־כריסטו. "לצערי גרמתי מהומות במשפחתך."

"מה אתה סח," אמר מקסימיליאן בצחוק, "אינך מבין שהם מתלבשים לכבודך? הם ציפו לך."

"נדמה לי שיש לך משפחה מאושרת, אדוני," אמר הרוזן.

"הם צעירים, שמחים, אוהבים, ויש להם הכנסה של עשרים וחמישה אלף פרנק בשנה. נדמה להם שהם עשירים כמו רוטשילד."

"עשרים וחמישה אלף זה מעט," אמר מונטה־כריסטו בקול שחדר לליבו של מקסימיליאן, כקולו של אב אוהב. "מה מקצועו של גיסך? עורך־דין? רופא?"

"הוא היה איש עסקים וירש את עסקיו של אבי, שהוריש לכולנו חמש מאות אלף פרנק. אני ואחותי התחלקנו בירושה שווה בשווה. כשנשא אותה עמנואל לאשה לא היה לו כל רכוש חוץ מיושרו ותבונתו. שש שנים עבד עד שגם בידו היו מאתיים וחמישים אלף פרנק. זה היה היום ששניהם חיכו לו. 'יוליה,' אמר עמנואל, 'הנה הפרנקים האחרונים שקיבלתי מקוֹקֶלֶס, ויש לי מאתיים וחמישים אלף פרנק. האם תסכימי להסתפק מעתה במועט? אנחנו יכולים למכור את כל נכסינו למר דֶלוֹנֶה, בשלוש מאות אלף פרנק. מה דעתך?'

'דעתי כדעתך,' אמרה יוליה. 'איננו חייבים דבר לאיש. אנחנו יכולים לחסל את העסק. הבה נחסל אותו.'

"השעה היתה שלוש אחר הצהריים, ובשעה שלוש ורבע בא לקוח שביקש לבטח שתי אוניות, והיה מוכן לשלם חמישה־עשר אלף פרנק במזומן, רווח נקי.

'אדוני,' אמר לו עמנואל, 'פנה, בבקשה ממך, למר דֶלוֹנֶה. אנחנו פרשנו מן העסקים.'

'מתי?' שאל הלקוח המופתע.

'לפני רבע שעה.'

"כך, אדוני, יש לאחותי ולגיסי עשרים וחמישה אלף פרנק לשנה בלבד," אמר מקסימיליאן בחיוך.

עמנואל בא בבגדים נאים, הראה לאורח את הגינה ואחר־כך הביא אותו אל הבית.

ריח פרחים מילא את חדר־האורחים. יוליה, בבגדי חג ובתסרוקת גנדרנית (מיבצע שנמשך כעשר דקות) קיבלה את פניהם ליד הדלת. ציוץ של ציפורים נשמע מהכלוב. מונטה־כריסטו נאלם מרוב התרגשות, אחר־כך אמר:

"גבירתי, סלחי לי על התרגשותי, שבוודאי מפתיעה אותך. את מורגלת בשלווה ואושר, אבל בשבילי אושרם של בני־אדם הוא חוויה חדשה."

"אנחנו מאושרים מאוד, אדוני," ענתה האשה הצעירה, "אבל לפני כן סבלנו זמן רב, ואת האושר קנינו במחיר יקר."

סקרנות הצטיירה בפניו של הרוזן.

"זה סיפור משפחתי ארוך," אמר מקסימיליאן. "לא מעט סבל עבר עלינו."

"האם אלוהים פיצה אתכם על הסבל?" שאל מונטה־כריסטו.

"כן, אדוני הרוזן," השיבה יוליה. "אלוהים עשה למעננו מה שהוא עושה לנבחריו, שלח אלינו מלאך."

הרוזן השתעל כדי להסתיר את התרגשותו, קם ממקומו, התהלך בחדר, ונעצר ליד פעמון־בדולח שכיסה על ארנק מונח על כרית קטיפה שחורה. בארנק היו פיסת נייר ויהלום.

"זה היקר באוצרות משפחתנו," אמר לו מקסימיליאן.

"זה יהלום נאה," השיב מונטה־כריסטו.

"אחי אינו מתכוון לשוויה של האבן, אף שערכה כמאה אלף פרנק," אמרה יוליה. "ארנק זה היה שייך למלאך שעליו דיברנו."

"אינני רוצה להטרידכם בסקרנותי," אמר מונטה־כריסטו.

"להטריד? להיפך, אנחנו שמחים להזדמנות לדבר על כך. הרי אנחנו מציגים לראווה את הארנק. אנחנו רוצים לספר את הסיפור לכל העולם, כדי שאולי נעלה יום אחד על עקבותיו של האיש שהיטיב איתנו," אמר מקסימיליאן והרים את הפעמון. "הארנק הזה נגע בידו של אדם שהציל את אבי ממוות, ואת משפחתנו מפשיטת רגל, אדם שהודות לו אנו, הילדים שנדונו לחיי דלות ודמעות, שומעים כיום את התפעלותם של אנשים מאושרנו. המכתב הזה הציל את אבי מהתאבדות, ואת היהלום נתן המלאך כנדוניה לאחותי."

מונטה־כריסטו קרא את מכתבו של סינבד המלח, ושאל: "אינכם יודעים מיהו?"

"מעולם לא זכינו ללחוץ את ידו, ולא מפני שלא ביקשנו מאלוהים את החסד הזה," אמר מקסימיליאן.

"עדיין אני מקווה לנשק יום אחד את ידו," אמרה יוליה. "לפני ארבע שנים ביקר פֶּנֶלוֹן בטְרִיאֶסְטֶה; פנלון, אדוני הרוזן, הוא הימאי הזקן שראית בגינתנו. כיום הוא גנן. הוא ראה בטְרִיאֶסְטֶה, על הרציף, אנגלי שהתכונן לעלות על ספינת טיולים, והכיר בו את האיש שבא אל אבי בחמישה ביוני 1829, ושכתב לי את המכתב הזה בחמישה בספטמבר של אותה שנה. הוא היה בטוח שזה אותו אדם, אבל לא העז לגשת אליו."

"אנגלי," אמר מונטה־כריסטו, שנבהל מפני מבטיה של יוליה. "אנגלי אתם אומרים?"

"כן, היה זה אנגלי, שליח החברה תומפסון את פרנטש מרומא. לכן התרגשתי כשהזכרת, בביתו של מורסף, שהאדונים תומפסון ופרנטש הם הבנקאים שלך. הדברים קרו בשנת 1829. אולי היכרת את האנגלי?"

"לא אמרת לי שתומפסון את פרנטש הכחישה את כל הסיפור? שאל מונטה־כריסטו.

"נכון, היא הכחישה."

"אולי היה האנגלי הזה חייב טובה לאביך, ונקט בתחבולה זו כדי לשלם לו כגמולו?"

"הכול אפשרי, אדוני, אפילו נס."

"מה שמו?" שאל מונטה־כריסטו.

"הוא לא מסר שם," השיבה יוליה ונעצה ברוזן מבט בוחן. "רק את השם סינבד המלח."

"זה לא שם אלא כינוי," אמר מונטה־כריסטו. הוא חש שיוליה מנסה לקלוט כמה נימות בקולו, והמשיך: "אימרו לי, האם אין זה אדם שקומתו כקומתי לערך, אולי יותר גבוה, רזה יותר, זקוף ונוקשה, מכופתר ומעונב ומחזיק תמיד עפרון בידו?"

"אתה מכיר אותו!" קראה יוליה בעיניים נוצצות.

"אני רק משער," אמר מונטה־כריסטו. "הכרתי אנגלי אחד, לורד וילמוֹר, שעשה כמה מעשים של נדיבות."

"בלי להזדהות?"

"זה אדם מוזר שאינו מאמין בהכרת־התודה של בני־אדם."

"ובמה הוא מאמין?"

"הוא אינו מאמין בשום דבר. לפחות לא האמין כשהכרתי אותו," אמר מונטה־כריסטו, "אולי למד אחר־כך שהכרת־התודה קיימת."

"אם אתה מכיר אותו, אדוני," קראה יוליה, "אנא, אמור לנו היכן הוא, וכשיפגוש אותנו יאמין בתודתנו!"

"לצערי," השיב מונטה־כריסטו, "אם לורד וילמור הוא האיש, לא תפגשו בו. לפני שלוש שנים הפליג מפלֶרְמוֹ, ומאז נעלמו עקבותיו."

דמעות התקשרו בעיני האשה הצעירה.

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, טורף במבטו את שתי הפנינים שזלגו על לחייה. "אילו היה לורד וילמור רואה מה שראיתי זה עתה, ודאי היה מתאהב בחיים. הדמעות שאת שופכת היו מפייסות אותו עם המין האנושי."

"האם היו ללורד וילמור משפחה, קרובים? מישהו הכיר אותו?"

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "אולי לורד וילמור אינו האיש שאת מחפשת. הוא היה ידידי והיה מספר לי את כל סודותיו. הוא לא סיפר לי סוד זה."

"לא פלט מלה, רמז?"

"לא."

"ובכל זאת, חשבת שזה הוא."

"אתם יודעים... במקרים כאלה מנחשים."

"אחותי," אמר מקסימיליאן, "הרוזן צודק. זכרי שאבינו הטוב היה אומר, 'האיש הזה לא היה אנגלי'."

מונטה־כריסטו נרעד.

"אביכם אמר כך?" שאל.

"אבי האמין שאדם מת יצא למעננו מן הקבר. כמה נוגעת ללב היתה אמונתו זו! הוא לחש את שמו של ידיד יקר לו שהלך לעולמו. גם לפני מותו אמר לי, ואלה היו מלותיו האחרונות: 'מקסימיליאן, זה היה אדמונד דנטס'."

הרוזן שלף את שעונו והביט בו, נטל את כובעו, העניק ליוליה מחמאה חפוזה ולחץ את ידיהם של עמנואל ומקסימיליאן.

"גבירתי," אמר לפני לכתו. "הרשי נא לי לבוא לפעמים לבקר בביתך. כאן הרגשתי את האושר, בפעם הראשונה אחרי שנים רבות."

"איש מיוחד במינו," אמר עמנואל אחרי צאתו.

"כן," השיב מקסימיליאן, "נדמה לי שהוא אוהב אותנו."

"קולו חָדַר ללבבי," אמרה יוליה. "כמה פעמים דימיתי שלא בפעם הראשונה אני שומעת אותו."

51

פִּירָמוּס וְתִיסְבֵּי*

ברחוב פובור סנט הונורה, מאחורי המפואר שבבתים המפוארים של רובע־עשירים זה, משתרע גן גדול. עצי ערמון גבוהים מציצים מעל חומותיו, ובאביב נושרים פרחיהם האדמוניים והלבנים לתוך אגרטלי אבן העומדים על שני עמודים מלבניים, ליד שער ברזל בנוי בסגנון תקופת לואי השלושה־עשר.

שער מהודר זה אינו בשימוש. בעלי הבית משתמשים רק בחלק החצר הפונה אל הרחוב, והחלודה אוכלת את צירי השער הנאה. מאחוריו משתרע גן ירק, וכדי שמגדלי־הירקות פשוטי העם לא יוכלו להציץ לתוך הגן האריסטוקרטי נבנתה מחיצה של קרשים ליד השער. אמנם, הקרשים רופפים למדי, ואפשר להגניב מבטים מבעד למירווחים שביניהם.

לא כרוב וגזר, צנונית, אפונה ואבטיחים גדלים בגן־ירק זה אלא אספסת בלבד.

באחת מפינות הגן של האצילים, תחת עצים רבי עלים שאור השמש חודר מבעד להם רק בקושי, עומדים ספסל אבן רחב וכסאות־גן, ומעידים שזאת פינת־התבודדות או מקום מיועד לפגישות חשאיות.

בערב אביבי אחד נראו על ספסל האבן ספר, שמשיה, סל־תפירה וממחטת בַּטִיסְט שזה עתה הוחל ברקמתה, וליד השער עמדה נערה והצמידה את עינה אל הסדק שבין הקרשים לכיוון הגן העזוב. אחרי רגע נסגרה חרש דלת־הגן הקטנה וצעיר, גבוה וחסון, בחולצת בד גס וכובע קטיפה, העיף מבט חטוף על סביבותיו, לוודא שאין עוקבים אחריו, ומיהר אל השער. הנערה נרתעה. הצעיר ראה מבעד לסדק שמלה לבנה מרפרפת וחגורה כחולה, והצמיד את פיו אל הסדק.

"אל תפחדי, וַלַנְטִין," אמר, "זה אני." הנערה חזרה.

"אדוני," אמרה, "מדוע אחרת היום? ארוחת הערב קרובה, ואני השתמשתי בכל הדיפלומטיה שבעולם כדי להיפטר מאמי החורגת האורבת, מהחדרנית המרגלת ומאחי המציק לי ובאתי הנה כדי לעסוק ברקמה הנצחית שלי. אחרי שתתנצל על האחור, אמור לי מדוע לבשת את הבגדים המוזרים שבגללם לא זיהיתי אותך."

"וַלַנְטִין היקרה," אמר הצעיר. "בכל פעם שאני רואה אותך, אני מוכרח לומר לך כמה

* זוג נאהבים שהגורל ובני משפחותיהם הפרידו ביניהם. ב"חלום ליל קיץ" מאת שיקספיר מציגים השחקנים הנלעגים את סיפור אהבתם.

אני אוהב אותך. אני מודה לך על תוכחתך, מפני שהיא מוכיחה לי שאת חושבת עלי. סלחי לי על אחורי ועל התחפשותי. בחרתי לעצמי מקצוע של מגדל־ירקות. אינני רוצה שאביך יביא אותי למשפט כגנב ויבייש את הצבא, אינני רוצה שיראו קצין מחיל הספאהי משוטט ליד ביתך. לכן חיפשתי ומצאתי את בעל הגן וחכרתי אותו ממנו. כל האספסת שאת רואה מבעד לסדק שייכת עכשו לי, ולנטין. אני אבנה לי בקתה בתוך הגן, במרחק עשרים צעדים מביתך. בעד האושר הזה, שהייתי מוכן לתת בעדו עשר שנים מחיי, אני משלם רק חמש מאות פרנק בשנה. עכשו אני בביתי, יכול להציב סולם מול החומה שלי ולהציץ לתוך גנך מלמעלה, ויש לי זכות לומר לך, בלי פחד מסיור משטרה, שאני אוהב אותך, אם את מסכימה לשמוע מלים כאלה משכיר־יום."

ולנטין השמיעה קריאת שמחה, אך מיד חזרה בה.

"עכשו אנחנו חופשיים," אמרה, "אבל אל ננסה את אלוהים, עלינו לא לנצל לרעה את החופש."

"האם לא הוכחתי לך שאני ראוי לאמונך?" אמר הצעיר. "כשסיפרת לי שסכנה נסתרת נשקפת לך, האם לא הצעתי לך את שירותי תמורת האושר לשרתך בלבד? סיפרת לי, ילדה מסכנה, שאת מאורסת לפרנץ דֶפִּינֶה, שאביך החליט על כך, והחלטותיו של מר דה־וילפור מתקיימות תמיד, לכן נשארתי בצל, מחכה לחסדו של אלוהים. אבל את אוהבת אותי, וָלַנְטִין, כך אמרת לי. תודה לך על נחמה זאת, ואני מבקש ממך לחזור על מלים אלה לפעמים."

"חיי מאושרים ואומללים," אמרה ולנטין. "לפעמים אני שואלת את עצמי במה הייתי בוחרת, בצער שגרם לי בעבר יחסה של אמי החורגת או באושר המלא סכנות שאני מרגישה בפגישותי איתך?"

"סכנות?" קרא מקסימיליאן. "איך את יכולה לומר זאת? הרי אני כמו עבד שלך. בעבר הרשית לי לפנות אליך בדברים, ולנטין, ואסרת עלי לעקוב אחריך, ואני שמעתי בקולך. אחר־כך הסכמת לשוחח איתי מעבר לגדר. האם ביקשתי פעם רשות לנגוע בשולי שמלתך מבעד לקרשים? האם ניסיתי פעם לעבור את החומה? מעולם לא באתי אליך בטענות."

"אמת," אמרה ולנטין והעבירה בין שני קרשים את קצות אצבעותיה, שמקסימיליאן הניח עליהן את שפתיו. "אתה ידיד אמיתי, אבל גם הבטחת לי ידידות, ואני הרי אין לי ידידים. אבי שוכח אותי, אמי החורגת רודפת אותי. רק הזקן המשותק, סבי, הוא נחמתי, והוא אינו יכול אפילו ללחוץ את ידי. רק בעיניו הוא משוחח איתי. אני אומללה מאוד. וצודק אתה בכך שאתה אוהב אותי למעני, ולא למענך."

"ולנטין," אמר הצעיר בהתרגשות. "אינני יכול לומר לך שרק אותך אני אוהב, מפני שאוהב אני גם את אחותי ואת גיסי, אבל זאת אהבה שקטה שאינה דומה כלל לאהבתי אליך. והינה את מדברת איתי על ארוסך ונאנחת למחשבה שיום אחד תהיי אשתו. אני נותן לך את נשמתי, אני אמות אם אאבד אותך, ואת אינך נרתעת מהמחשבה שתהיי

שייכת לאחר! וַלַנְטִין, וַלַנְטִין, אילו הייתי במקומך, אילו ידעתי שמישהו אוהב אותי כמו שאני אוהב אותך, הייתי אומר למקסימיליאן המסכן: 'רק שלך אני, מקסימיליאן, בעולם הזה ובעולם הבא'."

ולנטין לא השיבה, ומקסימיליאן שמע את בכיה.

"הו!" צעק. "ולנטין! ולנטין! שכחי מה שאמרתי!"

"לא," ענתה. "אתה צודק, אבל האם אינך רואה שאני אומללה? אבי מתייחס אלי כאילו הייתי זרה. רצון הברזל של אבי שחק את רצוני עשר שנים יום יום, שעה שעה, רגע רגע. רק לך סיפרתי על סבלי. אנשים חושבים שאני אהובה, אבל אני שנואה. אומרים: מר דה־וילפור איש רציני מדי, אבל בתו יכולה למצוא אושר אצל אִמָּה השניה, וזאות טעות. אבי אדיש אלי ואמי החורגת שונאת אותי."

"שונאת אותך, אותך, ולנטין! איך אפשר לשנוא אותך?"

"לצערי עלי להודות שיש סיבה לשנאתה. היא אוהבת מאוד את בנה, אחי אדוארד. לה אין רכוש משלה, ולי יש רכוש, ירושת אמי, ורכוש זה יגדל פי שניים כשאירש, יום אחד, את סבי וסבתי. היא מקנאה בי. אילו יכולתי לתת לה מחצית מרכושי ולחיות כבת בבית אבי, הייתי עושה זאת."

"ולנטין המסכנה!"

"אבי אינו אדם שאפשר לסרב לו ללא עונש. אני נשבעת לך, מקסימיליאן, שאינני נאבקת מפני שאני חוששת להזיק לך יותר מאשר לעצמי."

"אבל ולנטין, למה לנו להתייאש? אמנם אינני אריסטוקרט, אבל כיום מתערבבות משפחות מבית המלוכה במשפחות שעלו לגדולה בימי האימפריה, אצולת החרב עם אצולת התותח, ואני שייך לאצולת התותח. בצבא צפוי לי עתיד מזהיר, יש לי רכוש, אמנם לא גדול, ואבי נחשב במרסיי לאחד הסוחרים ההגונים ביותר, והרי גם את כמעט ממַרְסֵיי."

"אל תדבר על מרסיי, מקסימיליאן. אתה מזכיר לי את אמי. הו, אילו היתה אמי בחיים, מקסימיליאן, הייתי מספרת לה שאני אוהבת אותך, והיא היתה מגינה עלינו. אבל אמור לי, האם היתה במַרְסֵיי מחלוקת בין אבי לאביך?"

"לא ידוע לי על כך," השיב מקסימיליאן. "אביך תמך בהתלהבות בבורְבּוֹנִים, ואבי היה מסור לקיסר. אני משער שזאת כל המחלוקת. מדוע את שואלת?"

"אומר לך," השיבה הנערה. "ביום שפורסם בעיתון המינוי שלך לקצין ליגיון הכבוד ישבנו כולנו אצל סבי, וגם מר דנגלר היה שם, אתה יודע, הבנקאי שסוסיו כמעט הרגו שלשום את אמי החורגת ואת אחי. אני קראתי בעיתון בקול, בשביל סבי, והם שוחחו על נישואיה של העלמה דנגלר. כשהגעתי לפיסקה הנוגעת לך הייתי מאושרת, אבל חששתי לבטא את שמך בקול רם. הייתי משמיטה אותו לולא החשש שיפרשו נכון את שתיקתי. אספתי את כל אומץ לבי וקראתי. כשביטאתי את שמך הפנה אבי את ראשו. הייתי כה משוכנעת – ראה כמה אני מטורפת! – ששמך יכה כברק את כולם, ואמנם

ראיתי שאבי הזדעזע, ואפילו דימיתי שמר דַנְגְלָר מזדעזע. 'מורל', אמר אבי, 'חכי רגע, האם אין זה אחד המוֹרֶלִים ממַרְסֵיי, מהמשוגעים אוהדי נפוליאון שעשו לנו צרות ב־1815?'

'כן,' אמר דנגלר. 'אני חושב שזה בנו של בונה הספינות'."

"ומה אמר אביך?"

"דבר נורא ואיום, שכמעט אינני מעזה לחזור עליו. הוא אמר: 'הקיסר שלהם ידע להעמיד אותם במקומם, את חמומי המוח האלה; הוא כינה אותם בשר־תותחים, וזה הכינוי היחיד המתאים להם. אני רואה שהמימשל שלנו מסכים לעיקרון הבריא הזה."

"זאת היתה אמירה פוליטית גסה למדי," אמר מקסימיליאן, "אבל אל תסמיקי אהובתי. גם אבי לא היה נקי מזה. הוא היה שואל תמיד: 'מדוע הקיסר אינו מגייס גדוד של שופטים ועורכי־דין ושולח אותם לקו האש?' ואיך הגיב דַנְגְלָר על פליטת הפה של התובע המלכותי?"

"הוא צחק בצחוקו הערמומי, הנראה לי כאכזרי, ואז קמו שניהם ויצאו. רק אז ראיתי שסבי מתרגש. הרי רק אני יודעת מתי הוא מתרגש. הבנתי ששיחת אבי ודנגלר בנוכחותו (הם חדלו לשים לב לסבא המסכן) מרגשת אותו. הם דיברו רעות על הקיסר שלו."

"נוארטיה היה מפורסם בימי האימפריה," אמר מקסימיליאן. "הוא היה סנטור, ובתקופת הרסטורציה השתתף בכל הקשרים של תומכי נפוליאון."

"הוא הביט בעיתון. שאלתי אותו, 'אתה מרוצה?' והוא רמז לי: 'כן.' שאלתי: 'ממה שאמר אבי?' והוא רמז: 'לא.' שאלתי: 'ממה שאמר מר דנגלר?' ושוב רמז: 'לא.' ואז אמרתי: 'אתה מרוצה מפני שמר מורל — לא העזתי לומר מקסימיליאן — התמנה לקצין ליגיון הכבוד?' והוא רמז: 'כן.' היית מאמין מקסימיליאן? הוא שמח על שנתמנית לקצין ליגיון הכבוד אף שאיננו מכיר אותך, ואני אוהבת אותו בגלל זה."

"מוזר," אמר מקסימיליאן. "אביך שונא אותי, סבך... כמה מוזרות האהבות והשנאות הפוליטיות!"

"הס!" צעקה ולנטין. "התחבא, באים!"

מקסימיליאן חטף את המעדר ועדר במרץ בין שורות האספסת.

"עלמה! עלמה!" נשמע קול מעבר למסך העצים, "גברת דה־וילפור מחפשת אותך בכל מקום. יש לנו אורחים."

"אורחים?" שאלה ולנטין, "מי?"

"אומרים הוא נסיך. הרוזן ממונטה־כריסטו."

"אני באה," אמרה ולנטין בקול רם. אלה היו המלים שבהן היתה מודיעה למקסימיליאן על סופה של כל פגישה.

מוזר, חשב מקסימיליאן, שנשען על המעדר. מאין מכיר הרוזן ממונטה־כריסטו את מר דה־וילפור?

52

תּוֹרַת הָרְעָלִים

גברת דה־וילפור, שישבה בטרקלין כשהכריז המשרת על בוא הרוזן, קראה לבנה כדי שיודה למצילו. אדוארד, ששמע סיפורים רבים על הרוזן במשך יומיים, הזדרז ובא, לא כדי להודות לרוזן אלא מתוך סקרנות, וכדי להשמיע אחת מהערותיו שאמו היתה מגיבה עליהן. ב״הו ילד רשע! אבל יש לסלוח לו, הוא כל־כך פיקח!״

לאחר דברי הנימוס הרגילים שאל הרוזן על מר דה־וילפור.

״בעלי אוכל ארוחת־ערב בבית הקנצלר,״ השיבה האשה הצעירה. ״אני בטוחה שהוא יצטער על שנשלל ממנו העונג לארח אותך.״

שני אורחים שהקדימו את הרוזן בלעו אותו בעיניהם, והסתלקו אחרי פרק זמן סביר, כמצוות הנימוס, אחרי שהשביעו את הסקרנות.

״איפה אחותך?״ שאלה מרת דה־וילפור את אדוארד, ולמשרת אמרה: ״קרא לה.״

״יש לך בת?״ שאל הרוזן.

״היא בתו של מר דה־וילפור, מאשתו הראשונה,״ אמרה האשה הצעירה. ״נערה יפה.״

״אבל עצובה תמיד,״ העיר אדוארד הצעיר ותלש נוצות מזנבו של תוכי נהדר למראה כדי לקשט את כובעו. התוכי צרח בכלובו, ומרת דה־וילפור רק אמרה: ״שקט, אדוארד!״ ולמונטה־כריסטו אמרה, ״הפוחז הצעיר הזה חוזר על מה שאני אומרת בצער: אנחנו משתדלים לשמח את העלמה דה־וילפור, אבל היא עצובה מטבעה. מדוע אינה באה?״

״מפני שהמשרתים מחפשים אותה במקום שאיננה,״ ענה אדוארד.

״היא איננה בחדרו של סבך?״

״לא, לא, לא,״ זימר אדוארד. ״לא שם.״

״איפה היא?״

״תחת עץ הערמון הגדול,״ אמר הילד והגיש זבובים לתוכי.

כשנכנסה וַלַנְטִין לחדר ניכר שהיא אכן עצובה, ובעיניה נראו עקבות של דמעות.

וַלַנְטִין היתה עלמה גבוהת־קומה כבת שמונה־עשרה. שערותיה ערמוניות, עיניה כחולות כהות, תנועותיה אציליות כשל אמה, ידיה לבנות ומוארכות וצווארה בצבע הצדף. במבט ראשון נראתה כאחת מהאנגליות היפות הדומות לברבורים השטים על המים. היא בירכה לשלום את האורח, בלי גנדרנות ובלי השפלת עיניים. הרוזן קם ממקומו.

״העלמה דה־וילפור, בתי החורגת,״ אמרה לו מרת דה־וילפור.

"הרוזן ממונטה־כריסטו, מלך סין וקיסר הודו סין," אמר הליצן הצעיר.

מרת דה־וילפור החווירה וכמעט גערה בבנה, אבל הרוזן חייך והתבונן בילד בחביבות, שהגבירה את התלהבות האם.

"גבירתי," שאל הרוזן. "האם לא נפגשתי איתכן בעבר."

"לא, אדוני," ענתה גברת דה־וילפור.

"אנחנו יוצאות מהבית רק לעיתים רחוקות."

"לא בנסיבות חברתיות נפגשנו," אמר מונטה־כריסטו, "וגם לא בפאריס," והוא הניח את ידו על מצחו כמנסה לזכור. "זה היה בחוץ... אני זוכר: יום שמש, בגן, העלמה מחזיקה פרחים, הילד רודף אחרי טווס, ואת, גבירתי בצל, תחת ענפי עץ."

"אולי נפגשנו באיטליה," אמרה וָלַנְטִין בביישנות.

"באיטליה, ייתכן," אמר מונטה־כריסטו. "מתי טיילתן באיטליה, עלמה?"

"לפני שנתיים. הרופאים הציעו לי להחליף את האוויר, ואנחנו נסענו לנאפולי דרך בּוֹלוֹנְיָה, פֶּרוּגְ׳יָה ורומא."

"נכון, בפֶּרוּגְ׳יָה, בגינת בית המלון 'הדואר', שם נפגשנו," אמר מונטה־כריסטו.

"אני זוכרת את פרוּגְ׳יָה ואת מלון 'הדואר'," אמרה גברת דה־וילפור, "אבל אינני נזכרת בפגישתנו."

"מוזר, גם אני לא," אמרה ולנטין.

"אבל אני זוכר," אמר אדוארד.

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "את חיכית אז לסוסים, העלמה טיילה בגן והילד רץ אחרי הטווס."

"וגם תפסתי אותו, אמא," אמר אדוארד, "תלשתי שלוש נוצות מזנבו."

"את, גבירתי, ישבת על ספסל תחת הגפן, ושוחחת עם מישהו."

"כן," אמרה הגברת והסמיקה. "כן, אני נזכרת, שוחחתי עם אדם שלבש מעיל צמר, רופא, נדמה לי."

"אני הוא. התאכסנתי באותו מלון וריפאתי את משרתי מקדחת ואת בעל־המלון מצהבת. לכן נחשבתי לרופא. אנחנו שוחחנו, גבירתי, על התמונות של רָפָאֵל, על מלבושים, ועל מי טוֹפָנָה שרק מעטים יודעים את סודם."

"נכון," אמרה גברת דה־וילפור בחרדה קלה, "נזכרתי."

"אינני זוכר את כל פרטי השיחה," אמר הרוזן בשלווה, "אבל אני זוכר שגם את חשבת בטעות שאני רופא, ושאלת בעצתי, איך לטפל בעלמה דה־וילפור."

"אבל אצלנו היית רופא," אמרה גברת דה־וילפור. "הרי ריפאת חולים."

"הם הבריאו מעצמם," השיב הרוזן. "סיפרתי לך אז שלמדתי כימיה ואת מדעי הטבע כחובב בלבד."

השעון צילצל שש. "השעה שש," אמרה מרת דה־וילפור, "אינך הולכת לראות אם סבא מוכן לארוחת־הערב, וָלַנְטִין?"

ולנטין יצאה מן החדר.

"האם שלחת את העלמה דה־וילפור בגללי, גבירתי?" שאל מונטה־כריסטו.

"לא," ענתה האשה הצעירה בחיפזון. "זאת שעת הארוחה של מר נוּאַרְטְיֶה. היודע אתה מה מצבו של חמי?"

"כן, גבירתי, מר דה־וילפור סיפר לי. שיתוק, נדמה לי."

"כן. הגוף משותק והנשמה עדיין מפרפרת. סלח לי, אדוני, שאני מטריחה אותך בצרות שלנו. אמרת שאתה כימאי מוכשר."

"לא כך אמרתי," ענה הרוזן בחיוך. "למדתי כימיה מפני שרציתי לחיות במזרח, כמו מיטרידטס."

"מִיטְרִידָטֵס מלך פּוֹנְטוּס?" שאל הילד שהיה עסוק בגזירת דפים מאלבום מפואר, "מיטרידטס שהיה שותה כל בוקר רעל בקצפת?"

"אדוארד! ילד רע!" צווחה גברת דה־וילפור והצילה מידיו את האלבום החבול. "אתה בלתי־נסבל! לך אל אחותך לדירה של סבא."

"אני רוצה את האלבום," אמר אדוארד.

"מדוע גזרת את הדפים?"

"כך אני רוצה."

"הסתלק מכאן!"

"לא אסתלק, אם לא תתני לי את האלבום," אמר אדוארד ושקע בתוך כורסה.

"קח את האלבום ולך," אמרה מרת דה־וילפור, וליוותה את בנה אל הדלת.

הרוזן ליווה אותה בעיניו. נראה אם היא תסגור את הדלת מאחוריו, חשב בליבו.

היא סגרה את הדלת. הרוזן העמיד פנים כאילו לא הבחין בכך.

האשה הצעירה העיפה מבט סביב והתיישבה על הספה.

"הרשי לי להעיר לך, גבירתי," אמר הרוזן בחביבות, "שאת קפדנית מדי עם הילד השובב המקסים."

"כך צריך, אדוני," אמרה האם המחנכת.

"הוא מכיר את ההיסטוריה של רומא," ציין מונטה־כריסטו.

"הוא לומד בקלות כל דבר, אבל הוא שובב ומפונק. אתה חושב, אדוני הרוזן, שמיטרידטס השתמש באמצעי־זהירות אלה ושהם יעילים?"

"גם אני השתמשתי באמצעי־זהירות נגד רעל, ולולא הם הייתי עכשו בין המתים."

"נכון, סיפרת לי על כך בפֶּרוּגְ'יָה."

"באמת?" שאל הרוזן, "אינני זוכר."

"שאלתי אותך אם פעולת הרעלים שונה על אנשי הצפון ועל אנשי הדרום, ואתה אמרת שהצפוניים קרי המזג מושפעים מהרעלה פחות מאנשי הדרום בעלי־המרץ."

"נכון," אמר מונטה־כריסטו. "ראיתי רוסים בולעִים בנחת תמציות צמחים שהיו עלולות לחסל איטלקי או ערבי."

"לדעתך אנחנו מחוסנים יותר מאנשי המזרח? האם במזג־האוויר הסגרירי שלנו קל להסתגל לרעל יותר מאשר באקלים חם?"

"ודאי, אבל אדם מתחסן רק נגד הרעל שאליו התרגל."

"איך הרגלת את עצמך לרעל?"

"נניח שאת יודע מראש באיזה רעל עומדים להשתמש נגדך. למשל, בְּרוּצִין."

"נדמה לי שמפיקים את הברוצין מאַנְגוּסְטוּרָה," אמרה מרת דה־וילפור.

"כן, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו. "יש לך ידע נדיר. ובכן, נניח שהרעל הינו בְּרוּצִין. את בולעת מיליגראם ביום אחד, שני מיליגרם למחרת, ואחרי עשרה ימים תגיעי לסנטיגרם, ובמשך הזמן תגיעי לשלושה סנטיגרם, שלא ישפיעו עליך לרעה. שלושה סנטיגרם ברוצין מסוכנים מאוד לאדם שלא התחסן. בסוף החודש תוכלי לכבד במים אדם, מקנקן שגם את תשתי ממנו. את תרגישי רק קצת אי־נוחות, והוא יורעל."

"אינך מכיר רעל נגדי אחר?"

"אינני מכיר, ועליך לדעת, גְבירתי, שבמזרח משתמשים ברעל לא רק כדי להתחסן נגדו אלא גם כדי לחסל אויבים. מרדימים אותם לנצח באמצעות אופיום, בֶּלָדוֹנָה או אַנְגוּסְטוּרָה. כל אשה במזרח יודעת כימיה כמו רופא."

"באמת?" שאלה מרת דה־וילפור ועיניה בערו באש מוזרה, "האם במזרח אפשר להרוג ללא עונש? האם נכון שהשולטנים והוְוזִירִים סולחים למרעיל, ואפילו ממנים אותו לראש ממשלה, אם פשעו היה מתוחכם, ואפילו כותבים את עלילותיו באותיות של זהב, כדי לקרוא את הסיפור בשעות של שיעמום?"

"לא, גבירתי. גם במזרח יש משטרה, שופטים, תובעים מלכותיים ועדים מומחים, וגם שם תולים, עורפים ומשפדים את הפושעים. אבל במזרח יודעים הפושעים להערים על רשויות הצדק. במערב טיפש שרוצה להתנקם באויב או לרשת את סבא שלו הולך לבית־המרקחת, מציג את עצמו בשם בדוי, שקל לגלות אותו, טוען שעכברים מפריעים לו לישון וקונה רעל־עכברים. ואם הוא ערמומי הוא קונה את הרעל בחמישה בתי־מרקחת, ואחר־כך מזהים אותו חמישה רוקחים. הוא נותן לאויבו — או לסבו — מנה של אַרְסֵנִיק שאפשר להרוג בה מָמוּתָה או דִינוֹזָאוּר. הקורבן משמיע זעקות ומעיר את כל השכונה. ענן של שוטרים מגיע לבית, הרופא פותח את הבטן של המת ומלקט את הרעל, והעיתונים מפרסמים את השמות של הנרצח ושל הרוצח. מיד באים הרוקחים ומכריזים: 'אני מכרתי את הארסניק לאדון'. הפושע המטומטם נתפס, נחקר, מואשם ונידון למוות, ואם זאת אשה מבנות האצילים היא נידונה למאסר עולם. כך מבינים בצפון את תורת הכימיה. בכול אשם התיאטרון. על הבמה נראים אנשים שבולעים רעלים ונופלים, ואחרי חמש דקות כבר יורד המסך והולכים הביתה. אף אחד אינו יודע את תוצאות הרצח. לא רואים את השוטרים והשופטים. אנשים דלי־שכל חושבים שכך מתרחשים הדברים גם במציאות. אבל אם תצאי מצרפת למצרים או רק לאיטליה תוכלי לראות אנשים שהולכים ברחוב זקופים, רעננים ואדומי־פנים, והם מורעלים זה שלושה שבועות ובעוד

חודש ימותו. יש רעל שמשפיע על הקיבה, רעל אחר משפיע על המוח, ועוד רעל משפיע על המעיים. יש רעל שגורם שיעול, והשיעול מביא דלקת גרון קטלנית. הרופאים, שאינם בקיאים בכימיה, מחמירים את מצבם של החולים בתרופותיהם."

"חשבתי שאלה סיפורים מימי הביניים," אמרה הגברת דה־וילפור.

"הם שוכללו מאוד בימינו. האדם יהיה מושלם כשידע לברוא ולהשמיד כמו אלוהים. הוא כבר יודע להשמיד. עברנו את חצי הדרך. אספר לך מעשה שהיה. במנזר אחד היה גן־ירק. אב־המנזר אַדֶלְמוֹנְט בחר בכרוב אחד, והשקה אותו שלושה ימים בתמיסת אַרְסֶנִיק; הכרוב הצהיב ונראה כבשל. רק אב־המנזר ידע שהוא מורעל. הוא נתן עלה מהכרוב הזה לשפן. השפן אכל ומת. איזה שופט או תובע מלכותי יטרח להגיש כתב־האשמה בגלל הריגת חיית־בית? הטבחית של אב־המנזר ניקתה את גוויית השפן לפני שבישלה אותה וזרקה את קרביו על ערימת זבל. תרנגולת ניקרה במעיים ופרפרה בייסורי גסיסה, ואז חטף אותה נץ, ואכל את בשרה. כשעף הנץ בשמים תקפה אותו סחרחורת והוא צנח לתוך בריכה. הדגים זללו אותו. והינה עולה על שולחנך הדג שהורעל בשלב הרביעי, והאורח שלך ימות אחרי שמונה־עשר ימים של כאבים בבטן ובלב. אחרי ניתוח הגופה יאמרו הרופאים: 'החולה מת מגידול בכבד' או 'הוא מת מטיפוס'."

"הנץ עשוי לצנוח לא לבריכת הדגים אלא למרחק של מאה צעדים ממנה," אמרה גברת דה־וילפור.

"זאת האמנות. הכימאים הגדולים במזרח מכוונים את הגורל."

מרת דה־וילפור, שהקשיבה בעיניים חולמות, אמרה:

"הארְסֵנִיק אינו נעלם אחרי שהוא נספג בגוף."

"יפה," אמר מונטה־כריסטו. "תפסת את העניין. אב־המנזר אַדֶלְמוֹנְט עשה נסיון נוסף. הוא השקה את הכרוב לא בארְסֶנִיק אלא בתמיסת סְטְרִיכְנִין. השפן אכל את הכרוב ואחרי חמש דקות מת. תרנגולת אכלה את בשר השפן ולמחרת שבקה חיים לכל חי. אב־המנזר מילא את תפקיד הנץ ופתח את התרנגולת. כל סימני ההרעלה נעלמו. נשארו רק סימנים של גרוי מערכת העצבים ושל שטף דם במוח. התרנגולת לא הורעלה, היא מתה מהתקף־לב. זהו מקרה נדיר אצל תרנגולות ושכיח אצל בני־אדם."

"כמה טוב שרוב הכימאים אינם יודעים להכין רעלים שכאלה," אמרה מרת דה־וילפור. "לולא כן היתה מחצית האנושות מרעילה את המחצית האחרת."

"כל אחד יכול להכין רעלים," אמר מונטה־כריסטו בקלילות.

"פשע הוא פשע גם אם הוא מתוחכם," אמרה גברת דה־וילפור. "גם אם לא ייתפס הפושע, אין הוא נעלם מעין אלוהים."

"דבריך, גבירתי, מעידים על נפשך ההגונה, אבל טענות הגיוניות עשויות לסתור אותם. ז'אן ז'אק רוסו דיבר על המַנְדָרִין שהורגים אותו ממרחק חמשת אלפי פרסאות, בהרמת אצבע. אם נחליף את המלה 'לרצוח' במלה יותר מתונה, לחסל, ייראו הדברים

אחרת. אינך רוצחת. את מסלקת מדרכך אדם שמפריע לך. בלי דם, בלי זעקות, בלי עוויתות. והעיקר, זה לא קורה מיד. כך פועלים, ומצליחים, אנשי המזרח שלזמן אין חשיבות רבה בעיניהם."

"נשארה בעיית המצפון," אמרה מרת דה־וילפור.

"למזלנו נשאר לנו המצפון," אמר מונטה־כריסטו. "לולא הוא היינו אומללים מאוד. המצפון מספק לנו אלף סיבות למעשינו, שרק בעינינו הן סבירות, והן מסייעות לנו לישון בשקט. ריצ'ארד השלישי, למשל, נעזר במצפונו אחרי שחיסל את שני ילדיו של אדוארד הרביעי. הוא בוודאי אמר לעצמו: "שני הילדים האלה של המלך האכזר אדוארד בוודאי ירשו את הרוע של אביהם. אילו נשארו בחיים הם היו מפריעים לי להיטיב עם העם האנגלי והיו מביאים עליו אסון. גם את לֵיידִי מַקְבֶּת שירת המצפון. בניגוד למה שכתב שקספיר, היא רצתה את כס המלכות לא בשביל בעלה אלא בשביל בנה. לאם אוהבת אנחנו סולחים על דברים רבים."

"אתה כימאי מעולה, אדוני הרוזן," אמרה גברת דה־וילפור. "השיקוי שהכנת לבני השיב אותו לחיים."

"אל תתני בו אמון, גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "טיפה של השיקוי הזה מחזירה לחיים, אבל שלוש טיפות גורמות דפיקות לב חזקות, שש מביאות לאובדן ההכרה ועשר הורגות כמכת־ברק. אני משתמש הרבה בסם הזה, ושומר כמובן על כללי הזהירות."

"אני עצבנית ונוטה להתעלפויות," אמרה גברת דה־וילפור. "כדי שלא אמות מחנק אני משתמשת בתרופות נגד עוויתות, במנטה ובטיפות. הינה כמה טבליות שהוכנו במיוחד למעני."

מונטה־כריסטו פתח את קופסית השנהב שהושיטה לו האשה הצעירה, והריח את הטבליות.

"הן טעימות, כנראה," אמר, "אבל אדם שהתעלף אינו מסוגל לבלוע. אני מעדיף את התרופה שלי."

"גם אני הייתי מעדיפה אותה, אבל אני מבינה שהמירשם שלה הוא סוד כמוס, ואינני מעזה לשאול אותך מהו."

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "אגלה לך את סוד המירשם, אבל זכרי, טיפה אחת היא תרופה, אבל חמש או שש טיפות הן רעל, וכדאי להיזהר מאוד, מפני שכאשר הרעל הזה נשפך לתוך יין אין הוא משנה את טעמו."

המשרת נכנס והודיע כי ידידתה של מרת דה־וילפור באה לארוחת־הערב.

"אילו היה לי הכבוד להיות לא רק אסירת־תודה לך אלא גם ידידתך, הייתי דורשת ממך שתישאר לארוחת־ערב, ולא הייתי נרתעת מפני ה'לא' הראשון," אמרה גברת דה־וילפור למונטה־כריסטו.

"אלף תודות, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו, "אבל יש לי התחייבות. הבטחתי ללוות לאופרה נסיכה יוונייה, שהיא ידידתי, ושלא ראתה אופרה מימיה."

"שלום לך, אדוני, ואל תשכח את המירשם שהבטחת לי," אמרה גברת דה־וילפור. "אילו שכחתי הרי הייתי שוכח את שיחתנו, וזה בלתי־אפשרי."

איש מוזר, חשבה גברת דה־וילפור. נדמה לי שהוא אב־המנזר אַדֶלְמוֹנט.

האדמה טובה מאוד, אמר מונטה־כריסטו בליבו. אני בטוח שכל הזרעים שזורעים בה נובטים וגדלים.

למחרת שלח את המירשם לגברת דה־וילפור.

53

רוֹבֶּרְט הַשֵּׁד

האופרה "רוברט השד", סיבת סירובו של הרוזן ממונטה־כריסטו לסעוד בבית דה־וילפור, הוצגה באותו ערב באקדמיה המלכותית למוסיקה. הזמר לֶבָסֶר חזר לבמה לאחר היעדרות ממושכת מחמת מחלה, וכל המי־ומי באו לשמוע אותו. לאלברט מורסף היה מושב באולם, כמו לכל האנשים האמידים. שטו־רנו ישב לידו. בושם, העיתונאי, פרש כמלך את חסותו על כל האולם. דברה הציע למשפחת דה־מורסף את התא שהעמיד השר שלו לרשותו, ובגלל סירובה של מרצדס העביר בעלה את ההזמנה לדנגלר, וגם הודיע שיכבד בביקורו באותו ערב את גברת דנגלר ובתה, באותו תא. שתי הגבירות דנגלר לא סירבו; הרי יותר מכל אדם משתוקק המיליונר לתא־תיאטרון חינם. דנגלר לא היה יכול להרשות לעצמו לשבת בתא של השר, בגלל מעמדו כציר מפלגת האופוזיציה בבית־הנבחרים, לכן ביקשה הבארונית דנגלר מדברה להצטרף אליה ואל בתה. הופעה של שתי נשים בלי גבר באופרה לא היתה מקובלת; הופעה של אם, בת ומאהב של האם היתה עניין של יום יום.

כשעלה המסך עדיין היה האולם כמעט ריק, כרגיל. האופנה מחייבת את הפאריסאים להיכנס לאולם אחרי תחילת ההצגה, ולבלות את זמן המערכה הראשונה בשיחות ובהתבוננות בנכנסים, לקול טריקת הדלתות.

"הסתכל," אמר אלברט לשכנו. "הינה הרוזנת ג."

גם הרוזנת הבחינה באלברט והחליפה איתו חיוכים.

"אתה מכיר אותה?" שאל שטו־רנו.

"פרנץ עשה הכרה בינינו ברומא," השיב אלברט.

"שקט!" צעקו כמה מיושבי האולם, אבל הצעירים המשיכו בשיחה. הם דיברו על מרוצי הסוסים שהיו בבוקר. באחד המירוצים זכו סוס שנרשם תחת השם "וַמְפָּה" ורַכָּב ששמו אִיוֹב.

"אני יודע למי שייכים הסוס והרוכב," קרא אלברט בקול.

"שקט שם!" נשמעה צעקה נוספת, וברגע ההוא נפתחה דלת התא של השר, וגברת דנגלר, בתה ולוּסְיֵין דֶבְּרֶה נכנסו אליו. הבארונית דנגלר נופפה במניפתה לשלום, ואילו העלמה אז'ני כמעט לא השפילה את עיניה אל האולם.

"יקירי," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ, "קשה לי להבין, מה יש לך כנגד העלמה הזאת. היא נאה מאוד."

"נאה מאוד, אבל אני הייתי מעדיף יופי יותר מעודן, נשי יותר."

"הצעירים של ימינו," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ בן השלושים, "לעולם אינם מרוצים. יקירי, מוצאים לך כלה דומה לאלת הציד דִיאנה, ואתה אינך מרוצה!"

"אני מעדיף לאהוב את וֶנוּס.* דיאנה הציידת קצת מפחידה אותי."

אז'ני אכן היתה יפת־תואר. שערותיה יפות ושחורות אבל כמה מתלתליה מתמרדים, ועיניה השחורות בעלות הריסים הנהדרים מביעות זעם לעיתים קרובות. מבטה תקיף, אפה יווני, פיה גדול מדי אבל שיניה הנאות מבליטות את אודם שפתיה. שומה בולטת בזווית פיה השלימה את הבעת התקיפות שהפחידה קצת את אלברט.

שניות אחדות אחרי שנכנסה מרת דנגלר לתא של השר ירד המסך והאולם התרוקן. הקהל יצא ממנו כדי לטייל בחדרי הכניסה ולבקר בתאים. אלברט ושטו־רנו יצאו ראשונים. גברת דנגלר לחשה על אוזן בתה שאלברט ודאי יבקר בתא שלהן. אז'ני רק הניעה בראשה בחיוך. אבל אלברט נכנס לתא אחר, של הרוזנת ג.

"הו! הנה הארון התייר," אמרה הוונציאנית היפה והושיטה לו את ידה. "כמה חביב מצדך לבקר אצלי."

"גבירתי, אילו ידעתי שאת בפאריס, לא הייתי מחכה עד עתה. הרשי לי להציג לפניך את מר שָטוֹ־רֶנוֹ, ידידי, אחד הג'נטלמנים המעטים בצרפת. הוא סיפר לי שראה אותך במירוצי הסוסים."

"אולי ידוע לך למי שייך הסוס שזכה בפרס מועדון הסייסים?" שאלה הרוזנת את שָטוֹ־רֶנוֹ.

"לא, גבירתי," השיב שָטוֹ־רֶנוֹ.

"הוא שייך לרוזן ממונטה־כריסטו," אמר אלברט.

"הייתכן!" קראה הרוזנת. "הוא בפאריס? ואתם מקבלים אותו בבתיכם ומבקרים בביתו?"

"כן, הוא ידידי, וגם למר שָטוֹ־רֶנוֹ יש הכבוד להכירו."

"ומדוע אתה חושב שסוסו זכה במרוץ?"

"מפני ששֵם הסוס ומפה. זה שמו של הפושע שחטף אותי, ושהרוזן חילץ אותי מידיו."

"ומה חושבים עליו הפאריסאים?"

"דיברו בו שמונה ימים," השיב אלברט. "ואחר־כך הוכתרה מלכת אנגליה ונגנבו היהלומים של העלמה מַרְס, ואלה היו נושאי השיחות."

"אל תאמיני לו, גבירתי," התערב שָטוֹ־רֶנוֹ, "להיפך, בפאריס מדברים רק על הרוזן ממונטה־כריסטו. הוא שלח לגברת דַנְגְלָר סוסים ששוויים שלושים אלף פרנק, הוא הציל את חייה של גברת דה־וילפור, ונראה שהוא ניצח במירוץ הסוסים. עדיין מדברים בו, וגם בעוד חודש ידברו, אם ימשיך בחיי הראווה שלו."

* אלת האהבה.

הפעמון הכריז שהמערכה השניה תתחיל עוד מעט, ואלברט קם כדי לשוב למקומו.

"האם אראה אותך שוב?" שאלה הרוזנת.

"בהפסקות, אבוא הנה, ברשותך, כדי לשאול במה אוכל להיות לך לעזר בפאריס."

כשנכנסו שני הצעירים לאולם, ראו שכל הצופים לוטשים עיניים לתא שהיה שייך בעבר לשגריר הרוסי. אדם לבוש שחורים ישב בתא הזה עם אשה יפהפיה שלבשה בגד מזרחי עשיר להפליא.

"ההו!" קרא אלברט, "מונטה־כריסטו עם היווניה שלו."

האשה הצעירה מיקדה לא רק את עיני יושבי האולם אלא גם את התעניינותם של יושבי התאים. נשים נשענו על מעקי התאים והסתכלו במפל־היהלומים שהתנצנץ לאור הנברשות. כל זמן המערכה השניה נשמעה המולה עמומה בקהל ואף אחד לא העלה על דעתו לדרוש שקט. האשה הצעירה, יפת התואר והזוהרת היתה המחזה המסקרן ביותר. מרת דנגלר הראתה לאלברט סימנים ברורים לרצונה שייכנס לתאה בהפסקה הבאה, והוא היה מנומס מכדי שידחה הזמנה בוטה. כשהסתיימה המערכה עלה אל התא. הבארונית קיבלה אותו בחיוכה המקסים, ואז'ני בקרירותה הרגילה.

"יקירי," אמר לו דְבָרֶה. "אדם תשוש קורא לך לעזרה. מלא את מקומי! הגברת ממטירה עלי שאלות על הרוזן, מאין הוא בא, לאן ילך, ואני אינני קוסם. אמרתי לה 'שאלי את מורסף, הוא מכיר את מונטה־כריסטו שלו', ואז קראה לך."

"הרי יש לך קרן סודית של חצי מיליון פרנקים לבילוש, אין לך כל מידע עליו?" אמרה הרוזנת.

"גבירתי," השיב לוסיין דברה. "אני מבקש ממך להאמין לי, שאילו היה לי חצי מיליון הייתי משתמש בו לא כדי לבקש מידע על מר דה מונטה־כריסטו, שכל מעלותיו הן כספו הרב. אבל אני מעביר את רשות הדיבור לידידי מורסף."

"הוא נתן לי במתנה שני סוסים שמחירם שלושים אלף פרנק עם ארבעה יהלומים באוזניהם, כל אחד שווה חמשת אלפים פרנק," אמרה הרוזנת. "אולי הוא גילה מכרה של יהלומים? אתה יודע שיש לו אשראי בלתי מוגבל בחברה של בעלי?"

"לא ידעתי," השיב אלברט, "אבל זה בוודאי נכון."

"אתה יודע שבדעתו לשהות בפאריס שנה ולהוציא פה כשישה מיליון?"

"זה השאח הפרסי המטייל בעילום שם."

"והאשה הזאת, מר לוסיין," אמרה אז'ני, "שמת לב כמה יפה היא?"

"רק את, עלמה, יכולה לשפוט כראוי את היופי של בנות מינך," אמר לוסיין, קירב את המשקפת לעינו, ואז אמר: "מקסימה!"

"אשה זו, מר מורסף, יודע אתה מי היא?" שאלה אז'ני.

"העלמה," ענה אלברט לשאלתה הישירה. "אני יודע פחות או יותר. היא יוונית."

"מוצאה ניכר בבגדיה. לא הוספתָ לי ידיעות."

"חבל שאני מדריך כל־כך נבער, אבל אני מודה שבכך מצטמצמות ידיעותי. גם ידוע

לי שהיא מוסיקלית. יום אחד, כשאכלתי צהריים בחברת הרוזן, שמעתי צלילי גוּזְלָה מחדריה."

"הוא מקבל אורחים, הרוזן?" שאלה מרת דנגלר.

"הוא מארח נפלא," אמר אלברט.

"אני אשפיע על מר דנגלר שיערוך לכבודו ארוחת צהריים או נשף ריקודים, כדי שיחזיר לנו הזמנה."

"את תלכי לביתו?" שאל דֶבְרֶה תוך צחוק.

"מדוע לא? עם בעלי!"

"הוא רווק, הרוזן המסתורי."

"נראה שלא," השיבה הבארונית בצחוק והצביעה על היווניה היפהפיה.

"אשה זאת היא שפחה, לפי מה שסיפר לנו הרוזן," אמר דברה, "אתה זוכר, מורסף?"

"תסכים איתי, לוסיין היקר," השיבה הבארונית, "שהיא נראית כנסיכה מאלף לילה ולילה."

"אינני אומרת שלא. יהלומים הופכים נשים לנסיכות, והיא עונדת יהלומים."

"יהלומים רבים מדי," אמרה אז'ני. "היא היתה יפה גם לולא ענדה אותם, ואז היו נראים צווארה היפה ואמות ידיה המקסימות."

"יש לך נפש של אמן," אמרה מרת דנגלר. "אתם רואים, היא כבר מתלהבת."

"אני אוהבת כל דבר יפה," ענתה אז'ני.

"ומה דעתך על הרוזן?" שאל דברה, "נדמה לי שגם הוא נראה לא רע."

"הרוזן," הפטירה אז'ני כאילו עדיין לא הספיקה לתת עליו את דעתה. "הרוזן חיוור מאוד."

"אתה יודע מה עליך לעשות, מורסף?" אמרה הבארונית.

"לפקודתך, גבירתי."

"עליך לבקר בתא של הרוזן ממונטה־כריסטו שלך ולהביא אותו לתאנו."

"לשם מה?" שאלה אז'ני.

"כדי שנשוחח עימו. אינך סקרנית לראותו?"

"כלל וכלל לא."

"נערה מוזרה," אמרה הבארונית.

"הוא בוודאי יבוא על דעת עצמו," אמר מורסף. "הינה, הוא מנפנף לך לשלום."

הבארונית השיבה לרוזן נפנוף והוסיפה לו חיוך מקסים.

"טוב," אמר מורסף, "אני מקריב את עצמי. אני עוזב אותך והולך לחפש הזדמנות לשוחח עימו."

"לך לתאו, זה יותר פשוט."

"אבל לא הוצגתי."

"לפני מי?"

"לפני היווניה היפה."

"אמרת שהיא שפחה."

"ואת אמרת שהיא נסיכה. לא. אני מקווה שהוא יצא מן התא כשיראה אותי."

כשעבר מורסף לפני תאו של הרוזן נפתחה הדלת, הרוזן אמר כמה מלים בערבית לעָלִי, ונטל את זרועו של מורסף. עלי נעל את הדלת מאחוריו וניצב כזקיף לפניה במסדרון. כמה אנשים התקהלו סביבו.

"פאריס היא עיר מוזרה," אמר מונטה־כריסטו. "הפאריסאים הם עם מיוחד במינו. אפשר לחשוב שהם רואים נובי בפעם הראשונה. עלי המסכן אינו יודע מה הם רוצים ממנו."

הַיְּידֶה התעניינה רק במתרחש על הבמה. במערכה השלישית ביצעו העלמות נוֹבֶּלָה, יוּלְיָה ולָרוֹ את דילוגיהן הלוליייניים, נסיך גְרֶנָדָה קיבל את קריאת התיגר של רוֹבֶּרְט, הוא מַרְיוֹ, והמלך התהלך על הבמה והציג את מעיל הקטיפה שלו מחזיק את בתו בידו. ואז ירד המסך ובן רגע התרוקן האולם והקהל זרם למסדרונות. הרוזן ממונטה־כריסטו ביקר בתא של הבארונית דנגלר. היא קיבלה אותו בקריאת פתיעה ושמחה.

"בוא הנה בבקשה, אדוני הרוזן," קראה. "אני רוצה לצרף את תודתי שבעל־פה לזאת שהבעתי בכתב."

"גבירתי," אמר הרוזן, "שוב את מזכירה את העניין הלא חשוב שכבר שכחתי אותו."

"קשה לשכוח, אדוני הרוזן. והרי למחרת הצלת את ידידתי, שהסוסים האלה סיכנו את חייה."

"גם בעניין זה, גבירתי, אינני ראוי לתודה. משרתי עלי הוא האיש שנהנה להעניק את השירות הזה לגברת דה־וילפור."

"האם עלי חילץ את בני מהשודדים מרומא?" שאל הרוזן דה־מורסף, שגם הוא ביקר בתא.

"לא, אדוני הרוזן," השיב מונטה־כריסטו ולחץ את היד שהושיט לו הגנרל. "לא; התודות על כך מגיעות לי, אבל כבר הודית לי ואני מתבייש לקבל תודה נוספת. גבירתי הבארונית, הציגי נא אותי לפני בתך."

"כולם כבר מכירים אותך, לפחות בשמך. זה שלושה ימים מדברים עליך." אמרה הבארונית. "אז'ני, הכירי, הרוזן ממונטה־כריסטו!"

הרוזן השתחווה, העלמה אז'ני החוותה תנועת ראש.

"אתה יושב עם נערה יפהפיה, אדוני הרוזן," אמרה אז'ני. "האם זאת בִתְּךָ?"

"לא, עלמה," השיב מונטה־כריסטו שנדהם מן התמימות או החוצפה שבשאלתה. "זאת יווניה עניה שאני הפטרון שלה."

"מה שמה?"

"היידה," השיב מונטה־כריסטו.

"יווניה," לחש הרוזן דה־מורסף.

"כן, רוזן," אמרה מרת דנגלר. "אמור לי, האם ראית פעם בחצר המלכות של עָלִי טֶבֶּלִין תלבושת נאה יותר מזאת שאנחנו רואים היום?"

"הה," אמר מונטה־כריסטו כבדרך אגב, "אתה היית ביוֹאַנִינָה, אדוני הרוזן?"

"הייתי שם כמדריך בצבא של הפחה," השיב מורסף, "הרכוש המועט שלי, אינני מסתיר זאת, מקורו בנדיבות ידו של השליט האלבני."

"הסתכלו!" קראה מרת דנגלר.

"לאן?" גימגם מורסף.

מונטה־כריסטו הניח את זרועו סביב הרוזן מורסף ורכן איתו אל מעבר למעקה התא.

הַיידֶה, שחיפשה בעיניה את הרוזן ממונטה־כריסטו, ראתה אותו ואת מורסף, והגיבה כאילו ראתה את ראשה של הגורגינה.* היא נעה קדימה, כאוכלת את השניים בעיניה, והטילה את עצמה לאחור בקריאה רפה. עלי שמע את קולה ומיהר לפתוח את הדלת.

"מה קורה לְבַת חסותך, אדוני הרוזן?" קראה אז'ני. "נראה שהיא חשה ברע."

"אל תיבהלי, עלמה," אמר הרוזן. "הַיידֶה עצבנית מאוד ורגישה לריחות. בושם שאינו ערב לנחיריה עלול לגרום לה התעלפות. אבל יש לי תרופה." והוא שלף בקבוק קטן מכיסו, ונפרד מהבארונית ובתה בתנועת ראש, ומהרוזן דה־מורסף ודברה בלחיצת יד.

כשנכנס לתאו היתה היידה עדיין חיוורת מאוד. היא תפסה את ידו בידיה הלחות והקפואות.

"עם מי שוחחת, אדוני?" שאלה.

"מה לך?" אמר מונטה־כריסטו. "שוחחתי עם הרוזן דה־מורסף שהיה בשירותו של אביך. הוא מודה שמאביך בא לו כל רכושו."

"נבל!" צעקה היידה. "זה האיש שמכר אותנו לתורכים, והרכוש הוא תוצאת בגידתו!"

"שמעתי משהו על הפרשה הזאת," אמר מונטה־כריסטו. "נלך מפה, בתי, ואת תספרי לי את הפרטים."

"כן, נלך, אני אמות אם אמשיך לשבת מול האיש הזה."

היידה קמה ממקומה במהירות, התעטפה בצעיף הקשמיר הרקום בפנינים ואלמוגים ויצאה בחפזון ברגע שהתרומם המסך.

"אתה רואה שאדם זה אינו מתנהג כמו כולם!" אמרה הרוזנת ג. לאלברט שישב לידה. "הוא היה מרותק לבמה במערכה השלישית של 'רוברט' והינה הוא מסתלק בתחילת המערכה הרביעית."

* מפלצת מהמיתולוגיה היוונית, שכל רואיה נהפכו לאבן.

54

הַשֵּׁפֶל וְהַגֵּאוּת

אחרי ימים מספר ביקרו אלברט מורסף ולוסיין דברה בבית הרוזן ממונטה־כריסטו בשַאנְז־אֶלִיזֶה. המעון כבר נראה כארמון, ככל בתי המגורים, אפילו הארעיים ביותר, של הרוזן ממונטה־כריסטו. הרוזן הבין שדברה בא אליו מתוך סקרנות כפולה, שלו ושל גברת דנגלר, הרוצה לדעת איך נראה ביתו של האיש המסוגל להוציא שלושים אלף פרנק על סוסים והמבקר באופרה עם שפחה יווניה העונדת יהלומים ששווים מיליון. הוא העמיד פנים כלא מבין את הקשר שבין ביקורו של דברה לסקרנותה של הבארונית.

"יש לך קשרים עם הבארון דנגלר?" שאל הרוזן את אלברט.

"כן, אדוני הרוזן, כמו שסיפרתי לך."

"תוכנית הנשואים בתוקף?"

"כן," התערב דברה בשיחה. "העניין נחשב למסוכם." והוא הרכיב על עינו את המשקף, החזיק במקל טיולים בעל גולת זהב, שוטט בחדר והסתכל בכלי־הנשק ובתמונות, כדי לא להיות מעורב בשיחה האישית.

"מה לעשות?" אמר אלברט. "העניינים מתגלגלים מאליהם. אבי ומר דנגלר שירתו יחדיו בספרד, אבי בצבא ומר דנגלר באספקה. המהפכה רוששה את אבי, ולמר דנגלר לא היתה נחלה. בספרד זכה אבי בהצלחתו הפוליטית והצבאית הנאה למדי ומר דנגלר זכה בהצלחתו הפוליטית והכספית הגדולה."

מונטה־כריסטו העיף מבט בדברה, שהסתכל באלבום ושאל: "האם יפה היא אז'ני? נדמה לי שזה שמה."

"יפה מאוד, אפילו יפהפיה," אמר אלברט. "אבל אני אינני מעריך כראוי את יופיה. אינני ראוי לה."

"אתה מדבר בה כאילו כבר היית בעלה. לא ניכרת בך התלהבות."

"היא עשירה יותר מדי," אמר מורסף, "זה מפחיד אותי."

"זה רק תירוץ," אמר מונטה־כריסטו. "האם אתה אינך עשיר?"

"לאבי יש הכנסה שנתית של כחמישים אלף פרנק, והוא יעניק לי עשרת אלפים או שנים־עשר אלף כשאשא אשה."

"נכון, זה לא הרבה. במיוחד בפאריס, אבל הכסף איננו הכול. יש לך ייחוס ומעמד בחברה. הרוזן דה־מורסף הוא איש צבא, ומה נאה יותר מחתונת החרב וההון? העלמה דנגלר תביא את ההון, ואתה את האצילות."

"יש עוד משהו," אמר אלברט. "הרתיעה אינה רק שלי."

"הרי סיפרת לי שאביך רוצה בנישואים אלה?"

"הרתיעה היא של אמי. יש לה משהו נגד משפחת דנגלר."

"הו!" אמר הרוזן, "אפשר להבין, הרוזנת דה־מורסף האריסטוקרטית אינה רוצה לתת יד לפשוטי־עם גסי רוח."

"אינני יודע אם זאת הסיבה," השיב אלברט, "אבל נדמה לי שנישואים אלה יאמללו אותה. כמעט התכנסנו לדון בתנאים, לפני שישה שבועות, אבל כאבי ראש תקפו אותי."

"אמיתיים?" שאל הרוזן בחיוך.

"אמיתיים. ודאי היה זה הפחד. הפגישה נדחתה לחודשיים. אין מה למהר, עדיין לא מלאו לי עשרים ואחת שנים ואז'ני רק בת שבע־עשרה, אבל שני החודשים מסתיימים בשבוע הבא... יהיה עלי לקבל את הדין. לא תוכל לתאר לעצמך כמה נבוך אני... כמה מאושר אתה, רווק וחופשי!"

"היה חופשי, כמוני, מדוע לא?"

"לאבי תהיה זאת אכזבה גדולה אם לא אשא לאשה את העלמה דנגלר."

"אם כן, שא אותה," אמר הרוזן במשיכת כתף.

"לאמי תהיה זאת לא אכזבה, זה יהיה כאב."

"ובכן, אל תישא אותה."

"אתה תסייע לי בעצה? תחלץ אותי מהצרה? נדמה לי שכדי לא להכאיב לאמי הייתי מוכן לקלקל את יחסי עם אבי."

מונטה־כריסטו הפנה את פניו, ושאל את דברה:

"מה אתה רושם?"

דֶבְרֶה ישב בכורסה עמוקה בקצה הטרקלין. מחזיק עפרון בידו האחת ופנקס רישום בידו האחרת.

"אני רושם מספרים," ענה. "אני מחשב כמה הרוויחה החברה של דנגלר מעליית שער של מניות הָאִיטִי. הבנקאי הזָהִיר הזה, שקנה מניות רבות בשער נמוך, בוודאי הרוויח שלוש מאות אלף פרנק."

"זאת לא הצלחתו הראשונה," אמר אלברט. "הוא הרוויח מיליון בעסקת שטרי החוב של ספרד."

"מדוע צנח השער?" שאל מונטה־כריסטו. "סילחו לי, אבל אינני בקי בענייני הבורסה."

"מפני שהחדשות שונות אלה מאלה," השיב אלברט בחיוך.

"מר דנגלר משחק ברווח ובהפסד של שלוש מאות אלף פרנק ליום," אמר הרוזן. "הוא בוודאי עשיר כקורח."

"לא הוא המְשַׂחֵק!" אמר לוסיין דברה, "אלא גברת דנגלר, והיא אשה נועזת."

"אבל אתה, לוסיין, איש בעל שיקול דעת, היודע שהחדשות אינן אמינות — מפני

שאתה הוא מקור החדשות – היה עליך להשפיע עליה לא לשחק בבורסה." אמר אלברט בחיוך.

"איך אוכל, אם גם בעלה אינו יכול?" ענה דברה. "אתה מכיר את הבארונית. אי־אפשר להשפיע עליה, היא עושה ככל העולה על רוחה."

"אילו הייתי במקומך," אמר אלברט, "הייתי מרפא אותה ממחלת הבורסה. זה החסד שהייתי עושה עם חתנה לעתיד."

"איך?"

"הייתי מלמד אותה לקח. כמזכיר יש לך סמכות בענייני החדשות. החלפנים מתחשבים במה שאתה אומר. גרום לה הפסד של מאה אלף פרנק, ואז היא תלמד להיות זהירה. ספר לה שיש לך חדשות בלעדיות, למשל, שהנרי הרביעי נראה אתמול בביתה של גַבְרִיאֵלָה,* וזה בוודאי יקפיץ את השערים למעלה. היא תהמר בכספה, וגם תפסיד, מפני שלמחרת יכתוב בושם בעיתונו: מקורות מסויימים הודיעו שהנרי הרביעי נראה אתמול בחברת גבריאלה. זאת טעות, הוא לא עזב את מקומו על הגשר החדש."

דברה צחק. בהבעת אדישות האזין מונטה־כריסטו לשיחה, והבחין במבוכתו של המזכיר הפרטי, שאלברט לא הבחין בה. דברה קיצר את ביקורו. הרוזן, שליווה אותו אל הדלת, לחש משהו באוזנו, והוא השיב:

"בחפץ לב, אדוני הרוזן. אני מסכים."

הרוזן חזר למורסף הצעיר, ואמר: "אולי לא טוב עשית כשהשמצת את חמותך באוזני מר דֶבְרֶה?"

"אדוני הרוזן," אמר מורסף, "בבקשה ממך, אל תקרא לה חמות שלי לפני הזמן."

"האם אמך כל־כך מתנגדת לנישואים אלה?"

"הבארונית אינה מבקרת בביתנו, ואמי ביקרה בבית הדָנְגְלָרִים רק פעמיים."

"אומר לך בגילוי לב," אמר הרוזן, "דנגלר הוא הבנקאי שלי. דה־וילפור מציף אותי בתודות מפני שהיה לי מזל לסייע לו. אני מנבא מבול של ארוחות ונשפים, וכדי לקדם את פני הרעה אכנס בביתי שבאוֹטֵיי את אדון וגברת דנגלר ואת אדון וגברת וילפור. אם אזמין לאותה סעודה גם אותך ואת הרוזנת והרוזן דה־מורסף, אולי זה יראה כפגישה שלפני חתונה בעיני הרוזנת מורסף, ובמיוחד אם יכבד אותי מר דנגלר ויביא לסעודה את בתו. אני חושש שאמך תשמור לי טינה, ובזאת אינני רוצה; אדרבא, בכל הזדמנות אמור לה כמה רוצה אני ביחסים טובים איתה."

"אני מודה לך על כנותך ומקבל את הנידוי מן הסעודה, שאתה מציע לי," אמר אלברט. "אשר לאמי, כבר יש לך מקום בליבה."

"אתה סבור כך?" שאל מונטה־כריסטו.

* להנרי הרביעי, מלך צרפת במאה השש־עשרה, היתה אהובה ששמה גבריאלה, ופסלו, כרוכב על סוס, ניצב על "הגשר החדש".

"אני בטוח. כשעזבת את ביתנו שוחחתי איתה כשעה עליך. אילו ידעה אמי על התחשבות זו מצידך — ואני לא אעז לספר לה — ודאי היתה אסירת תודה לך, ואבי, אילו ידע, היה כועס עליך."

הרוזן פרץ בצחוק ואמר: "ובכן, הוזהרת. ולא רק אביך יכעס. אדון וגברת דנגלר יחשבו אותי לחסר נימוס. הם יודעים שיש בינינו יחסי רעות, ואם לא יפגשו אותך בביתי, ישאלו מדוע לא הזמנתי אותך. עליך להצטייד בהתחייבות קודמת סבירה."

"אמי מעוניינת לנסוע לחוף הים," אמר אלברט. "לאיזה יום קבעת את הסעודה?"

"לשבת."

"עכשו יום שלישי. מחר ניסע. אדוני הרוזן, אתה מקסים, כמה אתה מקל על אנשים!"

"אתה מעריך אותי יותר מדי. בסך הכול רציתי לעזור לך."

"מתי כתבת את ההזמנות?"

"היום."

"מיד אלך אל אדון דנגלר ואספר לו שאני ואמי עוזבים מחר את פאריס. אותך לא ראיתי, וכך אינני יודע דבר על הסעודה שאתה עורך."

"והרי מר דֶבְרֶה ראה אותך אצלי?"

"הו! נכון."

"להיפך, אני הזמנתי אותך, ללא התחייבות, ואתה ענית לי שלא תוכל להיענות להזמנתי, מפני שאתה נוסע."

"אולי תבוא לבקר אצל אמי לפני נסיעתנו?"

"לפני הנסיעה, קשה לי למצוא זמן ואינני רוצה להופיע בעיצומן של הכנותיכם לנסיעה."

"אבל היום אתה חופשי כמו אוויר; בוא אלינו לארוחת הצהריים; נסעד רק שלושתנו, אתה, אמי ואני, ואתה תכיר אותה מקרוב. היא אשה ראויה להערכה, ואני מצטער רק על דבר אחד. אילו היתה בעולם אשה דומה לה וצעירה ממנה בעשרים שנה, ודאי הייתי נושא אותה לאשה. אבי מוזמן הערב לארוחת־חובה אצל ראש הלשכה. בוא, נשוחח על מסעות. הרי ראית את העולם, ספר לנו על הרפתקאותיך ועל היוונית היפהפיה שראינו בחברתך באופרה, זו שאתה קורא לה שפחה ומתנהג איתה כאילו היתה נסיכה. נדבר איטלקית או ספרדית. אמי תודה לך."

"אלף תודות לך על ההזמנה, ואני מצטער אבל אינני יכול להיענות לה. אינני פנוי כפי שאתה סבור. יש לי פגישה חשובה."

"זה עתה לימדת אותי להשתחרר מהזמנה לארוחה, לכן דרושה לי הוכחה. אינני בַנְקאי כמו דנגלר, לשמחתי, אבל אני חשדן כמוהו. הרי כבר פעמיים סירבת לסעוד עם אמי."

הרוזן נרעד. הוא צלצל בפעמון, ובַפְּטִיסְטִין נכנס.

"מה אמרתי לך בפטיסטין, הבוקר, בלישכתי?"

"לנעול את הדלת אחרי שעה חמש."
"וחוץ מזה?"
"לא לקבל שום אדם חוץ מהמאיור קַבַלְקַנְטִי ובנו."
"שמעת?" המָאיוֹר בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַלְקַנְטִי הוא אציל איטלקי, ובנו הוא צעיר משכיל, בן גילך העומד להיכנס לעולם הפאריסאי עם המיליונים של אביו. הערב יביא אלי המאיור את בנו, אַנְדְרֵיאָה, ואני אדחף אותו למעלה בסולם החברתי. התעזור לי?"
"ודאי. המָאיוֹר קַבַלְקַנְטִי הוא ידיד ותיק שלך?"
"לא. הוא אדם רם מעלה, מכובד, אדיב מאוד וצנוע, כמו רבים מבני משפחות האצילים הוותיקות באיטליה. פגשתי אותו כמה פעמים בפירנצה, בבולוניה ובלוּקה. אנשים שהכרת במסעותיך דורשים ממך ידידות בכל מקום אחרי שהתיידדת איתם פעם במקרה. מָאיוֹר קַבַלְקַנְטִי ראה את פאריס רק בימי האימפריה, בדרכו למוסקבה, שבה קפא מקור. אני אתן לו ארוחת צהריים טובה והוא ישאיר אצלי את בנו. הבטחתי לו להשגיח עליו; אני אניח לו לעשות מה שיעלה בדעתו."
"נפלא," אמר אלברט. "אתה אפוטרופוס נאמן. היה שלום. אנחנו נחזור ביום ראשון. אגב, קיבלתי דרישת־שלום מפרנץ."
"באמת?" קרא מונטה־כריסטו, "עדיין הוא נהנה באיטליה?"
"הוא מתגעגע אליך. לדבריו היית השמש של רומא, ובלעדיך הכול אפור."
"חיבבתי אותו מרגע שנפגשנו, כשהיה רעב לארוחת ערב. נדמה לי שהוא בנו של הגנרל דֶפִּינֶה שנרצח בשנת 1815?"
"כן, אוהדי נפוליאון רצחו אותו."
"אני אוהב אותו. האם אין גם לו איזו תכנית נישואין?"
"הוא אמור לשאת לאשה את העלמה דה־וילפור."
"זה נכון?"
"כמו שאני אמור לשאת את העלמה דנגלר," אמר אלברט בצחוק.
"אתה צוחק? מדוע?"
"מפני שבין שניהם יש אהדה לא יותר מאשר בין העלמה דנגלר וביני."
אלברט קם ממקומו.
"אתה כבר הולך?" שאל מונטה־כריסטו.
"כבר שעתיים אני מעייף אותך, ואתה שואל בנימוס אם אני הולך! אתה האיש האדיב ביותר בעולם, וכמה מאולפים משרתיך, ביחוד מר בַּפְּטִיסְטִין. אם תרצה לפטר את בַּפְּטִיסְטִין, חשוב עליי!"
"הוסכם!"
"עוד דבר. אם האציל קַבַלְקַנְטִי רוצה לשאת אשה די עשירה, וגם די אצילה, לפחות מצד אמה, ובארונית מצד אביה, אני אסייע לך למצוא אשה כזאת."
"עד כדי כך הגיעו הדברים?" שאל מונטה־כריסטו.

"אוֹהֵב אותך פי מאה אם תסייע לי להישאר רווק, אפילו עוד עשר שנים."

"הכול ייתכן," אמר מונטה־כריסטו ברצינות.

לאחר שנפרד מאלברט נכנס לחדרו, צילצל שלוש פעמים, ובֶּרְטוּצְ׳יוֹ הופיע.

"מר ברטוצ׳יו," אמר מונטה־כריסטו, "אני מקבל אורחים בשבת בביתי שבאוֹטֵיי."

ברטוצ׳יו התחלחל אבל אמר: "יפה, אדוני."

"הכן הכול. זה בית יפה מאוד, או לפחות עשוי להיות כזה."

"עלי לשנות בו הכול, אדוני הרוזן. הווילונות התבלו."

"החלף את כולם חוץ מווילון אחד, זה של חדר השינה, מבד דמשק אדום. אותו השאר כמות שהוא."

בֶּרְטוּצְ׳יוֹ השתחווה.

"ואל תיגע בגן, אבל עשה כרצונך בחצר, עד שלא יהיה אפשר להכירה."

"אעשה כמיטב יכולתי," אמר ברטוצ׳יו, "אבל אהיה יותר שקט אם האדון הרוזן יתן לי הוראות, מה להכין לארוחת־הצהריים."

"ברטוצ׳יו היקר," אמר הרוזן. "מיום שבאת לפאריס אתה תוהה ורועד. האם שכחת את טעמי?"

"האם הוד רוממותך יכול לומר לי מי יהיו האורחים?"

"עדיין אינני יודע, וגם לך אין צורך לדעת."

ברטוּצְ׳יוֹ השתחווה ויצא.

55

הַמַּאיוֹר קַבַּלְקַנְטִי

הרוזן ובפטיסטין לא שיקרו. הם אכן ציפו למאיור מלוּקָה, שסיפק תרוץ למונטה־כריסטו לא להיענות להזמנתו של אלברט.

השעה היתה שבע בערב. בֶּרְטוּצְ'יוֹ יצא שעתיים קודם לכן לאוֹטֵיי. כרכרה קלה נעצרה ליד שער בית־המגורים והסתלקה מהר, כמבויישת, לאחר שירד ממנה איש כבן חמישים, לבוש באחד מאותם מעילים משונצים שחורים שאינם נעלמים מהנוף של אירופה. הוא גם לבש מכנסי בד רחבים וכחולים, ומגפיו היו נקיים למדי, אף שברקם התעמעם. את ידיו כיסו כפפות עור, לראשו חבש מגבעת דומה לכובע של שוטר, וצווארונו השחור, השזור בפס לבן, נראה כמו סד. האיש בעל הלבוש הציורי הזה צילצל בפעמון השער ושאל אם מר מונטה־כריסטו אכן מתגורר בשאנז אליזה מספר שלושים, ואז נכנס וסגר את השער מאחוריו. בפטיסטין הכניס את הזר לטרקלין הפשוט ביותר, שבו המתין לו הרוזן.

"אדון נכבד," אמר מונטה־כריסטו, "ברוך הבא. ציפיתי לך."

"באמת?" אמר האיש מלוּקָה, "הוד־מעלתך ציפה לי?"

"הודיעו לי שתבוא הערב בשעה שבע."

"הודיעו לך מראש? מוטב כך. חששתי, אני מודה, ששכחו."

"אתה רואה, לא שכחו."

"אתה בטוח שאינך טועה?"

"בטוח."

"הוד־מעלתו אמנם מצפה לי, הערב בשעה שבע?"

"נבדוק."

"אם ציפית לי לא כדאי לבדוק."

"כדאי וכדאי," ענה מונטה־כריסטו.

האיש מלוקה נראה קצת מודאג.

"אתה המרקיז בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַּלְקַנְטִי?" שאל מונטה־כריסטו.

"ברתולומיאו קבלקנטי," אמר איש לוקה בצהלה. "אני הוא."

"מאיור לשעבר בצבא האוסטרי?"

"האם דרגתי היתה מאיור?" שאל האיש בהיסוס.

"כן," השיב מונטה־כריסטו, "היית מאיור. כך קוראים בצרפת לדרגתך באיטליה."

"טוב," השיב איש לוקה, "אינני מבקש יותר, אתה מבין."

"באת הנה מפני שמישהו שלח אותך אלי."

"כן."

"אב־המנזר בוסוֹני?"

"זהו זה!" קרא המאיור בשמחה.

"יש לך מכתב?"

"הינהו."

מונטה־כריסטו פתח את המכתב וקרא בו. המאיור נעץ בו עיניים פעורות לרווחה מתמהון, הביט בסקרנות בכל אחד מחלקי הדירה ושוב תלה אותן בבעליה.

"המאיור קבלקנטי, קצין מלוקה, בן למשפחת קבלקנטי מפירנצה," המשיך מונטה־כריסטו לקרוא, "בעל הכנסה שנתית של חצי מיליון."

מונטה־כריסטו נשא את עיניו מעל דף הנייר, ואמר:

"חצי מיליון, אדון קבלקנטי היקר!"

"יש חצי מיליון?" שאל איש לוקה.

"כך כתוב, באותיות גדולות, וזה בוודאי נכון. אב־המנזר בוסוני מכיר היטב את כל בעלי ההון באירופה."

"שיהיה חצי מיליון," אמר איש לוקה. "אבל בחיי, לא תיארתי לעצמי שהסכום כל־כך גדול."

"מפני שיש לך סוכן בית, שגונב ממך."

"הסברת לי את מצב העניינים," השיב איש לוקה ברצינות. "אגרש מביתי את הפרחח."

מונטה־כריסטו המשיך לקרוא:

"חסר רק דבר אחד לאושרו."

"כן, רק דבר אחד," אמר איש לוקה באנחה.

"למצוא את בנו האהוב."

"בן אהוב!"

"שנחטף בילדותו. נראה שאוייבי המשפחה האצילה או צוענים חטפו אותו."

"הוא היה אז בן חמש, אדוני," אמר איש לוּקה באנחה ונשא את עיניו למעלה.

"אב אומלל!" אמר מונטה־כריסטו, והמשיך לקרוא:

"אני משיב לו את התקווה, אדוני הרוזן, בבשורה שאתה יכול להפגיש אותו עם בנו, שהוא מחפש אחריו חמש־עשרה שנה."

איש לוקה התבונן במונטה־כריסטו במבט מלא חרדה.

"אני יכול," השיב מונטה־כריסטו למבטו.

"הה! הה!" קרא המאיור. "ובכן, הפרטים שבמכתב נכונים?"

"היה לך ספק, מר בַּרְתּוֹלוֹמֵיאוֹ היקר?"

"לא, מעולם לא! אדם רציני, בבגדי כומר, אב־המנזר בוסוני, לא היה מרשה לעצמו לעשות ממני צחוק. אבל עדיין לא קראת הכול, הוד־מעלתך."

"נכון, יש תוספת."

"תוספת," חזר איש לוקה.

"כדי שלא יהיה על המאיור קבלקנטי למשוך כספים מחשבונותיו, אני שולח לו המחאה על סך אלפיים פרנק, הוצאות הנסיעה, ומעניק לו אשראי אצלך, בסכום של ארבעים ושמונה אלף הפרנק, שאתה חייב לי."

המאיור הביט ברוזן בחרדה ניכרת.

"טוב!" אמר הרוזן בקיצור.

"הוא אמר 'טוב'," לחש איש לוקה, ובקול אמר: "אדוני, אתה מסכים?"

"מסכים למה?"

"לתוספת."

"כמובן. יש לי קשרים כספיים עם אב־המנזר בוסוני. אינני יודע אם אני חייב לו בדיוק ארבעים ושמונה אלף אבל לא נתווכח על כמה שטרות. האם התוספת הזאת חשובה כל־כך בעיניך, מר קבלקנטי?"

"אומר לך את האמת," השיב איש לוקה. "נתתי אמון מלא באב־המנזר בוסוני, לכן לא לקחתי איתי כסף. לולא הכסף שבידך לתת לי הייתי בצרה גדולה בפאריס."

"האם איש כמוך עלול להיות בצרה?" שאל מונטה־כריסטו. "שב בבקשה. סלח לי, לא הזמנתי אותך לשבת זה רבע שעה."

המאיור התיישב בכורסה.

"מה תשתה? פורט או אליקנט?"

"אליקנט, בבקשה. זה היין שאני אוהב."

מונטה־כריסטו צילצל, וכשהופיע בפטיסטין שאל אותו בלחש: "ובכן?"

"הצעיר כבר הגיע," השיב החדרן בלחש.

"לאן הכנסת אותו?"

"לטרקלין הכחול, כדבריך."

"הבא יין אליקנט ועוגיות."

בפטיסטין יצא וחזר עם הכוסות, היין והעוגיות. הרוזן מילא כוס, ולעצמו מזג רק כמה טיפות מן הנוזל האדמדם שבבקבוק. המאיור לא טעה בכוונתו. הוא לקח את הכוס המלאה, טעם מן האליקנט בקצה שפתיו, העלה על פניו העוויה של שביעות־רצון וטבל את העוגיה ביין.

"כך, אדוני," אמר מונטה־כריסטו. "אתה חי בלוקה, אתה אציל, עשיר ומכובד. יש לך הכול."

"הכול, הוד־מעלתך," השיב המאיור ובלע כעך שלם.

"חסר לך רק דבר אחד."

"רק דבר אחד," חזר איש לוקה על דברי המארח.

"בנך."

"כן," אמר המאיור ולקח עוד כעך. "זה באמת חסר לי מאוד." והוא ניסה להתאנח.

"אבל סיפרו לי שאתה רווק."

"כך חשבו כולם," השיב המאיור, "וגם אני."

"כן," אמר מונטה־כריסטו. "אתה אישרת את השמועה על חטא נעורים שניסית להסתיר."

איש לוקה לבש הבעה מכובדת ככל שעלה בידו, וגם השפיל את עיניו בצניעות, ופזל אל הרוזן.

"כן, אדוני," אמר, "רציתי להסתיר את השגיאה שעשיתי."

"לא למענך," אמר מונטה־כריסטו.

"לא, לא למעני, כמובן," השיב המאיור בחיוך.

"למען אמו," אמר הרוזן.

"למען אמו!" קרא איש לוקה ונטל כעך שלישי. "למען אמו המסכנה!"

"שתה בבקשה, מר קבלקנטי," אמר מונטה־כריסטו ומזג כוס נוספת של יין אליקנט. "ההתרגשות חונקת אותך."

"למען אמו המסכנה!" חזר איש לוקה וניסה להפעיל את בלוטות הדמעות שלו.

"בת אחת מהמשפחות המיוחסות באיטליה, נדמה לי."

"בת אצילים מפִּיֶסוֹלֶה, אדוני הרוזן."

"מה שמה?"

"אתה רוצה לדעת את שמה?"

"אין צורך שתאמר לי, אני מכיר את השם."

"האדון הרוזן יודע הכול," אמר איש לוקה בהרכנת ראש.

"אוֹלִיבְיָיה קוֹרְסִינָרִי, נכון?"

"אוליביה קורסינרי."

"מרקיזה?"

"מרקיזה."

"נשאת אותה לאשה למרות התנגדות המשפחה."

"כן."

"הבאת את התעודות?" שאל הרוזן.

"איזה תעודות?" שאל איש לוקה.

"תעודת הנישואים שלך עם אוליביה קורסינרי, ותעודת הלידה של בנך."

"תעודת הלידה?"

"תעודה הלידה של אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי, בִּנְךָ, שמו אינו אנדריאה?"

"כך נדמה לי," השיב איש לוקה.

"נדמה לך?"

"אינני מעז לומר בוודאות. הוא הלך לאיבוד לפני זמן רב מאוד."

"נכון," אמר מונטה־כריסטו. "האם בידך הניירות?"

"אדוני הרוזן, מצטער, לא אמרו שעלי להצטייד במסמכים, ולא הבאתי אותם."

"לכל השדים!" קרא מונטה־כריסטו.

"הם כל־כך נחוצים?"

"מאוד מאוד!"

איש לוּקה גרד את מצחו.

"ואם מישהו יערער על תוקפם של נישואיך או על אבהותך? זה לא ינעם לבחור הצעיר!"

"ואולי זה יהיה גורלי!"

"אולי הוא יפסיד בשל כך שידוך נהדר."

"הה! אני אשם!"

"בצרפת מקפידים על דברים כאלה. לא די לומר לכומר, כמו באיטליה, אנחנו אוהבים, קדש אותנו. בצרפת הנישואים אזרחיים, וכדי להרשם לנישואים אזרחיים דרושים מסמכי־זהות."

"פה קבור הכלב. המסמכים אינם בידי."

"למרבה המזל הם בידי," אמר מונטה־כריסטו.

"בידך?"

"כן."

"תודה לאל," אמר איש לוקה, שכבר התייאש ממטרת נסיעתו, וחשש שחוסר הניירת יביא לאובדן ארבעים ושמונה האלף. "תודה לאל, איזה מזל! אני לא חשבתי על כך."

"קשה לחשוב על הכול מראש. למרבה המזל חשב במקומך אב־המנזר בוסוני."

"נפש יקרה!"

"הוא איש זהיר."

"איש נפלא," אמר איש לוקה. "הוא שלח אליך את המסמכים?"

"הינה הם."

איש לוקה שילב את ידיו כמו לתפילה.

"נשאת לאשה את אוליביה קורסינרי בכנסיית סַנְטָה פָּאוּלָה במוֹנְטֶה קָטִינִי. הינה האישור של הכומר."

"חי נפשי, הינהו!" אמר איש לוקה והתבונן בו בתמיהה.

"והינה תעודת־הטבילה של אנדריאה קבלקנטי, בחתימת הכומר של אָרָאבֶּזָה."

"הכול כדת וכדין!" קרא המאיור.

"קח את הניירות האלה, שאין לי מה לעשות בהם, ותן אותם לבנך כדי שישמור עליהם היטב."

"נכון, כדאי לשמור, מפני שאם יאבד אותם..."

"מה יקרה אז?" שאל מונטה־כריסטו.

"יהיה עלינו לכתוב לשם," אמר איש לוקה, "ולא יהיה קל להשיג ניירות אחרים."

"נכון, זה יהיה קשה מאוד," אמר מונטה־כריסטו.

"כמעט בלתי אפשרי," השיב אִיש לוּקָה.

"אני שמח מאוד שאתה מבין את ערכם של המסמכים."

"אני יודע שאין להם תחליף."

"ומה באשר לאמו של הצעיר?" שאל מונטה־כריסטו.

"לאמו של הצעיר?" חזר אחריו המאיור בחרדה.

"המרקיזה קורסינרי."

"אל אלוהים!" קרא איש לוּקָה שראה את קשייו מתרבים מרגע לרגע, "האם עלינו לקרוא לה?"

"לא, אדוני," אמר מונטה־כריסטו. "האם לא?..."

"כן, כן," קרא המאיור, "היא הלכה..."

"בדרך כל הארץ?"

"אהה! כן," ענה איש לוקה בחיפזון.

"כך נודע לי," אמר מונטה־כריסטו. "היא מתה לפני עשר שנים."

"אני עדיין מתאבל עליה, אדוני," אמר המאיור, שלף מכיסו ממחטה משובצת ומחה בה את עינו השמאלית ואחר כך את הימנית.

"כולנו בני תמותה," אמר מונטה־כריסטו. "מר קבלקנטי היקר, ודאי אתה מבין שאין צורך לפרסם בצרפת כי אתה ובנך חייתם בנפרד חמש־עשרה שנים. הסיפורים על הצוענים חוטפי הילדים אינם באופנה אצלנו. אתה שלחת אותו להתחנך בפנימיה, ועכשו אתה רוצה שהוא ישלים את חינוכו בצרפת. לכן עזבת את וִיאָה רֶגְ'יוֹ, שם התגוררת אחרי מות אשתך. ואם ייוודע משהו על הפירוד ביניכם..."

"מה אומר אז?"

"שמחנך כופר בדת, שהיה מכור לאוייבי משפחת קורסינרי, חטף את הילד."

"נכון, מפני שהוא בן יחיד."

"ובכן, אחרי שזכרונותיך התרעננו, ודאי ניחשת שהכנתי לך הפתעה."

"נעימה?" שאל איש לוקה.

"אני רואה שקשה להטעות לב של אב."

"הְמְמְמ!" ענה המאיור.

"ודאי ניחשת שהוא כאן."

"מי?"

"בנך, אַנְדְרֵיאָה שלך."

"ניחשתי," אמר איש לוּקָה באדישות. "הוא כאן?"

"ממש כאן," השיב מונטה־כריסטו. "המשרת שנכנס לפני רגע הודיע לי שהוא בא."

"הו, מצויין! הו, מצויין!" קרא המאיור, והידק עם כל קריאה את שרוכי מעילו.

"אדוני היקר," אמר מונטה־כריסטו, "אני מבין את התרגשותך, אתן לך זמן להתאושש, ואכין את הבחור לפגישה הנכספת, אני משער שהוא קצר־רוח כמוך."

"גם אני משער כך," אמר קַבַלְקַנְטִי.

"בעוד רבע שעה אנחנו לפקודתך."

"אתה מביא אותו אלי? כל־כך יפה מצדך."

"לא, לא אעמוד בין אב לבנו. אתם תיפגשו לבדכם, אדוני המאיור. הבחור ייכנס מהדלת הזאת. הוא יפה, בהיר שיער, אולי בהיר יותר מדי, ויש לו נימוסים מצויינים."

"אגב," אמר המאיור, "אתה יודע שלקחתי איתי רק את אלפיים הפרנק שנתן לי אב־המנזר הטוב בוסוני, ומזה הוצאתי כסף על הנסיעה, ו..."

"ואתה זקוק לכסף, נכון, אדון קבלקנטי היקר. כדי לעגל את החשבון הינה לפניך שמונה שטרות של אלף פרנק."

עיני המאיור זהרו כשני יהלומים.

"ואני חייב לך עוד ארבעים אלף," אמר מונטה־כריסטו.

"הוד־מעלתך רוצה קבלה?" שאל המאיור קבלקנטי ושילשל את השטרות לכיס הפנימי של מעילו.

"לשם מה?"

"לכסות על התחייבותך לאב־המנזר."

"אתה תיתן לי קבלה כללית, כשתקבל את ארבעים האלף האחרונים. בין אנשים הגונים אמצעי הזהירות מיותרים."

"נכון, בין אנשים הגונים."

"ועכשו, מלה אחרונה, מרקיז. תרשה לי לתת לך עצה קטנה?"

"אני מבקש עצות."

"לא יזיק לך לנטוש את המעיל הזה."

"באמת!" אמר המאיור והתבונן בבגדו בחיבה.

"דברים כאלה עדיין לובשים בוויאָה רֶגְ'יו, אבל בפאריס הם יצאו מזמן מן האופנה."

"כמה חבל," אמר איש לוקה. "ומה אלבש במקומו?"

"מה שתמצא במזוודותיך."

"איך, במזוודה! יש לי בה רק קולב אחד."

"כמובן. למה לך להכביד על עצמך? חייל ותיק אוהב לשאת רק ציוד קל, אבל אתה איש שחושב על הכול מראש. שלחת את מזוודותיך לפניך, והן הגיעו אתמול למלון 'הנסיכים' שברחוב רִישֶׁלְיֶה, שבו הזמנת חדרים."

"מה יש במזוודות?"

"החדרן שלך הכניס אליהן, לדעתי, כל מה שנחוץ לך. בגדי עור, מדים. בנסיבות

חגיגיות תלבש את המדים ותעשה רושם טוב. אל תשכח את עיטור־הצלב שלך. בצרפת לועגים לו אבל עדיין עונדים אותו.״

״מצויין, מצויין, מצויין!״ קרא המאיור, שצעד מהפתעה להפתעה.

״התכונן, אדון קבלקנטי היקר, לפגישה עם בנך אנדריאה,״ אמר מונטה־כריסטו ונעלם מאחורי וילון.

56

אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי

הרוזן נכנס לחדר שבַּפְּטִיסְטִין נתן לו את השם "הטרקלין הכחול". ישב בו צעיר בעל הבעת פנים קונדסית, לבוש בהידור מה. חצי־שעה לפני כן ירד מדופנית שכורה ליד בית־המגורים, ובפטיסטין זיהה אותו מיד לפי קומתו, שיערו הבהיר, זקנו האדמוני ועיניו השחורות, הסימנים שנתן בו הרוזן.

הצעיר שכב בנינוחות על ספה, והצליף בפיזור דעת על מגפיו בשוט מקנה חזרן בעל גולת־זהב. כשנכנס מונטה־כריסטו מיהר לקום ממקומו ושאל:

"האדון הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"כן, אדוני. יש לי הכבוד לדבר עם המשנה־לרוזן אנדריאה קבלקנטי, נכון?"

"המשנה־לרוזן אנדריאה קבלקנטי," חזר הצעיר על הדברים בקול מבודח.

"יש לך מכתב בשבילי?" אמר מונטה־כריסטו.

"לא ציינתי זאת, מפני שהחתימה נראית לי מוזרה."

"סינבד המלח?"

"בדיוק. אינני מכיר סִינְבַּד אלא את המלח מאלף לילה ולילה."

"מה המוזר כאן? זה אחד מבני בניו, ואחד מידידי העשירים. אנגלי, כמעט מטורף, ושמו האמיתי לוֹרְד וִילְמוֹר."

"עכשו אני מבין," אמר אנדריאה. "זה אותו אנגלי שהיכרתי ב... כן, טוב מאוד!... אדוני הרוזן, אני עבדך."

"אני מקווה שתואיל בטובך לספר לי כמה פרטים על עצמך ועל משפחתך."

"בחפץ לב, אדוני הרוזן," אמר הצעיר, ששטף פטפוטו העיד על זכרונו האיתן. "כמו שאמרת, אני המשנה־לרוזן אנדריאה קבלקנטי, בנו של קצין המטה בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קבלקנטי ממשפחת קבלקנטי, הרשום בספר־הזהב של פירנצה. למרות האסונות הלא מעטים שעברו עליה שמרה משפחתי על עושרה. אבי מקבל קיצבה שנתית, חצי מיליון פרנק. אני, אדוני, נחטפתי כשהייתי בן חמש או שש. חטף אותי שליט כופר. חמש־עשרה שנה לא ראיתי את אבי מולידי, ומיום שהגעתי לגיל התבונה ויצאתי לחופש אני מחפש אחריו, עד עתה ללא הצלחה. בקיצור, מכתב זה של ידידך, סִינְבָּד המלח, מבשר לי שאבי בפאריס, ומתיר לי לבקש ממך מידע נוסף."

"כל מה שסיפרת לי מעניין מאוד," אמר הרוזן וסקר בשביעות־רצון קודרת את פניו הגלויים של אורחו, שרוע היה טבוע בהם. "אביך כאן. גם הוא חיפש אחריך."

אַנְדְרֵיאָה ניתר ממקומו וצעק:

"אבי! אבי כאן!"

"בלי ספק," השיב מונטה־כריסטו. "אביך קצין המטה בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַלְקַנְטִי."

האימה שניכרה בפניו של הצעיר נעלמה מהר.

"הו! כן, אמת," אמר. "קצין־המטה בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַלְקַנְטִי. ואתה אומר, אדוני הרוזן, שהוא כאן, אבי היקר."

"כן, אדוני. אני בא מאצלו, והסיפור שסיפר לי על בנו האהוב שאבד לו נגע מאוד לליבי, כאילו היה שיר ממיס לבבות. יום אחד נודע לו שחוטפי בנו מוכנים להחזירו תמורת כסף רב. האב טוב הלב שלח את דמי־הכופר לפְּיֶימוֹנְט, יחד עם דרכון ואשרה לאיטליה. אתה היית בדרום צרפת, נדמה לי."

"כן, אדוני," השיב אַנְדְרֵיאָה במבוכת־מה. "בדרום צרפת."

"וכרכרה חיכתה לך בנִיצָה?"

"זה מה שהיה, אדוני; היא הסיעה אותי מניצה לגֵינוּאָה, מגֵינוּאָה לטוֹרִינוֹ, מטוֹרִינוֹ לשַׁמְבֶּרִי, משַׁמְבֶּרִי לגשר בּוֹוָאסִין, ומגשר בּוֹוָאסִין לפאריס."

"אביך ודאי קיווה לפגישה בדרך. גם הוא נסע בדרך הזאת."

"אבל אילו נפגשנו ספק אם היה אבי היקר מכיר אותי. השתניתי במשך השנים."

"וקול הדם?" שאל מונטה־כריסטו.

"נכון," אמר הצעיר. "שכחתי את קול הדם."

"מה שמטריד את המרקיז קַבַלְקַנְטִי הוא חוסר הידיעה מה היו מעשיך אחרי שהורחקת ממנו. איך התייחסו אליך החוטפים? האם התחשבו בייחוס המשפחתי שלך? האם הסבל הנפשי, הגרוע מן הסבל הגופני, לא החליש את הכישורים שהטבע חונן אותך בהם ביד רחבה? האם אתה מסוגל לחזור אל העמדה החברתית שאתה ראוי לה?"

"אדוני," גימגם הצעיר, "אני מקווה שדיווח מוטעה לא..."

"שמעתי עליך בפעם הראשונה מידידי הנדבן וִילְמוֹר, שמצא אותך במצב לא מחמיא, אינני יודע מהו, לא חקרתי, אינני סקרן. הוא התעניין בך בגלל צרותיך, וסיפר לי שהוא רוצה להשיב לך את כבודך האבוד, לכן הוא מחפש את אביך. ואכן, הוא יגע ומצא, והינה אביך כאן. אתמול הוא הודיע לי שאתה עומד לבוא ונתן לי כמה הנחיות בנוגע להונך, זה הכול. ידידי וילמור עשיר מאוד, ויכול להרשות לעצמו כמה מוזרויות. אדוני, אל נא תיפגע משאלתי, אבל מאחר שעלי לפרוש עליך את חסותי אני מבקש לדעת, אולי האסונות שעברו עליך – שאינם מפחיתים מהערכתי אליך – יקשו עליך את השיבה לעולם שהונך ושם־משפחתך קוראים לך למלא בו תפקיד?"

"אדוני," השיב הצעיר שחוצפתו שבה אליו. "החוטפים שהרחיקו אותי מאבי התכוונו למכור אותי לו, כפי שאומנם עשו, וכדי שהמחיר יהיה סביר השאירו לי את כל כישורי. קיבלתי חינוך מעולה."

מונטה־כריסטו חייך. נראה שלא קיווה להיענות כזאת מצדו של אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי.

"ואם יימצא איזה פגם בחינוכי או בהתנהגותי בחברה," אמר הצעיר, "אבקש להתחשב באסונות שליוו אותי מלידתי ומיררו את נעורי, ולסלוח לי."

"אתה תעשה מה שאתה רוצה, משנה־לרוזן," אמר מונטה־כריסטו. "אתה אדון לעצמך, אבל קורות חייך דומות לרומן־הרפתקאות. אנשים אוהבים לקרוא רומנים בספרים, אבל הם נזהרים מרומנים חיים, גם אם הם מוזהבים כמוך. אני מרשה לעצמי להצביע לפניך על הקושי הזה. אם תספר את סיפורך הנוגע ללב הוא יתגלגל מפה לפה ויסתלף. אתה תהיה למוקד סקרנות, והסקרנים ודאי יטרידו אותך."

"אתה צודק, אדוני הרוזן," אמר הצעיר והחוויר תחת מבטו הנוקב של הרוזן. "זאת צרה גדולה."

"לא צריך להגזים," המשיך מונטה־כריסטו. "אתה אדם נבון. יהיה עליך להביא עדויות שיסתרו את הצד האפל שבעברך."

פניו של אנדריאה נפלו.

"אני מציע את עצמי כְּעָרֵב לך," אמר מונטה־כריסטו. "אמנם אני רגיל לפקפק גם בטובים שבידידי, ולגרום לאחרים לפקפק בהם, אבל הפעם אחרוג מהרגל זה."

"בכל זאת, אדוני הרוזן," אמר אנדריאה בחוצפה, "הרי לורד וִילְמוֹר המליץ עלי לפניך."

"כמובן," אמר מונטה־כריסטו, "אבל הוא לא הסתיר מפני, אדון אנדריאה היקר, שהיו לך נעורים קצת סוערים. אינני דורש ממך וידוי. אביך, המרקיז קבלקנטי, הובא לכאן מלוּקָה, כדי שלא תהיה תלוי באחרים. הוא קצת נוקשה ונימוסיו מחושבים, אבל כל מי שיודע כי הוא שירת שמונה־עשרה שנה בצבא אוסטריה ודאי יסלח לו. לצרפתים אין דרישות גדולות מהאוֹסְטְרִים. זה אב משביע רצון למדי, אני מבטיח לך."

"אתה מרגיע אותי, אדוני. נפרדנו לפני זמן כה רב עד שלא נשאר לי כל זכרון ממנו."

"וחוץ מזה, רכוש גדול מחפה על דברים רבים."

"אבי באמת עשיר?"

"מיליונר. יש לו חמש מאות אלף פרנק קצבה שנתית, והוא מעניק לך קצבה של חמישים אלף בשנה, כל שנות שהותך בפאריס."

"אם כך, אשאר בפאריס כל ימי חיי."

"קשה לנבא את העתיד, אדוני היקר."

אנדריאה נאנח. "אבל כל שנות שהותי בפאריס, כל זמן שלא אהיה מוכרח לנטוש אותה, מובטח לי הכסף?"

"בהחלט."

"מאבי?" המשיך אנדריאה לשאול בחרדה קלה.

"כן, אבל לורד וִילְמוֹר פתח לך, כפי בקשת אביך, אשראי של חמשת אלפים פרנק בחודש אצל מר דנגלר, אחד הבנקאים הבטוחים בפאריס."

"האם אבי ישהה זמן רב בפאריס? שאל אנדריאה בחרדה.

"רק כמה ימים," השיב מונטה־כריסטו. "בגלל שירותו הצבאי אין הוא יכול לשהות כאן יותר משניים או שלושה שבועות."

"הו! אבא יקר!" קרא אנדריאה, וניכר בו שעזיבתו הצפויה של אביו בקרוב משמחת אותו מאוד. מונטה־כריסטו התעלם מנימת־שמחה זו ואמר:

"אינני רוצה לעכב עוד, אף לרגע, את פגישתכם. אתה מוכן להתנשק עם קַבַלְקַנְטִי?"

"בלי ספק."

"היכנס לטרקלין, ידידי, ותמצא בו את אביך הממתין לך."

אנדריאה השתחווה לרוזן ונכנס לטרקלין, ואז לחץ הרוזן על קפיץ־סתרים, ואחת התמונות זזה מתוך מסגרתה. מבעד לחור קטן בקיר הציץ הרוזן לטרקלין.

אנדריאה סגר את הדלת מאחוריו וניגש אל המאיור, שקם ממקומו כששמע את צעדיו.

"אדון ואב יקר!" קרא אנדריאה בקול רם, כדי שהרוזן ישמע אותו מעבר לדלת הנעולה, "האם זה ממש אתה?"

"שלום בני היקר," ענה המאיור ברצינות.

"כמה גדול האושר לפגוש בך אחרי כל־כך הרבה שנות פרידה," אמר אנדריאה ופזל אל הדלת.

"כן, הפרידה היתה ארוכה."

"האם לא נתנשק, אדוני?" שאל אנדריאה.

"כרצונך, בני," ענה המאיור.

שני הגברים התנשקו כמו בתיאטרון: כל אחד מניח את ראשו על כתף רעהו.

"שוב אנחנו מאוחדים!" קרא אנדריאה.

"אנחנו מאוחדים," חזר אחריו המאיור.

"ולא ניפרד עוד לעולם."

"נדמה לי, בני היקר שאתה רואה בצרפת מולדת שניה."

"כן," אמר הצעיר. "אהיה מיואש אם איאלץ לעזוב את פאריס."

"ואני לא אוכל לחיות מחוץ ללוּקה. בקרוב אחזור לאיטליה."

"לפני שתיסע, אב יקר מאוד, ודאי תיתן לי מסמכי זיהוי."

"בלי ספק, לשם כך באתי. אתן לך את המסמכים ולא יהיה עלינו לחפש שוב זה את זה, לאורך המחצית השניה של חיי."

אנדריאה תפס את הצרור, פתח אותו בלהיטות המאפיינת בן טוב, ועיין בחופזה בשני המסמכים, תעודת־הנישואין ותעודת־הלידה. פניו אורו בחדווה, והוא הביט במאיור בחיוך מוזר.

"לכל השדים," אמר בקול נמוך ובטוסקנית מעולה. "אין ספינות של עבודת־פרך באיטליה?"

המאיור הזדקף.

"מדוע?"

"שם בוודאי אין עונש למי שמספק מסמכים כאלה. בצרפת, על חצי מכל זה, אבי היקר מאוד, משלחים אותנו להחליף אוויר בטוּלוֹן, לחמש שנים."

"סליחה?" קרא איש לוּקָה וניסה ללבוש הבעת־פנים מלכותית.

"אדון קבלקנטי היקר," אמר אנדריאה ולחץ את זרועו של המאיור, "כמה משלמים לך כדי להיות אבי?"

המאיור ניסה לדבר.

"ש... ש... ש..." אמר אנדריאה והנמיך את קולו, "לי נותנים חמישים אלף פרנק בשנה כדי שאהיה בנך. אתה יכול להבין שלא אני אכחיש שאתה אבי."

המאיור הביט לכל צד בחרדה.

"אל תפחד, אנו לבדנו," אמר לו אנדריאה, "ואנחנו מדברים איטלקית."

"ובכן," אמר איש לוּקָה, "לי נותנים חמישים אלף פרנקים במזומן."

"מר קבלקנטי," אמר אנדריאה, "אתה מאמין בסיפורי פיות?"

"פעם לא האמנתי. עכשו אני מאמין."

"יש לך הוכחות?"

המאיור הוציא מכיס מעילו חופן זהב ואמר: "מצלצלים, כמו שאתה רואה. הרוזן הישר יקיים את הבטחותיו אחת לאחת, אבל עלינו לשחק את תפקידינו, אני, כאב רחום..."

"ואני כבן המכבד את אביו."

"ומאחר שהם דורשים שתהיה בני..."

"מי דורש?"

"אינני יודע. אלה שכתבו לך."

"ואתה לא קיבלת מכתב?"

"קיבלתי."

"ממי?"

"מאיזה אב־מנזר, בוּסוֹנִי."

"אתה מכיר אותו?"

"לא ראיתי אותו מעולם."

"מה כתוב במכתב?"

"לא תסגיר אותי?"

"בהן צדקי, לא. הרי יש לנו מטרה משותפת."

"קרא."

המאיור נתן לצעיר מכתב, ואנדריאה קרא בלחש:

"אתה עני, זִקְנָה אומללה מצפה לך. האם אתה רוצה להתעשר או לפחות להיות עצמאי? אם כן, צא לפאריס ברגע זה ולך לביתו של הרוזן ממונטה־כריסטו, שבשדרות שאנז אליזה מספר שלושים. דרוש ממנו את הבן שילדה לך המרקיזה דה־קוֹרְסִינָרִי,

ושנחטף בגיל חמש, אַנְדְרֵיאָה קבלקנטי. כדי שלא תטיל ספק בכוונת החתום מטה, להיות לך לתועלת, מצורפים למכתב זה:

"1. המחאה על סך אלפיים וארבע מאות לירות טוסקניות, שתוכל לפדות אותה אצל מר גוֹזִי בפירנצה.

"2. מכתב המלצה לרוזן ממונטה־כריסטו שאני פותח לך אשראי אצלו על ארבעים ושמונה אלף פרנק.

"לבית הרוזן תבוא בעשרים ושישה במאי בשעה שבע בערב.

אב־המנזר בוסוֹנִי."

"קיבלתי מכתב כמעט דומה," אמר הצעיר.

"מאב־המנזר בוסוני?"

"לא, מלורד וילמור, הקורא לעצמו 'סינבד המלח'."

"ואתה מכיר אותו כמו שאני מכיר את אב־המנזר בוסוֹנִי?"

"כן. אבל יש לי קצת יתרון עליך."

"ראית אותו?"

"פעם אחת בלבד."

"איפה?"

"לא אומר לך."

"מה כתוב במכתב שלך?"

"קרא."

איש לוקה קרא: "אתה עני, עתיד עלוב מצפה לך; האם אתה רוצה לרכוש שם, להיות חופשי ועשיר? עלה על מרכבת דואר שתמתין לך ביציאה מניצה ליד שער גנואה, תגיע לפאריס ולך לביתו של הרוזן ממונטה־כריסטו בשאנז אליזה שלושים, בעשרים ושישה במאי, בשעה שבע בערב. בקש ממנו שיפגיש אותך עם אביך. אתה בנם של המרקיז בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַלְקַנְטִי והמרקיזה אוֹלִיבְיָה קוֹרְסִינָרִי. על כך יעידו מסמכי הזהות שלך. המרקיז יתן לך אותם ואתה תוכל להופיע בשם הזה בחברה הפאריסאית. הכנסה של חמישים אלף ליברות בשנה תסייע לך לתפוס מקום בחברה. למכתב זה מצורפים המחאה על חמשת אלפים ליברות, שתוכל לפדות אותה בבנק של פֵּרֵיאָה בניצה, ומכתב המלצה לרוזן ממונטה־כריסטו, שידאג לכל צרכיך.

סינבד המלח."

"אתה מבין משהו מכל זה?"

"לא."

"יש פה איזו רמאות."

"אבל לא אני המרומה, וגם לא אתה."

"בדיוק זה מה שרציתי לומר. אנחנו נשחק את המשחק עד הסוף."

"אתה תראה שאני מתאים להיות חבר במשחק."

"לא פיקפקתי בכך אף לרגע, אבי היקר."

"אני שמח, בני היקר."

ברגע זה החליט מונטה־כריסטו להיכנס לטרקלין. כשנשמע קול צעדיו נפלו שני הגברים זה בזרועות זה, והרוזן מצא אותם חבוקים.

"אדוני המרקיז, נראה לי שמצאת בן כלבבך."

"הו, אדוני הרוזן, אני נחנק משמחה."

"ואתה, בחור?"

"הו! אדוני הרוזן, אני נשנק מאושר."

"אב מאושר! בן מאושר!" קרא הרוזן.

"רק דבר אחד מעציב אותי," אמר המאיור. "אני מוכרח לעזוב מהר את פאריס."

"אדון קבלקנטי יקר," קרא מונטה־כריסטו, "לא תסע, אני מקווה, לפני שאציג אותך לפני אחדים מידידי."

"אני לפקודתו של הרוזן," השיב המאיור.

"ועכשו, בחור, התוודה!" אמר הרוזן.

"לפני מי?"

"לפני אביך. ספר לו בכמה מלים על מצבך."

"ההו!" קרא אנדריאה. "אתה נוגע בנקודה רגישה."

"אתה מבין, מאיור?" שאל מונטה־כריסטו.

"ודאי, מבין," ענה המאיור.

"בנך היקר אומר שהוא זקוק לכסף."

"ומה אתה רוצה שאעשה?"

"שתתן לו."

"אני?"

"אתה."

מונטה־כריסטו עמד בין שני הגברים ונתן לצעיר צרור של שטרות.

"מה זהו?" שאל הצעיר.

"תשובת אביך לבקשתך. הרי רמזת שאתה זקוק לכסף. הוא ביקש ממני לתת לך את הסכום הזה."

"על־חשבון הכנסותי?"

"לא. להוצאות."

"אבא יקר!"

"שתוק," אמר מונטה־כריסטו. "הוא אינו רוצה שאספר כי הכסף כספו."

"אני מעריך את ההתחשבות," אמר אנדריאה ושם את השטרות בכיסו.

"ובכן," אמר מונטה־כריסטו, "אני נפרד מכם."

"מתי יהיה לנו הכבוד לפגוש שוב את כבודו?" שאל קבלקנטי.

"כן," חזר אחריו אנדריאה, "מתי יהיה לנו הכבוד הזה?"

"בשבת, אם תרצו. אני עורך ארוחת־צהריים בביתי באוֹטֵיי, ברחוב לַפּוֹנְטֵין מספר עשרים ושמונה. בין האורחים יהיה אדון דנגלר, הבנקאי שלכם, ואני אציג אתכם לפניו. כדי לתת לכם את כספכם עליו להכיר אתכם."

"מה אלבש?" שאל המאיור בחצי קול.

"מדים, עיטור־הצלב, מכנסיים קצרים."

"ואני?" שאל אנדריאה.

"תלבושת פשוטה. מכנסיים שחורים, מגפיים מבריקים, חולצה לבנה, חליפה שחורה או כחולה, עניבה ארוכה. לך אל חייטים מפורסמים. בַּפְּטִיסְטֵין יתן לך את הכתובות. כעשיר תעשה רושם בלבוש לא יומרני. אם אתה רוצה לקנות סוסים קנה אותם אצל דֶוֶודֶה, ואם אתה רוצה כרכרה קנה אותה אצל בַּטִיסְט."

"באיזו שעה לבוא?" שאל הצעיר.

"סמוך לשעה שש וחצי."

"אנחנו נבוא," אמר המאיור ונגע בידו במגבעתו.

שני הקבלקנטים נפרדו מהרוזן.

הרוזן התקרב לחלון וראה אותם חוצים את החצר שלובי זרוע.

שני נבלים עלובי־נפש, אמר בליבו. כמה חבל שאין הם באמת אב ובנו! אלך אל מורל. נדמה לי שאני מרגיש גועל־נפש יותר משִׂנְאָה.

57

חֶלְקַת הָאַסְפֶּסֶת

עתה נוליך את קוראינו אל החלקה הסמוכה לביתו של דה־וילפור, ושם, ליד שער הברזל, נפגוש מכרים.

הפעם הקדים מקסימיליאן לבוא. הוא הצמיד את עינו לסדק שבמחיצה, תר במעמקי הגן וציפה לצללית שתופיע בין העצים ולרחש נעלי־המשי על החול של השבילים.

לבסוף נשמע הקול שאליו כלתה נפשו, אבל במקום צללית אחת קרבו שתי צלליות. ביקורה של אז'ני דנגלר היה גורם איחורה של וַלַנְטִין. הביקור נמשך זמן רב וכדי לא להחמיץ את הפגישה עם מקסימיליאן, וגם כדי להראות לו שלא היא האשמה באיחור, הציעה ולנטין לאז'ני לטייל איתה בגן.

הצעיר הבין מיד מה קרה, והוקל לליבו. ולנטין משכה את אז'ני למקומות שבהם היה מקסימיליאן יכול לראותה, ובכל פעם שחלפה ליד מחיצת הקרשים העיפה בה מבט שהביע:

"חכה בסבלנות, ידידי, אתה רואה שאין זאת אשמתי."

מקסימיליאן חיכה. היה לו פנאי להשוות את שתי העלמות זו לזו. האחת בהירת שיער, עיניה מצועפות וגזרתה כפופה כגזרת ערבה בוכיה יפהפיה, והאחרת שחרחורת, מבטה גאה והיא תמירה כעץ צפצפה. אחרי חצי־שעה התרחקו שתי העלמות, ומקסימיליאן הבין שהעלמה דנגלר עומדת להסתלק.

ואכן, אחרי רגע באה ולנטין לבדה. היא הלכה לאט, מפני שחששה מפני מעקב, ובדרך התיישבה על ספסל האבן ועשתה את עצמה כמתבוננת בערימת עלים. רק אחרי שנקטה באמצעי זהירות אלה ניגשה אל השער, ושמעה את המלים: "שלום ולנטין."

"שלום מקסימיליאן," ענתה. "אחרתי, אבל ראית מדוע."

"כן, ראיתי את העלמה דנגלר. לא ידעתי שאתן ידידות."

"מי אמר לך שאנו ידידות?"

"ראיתי איך שילבתן זרועות ושוחחתן, כמו שתי תלמידות פנימיה מסתודדות."

"שפכנו את הלב זו לפני זו," השיבה וַלַנְטִין, "גם היא סולדת מנישואים עם דה־מורסף. סיפרתי לה שרואה אני אסון בנישואי עם מר דפינה."

"ולנטין היקרה!"

"התרפקתי על אז'ני מפני שכאשר סחתי לה על האדם שאיני מסוגלת לאהוב חשבתי על האיש שאני אוהבת."

"יש בך, ולנטין, מה שלעולם לא יהיה באז'ני דנגלר. קסם של אשה הוא כריחו של פרח. והרי לא די לפרח ביופיו."

"בגלל אהבתך אתה רואה כך את הדברים, מקסימיליאן."

"לא, ולנטין, אני נשבע, התבוננתי בשתיכן. העלמה דנגלר יפה אבל אינני יכול להבין איך יתאהב בה גבר."

"מפני שהייתי שם, ונוכחותי עיוותה את שיפוטך."

"האם העלמה דנגלר אוהבת אחר, ולכן אינה רוצה להינשא למר דה־מורסף?"

"מקסימיליאן, כבר אמרתי לך שאין אני ידידתה של אז'ני."

"עלמות צעירות מספרות סודות זו לזו. ודאי שאלת אותה. אני רואה שאת מחייכת."

"אם אתה רואה את חיוכי, אין תועלת במחיצת הקרשים."

"ומה אמרה לך?"

"היא אמרה שאין היא אוהבת איש," השיבה ולנטין. "היא מתעבת את חיי הנישואים, והיתה שמחה מאוד אילו יכלה להיות חופשיה ועצמאית. היא היתה רוצה שאביה ירד מנכסיו כדי שתוכל להיות לאומנית, כמו חברתה לואיז דַ'אַרְמִילִי. ומדוע אתה מחייך?"

"את רואה? גם את לוטשת עיניים, ולנטין."

"אתה רוצה שאתרחק?"

"חס וחלילה!"

"נשארו לי בקושי עשר דקות."

"בשם אלוהים!" קרא מקסימיליאן בתדהמה.

"כן, מקסימיליאן," אמרה ולנטין בעצב. "ידידתך מסכנה, והרי אתה נועדת לאושר!"

"אני מאושר לראותך, ולו לחמש דקות, לשמוע כמה מלים מפיך ולהאמין שמעולם לא ברא אלוהים שני לבבות תואמים כלבבותינו."

"קווה למען שנינו, מקסימיליאן."

"מדוע את ממהרת כל־כך לעזוב אותי, ולנטין?"

"אינני יודעת. מרת דה־וילפור ביקשה שאכנס לחדרה. יש בפיה הודעה שבה תלוי גורל חלק מירושתי. הלוואי שיקחו ממני הכול ויניחו לי. אתה תאהב אותי גם אם אהיה עניה וחסרת כול."

"תמיד אוהב אותך. איזו חשיבות יש לכסף, אם ולנטין שלי תהיה לידי ואף אחד לא יקח אותה ממני? אבל האם אינך חוששת שיש קשר בין ההודעה ובין נישואיך?"

"אינני סבורה כך."

"הקשיבי. לפני ימים מספר פגשתי את מר דה־מורסף. הוא קיבל מכתב מפרנץ דפינה, המבשר לו על שובו."

ולנטין החווירה והשעינה את זרועה על השער.

"אל אלוהים!" קראה. "אבל לא, מרת דה־וילפור היא שקראה לי, ואף שאין היא מתנגדת לנישואים אלה בגלוי, נדמה לי שאין היא מתלהבת מהם."

"ולנטין, אני חושש שעלי להעריץ את מרת דה־וילפור."

"אל תמהר להעריץ אותה, מקסימיליאן," אמרה ולנטין בחיוך עצוב. "אם היא מתנגדת לנישואים אלה, אולי תטה אוזן אוהדת להצעה אחרת?"

"לא לבעל היא מתנגדת אלא לנישואים."

"אם היא נגד נישואים, מדוע נישאה לאיש."

"אינך מבין, מקסימיליאן. לפני שנה, כשאמרתי שאני רוצה לפרוש למנזר, היא השמיעה מלים של התנגדות, לצאת ידי חובה, אבל בעצם שמחה, בטוחה אני שביוזמתה הסכים אבי לבקשתי, רק סבי המסכן עצר בעדי, במבטי עיניו. זקן מסכן, הוא אוהב רק אותי, ואלוהים יסלח לי על דברי, אבל רק אני אוהבת אותו. הוא הביט בי בתוכחה וביאוש ודמעותיו זלגו על לחייו המשותקות, ללא אנחה. מצפוני היכה אותי, מקסימיליאן, ואני קראתי: 'סליחה, סליחה, יעשו בי מה שהם רוצים, ואני לא אעזוב אותך.' הוא נשא את עיניו לשמים. מקסימיליאן, יכולה אני לסבול הרבה. המבט הזה של סבי גמל לי מראש על הסבל הצפוי לי."

"ולנטין היקרה, את מלאך. אבל מדוע רוצה מרת דה־וילפור למנוע את נישואיך?"

"מפני שאני עשירה, מקסימיליאן, יותר מדי עשירה. מירושתה של אמי יש לי הכנסה שנתית של חמישים אלף פרנק. סבי וסבתי, המרקיזה והמרקיז דה סנט מֶרָאן יורישו לי רכוש דומה, ונראה שמר נוארטיה יעשה אותי ליורשתו היחידה. אדוארד אינו יכול לצפות לשום ירושה מאמו, מרת דה־וילפור, ואני עשירה. מרת דה־וילפור אוהבת את בנה עד שגעון, ואילו הייתי פורשת למנזר היה כל רכושי עובר לאבי, וממנו לבנה."

"כמה מוזרה תאוות הבצע באשה כל־כך צעירה וחיננית!"

"שים לב מקסימיליאן, שהיא רוצה בכסף לא לעצמה אלא למען בנה."

"אבל ולנטין," אמר מורל, "את יכולה לוותר על חלק מרכושך למען אחיך."

"איך אני יכולה להציע זאת לאשה הטוענת בלי הרף שאין היא צרת־עין?"

"ולנטין, אהבתי אליך קדושה, ואפילו לאחותי לא גיליתי את סודי. האם תרשי לי לגלותו לידידי?"

ולנטין התחלחלה.

"לידיד? אלוהים! פחד תוקף אותי. מיהו הידיד?"

"אמרי לי ולנטין: האם הרגשת פעם חיבה שאין לעמוד בפניה לאדם שראית בפעם הראשונה והיה נדמה לך שאת מכירה אותו מאז ומתמיד? את שואלת את עצמך היכן ומתי ראית אותו, אינך נזכרת, ומתחילה להאמין שפגשת אותו בעולם שקדם לעולמנו, ושחיבה זו היא הזכרון המתעורר."

"כן, חשתי דבר כזה."

"כך הרגשתי כשראיתי לראשונה את האיש המופלא הזה."

"לפני זמן רב?"

"לפני שמונה או עשרה ימים."

"לאדם שאתה מכיר שמונה ימים בלבד אתה קורא ידיד? הו, מקסימיליאן, חשבתי שידידות היא דבר יותר משמעותי."

"אין ספק שדבריך הגיוניים, ולנטין. אבל תטעני מה שתטעני, זאת תחושתי. נדמה לי שלאדם זה יש חלק בכל מה שיקרה לי בעתיד, ושמבטו חודר לסודותי."

"הוא מגיד־עתידות?" שאלה ולנטין בחיוך.

"חי נפשי," השיב מקסימיליאן, "לפעמים נדמה לי שהוא רואה מראש הכול, בעיקר את הטוב."

"הו!" אמרה ולנטין בעצב, "הכר לי אותו, מקסימיליאן, כדי שאשאל אותו אם אתה אוהב אותי עד כדי לפצות אותי על סבלי."

"את מכירה אותו. זה האיש שהציל את חיי אמך החורגת ובנה."

"הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"כן."

"הוא לעולם לא יהיה ידידי, הרי הוא ידידה של אמי החורגת."

"הרוזן, ידיד של אמך החורגת, ולנטין? החוש שלי לעולם אינו מטעה אותי. אני בטוח שאת טועה."

"אילו ידעת מקסימיליאן! אדוארד חדל לשלוט בביתנו. עכשו הרוזן שולט בו. אמי החורגת מחזרת אחריו. אבי מתפעל ממנו, אדוארד מעריץ אותו כאליל, אף שעיניו השחורות מפחידות אותו. כשהוא בא, רץ אליו אדוארד ופותח את כף ידו, ותמיד הוא מוצא בה משחק מרהיב עין. מונטה־כריסטו אינו אורח בביתנו, אלא עושה בו כבתוך שלו."

"אם כך, ולנטין היקרה, ודאי תרגישי בקרוב בהשפעתו. הוא פגש את אלברט דה־מורסף באיטליה וחילץ אותו מידי שודדי דרכים. הוא פגש את מרת דנגלר ונתן לה מתנה מלכותית. אמך החורגת ואחיך עברו ליד דלתו והנובי שלו הציל את חייהם. נראה שיש לו השפעה על עצמים. חיוכו אלי כל־כך חביב, עד שאני שוכח שאחרים טוענים כי חיוכו מריר. אמרי לי, ולנטין, האם גם אליך חייך כך? אם כן, עליך להיות מאושרת."

"לא, מקסימיליאן," אמרה הנערה. "הוא אפילו אינו מעיף בי מבט, ואם אני עוברת לידו במקרה הוא מפנה את מבטו ממני. לא, הוא אינו נדיב, ואין לו מבט חודר. אילו היה נדיב לב, היה יודע כמה אני בודדה ועצובה בבית הזה, והיה מפעיל גם עלי את השפעתו הברוכה, אבל לא. הוא ראה את אומללותי, והוא מבין שאיני יכולה להועיל לו, לכן אינו נותן את דעתו עלי. ומי יודע, אולי הוא גם ירדוף אותי, כדי למצוא חן בעיני גברת דה־וילפור. אינני מכחישה שיש לו השפעה, אבל לי ההשפעה הזאת רק מזיקה."

"טוב, ולנטין," נאנח מורל. "לא אומר לו דבר."

"אני גורמת לך צער," אמרה ולנטין. "סלח לי! אמור לי, מה עשה למענך הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"הרוזן לא עשה למעני שום דבר נראה לעין, ובחיבתי אליו אין הגיון. האם עשתה

השמש משהו למעני? היא מחממת אותי ולאורה אני רואה אותך. האם בּוֹשֶׂם עשה משהו למעני? לא, ריחו נעים לי. הידידות שאני מרגיש כלפי הרוזן מוזרה כמו ידידותו אלי. קול נסתר אומר לי שיש יותר ממקרה בידידות בלתי צפויה זאת. יש קשר בין פעולותיו ומחשבותיו ובין פעולותי ומחשבותי. את תצחקי, ולנטין, אבל מחשבה טפשית מנקרת במוחי, כאילו כל מה שיקרה לי קשור בו. והרי חייתי שלושים שנה בלי חסות! למשל: הוא הזמין אותי לסעודת־ערב. ומה נודע לי? שאביך ואמך החורגת הוזמנו לאותה סעודה. אני אפגש עמם, ומי יודע מה יקרה. נדמה לי כאילו הרוזן מעוניין שאפגש עם הארון והגברת דה־וילפור, ולעיתים אני מנסה להביט לתוך עיניו ולנחש אם הוא יודע על אהבתי."

"מדוע אתה סבור שאין זה מקרה?" שאלה ולנטין. "אבי אינו אוהב אירועים כאלה, ורק בקושי הסכים ללוות לארוחה את אשתו, הנכספת לראות את קוֹרַח המופלא בביתו. לא, האמן לי, אהובי, אין בעולם מי שירצה לעזור לי, חוץ ממך, מסבי, גוף בלי חיים, ומרוחה של אמי."

"אני יודע שהצדק איתך ולנטין, וההגיון איתך, אבל קולך הנעים, שמשפיע עלי תמיד, אינו משכנע אותי בפעם הזאת."

"גם אתה אינך משכנע אותי," השיבה ולנטין, "ואין לך דוגמה נוספת."

"יש לי," השיב מקסימיליאן בהיסוס, "אבל היא טפשית עוד יותר מן הדוגמה הראשונה."

"ספר בכל זאת," אמרה ולנטין בחיוך.

"ובכן, הציצי מבעד לסדק, וראי תחת העץ את הסוסה החדשה הרועה בעשב."

"סוסה נהדרת!"

"וגם יקרה," אמר מקסימיליאן. "יודעת את שרכושי מועט ושאני נזהר בהוצאותי. ראיתי את מֵידֵיאָה, כך אני קורא לה, אצל סוחר סוסים, ומחירה היה ארבעת אלפים וחמש מאות פרנק. הסתלקתי בלב מלא צער, מפני שהסוסה התבוננה בי, הניעה לי בראשה ורקדה למעני. באותו ערב התכנסו כמה חברים בביתי והציעו שנשחק בקלפים. בדרך כלל אינני משחק, מפני שאינני די עשיר להרשות לעצמי להפסיד, ואינני די עני לרצות להרוויח, אבל הפעם, בביתי, לא היתה לי ברירה.

"כשהתיישבנו אל השולחן בא מר מונטה־כריסטו, והצטרף למשחק. שיחקנו ואני הרווחתי חמשת אלפים פרנק. נפרדנו בחצות. מיד התיישבתי בכרכרה וביקשתי מהעגלון שיביא אותי אל סוחר הסוסים. צילצלתי בדלת. הוא פתח לי וחשב שיצאתי מדעתי. זינקתי אל האורווה. מידיאה אכלה את שיבולת־השועל שלה. תפסתי אוכף, הנחתי אותו על גבה, שמתי את המתג בפיה, והיא קיבלה הכול בנועם. את כל הלילה ביליתי ברכיבה בשַׁאנְז אֶלִיזֶה. ראיתי אור דולק בחלונו של הרוזן, ומאחורי הווילון ראיתי את צילו. אני נשבע לך, ולנטין, הרוזן ידע שאני רוצה בסוסה הזאת, הוא הפסיד במשחק בכוונה, כדי שאני ארוויח."

"מקסימיליאן היקר שלי, אתה איש דמיונות, ובוודאי לא תימשך אהבתך אלי זמן רב. לא תוכל להתמיד בהמתנה חדגונית. אל אלוהים! קוראים לי!"

"ולנטין, הכניסי את אצבעך הקטנה לתוך הסדק, כדי שאנשקנה."

"תהיה מאושר אם אעשה זאת?"

"כן, הו! כן."

ולנטין טיפסה על ספסל והעבירה את כל כף־ידה מעל למחיצה.

קריאה נפלטה מפי מקסימיליאן. הוא זינק על אבן דרכים, תפס את היד והטביע בה את שפתיו הלוהטות. היד הזעירה החליקה מבין ידיו, והוא שמע את צעדי הנערה הנמלטת, אולי מפחד הרגש שעלה בה.

58

מַר נוּאַרְטְיֶה דֶה־וִילְפוֹר

לאחר שעזבו מרת דַנְגְלָר ובתה את בית דה־וילפור, בעת השיחה שאת תוכנה הבאנו זה עתה, נכנסו התובע המלכותי ואשתו לחדרו של מר נוארטיה, ושלחו מהחדר את בָּרוּאָה משרתו. נוארטיה היה מוטל בכורסת הגלגלים שלו, מול מראה שאיפשרה לו לראות את כל המתרחש בחדר בלי להניע את ראשו. דומם כגוויה הביט בבנו וכלתו בעיניים נבונות ועירניות. התנהגותם של בנו וכלתו בישרה מהלך רשמי ובלתי־צפוי.

רק חושי הראיה והשמיעה עדיין פעלו בגופו של האיש שהמוות כבר שלט בו. משני חושים אלה רק אחד היה מסוגל לגלות לאחרים את חיי הנפש של הפסל. המבט שהסגיר את חיי הנפש האלה היה כאור המבשר לנודד התועה במדבר שיש יצור אנוש, הפוקח עין בדממה ובחשכה. השיער הלבן צנח על עורפו וכתפיו של נוארטיה. בעיניו השחורות, שגבות שחורות עדיין סוככו עליהן, התמקדו פקחותו ותבונתו. הוא נתן פקודות בעיניו והביע תודה באמצעותן; גוויה בעלת עיניים חיות. רק שלושה אנשים ידעו לקרוא את שפת עיניו של המשותק, וִילְפוֹר, וַלַנְטִין והמשרת ברואה, ששירת אותו עשרים וחמש שנה. וילפור נפגש עם אביו לעיתים נדירות, ורק כשהיה מוכרח; ולנטין, במסירותה, באהבתה ובסבלנותה, למדה להבין את מחשבותיו. לשפת האילמים שלו, הבלתי־מובנת לכל אדם אחר, היתה עונה בקולה ובהבעת פניה. היא קראה את מחשבתו של הישיש והעבירה אליו את מחשבתה. היא הבינה את משאלותיה של הנפש החיה ואת צרכיה של הגוויה המתה למחצה.

המשרת הכיר את כל הרגליו של אדונו, ורק לעיתים רחוקות היה על נוארטיה לבקש ממנו דבר מה.

וילפור לא נזקק לסיועם של השניים כדי לנהל את שיחתו המוזרה עם אביו. הוא ישב לימינו, ומרת דה־וילפור התיישבה לשמאלו.

"אל תשתומם, אדוני, מפני שוולנטין לא באה איתנו ומפני שהרחקנו את ברואה. הדברים שנשוחח עליהם אינם מתאימים לאוזני נערה ומשרת. לי ולמרת וילפור יש הודעה בשבילך, ואנחנו בטוחים שתהיה מרוצה ממנה."

עיניו של הישיש נשארו עמומות, והוא האזין.

"אדוני," אמר וילפור. "אנחנו משיאים את וַלַנְטִין לאיש."

פני השעווה של הישיש נשארו קפואים.

"החתונה תהיה בעוד שלושה חודשים," אמר וילפור.

עיניו של הישיש נשארו חסרות־חיים.

גברת דה־וילפור נטלה מהר את רשות־הדיבור:

"סברנו שיהיה לך עניין בחדשה הזאת, אדוני. הרי ולנטין מפגינה את חיבתה אליך. נשאר לי רק לומר לך את שמו של החתן המיועד. זה אחד השידוכים המכובדים ביותר שוולנטין עשויה לקוות להם. הוא בעל הון וייחוס, והתנהגותו וטעמו מושלמים. השם ודאי ידוע לך, פרנץ דֶה קֶנֶל, ברון דֶפִּינֶה."

וילפור תלה באביו מבט בוחן כל זמן נאומה של אשתו. לשמע השם דפינה רטטו עיניו של נוארטיה והבריקו, וריסיו נפערו כשפתיים.

התובע המלכותי הבין את סערת נפשו של אביו אבל העמיד פנים כלא מבחין בה ואמר:

"אדוני, אתה מבין כמה חשוב שוולנטין תינשא. היא כבר בת תשע־עשרה, והגיעה לפרקה; אבל לא שכחנו אותך. גם אם הזוג הצעיר לא יתגורר איתנו כדי שלא נפריע להם, הבטחנו לעצמנו מראש את הסכמת בעלה של ולנטין שאתה תגור איתם. היא מחבבת אותך מאוד ואתה משיב לה חיבה. במקום נכדה אחת המשגיחה עליך ומטפלת בך יהיו לך שני נכדים."

עיניו של הישיש נתמלאו דם.

זעקת כאב וזעם, שהיתה נשמעת מגרונו אילו יכלה לצאת ממנו, חנקה אותו; פניו הסמיקו ושפתיו הכחילו. וילפור פתח באדישות את החלון ואמר: "חם מאוד, והחום מזיק למר נוּאַרְטְיֶה." אחר־כך שב למקומו, אך לא ישב.

"מר דֶפִּינֶה ומשפחתו מרוצים מהשידוך," הוסיפה מרת דה־וילפור. "אגב, כל המשפחה מסתכמת בדוד ודודה. אמו מתה כשילדה אותו, ואביו נרצח כשהיה הילד בן שנתיים."

"והיה זה רצח מסתורי," המשיך וילפור. "עד היום לא נמצאו הרוצחים. האשמים, אלה שיודעים כי הם הפושעים, אלה המועדים לעמוד למשפט הצדק האנושי בחייהם ולמשפט הצדק האלוהי אחרי מותם, ודאי היו מאושרים אילו היו במקומנו. אילו יכלו להציע את בנותיהם למר פרנץ דֶפִּינֶה, כדי להמעיט את החשד."

"אני מבין," השיב מבטו של נוארטיה לווילפור. המבט הביע בוז וזעם.

וילפור השיב למבט זה במשיכת כתף, ורמז לאשתו לקום.

"אדוני," אמרה מרת דה־וילפור, "אתה רוצה לומר שלום לאדוּאַרְד?"

קרובי הישיש ידעו שעצימת־עיניים היא סימן של הסכמה, מיצמוץ סימן לסירוב ונשיאת עיניים למרום הבעת משאלה. כשביקש את נוכחותה של וַלַנְטִין היה עוצם את עינו הימנית, וכשביקש את בָּרוּאָה היה עוצם את עינו השמאלית. מצמוצים מהירים היו עתה תגובתו על הצעתה של מרת וילפור, והיא נשכה את שפתיה.

"לשלוח אליך את וַלַנְטִין?" שאלה.

הישיש עצם את עיניו במהירות, לאות "כן".

ולנטין נכנסה עדיין סמוקה מהתרגשות. במבט אחד ראתה שהזקן סובל ושיש לו דברים לומר לה.

"הו, סבא!" קראה, "מה קרה? הרגיזו אותך? אתה כועס?"

הזקן עצם את עיניו.

"על מי אתה כועס? על אבי? לא. על מרת וילפור? לא. עלי?" הישיש עצם את עיניו.

"מה אשמתי, סבא?" צעקה ולנטין.

הוא לא ענה.

"לא הייתי כאן כל היום. העלילו עלי?"

"כן," ענה מבטו של הישיש.

"מר וילפור ואשתו יצאו מפה זה עתה, נכון? הם אמרו לך דברים שהרגיזו אותך? מה אמרו? אתה רוצה שאשאל אותם?"

"לא," השיב המבט.

"אתה מפחיד אותי. מה יכלו לומר לך, בשם אלוהים! הו! מצאתי! הם דיברו איתך על נישואי."

"כן," השיב מבטו הזועם.

"אני מבינה. אתה כועס על שתיקתי. שתקתי מפני שהם הפצירו בי לא לגלות לך. גם לי לא סיפרו, וגיליתי זאת רק מתוך פליטת פה. סלח נא לי, סבא נוארטיה."

המבט הנוקב אמר: "לא רק שתיקתך מצערת אותי."

"מה עוד מצער אותך? אתה חושש שאעזוב אותך, סבא?"

"לא," אותת הישיש.

"הם סיפרו לך שמר דֶפִּינֶה הסכים שכולנו נחיה יחד?"

"כן."

"ומדוע אתה כועס?"

עיניו של הישיש נמלאו רוך.

"אני מבינה. מפני שאתה אוהב אותי."

הישיש עצם את עיניו.

"ואינך רוצה שאהיה אומללה?"

"כן."

"אינך מחבב את דפינה?"

העיניים חזרו פעמים מספר:

"לא, לא, לא."

"ואתה סובל?"

"כן."

וַלַנְטִין כרעה על ברכיה, כרכה את ידיה סביב צווארו של סבה ואמרה: "גם אני סובלת. איני אוהבת את מר פרנץ דֶפִּינֶה."

ברק של שמחה נדלק בעיני הזקן.

"אתה זוכר שכעסת עלי מפני שרציתי לפרוש למנזר?"

דמעה ליחלחה את עינו היבשה של הישיש.

"רציתי אז לחמוק מנישואין אלה, המייאשים אותי," אמרה ולנטין.

נוארטיה התנשם.

"נישואין אלה מצערים אותך מאוד, סבא? הו, אילו יכולנו שנינו להפר אותם! אבל אף שדעתך צלולה, אתה חלש עוד יותר ממני. בעבר יכולת להגן עלי. כיום אתה מסוגל רק להבין אותי, לשמוח בשמחתי ולהצטער בצערי. זה האושר האחרון שלי, שאלוהים שכח לקחת אותו ממני."

"טועה את," אמרה הבעת פניו של נוארטיה. "עדיין מסוגל אני לסייע לך."

"אתה יכול לעשות משהו למעני?" תרגמה ולנטין את מבע העיניים.

נוארטיה נשא את עיניו למעלה, סימן להבעת משאלה.

"מה אתה רוצה, סבא?"

ולנטין הביעה כמה ניחושים בקול ועל כולם ענה הישיש בשלילה, על כן מנתה את כל אותיות האלף־בית, והסתכלה בעיניו. באות נון נעצרה.

"אתה רוצה משהו שמתחיל באות נון."

"כן, כן," ענו עיני הישיש.

ולנטין הביאה מילון, הציבה אותו על כן־קריאה, פתחה אותו ואצבעה רצה על הטורים של האות נון מעלה ומטה. היא היתה מתורגלת בכך זה שש שנים.

במלה "נוטריון" סימן לה נוארטיה לעצור.

"אתה רוצה שאקרא לנוטריון, סבא?"

הישיש עצם את עיניו לאות "כן".

"האם על אבי לדעת זאת?"

"כן."

"אתה רוצה שהנוטריון יבוא מהר?"

"כן."

ולנטין צילצלה למשרת וביקשה ממנו להביא את אביה אל חדר סבה, וּבָרוּאָה הביא את וילפור.

"מה רצונך אדוני?" שאל וילפור את המשותק.

"אדוני," השיבה לו ולנטין. "סבי רוצה שיביאו אליו נוטריון."

וילפור החליף מבט עם אביו.

"כן," רמז האחרון בהתרסה ובתקיפות שהעידה כי הוא מוכן למאבק.

"אתה רוצה לראות נוטריון?" חזר וילפור על השאלה.

"כן."

"לשם מה?"

נוארטיה לא השיב.

"לשם מה לך נוטריון?" שאל וילפור שוב.

מבטו של המשותק נשאר אילם.

"כדי לעולל לנו משהו?" אמר וילפור. "האם זה כדאי?"

"אדון דה־וילפור," התערב בָּרוּאָה, בעקשנות של משרתים ותיקים, "אם אדוני רוצה לראות נוטריון, ודאי יש לו צורך בו. אני הולך להביא את הנוטריון."

ברואה הכיר רק אדון אחד, מר נוארטיה, ולא הרשה לאיש להתנגד לרצונותיו.

"כן," עצם הישיש את עיניו כמתגרה, ומבטו אמר: נראה אם תעֵזו לסרב לבקשתי.

"יביאו לך נוטריון, אדוני, מפני שזה רצונך," אמר בנו, "אבל אני אתנצל בפניו וגם עליך יהיה להתנצל, מפני שזה יהיה מגוחך מאוד."

"לא חשוב," אמר ברואה, "אני אביא נוטריון."

והוא יצא בהבעת נצחון.

59

הַצַּוָּאָה

כשיצא בָּרוּאָה מן החדר העיף נוּאַרְטְיֶה בְּוַולַנְטִין מבט קונדסי ומבטיח. היא הבינה את משמעות המבט וגם וילפור הבין אותו, ופניו קדרו. הוא התיישב על כיסא והמתין.

נוּאַרְטְיֶה התבונן בו בשוויון נפש, ובזווית־עינו ציווה על וַלַנְטִין להישאר גם היא בחדר. אחרי שלושת רבעי שעה חזר המשרת עם נוטריון.

"אדוני," אמר לו וילפור. "נקראת הנה מטעמו של מר נוּאַרְטְיֶה דה־וילפור. הוא משותק ואינו יכול להשתמש באבריו ולדבר. רק אנחנו מסוגלים להבין, בקושי, כמה מקרעי מחשבותיו."

נוארטיה רמז בעיניו לְוַולַנְטִין בחומרה, והיא הגיבה מיד:

"אדוני," אמרה, "אני מבינה כל מה שסבי רוצה לומר."

"אמת," הוסיף בָּרוּאָה. "הכול, כפי שסיפרתי לאדוני."

"הרשו נא לי לומר לכם שבמקרה זה אין איש ציבור יכול לפתוח בהליך רשמי בלי לקבל על עצמו אחריות מסוכנת," אמר הנוטריון. "כדי שיהיה תוקף למסמך על הנוטריון להיות משוכנע שאמנם זה רצונו של בעליו. קשה לי לעמוד על רצונו של לקוח שאינו מדבר."

הנוטריון התכוון להסתלק; חיוך נצחון נסתר הצטייר על שפתי התובע המלכותי, נוּאַרְטְיֶה נעץ בְּוַולַנְטִין מבט כואב, והיא עמדה בדרכו של הנוטריון.

"אדוני," אמרה, "קל ללמוד את השפה שאני מדברת בה עם סבי. בכמה דקות אלמד אותך שפה זו. שני סימנים יוכיחו לך שסבי שמר על תבונתו. הוא עוצם את עיניו כדי לומר 'כן' וממצמץ בהן פעמים אחדות לסימן 'לא'. אתה יכול לשוחח איתו."

נוּאַרְטְיֶה שלח אל וַלַנְטִין מבט מלא חיבה והכרת תודה, והנוטריון הבין אותו.

"שמעת והבנת מה שאמרה נכדתך, אדוני?" שאל אותו הנוטריון.

נוארטיה עצם את עיניו לאט ואחרי רגע פקח אותן.

"בסימנים שציינה נכדתך אתה מביע את מחשבתך?"

"כן," אישר הישיש.

"שלחת לקרוא לי?"

"כן."

"כדי שאכתוב את צוואתך?"

"כן."

"אתה רוצה שאסתלק?"

המשותק מיצמץ בעיניו.

וילפור משך את הנוטריון הצידה.

"אדוני," אמר לו, "האם ייתכן שאדם במצבו הגופני של מר נוארטיה דה־וילפור לא נפגע בנפשו?"

"לא זה מה שמדאיג אותי," ענה לו הנוטריון, "אני שואל את עצמי איך אנחש את מחשבותיו כדי שיתן לנו תשובות."

"אתה רואה שזה בלתי־אפשרי," אמר וילפור. מבטו של הישיש ננעץ בוַולַנְטִין.

"אל תדאג אדוני," אמרה הנערה. "אני אגלה לך את כל מחשבותיו של סבי. שש שנים אני במחיצתו. הוא יאמר לך אם כל אותן שנים היתה לו משאלה אחת שלא הבנתי אותה."

"לא," אישר הישיש.

"ננסה," אמר הנוטריון, "אתה מסכים שהעלמה תפרש את כוונותיך?"

המשותק אותת, "כן".

"איזה מסמך אתה רוצה שאכתוב למענך?"

ולנטין הגתה את כל אותיות האלף־בית עד האות צ', ואז עצר אותה הזקן. היא דיפדפה במילון לעיני הנוטריון ועצרה, לבקשת מבטו החדש של סבה, במלה "צַוָואָה".

"צוואה," קרא הנוטריון, "אין ספק. האדון רוצה שאכתוב את צוואתו."

"כן," אישר נוארטיה בעיניו.

"קשה לי להבין כיצד ייכתבו סעיפי הצוואה, מלה אחרי מלה, בלי בתי," אמר וילפור, "ובתי היא צד בצוואה, לכן אין לה זכות להיות המביעה את רצונותיו הלא־ברורים של מר נוּאַרְטְיֶה דה־וילפור."

"לא, לא," מיצמץ המשותק.

"ולנטין איננה צד בצוואה?"

"לא," אישר נוארטיה.

"אדוני," אמר הנוטריון שהחוויה המוזרה קסמה לו, ושכבר הכין במוחו את הסיפור שיספר לחבריו במסיבות הפאריסאיות. "אדוני, מה שנראה לי קודם בלתי־אפשרי נראה לי עכשו אפשרי וחוקי. רק כתיבת הצוואה תימשך יותר מהרגיל. הרי יש נוסחים קבועים, ואת הפרטים תספקו לי אתם, שניהלתם את עסקיו. וכדי שיהיה לצוואה יותר תוקף חוקי, יסייע לי אחד מעמיתי כשיכתיב לי האדון את הצוואה. אתה מסכים?" שאל את הישיש.

"כן," אותת נוּאַרְטְיֶה בשמחה.

מה הוא מתכוון לעשות? תמה וילפור. הוא פנה כדי לשלוח מישהו להביא את הנוטריון השני, אבל בָּרוּאָה, שידע מה משאלתו של אדונו, כבר יצא. התובע המלכותי שלח לקרוא לאשתו.

אחרי רבע שעה התכנסו כולם בחדרו של נוארטיה והנוטריון השני בא.

אחרי שקרא את נוסח־הצוואות שאל הנוטריון הראשון את נוארטיה:

"יש לך מושג מה שווי הונך?"

"כן," עצם הנשאל את עיניו.

"אמנה לפניך מספרים, ואתה תפסיק אותי כשאגיע למספר הנכון."

"כן."

הנוטריון השני ישב לשולחן מוכן לכתיבה.

"הונך שווה יותר משלוש מאות אלף פרנק?"

נוארטיה אישר.

"ארבע מאות, חמש מאות, שש מאות, שבע מאות, שמונה מאות, תשע מאות."

"כן."

"תשע מאות אלף?"

"כן."

"בנכסי דלא ניידי?"

"לא."

"בניירות ערך?"

"כן."

נוארטיה שלח מבט חטוף בבָּרוּאָה והוא יצא מן החדר וחזר עם תיבה קטנה.

"אתה מרשה לפתוח את התיבה?" שאל הנוטריון.

נוארטיה אישר.

בתיבה היו ניירות־ערך ששוויים תשע מאות אלף פרנק. חישוביו של מר נוארטיה היו איפוא נכונים.

"יש לך קרן של תשע מאות אלף פרנק, הנותנת הכנסה של כארבעים אלף פרנק בשנה."

"כן."

"למי אתה רוצה לצוות את הרכוש הזה?"

"בכך אין ספק," התערבה מרת דה־וילפור. "מר נוּאַרְטְיֶה אוהב רק את נכדתו; היא מטפלת בו שש שנים. בחוכמה רכשה את אהבתו, ואפשר לומר שכפתה עליו הכרת תודה. היא ראויה לתמורה על מסירותה."

"אתה רוצה להוריש לעלמה וַלַנְטִין את תשע מאות אלף הפרנק?" שאל הנוטריון.

וַלַנְטִין נסוגה לאחור ופרצה בבכי. הישיש נתן בה מבט אוהב, פנה אל הנוטריון ומיצמץ בעיניו.

"לא?" שאל הנוטריון בתמיהה. "אינך ממנה את העלמה וַלַנְטִין ליורשת שלך?"

נוּאַרְטְיֶה מיצמץ.

"אינך טועה?" קרא הנוטריון המופתע.

"לא," חזר נוארטיה במצמוץ, "לא!" והוא הביט בוולנטין בחיבה.

"הו, סבי הטוב!" קראה ולנטין. "אני מבינה. אתה מדיר אותי מהונך, אבל משאיר לי מקום בליבך."

"כן, כן, ודאי," אמרו עיני המשותק ונעצמו.

"תודה, תודה," לחשה הנערה.

תקווה פתאומית נולדה בלבה של מרת דה־וילפור, והיא התקרבה אל הישיש ושאלה:

"אולי אתה משאיר את רכושך לנכדך אדוארד, מר נוּאַרְטְיֶה היקר?"

מצמוץ העיניים הביע משטמה.

"לא?" אמר הנוטריון. "אינך מוריש אותו לנכדך?"

"לא," מצמץ הישיש.

שני הנוטריונים התבוננו זה בזה בתמיהה. וילפור ואשתו הסמיקו, הוא מבושה, היא מזעם.

"מה עשינו לך סבא?" שאלה ולנטין. "האם אינך אוהב אותנו?"

מבטו של הישיש חלף על פני בנו וכלתו, ונעצר על פני וַלַנְטִין בחיבה עמוקה.

"אם אתה אוהב אותי, סבא," אמרה ולנטין, "צרף נא את אהבתך למעשיך. אתה יודע שמעולם לא רציתי את כספך. יש לי כסף, אני עשירה יותר מדי. הסבר מדוע אתה כועס עלינו."

נוארטיה נעץ מבט לוהט ביד של ולנטין.

"ידי?" אמרה.

"כן."

"רואים אתם שאבי המסכן מטורף," אמר וילפור.

"הו!" קראה וַלַנְטִין, "אני מבינה. נישואי, נכון, סבי הטוב?"

"כן, כן, כן," עצם המשותק את עיניו שוב ושוב.

"אתה כועס עלינו בגלל הנישואים?"

"כן."

"זה לא הגיוני," אמר וילפור.

"אדרבא, אדוני," התערב הנוטריון. "זה נראה לי הגיוני."

"אינך רוצה שאנשא למר פרנץ דֶפִּינֶה?"

"אינני רוצה," הביעו עיני הישיש.

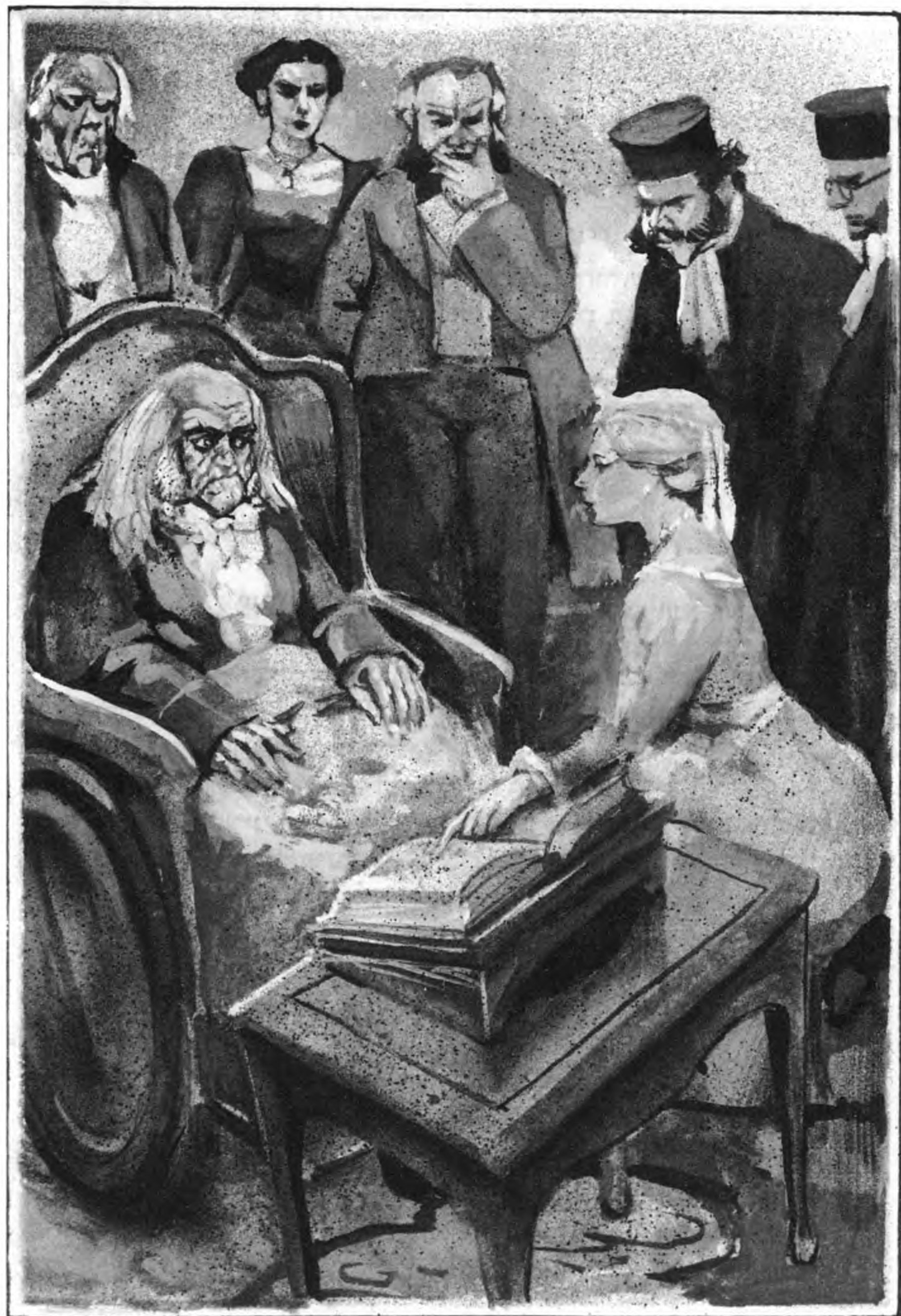
"אתה מדיר את נכדתך מרכושך מפני שאינך מסכים לנישואיה?"

"כן."

"ואם היא לא תינשא היא תהיה היורשת?"

"כן."

שני הנוטריונים התלחשו. וַלַנְטִין עמדה בידיים שלובות והביטה בסבה בחיוך מלא תודה, מר דה־וילפור נשך את שפתיו הדקות ומרת דה־וילפור לא יכלה לכבוש את הבעת השמחה שבפניה.

לבסוף שבר וילפור את הדממה ואמר: "נדמה לי שאני הוא אדונה היחיד של בתי. אני רוצה שהיא תינשא למר פרנץ דֶפִּינֶה, והיא תינשא לו."

וַלַנְטִין צנחה לכורסה בבכי.

"אדוני," אמר הנוטריון לישיש. "מה אתה רוצה לעשות ברכושך אם תינשא העלמה ולנטין למר דפינה?"

הישיש לא הגיב.

"האם תוריש אותו לאחד מקרוביך האחרים?"

"לא."

"לצדקה לעניים?"

"כן."

"אבל אתה יודע שהחוק אינו מרשה לך להדיר את בנך מכל הרכוש."

"כן."

"אתה תוריש לעניים רק את החלק שהחוק מרשה לך להפריש מרכושך?"

נוארטיה שתק.

"אתה דורש לתת לעניים את כל הרכוש?"

"כן."

"אחרי מותך יתבע בנך את רכושך בבית־דין."

"לא."

"אבי מכיר אותי, אדוני," התערב מר וילפור. "הוא יודע שרצונו קדוש לי, ושכתובע מלכותי אינני יכול להרשות לעצמי לתבוע רכוש של עניים."

עיניו של נוארטיה הביעו נצחון.

"ומה תעשה, אדוני?" שאל הנוטריון את וילפור.

"לא כלום, אדוני. זאת החלטת אבי, ואני יודע שאי־אפשר להזיז אותו ממנה. אני מוותר. תשע מאות אלף פרנק ייצאו מרשות המשפחה ויעשירו את בתי־החולים, אבל אני לא אכנע לשגעונות של זקן."

וילפור ואשתו הסתלקו.

באותו יום נכתבה הצוואה, נקראו עדים, הצוואה אושרה כחוק, נחתמה בנוכחות מר נוארטיה והונחה למשמרת אצל הנוטריון של המשפחה מר דֶשָׁם.

60
הַטֶּלֶגְרָף

כשחזרו בני הזוג דה־וילפור לחדריהם נאמר להם שהרוזן ממונטה־כריסטו בא לביקור ומחכה להם בטרקלין. הגברת דה־וילפור היתה נרגשת מדי והסתלקה לחדר־השינה שלה, ורק מר דה־וילפור נכנס לטרקלין.

למרות שליטתו העצמית לא עלה בידו להסתיר את העננה שעל מצחו, והרוזן שאל:

"בשם אלוהים, מה לך, מר דה־וילפור? האם באתי אליך כשאתה מכין כתב תביעה שסופו כריתת ראש?"

וילפור ניסה לחייך.

"לא, אדוני הרוזן, הפעם אני הוא הקורבן. אני מפסיד במשפט נגד הגורל והטרוף, אבל לא כדאי לדבר על כך. זה רק הפסד כספי."

"לבעל־הון כמוך, המתייחס לכסף כפילוסוף, כל הפסד כספי הוא עניין של מה בכך."

"לא הבעיה הכספית מטרידה אותי, אף שתשע מאות אלף פרנק הם סכום נכבד. נפגעתי בגלל הגורל העיוור, שהרס את תקוותי לעושר, ואולי גם את עתידה של בתי. הגורל נעזר בשגעונות של ישיש שחזר לילדות."

"אמרת תשע מאות אלף פרנק?" קרא הרוזן. "על סכום כזה יצטער גם פילוסוף. ומי אשם בצרה זו?"

"אבי."

"מר נוּאַרְטְיֶה? והרי סיפרת שהוא משותק."

"הוא אינו יכול לזוז ולדבר, אך עדיין מסוגל לחשוב ולרצות. ברגע זה הוא מכתיב את צוואתו לשני נוטריונים."

"הוא מדבר?"

"הם מבינים אותו."

"כיצד?"

"עיניו ממשיכות לחיות, וכפי שאתה רואה, הן מסוגלות להרוג."

"ידידי," אמרה מרת דה־וילפור שנכנסה לחדר. "אולי אתה מגזים?"

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו בקידה.

מרת דה־וילפור חייכה אליו בחן.

"האם אי־אפשר להשפיע על מר נוארטיה לשנות את החלטתו?" שאל הרוזן.

"אפשר," השיבה מרת דה־וילפור, "וזה תלוי בבעלי."

הרוזן, שהבין שבני הזוג מדברים זה עם זה ברמזים, העמיד פנים כלא מתעניין בהם והסתכל בתשומת־לב רבה ובהבעת הסכמה באדוּאַרְד השופך דיו לקערת מים שבכלוב הציפורים.

"יקירתי," אמר וילפור, "את יודעת שאין אני אוהב להתנהג ככל־יכול בביתי, ושמעולם לא חשבתי שגורל העולם תלוי בי, אבל אני רוצה שבני משפחתי יכבדו את החלטותי, ושסגעונות של זקן ושל נערה לא יסכלו תוכנית שיזמתי לפני שנים רבות. הברון דֶפִּינֶה היה ידידי, כידוע לך, ואני רוצה בקשר נישואין עם בנו."

"ולנטין תמיד התנגדה לנישואים אלה," אמרה מרת דה־וילפור. "אולי יש הסכמה בינה ובין סבה."

"גבירתי," אמר וילפור, "לא ייתכן שהיא ויתרה בקלות על תשע מאות אלף פרנק."

"היא אינה מעוניינת בחיי העולם הזה. הרי לפני שנה רצתה להיכנס למנזר."

"אין לזה חשיבות," אמר וילפור. "אני עומד על דעתי, שנישואים אלה יתקיימו."

"למרות התנגדות אביך?" ניסתה מרת וילפור לנגן על מיתר נוסף.

מונטה־כריסטו, שהעמיד פנים כלא שומע, לא הפסיד מלה מן הנאמר.

"גבירתי," אמר וילפור, "תמיד כיבדתי את אבי, אבל כיום עלי להשלים עם המציאות. עלי להכיר בה. מוחו של הישיש השתבש. הוא זוכר את שנאתו לאב ורודף את הבן. אני אמשיך לכבד את אבי, אקבל בלי תלונה את העונש הכספי שהוא מטיל עלי, אבל אעמוד על דעתי, ואשיא את בתי לבארון פרנץ דֶפִּינֶה, מפני שנישואים אלה טובים בעיני, ומפני שזכותי להשיא את בתי כרצוני."

"מה אתה סח?" התערב הרוזן כשראה שהתובע המלכותי מחפש במבטו את הסכמתו. "מר נוּאַרְטְיֶה מדיח את העלמה וַלַנְטִין מירושתו מפני שהיא נישאת למר פרנץ דֶפִּינֶה?"

"כן, זאת הסיבה," ענה וילפור במשיכת כתפיים.

"הסיבה הגלויה, לפחות," הוסיפה מרת דה־וילפור.

"הסיבה האמיתית, גבירתי, האמיני לי, אני מכיר היטב את אבי."

"איך אפשר להבין זאת?" קראה האשה הצעירה. "אני שואלת אותך, מדוע מר דֶפִּינֶה אינו מוצא חן בעיני מר נוּאַרְטְיֶה?"

"אני מכיר את מר פרנץ דֶפִּינֶה," אמר מונטה־כריסטו. "הוא בנו של גנרל קֶנֶל, שלואי העשירי העניק לו את התואר בארון."

"בדיוק," אישר וילפור.

"הוא צעיר מקסים."

"זה רק תרוץ," אמרה מרת דה־וילפור. "הזקן אינו רוצה שנכדתו תינשא ותעזוב אותו."

"מה סיבת השנאה הזאת?" שאל מונטה־כריסטו.

"מי יכול לדעת?" ענה התובע המלכותי.

"אולי יריבות פוליטית?" שאל הרוזן.

"אבי ואביו של פרנץ דֶפִּינֶה חיו בתקופה סוערת, שאני זוכר רק את ימיה האחרונים," השיב וילפור.

"האם אביך לא היה מאוהדי נפוליאון?" שאל מונטה־כריסטו. "נדמה לי שרמזת לי משהו כזה."

"אבי היה מהפכן בנפשו," אמר וילפור, שהתרגשותו סחפה אותו אל מעבר לסייגי הזהירות. "נפוליאון מינה אותו לסנאטור אבל דעותיו לא השתנו. הוא היה שותף לקשר לא למען הקיסר אלא נגד המלכים מבית בורבון."

"ובכן," אמר מונטה־כריסטו, "נראה שמר נוּאַרְטְיֶה ומר דֶפִּינֶה היו יריבים פוליטיים. גנרל דֶפִּינֶה שירת בזמנו בצבא נפוליאון אבל היה מלוכני בלב ונפש. האם הוא לא נרצח כשיצא מפגישה של אוהדי נפוליאון, שמשכו אותו אליה בתקווה שיצטרף אליהם?"

וילפור נעץ ברוזן מבט נפחד.

"האם אני טועה?" שאל מונטה־כריסטו.

"לא," השיבה מרת דה־וילפור. "וכדי לחסל את השנאות הפוליטיות הישנות רצה בעלי להשיא את שני הילדים."

"רעיון נפלא!" קרא מונטה־כריסטו. "סליחה ומחילה זה רעיון שיש להריע לו. כמה נאה יהיה כאשר העלמה נוּאַרְטְיֶה דה־וילפור תיקרא גברת דֶפִּינֶה."

רעד עבר בגופו של וילפור. הוא הביט במונטה־כריסטו כמנסה לרדת לכוונתו, אבל הרוזן שמר על חיוכו המביע טוב לב.

"למרות ההפסד הכספי הגדול, אני מאמין שהנישואים יתקיימו," אמר וילפור. "אינני סבור שמר פרנץ דֶפִּינֶה יירתע. הוא יודע שמלתי היא מלת כבוד, ושיש לוַולַנְטִין רכוש שירשה מאמה. ברכוש הזה מטפלים אדון וגברת דֶה סנט מֶרָאן, סבה וסבתה של ולנטין, המחבבים אותה מאוד."

"כדאי לוולנטין לאהוב אותם ולטפל בהם כמו שהיא מטפלת במר נוארטיה," אמרה מרת דה־וילפור. "הם יבואו לפאריס בעוד חודש. אחרי שמר נוארטיה העליב אותה לא תיאלץ ולנטין להמשיך להיקבר בחדרו, ותוכל להקדיש זמן גם לסבה וסבתה מצד אמה."

הרוזן האזין בהנאה לדיבורים צורמים אלה, ואחר דקה של דומיה אמר:

"נדמה לי שאם מר נוּאַרְטְיֶה מדיח את העלמה וַלַנְטִין מירושתו בשל נישואים שאינם לפי רוחו, אין לו סיבה לעשות כך לאדוארד?"

"נכון אדוני," קראה מרת דה־וילפור. "האין זה אי־צדק, אי־צדק נתעב? אדוארד המסכן הוא נכדו של מר נוּאַרְטְיֶה, כמו וַלַנְטִין, אבל לולא נישאה למר פרץ דפינה היה מר נוּאַרְטְיֶה מוריש לה את כל רכושו! והרי גם אדוארד נושא את שם משפחתו. ולנטין גם אחרי שתפסיד את ירושת סבה, עדיין תהיה עשירה פי כמה וכמה מאדוארד."

הרוזן האזין ושתק.

"אדוני הרוזן," אמר וילפור, "ייתכן שאבי גזל ממני תקווה, אבל אני אתנהג כאדם

הגון. למר דֶפִּינֶה הובטחה ההכנסה מההון הזה, והוא יקבל אותה, גם אם יהיה עלי לחיות כעני."

"אולי כדאי לספר למר דֶפִּינֶה על עסק ביש זה, ואז יחזור בו מהבטחת הנישואים?" שאלה גברת וילפור.

"זה יהיה אסון גדול!" הצטער מר וִילְפוֹר.

"אסון?" שאל מונטה־כריסטו.

"ודאי," אמר וילפור בקול רך יותר. "הפרת הבטחת נישואין מפחיתה מכבודה של עלמה צעירה, ושמועות ישנות שרציתי לחסל אותן עלולות להתלקח. לא, לא, לא יהיה כדבר הזה. מר דֶפִּינֶה, אם אדם הגון הוא, יראה את עצמו כמחוייב לנישואים אלה אחרי הדחת ולנטין מן הירושה. אחרת ייחשב לרודף בצע."

"דעתי כדעתו של מר דה־וילפור," אמר מונטה־כריסטו. "אילו הייתי מרשה לעצמי להשיא לו עצה, הייתי מציע לו לזרז את החתונה. נודע לי שמר דֶפִּינֶה עומד לשוב לצרפת."

פני מר וילפור הביעו שמחה. אשתו החווירה קצת.

"אעשה כעצתך," אמר וילפור למונטה־כריסטו, "וכך יידעו כולם שאין כל שינוי בתוכניותי."

"אדוני, כל העולם יודה לך על החלטתך. ידידיך יתגאו בך, וגם אילו נשא פרנץ דֶפִּינֶה את העלמה ולנטין לאשה ללא נדוניה – דבר שאינו מתקבל על הדעת – יהיה עליו להיות מאושר מפני שהוא נכנס למשפחה של אדם המקריב קורבנות כדי לקיים הבטחה ולמלא חובה."

במלים אלה קם הרוזן ממקומו.

"אתה כבר הולך, אדוני הרוזן?" שאלה מרת דה־וילפור.

"כן, גבירתי, באתי רק להזכיר לכם את התחייבותכם לבוא לביתי בשבת."

"לא נשכח."

"למר דה־וילפור יש לפעמים עיסוקים דחופים."

"בעלי הבטיח, אדוני," אמרה מרת דה־וילפור, "ואתה רואה שהוא מקיים את הבטחותיו. האם הסעודה בשַאנְז־אֶלִיזֶה?"

"לא," השיב מונטה־כריסטו. "מחוץ לעיר."

"בקרבת פאריס, אני מקווה."

"לידה, באוֹטֵיי."

"באוֹטֵיי!" קרא וילפור. "נכון, אשתי סיפרה לי שיש לך בית באוֹטֵיי. באיזה רחוב?"

"ברחוב פוֹנְטֵין."

"רחוב פוֹנְטֵין!" אמר וילפור בקול חנוק, "איזה מספר?"

"עשרים ושמונה."

"אם כן, אתה הוא האיש שקנה את ביתו של מר דה סֶנְט מֶרָאן."

"מר דה סֶנְט מֶרָאן?" שאל מונטה־כריסטו. "ביתי היה שייך למר דה סנט מראן?"
"כן," השיבה מרת דה־וילפור. "בית מקסים, אבל בעלי לא הסכים שנתגורר בו."
"קשה לי להבין זאת," אמר מונטה־כריסטו.
"אינני אוהב את אוֹטֵיי, אדוני," אמר התובע המלכותי.
"אני מקווה שעויינות זו לא תשלול ממני את התענוג לארח אותך," אמר מונטה־כריסטו.
"לא, אדוני הרוזן. אני מקווה... אעשה כל מה שביכולתי," גימגם וילפור.
"אני מצפה לכם בשבת בשעה שש, ולא אסכים לכל תירוץ. אם לא תבואו אני עשוי לחשוב שרובצת קללה על הבית, שעמד ריק עשרים שנה, איזו מסורת מפחידה, עקובה מדם."
"אבוא, אדוני, אבוא," אמר וילפור במהירות.
"תודה," אמר מונטה־כריסטו. "עלי להיפרד. מהי תחנת הטלגרף הקרובה ביותר?"
"תחנת מגדל מוֹנְטְלֶרִי, נדמה לי," השיב וילפור.
"תודה."
בצאתו נתקל הרוזן בשני הנוטריונים שהדיחו את ולנטין מן הירושה, ושהיו מוקסמים מהפעולה הזאת, העשויה לזכות אותם בכבוד רב.

61

כֵּיצַד יִפָּטֵר גַּנָּן מֵהַמַּזִּיקִים הַמְּכַרְסְמִים בַּאֲפַרְסְקָיו

למחרת בבוקר רכב הרוזן ממונטה־כריסטו לכיוון מגדל מוֹנְטְלֶרִי. לרגלי הגבעה ירד מסוסו, טיפס בשביל המתפתל והגיע לגדר־חיה ולשער־עץ שנסגר במסמר וחוט. הוא פתח את השער ונכנס לגן קטן, עשרים רגל אורכו ושתים־עשרה רגל רוחבו. בקצה הגן עמד מגדל עתיק עטוף שרכים ופרחי צנון הבר ומנתור. מונטה־כריסטו סגר את השער בחוט שסובב סביב המסמר, הביט בחצר והגיע למסקנה שאיש־הטלגרף מחזיק גננים שכירים, או עוסק בחקלאות.

מאחורי מריצה עמוסת עלים התרומם אדם ופלט קריאת־השתוממות. הוא נראה כבן חמישים. תות־השדה שליקט היה מונח על העלים שבמריצה.

"אתה אוסף את יבולך, אדוני," אמר מונטה־כריסטו בחיוך.

"סליחה," השיב האיש ונגע בידו במצחיית כובעו. "אינני במגדל, אבל זה עתה ירדתי ממנו."

"אל תפריע לעצמך, ידידי," אמר הרוזן.

"שוב אני מבקש סליחה, אדוני. אולי אתה ראש מחלקה?" והוא העיף מבט נפחד בבגדו הכחול של הרוזן.

"אל תחשוש, ידידי," השיב הרוזן בחיוך. "אינני ראש מחלקה ולא באתי לביקורת. אני רק טייל סקרן שגוזל את זמנך היקר."

"זמני אינו יקר," השיב האיש בחיוך עצוב. "זה הזמן של הממשלה, אסור לי לבזבז אותו, אבל הודיעו לי שאני רשאי לנוח שעה ויש לי עוד עשר דקות. תות־השדה שלי כבר בשל, וחבל להשאירו על השיחים. היית מאמין? הנמנמנים* מכרסמים אותם."

מונטה־כריסטו הבין שתחביבו של איש הטלגרף הוא גידול ירקות ועצי פרי. הוא הזיז כמה ענפי גפן שהסתירו את האשכולות מהשמש וכך קנה את ליבו של הגנן.

"אדוני בא לראות את הטלגרף?" שאל.

"כן, אם אין זה אסור."

"לא," אמר הגנן, "אין כל סיכון, הרי אנחנו מעבירים שדרים מוצפנים."

"סופר לי שאתם בעצמכם אינכם מבינים את השדרים."

* בעלי־חיים מכרסמים, חוליית־ביניים בין עכברים לסנאים.

"נכון ארוני, ומוטב כך," השיב איש הטלגרף בצחוק. "אין עלי אחריות. אבל הינה חלפו עשר הדקות, ואני חוזר למגדל. אם אתה רוצה, בוא איתי."

הם נכנסו למגדל. בחלקו התחתון אוחסנו כלי־העבודה החקלאיים, ובקומה השניה היו מיטה, שולחן, שני כיסאות ומשאבה, וצמחי מאכל היו תלויים על התקרה.

"האם דרוש זמן רב ללימוד מקצוע הטלגרף?" שאל מונטה־כריסטו.

"הלימוד אינו ממושך."

"ומהו השכר?"

"אלף פרנק בשנה."

"זה לא הרבה."

"אבל גם דירה ניתנה לי כפי שאתה רואה."

הם עלו עוד קומה ונכנסו לחדר־הטלגרף, ומונטה־כריסטו התבונן בשתי ידיות המתכת שבהן היה הפקיד משגר את האותות.

"זה מעניין," אמר, "אבל לא לזמן רב."

"בתחילה היתה לי עווית צוואר, מרוב הסתכלות באותות, אבל אחר־כך התרגלתי, ויש לי שעות חופשיות וימי מנוחה."

"ימי מנוחה? מתי?"

"בימים של ערפל. זאת חגיגה. אני יורד לגן, שותל, גוזם, מקצץ ומשמיד מזיקים."

"כמה שנים אתה עובד פה?"

"חמש־עשרה שנה."

"בן כמה אתה?"

"חמישים וחמש."

"אחרי כמה שנות שירות תצא לגמלאות?"

"עשרים וחמש."

"ומה גובה הפנסיה שתקבל?"

"מאה אקו."

"אנושות עלובה," הימהם מונטה־כריסטו.

"מה אתה אומר, אדוני?" שאל הפקיד.

"אני אומר שזה מעניין," אמר מונטה־כריסטו. "אינך מבין כלל את האותות? ומעולם לא ניסית להבין?"

"לשם מה?"

"הרי יש אותות המכוונים אליך."

"נכון."

"ואותם אתה מבין?"

"כן. אלה תמיד אותם אותות."

"מה הם אומרים?"

"'אין חדש', או 'יש לך עוד שעה', או 'להתראות מחר'."

"יש לך איתות," אמר הרוזן.

"תודה אדוני."

"מה נאמר לך עכשו?"

"נשאלתי אם אני מוכן. הינה אני עונה, באיתות לצד ימין, שאני מוכן, ומבקש מהטלגרף מצד שמאל להתכונן לתורו."

"מתוחכם מאוד," אמר הרוזן.

"אתה תראה," אמר איש־הטלגרף בגאווה, "בעוד חמש דקות הוא ישדר."

"יש לי חמש דקות," אמר מונטה־כריסטו. "זה יותר ממה שדרוש לי. אדוני היקר, הרשה לי להציג לך שאלה."

"שאל."

"אתה אוהב את הגינון?"

"מאוד. מאוד."

"תהיה מאושר אם תהיה לך חלקה של שני דונם?"

"אני אהפוך אותה לגן עדן."

"באלף פרנק בשנה קשה לחיות."

"קשה, אבל אפשר."

"יש לך גן עלוב."

"אמת, הגן אינו גדול."

"והנמנמנים מכרסמים את כל היבול."

"זאת מגיפה."

"מה יקרה אם תפנה את ראשך כשתקבל שידור מצד ימין?"

"לא אראה את האיתותים, לא אוכל לחזור עליהם, ויהיה עלי לשלם קנס."

"כמה?"

"מאה פרנק."

"עשירית מהכנסתך השנתית! זה כבר קרה?"

"פעם אחת אדוני, כשהרכבתי שיח שושנים."

"ומה יהיה אם תשנה משהו באיתות או תשלח איתות אחר?"

"יפטרו אותי, ואני אאבד את הפנסיה."

"מאה אקו?"

"כן אדוני, אתה מבין שלא אעשה דבר כזה."

"גם לא בעד כסף ששווה משכורת של חמש־עשרה שנים?"

"בעד חמישה־עשר אלף פרנק?"

"כן."

"אדוני, אתה מפחיד אותי. אתה רוצה להעמיד אותי בנסיון?"

"חמישה־עשר אלף פרנק, אתה מבין?"

"אדוני, הנח לי להתבונן באיתות."

"להיפך, אל תתבונן באיתות, והבט בזה."

"מה זה?"

"אינך יודע?"

"שטרות כסף."

"חמישה־עשר שטרות של אלף פרנק."

"למי הם מיועדים?"

"לך, אם תרצה."

"לי!" צווח הפקיד, וכמעט נחנק.

"לך, בבעלות מלאה."

"אדוני, משדרים לי מצד ימין, הסחת את דעתי, בגללך אשלם קנס."

"מאה פרנק. אתה רואה? יש לך כל הסיבות שבעולם לקחת את חמישה־עשר האלף."

"אדוני, הלקוח מצד ימין מאבד את סבלנותו, מאותת שוב ושוב."

"הנח לו וקח."

הרוזן הניח את השטרות בידו של הפקיד, ואמר:

"זה לא הכול; הרי בחמישה־עשר אלף פרנק לא תוכל לחיות."

"משרתי עדיין בידי."

"לא. אתה תאבד את משרתך. אתה תשלח איתות שונה מזה שקיבלת מצד ימין."

"אדוני, מה אתה מציע לי?"

מונטה־כריסטו שלף מכיסו עוד חבילת שטרות.

"הינה עוד עשרת אלפים פרנק. יש לך עשרים וחמישה אלף. בחמשת אלפים תוכל לקנות בית קטן ויפה עם גן על שני דונם, ומעשרים האלף תקבל הכנסה של אלף פרנק בשנה."

"גן על שני דונם?"

"ואלף פרנק הכנסה שנתית."

"אל אלוהים!"

"קח!"

ומונטה־כריסטו תחב בכוח את הכסף לידו של הפקיד.

"מה עלי לעשות?"

"חזור על האותות שאגיש לך."

מונטה־כריסטו הוציא מכיסו פיסת נייר שכתובים עליה שלושה סימנים. הפקיד שידר אותם, והם נקלטו במשרד הפנים.

"כעת אתה עשיר," אמר לו מונטה־כריסטו.

"אבל באיזה מחיר!" אמר האיש.

"ידידי, אינני רוצה שיהיו לך יסורי מצפון. דע שלא עשית רעה לאיש. היית כלי שרת בידי אלוהים."

הפקיד התבונן בשטרות הכסף, החוויר והסמיק, מיהר לחדרו לשתות כוס מים וצנח מתעלף ליד האפונה היבשה.

חמש דקות אחרי שהגיעה הידיעה הטלגרפית למשרד הפנים רתם מר דֶבְרֶה את סוסיו למרכבתו ונסע לבית דַנְגְלָר.

"האם בעלך מחזיק איגרות־חוב ספרדיות?" שאל את הבארונית.

"יש לו איגרות כאלה בשישה מיליון פרנק."

"שימכור אותן, בכל מחיר.'

"מדוע?"

"מפני שדון קַרְלוֹס ברח מבּוּרְג' וחזר לספרד."

"איך נודע לך הדבר?"

"כמו שמגיעות כל הידיעות."

הבארונית מיהרה אל בעלה, והוא רץ אל הסוכן שלו ונתן הוראה: למכור הכול, בכל מחיר. כשנודע שמר דנגלר מוכר, ירדו שערי איגרות־החוב הספרדיות ירידה תלולה, ודנגלר איבד חמש מאות אלף פרנק.

באותו ערב היה כתוב בעיתון "השליח":

"המלך דון קרלוס ברח מבורג' וחזר לספרד דרך קָטָלוֹנְיָה. בברצלונה פרץ מרד של אוהדיו."

כל אותו ערב דיברו הפאריסאים על ראיית הנולד של דנגלר, שהצליח להיפטר מאיגרותיו והפסיד רק חמש מאות אלף פרנק. על האנשים שקנו את איגרות־החוב של דנגלר במחיר מציאה עבר ליל נדודים. אבל למחרת כתב העיתון "מוניטור": "לידיעה על בריחתו של דון קרלוס ועל התקוממות בברצלונה, שפורסמה אמש ב'השליח', אין בסיס. המלך דון קרלוס עדיין בבורג', ובספרד שורר שקט. איתות טלגרפי שהשתבש בגלל ערפל הוא סיבת הטעות."

שערי המניות קפצו, וההפסד של דנגלר הגיע למיליון.

"יפה," אמר מונטה־כריסטו למורל, שישב בחדרו כשהגיעה אליו הידיעה על המיפנה המוזר בבורסה. "עשרים וחמישה אלף פרנק שילמתי כדי לגלות סוד שהיה עלול לעלות לי מאה אלף."

"מהו הסוד?" שאל מקסימיליאן.

"גיליתי איך עשוי גנן להיפטר מן הנמנמנים האוכלים בכל פה את האפרסקים שלו."

62

רוּחוֹת רְפָאִים

מבחוץ לא נראה בבית שבאוֹטֵיי ההידור שאפשר לצפות לו ממעון של מונטה־כריסטו, אבל בפנים חל בו שינוי מפתיע. בֶּרְטוּצְ'יוֹ הביא לחצר החשופה עצי צפצפה ושיקמה, שהֵצֵלוּ על חזית הבית, והניח לפניו משטח דשא שמי ההשקיה הזהירו עליו כפנינים. הרוזן נתן לברטוּצְ'יוֹ את תוכנית החצר ואסר עליו להכניס שינויים בגן. ברטוּצְ'יוֹ התנחם בחדרי המבוא, חדרי המדרגות ומדפי־האח שמילא באדניות של פרחים.

הבית שהיה שומם עשרים שנה והדיף ריחות טחב התמלא ריחות ניחות. משרתים נושאי מגשים עלו וירדו במדרגות המשופצות, ובאורוות עמדו צמדי הסוסים כאילו היו דיירים ותיקים בהן.

לספריה היו שני אגפים, משני צדי הקיר. כאלפיים כרכים היו בה. בחלק אחד נראו כל הספרים המודרניים והרומן שזה עתה הופיע כבר עמד במקומו, מתהדר בכריכתו האדומה־זהובה.

מעבר לבית עמדה חממה מלאה פרחים נדירים בתוך כדים יפאניים, ובתוכה שולחן ביליארד.

רק חדר אחד נשאר בעיצובו הישן, בפינת הקומה הראשונה. המשרתים חלפו על פני החדר הזה בסקרנות וברטוּצְ'יוֹ – בחרדה.

בשעה חמש בדיוק הגיעו הרוזן ועלי לבית. ברטוּצְ'יוֹ המתין לאדונו בקוצר־רוח ובחרדה, מקווה למחמאות וחושש מביקורת. הרוזן היה מרוצה והאיר לו פנים.

בשעה שש נשמעה רקיעת פרסות סוס. קצין הפרשים מורל בא רכוב על מֵידֵיאָה.

"הגעתי ראשון," קרא מורל. "השתדלתי להקדים כדי לפגוש אותך לבדך. הכול כאן נהדר! אמור לי, רוזן, האם הסייסים שלך יטפלו בסוסתי?"

"אל תדאג, הם יטפלו בה."

"אילו ראית באיזו מהירות דהרה! סופה! מר שָׁטוֹ־רֶנוֹ, מומחה לסוסים, ומר דֶבְרֶה, הרוכב על הסוסים הערבים של משרד הפנים, לא השיגו אותה, ואפילו לא סוסי הבארונית דנגלר."

"הם באים אחריך?" שאל מונטה־כריסטו.

"הינה הם."

לשער שנפתח הגיעו כרכרה רתומה לסוסים מהבילים ועוד שני סוסים נטולי נשימה. הכרכרה נעצרה מול המדרגות ושני הפרשים אחריה. דֶבְרֶה קפץ מסוסו והושיט יד לבארונית שירדה מן הכרכרה. מונטה־כריסטו הבחין בפיסת־נייר שעברה במיומנות מיד הבארונית לידו

של מזכיר משרד הפנים. הבנקאי דנגלר ירד אחרי אשתו, חיוור, כאילו יצא לא מכרכרה אלא מתוך ארון מתים. מרת דנגלר העיפה על סביבותיה מבט חטוף וסקרני שרק מונטה־כריסטו הבין אותו. מבטה הקיף את החצר ואת חזית הבית. אחר־כך עלתה במדרגות ואמרה למוֹרֶל:

"אדוני, אילו היית אחד מידידי הייתי שואלת אותך אם סוסתך עומדת למכירה."

מורל חייך ופנה אל מונטה־כריסטו כמבקש עזרה.

"גבירתי," אמר לה הרוזן, "אני מעיד שמר מורל אינו יכול לוותר על סוסתו בלי לאבד את כבודו. הוא התערב שיאלף את מֵידֵיאָה בשישה חודשים. אם ימכור אותה לפני כן ייחשב לפחדן."

"נדמה לי", אמר דנגלר לאשתו, ולא הצליח להסתיר את כעסו תחת חיוכו הדשן, "שיש לָךְ דַי סוסים."

לא היה זה הרגלה של מרת דנגלר לא להשיב להתקפות כאלה, אבל הפעם עשתה את עצמה כלא שומעת ולא השיבה דבר. מונטה־כריסטו הראה לה שני כַּדֵי חרסינה סיניים שצמחים נשתלו בהם.

"אפשר לשתול בתוכם עצי ערמון ננסיים!" קראה הבארונית המוקסמת. "איך נשרפו בתנור כדים גדולים כל־כך?"

"שמעתי שקיסר סין בנה בימי קדם תנור מיוחד לשנים־עשר כדים מסוג זה. שניים נשברו מהחום, ועשרת האחרים הוטמנו במעמקי הים. והים עטף אותם באצות ובספוגים, ושיבץ בהם צדפים. עברו מאתיים שנה, ורק אז הוציאו צוללנים ממעמקי הים שלושה כדים, ששרדו מהעשרה. אני אוהב אותם."

דנגלר, ששיחה זו שיעממה אותו, תלש בלי משים פרחים מעץ הדר, אחר־כך פנה לקקטוס, שנעלב ודקר אותו. ואז שיפשף את עיניו כמתעורר מחלום.

"אדוני," אמר לו מונטה־כריסטו בחיוך, "אני יודע שאתה חובב תמונות. העף נא מבט בשלי: הוֹבֶּמָה, וָאן־דִיק, רָפָאֵל ומוּרִילוֹ."

"ראו," קרא דֶבְּרֶה, "הינה הוֹבֶּמָה, אני מזהה אותו."

"כן, הציעו אותו למוזיאון, והוא סירב לקנותו," אמר מונטה־כריסטו.

"מדוע?" שאל שָטוֹרֶנוֹ.

"מפני שאין לממשלה די כסף."

"אני שומע דברים כאלה שמונה שנים, ועדיין קשה לי להתרגל אליהם," אמר שטו־רנו.

"ההרגל יבוא עם הזמן," אמר דֶבְּרֶה.

"המאיור בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַּלְקַנְטִי והמשנה־לרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַּלְקַנְטִי!" הודיע בַּפְּטִיסְטִין.

צווארון סטן שחור וחדש, זקן מטופח, שפם מאפיר, עין בוטחת, מדי מאיור עם שלושה עיטורים וחמישה צלבים, כך הופיע בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קַבַּלְקַנְטִי, האב הרחום המוכר לנו. לידו, בבגדים חדשים, חייך המשנה־לרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַּלְקַנְטִי, הבן המכבד את אביו.

שלושת הצעירים נשאו את עיניהם מן האב אל הבן.

"קַבַלְקַנְטִי," אמר דֶבְרֶה.

"שם יפה!" ציין מורל.

"האיטלקים יודעים לתת לעצמם שמות יפים, אבל בגדיהם חסרי טעם," אמר שטו־רנו.

"אתה קפדן יותר מדי, שָטוֹ־רֶנוֹ," אמר דֶבְרֶה. "את הבגדים האלה תפר חייט מיומן, והם חדשים."

"זה מה שאני טוען. האדון הזה נראה כאילו בפעם הראשונה בחייו הוא לובש בגדים יפים."

"מי האדונים האלה?" שאל דנגלר את הרוזן.

"בְּנֵי קַבַלְקַנְטִי. באיטליה, מי שאומר 'קַבַלְקַנְטִי' מתכוון למשפחת נסיכים."

"רכוש נאה?" שאל הבנקאי.

"אגדי."

"מה מעשיהם?"

"הם מנסים לבזבז את רכושם ואינם מצליחים לחסל אותו. אגב, יש להם אשראי פתוח בחברה שלך, כך סיפרו לי אתמול. הזמנתי אותם בכוונה כדי שתכיר אותם."

"נדמה לי שהם מדברים צרפתית היטב," אמר דנגלר.

"הבן למד בבית־ספר תיכון בדרום צרפת, במַרְסֵיי או בסביבתה, והוא רוצה מאוד לשאת אשה פריסאית."

"רעיון יפה," אמר דנגלר במשיכת־כתפיים. אשתו שילחה בו מבט, שהיה מבשר סערה בנסיבות אחרות, אבל הפעם שתקה.

"הבארון קודר היום," אמר לה מונטה־כריסטו. "האם הוא עומד להתמנות לשר?"

"עדיין לא. הוא הימר בבורסה והפסיד, ואינו יודע את מי להאשים בהפסדו."

"מר ומרת דה־וילפור," הכריז בַּפְּטִיסְטִין.

מונטה־כריסטו לחץ את ידו של מר דה־וילפור וחש שהיא רועדת. רק הנשים יודעות להסתיר את רגשותיהן, אמר מונטה־כריסטו בליבו. מרת דנגלר חייכה אל התובע המלכותי.

בֶּרְטוּצְ'יוֹ, שהיה עסוק במזנון, הסתנן לטרקלין הקטן, הסמוך לטרקלין הגדול שבו שהו האורחים. מונטה־כריסטו ניגש אליו.

"הוד־מעלתו לא אמר לי מה מספר האורחים," אמר ברטוצ'יו. "כמה מערכות כלים להכין?"

"ספור בעצמך."

"האם הגיעו כולם?"

"כן."

בֶּרְטוּצְ'יוֹ שלח מבט מבעד לדלת הפתוחה למחצה. ולפתע זעק: "אלוהים!"

"מה קרה?" שאל הרוזן.

"האשה הזאת! ...האשה הזאת!"

"איזו?"

"בשמלה הלבנה, המכוסה ביהלומים! ...בהירת השיער!"

"גברת דנגלר?"

"אינני יודע את שמה, אבל זאת היא, אדוני, זאת היא!"

"מי?"

"האשה שהיתה בגן! שהיתה בהריון! שהיתה מטיילת ומחכה... ומחכה..."

ברטוצ'יו פער את פיו, פניו חוורו ושיערו סמר.

"מחכה למה?"

בשתיקה, הצביע בֶּרְטוּצְ'יוֹ על וילפור, ולבסוף לחש:

"אתה רואה?"

"את מי?"

"אותו."

"את התובע המלכותי דה־וילפור? אני רואה אותו."

"לא הרגתי אותו?"

"נדמה לי שאתה יוצא מדעתך, בֶּרְטוּצְ'יוֹ אמיץ הלב," קרא הרוזן.

"הוא לא מת?"

"לא, הוא לא מת, אתה רואה. דקרת אותו לא בין הצלע השישית לשביעית משמאל, כמנהג בני מולדתך, אלא גבוה או נמוך מזה. הנשמות של המשפטנים מוברגות היטב לגופותיהם, או שסיפרת לי שקרים, חלמת על נקמתך, והיא העיקה על קיבתך עד שראית אותה בהזיה. התאושש, בבקשה, וספור את האורחים. מר ומרת וילפור שניים, מר ומרת דנגלר ארבעה, מר שָׁטוֹ־רֶנוֹ, מה דֶבְּרֶה ומר מוֹרֶל שבעה, המאיור בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ קבלקנטי שמונה."

"שמונה," חזר ברטוצ'יו.

"חכה חכה, אל תמהר, יש עוד אחד, שם, בצד שמאל, מר אַנְדְרֵיאה קַבַּלְקַנְטִי, והאיש הצעיר הלבוש שחורים, המתבונן בציור הבתולה של מוּרִילוֹ ועומד עם הגב אלינו."

זעקה גוועה על שפתיו של ברטוצ'יו.

"בֶּנֶדֶטוֹ!" לחש. "זאת יד הגורל!"

"מר בֶּרְטוּצְ'יוֹ, השעון צילצל, השעה שש וחצי," אמר הרוזן בחומרה. "זאת השעה לשבת לשולחן. אתה יודע שאינני אוהב עיכובים."

מונטה־כריסטו נכנס לטרקלין ובֶּרְטוּצְ'יוֹ הלך לחדר־האוכל, נאחז בקירות. אחרי חמש דקות נפתחו שתי דלתות הטרקלין, ברטוצ'יו הופיע ואמר במאמץ: "הארוחה מוכנה."

מונטה־כריסטו הציע את זרועו למרת דה־וילפור ואמר לבעלה: "מר דה־וילפור, הובל בבקשה את מרת דנגלר."

וילפור ציית, והאורחים עברו לחדר־האוכל.

63

אֲרוּחַת עֶרֶב

כל האנשים שצעדו מהטרקלין לחדר־האוכל שאלו את עצמם איזו השפעה מוזרה הביאה אותם לבית הזה, ואף אחד מהם לא היה מוכן לוותר על הזדמנות זו. הרוזן המוזר, הבודד, בעל העושר האגדי נראה לגברים כמי שראוי להיזהר מפניו, והנשים לא היו רגילות להתארח בבית שאין בו מארחת; אלה ואלה הפרו את כללי הזהירות וההתנהגות, בגלל הסקרנות שאי־אפשר לעמוד בפניה. אפילו האב הנוקשה והבן הפרחח קבלקנטי לא הרגישו בנוח בין האנשים הזרים, בביתו של האיש שלא יכלו לנחש את כוונותיו.

גברת דַנְגְלָר נרתעה כשניגש אליה מר וילפור ונטל את זרועה, כבקשתו של מונטה־כריסטו, ועיני מר וילפור התערפלו מאחורי משקפי הזהב כשאחז בזרועה של הבארונית. שתי התגובות האלה לא נעלמו מעינו של הרוזן.

הארוחה היתה מרהיבה עין. מונטה־כריסטו סיפק מזון לסקרנות של אורחיו אף יותר משדאג לתאבונם. היה זה משתה מזרחי, כפי שאפשר לתאר בדמיון משתאות של פיות ערביות. פירות מארבע כנפות תבל, שלמים ועסיסיים, נערמו כפירמידות בתוך אגרטלים סיניים וקערות יפאניות. עופות נדירים בעלי נוצות בורקות, דגים מפלצתיים על גלי כסף, כל היינות של איי־יוון, אסיה הקטנה וכף התקווה הטובה בבקבוקים בעלי צורות משונות עברו בסך לפני המסובים. כשראה מונטה־כריסטו את השתוממותם אמר בצחוק:

"רבותי, כשאדם מגיע לרמה מסויימת של עושר נהפך הנופך לעיקר, הרי הגבירות יודעות שבדרגת התלהבות מסויימת אין רצוי יותר מהבלתי־מושג. ומהו המופלא? מה שאיננו מבינים. מהי משאת הנפש? מה שאינו קניינו. לראות דברים שאיננו יכולים להבינם. להשיג דברים בלתי אפשריים, לכך הקדשתי את חיי, והאמצעים שבידי הם הכסף והרצון. אני מחפש אחרי הדמיון בעקשנות כמו שאתה, מר דַנְגְלָר, ממשיך בהנחת מסילת ברזל, וכמו שאתה, מר וִילְפוֹר, דן אנשים למוות, אתה, מר דֶבְרֶה, מדכא את האזרחים, אתה, מר שָטוֹ־רֶנוֹ, משתדל למצוא חן בעיני נשים, ואתה, מר מוֹרֶל, מאלף סוס סורר. ראו למשל את שני הדגים האלה, אחד יצא לאוויר העולם ליד פֶטֶרסבוּרג,* והאחר בקרבת נאפולי. אני נהנה להביא אותם לשולחן אחד."

"מה הם שני דגים אלה?" שאל דנגלר.

* עיר הבירה של רוסיה. כיום לנינגרד.

"מר שָׂטוֹ־רֶנוֹ, שעשה זמן מה ברוסיה, יאמר לך את שמו של האחד, והמאיור קַבַלְקַנְטִי, בן איטליה, יאמר לך את שמו של האחר."

"זה חדקן גמדי," אמר שטו־רנו.

"וזה, אם אינני טועה, שְׂבַעִינַן," אמר קַבַלְקַנְטִי.

"ואיפה אפשר לדוג אותם?" שאל דנגלר.

"את החדקן הגמדי אפשר לדוג רק בווֹלְגָה," אמר שָׂטוֹ־רֶנוֹ.

"רק באגם פוּסָרוֹ אפשר למצוא שְׂבַעִינָן גדול כזה," אמר קַבַלְקַנְטִי.

"אני נהנה להיות דומה לנֵירוֹן, קיסר רומא, שרצה את הבלתי־אפשרי, וגם אתם נהנים ברגע זה. והרי דגים אלה אינם טעימים יותר מדֶקֶר המים המתוקים ומהסלומון, אבל הם ערבים לחיככם יותר, מפני שקשה להשיגם."

"כיצד הגיעו דגים אלה לפאריס?"

"בחביות, בקרונות מיוחדים. אחד חי בחבית שלו שנים־עשר יום ואחד שמונה ימים, עד שהטבח שלי בישל את האחד בחלב ואת האחר ביין. היית מאמין מר דנגלר?"

"אני מפקפק," השיב דַנְגְלָר בחיוך.

"בַּפְּטִיסְטִין!" קרא מונטה־כריסטו, "הבא את החביות עם הדגים."

דנגלר פער את עיניו, והאורחים האחרים מחאו כפיים. ארבעה משרתים גררו שתי חביות מלאות צמחי־ים. בכל אחת מהן פירכס דג דומה לזה המוגש על השולחן.

"מדוע הבאת שניים מכל סוג?" שאל דנגלר.

"מפני שאחד עלול למות," השיב מונטה־כריסטו.

"כל זה נחמד מאוד," אמר שָׂטוֹ־רֶנוֹ. "אבל אני מעריך יותר מכול את המהירות. הרי קנית את הבית הזה רק לפני חמישה או שישה ימים, וכבר חלו בו שינויים קיצוניים. אם אינני טועה היתה לו כניסה אחרת, והחצר היתה מרוצפת וריקה. עתה נהפכה החצר למדשאה יפהפיה, ובה עצים בני מאה שנה."

"אני אוהב ירק וצל," השיב מונטה־כריסטו.

"בחמישה ימים!" אמר מורל, "זה נס!"

"נכון," אמר שָׂטוֹ־רֶנוֹ. "חידוש בית כל־כך ישן הוא מעשה ניסים. הבית הזה היה לא רק עתיק אלא גם קודר. אני זוכר שאמי פקדה עלי לבקר בו כשהעמיד אותו מר דֶה סֶנְט מֶרָאן למכירה, לפני שנתיים או שלוש שנים."

"דה סנט מראן?" שאלה מרת וילפור. "הבית הזה היה שייך לו לפני שקנית אותו?"

"כנראה," השיב מונטה־כריסטו.

"אינך יודע ממי נקנה הבית?"

"לא. הסוכן שלי טיפל בקניה."

"כעשר שנים היה הבית ריק ושומם," אמר שָׂטוֹ־רֶנוֹ. "תריסיו היו מוגפים, דלתותיו נעולות, ועשבים שוטים צמחו בחצר. לולא היה הבית שייך לבני משפחתו של תובע מלכותי, היה אפשר לחשוב שזה אחד הבתים המקוללים בגלל פשע שבוצע בהם."

עד אז לא נגע וילפור ביין; עתה נטל כוס ורוקן אותה בלגימה אחת. מונטה־כריסטו שתק דקה, ואחר־כך אמר לשטו־רנו:

"מוזר, אדוני הבארון. מחשבה דומה חלפה במוחי כשנכנסתי לבית בפעם הראשונה. הוא נראה לי קודר, ולא הייתי קונה אותו לולא סוכני הנוכל, שבוודאי קיבל תֶשֶר מהמתווך."

"ייתכן," אמר וילפור וניסה לחייך, "אבל לי אין יד בשוחד הזה. מר דֶה סֶנְט מֶרָאן רצה למכור את הבית, שהוא חלק מהנדוניה של נכדתו."

מורל החוויר, ומונטה־כריסטו אמר:

"יש בבית הזה חדר אחד, למראית עין הוא ככל החדרים, עם טפטים מבד דמשק אדום, ולי הוא נראה כהרה אסון. אינני יודע מדוע."

"מדוע הרה אסון?" שאל דֶבְּרֶה.

"יש מקומות ששורה בהם אווירת יגון," אמר מונטה־כריסטו. "מדוע? איש אינו יודע. בגלל הזכרונות, בגלל הדמיון המסיע אותנו לזמנים אחרים, למקומות אחרים. ומאחר שסיימנו את הארוחה, רבותי, אראה לכם את הבית ואת החדר הזה, ואחר־כך נרד לגן ונשתה שם את הקפה."

מרת דה־וילפור קמה ממקומה ואחריה כל האורחים. רק וילפור ומרת דנגלר נשארו מרותקים לכסאותיהם עוד רגע, ונתנו זה בזה מבט אילם וקפוא.

"שמעת?" אמרה מרת דנגלר.

"עלינו ללכת עם כולם," השיב וילפור, קם והציע לה את זרועו.

האורחים הסקרנים שוטטו בחדרי החורבה שנהפכה לארמון. מונטה־כריסטו המתין לשני המאחרים וכשהגיעו אליו סגר את המצעד. חיוך נראה על פניו. אילו הבינו האורחים את פשר החיוך הזה היו נבהלים לא פחות מאשר מפני החדר שבו עמדו לבקר. הם עברו באולמות ובחדרים המרוהטים בטעם המזרח בספות וכרים, מקטרות וכלי־נשק, ולבסוף הגיעו לחדר שהמארח סיפר עליו. לא היה בחדר זה שום דבר מיוחד; הוא היה קודר מפני שלא הועלה בו אור ומפני שהטפטים הישנים נשארו בו.

"זה באמת חדר מפחיד," אמרה גברת דה־וילפור.

גברת דנגלר מלמלה כמה הברות לא מובנות. הכול הסכימו שיש בחדר הזה אווירה של אסון.

"ראו את המיטה," אמר מונטה־כריסטו. "האפיריון שלה אפלולי, כאילו שותת דם. ושתי הדמויות המצויירות כאילו אומרות בשפתיים חיוורות כסיד ובעיניים נבהלות: 'ראינו'!"

וילפור החוויר, ומרת דנגלר צנחה על כיסא.

"הו!" אמרה לה מרת דה־וילפור בחיוך. "אולי את יושבת על הכיסא שעליו בוצע הפשע?"

מרת דנגלר קמה בחיפזון.

"וזה עדיין לא הכול," אמר מונטה־כריסטו.

"מה עוד?" שאל דֶבְּרֶה, שהתרגשותה של מרת דנגלר לא נעלמה מעיניו.

"כן, מה עוד?" שאל דנגלר. "עד עכשיו לא ראינו שום דבר מיוחד."

"הסתכלו בזה ואמרו מה דעתכם," אמר מונטה־כריסטו ופתח דלת נסתרת בקיר.
"אינני יודע אם זאת השפעת היין," אמר דברה, "אבל אני רואה את הבית הזה בשחור."
מוֹרֶל שתק מרגע שנזכרה הנדוניה של וַלַנְטִין.
"תארו לעצמכם," אמר מונטה־כריסטו, "את אוֹתֶלוֹ* היורד צעד אחר צעד במדרגות, בלילה קודר וסוער, ועל שכמו משא שהוא מזדרז להסתירו מעין רואים אך לא מעין האל."
גברת דנגלר כמעט התעלפה, ווילפור נשען על הקיר.
"גבירתי!" קרא דֶבְרֶה, "מה לך? מדוע הֶחְוַורְתְ?"
"מה לה?" אמרה מרת דה־וילפור. "מר מונטה־כריסטו מספר לנו סיפורי־זוועה, כדי להפחידנו עד מוות."
"רוזן," אמר וילפור שהתאושש, "אתה מפחיד את הגבירות."
"מה לך?" שאל דֶבְרֶה בלחש את מרת דנגלר.
"לא כלום," ענתה. "אני זקוקה לאוויר, זה הכול."
"את רוצה לרדת לגן?" שאל דֶבְרֶה, הציע לה את זרועו וצעד לכיוון מדרגות־הסתר.
"לא," השיבה. "לא, אני מעדיפה להישאר כאן."
"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "האם הדברים כל־כך מפחידים?"
"אדוני," השיבה מרת דנגלר, "אתה מתאר אותם כאילו היו ממש."
"הכול עניין של דמיון," אמר מונטה־כריסטו בחיוך. "מדוע לא נְדַמֶה שחדר זה שייך לאם משפחה הגונה ותמימה? במיטה עם אפיריון הארגמן נולדו ילדים, ובמדרגות הנסתרות עוברים הרופא והמינקת חרש חרש, כדי לא להפריע את מנוחת היולדת, או האב, הנושא את ילדו הישן."
התיאור הנעים הזה לא הרגיע את מרת דנגלר. היא גנחה והתעלפה.
"מרת דנגלר חשה ברע," אמר וילפור, "אולי כדאי לשאת אותה למרכבתה."
"בשם אלוהים!" קרא מונטה־כריסטו. "שכחתי בפאריס את צלוחית־התרופה שלי."
"יש לי צלוחית משלי," אמרה מרת דה־וילפור, ונתנה למונטה־כריסטו צלוחית מלאה שיקוי אדום הדומה לזה שהשפיע לטובה על אדוארד.
"הו!" פלט מונטה־כריסטו ולקח מידיה את הצלוחית.
"ניסיתי, לפי הנחיותיך," אמרה מרת דה־וילפור.
"ועלה בידך?"
"כך נדמה לי."
מרת דנגלר הובאה לחדר הסמוך, מונטה־כריסטו טיפטף על שפתותיה טיפה מן השיקוי האדום, והיא פקחה את עיניה.
"הו!" אמרה, "איזה חלום נורא חלמתי!"
וילפור לחץ את ידה בחוזקה, כדי שתבין כי לא היה זה חלום.

* גיבור המחזה של שקספיר. האיש שרצח את אשתו בגלל קנאה.

מר דנגלר כבר ירד לגן, ושוחח עם קַבַלְקַנְטִי האב על מסילת־ברזל בין לִיבוֹרְנוֹ לפִירֶנְצֶה. מונטה־כריסטו תמך במרת דנגלר והוליך אותה אל הגן, שם שתה בעלה קפה עם שני האדונים קַבַלְקַנְטִי.

"גבירתי, כל־כך הפחדתי אותך?" שאל מונטה־כריסטו.

"אתה יודע שהדברים משפיעים עלינו לפי כוח התרשמותנו," ענתה מרת דנגלר.

"כן," אמר וילפור. "השערה דמיונית עלולה..."

"תאמין לי או לא," אמר מונטה־כריסטו, "אבל אני בטוח שאכן בוצע פשע בבית הזה."

"היזהר בדברים," התערבה מרת דה־וילפור, "אתה מדבר אל תובע מלכותי."

"אם כך," ענה לה מונטה־כריסטו, "אנצל את ההזדמנות ואשמיע הצהרה בנוכחות עדים."

"זה מתחיל להיות מעניין," אמר דֶבְרֶה.

"מדובר בפשע," אמר מונטה־כריסטו, "בואו לכאן רבותי," והוא תפס בזרועו של וילפור, והידק בזרועו האחרת את ידה של מרת דנגלר וגרר את התובע המלכותי אל מתחת לעץ הדולב. האחרים הלכו בעקבותיהם.

"ראו," אמר מונטה־כריסטו. "כאן, במקום הזה (הוא היכה באדמה ברגלו), עדרו הפועלים שלי והוסיפו דשן לאדמה, כדי להצעיר את העצים הזקנים; תוך כדי חפירה חשפו תיבה, ליתר דיוק חשוקים של תיבה, ובתוכם שלד של תינוק בן יומו. זה לא היה דמיון."

מונטה־כריסטו חש שזרועה של מרת דנגלר מתאבנת וידו של וילפור רועדת.

"ובכן," אמר שטוֹ־רֶנוֹ, "לא טעיתי כשטענתי שיש לבתים נפש ופרצוף, כמו לבני־אדם, והבעת פניהם משקפת את המתחולל בתוכם. הבית הזה היה קודר בגלל מוסר־הכליות שלו, בגלל הפשע."

"ומאין לך שהיה זה פשע?" אמר וילפור במאמץ.

"ילד שנקבר בחיים, זה לא פשע?" קרא מונטה־כריסטו. "ואיך תקרא למעשה כזה, אדוני התובע המלכותי?"

"מי סיפר לך שהוא נקבר חי?"

"מדוע קברו אותו כאן, אם מת? הגן הזה לא היה בית־קברות."

"מה גורלם של רוצחי ילדים בארץ הזאת?" שאל בתמימות המאיור קַבַלְקַנְטִי.

"מקצצים את ראשיהם", השיב דנגלר.

"אה, חותכים את הצוואר," אמר קַבַלְקַנְטִי.

"כך נדמה לי. נכון, מר דה־וילפור?" שאל מונטה־כריסטו.

"כן, אדוני הרוזן," השיב דה־וילפור בקול לא אנושי.

מונטה־כריסטו הבין שיותר מזה אין השניים מסוגלים לסבול, ולא רצה להרחיק לכת.

"הקָפֶה, רבותי," אמר. "נדמה לי ששכחנו אותו." והוא הוליך את אורחיו אל השולחן שעמד באמצע המידשאה.

"אדוני הרוזן," אמרה מרת דנגלר, "אני מתביישת בחולשתי, אבל סיפורי הזוועה זיעזעו אותי," והיא צנחה על כיסא.

מונטה־כריסטו ניגש אל מרת דה־וילפור ואמר:

"נדמה לי שמרת דנגלר עדיין זקוקה לצלוחית שלך."

לפני שהספיקה אשתו לגשת אל ידידתה לחש התובע המלכותי באוזנה של מרת דנגלר:

"עלינו לשוחח."

"מתי?"

"מחר."

"איפה?"

"בבית המשפט, זה המקום הבטוח ביותר."

באותו רגע התקרבה אליהם מרת דה־וילפור.

"תודה, יקירתי," אמרה לה מרת דנגלר וניסתה לחייך. "אבל כבר התאוששתי."

64

הַקַּבְּצָן

לבסוף הביעה מרת דה־וילפור את רצונה לשוב לפאריס. מרת דנגלר לא העזה להביע רצון כזה, על אף חולשתה הנראית לעין.

וילפור הציע מקום במרכבתו למרת דנגלר, כדי שאשתו תטפל בה. דנגלר, שהיה שקוע בשיחת עסקים עם מר קַבַלְקַנְטִי, לא שם לב למצבה של אשתו.

מונטה־כריסטו ראה איך התקרב מר דה־וילפור למרת דנגלר, וניחש מה שאמר לה אף שהדברים נאמרו בלחש.

מוֹרֶל, דֶבְרֶה ושָטוֹ־רֶנוֹ חזרו לפאריס על סוסיהם, שתי הנשים נכנסו למרכבה הסגורה של וילפור, ודנגלר הזמין את קבלקנטי לנסוע במרכבתו. אנדריאה ניגש אל הדופנית שהמתינה לו ליד השער. רַכָּב לבוש לפי צו האופנה האנגלית עמד על קצות מגפיו והחזיק בסוס האציל האפור.

אנדריאה לא הרבה לדבר בארוחת־הערב. בחור נבון זה חשש שפיו יפלוט שטויות, ובין האורחים העשירים והחשובים הבחינה עינו הפקוחה והחרדה בתובע מלכותי.

מר דנגלר הציץ במאיור בעל הצוואר הנוקשה ובבנו הביישן, אורחיו של מונטה־כריסטו, והגיע למסקנה שהם עשירים מופלגים. הוא סקר את היהלום הענק שזהר על אצבעו של האב. המאיור, אדם זהיר, מיהר להחליף את שטרות הכסף באבני־החן. דנגלר תיחקר את האב ואת בנו. שניהם ידעו כי הוא בעל האשראי שלהם והאירו לו פנים. אילו יכלו היו לוחצים גם את ידי משרתיו מרוב הכרת תודה.

דנגלר התפעל מנאמנותו של קבלקנטי לעקרון הרומאי, "אין דבר ראוי להערצה". קבלקנטי אכל את הדג היקר בלא להוציא הגה מפיו, ודנגלר הבין שהוא רגיל בארוחות פאר ובמטעמים יקרים.

"מחר, אדוני, יהיה לי הכבוד לבקר אצלך," אמר לו המאיור.

"ואני, אדוני," השיב דנגלר, "אהיה מאושר לקבל את פניך." כשהזמין אותו למרכבתו שאל דנגלר אם לא קשה לו להיפרד מבנו, וקבלקנטי השיב שבנו רגיל להיות עצמאי. יש לו סוסים ומרכבות משלו. ומאחר שלא הגיעו יחד אין סיבה שלא יעזבו את המסיבה בנפרד.

אנדריאה גער ברַכָּב שלו, שחיכה לו לא ליד המדרגות אלא ליד השער. הרכב ספג את הנזיפה, לקח ביד שמאל את רסן הסוס שרקע ברגליו בקוצר־רוח, והושיט בימינו את המושכות לאדונו. אנדריאה נטל את המושכות והציב את מגפו המצוחצח בארכוף, ואז הונחה יד על כתפו. הוא פנה לאחור, וסבר שדנגלר, או מונטה־כריסטו, רוצה לומר לו משהו. אבל

האיש שראה מאחוריו היה בעל פרצוף מוזר, צרוב משמש, זקן פרוע, עיניים נוצצות, חיוך לעגני ושלושים ושתיים שיניים לבנות וחדות כשיני זאב או שועל. מטפחת ראש בעלת ריבועים אדומים עטפה את שערותיו האפורות, וסרבל מטונף ובלוי כיסה את גופו הכחוש. ידו, שנשענה על כתפו של אנדריאה, היתה גדולה מאוד. האם הכיר הצעיר את האיש הזה לאור פנס הכרכרה, או רק נדהם ממראהו הנורא. על כל פנים הוא רעד ונרתע.

"מה אתה רוצה ממני?" שאל.

"סליחה, בורגני שלי," השיב האיש ונגע בידו במטפחתו האדומה. "אולי אני מפריע לך, אבל עלי לשוחח איתך."

"לא מבקשים נדבות בערב," אמר הרכב והתכונן לגרש את הטרחן.

"אינני מבקש נדבות, בחור יפה," ענה האלמוני בחיוך מפחיד שהרתיע את הרכב. "יש לי רק שתי מלים לומר לבורגני שלך, ששלח אותי בשליחות לפני חמישה־עשר ימים."

"מה אתה רוצה?" אמר אנדריאה בקול רם, מנסה להסתיר את מבוכתו. "אמור מהר, ידידי."

"אני רוצה... אני רוצה..." לחש בעל המטפחת האדומה, "שתחסוך ממני את ההליכה ברגל עד פאריס. אני עייף מאוד ולא אכלתי ארוחת־ערב טובה כמוך. בקושי אני עומד על רגלי. אני רוצה שתניח לי לעלות למרכבה היפה שלך."

אנדריאה החוויר ושתק.

"בשם אלוהים!" אמר בעל המטפחת האדומה ותקע את ידיו בכיסיו. "סתם ככה, בא לי רעיון, אתה שומע, בֶּנֶדֶטוֹ שלי?"

השם הזה השפיע על הצעיר. הוא ניגש אל הרכב ואמר לו: "אדם זה חייב לי דין־וחשבון על שליחות שהטלתי עליו. אתה לך ברגל עד המחסום, ומשם שכור כרכרה."

המשרת המופתע התרחק, ובעל המטפחת האדומה תפס ברסן של הסוס והוליך את הכרכרה למקום אפל, שבו לא ראה איש את הכבוד שחלק לו אנדריאה.

"לא הכבוד לשבת בכרכרה יפה חשוב לי," אמר האיש. "אני רק עייף, ועלי לשוחח איתך בענייני עסקים."

"עלה," אמר הצעיר.

הקבצן התיישב בהרחבת דעת על הכרים הרקומים, ליד הצעיר ההדור. אַנְדְרֵיאָה הוביל בשתיקה את הסוס עד הבית האחרון של הכפר. גם עמיתו שמר על דומיה. כשיצאו מאוֹטֵיי הביט אנדריאה כה וכה, כדי לוודא שאין שומע, עצר את הסוס, שילב את זרועותיו ואמר:

"עתה אמור לי, מדוע באת להטריד אותי?"

"ומדוע אתה בורח ממני?"

"אני בורח?"

"סיפרת לי שאתה נוסע לאיטליה, והינה אתה בפאריס."

"במה זה מפריע לך?"

"להיפך, אני מקווה שזה יעזור לי."

"אתה סומך על עזרתי? אם כך, אתה טועה, מר קדרוס."

"אל תתרגז, בחור שלי. הרי אתה יודע מה זה עוני. העוני הופך אדם לחמדן. חשבתי שאתה מבקש נדבות באיטליה, ריחמתי עליך, ופתאום אני רואה אותך בדופנית עם רַכָּב, בבגדים חדשים ואופנתיים. האם גילית מכרה זהב? או קנית סוכנות של בנק?"

"אתה מקנא בי?"

"לא, אני מרוצה! רציתי לברך אותך, בני, אבל אין לי בגדים מתאימים, לכן ניגשתי אליך בזהירות, כדי שלא תסתבך."

"בזהירות? ניגשת אלי לעיני משרתי!"

"יש לך סוס מהיר ודופנית. אילו נתתי לך לנסוע, אולי לעולם לא הייתי מגיע אליך. חששתי שלא תכיר אותי, אבל אתה לא התכחשת אלי. אתה חביב, חביב מאוד."

"מה אדוני רוצה ממני?"

"אינך מתייחס אלי כאל חבר, וזה רע, בֶּנֶדֶטוֹ. אני חבר ישן. היזהר, כדי שלא אהיה תובעני."

האיום שיכך את כעסו של הצעיר. הוא הריח סחיטה.

"לא יפה מצידך, קדרוס," אמר אנדריאה, "להיטפל לחבר ישן. אתה איש מַרְסֵיי, אבל אני גדלתי בקורסיקה. אתה זקן ועקשן, ואני צעיר ועקשן. בין אנשים כמונו אין צורך באיומים. האם אני אשם שמזלך רע ומזלי טוב?"

"וכמה טוב המזל. זאת לא כרכרה שכורה, וגם הבגדים הם שלך. טוב, טוב!" קרא קדרוס בעיניים נוצצות.

"אתה רואה הכול ויודע הכול, לכן אתה נטפל אלי," אמר אנדריאה, "אילו הייתי במטפחת על הראש, סרבל מטונף ונעליים קרועות, לא היית מזהה אותי."

"אתה טועה. אני יודע שיש לך לב זהב. אם יש לך שני בגדים ודאי תיתן לי אחד. הרי אני הייתי נותן לך את חלקי במרק ובשעועית כשהיית רעב."

"נכון," אמר אנדריאה.

"ואיזה תיאבון היה לך! האם עדיין יש לך תיאבון כזה?"

"כן," השיב אנדריאה בצחוק.

"בוודאי אכלת ארוחת־ערב אצל הנסיך."

"הוא לא נסיך, הוא רק רוזן."

"רוזן? עשיר, אהה?"

"כן, אבל אל תסמוך עליו. האדון הזה אינו נוח במיוחד."

"אל תדאג, אין לי תוכנית על הרוזן שלך. אני משאיר אותו לך. אבל עליך לתת לי משהו בשביל זה. אתה מבין?"

"כמה?"

"נדמה לי שעם מאה פרנק לחודש הייתי חי..."

"מאה פרנק?"

"הייתי חי די רע, אבל, עם מאה וחמישים הייתי די מאושר."

"קח מאתיים," קרא אנדריאה ודחף לידו של קדרוס עשרה לואי זהב.

"יפה," אמר קדרוס.

"תבוא בכל ראש חודש אל השוער שלי ותקבל סכום דומה."

"שוב אתה משפיל אותי, אתה מקשר אותי עִם עַם המשרתים. לא. אני רוצה שיהיה לי עניין רק איתך."

"יהיה כך. בקש אותי, וכל ראש חודש, כשאקבל את קצבתי, תקבל אתה את שלך."

"אני רואה שלא טעיתי. אתה בחור הגון. טוב שההצלחה באה אליך. ספר לי על הצלחתך."

"למה לך לדעת?" שאל אנדריאה.

"אין לך אמון בי?"

"גיליתי את אבי."

"אב אמיתי?"

"כל זמן שהוא משלם."

"כבד את אביך ואת אמך. נכון. איך קוראים לאביך?"

"המאיור קבלקנטי."

"ומי גילה לך את האב הזה?"

"הרוזן ממונטה־כריסטו."

"זה שמביתו יצאת עכשיו?"

"כן."

"אולי אתה יכול למצוא לי מקום אצלו, כאיזה קרוב־רחוק שלך?"

"אדבר איתו עליך. ועד אז, מה אתה מתכוון לעשות?"

"כמה טוב לב אתה. אתה חושב עלי," אמר קדרוס.

"אם אתה מתעניין בי, מותר גם לי להתעניין בך!"

"נכון. אני אשכור חדר בבית הגון, אלבש בגדים של אדם הגון. אתגלח יום יום ואקרא עיתונים בבית־קפה. בערבים אכנס להצגות עם כנופיית מוחאי־כף שכירים, ואספר שאני אופה בגימלאות. זה החלום שלי."

"הגענו העירה," אמר אנדריאה. "קפוץ מהמרכבה."

"לא ולא, ידידי היקר!"

"מדוע לא?"

"עם מטפחת אדומה על הראש, כמעט יחף, בלי תעודת־זהות, ועשרה נפוליאונים זהב בכיס? אין ספק שיעצרו אותי במחסום! ואז אהיה מוכרח לספר שאתה נתת לי את הכסף ויהיו חקירות, ואז יתברר שעזבתי את טוּלוֹן בלי ברכת פרידה, ויובילו אותי מתחנת משטרה לתחנת משטרה, ושוב אהיה מספר מאה ושש ושלום לחלום האופה בגימלאות! לא, לא, בני, אני רוצה להישאר מכובד בעיר הבירה."

אנדריאה קימט את גבות עיניו. הבן המדומה של המאיור קבלקנטי היה, כפי שהתפאר, עקשן. הוא שלח מבט חטוף סביבו וידו הסתננה כמו בדרך אגב לכיס אפודתו. שם ליטפה קת

של אקדח־כיס. קדרוס, שלא הסיר ממנו את מבטו, העביר את ידו אל מאחורי גבו ופתח בחשאי סכין ספרדית ארוכה שנשא על גופו, מוכנה לשעת הצורך. שני הידידים הבינו זה את זה. ידו של אנדריאה נשלפה מכיסו, טיפסה אל שפמו האדמוני וליטפה אותו.

"טוב, קדרוס," אמר. "ואתה תהיה מאושר?"

"אשתדל," השיב הפונדקאי מ"גשר גַארְד", והחזיר את סכינו לנדנה.

"ואיך נעבור את המחסום בלי לעורר חשד?"

קדרוס לקח מאנדריאה את מגבעתו והניחה על ראשו, ועל גופו לבש את מעיל הרכב שהיה מונח במרכבה, ומיד נראה כמשרת שאדונו נוהג בכרכרה בעצמו.

"ואני אשאר גלוי ראש?" מחה אנדריאה.

"רוח חזקה נושבת, והיא העיפה את המגבעת שלך," ענה קדרוס.

הם עברו את המחסום ללא תקלה, וברחוב הראשון, עצר אנדריאה את סוסו וקדרוס קפץ מהכרכרה החוצה.

"תן לי את המעיל של משרתי ואת מגבעתי!" אמר אנדריאה.

"אינך רוצה שאצטנן, נכון?" ענה קדרוס.

"ואני?"

"אתה צעיר, אני מזדקן. להתראות, בֶנֶדטוֹ!"

והוא נבלע בסימטא.

"אהה," נאנח אנדריאה, "אין אושר מושלם."

65

מְרִיבָה מִשְׁפַּחְתִּית

כשהגיעו לפאריס נפרדו שלושת הפרשים הצעירים. מוֹרֶל ושָׁטוֹ־רֶנוֹ חזרו לבתיהם, ודברה רכב לביתו של מר דַנְגְלָר והגיע לשם יחד עם מרכבתו של וילפור, שהורידה את בני הזוג וילפור ברחוב סנט הוֹנוֹרֶה והחזירה את מרת דנגלר לביתה.

כבן בית נכנס דֶבְרֶה לחצר, זרק את מושכות סוסו אל המשרת וניגש לכרכרה כדי לקלוט בזרועותיו את הבארונית היורדת ממנה.

"מה לך, הֶרְמִינִי?" שאל דברה. "מדוע הבהיל אותך הסיפור שבדה הרוזן?"

"כאבים עזים תקפו אותי, ידידי," השיבה הבארונית.

"לא, הֶרְמִינִי, בתחילת הערב היית בריאה ושלמה. משהו הטריד אותך. אנא גלי לי מהו. לא אסבול שמישהו יעליב אותך."

"אתה טועה, לוסיין," השיבה מרת רנגלר. "היו לי כאבים, זה הכול."

דברה לא התעקש. הוא ציפה שהסוד יתברר מאליו.

ליד דלת חדרה שאלה הבארונית את חדרניתה, העלמה קוֹרְנֶלִי:

"מה מעשיה של בתי?"

"כל הערב למדה," השיבה העלמה קורנלי, "אחר־כך שכבה לנוח."

"נדמה לי שאני שומעת את נגינתה."

"העלמה לוּאיז דַארְמִילִי מנגנת על הפסנתר, והעלמה אז'ני נחה במיטתה."

שלושתם נכנסו לחדר־השינה של הֶרְמִינִי, דֶבְרֶה השתרע על הספה והבארונית והעלמה קוֹרְנֶלִי נכנסו לתא ההלבשה.

"לוּסְיֵין היקר, אתה מתלונן תמיד שאז'ני אינה מדבר איתך," אמרה מרת דנגלר מאחורי המחיצה.

"גבירתי, אינני המתלונן היחיד, שמעתי איך התלונן לפניך מוֹרְסֶף שאין הוא מצליח להוציא מלה אחת מפי ארוסתו," אמר דברה תוך־כדי משחק עם כלבה הקטן של הבארונית, שהתפנק אצל ידיד המשפחה הוותיק.

"אבל בקרוב היא תבוא ללשכתך."

"ללשכתי?"

"כן, כדי לקבל מינוי לאופרה! מעולם לא ראיתי אהבה כזאת למוסיקה. זה לא מתאים לעלמה מהחברה הגבוהה."

דֶבְרֶה חייך.

"לכי קורֶנלִי," אמרה הגברת. "אין לי צורך בך," והיא יצאה מתא ההלבשה בחלוק מקסים והתיישבה ליד דברה.

"הֶרמִינִי," אמר לה שוב. "עני לי בכנות, משהו פגע בך?"

"שום דבר," השיבה. קמה ממקומה, התבוננה במראה והתנשמה.

דברה קם כדי להרגיעה, ואז נפתחה הדלת לפתע ודנגלר הופיע. דברה צנח על מקומו. מרת דנגלר הפנתה את ראשה ונעצה בבעלה מבט מלא תמהון גלוי.

"ערב טוב, גבירתי," אמר הבנקאי. "ערב טוב, מר דֶברֶה!"

הבארונית סברה שבעלה מתכוון לבקש ממנה סליחה על המלים הקשות שהשמיע באותו יום. היא לא ענתה לו, לבשה את הבעת המכוּבָּדות ואמרה לדברה:

"קרא לפָנַי משהו, מר לוסיין."

אף שביקורו של דנגלר החריד אותו קצת, הושיט דברה את ידו אל הספר.

"סליחה," אמר הבנקאי. "בארונית, את עייפה, השעה כבר אחת־עשרה וביתו של מר דֶבְרֶה רחוק."

דֶבְרֶה נדהם. דנגלר דיבר בשקט ובנימוס. אך היה ברור שהפעם, שלא כרגיל, הוא מתכוון לעשות משהו שאינו מתאים לרצונה של אשתו. גם הבארונית הופתעה ונתנה בבעלה מבט שבנסיבות אחרות ודאי היה מעורר בו הרהור שני, אבל עיניו היו נעוצות בעיתון במדור הבורסה, ומבטה החטיא את מטרתו.

"מר לוסיין," אמרה, "אינני רוצה לישון, ויש לי אלף דברים לספר לך. אתה תקשיב להם גם אם תרדם בעמידה."

"לפקודתך גבירתי," השיב דברה באדישות.

"לוסיין היקר," אמר מר דנגלר. "אל נא תהרוג את עצמך בהקשבה למרת דנגלר. תוכל להקשיב לדבריה מחר. הערב הזה שלי הוא, אני שומר אותו לעצמי, ועלי לדון בדברים חשובים עם אשתי."

הפעם היתה המהלומה ישירה ומדוייקת, והממה את לוסיין ואת הבארונית. הם החליפו מבטים, כמבקשים סיוע זה מזה, אבל זכויותיו של הבעל הביסו את המאהב.

"אל תחשוב שאני מגרש אותך, דֶבְרֶה היקר," הוסיף דנגלר. "מסיבה בלתי צפויה עלי לנהל הערב שיחה אינטימית עם אשתי. זה קורה לעיתים כל־כך רחוקות עד שאין טעם שתשמור לי טינה על כך."

דברה מילמל משהו, נפרד והסתלק.

לא ייאמן, איך מתגברים עלינו הבעלים המגוחכים בכוח בעלותם, אמר בליבו.

דנגלר התיישב על הספה במקום לוסיין, סגר בנקישה את הספר הפתוח, התרווח בתנוחה יומרנית וניסה להמשיך במשחק עם הכלב. הכלב נשך אותו והוא תפס בצווארו ושילח אותו בתנופה לקצה החדר.

"יודע אתה, אדוני," אמרה הבארונית בלי להניד עפעף. "אתה מתקדם. עד עתה היית רק גס רוח. הערב אתה אלים."

"מפני שאני במצב־רוח רע," השיב דנגלר.

"מה לי ולמצב־הרוח שלך? שמור אותו לעצמך, או למשרדיך. יש לך פקידים שאתה משלם את שכרם. עליהם שפוך את חמתך!"

"לא ולא גבירתי," השיב דנגלר. "אתה טועה בעצותיך. פְּקִידַי הם אנשים ישרים המגדילים את רכושי, ואני משלם להם פחות משוויים. לא עליהם אשפוך את חמתי אלא על האנשים שמרוששים אותי."

"ומי הם?"

"אלה שמרוששים את קופתי, שמושכים חמש מאות אלף פרנק בשעה אחת."

"אינני מבינה," השיבה הבארונית וניסתה להסתיר את ההתרגשות שבקולה ואת הסומק שבפניה.

"אל תיתממי," אמר דנגלר. "הפסדתי שבע מאות אלף פרנק במניות הספרדיות."

"ואתה מאשים אותי?" אמרה הבארונית בלעג.

"למה לא?"

"אמרתי לך אחת ולתמיד שלא תדבר איתי על ענייני כספים. זאת שפה שלא למדתי, לא בבית הורי ולא בביתו של בעלי הראשון."

"אין פלא," התריס דנגלר. "הם היו קבצנים."

"זאת סיבה נוספת שלא למדתי מהם את עגת הבנק המנקבת עכשיו את אוזני מבוקר עד ערב. נמאסו עלי צלילי המטבעות הנמנים פה שוב ושוב, ורק קולך מאוס עלי יותר."

"באמת? ואני חשבתי שאת מתעניינת מאוד בהשקעותי!"

"אני? מה מביא אותך למחשבות הבל כאלה?"

"בפברואר דיברת איתי על קרנות הָאִיטִי. ראית בחלום אוניה נכנסת לנמל הָבֶר ומביאה בשורת פרעון של חוב ישן. מיד קניתי את כל איגרות החוב של הָאִיטִי במחיר נמוך, והרווחתי ארבע מאות אלף פרנק. נתתי לך מהם מאה אלף, ואת עשית בהם כראות עיניך. במֵרְס דיברנו על שלוש החברות שהתחרו על הזכיון להנחת מסילות הברזל. האינסטינקט שלך אמר שתקבל אותו חברת 'הדרום', אני קניתי את מניותיה וערכן אכן עלה פי־שלושה. שילשלתי לכיסי מיליון ולך נתתי מאתיים וחמישים אלף פרנק. מה עשית בהם?"

"לאן אתה חותר, אדוני?" קראה הבארונית בקוצר־רוח.

"באפריל סעדת אצל השר, ושמעת שיחה סודית, על גירושו של דון קרלוס מספרד. אני קניתי איגרות־חוב ספרדיות, דון קרלוס גורש והרווחתי שש מאות אלף פרנק. לך נתתי חמישים אלף אֶקוּ. במרוצת השנה קיבלת חמש מאות אלף ליברות. לפני שלושה ימים שוחחת עם דֶבְּרֶה והבנתי, לפי דבריו, שדון קרלוס חזר לספרד. מכרתי הכול בחיפזון, כמעט בחינם. זאת היתה שמועת שווא, ואני הפסדתי שבע מאות אלף פרנק."

"ובכן?"

"את קיבלת רבע מכל רווחי. עכשיו עליך לשאת ברבע מהפסדי. מאה שבעים וחמישה אלף פרנק."

"הסיפור הזה מגוחך. אינני מבינה מדוע אתה מערבב בו את דברה."

"אם הכסף אינו בידך, תוכלי ללוות אותו מידידיך, ודֶבְּרֶה הוא אחד מהם."

"התביישי!" צעקה הבארונית.

"בלי הצגות ובלי צעקות," אמר דנגלר. "אל תכריחי אותי לומר שנתת השנה למר דברה כחמש מאות אלף פרנק."

"האם באת כדי להעליב אותי?" קראה הבארונית.

"מי יודע אם כל זה אינו קשר פוליטי. אולי השר, המקנא בהצלחותי ושונא אותי מפני שאני באופוזיציה, עשה יד אחת עם דֶבְּרֶה כדי לרושש אותי?"

"לא ייתכן."

"מי שמע על ידיעה טלגרפית מוטעית? על שתי תחנות טלגרף ששיגרו איתותים שונים? זה נראה כמו מכה שתוכננה במיוחד למעני."

"אדוני," אמרה הבארונית, "אותו פקיד פוטר ממשרתו, וכמעט הועמד לדין. פקודת־מעצר יצאה נגדו אבל הוא נעלם. סימן שהוא משוגע, או אשם. זה היה רק משגה."

"בגלל המשגה הזה צוחקים הטפשים, השר אינו ישן לילה אחד ופקידי הממשלה מלכלכים ניירות רבים אבל אני מפסיד שבע מאות אלף."

"מדוע אינך פונה ישר אל דברה? אם אתה מאשים את הגבר, מדוע אתה נטפל לאשה?"

"מה לי ולמר דֶבְּרֶה? אני מכיר אותו? כמה מוזרות הנשים הסבורות שפרשות־האהבה שלהן אינן ידועות לכל פאריס! זה שש־עשרה שנים ידועים לי כל מחשבותיך ומעשיך. אני יודע מי הם כל ידידיך, ממר וילפור עד דֶבְּרֶה, וכולם פוחדים ממני."

לשמע השם וילפור החווירה הבארונית, נמתחה כמו קפיץ, פרשה את ידיה, כמנסה להשביע רוחות רפאים ופסעה שלוש פסיעות לקראת בעלה.

"מר דה־וילפור? למה אתה מתכוון? מה אתה רוצה לומר?"

"אני רוצה לומר גבירתי, שמר דה־נַרְגוֹן, בעלך הראשון, מת מצער או מזעם מפני שחזר אחרי היעדרות של תשעה חודשים ומצא אותך בחודש השישי להריון, ומפני שידע שאין כל אפשרות לסחוט את התובע המלכותי. ואשר למר דֶבְּרֶה, או שיחזיר לי את הסכום הדרוש לי, או שיעלם."

מרת דנגלר צנחה על הכורסה. דנגלר אפילו לא זרק מבט על מאמצי־ההתעלפות שלה. הוא יצא מהחדר, והיא קמה מעלפונה החלקי.

66

תְּכְנִית נִשּׂוּאִים

למחרת, בשעה שהיה דֶבְרֶה רגיל לבקר אצל מרת דַנְגְלָר בדרך למשרדו, לא הופיעה כרכרתו הסגורה בחצר. באותה שעה, סמוך לשתים־עשרה וחצי בצהריים, הזמינה מרת דנגלר את כרכרתה ויצאה.

דנגלר, שארב מאחורי וילון, ציפה ליציאה זאת ונתן הוראה למשרתו להודיע לו מיד כשתשוב הגברת, אבל בשעה שתיים אחר הצהריים עדיין לא שבה, והוא פקד לרתום את הסוסים, נסע לבית־הנבחרים ונרשם בין הנואמים נגד התקציב.

משעת הצהריים עד שתיים ישב בחדרו, שבר חותמות של מברקים, ערם מספרים על מספרים ופניו קדרו יותר ויותר. הוא קיבל כמה ביקורים. ואחד המבקרים היה המאיור קַבַּלְקַנְטִי, הדור, נוקשה ודייקן. הוא בא לסיים עיסקה עם הבנקאי.

בבית־הנבחרים ניכרו בדנגלר סימנים של סערת נפש ונאומו היה עוקצני יותר מכרגיל. כשחזר למרכבתו פקד על הרכב לנסוע לשַאנְז אֶלִיזֶה מספר שלושים.

המשרתים אמרו לו כי הרוזן ממונטה־כריסטו בבית, בחברתו של אורח, ושהוא מבקש מדנגלר לחכות לו לרגע קט בטרקלין. כשהמתין הבנקאי נפתחה דלת ולחדר נכנס אדם בלבוש של אב־מנזר. ניכר בו שהוא ממיודעי הבית; הוא ברך לשלום את דנגלר ונעלם באחד החדרים.

אחרי רגע נפתחה דלת אותו חדר ומונטה־כריסטו אמר: "סלח לי בארון יקר, אחד מידידי, אב־המנזר בּוּסוֹנִי, האיש שראית זה עתה, מבקר עכשיו בפאריס ואנחנו לא התראינו זמן רב. לא יכולתי לעזוב אותו לנפשו תיכף ומיד. מקווה אני שתסלח לי."

"בחרתי רגע לא מתאים לביקור," אמר דנגלר. "אני מסתלק."

"לא ולא, שב בבקשה. אבל מה קרה לך? פניך מביעים דאגה, והרי איש עסקים עצוב וכוכב שביט מבשרים אסון עולמי."

"אני מודאג, אדוני היקר," השיב דנגלר, "מפני שהמזל הרע רודף אותי, וכל יום מביא לי אסון."

"האם שוב היתה מפולת בבורסה?" שאל מונטה־כריסטו.

"לא, מזה כבר נרפאתי, לפחות לכמה ימים. עכשיו מדאיגה אותי פשיטת־רגל בטְרִיאֶסְטֶה."

"האם פושט הרגל שלך הוא זַ'קוֹפוֹ מַנְפְרֶדִי?"

"בדיוק. אדם שהיה עושה איתי עיסקאות בשווי של תשע מאות אלף בשנה, בלי טעות

ובלי איחור, והיה משלם את החשבון כמו נסיך! נתתי לו מיקדמה, מיליון, ופתאום פשט את הרגל. ניסיתי למשוך ממנו שש מאות אלף והצ'ק חזר. יש אצלי שטרות בחתימתו בשווי ארבע מאות אלף פרנק. שלחתי אל הסוכן שלו בפאריס פקיד שלי, למשוך את הכסף, והוא בא ומספר לי שהסוכן נעלם. כל זה יחד עם העסק הספרדי שלי, והרי סוף חודש רע מאוד."

"העסק שלך עם ספרד הוא הפסד גדול?"

"שבע מאות אלף פרנק."

"איך נפלת בפח?"

"באשמת אשתי. היא חלמה שדון קַרלוס חזר לספרד, והיא מאמינה בחלומות. עד עכשו חלמה כמה דברים שכולם התאמתו. לא ידעת על ההפסד הזה שלי? הרי זאת שערוריה לא קטנה."

"שמעתי מדברים, אבל לא ידועים לי הפרטים. אני בור בענייני הבורסה."

"אינך מהמר?"

"אילו הימרתי היה עלי להחזיק פקיד וגזבר, נוסף לסוכן שלי. אבל נדמה לי שלא רק הבארונית חלמה על שיבתו של דון קרלוס לספרד. האם לא כתבו על כך בעיתונים?"

"אתה מאמין לעיתונים?"

"לא, אבל 'השליח' הוא עיתון מהימן, המפרסם רק חדשות שהגיעו בטלגרף."

"זה הדבר המוזר," אמר דנגלר. "הידיעה על שיבתו של דון קרלוס הגיעה בטלגרף."

"וכך איבדת מיליון ושבע מאות אלף פרנק בערך בחודש אחד?"

"לא בערך, בדיוק."

"בשביל בעל הון מהדרגה השלישית זאת מכה אנושה," אמר מונטה־כריסטו בהבעה של השתתפות בצער.

"ממדרגה שלישית?" אמר דנגלר, "למה אתה מתכוון, לכל הרוחות?"

"אני מחלק את בעלי הרכוש לשלושה סוגים. רכוש מדרגה ראשונה הוא אדמות, מכרות והכנסות ממדינות כמו צרפת, אוסטריה ואנגליה. זהו רכוש ששווה כמאה מיליון; רכוש מדרגה שניה מורכב מתעשיות קטנות ושותפויות בבתי־חרושת, זה הונם של מלכים קטנים ונסיכים שהכנסתם אינה יותר ממיליון וחצי בשנה; הון מדרגה שלישית מורכב מרווחי ריבית התלויים בזולת ובמזל. כל פשיטת־רגל מסכנת את הרווחים האלה והחדשות בעיתונות מזעזעת אותם. חמישה סופי־חודשים כאלה לבעל הון מדרגה שלישית, והוא מחוסל."

"אתה ממהר מדי לחרוץ את גורלי," אמר דנגלר בחיוך חיוור.

"נניח, שבעה סופי־חודשים," אמר מונטה־כריסטו, "הרי מיליון ושבע מאות אלף הם למעשה כמעט שנים־עשר מיליון, והכסף לבנקאי הוא כמו העור לאדם. יש לנו בגדים הדורים, פחות או יותר, אבל כאשר אדם מת נשאר לו רק העור. לאיש הכספים, אם יצא מתחום העסקים, נשאר רק הונו האמיתי, וההון שלך הוא חמישה או שישה מיליונים לכל היותר. מזה איבדת כמעט שניים. נפצעת קשה, ועוד ארבעה פצעים כאלה יחסלו אותך. מר דנגלר היקר, אתה זקוק לכסף? אתה רוצה שאלווה לך?"

"אתה טועה," אמר דנגלר. "לקופתי המדולדלת נכנסו כספים מעיסקות מוצלחות אחדות. הפסדתי בספרד, ובְטרִיאֶסְטֶה, אבל היו לי הצלחות בהודו ובמקסיקו. לפני שאתמוטט תיפולנה שלוש ממשלות."

"מה טוב, מר דנגלר היקר," השיב מונטה־כריסטו. "כנראה טעיתי, ואתה בעל הון מהדרגה השניה."

"נדמה לי שאני רשאי לשאוף לכבוד הזה," השיב דנגלר בחיוך. "ומכיוון שאנחנו מדברים בעסקים, אמור לי מה אני יכול לעשות למען קבלקנטי."

"לתת לו כסף, אם יש לו אשראי בחברתך, ואם האשראי נראה לך הוגן."

"הוא התייצב אצלי הבוקר עם המחאה על סך ארבעים אלף פרנק לפרעון במזומן, בחתימת בּוּסוֹנִי ובחתימת ההסבה שלך. בן־רגע נתתי לו את ארבעים אלף השטרות שלו."

מונטה־כריסטו הינהן.

"אבל זה לא הכול," הוסיף דנגלר. "הוא פתח אצלי אשראי לבנו."

"כמה הוא מקציב לצעיר?"

"חמשת אלפים בחודש."

"שישים אלף לשנה. ידעתי," אמר מונטה־כריסטו במשיכת כתף. "הקַבַלְקַנְטִים הם סמרטוטי־אדם. מה יעשה בחור צעיר בחמשת אלפים פרנק בחודש?"

"ואם הבחור יהיה זקוק לתוספת של כמה אלפי פרנקים לחודש מה עלי לעשות?"

"אל תדאג, אביו ישאיר ערבון למענו. אינך מכיר את המיליונרים האיטלקים. הם קמצנים אמיתיים. מי פתח לו את האשראי הזה?"

"חברת פֶּנְזִי, אחת הטובות שבפִּירֶנְצֶה."

"אינני מתכוון לרמוז לך שאתה עלול להפסיד, אדרבא, אבל אל תחרוג מגבולות האשראי."

"אין לך אמון בקבלקנטי?"

"אני הייתי נותן לו עשרה מיליונים כנגד חתימתו. את הרכוש שלו אני מסווג בדרגה השניה."

"בעל רכוש כזה, כמה פשוט הוא נראה! הייתי חושב אותו למאיור בלבד."

"ובכך עוד היית מחמיא לו. נכון, הוא אינו מרשים. כשראיתי אותו בפעם הראשונה חשבתי שהוא סגן זקן שנרקב תחת דַרְגוֹתָיו. כל האיטלקים כאלה. בדומה ליהודים זקנים כשאינם זוהרים כקוסמי המזרח."

"הצעיר נראה יותר טוב," אמר דנגלר.

"כן. קצת ביישן, אולי. היה לו מחנך קפדן ומעולם לא דרכה כף רגלו בפאריס עד עתה."

"האיטלקים העשירים רגילים להתחתן בתוך המשפחה?" שאל דנגלר כמו בדרך אגב. "הם מעוניינים כנראה שרכושם יישאר במשפחה."

"נכון, אולי קבלקנטי שונה מהאחרים. נדמה לי שהוא הביא את בנו לצרפת כדי שימצא כאן כלה."

"אתה סבור כך?"

"אני בטוח."

"ידוע לך משהו על רכושו?"

"אחדים אומרים שיש לו מיליונים, אחרים טוענים שאין לו פרוטה."

"ומה דעתך?"

"אל תסמוך על דעתי, היא אישית."

"בכל זאת?"

"לדעתי השליטים מימי קדם – והרי הקבלקנטים היו מפקדי צבאות ומושלי פרובינציות – הטמינו מיליונים באתרים שהידיעה עליהם עוברת מדור לדור. הרי פניהם צהובים כמו המטבעות הרבות שלהם."

"אמת," אמר דנגלר, "ואין להם אדמות?"

"מעטות מאוד. אני יודע רק על ארמונו של קַבַלְקַנְטִי בלוּקָה."

"יש לו אַרְמוֹן," אמר דנגלר, "זה כבר משהו."

"אבל הוא משכיר אותו למשרד האוצר, והוא עצמו חי בבית קטן. כבר אמרתי לך שהברנש הזה קמצן."

"אינך מחמיא לו."

"אני מכיר אותו רק בקושי. נדמה לי שפגשתי בו לא יותר משלוש פעמים בכל ימי חיי. אני יודע עליו רק ממה שסיפרו לי בוּסוֹנִי והוא עצמו; הבוקר שוחח עימי על תוכניות הנישואים של בנו, ורמז לי שנמאס לו להחזיק רכוש רדום באיטליה, הארץ המתה. הוא רוצה שהמיליונים שלו יביאו לו פירות, באנגליה או בצרפת. אבל שים לב. אני מאמין לבוסוני אבל אינני יודע דבר על משפחת קבלקנטי."

"על כל פנים אני מודה לך על הלקוח ששלחת אלי. קבלקנטי הוא שם נאה והקופאי שלי היה גאה בו מאוד. אגב, כאשר אנשים אלה משיאים את בניהם, הם נותנים להם נדוניה?"

"היכרתי נסיך איטלקי עשיר כמו מכרה זהב. לבניו שנשאו נשים בהתאם לרצונו נתן מיליונים, ולבנים שנשאו נשים שלא מצאו חן בעיניו נתן קיצבה של שלושים אקו לחודש בלבד. אם אנדריאה ישא אשה כרצון אביו אולי הוא יקבל ממנו מיליון או שניים, או שלושה. ואם תהיה זאת בת של בנקאי, אולי יהיה מרוצה מחותנו, אבל אם אֵם הכלה לא תמצא חן בעיניו, למשל, הוא עלול לשים את ידו על הקופה ולנעול אותה פעמיים, ואדון קבלקנטי הצעיר יתפרנס כמו פאריסאי, מרווחי משחקי קלפים והימורים."

"בחור כזה ודאי ימצא נסיכה בגרמניה או בפרו."

"האדונים רמי־המעלה החיים מעבר להרי האלפים מעדיפים נשים יותר פשוטות. האם אתה שואל את השאלות הללו מפני שאתה רוצה להשיא את בתך לאנדרֵיאָה?"

"זה לא נראה לי הימור רע," אמר דנגלר.

"הרי אינך רוצה שאלברט מורסף יחתוך את גרונו של אַנְדְרֵיאָה המסכן?"

"אלברט," אמר דנגלר במשיכת כתף, "לא, זה לא יטריד אותו."

"הוא מאורס לבתך."

"מר דה־מורסף ואני שוחחנו לא פעם על נישואים אלה, אבל גברת מורסף ואלברט..."

"אל תגיד לי שזה שידוך לא טוב!"

"היי, היי, לעלמה דנגלר יש יותר רכוש מאשר לארון דה־מורסף!"

"הנדוניה שתביא העלמה דנגלר תהיה נאה, במיוחד אם הטלגרף לא ימשיך להשתגע," הסכים מונטה־כריסטו.

"העניין לא רק בנדוניה. אבל אמור לי, מדוע לא הזמנת את משפחת מוֹרְסֶף לארוחת הערב שלך?"

"הזמנתי, אבל אלברט הסביר לי שהוא נוסע לדְייֶפּ עם אמו, שרופאיה הציעו לה לנשום אוויר־ים."

"כן, כן," צחק דנגלר. "זה אוויר מצויין בשבילה."

"מדוע?"

"מפני שזה האוויר שנשמה בנעוריה."

"גם אם אלברט אינו עשיר כמו העלמה דנגלר, לא תוכל להכחיש שיש לו שם מפורסם," אמר מונטה־כריסטו והתעלם מההערה האחרונה של דנגלר. "לפי הדעות הקדומות תואר אצולה בן חמש־מאות שנה שווה יותר מתואר בן עשרים שנה."

"לכן אני מעדיף את קבלקנטי," אמר דנגלר.

"נדמה לי שהשם מורסף טוב לא פחות מקבלקנטי."

"מורסף?" אמר דנגלר. "אני אינני בארון מלידה, ואני מחזיק בשמי, דנגלר, ואילו הוא לא נולד עם השם מורסף. הוא העניק לעצמו את התואר רוזן."

"לא ייתכן!"

"רוזן יקר, דה־מורסף הוא ידידי, יותר נכון מכרי, זה שלושים שנה. כאשר אני הייתי פקיד זוטר, הוא היה דייג פשוט."

"ומה היה שמו?"

"פֶרְנַנְד מוֹנְדֶגוֹ."

"ומדוע אתה נותן לו את בתך?"

"מפני שפרננד ודנגלר שני מצליחנים, שני אנשים שקיבלו תואר אצולה, שניים שהתעשרו לא מזמן, דומים זה לזה בדברים רבים, אמנם לא בדברים שסיפרו עליו ושלא אמרו עלי מעולם."

"למשל?"

"לא כלום."

"הו! אני מבין, אני נזכר! שמעתי את השם פרננד מוֹנְדֶגוֹ בְּיָוָון."

"בקשר עם פרשת עָלִי פָּחָה?"

"בדיוק."

"אני מודה שהייתי משלם הרבה כדי לחשוף את הסוד הזה," אמר דנגלר.

"זה לא קשה, אם אתה רוצה מאוד."

"איך?"

"יש לך בוודאי עסקים ביוון? ביואנינה?"

"יש לי סוכנים בכל מקום."

"שאל את הסוכן שלך ביוֹאַנִינָה מה היה חלקו של הצרפתי פרננד מונדגו באסונו של עָלִי טֶבֶּלִין."

"אכתוב לו עוד היום!" צעק דנגלר וקם ממקומו.

"ואם תהיה בידך חדשה שערורייתית..."

"אספר לך."

דנגלר יצא והגיע למרכבתו בזינוק אחד.

67

לִשְׁכָּתוֹ שֶׁל הַתּוֹבֵעַ הַמַּלְכוּתִי

נניח לבנקאי החוזר לביתו ונעקוב אחר מרת דנגלר בטיול הבוקר שלה. כשיצאה לדרך, בשעה שתים־עשרה וחצי, היתה לבושה בפשטות, כגבירה בעלת טעם היוצאת מביתה בבוקר. היא ירדה ממרכבתה סמוך ל"גשר החדש", עצרה כרכרה וביקשה מהרַכָּב להביא אותה לרחוב הָרְלֵי. בתוך הכרכרה שלפה מכיסה צעיף שחור עבה והצמידה אותו לשולי כובעה. כשהגיעה לרחוב הָרְלֵי שילמה לרכב שפתח לפניה את הדלת, ועלתה במדרגות אל אולם "הצעדים האבודים". בהיכל המשפט הבוקר הוא זמן לעסקים. האנשים הטרודים אינם מרבים להתבונן בנשים, ומרת דנגלר חצתה את אולם "הצעדים האבודים" בלי לעורר תשומת־לב. חדר המבוא ללשכתו של מר דה־וילפור היה מלא אנשים, אבל אחד השוערים ניגש אליה מיד, שאל אם היא האדם שמר דה־וילפור קבע פגישה עימו והביא אותה אל מסדרון פרטי שהוביל ללשכה.

השופט היה שקוע בכתיבה. הוא ישב בכורסתו וגבו אל הדלת, ולא נע כששמע את חריקת הדלת הנפתחת, את קול השוער האומר: "היכנסי, גבירתי!" ואת טריקת הדלת הנסגרת, אבל כשנדמו צעדי השוער במסדרון קם מהר ממקומו, נעל את הדלתות, משך את הווילונות ובדק בעיניו את כל פינות החדר. אחר־כך אמר:

"תודה לך, גבירתי, תודה על הדייקנות."

הוא הציע כיסא לגברת דנגלר, שהתיישבה בו מהר. ליבה דפק בחוזקה והיא כמעט נחנקה.

"והינה," פתח התובע, התיישב אף הוא וחג בכורסתו חצי־סיבוב, כדי לשבת מול מרת דנגלר, "זמן רב חלף, גבירתי, מאז שהיה לי העונג לשוחח איתך פנים אל פנים, ולדאבוני נפגשים אנו לשיחה מכאיבה למדי."

"באתי לקריאתך הראשונה, אף ששיחה זו תכאיב לי יותר מאשר לך," אמרה גברת דנגלר.

וילפור העלה על פניו חיוך מריר.

"אמת," אמר, כעונה למחשבתו יותר מאשר לדְבָרֶיהָ, "אמת, כל מעשינו משאירים עקבות, כמו חיפושית שמשאירה סימנים בחול."

"אדוני," אמרה מרת דנגלר, "בחדר הזה רעדו נידונים רבים, וגם אני רועדת: עלי לגייס את כל תבונתי כדי שלא אראה את עצמי כאשה חוטאת ואותך כשופט מאיים."

וילפור נאנח.

"ואני," אמר, "אומר לעצמי שמקומי אינו על כס השופט אלא על ספסל הנאשמים."

"אדוני, אתה מגזים," אמרה מרת דנגלר ובעיניה היפות נראה אור חמקמק. "אחרי

התשוקות והתענוגות באה החרטה. הברית החדשה, המנחמת את עניי הרוח, העניקה לנו, הנשים האומללות, את המשל הנהדר על הנערה החוטאת ועל האשה הנואפת, וכאשר אני נזכרת בימי נעורי המטורפים נדמה לי שאלוהים יסלח לי בגלל הסבל שסבלתי. אבל לך אין מה לחשוש. לכם, הגברים, העולם סולח הכול, והשערוריה רק מוסיפה לכם שם טוב."

"גבירתי," השיב וילפור, "את מכירה אותי. אינני צבוע, לפחות אינני צבוע בלי טעם. אם יש בי חומרה, זה בגלל האסונות שעברו עלי. אם התאבן ליבי, זה כדי שיוכל לשאת את מטר המהלומות. לא כזה הייתי בנעורי, בערב ארוסי, כשישבנו כולנו סביב השולחן במַרְסֵיי, אבל מאז השתנה הכול בתוכי וסביבי. חיי נשחקו במירוץ אחר דברים שאי־אפשר להשיגם ובהתגברות על קשיים שהערימו יְרִיבַי על דרכי, ביוזמתם או במקרה. רוב מעשינו הרעים לובשים מסווה של הכרח. אדם שעשה מעשה רע ברגע של תשוקה, פחד או בלבול חושים, יודע אחר־כך שהיה יכול לא לעשותו, והוא שואל את עצמו: מדוע עשיתי כך ולא אחרת? לעומת זאת אתכן, הנשים, מייסר המצפון רק לעיתים רחוקות, מפני שלא אתן המחליטות. אסונותיכן נכפו עליכן, ושגיאותיכן הן פשעי אחרים."

"אם שגיתי," אמרה מרת דנגלר, "באתי אתמול על עונשי."

"מסכנה!" אמר וילפור, "אבל זה עדיין לא הכול."

"אלוהים!" צעקה מרת דנגלר. "מה עוד?"

"איך קם לתחיה העבר הנורא?" שאל וילפור.

"זאת גזרת הגורל," אמרה מרת דנגלר.

"לא, גברתי," אמר וילפור.

"האם לא היה זה מקרה, יותר נכון אסון, שהרוזן ממונטה־כריסטו רכש את הבית ההוא? האם לא במקרה הורה לפועליו לחפור באדמה? האם לא הגורל קבע שהילד האומלל הוצא מקברו? התינוק המסכן שאפילו נשיקה לא יכולתי לתת לו, ושבכיתי עליו בכי תמרורים. ליבי יצא כשסיפר הרוזן על הגוויה שמצא תחת הפרחים."

"ובכן לא, גבירתי," אמר וילפור בקול עמום. "לא היתה גוויה תחת הפרחים. לא הוצא ילד מקברו. אין טעם לשפוך דמעות. עלינו לרעוד!"

"מה אתה רוצה לומר?" קראה מרת דנגלר ברעדה.

"אני רוצה לומר שמר מונטה־כריסטו לא מצא שלד של ילד וחישוקים של תיבה, מפני שתחת העצים האלה לא היה דבר."

"לא היה דבר!" חזרה אחריו מרת דנגלר ונעצה בו עיניים שאישוניהן המורחבים העידו על אימת מוות. "לא היה שלד ולא היתה תיבה!"

"לא!" אמר וילפור, והשעין את ראשו על כפות ידיו. "מאה פעמים לא!"

"לא שם הנחת את גופתו של הילד המסכן?"

"שם הנחתי אותה. עכשו אספר לך על הכאב שנשאתי עשרים שנה ולא שיתפתי אותך בו. את זוכרת את הלילה ההוא. אַתְּ שכבת על מיטתך בחדר עם הבד הארום, ואני ציפיתי ללידה

נושם ונושף כמוך. הילד יצא לאוויר העולם ונראה כמת. הנחתי אותו בתוך התיבה, חפרתי בור בגן וטמנתי בו את התיבה, כיסיתי אותה באדמה ואז התנפל עלי הקורסיקאי. ראיתי צל אדם וברק חרב. חשתי כאב. רציתי לזעוק ולא יכולתי. צנחתי וחשבתי שאני מת. אחר־כך שבה רוחי אלי ונגררתי אל המדרגות. לעולם לא אשכח איך באת לקראתי, גם את כמעט מֵתָה, אחרי הלידה. היה עלינו לשמור סוד. את חזרת לביתך, ואומנתך תמכה בך. אני דאגתי לפרסם שנפצעתי בדו־קרב. שלושה חודשים נאבקתי עם המוות, אחר־כך שלחו אותי הרופאים להבראה בדרום. ההבראה נמשכה כשישה חודשים; לא העזתי לשאול מה מצבך. כשחזרתי לפאריס נודע לי שמר נַרְגוֹן מת ושאת נישאת למר דַנְגְלָר.

"גווייתו של התינוק היתה נראית לי לילה לילה בחלום, יוצאת מהקבר, מרחפת מעל לבור ומאיימת עלי. כשחזרתי לפאריס, ונודע לי שהבית של חותני הושכר לתשע שנים, הלכתי אל השוכר, אמרתי לו שהבית היה שייך למשפחתי ואינני רוצה שיעבור לידיים זרות והצעתי לו פיצוי על ביטול חוזה המכירה. שילמתי לו ששת אלפים פרנק, הייתי מוכן לתת כל סכום. כשעבר הבית לרשותי יצאתי בדהרה לאוטיי. חשבתי שהקורסיקאי שפצע אותי ודאי ראה שכריתי את הקבר, ראה את הילד שקברתי. האם לא ינסה לסחוט ממך כסף? עלי להשמיד את כל ההוכחות. עם חשכה ירדתי לגן, מצאתי אֶת־חפירה בחוץ, ליד הקיר. היה איתי פנס. זה היה בסוף נובמבר והעצים עמדו בשלכת. קשרתי את הפנס לענף, מעל מקום הקבר. העשב צמח במשך השנה, ורק התקרחות קלה העידה שזה המקום. חפרתי, הפכתי כל פיסת דשא, ולשווא. חפרתי יותר עמוק מעומק הבור הראשון. ניסיתי לחפור במקומות אחרים, לְכַוֵּון את החפירה לפי העצים, לפי סימנים, שמא טעיתי. נזכרתי כי לפני שנדקרתי בפגיון נשענתי על ענף של עץ ההוֹבְנֶה, ומאחוֹרֵי היה ספסל אבן, שנתקלתי בו כשנפלתי. הפלתי את עצמי באותה תנוחה, קמתי וחפרתי, הרחבתי את הבור. לא כלום! התיבה לא היתה שם."

"התיבה לא היתה שם!" חזרה אחריו מרת דנגלר בקול חנוק.

"לא הסתפקתי בנסיון זה," הוסיף וילפור. "חיפשתי תחת כל העצים. חשבתי אולי הרוצח הוציא את התיבה מן האדמה וחשב שיש בה אוצר, וכשנוכח בטעותו חפר בור אחר וקבר אותה. לא מצאתי דבר. חשבתי אולי הוא זרק אותה. חיכיתי לשחר וחיפשתי בכל הגן. לא מצאתי כל סימן לתיבה."

"אפשר להשתגע!" צווחה מרת דנגלר.

"אכן חשבתי שאצא מדעתי. שאלתי את עצמי מדוע לקח האיש את הגופה?"

"אמרת בעצמך," לחשה מרת דנגלר, "כדי שתהיה לו סיבה לסחוט."

"לא, גבירתי. לא מחזיקים בגוויה שנה שלמה."

"ובכן?" שאלה מרת דנגלר.

"ובכן, קרה משהו יותר נורא. הילד היה חי והרוצח הציל את חייו."

זעקה נמלטה מפיה של מרת דנגלר, והיא נאחזה בידיו של וילפור.

"ילדי היה חי!" קראה. "אתה קברת את בני החי! הלא היית בטוח שילדי מת!"

"מה אני יודע?" השיב וילפור, שהגיע לסף היאוש.

"הו ילדי! ילדי!" בכתה הבארונית וכבשה את בכיה בממחטה, ווילפור הבין שכדי להדוף מעליו את סופת־האימהות הזאת עליו להפחיד אותה.

"אינך מבינה שאם כך אנחנו אבודים?" אמר לה בקול נמוך. "הילד חי ומישהו יודע שהוא חי. סודנו בידו של אדם זה. מונטה־כריסטו דיבר בנוכחותנו על ילד שהוצא מקברו באותו מקום. סימן שסודנו בידו."

"והילד, מה קרה לו?" חזרה האם בעקשנות על שאלתה.

"כמה חיפשתי אחריו!" אמר וילפור ופרש את ידיו. "כמה פעמים חשבתי עליו בלילות נדודים! כמה רציתי להיות עשיר כדי לקנות מיליון סודות ממיליון בני־אדם, ולגלות ביניהם את סודי! באחד הימים, כשלקחתי לידי את המעדר בפעם המאה, שאלתי את עצמי בפעם המאה מה היה הקורסיקאי יכול לעשות בתינוק. הרי ילד מפריע לאדם בורח. אולי השליך אותו לנהר?"

"לא ייתכן!" צעקה מרת דנגלר. "רוצחים אדם מתוך רגש נקמה, לא מטביעים ילד!"

"ואולי מסר את הילד למוסד לילדים אסופים?"

"כן, כן!" צעקה הבארונית. "ילדי שם!"

"חקרתי במעון לילדים אסופים, ונודע לי שאכן באותו לילה, עשרים בספטמבר, נמצא ליד השער ילד עטוף בחיתול שנקרע בכוונה. על חצי־החיתול היו רקומים חצי נזר של בארון והאות 'ה'."

"זהו זהו!" קראה מרת דנגלר, "כל המצעים שלי מסומנים כך. מר נַרְגוֹן היה בארון, ושמי הֶרְמִינֵי. שבח לאל! בני לא מת!"

"לא, הוא לא מת."

"והיכן הוא? היכן ילדי?"

וילפור משך בכתפיו.

"אינני יודע," אמר. "אשה באה לדרוש את הילד שישה חודשים אחרי שנמצא, והביאה איתה את חצי החיתול האחר, כהוכחה שהילד שלה. הילד ניתן לה."

"היה עליך להתחקות על עקבותיה של האשה הזאת!"

"ומה את חושבת עשיתי? סיפרתי שאני חוקר פשע ושלחתי בעקבותיה את כל השוטרים המעולים. עקבותיה הובילו אותם לשָלוֹן, ושם אבדו העקבות. אני המשכתי לחקור. אמנם בשנתיים האחרונות חדלתי, אבל עתה אתחיל שוב. והפעם יעלה הדבר בידי, מפני שלא המצפון מניע אותי כעת אלא האימה."

"אבל הרוזן ממונטה־כריסטו אינו יודע כלום," אמרה גברת דנגלר. "אילו ידע, לא היה בולש אחרינו."

"אין גבול לרשעותם של בני־האדם," השיב וילפור. "האם לא הבחנת בעיניו של אדם זה כשדיבר איתנו? הוא איש מוזר. שמתי לב! לנו הוא הגיש ארוחה, והוא לא נגע בה. אילו ידעתי אז מה שאני יודע עתה, גם אני לא הייתי נוגע במאכלים. הייתי חושב שהוא מתכוון להרעיל אותנו."

"והיית שוגה. הינה אנחנו חיים."

"קראתי לך כדי להזהירך" אמר וילפור, "וגם כדי לשאול, אם סיפרת למישהו על הקשר שהיה בינינו?"

"מעולם לא, אני נשבעת!"

"האם את כותבת יומן?"

"לא. חיי חולפים, וגם אני בעצמי שוכחת אותם."

"אינך חולמת בקול רם?"

"שנתי עמוקה כשנת ילדים. אינך זוכר?"

"אני יודע מה לעשות," אמר וילפור. "בקרוב אדע מיהו מונטה־כריסטו, מאין בא, מה כוונותיו ומדוע סיפר בנוכחותנו על ילד שקברו נחשף בגננו."

קולו של וילפור ודאי היה מעביר צמרמורת בגופו של הרוזן אילו שמע אותו. וילפור לחץ את ידה של הבארונית וליווה אותה אל הפתח. מרת דנגלר שכרה כירכרה ונסעה למקום שבו המתינה לה מרכבתה, עם הרכב שישן בתוכה בשלווה.

68

נֶשֶׁף קַיִץ

בשעה שנפגשו מרת דנגלר ווילפור בלשכת התובע המלכותי נכנסה כירכרת־מסע לרחוב הֶדֶלֶר, חצתה את שער הבית מספר עשרים ושבע ונעצרה בחצר. מרת דה־מורסף ירדה ממנה, נשענת על זרועו של בנה.

אלברט הוליך את אמו לחדריה, ציווה על חדרנו להכין לו אמבטיה ולעשות את שיערו, ואחר־כך נסע לשַאנְז אֶלִיזֶה, לבית הרוזן ממונטה־כריסטו.

הרוזן קיבל אותו בחיוכו החביב הרגיל, אך ניכר שאי־אפשר לחדור לנפשו של אדם זה, ושמי שינסה לפרוץ את סגור לבו ייתקל בקיר אטום.

מורסף חש אליו בזרועות פתוחות, אבל כשראה אותו שמט את זרועותיו ורק לחץ את ידו.

הרוזן נגע ביד המושטת, כמנהגו, ללא לחיצה, ואמר: "ברוך בואך."

"באתי לפאריס לפני שעה," אמר אלברט, "ואת הביקור הראשון שלי אני עושה אצלך."

"נחמד מצידך," אמר מונטה־כריסטו.

"מה חדש?" שאל אלברט.

"על חדשות אתה שואל אותי, את הזר?"

"התכוונתי לשאול: האם עשית משהו למעני?"

"האם היטלת עלי משימה?" שאל הרוזן והעמיד פנים כנחרד.

"אומרים שזרמי החיבה פועלים ממרחקים על חוף הים. חשתי בזרם חשמלי כזה. ודאי חשבת עלי, גם אם לא עשית דבר."

"אמנם חשבתי עליך," השיב מונטה־כריסטו.

"ספר לי על כך."

"מר דנגלר התארח אצלי, בארוחת־ערב."

"ידוע לי, הרי אני ואמי ברחנו לחוף הים כדי להיפטר מנוכחותו."

"היה שם גם מר אַנְדְרֵיאָה קַבַּלְקַנְטִי."

"הנסיך האיטלקי שלך?"

"אל תגזים. מר אנדריאה קבלקנטי מעניק לעצמו תואר של משנה־לרוזן בלבד."

"אמרת 'מעניק לעצמו'?"

"אמרתי 'מעניק לעצמו'."

"הוא אינו משנה־לרוזן?"

"מאין לי לדעת? הוא מעניק לעצמו תואר, אני קורא לו בתואר הזה, כולם קוראים לו כך. הרי זה כאילו היה לו תואר."

"איזה אדם מוזר אתה! המשך."

"במה?"

"מר דנגלר אכל אצלך ארוחת־ערב, עם המשנה־לרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי."

"עם המשנה־לרוזן אנדריאה קבלקנטי, אביו המרקיז, מרת דנגלר, מר ומרת דה־וילפור, אנשים מקסימים. וגם עם מר דֶבְּרֵה, מַקְסִימִילְיָאן מוֹרֶל ומי עוד... חכה רגע... מר שָׁטוֹ־רֶנוֹ."

"דיברו עלי?"

"אף לא מלה אחת."

"רע מאוד."

"מדוע? הלא רצית שהם ישכחו אותך."

"רוזן יקר, אם לא דיברו בי סימן שחשבו עלי."

"העלמה דנגלר לא היתה בין אלה שחשבו עליך כאן, אבל אולי הירהרה בך בביתה."

"לא, בזה אני בטוח. היא לא נותנת את דעתה עלי יותר משאני נותן דעתי עליה."

"איזו חיבה הדדית!" אמר הרוזן. "אתם שונאים זה את זה?"

"אילו מצאתי חן בעיני העלמה דנגלר והיא היתה מסכימה להיות לאהובתי מחוץ למסגרת הנישואים, לא הייתי מתנגד," אמר אלברט. "אבל אינני רוצה בה כאשתי."

"כך אתה מהרהר בכלתך לעתיד?" אמר מונטה־כריסטו בצחוק.

"אני מדבר בכנות. מפחידה אותי המחשבה שהיא תחיה לצידי, תחשוב לצידי, תשיר לצידי, תחבר חרוזים ומוּסִיקָה בקרבתי. קל לעזוב אהובה, רוזן יקר, אבל אשה, זאת צרה צרורה! היא נשארת איתך לעולמי עד, רחוקה או קרובה. כמה מפחיד לחיות עם העלמה דנגלר, אפילו מרחוק."

"קשה להשביע את רצונך."

"מפני שאני רוצה את הבלתי אפשרי. אני רוצה למצוא אשה דומה לזו שמצא אבי."

מונטה־כריסטו החוויר, ושיחק בשני אקדחים נהדרים.

"ובכן, אביך זכה באושר," אמר.

"אִמי היא מלאך. היא עדיין יפה. ליוויתי אותה לשפת־הים. כל בן אחר היה עושה זאת מתוך כניעה לרצונה, כחובה מעיקה. אני הייתי איתה ארבעה ימים והרגשתי כאילו אני עם מלכת שבא."

"זאת שלמות מייאשת," אמר הרוזן.

"נכון," השיב מורסף. "אני יודע שהאשה המושלמת קיימת, לכן אינני רוצה לשאת לאשה את העלמה דנגלר. לכן אקפוץ משמחה אם יתברר לעלמה דנגלר בעלת המיליונים, שיש לי בקושי מאה אלף פרנק."

מונטה־כריסטו חייך.

"ניסיתי לעשות משהו," הוסיף אלברט. "פרנץ אוהב דברים חריגים. ניסיתי להפיח בלבו אהבה לעלמה דנגלר. לארבעת מכתבי־הפיתוי שלי השיב באדישות. נכון, אני אוהב דברים חריגים, אבל לא עד כדי להפר הבטחה שנתתי. אגב, פרנץ עומד להגיע לפאריס. נדמה לי שאינך מחבב אותו. האם צדקתי?"

"אני?" השתומם מונטה כריסטו. "משנה־לרוזן יקר, איך עלתה במוחך מחשבה כזאת? אני אוהב את כולם."

"ואותי בתוך כולם? תודה."

"אני אוהב את כולם כפי שהורה לנו אלוהים כנוצרי, אבל כמה אנשים אני שונא. נחזור לפרנץ דֶפִּינֶה. אתה אומר שהוא עומד לחזור הנה."

"כן, מר דה־וילפור קרא לו, הוא מתעקש להשיא את העלמה ולנטין כמו שמר דנגלר מתעקש להשיא את העלמה אז'ני. כנראה קשה להיות אב לנערה שהגיעה לפרקה. נראה לי שאבות כאלה אינם יכולים לנוח עד שהם נפטרים מן הבנות."

"מר דֶפִּינֶה אינו דומה לך. הוא כובש את צערו."

"יותר מזה. הוא מתייחס ברצינות להבטחתו, עונד עניבות לבנות וכבר מדבר על משפחתו. הוא מכבד מאוד את משפחת וילפור."

"בצדק, לא?"

"כך נדמה לי. וילפור נחשב לשופט מחמיר, אבל אוהב צדק."

"אתה מתייחס אליו יותר יפה מאשר אל דנגלר המסכן."

"אולי מפני שאינני מוכרח לשאת לאשה את בתו," השיב מורסף בצחוק.

"אומר לך את האמת, אדון יקר," אמר מונטה־כריסטו. "אתה יהיר!"

"אני?"

"מדוע אינך מניח לעניינים להתגלגל? אולי לא אתה תפר את ההבטחה. אתה רוצה שתוכנית הנישואים תתבטל?"

"הייתי נותן מאה אלף פרנק כדי לבטל אותה."

"ובכן, דע שמר דנגלר מוכן לתת כפליים לאותה מטרה."

"באמת? אני מאושר!" קרא אלברט אבל לא הצליח להעלים את העננה הקטנה על מצחו. "רוזן יקר, האם דנגלר נימק מדוע?"

"אתה רואה? גאוותך נפגעה!"

"לא, אבל חשבתי שמר דנגלר..."

"חשבת שעליו להיות מוקסם ממך? ובכן, הוא בעל טעם רע, והוא מוקסם יותר מאחר."

"ממי?"

"אינני יודע. פקח עיניים, קלוט רמזים והשתמש בהם לתועלתך."

"אמי... לא! לא אימי, טעיתי, אבי רוצה להזמין אנשים לנשף."

"נשף בעונת שנה זאת?"

"נשפי קיץ נכנסו לאופנה. ביולי נשארים בפאריס הפאריסאים האמיתיים. אתה מסכים להביא הזמנה לאדונים קַבַלְקַנְטִי?"

"מתי הנשף?"

"בשבת."

"מר קבלקנטי האב כבר לא יהיה בפאריס בשבת."

"אתה מוכן להביא לנשף את מר קבלקנטי הבן?"

"כמעט אינני מכיר אותו."

"אתה אינך מכיר אותו?"

"ראיתי אותו בפעם הראשונה לפני שלושה או ארבעה ימים ואינני יכול להמליץ עליו."

"אבל אתה מקבל אותו בביתך?"

"לפני המליץ עליו אב־מנזר הגון, שאולי הוטעה. הזמן אותו, אבל אל תבקש ממני להציג אותו בפניך. אם הוא ישא לאשה את העלמה דנגלר אל תאשים אותי במזימה, ואל תזמין אותי לדו־קרב. אגב, אינני יודע אם אבוא לנשף."

"ולמה לא תבוא?"

"ראשית, לא הוזמנתי."

"באתי במיוחד להזמין אותך."

"זה מקסים מצידך, אבל אולי לא אוכל לבוא."

"אמי מבקשת מאוד שתבוא."

"הרוזנת דה־מורסף?" אמר מונטה־כריסטו ברעד.

"אמי ואני לא חדלנו לדבר עליך ארבעה ימים."

"אתם מפנקים אותי."

"אתה נחשב לבעיה חיה."

"הה, אני בעיה חיה בעיני אמך?"

"בעיניה כמו בעיני כל האחרים. בעיה שלא נפתרה. אמי שואלת: איך נשמרה צעירותך? ובכן, תבוא בשבת?"

"אבוא, מפני שמרת דה־מורסף מפצירה בי. מר דנגלר יבוא?"

"הוא קיבל את ההזמנה המשולשת, אבי דאג לכך. נשתדל שגם מר וילפור יבוא, אף שזה קשה."

"לעולם אין להתייאש."

"אתה רוקד, רוזן?"

"אני? לא, אינני רוקד, אבל אני אוהב לראות אחרים רוקדים. ומרת דה־מורסף רוקדת?"

"גם היא אינה רוקדת לעולם. אתם תשוחחו. היא רוצה מאוד לשוחח איתך. אתה האדם הראשון שאמי הביעה רצון לשוחח איתו."

אלברט נטל את כובעו. הרוזן ליווה אותו לדלת.

"אני מצטער," אמר לו ליד המדרגות.

"על מה?"

"לא שמרתי סוד. לא הייתי צריך לדבר איתך על דנגלר."

"להיפך, ספר עוד, ספר לעיתים קרובות, ספר תמיד."

"מתי יבוא מר דֶפִּינֶה?

"בעוד שישה ימים לכל המאוחר."

"ולמתי נקבעה חתונתו?"

"כשיגיעו לפאריס מר ומרת דה סנט מראן."

"הבא אותו אלי. אף שלדעתך אינני מחבב אותו, אשמח לראותו בביתי."

כשטיפס אלברט לכרכרה פנה הרוזן לאחור וראה את בֶרְטוּצְ'יוֹ.

"ובכן?" שאל.

"היא נסעה להיכל המשפט," השיב סוכן הבית.

"האם נשארה שם זמן רב?"

"שעה וחצי."

"ואחר־כך שבה לביתה?"

"ישר."

"ובכן, ברטוצ'יו היקר," אמר הרוזן, "עליך לנסוע לנוֹרְמַנְדְיָה ולחפש את חלקת האדמה שעליה דיברתי."

באותו ערב יצא ברטוצ'יו לדרך.

69

הַמֵּידָע

מר דה־וילפור עמד בדיבורו. הוא ניסה לחקור מיהו מונטה־כריסטו וכיצד נודע לו על מה שקרה באוֹטֵיי, וכתב למר דה בּוּבִיל, מי שהיה מפקח על בתי־הסוהר ואחר כך איש משטרת הבטחון בדרגה גבוהה. אחרי יומיים קיבל ממנו את האיגרת הזאת: "האיש המכונה הרוזן ממונטה־כריסטו מוכר ללורד וִילְמוֹר, אנגלי עשיר המבקר לעיתים קרובות בפאריס, והשוהה בה עתה, וגם לאב־המנזר בּוּסוֹנִי, כומר מסיציליה, שעשה הרבה מעשים טובים במזרח."

מר דה־וילפור ביקש מידע מהיר ומדוייק גם על שני הזרים האלה. הרי המידע שקיבל למחרת:

"אב־המנזר בּוּסוֹנִי מתגורר בפאריס זה חודש ימים, בבית קטן מאחורי הכנסיה סֶנְט סוּלְפִּיס. בבית שתי קומות וארבעה חדרים, שניים למעלה ושניים למטה. בּוּסוֹנִי הוא הדייר היחיד בבית, המרוהט בצניעות ובפשטות רבה. את רוב הזמן הוא מבלה בחדר המלא ספרי תיאולוגיה ומגילות. החדרן שלו מספר שהוא שוקע בספרים למשך חודשים. למבקרים עונה אז החדרן שאדונו אינו בפאריס, והם מאמינים לו, מפני שידוע כי אב־המנזר אכן מרבה בנסיעות. הוא ידוע כנדבן, והחדרן מחלק בשמו.

"לורד וִילְמוֹר מתגורר ברחוב מזרקת סנט ג'וֹרְג', והוא אחד התיירים האנגלים המפזרים כסף לכל רוח בנסיעותיהם. הוא שכר דירה מרוהטת ושוהה בה כשעתיים או שלוש שעות ביום, אבל מעולם לא לן בה. הוא מתעקש לא לדבר צרפתית אף שהוא יודע לדבר ולכתוב בשפה זו, כפי שמספרים."

יום אחרי שקיבל התובע המלכותי את המידע הזה ירד אדם מכרכרה בפינת רחוב פֶּרוּ, דפק על הדלת הצבועה בירוק ושאל על אב־המנזר בּוּסוֹנִי.

"אב־המנזר יצא מביתו בבוקר השכם," השיב לו החדרן.

"מותר לי לא להסתפק בתשובה זו," השיב המבקר, "מפני שאני שליח של אישיות שבשבילה נמצאים כולם בבית; בכל זאת הודע נא עלי לאב־המנזר בוסוני."

"כבר אמרתי שהוא איננו כאן," אמר המשרת.

"ובכן, כשיחזור מסור לו את כרטיס הביקור הזה ואת המכתב החתום. האם הוא יהיה בבית הערב בשעה שמונה?"

"ודאי, אדוני, אם לא יעבוד. כאשר הוא עובד, הרי זה כאילו יצא מביתו."

בשעה שמונה חזר האיש, והפעם נעצרה הכרכרה מול הדלת הירוקה. האיש דפק על

הדלת, היא נפתחה והוא נכנס. לפי הכיבודים שהעתיר עליו המשרת הבין שמכתבו עשה את הרושם הרצוי.

"אב־המנזר בבית?" שאל.

"כן, הוא עובד, אבל מחכה לאדוני."

הזר עלה במדרגות התלולות, ואב־המנזר, בלבוש כומר ולראשו ברדס של נזירים, ישב ליד שולחן שמנורה האירה אותו. שאר החדר היה אפל.

"יש לי הכבוד לדבר עם מר בוסוני?" שאל האורח.

"כן, אדוני," השיב אב־המנזר. "האתה הוא האיש שמר בוּבִיל, מי שהיה מפקח על בתי־הסוהר, שלח אלי מטעם מפקח המשטרה?"

"אני, אדוני."

"אחד מן הסוכנים המופקדים על הבטחון בפאריס?"

"כן, אדוני," השיב האיש בהיסוס קל והסמיק.

אב־המנזר ייצב את המשקפיים הגדולים, שכיסו לא רק את עיניו אלא גם את רקותיו, והזמין את אורחו לשבת.

"אני מקשיב, אדוני," אמר במבטא איטלקי.

"המשימה שהוטלה עלי סודית, אדוני," אמר האורח לאט, כשוקל כל מלה. "ולא רק על השואל לשמור על החשאיות אלא גם על הנשאל."

אב־המנזר הנהן.

"יושרך, אדוני אב־המנזר, ידוע למפקד המשטרה. בתוקף סמכותו הוא מבקש ממך מידע שיש לו נגיעה בבטחון הציבור, ומצפה ממך שלא תסתיר את האמת בגלל קשרי ידידות כלשהם."

"בתנאי שמסירת המידע הזה לא תהיה בניגוד למצפוני," אמר בוסוני. "אני כומר, אדוני, וסודות תא הווידוי הם ביני ובין הצדק האלוהי, לא ביני ובין הצדק האנושי."

"בכל מקרה נכבד את מצפונך."

אב־המנזר היטה את האהיל אל הזר, ופניו של זה הוארו. פני אב־המנזר נשארו בצל.

"סליחה אדוני," אמר שליח המשטרה. "האור החשוף הזה מעייף את עיני."

אב־המנזר הרכין את האהיל ואמר:

"אני מאזין."

"אתה מכיר את הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"אני משער שכוונתך לזָקוֹנֶה."

"זָקוֹנֶה? שמו אינו מונטה־כריסטו?"

"מונטה־כריסטו הוא שם של אי, יותר נכון של סלע, לא שם משפחה."

"מונטה־כריסטו הוא זקונה?"

"נכון."

"נדבר על מר זקונה. אתה מכיר אותו?"

"היטב."

"מיהו?"

"בנו של בונה־ספינות עשיר ממלטה."

"זה מה שמספרים, אבל כידוע לך המשטרה אינה מסתפקת בשמועות."

"כאשר השמועות הן כל האמת," השיב אב־המנזר בחיוך נעים, "על המשטרה להסתפק בהן. אני היכרתי את אביו, ובילדותי שיחקתי יותר מפעם אחת עם זקונה, במספנות."

"מאין לו התואר רוזן?"

"תואר כזה קונים."

"באיטליה?"

"בכל מקום."

"מספרים שיש לו אוצרות אגדיים."

"אגדיים. זאת המלה. יש לו כמאה וחמישים עד מאתיים אלף פרנק הכנסה שנתית. אבל מדברים על רכוש של שלושה או ארבעה מיליון."

"הכנסה של מאתיים אלף פרנק מצביעה על רכוש של ארבעה מיליון."

"הרכלנים דיברו על הכנסה שנתית של שלושה או ארבעה מיליון."

"זה לא ייתכן."

"אתה מכיר את האי שלו, מונטה־כריסטו?"

"כמובן. כל אדם שמפליג מפַּלֶרְמו, מנאפולי או מרומא לצרפת חולף ליד האי הזה."

"האם זה אֲתָר מקסים, כפי שמספרים?"

"זה צוק סלע."

"מדוע קנה הרוזן את הצוק?"

"כדי להיות רוזן. באיטליה זקוק אדם לאחוזה כדי לקבל תואר רוזן."

"אתה יודע משהו על הרפתקאות־הנעורים של מר זָקוֹנֶה?"

"האב?"

"לא, הבן."

"אני וידידי זָקוֹנֶה לא התרָאֵינוּ זמן רב."

"האם הוא השתתף במלחמה?"

"כך נדמה לי."

"באיזה חיל?"

"בצי."

"אתה כומר הווידוי שלו?"

"לא, אדוני. נדמה לי שהוא לוּתֶרָנִי."

"לוּתֶרָנִי?"

"כך אני סבור. חשבתי שיש בצרפת חופש־הדת."

"נכון, ואני מתעניין לא בדתו, אלא במעשיו."

"הוא נחשב לנדבן גדול. האפיפיור העניק לו את תואר אביר ישו, שהוא מעניק בדרך כלל רק לנסיכים, בשל פעילותו למען הנוצרים במזרח. ויש לו עוד חמישה או שישה עיטורים על עזרתו לנסיכים ולמדינות."

"הוא עונד אותם?"

"לא, אבל הוא גאה בהם. הוא אומר שהם שווים בעיניו יותר ממדליות שניתנות על הרג בני־אדם."

"יש לו ידידים?"

"כל מכריו הם ידידיו."

"ואין לו אויב?"

"רק אחד."

"מה שמו?"

"לורד וילמור."

"היכן הוא?"

"כרגע הוא בפאריס. הוא היה בהודו כששהה שם גם זקונה."

"ידוע לך מקום מגוריו?"

"בסביבות שוֹסֶה דַאנְטֶין. איני יודע את שם הרחוב ומספר הבית."

"יחסיך עם האנגלי הזה רעים?"

"אני אוהב את זקונה, והוא שונא אותו. לכן איננו ידידים."

"האם הרוזן ממונטה־כריסטו היה בצרפת לפני נסיעתו האחרונה לפאריס?"

"אני יכול לומר לך בוודאות: לא, אדוני. מעולם לא היה כאן קודם. לפני שישה חודשים הוא ביקש ממני מידע על פאריס. אני לא ידעתי מתי אשוב הנה, לכן שלחתי אליו את מר קַבַלְקַנְטִי."

"אנדריאה?"

"לא, בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ."

"נשאר לי רק דבר אחד לשאול אותך, ואני מבקש שתענה לי בלי התחמקות."

"שאל, אדוני."

"היודע אתה למה קנה הרוזן ממונטה־כריסטו את הבית באוֹטֵיי?"

"כמובן. הוא סיפר לי על כוונתו. הוא רוצה לפתוח שם בית־מחסה לחולי־נפש כמו המוסד של הבארון דה־פִּיסָנִי בפַּלֶרְמוֹ."

אב־המנזר קם, כמבקש לשוב לעבודתו שנפסקה, והמבקר, שהבין את משאלתו וגם סיים את שאלותיו, קם גם הוא. אב־המנזר ליווה אותו אל הדלת.

"אתה מחלק נדבות ביד רחבה," אמר המבקר. "ידוע לי שאתה עשיר, אבל אני מעז ומבקש שתרשה לי להשתתף במשהו. התקבל את תרומתי?"

"לא, תודה, אדוני. אני מתעקש שהטוב שאני גורם יבוא רק ממני. אבל אתה חפש ותמצא. בדרכו של כל עשיר מזדמנים מקריי־עוני לא מעטים."

הכרכרה הובילה את האורח הזר לביתו של מר דה־וילפור.

אחרי שעה יצאה הכרכרה שוב, הפעם לרחוב מזרקת סנט ג'ורג', ונעצרה מול הבית מספר חמש, ביתו של לורד וילמור.

הזר כבר כתב לווילמור וביקש פגישה, והלורד קבע אותה לשעה עשר בערב. הוא הקדים לבוא, בעשר פחות עשרה רגעים, והמשרת אמר שאדונו, הדייקן, עדיין לא שב, אך ודאי ישוב בעשר בדיוק.

המבקר המתין בטרקלין המלא קישוטים ותחריטים. שני כדורי זכוכית עמומים הפיצו אור קלוש, מתאים לעיניו העייפות של שליח המשטרה. כשצילצל שעון־הקיר עשר, בצילצול החמישי, נפתחה הדלת ולורד וילמור נכנס.

היה זה איש בעל קומה, שפמו קלוש ואדמוני, צבע עורו לבן ושיערו בהיר־מאפיר. לבוש היה באפודה כחולה עם כפתורי זהב וצווארון גבוה בעל תפרים, חזיה לבנה ומכנסי נַנְקִין קצרים מדי. מיד אמר: "יודע אתה, אדוני, שאינני מדבר צרפתית."

"ידוע לי שאינך אוהב לדבר בשפתנו," השיב השליח.

"אתה דבר בשפתך," אמר לורד וילמור. "אינני מדבר, אבל אני שומע צרפתית."

"ואני," השיב המבקר באנגלית, "מדבר אנגלית בקלות. אל תפריע לעצמך."

"האואו!" אמר לורד וילמור במבטא בריטי מובהק.

שליח המשטרה הראה לו מכתב. האנגלי קרא בו באדישות ואמר באנגלית:

"אני מבין, מבין היטב."

השליח הציג לפניו שאלות דומות לאלה שהיפנה קודם לאב־המנזר בוסוֹנִי. אויבו של הרוזן ממונטה־כריסטו היה נדיב יותר מאוהבו במסירת מידע. מונטה־כריסטו היה בן עשר כשהתגייס לצבא של אחד השליטים ההודים זעירים הנלחמים באנגלים. וילמור פגש אותו כאויב. זָקוּנָה נפל בשבי ונשלח לאנגליה, ונגזרה עליו עבודת־פרך בספינה. הוא ברח בשחיה, וחי חיי הוללות, מסעות ודו־קרבות. בימי ההתקוממות ביוון שירת בצבא היוונים, ואז גילה מכרה כסף בהרי תֵּיסַלְיָה ולא סיפר על כך לאיש. אחרי המלחמה ביקש וקיבל ממלך יוון זכיון להפעיל את המכרה. לורד וילמור סבור שיש לו הכנסה של שני מיליון, אבל אם יחדל המכרה להפיק כסף יעלם העושר.

"ידוע לך מדוע בא לצרפת?" שאל השליח.

"כדי לספסר במניות של מסילות־הברזל," אמר וילמור, "ולהמשיך בפיתוח סוג חדש של טלגרף."

"כמה לדעתך, הוא מוציא בשנה?" שאל השליח.

"חמש או שש מאות אלפי פרנק לכל היותר," אמר לורד וילמור. "הוא קמצן."

היה ברור שהשנאה מדברת מגרונו.

"אתה יודע מדוע קנה את ביתו באוטיי?"

"כמובן. הרוזן מספסר בקרקעות. לדעתו יש באוֹטֵיי, בסביבות הבית הזה, זרם תת־קרקעי של מים מינרליים, והוא רוצה להקים מרחצאות. פעמיים או שלוש פעמים הפך את כל אדמת

הגן בחיפושים אחרי הזרם התת־קרקעי, לא מצא אותו וקנה את הבתים הסמוכים. אני עוקב אחריו ומצפה להתרוששותו.״

״מדוע אתה שונא אותו?״

״הוא פיתה את אשתו של אחד מידידי.״

״ומדוע אינך נוקם בו?״

״נלחמתי איתו שלוש פעמים בדו־קרב. בפעם הראשונה שבר את ידי, בשניה דקר את ריאתי ובשלישית פצע אותי.״ האנגלי התיר את צווארון חולצתו, שהגיע עד אוזניו, והראה לשליח צלקת טריה. ״אבל אני מתאמן בירי, ובסופו של דבר אהרוג אותו.״

זה היה כל מה שרצה המבקר לדעת, או מוטב שנאמר, זה היה כל מה שנראה שהאנגלי יודע. הסוכן קם ממקומו, ולורד וילמור השיב על ברכת הפרידה שלו בנוקשות ובאדיבות.

לאחר ששמע את טריקת הדלת נכנס הלורד לחדר השינה שלו, זרק את שערותיו הבהירות, את שפמו האדמוני, את הלסת המלאכותית וגם את הצלקת, וחזר לשערות השחורות, לגוון העור העמום ולשיני הפנינים של הרוזן ממונטה־כריסטו. השליח, שהיה מר וילפור בעצמו, יצא מביתו של וילמור וחזר אל ביתו. הביקור הכפול לא הביא לו מידע מרגיע אבל גם לא הוסיף דאגה לדאגותיו. בפעם הראשונה אחרי ארוחת הערב באוֹטֵיי ישן וילפור בשלוות־מה בלילה.

70

הַנֶּשֶׁף

השרב של חודש יולי היה בשיאו בשבת, יום הנשף בבית דה־מורסף.

השעה היתה עשר בערב, העצים הגבוהים בגן הסתמנו על השטיח של השמים התכולים הזרועים כוכבי זהב, שהערפילים האחרונים של סערת היום גלשו עליו. מוסיקה נשמעה מהאולמות, מנגינות ולס וגָאלוֹפּ, האור זהר מבעד לסדקי התריסים ובגן שלטו תריסר משרתים שגברת הבית הורתה להם לערוך את השולחן לארוחת־הערב. בתחילה לא ידעה אם לערוך אותו בחדר־האוכל או באוהל הבד שבמרכז המדשאה. השמים הכחולים והנאים היטו את הכף לזכות האוהל. שבילי הגן הוארו בפנסים צבעוניים בסגנון איטלקי ועל השולחן הועמסו נרות ופרחים.

אחרי שנתנה הרוזנת דה־מורסף את הוראותיה האחרונות חזרה לטרקלינים המתמלאים באורחים, שטעמה הטוב של הרוזנת קסם להם יותר ממעמדו של בעלה. מרת דנגלר שהמאורעות האחרונים עוררו בה חרדה, היססה אם ללכת לנשף, אבל באותו בוקר הצטלבה מרכבתה בזו של וילפור, הוא אותת לה. שתי המרכבות התקרבו ומבעד לחלון המרכבה אמר לה התובע המלכותי:

"אני מקווה שתבואי לנשף של מרת דה־מורסף."

"לא," השיבה מרת דנגלר, "אינני בקו הבריאות."

"את טועה," אמר לה וילפור במבט רב משמעות. "חשוב מאוד שתיראי שם."

מרת דנגלר הופיעה לא רק בכל יופיה אלא גם בכל הדרה. היא נכנסה בדלת אחת, כשנכנסה מרצדס בדלת האחרת.

אלברט ניגש אל מרת דנגלר, החמיא לבגדיה ונטל את זרועה כדי ללוות אותה למקום שתבחר בו. הוא הביט סביב.

"אתה בוודאי מחפש את בִּתי," אמרה לו הברונית בחיוך.

"אני מודה," השיב אלברט. "האם התאכזרת ולא הבאת אותה?"

"היא פגשה את העלמה דה־וילפור, ושתיהן הולכות אחרינו, שלובות זרוע, בשמלות לבנות, האחת עם זר קמליות ואחת עם זר פרחי זכריני."

"ואת מי את מחפשת?" שאל אלברט בחיוך.

"האם לא יבוא הערב הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"שבעה־עשר," אמר אלברט.

"מה זהו?"

"אֶת האדם השבעה־עשר שמציג לי שאלה זאת. הוא יבוא."

"האם גם הנסיכה היוונית תבוא?"

"לא, מעמדה בבית הרוזן עדיין אינו מוגדר."

"השאר אותי כאן ולך לקבל את מרת דה־וילפור," אמרה הבארונית. "אני רואה שהיא משתוקקת לשוחח עמך."

אלברט נפרד ממרת דנגלר וניגש אל מרת דה־וילפור.

"נתערב שאני יודע מה שאת עומדת לומר," אמר לה כשפתחה את פיה.

"באמת?" קראה מרת דה־וילפור.

"התכוונת לשאול אותי אם הרוזן ממונטה־כריסטו הגיע או עומד להגיע."

"לא, לא הוא מעסיק אותי ברגע זה. רציתי לשאול אותך אם קיבלת ידיעות מפרנץ."

"כן, אתמול."

"ומה הוא מספר?"

"שהוא חוזר לצרפת."

"ועכשיו, הרוזן יבוא?"

"יבוא, אל תדאגי."

"אתה יודע שיש לו שם אחר, נוסף על מונטה־כריסטו?"

"לא, לא ידעתי."

"מונטה־כריסטו הוא שם של אי. לרוזן יש שם משפחה."

"מעולם לא שמעתי אותו."

"ובכן אני יודעת יותר ממך. שמו זָקוֹנֶה, הוא יליד מלטה, בנו של בונה ספינות, והוא שירת בצבא בהודו ויש לו מכרה כסף בתֵיסַלְיָה. לפאריס בא כדי לבנות בית־מרחצאות באוֹטֵיי."

"יש לנו חדשות!" אמר מורסף. "את מרשה לי להפיץ אותן?"

"כן, אבל לאט, אחת לאחת, ואל תספר שהן באות ממני."

"מדוע?"

"משום שזה כמעט סוד שנחשף."

"מי חשף אותו?"

"המשטרה. הרי כל פאריס התרגשה מחיי המותרות שלו, והמשטרה חקרה."

"הם יכלו לעצור אותו כנווד עשיר יותר מדי."

"וכך היו עושים לולא המידע הזה."

"האם יודע הרוזן על הסכנה שנשקפה לו?"

"אינני סבורה כך."

"ובכן, נעשה לו טובה אם נזהיר אותו."

בחור יפה תואר, בעל עיניים עירניות, שיער שחור ושפם מבריק ניגש אליהם. אלברט הושיט לו את ידו ואמר: "גבירתי, אני מתכבד להציג לפניך את מר מַקְסִימִילְיָאן מוֹרֶל, קָפִּיטָן מפרשי סְפָּהִי, אחד המעולים והאמיצים שבקצינים הצרפתים."

"היה לי הכבוד לפגוש את האדון באוֹטֵיי, אצל הרוזן ממונטה־כריסטו," השיבה מרת דה־וילפור והפנתה לו עורף. ליבו של מורל נצבט, אבל מיד ראה בדלת את הנערה היפה, לבנת העור שעיניה חסרות ההבעה לכאורה ננעצו בו וזר פרחי הזכריני טיפס באיטיות לכיוון שפתיה. באותה הבעה קרב מורל את מימחטתו לפיו. שני פסלים חיים שליבותיהם סוערים, מופרדים זה מזה לכל רוחב האולם. ודאי היו נשארים כך זמן רב, שקועים זה בזה, בלי שמישהו יבחין במתרחש ביניהם, לולא נכנס לאולם הרוזן ממונטה־כריסטו.

לא חליפתו השחורה, הגזורה ללא דופי אך פשוטה וללא עיטורים, לא חזייתו הלבנה, נעדרת הרקמה ולא המכנסיים שתאמו את רגליו העדינות משכו את תשומת הלב אלא גוון עורו, חיוכו, שיערו השחור המתולתל, פניו השאננים והזכים, מבטו החודר והעגום ופיו שהביע בוז מתיהר. בגלל אלה ננעצו בו כל העיניים. ודאי היו בפאריס גברים יותר יפים אך לא היו יותר מעניינים. ובכל זאת אולי לא היו הפאריסאים נותנים דעתם עליו לולא נילוו אליו רכוש אדיר וסיפור מסתורין מוזהב.

תחת משא המבטים ניגש הרוזן אל גברת דה־מורסף ובדרכו פיזר ברכות־שלום קצרות. הרוזנת שעמדה ליד האח המקושטת בפרחים, ראתה אותו בכניסתו במַרְאָה שמול הדלת.

היא פנתה אליו בחיוך שהיה מוכן עימה ברגע שהשתחווה לפניה. ודאי סברה שהוא יפתח בשיחה; הרוזן סבר שהיא תפנה אליו בדברים. שניהם נאלמו, כחוששים שמלים שגרתיות אינן מתאימות להם. לאחר שברכו בשלום זה את זה ניגש מונטה־כריסטו אל אלברט.

"ראית את אמי?" שאל אלברט.

"זה עתה היה לי הכבוד לומר לה שלום," אמר הרוזן. "אבל לא פגשתי את אביך."

"הנה הוא, משוחח על פוליטיקה, עם אנשים מפורסמים, בפינה ההיא."

"האדונים ששם, בפינה ההיא, מפורסמים? לולא אמרת לי לא הייתי מבחין בכך. מפורסמים מאיזה סוג?"

"אחד מהם מדען, זה האדון הארוך והרזה. הוא גילה לטאה בעלת חוליה נוספת ודיווח למכון על תגליתו. היה מי שערער על התגלית, אבל פרסומו נשאר לו, וגם תואר קצין בליגיון הכבוד."

"אם יגלה חוליה נוספת ודאי יתמנה למפקד ליגיון הכבוד. ומי האיש שעלה בדעתו הרעיון המוזר ללבוש חליפה כחולה רקומה בירוק?"

"לא על דעתו עלה להתלבש כך. הרפובליקה בעלת הנטיות האמנותיות, כפתה עליו את הבגד הזה. אלה מדי השרד של אנשי האקדמיה, דויד* תיכנן אותם."

"באמת?" שאל מונטה־כריסטו. "אדם זה הוא איש באקדמיה? מהי מומחיותו?"

"נדמה לי שהוא נועץ סיכות בראשי שפנים, מאכיל תרנגולות בארגמן ודוחק בעצמות לווייתן את מח העצמות של כלבים."

"עשה לי טובה."

* ז'ק לואי דויד, צייר מפורסם מהאסכולה הקלאסיציסטית. הנציח בציוריו את תקופת המהפכה והקיסרות.

"איזו?"

"אל תציג אותי לפני האדונים הללו, ואם יבקשו שתציג אותי הזהר אותי מראש."

הרוזן חש מגע יד על זרועו. הוא פנה וראה את דנגלר.

"הה, זה אתה, בארון!" קרא.

"מדוע אתה מכנה אותי בארון?" שאל דנגלר. "הרי אתה יודע שאיני שם לב לתואר, בניגוד לך, המשנה לרוזן. אתה מעריך מאוד את התואר שלך, לא כן?"

"כמובן," השיב אלברט, "אני, בלי תואר המשנה־לרוזן אין לי כלום. אתה יכול לוותר על התואר שלך ועדיין תישאר מיליונר."

"ואמנם התואר מיליונר הוא היפה ביותר בימי שלטון המונרכיה," אמר דנגלר.

"לרוע המזל," אמר מונטה־כריסטו, "אין אדם נשאר מיליונר כל החיים, בניגוד לבארון, לאביר צרפת או לאיש האקדמיה. למשל המיליונרים פראנק ופולמן מפרנקפורט פשטו את הרגל."

"באמת," קרא דנגלר והחוויר.

"קיבלתי את הידיעה בדואר. היה לי משהו כמו מיליון אצלם, אבל קיבלתי אזהרה בעוד מועד ולפני חודש בערך הוצאתי מהם את כספי."

"אל אלוהים!" קרא דנגלר. "הם משכו ממני מאתיים אלף פרנק."

"ובכן, לידיעתך, חתימתם שווה היום רק חמישה אחוזים."

"זאת ידיעה מאוחרת מדי," אמר דנגלר. "כבר כיבדתי את חתימתם."

"יפה!" הפטיר מונטה־כריסטו. "הרי לנו מאתיים אלף פרנק שמצטרפים ל..."

"ששש!" היסה אותו דנגלר. "אל תדבר על זה." הוא התקרב למונטה־כריסטו ולחש: "במיוחד לא לפני קַבַלְקַנְטִי הבן."

הבנקאי ניגש אל קבלקנטי הצעיר, ומורסף עזב את מונטה־כריסטו וניגש אל אמו. לרגע היה מונטה־כריסטו לבדו. החום גבר, משרתים התרוצצו בטרקלינים, נושאים מגשים עמוסי פירות וגלידות. מונטה־כריסטו מחה את פניו המיוזעים במימחטתו אך נרתע כשעבר לידו המגש עם הפירות הרעננים, ולא נטל ממנו דבר. מרת דה־מורסף לא גרעה עין ממונטה־כריסטו. היא ראתה שלא נגע במגש, וגם הבחינה בתנועת הרתיעה שלו.

"אלברט," אמרה לבנה. "ראית?"

"מה, אמא?"

"הרוזן לא הסכים לאכול בבית דה־מורסף."

"הוא אכל ארוחת צהריים אצלי."

"אצלך זה לא אצל הרוזן דה־מורסף," לחשה מרצדס. "מרגע שהגיע אני מסתכלת בו. הוא לא טעם דבר."

"הרוזן ממעט באכילה."

מרצדס חייכה בעצבות.

"התקרב אליו," אמרה, "וכשיעבור המגש, בקש ממנו שיטעם משהו."

"מדוע אמא?"

"אני מבקשת, אלברט."

אלברט נשק את ידה של אמו וניגש אל הרוזן. היא ראתה את בנה מפציר ברוזן להתכבד בגלידה ואף מגיש לו אותה, ואת הרוזן מסרב בעקשנות. אלברט חזר אליה. היא היתה חיוורת מאוד.

"אתה רואה, הוא סירב."

"מדוע זה מדאיג אותך?"

"הייתי שמחה מאוד אילו טעם הרוזן משהו בביתי, ולו גם גרגיר של רימון. אולי עדיין לא הסתגל למנהגי צרפת? ואולי הוא מעדיף מטעמים מיוחדים?"

"לא. באיטליה אכל מכל הבא ליד."

"ואולי החום אינו מציק לו, מפני שהוא רגיל באקלים של הארצות החמות?"

"אינני סבור כך. שמעתי אותו מתלונן על המחנק. הוא שאל מדוע לא פותחים את התריסים."

מרצדס יצאה מן הטרקלין, ואחרי רגע נפתחו התריסים ומבעד לחלונות נראו הגן המואר בפנסים וארוחת הערב שבאוהל. הרוקדים, המשחקים והמשוחחים השמיעו קריאות שמחה ונשמו לרווחה את האוויר שחדר לטרקלין בגלים. מרצדס חזרה, חיוורת ובפניה החלטה נחושה. היא ניגשה אל החבורה שבעלה עמד במרכזה.

"אל תעכב את האדונים כאן, אדוני הרוזן," אמרה, "הם ודאי יעדיפו את אוויר הגן על־פני המחנק פה."

"גבירתי, לא נלך לגן לבדנו," אמר גנרל ישיש ומנומס מאוד, אחד מאלה ששרו בשנת 1809: "הבה נפליג לסוריה".

"טוב," השיבה מרצדס, "אני אלך ראשונה."

היא פנתה למונטה־כריסטו:

"אדוני הרוזן, הואל נא לכבד אותי ולהציע לי את זרועך."

הרוזן כמעט התמוטט לשמע המלים הפשוטות הללו. הוא נתן בה מבט שנמשך רגע. הרגע נראה למרצדס כמאה שנים. כה רבות המחשבות שקיפל מונטה־כריסטו במבט היחיד. הוא הציע לה את זרועו. היא נשענה עליה, ליתר דיוק, נגעה לא נגעה בה בידה, ושניהם ירדו במדרגות המוקפות בשושנות אלפים ובקמליות. מאחוריהם ובמדרגות האחרות הסתערו על הגן בקריאות שמחה כעשרים אורחים.

71

לֶחֶם וָמֶלַח

הגברת דה־מורסף ובן לווייתה עמדו תחת חופת עלים, בשביל של עצי טיליה שהוליך לחממה.

"היה חם מדי בטרקלין, לא כן, אדוני הרוזן?" שאלה.

"כן, גבירתי. טוב שפתחת את הדלתות והתריסים."

הוא הרגיש שידה רועדת.

"האם לא קר לך, בשמלה הקלה ובצעיף המלמלה?" שאל.

"אתה יודע לאן אני מוליכה אותך?" שאלה הרוזנת ולא השיבה על שאלתו.

"לא, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו. "אני נותן בך אמון מלא."

"אל החממה, שם, בקצה השביל."

הרוזן נעץ מבט חקרני במרצדס, אך היא המשיכה בדרכה בשתיקה, וגם הוא החריש.

בחממה הרפתה הרוזנת מזרועו של מונטה־כריסטו וקטפה אשכול של ענבי מוסקט.

"קח, אדוני הרוזן," אמרה בחיוך עגום ודמעות נראו בזוויות עיניה. "קח. ענבי צרפת אינם דומים לענבי סיציליה וקפריסין, אבל אתה תסלח לשמש הצפון המסכנה שלנו."

הרוזן השתחווה ופסע לאחור.

"אתה מסרב?" שאלה מרצדס בקול רועד.

"גבירתי," השיב, "אני מבקש ממך לסלוח לי, אבל לעולם אינני אוכל ענבי מוסקט."

מרצדס הניחה לאשכול לצנוח, נאנחה, קטפה אגס מרהיב עין, כעין הקטיפה, והגישה לו.

הרוזן החווה אותה תנועת סרוב.

"עוד סרוב!" אמרה מרצדס בקול חנוק מדמעות. "אין לי מזל."

שניהם שתקו רגע ארוך. האגס והענבים התגוללו בחול.

"אדוני הרוזן," אמרה מרצדס והביטה במונטה־כריסטו בתחנונים. "יש מנהג עֲרָבִי נוגע ללב, ההופך לידידי נצח את האנשים שטעמו יחד לחם ומלח תחת קורת גג אחת."

"אני מכיר את המנהג הזה," השיב הרוזן. "אבל אנחנו לא בערב אלא בצרפת, וכאן אין ידידויות נצח, ואנשים אינם מתחלקים כאן בלחם ומלח."

"אבל אנחנו ידידים, לא כן?" אמרה הרוזנת, נעצה את עיניה במונטה־כריסטו ותפסה בעווית בזרועו בשתי ידיה.

הדם אזל מפניו של הרוזן, אחר־כך פלש לחזהו ופשט בלחייו, ועיניו צפו כמה שניות בערפל, כמוכה־סנוורים.

"כמובן שאנו ידידים, גבירתי," השיב. "למה לא נהיה ידידים?"

נעימת קולו היתה רחוקה מנעימת הקול שרצתה גברת דה־מורסף לשמוע, והיא פלטה אנחה.

"תודה," אמרה. הם טיילו בגן בשתיקה.

"אדוני," אמרה הרוזנת לפתע לאחר עשר דקות של טיול דומם, "האם נכון שהרבית לראות ולנסוע, שסבלת הרבה?"

"סבלתי, אמת, גבירתי," הֵשיב מונטה־כריסטו.

"ועכשיו אתה מאושר?"

"ודאי," השיב הרוזן. "הרי איש אינו שומע תלונה מפי."

"האם אושרך כעת אינו מרכך את נשמתך?"

"אושרי כעת משתווה לסבלי בעבר," השיב הרוזן.

"אינך נשוי?" שאלה הרוזנת.

"אני, נשוי?" השיב מונטה־כריסטו כמזועזע. "מי סיפר לך דבר כזה?"

"לא סיפרו לי. רק סיפרו שראו אותך באופרה פעמים מספר עם עלמה יפת תואר."

"זאת שפחה שקניתי בקונסטנטינופול, גבירתי. נערה בת נסיכים שאימצתי לי לבת, באין לי קשר אהבה אחר בעולם."

"אתה חי לבדך?"

"אני חי לבדי."

"אין לך אחות... בן... אב?"

"אין לי איש."

"איך אתה יכול לחיות כך?"

"אין זאת אשמתי, גבירתי. במַלְטָה אהבתי נערה ועמדתי לשאת אותה לאשה. המלחמה סחפה אותי רחוק ממנה, כמו מערבולת. אני האמנתי שהיא תמתין לי, שתישאר נאמנה לי עד הקבר, אך כשחזרתי כבר היתה נשואה. אלה קורותיו של כל אדם שעבר את גיל העשרים, ואולי הייתי חלש מכל האחרים, אולי סבלתי יותר משסובלים אחרים במצב הזה."

הרוזנת נעצרה לרגע והתנשמה.

"כן," אמרה. "אוהבים רק פעם אחת... האם פגשת שוב את האשה הזאת?"

"מעולם לא."

"מעולם לא?"

"לא חזרתי למלטה."

"האם סלחת לה?"

"לה, כן."

"רק לה? ואתה ממשיך לשנוא את האנשים שהפרידו ביניכם?"

הרוזנת עמדה מול מונטה־כריסטו, ועדיין החזיקה בידה את שארית האשכול.

"קח," אמרה.

"מעולם אינני אוכל ענבי מוסקט, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו כאילו לא נאמר על כך דבר לפני כן.

הרוזנת השליכה את האשכול לתוך סבך של עצים, בתנועת יאוש.

"לב אבן," לחשה.

מונטה־כריסטו נראה כאילו לא אליו הופנתה התוכחה.

ברגע ההוא מיהר אליהם אלברט.

"אמאי!" קרא. "אסון!"

"מה קרה?" שאלה הרוזנת כאדם השב מחלום למציאות. "אסון, אמרת? כן, האסונות הכרחיים."

"מר וילפור בא לחפש את אשתו ובתו."

"מדוע?"

"מפני שהמרקיזה דה סנט מראן הגיעה לפאריס וסיפרה שבעלה, המרקיז דה סנט מראן, מת בתחנה הראשונה בדרכם הנה ממַרְסֵיי. גברת דה־וילפור סירבה להאמין, אבל העלמה וַלַנְטִין ניחשה הכול לפי המלים הראשונות, אף שאביה ניסה לספר זאת בזהירות, והתעלפה."

"מה הקשר בין מר דה סנט מֶרָאן ובין העלמה וילפור?" שאל מונטה־כריסטו.

"הוא סבה מצד אמה. הוא נסע לפאריס כדי לזרז את חתונתה. עכשיו תידחה החתונה. חבל שהמרקיז דה סנט מראן אינו סבה של העלמה דנגלר."

"אלברט! אלברט!" קראה הגברת דה־מורסף בנימת תוכחה. "מה אתה סח? אדוני הרוזן, אלברט מעריך אותך מאוד. אמור לו שדבריו אינם נאותים!"

היא פסעה כמה צעדים קדימה, אך למראה מבטו של מונטה־כריסטו, החולם ורווי ההתפעלות והחיבה, חזרה על עקבותיה. היא נטלה את זרועו ובידה האחרת נטלה את זרוע בנה, ושילבה אותן זו בזו.

"האם אנחנו ידידים?" שאלה.

"ידידך, גבירתי, אין לי יומרה כזאת. אני עבדך הנאמן."

הרוזנת חשה צביטה מרה בליבה. אחרי שעשתה עשרה צעדים ראה הרוזן שהיא מוחה את עיניה בממחטה.

"יש חילוקי דעות ביניכם?" שאל אלברט בתמיהה.

"להפך," השיב הרוזן, "אמך הכריזה זה עתה, בנוכחותך, על ידידותנו."

הם שבו לטרקלין. וַלַנְטִין ובני הזוג דֶה־וִילְפור יצאו ממנו זה עתה, ומוֹרֶל הסתלק, כמובן, אחריהם.

72

מָרַת דֶה סֶנְט מֶרָאן

מחזה קודר התרחש לפני כן בביתו של מר דה־וילפור.

לאחר שיצאו שתי הגברות לנשף הסתגר מר דה־וילפור, שאשתו לא הצליחה לשכנעו לבוא איתן, בלשכתו. היתה בלשכה ערימת תיקים, אבל זאת היתה אמתלה בלבד. וילפור הסתגר לא כדי לעבוד, אלא כדי להרהר. לאחר שננעלה הדלת פקד על המשרתים לא להפריע לו אלא בעניין דחוף, ישב בכורסתו ושוב העביר במוחו את הדברים שקרו בימים האחרונים. אחר־כך פתח מגירה בשולחנו במפתח סתרים, והוציא ממנה רשימה. בצפנים הידועים רק לו נכתבו בה שמות כל האנשים שנעשו אויביו מסיבות פוליטיות, בגלל עסקי ממון, או בשל אהבות הסתר שלו ובגלל משפטים שניהל נגדם. הוא רעד כשראה מה רב מספרם של השמות שבעבר העלו חיוך על שפתיו.

הוא עיין ברשימות וניענע בראשו לשלילה.

"לא," מילמל, "אף אחד מאויבי לא היה מחכה באורך רוח עד היום כדי למחוץ אותי. אולי הקורסיקאי התוודה לפני כומר, והכומר סיפר את הסיפור למישהו, וכך נודע הדבר למונטה־כריסטו, והוא מנסה לבדוק... אבל מונטה־כריסטו, זָקוֹנֶה ממלטה, שבא לצרפת בפעם הראשונה, למה לו לבדוק פרשה אפלה זו? מה התועלת שיפיק ממנה? מדברי אב־המנזר בּוּסוֹני ולורד וִילְמוֹר, אוהבו ואויבו, דבר אחד ברור: שמעולם לא היה מגע ביני ובינו."

וילפור לא האמין בדברים שאמר לעצמו. הנורא ביותר לא היה הגילוי. הוא היה יכול להכחיש את הסיפור. לא הכתובת "מנא מנא תקל ופרסין" שהופיעה לפתע על הכותל באותיות של דם החרידה אותו, אלא הידיעה, למי שייכת היד שרשמה את המלים האלה.

קול גלגלי כרכרה נשמעו בחצר, ואחר־כך נשמעו צעדי אדם זקן וקול בכי. הוא מיהר לפתוח את דלת הלשכה. בלי להודיע על בואה נכנסה לחדר גברת ישישה, צעיפה על זרועה וכובעה בידה. עיניה כמעט נעלמו בין קמטי פניה בשטף הבכי.

"אדוני," אמרה, "הוי, אדוני, איזה אסון! גם אני אמות כך, הו, כן, ודאי אמות!"

היא צנחה על הכורסה ליד הדלת ובכתה בכי תמרורים. המשרתים עמדו בפתח ולא העזו להתקרב. משרתו הזקן של נוּאַרְטְיֶה בא גם הוא ועמד מאחורי האחרים. וילפור ניגש אל חמותו.

"בשם אלוהים, גבירתי," קרא. "מה קרה? האם אדון דֶה סֶנְט מֶרָאן לא בא איתך?"

"המרקיז דה סנט מראן מת," השיבה המרקיזה הישישה.

וילפור נסוג צעד אחד וספק את כפות ידיו.

"מת!" גימגם "מת. כך, פתאום?"

"לפני שמונה ימים עלינו יחד למרכבה, לאחר ארוחת־הצהריים. מר דה סנט מראן לא חש בטוב כמה ימים, אבל השמחה לראות שוב את וַלַנְטִין היקרה חיזקה את ליבו. במרחק שש פרסאות ממרסיי, לאחר שבלע את הגלולות שלו, תקפה אותו שינה עמוקה, שלא נראתה לי טבעית. ראיתי שפניו מאדימים ושוורידי רקותיו מתנפחים. הלילה ירד, ואני הנחתי לו לישון. לפתע השמיע זעקה, כאדם הסובל בשנתו, וראשו נזרק לאחור. הערתי את משרתו, עצרתי את המרכבה, קראתי אליו, נתתי לו להריח ממלחי ההרחה שלי, אבל לשווא. הוא מת."

וילפור פער את פיו בתדהמה, אחר־כך שאל:

"קראת לרופא?"

"מיד, אבל כבר היה מאוחר מדי."

"האם הוא איבחן את סיבת המוות?"

"כן, אדוני, לדבריו מת המרקיז משבץ לב."

"ומה עשית?"

"ארון דה סֶנְט מֶרָאן היה אומר תמיד שאם ימות רחוק מפאריס הוא מבקש שגופתו תובא לאחוזת הקבר המשפחתית. דאגתי שיטמינוהו בארון מתים מעופרת. הארון בדרך הנה."

"אמא מסכנה! טרדות שכאלה לאחר מהלומה שכזאת! ועוד בגילך!" קרא וילפור.

"אלוהים נתן לי כוח רב, והמרקיז היקר ודאי היה עושה למעני, מה שעשיתי למענו. אחרי שעזבתי אותו שם נדמה לי שדעתי משתבשת. איפה וַלַנְטִין, מר וילפור? אני רוצה לראות את וַלַנְטִין!"

וילפור לא רצה לספר למרקיזה שוולנטין מבלה בנשף. הוא ענה לה שוולנטין יצאה עם אשתו, וכי יודיעו לה מה קרה.

"ומיד, אני מבקשת ממך," אמרה הגברת הזקנה.

וילפור שילב את זרועו בזרועה של גברת דה סנט מראן והוליך אותה לחדריה.

"נוחי, נוחי, אמא," אמר.

לשמע המלה "אמא", מפי הגבר שהזכיר לה את בתה האהובה, שהמשיכה לחיות בוַלַנְטִין, צנחה המרקיזה על ברכיה ליד כורסה, טמנה בה את ראשה ובכתה.

וילפור הפקיד אותה בידי המשרתות, ובָרוּאָה הנבעת חזר אל אדונו. אין דבר שמפחיד אנשים זקנים יותר מהמוות המרפה מהם לרגע כדי לקצור את קצירו אצל אחר. וילפור נסע במרכבה ציבורית אל בית דה־מורסף. פניו היו כל־כך חיוורים כשעמד על המפתן, עד שוַלַנְטִין מיהרה אליו וצעקה:

"מה לך אבא? איזה אסון קרה?"

"סבתך באה זה עתה, ולנטין," אמר וילפור.

"וסבא?" שאלה העלמה ברעד.

מר דה־וילפור לא ענה, והושיט לה את זרועו. היא נתקפה בסחרחורת והתעלפה. מרת דה־וילפור מיהרה לתמוך בה ועזרה לבעלה לגרור אותה אל המרכבה.

"כמה מוזר, מי היה מאמין?" אמרה מרת דה־וילפור.

המשפחה מוכת האסון הסתלקה, אחרי שהטילה צעיף של יגון שחור על הנשף.

ליד המדרגות אמר ברואה לוַלַנְטִין:

"מר נוארטיה רוצה שתיכנסי לחדרו הערב."

"אמור לו שאבוא אחרי שאשהה אצל סבתי," השיבה ולנטין. היא מצאה את הסבתא במיטתה. חיבוקים, השתפכויות־לב, אנחות קטועות ודמעות צורבות. מרת דה־וילפור צפתה בכל אלה שלובת זרוע עם בעלה, אחר־כך לחשה באוזנו:

"ברשותך, אסתלק. מראה פני מגדיל את צערה של חמותך."

מרת דה סנט מראן שמעה את דבריה.

"כן, כן," לחשה באוזנה של וַלַנְטִין. "שתסתלק. את הישארי!"

מרת דהדוילפור יצאה, ואחריה יצא התובע המלכותי. ולנטין נשארה לבדה ליד מיטת סבתה.

לבסוף שקעה מרת דה סנט מראן בתרדמה שנפסקה ביקיצות קצרות. על שולחן קטן, בהישג־ידה, עמדו קנקן מיץ תפוחי זהב וכוס.

ולנטין נכנסה לחדרו של נוארטיה ונשקה לו. דמעות זלגו מעיניה.

הישיש הביט בה.

"כן, כן," אמרה לו ולנטין, "אתה רוצה לומר לי שיש לי סבא אוהב."

למחרת, כשנכנסה ולנטין לחדר סבתה מצאה אותה במיטה. אש קודרת בערה בעיני המרקיזה.

"בשם אלוהים, אמא טובה, האם סבלך התגבר?" קראה ולנטין.

"לא בתי, לא," קראה מרת דה סנט מראן. "רק ציפיתי לך כדי שתזעיקי אלי את אביך."

"את אבי?" שאלה ולנטין המודאגת.

"כן, עלי לשוחח עימו."

ולנטין לא העזה להתנגד. אחרי רגע נכנס וילפור.

"אדוני," אמרה לו מרת דה סנט מראן, כחוששת פן לא יספיק לה הזמן, "כתבת שאתה מתכונן להשיא את הילדה."

"כן, גבירתי, כבר יש הסכם."

"שמו של חתנך פְרַנְץ דֶפִּינֶה?"

"כן, גבירתי."

"האם הוא בנו של הגנרל דֶפִּינֶה, שהיה מלוכני ושנרצח כמה ימים לפני שחזר תופס השלטון מן האי אַלְבָה?"

"כן."

"הוא אינו חושש לשאת נכדה של מהפכן לשעבר?"

"לשמחתנו, אמא, נשכחו המחלוקות הפוליטיות," השיב וילפור. "מר דֶפִּינֶה היה ילד כשנרצח אביו, והוא כמעט אינו מכיר את מר נוּאַרְטְיֶה."

"האם זה שידוך טוב?"

"מכל הבחינות."

ולנטין שתקה.

"ובכן, אדוני," אמרה המרקיזה, "יש למהר. רק זמן מועט נותר לי לחיות."

"לך, סבתא!" צעקה ולנטין.

"לך, אמא!" קרא מר וילפור.

"אני יודעת מה שאני אומרת," אמרה המרקיזה. "יש להזדרז. לוולנטין אין אֵם. לפחות תברך אותה סבתא שלה בחתונתה. אני קרובתה היחידה של רֶנֶה המסכנה, שאתה, אדוני, מיהרת לשכוח אותה."

"גבירתי, היה עלי לתת אֵם לילדה היתומה."

"אם חורגת אינה אם, ולא בכך מדובר. מדובר בוולנטין. נניח למתים."

"הכול ייעשה על פי רצונך, גבירתי," השיב וילפור. "משאלותינו דומות, ומר דֶפִּינֶה חוזר לפאריס."

"אמא טובה," התערבה ולנטין. "אנחנו באבל. האם את רוצה בחתונה בסימן רע כזה?"

"בתי," הפסיקה אותה הזקנה. "גם אני נישאתי זמן קצר אחרי מות אמי. אני אומרת לכם שאני הולכת למות, ולפני מותי אני רוצה לראות את חתני, ולצוות עליו שיעשה את נכדתי למאושרת, ואם לא, אצא מקברי," הוסיפה בהבעת אין־אונים.

"גבירתי," אמר וילפור, "הסירי מליבך את רעיונות־הטירוף. מתים אינם יוצאים מקבריהם."

"הירגעי, אמא, הירגעי," אמרה ולנטין.

"ואני אומרת לך, אדוני, שאתה טועה." אמרה המרקיזה. "הלילה ראיתי עצמי ישנה, כאילו נשמתי מרחפת מעל גופי; עיני נעצמו ואני ראיתי בעיניים עצומות, מן המקום שבו אתה עומד עכשיו, דמות לבנה נכנסת בלי קול, מהפינה שבה הדלת לתא־ההלבשה של מרת דה־וילפור."

וַלַנטִין השמיעה צעקה.

"זאת הקדחת, גבירתי," אמר וילפור.

"אני בטוחה בדברי. ראיתי דמות לבנה וגם שמעתי את נגיעתה בכוסי, זאת הכוס שכאן על השולחן."

"סבתא, זה היה חלום."

"זה לא היה חלום. כששלחתי את ידי אל הפעמון נעלמה הדמות, והחדרנית נכנסה עם נר. רוחות רפאים נראות רק למי שהן רוצות להיראות. זאת היתה הנשמה של בעלי. אם נשמתו של בעלי באה לקרוא לי, מדוע לא תגן נשמתי על נכדתי?"

"גבירתי," אמר וילפור הנרגש. "הניחי לרעיונות הקודרים האלה. את תחיי איתנו ותהיי מאושרת, אהובה ומכובדת, ואנו נשכיח ממך..."

"לעולם לא! לעולם! לעולם!" צעקה המרקיזה. "מתי יחזור מר דֶפִּינֶה?"

"אנו מצפים לו כל רגע."

"יפה, כשיגיע הודיעוני. עלינו למהר, למהר! ואני רוצה שיבוא נוטריון, כדי להבטיח שכל רכושי יעבור לוַלַנְטִין."

"הו! אמא," קראה וַלַנְטִין ונגעה בשפתיה במצחה של סבתה. "את רוצה שאמות? בשם אלוהים, את קודחת! לא נוטריון נחוץ לך אלא רופא!"

"רופא?" אמרה הזקנה במשיכת כתף. "אינני סובלת. אני רק צמאה."

"מה תשתי, סבתא?"

"כמו תמיד, את יודעת, מיץ תפוזים. כוסי על השולחן, תני לי אותה, ולנטין."

ולנטין מזגה את מיץ התפוזים מן הקנקן לכוס, ונטלה אותה כדי להגישה לסבתה. היא רעדה, מפני שהיתה זאת הכוס שלדברי הזקנה נגע בה הצל.

המרגיזה רוקנה את הכוס בלגימה אחת, אחר־כך התהפכה על צידה ואמרה:

"הנוטריון! הנוטריון!"

מר דה־וילפור יצא. ולנטין התיישבה ליד המיטה. גם העלמה המסכנה הייתה זקוקה לרופא. לחייה האדימו כאש ונשימתה קצרה. היא חשבה על הייאוש שיאחז במַקְסִימִילְיָאן כשייוודע לו שמרת דה סנט מראן לא תהיה בעלת בריתו אלא אויבתו. היא רצתה לגלות את סודה לסבתה, ולא היתה מהססת אילו היה שם משפחתו של מַקְסִימִילְיָאן דֶה־מוֹרֶסֶף או שָׁטוֹ־רֶנוֹ. היא הכירה את הבוז שרחשה המקיזה המתנשאת לכל מי שאיננו מגזע של אצילים.

אחרי שעתיים הודיע המשרת על בואו של הנוטריון. אף שאמר זאת בלחש הזדקפה מרת דה סֶנְט מֶרָאן במיטתה.

"הנוטריון?" אמרה. "שייכנס מיד."

הנוטריון נכנס.

"לכי, וַלַנְטִין," אמרה לה מרת דה סנט מֶרָאן. "השאירי אותי ביחידות עם האדון."

העלמה נשקה על מצח סבתה ויצאה. החדרן אמר לה שהרופא מחכה בטרקלין, והיא מיהרה לרדת שם.

רופא המשפחה, מר דַ'אבְרִינִי, חיבב את וַלַנְטִין, הוא נכח בלידתה, והיתה לו בת בגילה.

"קראת לי עלמה יקרה?" אמר הרופא. "אביך ומרת דה־וילפור אינם חולים, ואת זקוקה רק לעצתי, שלא תניחי לדמיונך לסחוף אותך."

וַלַנְטִין הסמיקה. דַ'אבְרִינִי ניחן בחוש אבחנה מפליא. היה זה אחד הרופאים המטפלים בגוף באמצעות הנפש.

"לא, אדוני," אמר ולנטין. "שלחתי לקרוא לך למען סבתי. אתה כבר יודע על האסון שקרה לנו?"

"אינני יודע דבר," ענה דַ'אבְרִינִי.

"סבי מת," אמרה ולנטין וכבשה את בכיה.

"מר דה סנט מֶרָאן?"

"כן, משבץ הלב, וסבתי מאמינה שבעלה, אשר מעולם לא נפרדה ממנו, קורא לך להצטרף אליו. רעיון זה אינו מרפה ממנה. מר דַ'אבְּרִינִי, טפל בסבתי המסכנה!"

"היכן היא?"

"בחדרה, עם נוטריון."

"ממה סובלת סבתך?" שאל הרופא.

"מהתרגשות עצבנית, ומשינה טרופה. הבוקר סיפרה לנו שבשנתה ריחפה נשמתה מעל גופה והתבוננה בו, ושראתה רוח רפאים נכנסת לחדרה ושמעה את קול נגיעת הרוח בכוסה."

"מוזר," אמר הרופא. "לא ידעתי שמרת דה סנט מראן נוטה לחלומות בהקיץ."

"בפעם הראשונה ראיתי אותה במצב כזה, והבוקר גרמה לי פחד, חשבתי שהיא יצאה מדעתה, ואפילו אבי, שאתה מכירו כאדם שקול מאוד, נרעש למראה מצבה."

"אבדוק אותה. מה שאת מספרת נראה לי מוזר."

הנוטריון ירד.

"עלה אליה." אמרה ולנטין לרופא.

"ואת?"

"אינני מעיזה. היא אסרה עלי לקרוא לך. אני עצמי אינני מרגישה בטוב. ארד לגן כדי להתאושש."

הרופא עלה לחדר החולה והעלמה ירדה לגן והלכה במסלול הטיולים האהוב עליה, השביל שהוליך לספסל האבן, ומשם אל השער. לפתע שמעה קול קורא בשמה. היא נעצרה בהפתעה, והקול נשמע שוב. היא הכירה את קולו של מַקְסִימִילְיָאן.

73

הַהַבְטָחָה

בחוש המיוחד לאוהבים ולאמהות ידע מקסימיליאן שמשהו הקשור באהבתו עומד לקרות בבית וילפור, עם שיבתה של גברת דה סֶנְט מֶרָאן ומותו של המרקיז, והוא חיכה לוולנטין ליד שער הערמונים. וַלַנְטִין לא ידעה זאת, ורק במקרה הגיעה אל השער.

"מה מעשיך פה בשעה זו?" קראה.

"יקירתי, באתי להיוודע ולבשר בשורות רעות."

"זה בית האסון," אמרה ולנטין. "דבר, מַקְסִימִילְיָאן!"

"וַלַנְטִין היקרה," אמר מורל. "מתי הם מתכננים להשיאך?"

"אינני רוצה להסתיר ממך דבר, מַקְסִימִילְיָאן," אמרה ולנטין. "סבתי דורשת שמיד עם שובו של מר דפינה ייחתם חוזה הנישואים."

אנחה נפלטה מלבו של הצעיר. "מה נורא לשמוע את האשה האהובה אומרת בשלווה: 'הוצאתך להורג נדחית רק בכמה שעות, ואני לא אביע התנגדות'. אך אם את מחכה רק לשובו של מר דֶפִּינֶה, ייחתם החוזה מחר. מר דֶפִּינֶה הגיע לפאריס הבוקר."

ולנטין השמיעה צווחה.

"לפני כשעה שוחחתי עם הרוזן ממונטה־כריסטו, ושמעתי משק גלגלי כרכרה. מעתה אאמין שיש נבואות לב. לשמע קול הגלגלים אחזה בי חרדה. לחדר נכנסו אלברט דה־מורסף וגבר צעיר, והרוזן קרא: 'הו! הבארון פְרַנְץ דֶפִּינֶה!' כעבור חמש דקות הסתלקתי. בלי לשמוע דבר ממה שנאמר בחדר. והריני לפניך, וַלַנְטִין. החיים והמוות בתשובתך. עני לי, מה בדעתך לעשות?"

ולנטין השפילה את ראשה.

"הקשיבי," אמר מוֹרֶל. "אלוהים יבוא חשבון עם המשלימים עם מר גורלם. בעלי הרצון נלחמים בגוֹרָל ואינם מבזבזים זמן. את מוכנה להיאבק, וַלַנְטִין? אמרי!"

וַלַנְטִין רעדה והביטה במוֹרֶל בבהלה. התנגדות לאביה, לסבתה ולכל משפחתה לא עלתה ברעתה.

"מה אתה סח, מַקְסִימִילְיָאן? לְמה אתה קורא מאבק? הרי זה חילול קודש. הייתכן שאני אַמְרֶה את פי אבי, אלחם נגד משאלתה של סבתי הגוועת? זה בלתי־אפשרי."

מַקְסִימִילְיָאן משך בכתפיו.

"ישמרני האל!" קראה ולנטין. "אני נלחמת בעצמי בשארית כוחי, שותה את כוס הרעל, אבל לגרום צער לאבי? לצער את סבתי ברגעיה האחרונים? לעולם לא!"

״עלמה, הצדק איתך,״ אמר מַקְסִימִילְיָאן.

״עלמה?!״ צעקה וַלַנְטִין. ״אתה רואה אותי ביאושי ומעמיד פנים כאילו אינך מבין!״

״להיפך, אני מבין היטב. אינך רוצה לגרום מבוכה למר דה־וילפור, אינך רוצה לסרב למרקיזה, ומחר תחתמי על החוזה שישעבד אותך לבעלך.״

״האם יכולה אני לעשות אחרת, בשם אלוהים?״

״אל תשאלי אותי, עלמה, קשה לי לדון בעניין הנוגע לי, ואנוכיותי מעוורת את עיני,״ השיב מורל באגרופים קפוצים ובקול המעיד על זעמו הגואה.

״מה היית יועץ לי לעשות, אילו ראית שאני מוכנה לקבל את הצעתך?״

״וַלַנְטִין,״ אמר מורל והסיט אחד מקרשי הגדר הרופפים. ״אני חופשי ויש בידי לפרנס אותך. אני אביא אותך אל אחותי, ושנינו נפליג בספינה לאלג׳יר, לאנגליה או לאמריקה. שם נמתין עד שידידינו יתגברו על התנגדות משפחתך.״

וַלַנְטִין הניעה בראשה.

״זה בלתי אפשרי, מקסימיליאן,״ אמרה.

״את נכנעת לגורל, ולא תנסי לעמוד בפניו?״ אמר מוֹרֶל ופניו קדרו.

״כן, גם אם אמות.״

״ובכן, וַלַנְטִין,״ אמר מַקְסִימִילְיָאן, ״מחר תהיי מובטחת למר פרנץ דֶפִּינֶה, ולא רק בגלל חתימת החוזה אלא גם מרצונך.״

״אתה נועץ סכין בפצעי,״ אמרה ולנטין. ״מה היית אומר אילו עשתה אחותך מה שאתה מציע לי?״

״עלמה,״ אמר מוֹרֶל, ״אני אדם אנוכי, אינני חושב על מה שיעשה מישהו אחר במצבי. באהבתך תלויים כל סיכויי אושרי. מיום שאמרת לי שאת אוהבת אותי תליתי בך את עתידי. אלה היו חיי. עכשיו מוחי ריק ממחשבות.״

״מה בדעתך לעשות?״

״להיפרד ממך, עלמה. אני מאחל לך חיי שלווה ואושר, שלא יהיה בהם מקום לזכרי. שלום, ולנטין!״ ומוֹרֶל השתחווה.

״לאן אתה הולך?״ צעקה ולנטין, פשטה את ידה מבעד לשער ואחזה בבגדו.

״אני מסתלק, כדי לא להסעיר את משפחתך וכדי להיות לדוגמה לאנשים הגונים.״

״לאן?״

הצעיר חייך בעצב.

״האם נשתנתה החלטתך וַלַנְטִין?״

״היא אינה יכולה להשתנות.״

״ובכן, שלום, ולנטין!״

וַלַנְטִין טילטלה את השער בכוח וכשראתה שמורל מתרחק פשטה את ידיה מבעד לשבכה והתחננה:

״אני רוצה לדעת! לאן אתה הולך?״

"אל תדאגי," אמר מַקְסִימִילְיָאן ונעצר במרחק שלושה צעדים מן השער. "לא אאשים את הזולת בגורלי, לא אתגרה בפְרַנְץ כדי שיזמין אותי לדו קרב. אין בזה הגיון. במה אשם פרנץ? הבוקר ראה אותי בפעם הראשונה, וכבר שכח מי אני. כשהחליטו משפחותיכם שעליכם להשתדך זה לזה הוא לא ידע על קיומי. לא אאשים אותו."

"את מי תאשים? אותי?"

"ישמרני האל. האשה שאני אוהב קדושה. בי האשם, לא כן?"

"מַקְסִימִילְיָאן," אמרה וַלַנְטִין, "גש הנה, זה רצוני!"

מַקְסִימִילְיָאן ניגש אל השער.

"שמעי, יקירתי," אמר. "לאנשים ממעמדי אין סיבה להסמיק בפני זרים, הורים או אלוהים. הם אינם משחקים גיבורי רומן שטופי צער. אין להם צורך בהצהרות, מחאות ושבועות. הינחתי את חיי על כף המאזניים שלך. בלעדיך אני בודד, קיומי אינו נחוץ לאיש עלי אדמות. הנה מה שאעשה. אחכה עד לדקה לפני נישואיך, מפני שאינני רוצה לאבד אפילו צל של סיכוי. אולי מר דֶפִּינֶה ימות, אולי יכה הברק את מזבח הכנסיה כשתתקרבו אליו. לנידון למוות הכול נראה אפשרי, גם נס. אחכה עד הרגע האחרון, ורק כשיהיה אסוני לוודאות, ללא תקנה, אכתוב מכתב לגיסי ומכתב למפקח המשטרה, ארצוץ את מוחי בקצה חורשה, בתעלת דרכים או על שפת נהר."

וַלַנְטִין הרפתה מהשער, שמטה את זרועותיה לצדדים ודמעות גדולות נשרו על לחייה. "רחמים, רחמים!" אמרה. "אתה לא תשים קץ לחייך!"

"איזו חשיבות יש לחיי בעיניך? את תמלאי את חובתך, ומצפונך יישאר נקי."

ולנטין צנחה על ברכיה. "מַקְסִימִילְיָאן," קראה, "ידידי, אחי, אני מבקשת ממך לחיות, כמוני, עם הכאב."

"שלום וַלַנְטִין!" אמר מקסימיליאן.

"אלוהים!" צעקה וַלַנְטִין ונשאה את ידיה למרום. "אתה רואה שעשיתי הכול כדי להישאר נערה צייתנית; התחננתי, והוא לא נענה לתחנוני ולבכיי. אינני רוצה למות מחרטה. אני מעדיפה למות מבושה. מַקְסִימִילְיָאן, לא אנשא לאיש מלבדך. באיזו שעה? באיזה רגע? האם תיכף ומיד? דבר! אני מוכנה."

מורל, שכבר התרחק, חזר אל השער, החוויר משמחה ובלב עולה על גדותיו הושיט את ידיו מבעד לסורגי השער.

"ולנטין יקירתי," אמר. "לא כך רציתי שתדברי אלי. אם את אוהבת אותי כמו שאני אוהב אותך, מדוע אהיה חייב את אושרי לאלימות? האם מתוך רחמים את כופה עלי לחיות?"

"מי אוהב אותי בעולם?" קראה ולנטין, "רק הוא. מי ניחם אותי בצערי? הוא. במי תליתי את כל תקוותי? בו, רק בו. אתה צודק, מַקְסִימִילְיָאן, אעזוב את בית אבא. כפויית טובה שכמוני! גם את סבי הטוב אעזוב!"

"לא," השיב מַקְסִימִילְיָאן, "לא תעזבי את מר נוּאַרְטְיֶה. לפני שנברח תגלי לו הכול, תשיגי את הסכמתו ואחרי נישואינו ניקח אותו אלינו: במקום נכדה אחת יהיו לו שני נכדים.

אני אלמד את שפתכם. אני נשבע לך, במקום היאוש שציפה לנו, יהיה לך רק אושר."

"ראה, מַקְסִימִילְיָאן, מה רבה השפעתך עלי. אתה גורם לי להאמין בבלתי אפשרי. אבי יקלל אותי. אני מכירה אותו, הוא לא יסלח לי לעולם. אם יעלה בידי לדחות את הנישואים, האם תחכה לי?"

"כן, אני נשבע לך, כשם שאת תישבעי לי שנישואים נתעבים אלה לא יתממשו. גם אם יגררו אותך לפני שופט או כומר, תאמרי: 'לא'."

"אני נשבעת, מַקְסִימִילְיָאן, בכל היקר לי, באִמִי!"

"נחכה," אמר מוֹרֶל.

"כן, נחכה," אמרה וַלַנְטִין ונשמה לרווחה. "דברים רבים עשויים להתרחש."

"אני מפקיד את חיי בידיך, ולנטין," אמר מורל. "מה שתעשי טוב בעיני, אבל אם אביך ומרת דה סֶנְט מֶרָאן ידרשו שמר פרנץ דֶפִּינֶה יִקָרֵא לחתום על החוזה..."

"אקיים את הבטחתי ואברח איתך. אבל מעתה לא נעמיד בנסיון את אלוהים. לא נתראה. רק בנס לא נתפסנו עד עתה. אם יתגלו פגישותינו, אבדה תקוותנו."

"ואיך אדע מה קורה?"

"מהנוטריון מר דֶשָם."

"אני מכיר אותו."

"ואני גם אכתוב לך, האמן לי, מַקְסִימִילְיָאן, נישואים אלה מאוסים בעיני כמו שהם מאוסים בעיניך."

הנערה הניחה את שפתיה על סורגי השער, ושפתיו של מורל נצמדו לסורג מן העבר האחר.

"להתראות," אמרה ולנטין. "להתראות!"

מוֹרֶל הקשיב לרחש האחרון של מגע שמלתה בשרכים ושל חריקת החול בשבילים תחת צעדיה. אחר־כך חזר לביתו. כל אותו ערב וכל יום המחרת חיכה ולא קיבל ידיעה. רק ביום השלישי, בשעה עשר בבוקר, כשהתכונן ללכת לביתו של מר דֶשָם, קיבל איגרת בדואר, בכתב־ידה של וַלַנְטִין:

"הבכי והתחנונים לא הועילו. אתמול ביליתי שעתיים בכנסיית סֶנְט פיליפ רוּ רול, התפללתי לאל מעומק ליבי, ולשווא. אלוהים ובני־האדם אדישים. חתימת החוזה נקבעה לערב זה, בשעה תשע.

"מלתי מלת כבוד. רק שפה אחת בלבבי, מקסימיליאן; והוא נתון לך. הערב ברבע לפני תשע ניפגש ליד השער.

"אשתך,

"ולנטין דה־וליפור.

"נ.ב. מצבה של סבתי הולך ורע. אתמול נהפכה הקדחת לדימדום והיום היה הדימדום לכמעט טרוף. האם תאהבני עד כדי להשכיח מליבי שעזבתי אותה במצב כזה?

"נדמה לי שהם מסתירים מפני סבא נוּאַרְטְיֶה שהחוזה אמור להחתם הערב."

מוֹרֶל לא הסתפק במכתב והלך אל הנוטריון, שאישר כי חתימת החוזה נועדה לשעה תשע בערב. אחר־כך הלך לביתו של מונטה־כריסטו. פרנץ כבר בישר לרוזן את הבשורה, ומרת דה־וילפור כתבה לו וביקשה ממנו סליחה על שאין הוא מוזמן. בגלל מותו של המרקיז דה סנט מֶרָאן ומצבה של אלמנתו, יהיה זה כינוס עצוב, ואין היא רוצה להעציב את הרוזן. היא מאחלת לו כל טוב.

הרוזן הרגיש בסערת רוחו של מורל, והראה לו חיבה יותר מתמיד. פעם או פעמיים כמעט גילה מורל את סודו, אך נזכר בהבטחתו לוולנטין ושתק.

מורל החביא שני סולמות, בתוך האספסת, והכין כרכרה קלה בלי משרת ורַכָּב ובלי אורות פנסים. אחרי הבריחה, בעיקול הרחוב הראשון, ידליק את פנסי הכרכרה, כדי לא לעורר את חשדם של השוטרים. הוא הירהר ברגע שבו יקלוט בזרועותיו את ולנטין שתקפוץ מהחומה, הוא, שעד עתה רק לחץ את ידה ונישק את קצה אצבעה.

אחרי הצהריים, לקראת השעה הגורלית, הסתגר מורל בביתו, ניסה לקרוא אך מבטו גלש על הדפים והוא לא הבין מה כתוב בהם. הוא סגר את הספר ושרטט שוב את תוכנית הבריחה.

לבסוף הגיעה השעה. הוא יצא מביתו. פעמון הכנסיה השמיע שמונה צלצולים כשנכנס לחלקת האספסת. את הסוס והכרכה החביא בחורבה שבה היה רגיל להסתתר. היה חושך ועלי העצים נהפכו לגושים עבים, שחורים ואטומים. כשהגיע השעה ניגש אל השער בלב דופק. איש לא היה שם.

הפעמון צלצל שמונה וחצי.

מורל התהלך הנה והנה והיה ניגש אל השער בהפסקות שהלכו ונתקצרו, ומפעם לפעם הצמיד את עינו לסדקים. הגן הלך והשחיר, אבל שמלה לבנה לא נראתה באפלה ורחש צעדים לא נשמע בדומיה. הבית שנראה מבעד למעבה העלים היה קודר, ולא נראה כל סימן לאירוע חגיגי, כמו חתימת חוזה נישואים.

מורל הביט בשעונו. השעה היתה תשע וחצי. כל שניה צנחה על ליבו כפטיש עופרת. לכל רחש־עלים, לכל משב רוח זקף את אוזניו. זיעה ניגרה ממצחו. הוא הצמיד את הסולם אל החומה והניח את כף רגלו על השלב הראשון, כדי לא לאבד זמן. שעון הכנסיה צילצל עשר.

לא ייתכן שחתימת החוזה נמשכת זמן רב כל־כך, אמר מקסימיליאן בליבו. ודאי קרה משהו. אולי התעלפה ולנטין אחר חתימת החוזה. אולי עוכבה בבריחתה? ואולי עזבו אותה כוחותיה תוך כדי בריחה והיא צנחה מתעלפת באחד השבילים?

השד שלחש לו רעיון זה לא הרפה ממנו, והספק נהפך לוודאות. הוא ניסה לחדור במבטו מבעד לאפלה ודימה להבחין במשהו על השביל. הוא קרא בקול, ודימה לשמוע גניחה מקוטעת. הפעמון צילצל. עוד חצי־שעה עברה. מקסימיליאן דילג מעל החומה ונכנס לגן של בית וילפור. הוא ראה שהבית חשוך, ורק אור תועה אחד מתרוצץ בחלונות הקומה הראשונה, בחדריה של מרת דה סנט מֶרָאן. אור אחר, קבוע, נראה מאחורי וילונות אדומים, בחדר השינה של מרת דה־וילפור.

מורל ידע של מי החדרים. כדי לעקוב בדמיונו אחרי ולנטין בכל שעה משעות היום

שירטט לעצמו פעמים רבות את תוכנית הבית, וכך הכירו אף שלא ראהו. השקט והאפלה הפחידו אותו עוד יותר מהיעדרה של ולנטין. ליבו ניבא לו אסון. הוא התקדם עד קצה החורש, וכבר עמד לחצות את הגינה החשופה לעין כשנשאה הרוח לאוזניו קול מרחוק. הוא נסוג אל בין העצים ונחבא. הירח הגיח מן הענן, וליד דלת הכניסה ראה מורל את וילפור עם אדם לבוש שחורים. שניהם התקדמו לכיוון החורש. לובש השחורים היה הרופא דַ'אבְרִינִי. מורל שמע את צעדי רגליהם של שני האנשים שהתקרבו לחורש.

"רופא יקר," אמר התובע המלכותי. "איזה מוות נורא! כמכת ברק! אל תנסה לנחם אותי. הפצע עדיין טרי ועמוק מדי! מתה! מתה!"

הזיעה קפאה על מצחו של מורל ושיניו נקשו. מי מת?

"אדון וילפור היקר," אמר הרופא בקול שהכפיל את אימתו של הצעיר. "לא הבאתי אותך לכאן כדי לנחם אותך, להיפך."

"מה אתה רוצה לומר?" שאל התובע המלכותי בחרדה.

"אני רוצה לומר שמאחורי האסון הזה מצפה לך אסון עוד יותר גדול."

"אל אלוהים!" קרא וילפור. "מה עוד?"

"עלי לגלות לך סוד נורא," השיב הרופא, "הבה נשב."

וילפור צנח על ספסל, והרופא עמד לפניו והשעין יד אחת על כתפו. מורל, קפוא מפחד, תמך את ראשו בידו וכבש את דפיקות ליבו בידו האחרת. המלים שאמר וילפור: "מתה, מתה!" הדהדו באוזניו.

"דבר, דוקטור, אני מקשיב," אמר וילפור. "הכה, אני מוכן לכול."

"גברת דה סנט מראן היתה זקנה, ללא ספק, אבל בריאותה היתה מצויינת."

מורל נשם לרווחה.

"הצער הרג אותה," אמר וילפור. "כן, הצער, דוקטור! ארבעים שנה חיתה עם המרקיז!"

"לא הצער הרג אותה, וילפור היקר," השיב הרופא. "לעיתים רחוקות מתים אנשים מצער, ולא ביום אחד."

וילפור נשא את ראשו ונתן ברופא מבט של אדם אובד עצות.

"היית לידה בגסיסתה," אמר דַ'אבְרִינִי.

"ודאי," השיב התובע המלכותי, "הרי לחשת לי שלא אתרחק."

"הבחנת בסימני המחלה שתקפה אותה?"

"שלושה התקפים רצופים, בהפסקות של כמה רקות. חשבתי שזה התקף עצבים, אבל ראיתי שהיא מזדקפת במיטתה ואבריה וצווארה מתקשחים. מהבעת פניך הבנתי שהמצב חמור. לאחר ההתקף השלישי חדלה לחיות. אני שיערתי שזה התקף טטנוס, ואתה אישרת את אבחנתי," אמר וילפור.

"כן, באוזני האחרים," אמר הרופא. "אבל עכשיו אנו לבדנו."

"מה אתה עומד לספר לי?"

"סימני הטטנוס זהים לסימני ההרעלה בחומרים צמחיים."

וילפור קם וצנח שוב על הספסל. "בשם אלוהים, דוקטור," אמר.

"אני יודע מה אני אומר ולמי אני אומר," ענה הרופא.

"אתה מדבר אל השופט או אל הידיד?" שאל וילפור.

"לפי שעה רק אל הידיד. שלושת רבעי שעה עקבתי אחרי גסיסתה, ואני יודע לא רק שמתה מהרעלה, גם מהו הרעל. כל הסימנים מאשרים: נימנום, התקפי עצבים, ריגוש, רפיון. מרת רה סנט מראן בלעה מנה מרוכזת מדי של ברוצין או סטריכנין."

וילפור תפס בידו של הרופא.

"לא ייתכן!" קרא. "אני חולם, חי אלוהים! כמה נורא לשמוע מפיך דברים שכאלה. אני מתחנן לפניך, דוקטור, אמור לי כי ייתכן שטעית!"

"כמובן, אני מסוגל לטעות, אבל לא במקרה הזה."

"דוקטור, רחם עלי, דברים מוזרים קורים לי!"

"האם מישהו אחר בדק את גברת דה סנט מראן?" שאל הרופא.

"לא."

"האם מישהו לקח מבית־המרקחת תרופה לפי מירשם שלא אני כתבתי?"

"לא ולא."

"האם יש למרת דה סנט מראן אוייבים?"

"אינני מכיר אותם," השיב וילפור.

"מי היה עשוי להיות מעוניין במותה?"

"לא! לא! בתי היא היורשת היחידה שלה. רק ולנטין. אילו עלתה מחשבה כזאת במוחי, אפילו לרגע, הייתי דוקר את חזי בפגיון."

"ידידי היקר," אמר מר ד'אבריני. "אינני מאשים איש. אני מדבר רק על תאונה, על משגה. חקור."

"את מי? כיצד?"

"אולי ברואה הזקן טעה ונתן למרת רה סנט מראן את השיקוי שנרקח למר נוארטיה?"

"לאבי? כיצד עשוי שיקוי שהוכן למר נוארטיה להרעיל את מרת דה סנט מראן?"

"יש רעלים שהם תרופות למחלות מסויימות. בשלושת החודשים האחרונים רשמתי למר נוארטיה בְּרוּצִין, כדי לנסות להחזיר לו את כושר התנועה והדיבור. שש מאיות גרם אינן משפיעות על משותק שהסתגל לרעל במנות קצובות. כמות כזאת עלולה לחסל כל אדם אחר."

"אין כל קשר בין חדריו של מר נוארטיה לאלה של גברת דה סנט מראן, וברואה מעולם לא נכנס לחדרה של חמותי."

"קרא לרופא אחר," אמר ד'אבריני. "הוא יאשר את אבחנתי."

"בשם אלוהים! מה זה עולה בדעתך, ד'אבריני," השיב וילפור המבוהל. "אדם שלישי בפרשה מחייב חקירה משפטית. חקירה בביתי? זה לא מתקבל על הדעת! איך אחדיר לביתי את השערוריה בעקבות האבל? היא תהרוג את אשתי ובתי, ואני, דוקטור, מה יהיה עלי?

לאיש בעל המעמד כשלי, כעשרים וחמש שנה תובע מלכותי, יש אויבים לא מעטים. הסיפור שיופץ ברבים ישמח את אויבי ויביא עלי חרפה. דוקטור, אילו הייתי כומר, לא הייתי מעז לדבר כך, אבל אתה מכיר את רוע לבם של בני־האדם! דוקטור, אמור שאין יסוד לחשדותיך!"

"וילפור היקר," אמר הרו־־י בהתרגשות. "גברת דה סנט מראן מתה. חובתי הראשונה נתונה לאנשים החיים. נקבור בליבנו את הסוד הנורא, אבל אתה חקור, חקור היטב, מפני שאולי אין זה הקורבן האחרון. וכשתגלה את האשם, התנהג כשופט!"

"תודה, תודה, רוקטור," השיב וילפור. "מעולם לא היה לי ידיד כמוך."

וכחושש שמא יתחרט ד'אבריני קם וילפור ממקומו ונכנס עם הרופא הביתה.

מורל יצא מסבך העצים. אלוהים ישמרני מתרמית נוראה זו, אמר בליבו. ולנטין ולנטין, אהובתי האומללה! איך היא תעמוד בסבל הזה? הוא התבונן בחלון בעל הווילונות האדומים ובשלושת החלונות בעלי הווילונות הלבנים. בחלון בעל הווילונות האדומים כבה האור. אחד החלונות בעלי הווילונות הלבנים נפתח. נר האיר מתוך החדר וצל נשען על אדן החלון. מורל דימה לשמוע קול בכי. בלהט אהבתו דימה בליבו שוולנטין קוראת לו, אף שוודאי לא יכלה לראותו, ובדחף נעורים זינק ממחבואו. בשתי פסיעות רחבות חצה ערוגה רחבה, שנראתה כאגם לבן לאור הירח, והגיע לארגזים שעצי הדר נטסיים צמחו בהם לפני הבית. במהירות טיפס במדרגות ודחף את הדלת, שנפתחה בלי התנגדות. ולנטין לא הבחינה בו. עיניה היו נשואות השמימה אל ענן כסף שנראה לה כנשמתה של סבתה.

מורל מצא את המדרגות הפנימיות. השטיחים החרישו את קול צעדיו, אבל אילו היה מר וילפור מגיח לקראתו היה ניגש אליו, מתוודה על אהבתו ומתחנן לפניו לאשר אותה. הוא כמעט יצא מדעתו; למזלו לא ראה אותו איש.

הוא ידע לאן ללכת, וכשהגיע לקומה השניה כיוון את צעדיו לפי קול הבכי, והגיע לדלת פתוחה למחצה. הוא נכנס.

תחת סדין לבן הסתמנה צורת גופתה של המתה, ולידו כרעה ולנטין על ברכיה בבכי, ראשה כבוש בין ידיה, והתפללה בקול. המלים התמלטו מפיה ללא הגיון, מכוח הכאב שצבט את ליבה.

ולנטין לא הביעה תמהון למראה מקסימיליאן. הצער העמוק אינו משאיר מקום לריגושים אחרים. היא הושיטה לו יד כמתנצלת על שלא באה למקום המיועד בשעה היעודה והצביעה על הגופה. שניהם שתקו. המוות עמד בפינת החדר ואצבעו על שפתיו.

לבסוף שברה ולנטין את השתיקה.

"אהובי," אמרה, "איך הגעת לכאן?"

"ולנטין," אמר מורל בקול רועד ובידיים שלובות, "חכיתי לך משעה שמונה וחצי בערב. דאגתי לך. עברתי את הגדר וחדרתי לגן, ואז שמעתי קולות שריברו על האסון."

"קולות של מי?" שאלה ולנטין.

מורל נרעד. השיחה בין הרופא למר דה־וילפור עלתה בזכרונו, והוא אמר: "קולות של משרתים."

"אבל ביקורך כאן יביא עלינו אסון, אהובי," אמרה ולנטין ללא כעס.
"סלחי לי," השיב מורל, "אני אסתלק."
"לא," אמרה ולנטין. "זה מסוכן. הישאר כאן, זאת הגנתך." והיא הצביעה על הגוויה.
"מה קרה למר דפינה?" שאל מורל.
"מר דפינה בא כדי לחתום על החוזה, ואז יצאה נשמתה של סבתא."
"הו!" קרא מורל בשמחה אנוכית.
"וכמו להגביר את צערי," הוסיפה ולנטין, "ציוותה סבתא לפני מותה להקדים את מועד החתונה. היא האמינה שבכך היא עושה לי טובה."
"הקשיבי," קרא מורל.
נשמע קול דלת נפתחת וצעדים חרקו על רצפת העץ במסדרון ועל המדרגות.
"אבי יוצא מחדרו," אמרה ולנטין.
"ומלווה את הרופא אל היציאה," הוסיף מורל.
"מניין לך שזה הרופא?" תמהה ולנטין.
"כך אני משער," השיב מורל.
הדלת הפונה לרחוב נסגרה, אחר־כך סגר מר דה־וילפור את הדלת הפונה לגן ועלה במדרגות. בחדר המבוא נעצר לרגע כמהסס אם להיכנס לחדרה של המתה. מורל הסתתר מאחורי הדלת וּולנטין קפאה על מקומה, אבל מר דה־וילפור שב לחדרו.
"אינך יכול לצאת לא מדלת הכניסה הראשית ולא מהכניסה האחורית," אמרה ולנטין. "יש רק דרך אחת, דירתו של סבא. בוא!"
"לאן?" שאל מקסימיליאן.
"אל סבי. הוא ידידי היחיד. בוא."
ולנטין חצתה את הפרוזדור וירדה במדרגות. מורל הלך אחריה על בהונות רגליו. לפני הדירה של נוארטיה עמד המשרת הישיש.
"בָּרוּאָה," אמרה לו ולנטין, "נעל את הדלת ואל תיתן לאיש להיכנס."
נוארטיה ישב בכורסתו והקשיב לקולות. הוא נעץ מבט סקרני בדלת, ראה את ולנטין ועיניו אורו.
"אבי היקר," אמרה ולנטין. "אתה יודע שסבתא מתה, ולא נשאר לי בעולם אוהב מלבדך."
הבעת חיבה אין קץ נראתה בעיני הישיש.
"רק לך עלי לספר על מכאובי ותקוותי."
המשותק עצם את עיניו.
ולנטין אחזה בידו של מורל.
"התבונן היטב באדון הזה," אמרה לסבה.
הישיש נעץ במורל מבט תמה.
"זה מר מקסימיליאן מורל, בנו של הסוחר ממַּרְסֵיי, שבוודאי שמעת עליו."
נוארטיה עצם את עיניו.

"הוא בן שלושים, סגן בחיל הפרשים של סְפָּהִי וקצין ליגיון הכבוד."

הזקן אותת שהוא זוכר.

"סבא טוב שלי," אמרה ולנטין וכרעה על ברכיה. "אני אוהבת אותו ורק לו אהיה לאשה! אם יכפו עלי נישואים לאחר, אמות מצער או אטרוף את נפשי בכפי."

עיני הישיש הביעו את סערת רוחו.

"אתה מחבב את מקסימיליאן מורל, סבא?" שאלה העלמה.

"כן," אותת הישיש.

"האם תוכל להגן עלינו?"

נוארטיה תלה מבט נבון במורל. זה הבין ואמר:

"עלמה, את מסכימה שאשוחח רגע ביחידות עם מר נוארטיה?"

"כן, כן," אישרו עיני הישיש.

"ואיך הוא יבין אותך, סבא?"

"כן, איך?" שאל מבטו של הישיש.

"לעיתים קרובות שוחחנו עליך," נזכרה ולנטין. "הוא יודע איך אני משוחחת איתך."

היא יצאה מן החדר, ומורל לקח מילון, עט ונייר, הניח אותם על השולחן ואמר: הרשה נא לי, אדוני, לספר לך מי אני, עד כמה אוהב אני את ולנטין ומה הן התוכניות שלנו."

הוא סיפר לזקן כיצד הכיר את ולנטין והתאהב בה, סיפר לו על משפחתו ועל רכושו, אחר־כך אמר:

"סיפרתי לך על אהבתי ותקוותי. האם לספר לך גם על תוכניותי לעתיד?"

"כן" אישרו עיני הישיש.

"הינה מה שהחלטתנו."

והוא סיפר על תוכנית הבריחה.

"לא," מיצמץ נוארטיה.

"לא?" שאל מורל, "לא כך עלי לפעול?"

"לא."

"אם לא, יש דרך אחרת," אמר מורל.

"איזו?" שאל מבטו של הישיש.

"אלך אל מר פְרַנְץ דֶפִּינֶה ואכריח אותו, בהתנהגותי, לפעול כאיש־כבוד."

מבטו של הישיש המשיך לשאול.

"אתה שואל, איך?"

הזקן עצם את עיניו.

"אספר לו על קשרי עם העלמה ולנטין. אם יוותר עליה מובטחות לו ידידותי ומסירותי מעתה ועד עולם. אם יסרב, מתוך גאווה מגוחכת או בגלל הכסף, אומר לו שהוא כופה את עצמו עליה, שהיא אוהבת רק אותי ואינה יכולה לאהוב אחר, ואלחם עמו בדו־קרב. אתן לו

את כל היתרונות. אם אני אהרוג אותו, הוא לא ישא את ולנטין לאשה. אם הוא יהרוג אותי, ודאי לא תינשא לו ולנטין."

נוארטיה סקר בהנאה את פני הצעיר, אבל כששיים את דבריו מיצמץ בעיניו פעמים מספר.

"לא?" קרא מורל. "אתה מתנגד גם לתוכנית זו?"

"אני מתנגד," אותת הישיש.

"ומה נעשה, אדוני?" שאל מורל. "לפני מותה הביעה גברת דה סנט מראן את משאלתה האחרונה, שנישואי נכדתה לא יידחו לזמן רב."

נוארטיה לא הגיב.

"אני מבין," אמר מורל, "עלי לחכות."

"כן."

"וממי תבוא לנו הישועה? מן השמים?"

עיני נוארטיה חייכו. חוסר האמונה היה טבוע במהפכן הישיש.

"מהמזל?"

"לא."

"ממך?"

"כן."

"סלח לי שאני חוזר על השאלה, אבל חיי תלויים בתשובתך. האם הצלתנו תבוא מידך?"

"כן."

"אתה בטוח?"

"כן."

"תודה, אדוני, מאה פעמים תודה! אך כיצד תוכל להתנגד לנישואים אלה?"

חיוך מוזר בעיני המשותק האיר את פניו.

"והחוזה?" שאל הצעיר.

אותו חיוך.

"אתה רוצה לומר שהחוזה לא ייחתם?"

"כן," אותת נוארטיה.

מורל היסס. הבטחתו של הזקן חסר־האונים נראתה לו תמוהה. אולי יצא מדעתו? נראה שנוארטיה הבין את היסוסו; הוא נעץ בו מבט נוקב.

"אדוני," אמר מורל, "אתה רוצה שאבטיח לך שוב שלא אעשה דבר?"

הישיש המשיך לנעוץ בו אותו מבט, כרומז שהבטחה אינה מספקת, והעביר את מבטו מפניו לידו.

"אתה רוצה שאשבע, אדוני?" שאל מקסימיליאן.

"כן," השיב מבטו של המשותק. "זה רצוני."

מורל פשט את ידו וקרא:

"אני נשבע לחכות עד שאתה תפעל."

"טוב," הביעו עיני הישיש.

"ועכשיו, אדוני," שאל מורל, "האם אתה רוצה שאסתלק?"

"כן."

"בלי להתראות עם העלמה ולנטין?"

"כן."

"הרשה נא לי לנשק לך, כבן, כמו שעשתה נכדתך."

בהבעת עיניו של נוארטיה לא היה אפשר לטעות.

מורל נגע בשפתיו במצחו של הישיש, שקודם נגעו בו שפתי הנערה.

ליד הדלת עמד המשרת הישיש. הוא הוליך את מורל דרך מסדרון אפל ומתפתל לדלת קטנה היוצאת אל הגן. מורל הגיע אל החומה, ירד בסולם לחלקת האספסת ונכנס לכרכרה, תשוש מהתרגשות אך בלב משוחרר ממועקה.

סמוך לחצות שב לביתו, נפל על מיטתו ושקע בתרדמה עמוקה כמו שיכור.

74

אֲחֻזַּת הַקֶּבֶר שֶׁל מִשְׁפַּחַת וִילְפוֹר

אחרי יומיים, סמוך לשעה עשר בבוקר, התאסף קהל רב ליד בית וילפור. שיירה של כרכרות־אבל וכרכרות פרטיות התנהלה לאורך הרחוב, ובתוכה עגלת מתים צבועה שחור, שנשאה את גוויית מר דֶה סֶנְט מֶרָאן. רבים היו המלווים. המרקיז היה אחד מבעלי השררה הנאמנים למלך לואי השמונה עשר ושַארל העשירי, ידידים רבים היו לו ולאלה נוספו אנשים שהיו להם קשרים חברתיים עם וילפור. המשפחה קיבלה רשיון לקיים שתי לוויות בבת אחת. מעגלת המתים הועבר ארונו של המרקיז למרכבת־האבל, שהובילה את שתי הגוויות לבית־הקברות פֶּר־לשז, לחלקת הקבר המשפחתית, שבה עמד קברה של רנה וילפור. לאחר עשר שנות פרידה הצטרפו אליה אביה ואמה.

פאריס, שטקסי קבורה מרגשים אותה תמיד, צפתה בדומיה של כבוד בלוויה המרהיבה עין. באחת המרכבות שבשיירה ישבו בּוֹשָׁם, אלברט מורסף ושָטוֹ־רֶנוֹ.

"פגשתי את גברת דה סנט מֶרָאן השנה במַרְסֵיי," אמר שָטוֹ־רנו. "נראה לי שהיא תחיה מאה שנה, כל־כך בריאה, חזקה ופעילה היתה! בת כמה הלכה לעולמה?"

"בת תשעים ושש," השיב אלברט, "אבל לא הזיקנה החלישה אותה אלא הצער על מות המרקיז."

"ומה היתה סיבת מותה?" שאל בּוֹשָׁם.

"כנראה שטף דם במוח או שבץ לב."

"שבץ לב?" אמר בּוֹשָׁם. "ראיתי את גברת דה סֶנְט מֶרָאן פעם או פעמיים. היא היתה נמוכה ורזה. רק לעיתים רחוקות תוקף השבץ אנשים בעלי מבנה־גוף כָּזה."

"יהיו אשר יהיו המחלה והרופא שאשמים במותה," התערב אלברט, "מר וילפור ובתו – יותר נכון ידידנו פרנץ – יקבלו ירושה גדולה, כשמונים אלף פרנק בשנה."

"והירושה תגדל פי־שניים כשימות המהפכן הזקן מר נוּאַרְטְיֶה," אמר בושם.

"הוא כרת ברית עם המוות. אולי הוא יקבור את יורשיו. הלא זה האיש שאמר לנפוליאון: 'האימפריה שלך דומה לקנה רך שצמח יותר מדי מהר. חזור אל הרפובליקה, נשוב לשדות הקרב עם חוקה חדשה, ואני מבטיח לך חמש מאות אלף מגוייסים שיהיו נאמנים לך, ונצחונות חדשים כמו אלה של מַרֶנְגוֹ ואוֹסְטֶרְלִיץ'."

"איך יחיה פרנץ עם סבא שאינו מסוגל להיפרד מנכדתו? איפה פרנץ?"

"בכרכרה הראשונה, עם מר וילפור, כבן המשפחה."

השיחות בכל המרכבות היו דומות. כולם השתוממו על שתי המיתות שבאו בזו אחר זו,

אבל איש לא חשד שהיו אלה מיתות לא טבעיות. מוֹרל הגיע לבית־הקברות לבדו, בכרכרה קלה. שטוֹ־רנו ראה אותו הולך דומם בשביל צר, בבית־הקברות.

"מה מעשיך כאן?" שאל ושילב את זרועו בזרועו. "אתה מכיר את מר דה־וילפור? מדוע לא פגשתיך מעולם בטרקלין שלו?"

"אינני מכיר את מר דה־וילפור, אבל הכרתי את גברת דה סנט מראן."

"מר מורל," אמר אלברט, "הרשה לי להציג לפניך את מר פרנץ דֶפִּינֶה, חברי למסע באיטליה. פרנץ היקר, לפניך מַקְסִימִילְיָאן מורל, ידיד שקניתי בהיעדרך."

מורל היסס רגע, אבל נזכר בשבועתו לנוארטיה. הוא כבש את רוחו ובירך את פרנץ בשלום.

"העלמה וילפור עצובה?" שאל דֶבְּרֶה את פרנץ.

"עצובה מאוד," השיב פרנץ. "הבוקר כמעט לא הכרתיה."

מלים אלה שברו את לבו של מורל. האדם הזה ראה את וַלַנְטִין הבוקר ודיבר עימה. הוא תפס בזרועו של שָטוֹ־רֶנוֹ וגרר אותו אל הקבר ששני הארונות הונחו בו.

"משכן נהדר," אמר בוֹשָם ותלה את עיניו בקבר. "גם תורך יגיע לגור בו, דֶפִּינֶה היקר. אתה כבר אחד מהמשפחה."

בית־הקבר היה מרובע, בנוי מאבנים לבָנוֹת, גובהו עשרים רגל, ומחיצה פנימית מחלקת אותו בין משפחת וילפור למשפחת סנט מֶרָאן.

רק וילפור, פרנץ והקרובים האחרים נכנסו לקודש־קודשים זה.

לאחר טקס הקבורה ראה מורל שמר דה־וילפור ופרנץ דפינה נכנסים יחד לכרכרה, והבין שמצבו בכי רע.

התובע המלכותי הביא את פרנץ לחדרו ואמר לו:

"מר דֶפִּינֶה, עלי להזכיר לך את המשאלה שהביעה גברת דה סֶנְט מֶרָאן שלשום, על ערש מותה. אין לדחות את החתונה. צוואתה של המנוחה כבר מוכנה."

"ארוני," השיב פרנץ. "אולי אין זה הרגע המתאים. וַלַנְטִין שקועה בצערה."

"ולנטין ודאי רוצה מאוד למלא את משאלתה האחרונה של סבתה."

"עשה כראות עיניך, מר וילפור."

"נחתום על החוזה היום, אחר־כך תיסע ולנטין לאחוזת סֶנְט מֶרָאן, ואתם תוכלו להינשא בנישואים אזרחיים, ללא טקס, בגלל האבל. אתה תוכל לשוב לפאריס, ואשתך תשהה כל ימי האבל באחוזתה יחד עם אמה החורגת."

"כרצונך, ארוני."

"חכה נא כאן חצי שעה. אני שולח להביא את הנוטריון מר דֶשָם, ואנחנו נקרא את החוזה ונחתום עליו. הערב תלווה גברת דה־וילפור את ולנטין לאחוזתה, ובעוד שמונה ימים ניסע אליהן."

"ארוני, יש לי רק בקשה אחת, שאלברט דֶה־מוֹרְסֶף ושָטוֹ־רֶנוֹ יהיו העדים שלי."

"בחצי שעה יספיקו להגיע. אתה רוצה שאשלח להביאם?"

"אני מעדיף להביא אותם בעצמי."

"אחכה לך. בעוד חצי שעה תהיה וַלֶנְטִין מוכנה."

כשנסגרה הדלת מאחורי הצעיר שלח וילפור משרת להודיע לוַלֶנְטִין שעליה לרדת לטרקלין בעוד חצי שעה, ולהיפגש עם הנוטריון ועם העדים של מר דפינה. היתה זאת בשורה לא צפויה. מרת דה־וילפור סרבה להאמין וּולנטין הוכתה בהלם. היא מיהרה לדירת סבה, אך וילפור פגש בה על המדרגות, תפס בזרועה והחזירה בכוח לטרקלין. ברואה עמד בחדר המבוא וּולנטין העיפה בו מבט של יאוש. לחדר נכנסו גברת דה־וילפור ואדוארד הקטן. הגברת, חיוורת ועייפה, הושיבה את אדוארד על ברכיה וחיבקה אותו בעווית.

משק גלגלי שתי כרכרות נשמע בחצר: של הנוטריון ושל פרנץ וידידיו. אחרי רגע התכנסו כולם בטרקלין.

ולנטין היתה חיוורת מאוד. שָטוֹ־רֶנוֹ ואלברט החליפו מבטי תמיהה. הלוויה שנכחו בה זה עתה נראתה להם פחות עצובה מטקס הארוסין הזה.

הנוטריון הכין את הניירות על השולחן, התיישב בכורסה, היטיב את משקפיו ואמר לפרנץ:

"אתה מר פרנץ דה־קֶנֶל, ברון דפינה?"

"כן, אדוני," השיב פרנץ.

"עלי להזהיר אותך בשמו של מר דה־וילפור שתוכניתך לשאת לאשה את העלמה דה־וילפור שינתה את כוונותיו של מר נוארטיה, והוא מדיר את נכדתו מירושתו. עלי להוסיף שאין לו זכות להדיר את קרוביו מכל הרכוש אלא רק מחלקו, ואפשר להגיש תביעה נגדו בבית המשפט."

"ואני מביא לידיעתך," אמר וילפור, "שכל עוד אני בחיים לא תוגש תביעה נגד הצוואה בבית דין, מפני שעמדתי הציבורית אינה מרשה לי להיגרר לשערוריה."

"אדוני," אמר פרנץ, "צר לי מאוד שאנו דנים בשאלה הזאת בנוכחות העלמה וילפור. מעולם לא התעניינתי בכספה. גם בלי הירושה הזאת הונה גדול מהוני. בקשרים עם משפחת וילפור ביקשה משפחתי את התהילה, ואני ביקשתי אושר."

"אדוני," אמר וילפור, "אין בצוואה הזאת כל פגיעה אישית, מר נוארטיה לקה ברפיון השכל, והוא מתנגד לנישואיה של העלמה דה־וילפור עם כל אדם. הזיקנה היא אנוכית. העלמה דה־וילפור שירתה בנאמנות את מר נוּאַרְטְיֶה, והבארונית דֶפִּינֶה לא תוכל להמשיך לשרתו."

דלת הטרקלין נפתחה וברוּאָה נכנס.

"רבותי," אמר ברואה בקול תקיף. "מר נוּאַרְטְיֶה רוצה לשוחח מיד עם מר פרנץ דה־קֶנֶל, ברון דֶפִּינֶה."

וילפור התחלחל, מרת דה־וילפור שמטה את בנה מברכיה וּולנטין הזדקפה. תמיהתם של אלברט ושָטוֹ־רֶנוֹ גדלה עוד יותר.

"אי־אפשר," השיב וילפור. "מר דֶפִּינֶה אינו יכול לעזוב עכשיו את הטרקלין."

"מר נוּאַרְטְיֶה, אדוני, רוצה לדון איתו בעניינים רבי חשיבות, ומיד," אמר ברוּאָה באותה תקיפות.

"מה, הוא כבר למד לדבר, הסבא הזה?" שאל אדוארד, אבל מרת דה־וילפור לא חייכה.

"אמור למר נוּאַרְטְיֶה שאיננו יכולים להיענות לבקשתו," אמר וילפור.

"אם כך, מודיע מר נוּאַרְטְיֶה שאני אביא אותו לטרקלין בכורסתו."

חיוך הסתמן על פניה של מרת דה־וילפור, וּולנטין נשאה את עיניה למרום בתודה.

"וַלַנְטִין," אמר וילפור, "לכי לברר מהו השגעון החדש של סבך."

ולנטין מיהרה אל הדלת, אבל מר וילפור אמר:

"חכי, אני אלווה אותך."

"סלח לי, אדוני," התערב פרנץ. "מר נוּאַרְטְיֶה שלח לקרוא לי, ואני אשמח מאוד להכירו."

"בשם אלוהים!" קרא וילפור בחרדה, "אל נא תטרח."

"סליחה," השיב פרנץ בהחלטיות. "אינני רוצה להחמיץ הזדמנות להוכיח למר נוּאַרְטְיֶה שהוא טועה בי."

פרנץ קם והלך בעקבות וַלַנְטִין, שירדה במדרגות כניצול מטביעה המניח את ידו על סלע. מר דה־וילפור הלך בעקבותיה.

שָׁטוֹ־רֶנוֹ ומורסף החליפו ביניהם מבט שלישי, משתומם עוד יותר משני הראשונים.

75

זִכְרוֹן דְּבָרִים

נוּאַרְטְיָה ישב בכורסתו, לבוש שחורים. כשנכנסו שלושת האנשים שציפה להם שלח מבט אל הדלת, ומשרתו סגר אותה מיד.

"אם יאמר לך מר נוּאַרְטְיָה דברים המוֹנְעִים את נישואיך, אני אוסר עליך להבינם," לחש וילפור באוזנה של בתו.

היא הסמיקה ולא השיבה.

וִילְפּוֹר ניגש אל נוּאַרְטְיָה.

"הרי מר פרנץ דֶּפִּינֶה," אמר. "שלחת לקרוא לו והוא בא. זמן רב חיכינו לפגישה זו ואשמח מאוד אם תיווכח שאין יסוד להתנגדותך לנישואיה של וַלַנְטִין."

נוארטיה השיב לווילפור במבט מעורר חלחלה, ואותת בעינו לוַולַנְטִין להתקרב אליו. לפי הוראותיו מצאה ולנטין במילון את המלה "מפתח". עינו של המשותק ננעצה במגירה של שולחן קטן בין שני חלונות. ולנטין פתחה את המגירה ומצאה בה מפתח, ואז הפנה הזקן את מבטו אל שידה עתיקה, מלאה ניירות.

"לפתוח אותה?" שאלה וַלַנְטִין.

"כן," אותת הישיש.

ולנטין פתחה את המגירה והוציאה ממנה צרור ניירות.

"אלה?" שאלה.

"לא," אותת נוארטיה.

בזה אחר זה שלפה את כל הניירות מהמגירה. "היא ריקה," אמרה.

עיני הישיש ננעצו במילון.

ולנטין קראה לפניו בזו אחר זו את אותיות האלפבית. באות סָמֶך עצר אותה מבטו של נוּאַרְטְיָה. היא קראה את המלים במילון עד שהגיעה ל"סוד".

"יש סוד?" שאלה.

"כן," רמז נוּאַרְטְיָה.

"מי יודע את הסוד?"

נוארטיה נתן מבט בדלת. "בָּרוּאָה?" שאלה.

"כן," אותת נוּאַרְטְיָה.

"לקרוא לו?"

"כן."

וַלַנְטִין ניגשה אל הדלת וקראה לבָּרוּאָה. זיעה ניגרה ממצחו של וִילְפּוֹר, ופרנץ עמד כמוכה תמהון. המשרת הישיש הופיע.

"בָּרוּאָה," אמרה לו וַלַנְטִין. "סבי ציווה עלי לפתוח את המגירה הזאת. יש בה סוד הידוע רק לך. פתח את המגירה."

בָּרוּאָה הביט באדונו.

"ציית," הביעה עינו הנבונה של נוּאַרְטְיֶה.

בָּרוּאָה, פתח במגירה תחתית כפולה, והוציא צרור ניירות קשור בסרט שחור.

"בזה אתה רוצה, אדוני?" שאל.

"כן," אותת נוּאַרְטְיֶה.

"למי אתן ניירות אלה? למר וילפור?"

"לא."

"לעלמה וַלַנְטִין?"

"לא."

"למר פרנץ דֶפִּינֶה?"

"כן."

"לי, אדוני?" שאל פרנץ בהשתוממות.

"כן."

פרנץ קיבל את הניירות מידיו של בָּרוּאָה, העיף מבט בעטיפה וקרא:

"להניח למשמרת אחרי מותי אצל גנרל דוּרָן, שיוריש במותו את צרור הניירות הזה לבנו ויורה לו לשמור עליו מכל משמר."

"אדוני, מה אתה רוצה שאעשה בצרור זה?" שאל פרנץ.

"שתשמור אותו חתום," אמר התובע המלכותי.

"לא," מיצמץ נוּאַרְטְיֶה.

"אתה תרצה שאדון דפינה יקרא את הניירות?" שאלה וַלַנְטִין.

"כן."

"אדוני הבארון, סבי מבקש ממך לקרוא את הכתוב בניירות," אמרה וַלַנְטִין.

וילפור התיישב. וַלַנְטִין עמדה לידו, נשענת על מסעד הכורסה. פרנץ עמד והחזיק בידו את הנייר המסתורי.

"קרא," ציוו עיניו של הישיש. פרנץ פתח את המעטפה וקרא בקול:

"זכרון־דברים מישיבת מועדון אוהדי בונפרטה, ברחוב סנט זָ'אק, בחמישה בפברואר 1815."

פרנץ נעצר.

"חמישה בפברואר 1815! זה היום שבו נרצח אבי!"

וִילְפּוֹר ובתו שתקו. עיניו של הישיש הביעו: "המשך!"

"ואבי נעלם אחרי שיצא מאותו מועדון!" קרא פרנץ.

"קרא!" אמר מבטו של הזקן. פרנץ קרא:

"אנו, החתומים מטה, לוּאִי זָ'אק בּוֹרֶפֶּר, סגן־אלוף בחיל התותחנים, אֶטְיֶין דוּשַׁמְפִּי, גנרל של בריגדה, וקְלוֹד לֶשַׁרְפַּל, מנהל מחלקת המים והיערות, מצהירים שבארבעה בפברואר 1815 הגיע אלינו מכתב מן האי אַלְבָּה, הממליץ על גנרל פְלַבְּיֶין דה קנל כראוי לאמונם ולידידותם של חברי המועדון. גנרל זה שירת את הקיסר מ־1804 עד 1815, והוא ודאי נאמן לו, אף שלואי השמונה־עשר העניק לו תואר בארון ואת האחוזה דפינה.

"שלחנו אל הגנרל דה־קנל הזמנה לישיבה שנועדה לחמישה בחודש. לא צויינו בהזמנה שם הרחוב ומספר הבית, ולא היתה בה חתימה. נכתב בה שיבואו לקחת את הגנרל בשעה תשע בערב.

"בשעה תשע בא נשיא המועדון אל הגנרל. הוא היה מוכן. הנשיא אמר לו שכתנאי להשתתפות באסיפה עליו להסכים לא לדעת את מקומה, להרשות לקשור את עיניו ולהישבע לא לנסות להסיר את הצעיף מעיניו. הגנרל דה קנל קיבל את התנאים והבטיח במלת הכבוד שלו שלא ינסה לוודא לאן מוליכים אותו.

"הנשיא אמר לגנרל שהם לא יסעו במרכבתו, שעמדה מוכנה, כדי שהרכב שלו לא יזהה את הרחובות שהם יסעו.

'ואיך נגיע?' שאל הגנרל.

'מרכבתי פה,' השיב הנשיא.

'והרכב שלך ישמור את הסוד?'

'הוא חבר במועדון,' השיב הנשיא. 'הוא יועץ מדינה.'

'אם כך, יש סכנה שנתהפך,' אמר הגנרל בצחוק.

"אנו מתעדים בריחה זו כעדות לכך שהגנרל לא הוכרח להשתתף בישיבה, אלא בא אליה מרצונו החופשי.

"בכרכרה לא התנגד הגנרל לקשירת עיניו, אך בדרך ראה הנשיא שהוא מנסה להציץ מתחת לצעיף, והזכיר לו את שבועתו.

'הו! נכון,' אמר הגנרל.

"הכרכרה נעצרה ברחוב סנט זָ'אק. הגנרל ירד ונשען על זרוע הנשיא. הוא סבר שזה חבר מועדון פשוט. שניהם נכנסו לחדר־הדיונים, ושם הורשה הגנרל להסיר את הצעיף מעיניו ונדהם למראה האנשים המוכרים לו היטב. הוא נחקר על נטיותיו וענה כי הן ידועות לכול."

פרנץ נעצר.

"אבי היה מלוכני," אמר. "לא היה צורך לחקור אותו על נטיותיו, הן היו ידועות."

"וזאת היתה סיבת ידידותנו, מר דפינה היקר," אמר וילפור. "קרבת נפש טובה מקרבת דם."

"המשך לקרוא," ציוותה עינו של נוארטיה.

פרנץ המשיך.

"הנשיא נטל את רשות־הדיבור וביקש מהגנרל להבהיר את דעותיו. מר דה־קנל השיב

שקודם כול הוא מבקש לדעת מה נדרש ממנו. אז סופר לו על המכתב מן האי אלבה, שהמליץ עליו כעל אדם שאפשר לסמוך עליו. בקטע מן המכתב הזה דובר על תוכנית שיבתו של הקיסר מאי גלותו, והובטח שמכתב נוסף יגיע עם האוניה 'פרעה', השייכת למר מוֹרֶל מִמַרְסֵיי, שרב החובל שלה נאמן לקיסר.

'ובכן,' שאל הנשיא. 'מה אתה אומר על המכתב הזה, אדוני הגנרל?'

'אני אומר שרק זמן מועט עבר מיום שנשבענו אמונים למלך לואי השמונה־עשר, ושלא אפר את שבועתי זו למען הקיסר לשעבר.' אמר הגנרל.

'גנרל,' אמר לו הנשיא. 'בשבילנו אין לואי השמונה־עשר ואין הקיסר־לשעבר. יש רק הוד־מלכותו הקיסר והמלך, נפוליאון, שגלה מארצו באלימות, בגלל בגידה.'

'סלחו לי רבותי,' אמר הגנרל. 'בשבילי המלך לואי השמונה־עשר קיים. הוא עשה אותי לבארון ולמַרְשָל. לעולם לא אשכח שזכיתי בשני התוארים הודות לשיבתו, בשעה טובה, לכס המלוכה.'

'אדוני,' אמר לו הנשיא, 'דבריך מעידים כי האנשים שכתבו לנו מהאי אֶלְבָּה טעו והיטעו אותנו. הדברים שנודעו לך כאן הגיעו לידיעתך הודות לאמון שנתנו בך, והוא מחייב אותך להצדיק אותו. לא נכריח אותך לסייע לנו, אין אנו מגייסים אדם נגד מצפונו ורצונו, אבל נחייב אותך להתנהג כאיש ישר, גם אם אינך מוכן להתנהג כך.'

'לדעת על מזימת־קשר ולא לגלותה, זאת שותפות בפשע,' אמר הגנרל."

"הו, אבי!" קרא פרנץ. "כעת אני יודע מדוע נרצחת!"

הוא המשיך לקרוא:

"'אדוני,' אמר הנשיא. 'נתבקשת לבוא לאסיפה. לא גררו אותך אליה בכוח. כשהציעו לקשור את עיניך לא התנגדת. וודאי ידעת שאין אנו מתכנסים כדי להבטיח את מלכותו של לואי השמונה־עשר, ולכן אנו מסתתרים מפני המשטרה. זאת היתה תחבולה, להתחזות, לחשוף סודות של אנשים שנתנו בך אמון ולבגוד בהם. לא, לא. אמור לנו בכנות אם אתה נאמן למלך הזמני, המולך עתה, או להוד־מלכותו הקיסר.'

'אני מלוכני,' השיב הגנרל. 'נשבעתי אמונים ללואי השמונה־עשר ולא אפר את שבועתי.'

'אדוני,' אמר לו הנשיא. 'כנותך מכתיבה לנו את התנאים שנכפה עליך. אתה תישבע בכבודך לא לגלות דבר ממה ששמעת.'

"הגנרל שלח ידו אל חרבו וצעק: 'אם מדובר בכבוד, התחילו בכיבוד החוקים, אל תכפו עלי דברים באלימות.'

'אדוני,' אמר הנשיא בשלווה מאיימת, 'אני מייעץ לך להסיר את ידך מחרבך.'

"הגנרל העיף על סביבותיו מבטי חרדה, אך קרא:

'לא אשבע!'

'ובכן, אדוני, תמות,' אמר הנשיא בשקט.

"הגנרל החוויר. אחדים מחברי המועדון התלחשו ומישמשו את כלי־נשק שהיו חבויים תחת בגדיהם.

'גנרל,' אמר הנשיא. 'אתה בין אנשי כבוד, שינסו קודם כל לשכנע אותך. אבל, כפי שאמרת, אנחנו קושרים. סודנו בידך ועליך להחזיר לנו אותו."

"הגנרל לא ענה והנשיא אמר לסדרנים: 'נעלו את הדלתות!'

"הגנרל צעד קדימה ואמר במאמץ רב:

'יש לי בן, ועלי לחשוב עליו כאשר אני בין רוצחים.'

'גנרל,' אמר נשיא האסיפה. 'יש ליחיד זכות להעליב חמישים איש. זה יתרונה של החולשה, אבל ניצול הזכות הזאת הוא משגה. גנרל, הישבע ואל תעליב אותנו.'

"הגנרל היסס לרגע, ואחר־כך שאל: 'מהו נוסח השבועה?'

'אני נשבע בכבודי שלא אגלה לעולם, אף לאחד, את אשר ראיתי ושמעתי בחמישה בפברואר 1815 בין השעות תשע ועשר בערב, ואני מצהיר שאהיה בן מוות אם אפר את שבועתי.'

"הגנרל נשבע, בקול חלש. אחדים מחברי האסיפה דרשו ממנו לחזור על השבועה בקול רם וברור, והוא עשה כדבריהם, אחר־כך אמר: 'ועכשיו אני רוצה להסתלק. האם אני חופשי?'

"הנשיא מינה שלושה מחברי האסיפה כמלווים לגנרל. עיני הגנרל נקשרו. הנשיא, המלווים והגנרל נכנסו לכרכרה.

'לאן אתה רוצה שנוביל אותך?' שאל הנשיא.

'לכל מקום שבו אפטר מנוכחותך,' השיב הגנרל דֶפִּינֶה.

'ארוני, היזהר, אתה כבר לא באסיפה, כעת יש לך עניין עם אנשים פרטיים. אם תעליב אותנו, תהיה אחראי לעלבון.'

'אתה מתפאר באומץ־ליבך בכרכרה שלך, כמו במועדון שלך, ארוני, מפני שארבעה אנשים חזקים מן היחיד,' ענה הגנרל.

"הנשיא עצר את המרכבה מול רציף הבוקיצות, ליד המדרגות היורדות אל נהר הסינה.

'מדוע נעצרנו כאן?' שאל דֶפִּינֶה.

'העלבת אדם,' השיב הנשיא, 'ואדם זה רוצה פיצוי על העלבון.'

'תרוץ לרצח,' אמר הגנרל במשיכת־כתפיים.

'אל תשתמש בחולשתך כדי להתגונן,' אמר הנשיא. 'אתה יחיד ואני יחיד. לך יש חרב ולי יש חרב. אין לך עדים, לכן יהיה אחד הארונים הללו העד שלך במלחמת השניים. אתה רשאי להסיר את הצעיף מעיניך.'

"הגנרל תלש את הצעיף מפניו ואמר:

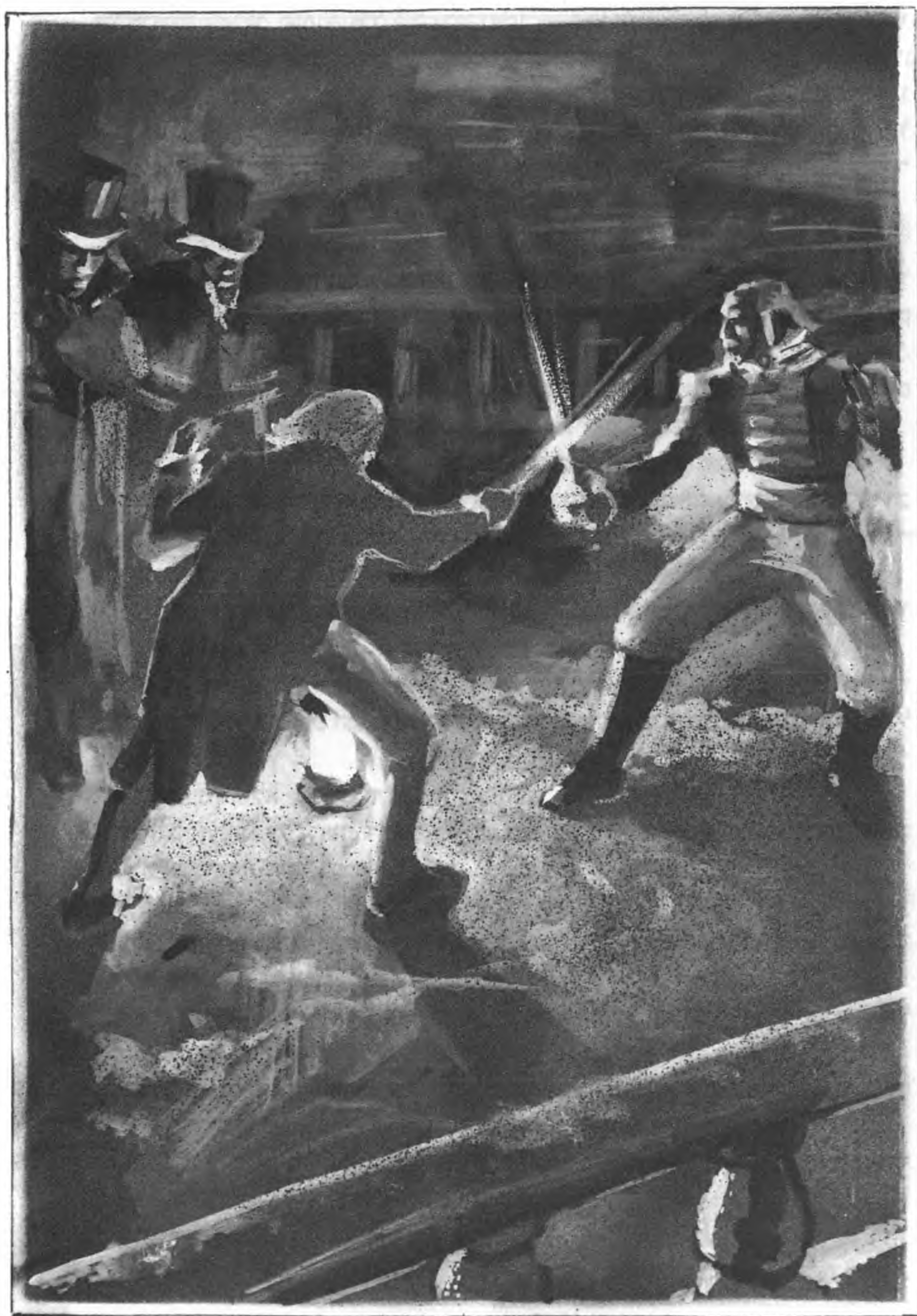
'סוף סוף אני יודע לפני מי אני עומד.'

"ארבעת הגברים ירדו מהכרכרה."

פרנץ הפסיק, ומחה את הזיעה שקלחה על מצחו. וַלַנְטִין שילבה את אצבעותיה, כמו בתפילה. נוֹאַרְטְיֶה הביט בוִוילְפוֹר בהבעת בוז וגאווה.

פרנץ המשיך:

"היה זה החמישה בפברואר. הקור היה עז, חמש או שש מעלות מתחת לאפס, והמדרגות

היו מכוסות בשכבת קרח. הגנרל היה גבוה ושמן, והנשיא הציע לו לרדת בצד המעקה. שני העדים הלכו מאחור. הלילה היה חשוך והשטח שבין המדרגות לנהר היה מכוסה בשלג וכפור. במים השחורים צפו גלידי קרח. אחד העדים הביא פנס מספינת פחם, וכלי־הנשק נבדקו. חרבו של הנשיא היתה קצרה מזו של יריבו, ולא היה לה ניצב. גנרל דֶפִּינֶה הציע להפיל גורל על החרבות, אבל הנשיא ענה שהוא היה המזמין לדו־קרב ולכן מגיע יתרון ליריבו, ושכל אחד ישתמש בנשק שלו.

"העדים ניסו להתנגד, אך הנשיא השתיקם.

"הפנס הוצב על האדמה, והקרב החל. האור ניצנץ בשתי החרבות. הגנרל נחשב לאחד הסייפים המעולים בצבא, אבל הוא היה נרגש, ואחרי המהלומות הראשונות ניתק מגע, החליק ונפל. יריבו הושיט לו יד וסייע לו לקום. מחווה זו רק הגבירה את כעסו. הוא התנפל על יריבו. היריב לא נסוג אלא הניף עליו את חרבו. שלוש פעמים נסוג הגנרל והסתער, ובפעם השלישית כרע ונפל. אחד העדים ניסה להקימו על רגליו וחש במשהו רטוב וחם. היה זה דם.

"הכרתו של הגנרל חזרה אליו, והוא אמר: 'שלחתם אלי סייף שכיר־חרב!'

"הנשיא ניגש אל מחזיק הפנס, הפשיל את שרוולו והראה את זרועו שנדקרה בחרב פעמיים, פתח את כפתורי חולצתו והראה פצע שלישי.

"הגנרל דֶפִּינֶה גסס. אחרי חמש דקות מת."

את השורות האחרונות קרא פרנץ בקול חנוק. הוא נעצר להעביר את ידו על עיניו. לאחר רגע דומיה המשיך:

"הנשיא עלה במדרגות אחרי שהחזיר את חרבו לתוך מקלו. פס של דם סימן את דרכו בשלג. לפני שהגיע לראש המדרגות שמע שיכשוך מים. העדים השליכו את גופו של הגנרל לנהר.

"הגנרל נהרג לא ממארב אלא בדו־קרב חוקי.

"לעדות חתמנו על זכרון־הדברים, לאשש את העובדות, פן יואשם מישהו ברצח בכוונה תחילה או בהפרת חוקי הכבוד.

בּוֹרֶפֶּר, דוּשַמְפִּי, לֶשַרְפַּל."

וַלַנְטִין מחתה דמעה מעינה, וילפור הרועד בפינת החדר שלח מבטי תחינה אל אביו חסר־הרחמים. דֶפִּינֶה אמר לנוּאַרְטְיֶה:

"אתה מכיר את כל פרטי הסיפור הנורא הזה. אל נא תשיב את פני. אמור לי מה שמו של נשיא המועדון, כדי שאדע מי הרג את אבי."

וילפור גישש כעיוור אחר ידית הדלת. וַלַנְטִין ניחשה מה תהיה תשובתו של הישיש. לא פעם ראתה על זרועו צלקות של שתי מהלומות סיף. היא נסוגה צעד אחד.

"בשם אלוהים, עלמה," אמר פרנץ לארוסתו, "הצטרפי לבקשתי, כדי שאדע מי עשה אותי ליתום בילדותי."

ולנטין שתקה.

"ארוני," אמר וילפור. "אל נא תאריך את את המחזה הנורא הזה. השמות הוסתרו בכוונה.

אבי אינו מכיר את הנשיא, ואפילו היה מכירו לא היה יכול לבטא את שמו. אין שמות פרטיים במילון."

"אדוני!" צעק פרנץ ופנה אל נוּאַרְטֶיָה, "עשה נא ככל יכולתך, אני מתחנן לפניך, כדי לומר לי."

"כן," אותת נוארטיה.

"עלמה, סָבֵךְ אוֹתֵת שהוא יכול לרמוז לי... עזרי לי, את מבינה אותו."

נוארטיה הביט במילון.

פרנץ לקח את המילון ברעד. נוארטיה עצר אותו באות "א", ועצם את עיניו לסימן "כן."

"א" חזר פרנץ. אצבעו החליקה על המלים. עד שהגיעה למלה "אני".

"כן," אותת הישיש.

"אתה!" צעק פרנץ ושערותיו סמרו "אתה. מר נוּאַרְטֶיָה! אתה הרגת את אבי?"

"כן," אותת נוּאַרְטֶיָה ונעץ בבחור מבט מלכותי.

פרנץ צנח על כורסה.

וילפור פתח את הדלת וברח מפני הרעיון שעלה במוחו, לחנוק את שארית קיומו של הישיש הנורא.

76

הִתְקַדְּמוּתוֹ שֶׁל קַבַלְקַנְטִי הַבֵּן

קַבַלְקַנְטִי חזר לאיטליה, לא לצבא הוד מלכותו קיסר אוסטריה אלא לקזינו שבמרחצאות לוּקָה, ואיתו, כמובן, כל הסכום שהוקצב לנסיעתו, עד הפרוטה האחרונה. מר אַנְדְרֵיאָה ירש ממנו את כל המסמכים שהעידו כי הוא בנם של המרקיז קבלקנטי והמרקיזה קוֹרְסִינָרִי, וכך תפס מקום בחברה הפאריסאית הקולטת זרים בקלות ורואה בהם מה שהם רוצים להיראות.

מה נדרש מאדם צעיר בפאריס? לשלוט, פחות או יותר, בשפה הצרפתית, להתלבש לפי האופנה, להיטיב לשחק ולבזבז הרבה כסף. אחרי חמישה עשר יום כבר היתה לאַנְדְרֵיאָה עמדה נאה למדי. הכול כינו אותו הארון הרוזן, והשמועות סיפרו שיש לו קיצבה שנתית של חמישים אלף פרנק, ושלאביו יש אוצרות כבירים, קבורים במחצבות של סֶרָוֶוזָה. אחד המלומדים אפילו סיפר שהוא ראה את המחצבות האלה בעיניו.

ערב אחד בא הרוזן ממונטה־כריסטו לביקור בבית דנגלר. מר דנגלר לא היה בבית, והרוזן נענה להזמנת הבארונית להיכנס לחדריה.

מאותה ארוחת ערב באוֹטֵיי היתה גברת דנגלר נרעדת כשנשמע שמו של מונטה־כריסטו בשיחה, אך כשהופיע הרוזן גרשו את האימה עיניו הבורקות, חביבותו ונימוסיו והבארונית היתה מהרהרת: לא ייתכן שאדם מקסים זה עלול לחרוש מזימות נגדי. היא לא האמינה ברוע חסר מניע, ואיזה אינטרס יש למונטה־כריסטו להרע לה?

כשנכנס מונטה־כריסטו קיבלה את פניו בחיוך, אך שהזדעזעה כשקרא המשרת לפני כן בשמו.

ליד הבארונית ישבה בתה אז'ני על ספה. קבלקנטי הצעיר עמד, לבוש שחורים כגיבור של גֵיתֶה ולרגליו נעלי לכה וגרבי משי לבנים, והעביר יד לבנה ומטופחת בשיערו הזהוב. יהלום הבהיק על אצבעו. הוא זרק מבטים רצחניים בעלמה אז'ני ושלח כמה אנחות לכיוון המבטים. העלמה דנגלר היתה יפה, קרירה ולועגת. מבטיו ואנחותיו של אנדריאה לא חמקו מעיניה ומאוזניה, אבל לא נגעו לליבה. היא בירכה את הרוזן לשלום בקרירות, וכשהחלה השיחה ניצלה את ההזדמנות והסתלקה לחדרה. עד מהרה נשמעה ממנו זמרה בשני קולות לצלילי פסנתר, שהוכיחה למונטה־כריסטו כי העלמה דנגלר מעדיפה את חברתה של העלמה לוּאִיז ד'אַרְמִילִי, מורתה לנגינה. הוא העמיד פנים כשקוע בשיחה הנעימה עם גברת דנגלר וראה איך ניגש אַנְדְרֵיאָה אל הדלת כדי להאזין בהתפעלות למוסיקה, ואינו מעז לפתוח אותה.

הבנקאי חזר הביתה אחרי זמן לא רב, נתן מבט אחד במונטה־כריסטו ואת מבטו השני היפנה לאַנְדְרֵיאָה.

"האם לא הזמינו אותך העלמות להצטרף אליהן?" שאל אותו.
"לא, ארוני," השיב אנדריאה וליווה את דבריו באנחה מודגשת.
דנגלר פתח את הדלת המחברת את שני החדרים. שתי העלמות ישבו על ספסל אחד, מול הפסנתר, וכל אחת מהן ליוותה את שירתן ביד אחת. היה זה תרגיל ששתיהן הצטיינו בו.
העלמה דַ'ארְמִילְי היתה יפה למדי ועדינה למראה, נמוכה ודקת גזרה, ושיערותיה המתולתלות והבהירות צנחו על צווארה הארוך.
מונטה־כריסטו הציץ בה. הוא שמע עליה לא מעט.
"ובכן," שאל הבנקאי את בתו, "הוצאתן אותנו אל מחוץ לחברתכן?"
הוא הכניס את הצעיר לחדר וסגר אחריו את הדלת ברחיפה. עד מהרה נשמע קולו של אנדריאה בשיר קורסיקאי, מלווה בצלילי הפסנתר.
הרוזן האזין בחיוך לשיר שהשכיח מלבו את אנדריאה והזכיר לו את בֶּנֶדֶטוֹ, ובאותו זמן שיבחה מרת דנגלר באוזניו את אופיו החזק של בעלה, שהפסיד באותו בוקר ארבע מאות אלף פרנק בגלל התמוטטות מניות מִילָנוֹ.
השבח היה מוצדק. פניו של הבארון היו חתומים ולא הביעו דבר.
טוב, אמר מונטה־כריסטו בלבו. הוא כבר מסתיר את הפסדיו. לפני חודש עדיין התגאה בהם. ובקול רם אמר:
"גבירתי, מר דנגלר מכיר היטב את הבורסה והוא יפצה את עצמו על הפסדיו."
"אתה טועה כמו כולם," אמרה מרת דנגלר. "לדעתכם מר דנגלר מהמר בבורסה, אבל הוא אינו מהמר."
"נכון, גבירתי, אני נזכר שמר דֶבְּרֶה אמר לי... אגב, היכן מר דֶבְּרֶה? זה שלושה או ארבעה ימים שלא הבחנתי בו."
"גם אני," אמרה מרת דנגלר. "מה אמר לך מר דברה?"
"הוא אמר לי שאת היא המהמרת."
"היתה לי נטיה כזאת זמן מה, אבל עכשיו אינני מהמרת," השיבה מרת דנגלר.
"אבל, גבירתי! אילו הייתי אשה, ואילו עשה אותי הגורל לאשת בנקאי, הייתי מבטיח לעצמי הון עצמאי. שימי לב למה שקרה אתמול לניירות הערך של נַאפּוֹלִי."
"אין לי ניירות כאלה," ענתה הבארונית מהר, "ומעולם לא היו לי. אבל די לדבר על הבורסה, ארוני הרוזן. מוטב שנדבר על משפחת וילפור, שהגורל מתאכזר אליה."
"מה קרה?" שאל מונטה־כריסטו.
"אינך יודע? לאחר שמת מר דה סנט מראן מתה גם המרקיזה, שלושה או ארבעה ימים אחרי שבאה לפאריס."
"ידוע לי," אמר מונטה־כריסטו, "אבל, כמו שאומר קְלוֹדְיוּס לנסיך הַמְלֶט, זה חוק הטבע. הם בכו על מות הוריהם והם מתו לפני בניהם, ובניהם בוכים על מותם."
"אבל זה לא הכול. הרי הם התכוונו להשיא את בתם."
"למר פרנץ דפינה. האם בוטלו הנישואים?"

"אתמול חזר בו פרנץ מהבטחתו."

"האם ידועה הסיבה?"

"לא."

"ואיך מקבל מר וילפור את האסונות האלה?"

"בשקט, כפילוסוף."

דנגלר חזר לבדו והבארונית שאלה אותו:

"אתה משאיר את קבלקנטי ובתך לבדם?"

"עם העלמה ד'ארמילי," השיב הבנקאי. "האם היא אינה נחשבת בעיניך?"

הוא פנה אל מונטה־כריסטו ואמר:

"בחור מקסים, הנסיך קַבַלְקַנְטִי. נכון, ארוני הרוזן? האם הוא באמת נסיך?"

"אינני אחראי לכך," השיב מונטה־כריסטו. "אביו הוצג לפני כמרקיז, אבל הוא אינו מחשיב ביותר את התואר, כך נדמה לי."

"מדוע?" תמה הבנקאי. "אם הוא נסיך, טעות היא לא להתנאות בתואר הזה. כל אדם וזכותו. אינני מחבב אנשים שמתכחשים למעמדם."

"אתה דמוקרט אמיתי," אמר מונטה־כריסטו בצחוק.

"אבל," אמרה הבארונית, "אם יבוא במקרה מר מורסף הוא יראה שמר קבלקנטי נכנס לחדר שלו עצמו אין דריסת רגל בו, אף כי הוא ארוסה של אז'ני."

"יפה אמרת, 'במקרה'." אמר דנגלר. "הוא בא אלינו לעיתים כל־כך רחוקות, עד שאפשר לומר שרק במקרה הוא בא."

"אם יבוא, הוא עלול להיות לא־מרוצה," חזרה הבארונית על דבריה.

"הוא? את טועה. מר אלברט אינו אוהב את ארוסתו עד כדי קנאה. ואיזו חשיבות יש לשביעות או אי־שביעות רצונו? בנשף של אמו הוא רקד רק פעם אחת עם בתי. מר קבלקנטי רקד איתה שלוש פעמים, ואלברט אפילו לא הבחין בכך."

"המשנה לרוזן אלברט דה־מורסף!" הכריז החדרן.

הבארונית קמה ממקומה והתכוננה להיכנס לחדר בתה ולהזהיר אותה.

"הניחי," אמר לה בעלה.

היא נתנה בו מבט תמה.

אלברט נכנס, יפה וצוהל, בירך את הבארונית בנינוחות, את דנגלר בהרגשת קירבה ואת מונטה־כריסטו בחיבה, אחר־כך אמר לבארונית:

"תרשי לי, גבירתי, לשאול מה שלום העלמה דנגלר?"

"מצויין," הזדרז דנגלר לענות. "היא מתאמנת במוסיקה בחדריה. בחברתו של מר קַבַלְקַנְטִי."

אלברט נשאר אדיש ושאנן ואמר:

"למר קבלקנטי יש טנור נאה, ולעלמה אז'ני סופרנו יפה להפליא והיא מנגנת יפה, והרי קונצרט מקסים."

"הם מתאימים להפליא," אמר דנגלר.

לא היה נראה שאלברט מבחין בדו־משמעות של ההערה הגסה, אבל מרת דנגלר הסמיקה.

"גם לי יש אוזן מוסיקלית, כך אמרו מוֹרַי, אבל מעולם לא הצלחתי לתאם את קולי עם קול אחר, ובוודאי לא עם סופרנו," אמר אלברט.

דנגלר העלה על פניו חיוך קל, שכאילו אמר: "התרגז כבר!" אחר־כך אמר:

"הנסיך ואז'ני עוררו אמש התפעלות כללית. לא היית כאן אמש, מר מורסף?"

"איזה נסיך?" שאל אלברט.

"הנסיך קבלקנטי," חזר דנגלר בעקשנות על התואר שהעניק לצעיר.

"סליחה," אמר אלברט, "לא ידעתי שהוא נסיך. הנסיך קבלקנטי והעלמה דנגלר שרו יחד אתמול? זה בוודאי היה יפה מאוד, וחבל שלא שמעתי. לא יכולתי להיענות להזמנה, מפני שליוויתי את אמי לבית הבארונית שְטוֹרֶנוֹ, היה שם מופע זימרה של גרמנים."

לאחר רגע של דומיה מביכה שאל אלברט:

"מותר לי להביא את מחמאותי לעלמה דנגלר?"

"חכה, חכה!" קרא הבנקאי. "אתה שומע את הקָבָטִינָה הנפלאה? טה, טה, טה, טי, טה טי טה, טה, כמה יפה השיר. הוא כבר נגמר... עוד שניה; מצויין."

והבנקאי מחא כף בהתלהבות.

"כן," השיב אלברט, "זה היה יפה. אין כמו הנסיך קבלקנטי מבין את המוסיקה של ארצו. נסיך אמרת, נכון? ואם אין הוא נסיך, יעשו אותו לנסיך, זה קל באיטליה. אני מבקש ממך, אל תאמר לזמרים שלנו שאני כאן, ובקש מהם לשיר עוד קטע חדש. נעים להאזין למוסיקה ממרחק מה, בחושך, בלי להיראות, בלא לראות ובלי להפריע לשרים."

אדישותו של הצעיר הפתיעה את דנגלר, הוא קרא למונטה־כריסטו הצידה ואמר לו בלחש:

"ובכן, מה דעתך על המחַזר הזה?"

"הוא נראה אדיש, נכון. אבל מה לעשות? כבר התחייבת!" ענה מונטה־כריסטו בלחש.

"התחייבתי לתת את בתי לאדם שאוהב אותה, לא לאדם שאינו אוהב אותה. הרי הוא קר כמו שַיִש, ויהיר כמו אביו. אילו היה, לפחות, עשיר כמו קבלקנטי, היה אפשר לסבול אותו. לא שוחחתי על כך עם בתי, אבל אילו היה לה טעם טוב..."

"אינני יודע אם ידידותי מסנוורת את עיני, אבל לדעתי מר דה־מורסף הוא צעיר מקסים. הוא יעשה את בתך למאושרת, ובמאוחר או במוקדם יצליח בחיים. עמדתו של אביו בחברה מצויינת."

"מְמְמְ!" השמיע דנגלר.

"מרוע אתה מטיל ספק בכך?"

"העבר... העבר האפל."

"עברו של האב אינו עניינו של הבן."

"להיפך."

"לפני חודש האמנת שזה זיווג מן השמים. אתה מעמיד אותי במצב בלתי־נסבל. הרי בביתי פגשת את קַבַלְקַנְטִי, שאני אינני מכיר אותו."

"אני מכיר אותו," ענה דנגלר.

"אתה מכיר אותו? אספת מידע עליו?"

"לשם מה? ממבט ראשון אתה רואה מה טיב הסחורה. ראשית כול, הוא עשיר."

"אינני יכול לאשר זאת."

"הרי אתה ערב לו."

"רק לקיצבה של חמישים אלף בשנה."

"יש לו חינוך מעולה."

"מְממ!" השמיע עכשיו מונטה־כריסטו.

"הוא מוסיקלי."

"כל האיטלקים מוסיקליים."

"אינך שופט אותו בהגינות."

"אני מודה. אני יודע על התחייבותך למורסף, וקשה לי לראות שאחר משבש את התוכנית."

"דברים כאלה קורים כל יום," אמר דנגלר בצחוק.

"אינך יכול לבטל את ההבטחה. המוֹרְסֶפִים תולים תקוות רבות בנישואים אלה."

"תולים תקוות?"

"כן."

"שיבקשו, אם כן. עליך לרמוז על כך לרוזן מורסף, הרי אתה אורח רצוי בבֵיתָם."

"אני?"

"ראיתי שהרוזנת המתנשאת, שמדברת רק בקושי עם מכריה הישנים, טיילה איתך בגן כחצי־שעה."

"בארון," אמר אלברט, "לחישותיכם מפריעות לנו להקשיב."

"טוב טוב," אמר דנגלר, ולחש למונטה־כריסטו: "אתה מקבל על עצמך לומר זאת לרוזן מורסף?"

"בחפץ לב."

"שיבקש ממני את ידה של בתי, יקבע תאריך, יצהיר על תנאיו. או שנסכים או שנתקוטט. אינני מסכים לעיכובים נוספים."

"אעשה זאת."

"לא אומר לך שאני מעוניין מאוד, אבל אחכה. כל בנקאי עבד להבטחותיו."

דַנְגְלָר נאנח.

"בְּרָאבוֹ! בְּרָאבוֹ!" צעק אלברט ומחא כף כשסיימו השרים את השיר.

דנגלר הביט בו בכעס, כשבא משרת ולחש משהו באוזנו.

"עוד מעט אחזור," אמר למונטה־כריסטו, "חכה לי, אולי יהיה לי מה לספר לך."

הוא יצא.

הבארונית ניצלה את ההזדמנות הזאת ופתחה ברחיפה את דלת חדרה של בתה; מר אנדריאה התרומם כקפיץ ממקום ישיבתו, ליד הפסנתר עם אז'ני.

אלברט בירך לשלום בחיוך את העלמה דנגלר, והיא לא נבוכה כלל והשיבה לו בחיוך צונן, כהרגלה. קַבַלְקַנְטִי, לעומת זאת, נבוך. אלברט שיבח את שירתה של העלמה דנגלר והביע צער על שלא שמע אותה אמש. קַבַלְקַנְטִי הסתודד עם מונטה־כריסטו.

"די עם המוסיקה והמחמאות," קראה מרת דנגלר, "בואו לשתות תה."

"בואי, לואִיז," אמרה העלמה דנגלר לחברתה.

הכול עברו לטרקלין, ושם הוגש להם תה.

הדלת נפתחה ומר דנגלר חזר נרעש ונסער.

מונטה־כריסטו נתן בו מבט חוקר.

"זה עתה קיבלתי את הדואר מיוון," אמר דנגלר.

"לכן קראו לך?" שאל הרוזן.

"כן."

"מה שלום המלך אוֹטוֹ?"* שאל אלברט בנימה מבודחת.

דנגלר העיף בו מבט אלכסוני ולא ענה.

"נצא יחד?" שאל אלברט בלחש את הרוזן.

"אם זה רצונך."

"ראית איזה מבט תקע בי דנגלר?" לחש אלברט.

"כן," השיב הרוזן. "היה משהו מיוחד במבטו?"

"למה רמז, בעניין החדשות מיוון?"

"מאין לי לדעת?"

"נדמה לי שיש לך מודיעים בכל הארצות."

מונטה־כריסטו חייך.

"ראה," אמר אלברט, "הוא מתקרב אליך. אני אגש אל העלמה דנגלר ואתפעל מאבן החן המגולפת שלה, כדי שהוא יוכל לשוחח איתך."

אלברט ניגש אל אז'ני, ודנגלר לחש באוזנו של מונטה־כריסטו:

"עצתך היתה מעולה. בשתי המלים, פרננד ויוֹאַנִינָה מקופל סיפור נורא."

"לא ייתכן," אמר מונטה־כריסטו.

"אספר לך בהזדמנות, אבל סלק מביתי את הבחור. לא נעים לי להיות עכשיו בחברתו."

"הוא ילווה אותי. האם עדיין אתה רוצה שאשלח אליך את אביו?"

"יותר מקודם."

אלברט ומונטה־כריסטו יצאו, וקַבַלְקַנְטִי נשאר, כמנצח בשדה־המערכה.

* המלך הראשון של יוון אחרי שחרורה מעול תורכיה.

77

הַיְּרִידָה

כשפנו סוסי הרוזן בעיקול של השדרה אמר אלברט בצחוק מלאכותי וקולני:

"אני שואל אותך מה ששאל המלך שארל התשיעי את קתרינה דה מדיצ'י לאחר הטבח של ליל ברתולומיאוס:* מה דעתך על התפקיד הקטן ששיחקתי?"

"באיזה עניין?" שאל מונטה־כריסטו.

"בעניין מעמדו של יריבי אצל מר דנגלר."

"איזה יריב?"

"אתה שואל איזה יריב? בן חסותך, מר אנדריאה קבלקנטי!"

"אינני נותן חסות למר אנדריאה."

"על כך הייתי כועס עליך, אילו היה הצעיר זקוק לחסות. לשמחתי, הוא מצליח גם בלעדיה."

"לדעתך הוא מחזר אחרי העלמה?"

"הוא מגלגל עיניים ומשמיע ציוצים של מחזר."

"אבל היא מעוניינת בך?"

"אל תאמר כך, רוזן יקר. שתיהן מתייחסות אלי בקשיחות."

"שתיהן?"

"העלמה אז'ני השיבה לשאלותי רק בקושי, והעלמה ד'ארמילי התעלמה ממני."

"לפחות האב מעריץ אותך."

"להיפך, הוא נעץ בליבי אלף פגיונות. היו אלה פגיונות של תיאטרון, אבל הוא האמין שהם אמיתיים."

"קינאה היא סימן לאהבה."

"אינני מקנא."

"אבל מר דנגלר מקנא."

"במי? ברברה?"

"לא, בך."

"אני מתערב איתך שבקרוב ינעל בפני את דלת ביתו."

* קתרינה מבית מדיצ'י האיטלקיה היתה אשתו של אנרי השני מלך צרפת ואמם של המלכים פרנסואה השני, שרל התשיעי ואנרי השלישי. קתרינה היתה השולטת למעשה בצרפת, ובימיה טבחו הקתולים בהוגנוטים (הפרוטסטנטים הצרפתים), בליל ברתולומיאוס הקדוש, 24 באוגוסט 1572.

"אתה טועה. הוא ביקש ממני להשפיע על הרוזן דה־מורסף שיבקש ממנו את ידה של אז'ני בשבילך."

"אבל אתה לא תבצע את השליחות הזאת, רוזן יקר?"

"הבטחתי לו ואבצע. אגב, הזכרת את דברה, הוא אינו נראה עוד בבית הבארונית."

"היתה מריבה."

"בינו ובין הגברת?"

"לא, בינו ובין האדון."

"האם הוא יודע על היחסים בין דברה לאשתו?"

"מאין אתה בא, רוזן יקר?"

"מקונגו. אתה מתכוון לומר שאינני מכיר את הבעלים הפאריסאים?"

"הבעלים דומים בכל מקום. הכרת אחד, באחת הארצות, הכרת את כולם בכל הארצות."

"אם כן, מדוע הסתכסכו דנגלר ודברה?"

"זאת חידה. כשיהיה קבלקנטי לבן המשפחה, שאל אותו."

המרכבה הגיעה לבית מונטה־כריסטו.

"השעה רק עשר וחצי," אמר הרוזן, "עלה לביתי. מרכבתי תביא אותך הביתה."

"אין צורך, הכרכרה שלי ודאי נסעה בעקבותינו."

שניהם נכנסו לבית, ובפטיסטין הגיש להם תה.

"אני מתפעל ממשרתיך," אמר אלברט. "אתה מצלצל בפעמון, והם מביאים לך מה שרצית, בלי שביקשת."

"הם מכירים את הרגלי. למשל, מה אתה רוצה עכשו?"

"לעשן."

מונטה־כריסטו משך בפעמון ועלי נכנס לחדר והביא מקטרות מלאות טבק משובח מלטקיה.

"פלא," קרא מורסף.

"לא," אמר מונטה־כריסטו. "עלי יודע שאני מעשן עם שתיית התה או הקפה: הוא יודע שביקשתי תה, ושנכנסתי לבית עם אורח. כששמע את קול הפעמון, ידע מה לעשות."

"כמובן, ובכל זאת... הו! מה אני שומע?"

מעבר לדלת נשמעו צלילים של כלי דומה גיטרה.

"יקירי, הערב נגזר עליך לשמוע מוסיקה," אמר מונטה־כריסטו. "ברחת מהפסנתר של העלמה דנגלר ונפלת אל הגוזלה של היידה."

"היידה, איזה שם נפלא!"

"זה שם נדיר בצרפת, אבל נפוץ באפירוס ובאלבניה. אל תתלוצץ על שמה, היא עלולה לשמוע."

"ואז היא תתרגז?"

"לא."

"היא טובת לב?"

"היא שפחה, ושפחה אינה כועסת על ידידי אדוניה."

"האם קיימים עבדים בימינו?"

"היידה היא שפחתי."

"נראה לי שלהיות שפחה של מונטה־כריסטו זאת משרה ששווה כמאה אלף אקו בשנה."

"מאה אלף אקו? הנערה המסכנה היתה בעלת רכוש גדול מזה."

"היא נסיכה?"

"אחת הנסיכות הגדולות בארצה."

"כך חשבתי. איך היתה הנסיכה לשפחה?"

"בגלל המלחמה והגורל. אתה יודע את סיפורו של הפחה מיואנינה?"

"עלי טבלין? ודאי, הרי אבי שירת בצבאו."

"נכון, שכחתי."

"מה הקשר בין היידה לעלי טבלין?"

"היא בתו."

"והיא שפחתך. איך קרה הדבר?"

"יום בהיר אחד עברתי במקרה בשוק בקונסטנטינופול, וקניתי אותה."

"יש לי בקשה גדולה."

"מהי?"

"הצג אותי לפני הנסיכה."

"בחפץ לב, אבל בשני תנאים. התנאי הראשון: אל תגלה לאיש לעולם שעשיתי לך הכרה איתה."

"אני נשבע."

"התנאי השני: אל תספר לה שאביך שירת בצבא של אביה."

"אני נשבע."

הרוזן משך בפעמון, והמשרת האילם עלי הופיע בדלת.

"הודע להיידה, שאשתה קפה בחברתה, ושאני מבקש ממנה רשות להציג לפניה אחד מידידי."

עלי השתחווה, יצא ואחרי כמה רגעים חזר והרים את מסך הדלת, לאות שמותר להיכנס. אלברט העביר את ידו בשערותיו וסילסל את שפמו, והרוזן חבש את כובעו ולבש את כסיותיו.

היידה חיכתה בדירתה בפינת הטרקלין, על ספה, רגליה משוכלות. היא ישבה בתוך קן של בדי משי, ולידה עמד כלי הנגינה. כשנכנסו קמה בחיוך כפול של בת ואוהבת. הרוזן הושיט לה את ידו והיא הצמידה אליה את שפתיה.

אלברט עמד ליד הדלת, המום מיופיה המוזר.

"את מי הבאת אלי?" שאלה העלמה את מונטה־כריסטו ביוונית. "אח, חבר, מכר או אויב?"

"חבר," ענה מונטה־כריסטו ביוונית.

"מה שמו?"

"המשנה־לרוזן אלברט, האיש שחילצתי מידי השודדים ברומא."

"באיזו שפה אדבר איתו?"

"אתה יודע יוונית?" שאל מונטה־כריסטו את אלברט.

"אפילו לא יוונית עתיקה," ענה אלברט.

"ובכן," אמרה ביוונית היידה, שהבינה את דבריהם, "אדבר צרפתית או איטלקית."

מונטה־כריסטו הירהר רגע ואמר לה: "דברי איטלקית."

"ברוך בואך, ידידו של אדוני," אמרה העלמה הצעירה בטוסקנית. "עלי, הבא קפה ומקטרות."

מונטה־כריסטו ואלברט התיישבו על שני שרפרפים ליד שולחן נמוך, עמוס פרחים ואלבומים ועלי הביא את הקפה והמקטרות התורכיות. בפטיסטין לא הורשה להיכנס לדירתה של היידה. למגש הקפה של אלברט הוסיף עלי סוכר, אבל מונטה־כריסטו והיידה שתו את הקפה שלהם מר, כדרך הערבים. שתי נשים הביאו לחדר מגשים עמוסים גלידות־ליקר.

"מארחי היקר, סיניורה," אמר אלברט באיטלקית. "סלחו לתמהוני. כאן אני במזרח האמיתי, לא כפי שראיתי אותו באיטליה, לרוע מזלי, אלא כמו שחלמתי עליו בפאריס. אני מצטער, סיניורה, שאינני יודע לדבר יוונית."

"אני יכולה לשוחח איתך באיטלקית," ענתה היידה.

"על מה אשוחח איתה?" שאל אלברט בלחש את מונטה־כריסטו.

"על מה שאתה רוצה. שאל אותה על ארצה."

"באיזה גיל עזבת את יוון, סיניורה?" שאל אלברט.

"הייתי בת חמש," השיבה היידה.

"ואת זוכרת את מולדתך?"

"כאשר אני עוצמת את עיני אני רואה אותה."

"רוזן יקר," לחש מורסף למונטה־כריסטו. "הרשה לספר לה מיהו אבי, אבל אולי היא תזכיר אותו בשיחתה, ואהיה מאושר לשמוע פה נאה כל־כך מבטא את שמו."

אלברט שמע את מונטה־כריסטו אומר להיידה משהו ביוונית.

"מה אמרת לה?" שאל אלברט בלחש.

"שאתה ידידי ושלא תסתיר ממך דבר."

"אני זוכרת את אבי, יושב על כרים, נשען על גזע עץ, ואמי יושבת לרגליו," אמרה היידה. "הייתי משחקת בזקנו ובפגיונו בעל ניצב היהלום. מפעם לפעם היה ניגש אליו אדם, והוא היה פוקד עליו: 'הוצא להורג!' או: 'שלח לחופשי'."

"ואיך את מסתגלת לצרפת?

"צרפת היא ארץ יפה," השיבה היידה, "אבל אותה אני רואה כפי שהיא, בעיני אשה, ואילו את ארצי אני רואה בעיני ילדה, בערפל זוהר או קודר."

"את כל־כך צעירה, סיניורה," אמר אלברט, "ועבר עליך סבל רב."
היידה הפנתה את עיניה אל מונטה־כריסטו.
"גורלו של אביך," לחש לה הרוזן ביוונית, "אבל לא שם הבוגד, ולא הבגידה."
"זכרונותי עצובים," אמרה היידה.
"ספרי לי, סיניורה," ביקש אלברט.
"בת ארבע הייתי. ערב אחד העירה אותי אמי, עיניה היו שטופות בדמעות, והיא הרימה אותי מהכרים בזרועותיה. למראה דמעותיה פרצתי בבכי. 'שקט ילדה', אמרה אמי. פחד נשמע בקולה, ואני נשתתקתי. ירדנו במדרגות. לפנינו ירדו השפחות, נושאות תיבות ושקים מלאים בגדים ותכשיטים וארנקים מלאים זהב, ומאחוריהן צעדו חיילים חמושים ברובים ארוכים ובאקדחים.
'מהר!' קרא קול שמילא אותי פחד, וכולם התכופפו כמו קמה בשדה. היה זה קולו של אבי. הוא צעד אחרון, בבגדי הפאר שלו, מחזיק בידו את רובה הקרבין שנתן לו הקיסר שלכם במתנה, ודוחף אותנו כרועה הדוחף את עדרו. אבי היה עלי טבלין, הפחה של יואנינה, האיש שכל תורכיה פחדה מפניו.
"ירדנו במדרגות אל האגם ונכנסנו לסירות. בסירה שלנו היו כמה נשים, אבי, אמי, חייל שהיה אהוב על אבי, סלים שמו, ואני. החיילים האחרים נשארו על שפת האגם על המדרגה האחרונה, מוכנים להדוף את הרודפים.
'מדוע אנחנו שטים כל־כך מהר?' שאלתי את אמי.
'אנחנו בורחים,' ענתה.
"לא הבנתי איך אבי, האיש שכולם ברחו תמיד מפניו, בורח, אבל הוא אכן ברח. אחר־כך סיפר לי שלאנשי חיל־המצב שבארמונו נמאס השירות הממושך..."
היידה תלתה מבט רב־משמעות במונטה־כריסטו והמשיכה לספר לאט. ניכר בה שהיא משמיטה כמה פרטים מהסיפור.
"חיילים אלה ומנהיגם, קורשיד, ניהלו משא־ומתן עם חיילי השולטן, שנלחמו נגד אבי; ואז החליט אבי לברוח ולהסתתר במקלט שהכין לעצמו, אחרי ששלח אל השולטן קצין צרפתי, איש שנתן בו אמון."
"את זוכרת את שמו של הקצין, סיניורה?" שאל אלברט.
מונטה־כריסטו החליף עם העלמה מבט מהיר כברק, שאלברט לא הבחין בו.
"לא," ענתה. "השם הזה אינו עולה כעת בזכרוני. אולי אזכר בו אחר־כך."
אלברט כמעט ביטא את שם אביו כשהניח מונטה־כריסטו את אצבעו על שפתיו, ואז נזכר בשבועתו.
"הגענו לקיוסק* שהמרפסות בקומת הקרקע שלו טבלו במים. מתחת לקומת הקרקע היתה מערה נסתרת. שם התחבאתי עם אמי ועם שפחותינו, וגם עם ערימה של שישים אלף

* מבנה בעל שמונה צלעות.

שקי זהב, ששוויים היה עשרים מיליון פרנק, ועם מאתיים חביות מלאות אבק שריפה.

"ליד החביות עמד החייל סלים והחזיק בידו רומח שפתילה בערה בקצהו. אבי פקד עליו לפוצץ את המערה והקיוסק, יחד איתנו, אם יבוא האויב. העבדים, שידעו זאת, בכו והתפללו בלי הרף. אני זוכרת היטב את סלים, צעיר, חיוור ושחור־עיניים. עד יומי האחרון אזכור אותו.

"אינני יכולה לומר לך כמה זמן שהינו במערה. לא ידעתי אז מהו זמן. כמה פעמים קרא אבי לי ולאמי למרפסת הארמון. היו אלה שעות ההנאה שלי. במערה ראיתי רק אנשים נאנחים ורומח שאש בקצהו. אבי היה יושב ומביט אל האופק, נועץ את מבטו בכל נקודה שחורה שנראתה על האגם, ואני הייתי משחקת לרגליו.

"בוקר אחד אמר אבי לאמי: 'וסיליקי, הכול יסתיים היום. היום יגיע הנה הצַו שיקבע את גורלי. אם נתן לי השולטן חנינה, נחזור ליואנינה. אם לא, נברח הלילה.'

'ואם הם לא יתנו לנו לברוח?' שאלה אמי.

'אני סומך על סלים ועל הרומח שלו,' אמר אבי, בחיוך. 'הם ודאי היו שמחים לראות אותי מת, אבל לא למות איתי.'

"אמי נאנחה והכינה לו את המשקה הקר כדי לצנן את חום הקדחת שבערה בעצמותיו, והדליקה למענו את הנרגילה. אבי ביקש משקפת, ואמי הגישה לו אותה. ידו רעדה.

'סירה... שתיים... שלוש... ארבע!' קרא ושפך אבק שריפה למחסנית של אקדחו.

'וסיליקי, זה הרגע. בעוד חצי־שעה נדע את תשובתו של השולטן. לכי עם היידה למערה.'

'אינני רוצה לעזוב אותך,' אמרה אמי. 'אם תמות, אדוני, אמות איתך.'

'לכי!' צעק אבי.

"אמי צייתה והלכה למערה כפופה, כאילו כבר אחז בה המוות.

'קחו את וסיליקי', פקד אבי על שומרי ראשו. הוא שכח אותי, ואני רצתי אליו ופשטתי אליו את ידי. כשראה אותי התכופף והצמיד את שפתיו למצחי. זאת היתה נשיקתו האחרונה, ועדיין אני חשה בה.

"מבעד לסורגי המרפסת ראיתי איך גדלו הנקודות השחורות שבאגם. הן דמו לציפורים מרחפות על הגלים. עשרים שומרי ראש ישבו במרפסת מסתתרים מאחורי מעקה העץ ומחכים לסירות, ובידיהם רוביהם הארוכים, מוכנים לירייה. על הרצפה היו כדורים רבים. אבי התבונן בשעונו. אנחנו ירדנו.

"במערה ישבתי עם אמי ליד סלים. חשתי שסכנה גדולה נשקפת לנו."

היידה השעינה את ראשה על ידיה ועיניה התערפלו.

"המשיכי, ילדתי," אמר לה הרוזן ביוונית.

"השעה היתה ארבע אחר הצהריים אבל במערה כבר היה חושך. רק הפתילה הבוערת בראש הרומח של סלים האירה את האפלה. אמי, שהיתה נוצריה, התפללה, וסלים קרא מפעם לפעם: 'אללה אכבר!'

"תקווה אחת עודדה את אמי. באחת הסירות ראתה את הצרפתי ששלח אבי לקונסטנטינופול אל השולטן.

'הם מתקרבים,' אמרה אמי שהאזינה לקול הצעדים. 'הלוואי שיביאו בשורה של שלום.'

'ממה את פוחדת, וסיליקי?' אמר לה סלים בגאווה. 'אם לא יביאו שלום, נהרוג אותם.'

"הייתי תינוקת, אבל כבר אז חשתי שאומץ לב זה הוא אכזרי וחסר־הגיון. ופחדתי מהמוות שאיים עלינו מהשלהבת שבקצה הרומח. גם אמי רעדה.

"'אמא?' צעקתי. 'אנחנו נמות?'

'ילדתי,' אמרה וסיליקי, 'הלוואי שלא תרצי במוות, שממנו את פוחדת עכשו.'

"אחר־כך שאלה בלחש: 'סלים, מהי פקודתו של האדון?'

'אם ישלח אלי את הפגיון, סימן שהשולטן מסרב לתת לו חנינה, ואז אדליק את אבק השרפה. אם ישלח את הטבעת שלו סימן שהשולטן סלח לו, ואני אסגיר בידי שליחיו את המחסן.'

'ידידי', אמרה לו אמי, 'אם ישלח האדון את הפגיון, הרוג נא אותנו בפגיון הזה, כדי שלא נמות בשרפה.'

'כן, וסיליקי,' אמר סלים בשלווה.

"זעקות נשמעו. הקשבנו. היו אלה זעקות־שמחה. שומרי הראש ביטאו את שמו של הצרפתי שנשלח לקונסטנטינופול ואנחנו הבנו שהוא מביא את תשובתו של השולטן."

"אינך נזכרת בשמו?" שאל מורסף.

"לא, אדוני, אינני נזכרת," השיבה הילדה והמשיכה בסיפורה.

"צללית נראתה בפתח, וסלים צעק: 'מי שם? אף לא צעד אחד נוסף!'

'יחי השולטן!' קרא הבא. 'הוא העניק חנינה לעלי טבלין.'

"בצעקת שמחה לחצה אותי אמי אל ליבה.

'חכי!' קרא סלים, שראה כי היא מוכנה לצאת מהמערה. 'נחכה לטבעת.'

"אמי כרעה על ברכיה והרימה אותי למעלה, בתפילה לאל. עינינו, שהתרגלו לחושך, הבחינו בשליח. היה זה ידיד, אבל סלים שאל אותו:

'בשם מי אתה בא?'

'בשמו של הפחה עלי טבלין.'

'אם כן, אתה יודע מה עליך לתת לי.'

'כן,' אמר השליח. 'את הטבעת.' – והוא הרים את ידו מעל ראשו. בחושך לא ראה סלים ממקומו מה הוא מחזיק.

'אינני רואה מה בידך,' אמר סלים.

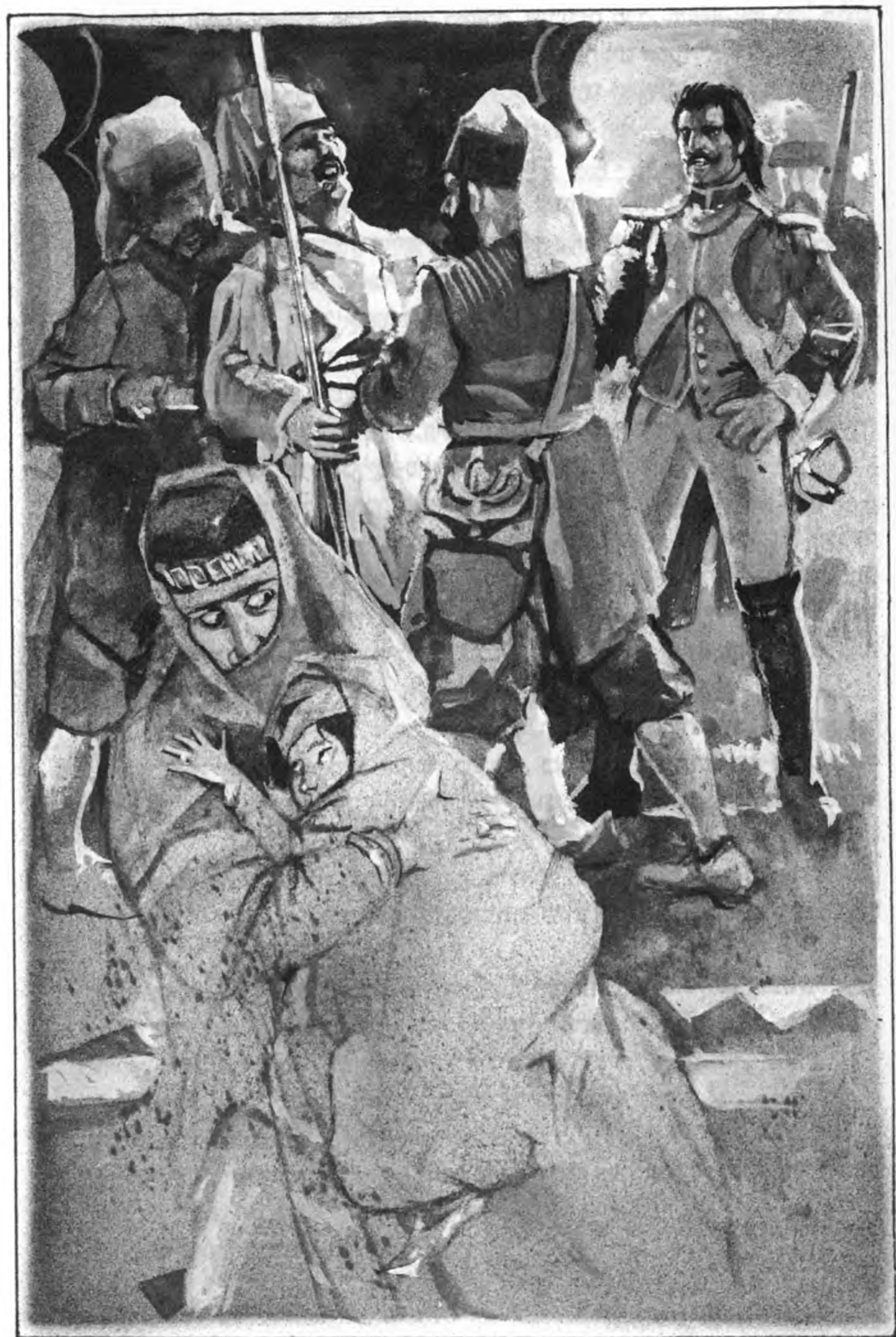
'גש הנה,' אמר השליח, 'או שאתקרב אליך.'

'לא זה ולא זה,' ענה החייל הצעיר. 'הנח את החפץ במקום שאתה עומד בו, תחת קרן האור, והסתלק משם עד שאזהה אותו.'

'שיהיה כך,' אמר השליח והסתלק. סלים החזיק בידו את הלפיד, ניגש אל הפתח והתכופף.

'זאת הטבעת של האדון!' קרא, נשק לטבעת, זרק את הלפיד לארץ וכיבה אותו ברגלו.

"השליח השמיע קריאת שמחה ומחא כפיים. ארבעה החיילים התנפלו על סלים ורצחו

אותו בדקירות פגיון, אחר־כך פרצו לתוך המערה, שיכורים מדם, חיפשו אש בכל מקום והתפלשו על שקי הזהב. אמי תפסה בי וברחה במעברים מתפתלים שרק היא ידעה על קיומם, וכך הגענו למדרגות־הסתרים המובילות אל הקיוסק. שמענו המולה נוראה. האולמות היו מלאים חיילים, אנשי קורשיד, האיש שמרד באבי. כשעמדה אמי לפתוח את דלת־הסתרים נשמע קול נורא, קולו של אבי.

"אמי הצמידה את עינה לסדק שבדלת, וגם אני הצצתי מבעד לסדק קטן.

"מול אבי עמדו כמה אנשים והחזיקו בידיהם נייר שאותיות זהב כתובות עליו.

'מה אתם רוצים?' שאל אותם אבי.

'אתה רואה את הנייר הזה?' אמרו לו. 'זה צַו השולטן. הוא מבקש את ראשך.'

"צחוק מחריד פרץ מפי אבי. הוא ירה מאקדח שני כדורים, ושני אנשים נהרגו. שומרי הראש ששכבו סביבו ופניהם אל הרצפה התרוממו וירו גם הם. החדר נמלא רעש, אש ועשן.

"כמה יפה היה עלי טבלין, אבי, בין הכדורים, חרבו בידו, פניו שחורים מאבק שריפה! איך ברחו אויביו מפניו! הוא צעק: 'סלים! סלים! עשה את חובתך!'

'סלים מת!' השיב לו קול שנדמה כיוצא מתוך האדמה. 'ואתה, אדוני, עלי, אבוד!'

"קול פיצוץ נשמע ורצפת העץ התרסקה סביב אבי. האויבים ירו מבעד לרצפה. ארבעה שומרי ראש נהרגו. אבי השמיע נהמה, תקע את אצבעותיו בחורים שפתחו הכדורים ברצפה ועקר את כולה. עשרים יריות נורו. האש כילתה את הווילונות. שתי יריות פגעו באבי, אך הוא נשאר עומד ליד החלון. אמי טילטלה את הדלת כדי למות איתו, אבל הדלת היתה נעולה.

"כמה שומרי־ראש גססו. אלה שרק נפצעו קפצו החוצה מבעד לחלונות. אבי נפל על ברכיו. עשרים ידיים נשלחו אליו, אוחזות בחרבות, באקדחים ופגיונות. הוא נעלם בתוך מערבולת של אש, כאילו נפתח הגיהנום תחת רגליו. אני נפלתי; אמי התעלפה ושמטה אותי מידיה."

היידה נאנחה, ונתנה ברוזן מבט כשואלת: מילאתי את פקודתך. אתה מרוצה?

הרוזן ניגש אליה, נטל את ידה ואמר לה ביוונית: "ילדתי היקרה, התנחמי, אלוהים מעניש את הבוגדים."

"זה סיפור נורא, רוזן," אמר אלברט שחיוורונה של היידה הבהיל אותו. "אני מצטער."

מונטה־כריסטו הניח את ידו על ראשה של העלמה ואמר:

"היידה היא אשה אמיצת לב, וסיפור מכאוביה מקל עליה."

"מפני שהוא מזכיר לי את מעשיך הטובים, אדוני," אמרה היידה.

אלברט הביט בה בסקרנות, והיא המשיכה בסיפור:

"עמדנו מול קורשיד, ראש הקושרים. 'הרוג אותי,' אמרה אמי, 'אבל חוס על כבוד אלמנתו של עלי טבלין'.

'לא ממני עליך לבקש זאת,' השיב קורשיד.

'ממי?'

'מאדונך החדש.'

'מיהו?'

'הינהו,' אמר קורשיד והצביע על אדם שהיה אשם במותו של אבי יותר מכל האחרים."

קולה של היידה היה זועם וקודר.

"ואדם זה היה לאדונך?" שאל אלברט.

"לא," השיבה היידה. "הוא לא העז להשאיר אותנו ברשותו; לכן מכר אותנו לסוחרי־עבדים שהביאו אותנו לקונסטנטינופול. אחרי שעברנו איתם את כל יוון עמדנו, תשושות, מול ארמון השולטן. קהל סקרנים עמד ליד השער. אמי נשאה את עיניה לכיוון מבטי הקהל, השמיעה זעקה, הראתה לי את הראש שמעל דלת הארמון ונפלה לארץ."

"תחת הראש הכרות היו רשומות המלים האלה:

'ראשו של עלי טבלין, הפחה מיואנינה.'

"ניסיתי להרים את ראשה של אמי, אבל היא היתה מתה."

"הסוחרים הביאו אותי חיה לבזאר. ארמני עשיר קנה אותי. הוא טיפל בי, העניק לי מחנכים, וכשהגעתי לגיל שלוש־עשרה מכר אותי לשולטן מחמוד."

"וממנו," אמר מונטה־כריסטו, "קניתי אותה אני, כפי שסיפרתי לך. נתתי לו תמורתה את אבן־האיזמרגד, הדומה לזאת שבה אני מחזיק את גלולות החשיש."

"ארוני," אמרה היידה ונשקה לידו של מונטה־כריסטו. "אני מאושרת להיות שייכת לך!"

אלברט נדהם לשמע דבריה.

"שתה את הקפה שלך," אמר לו הרוזן, "הסיפור נגמר."

78

מְרֻוָּחִים לָנוּ מִיּוֹאֲנִינָה

פרנץ היה המום כשיצא מחדרו של נוארטיה. רק אחרי שעתיים קיבל ממנו וילפור את המכתב הזה:

"לאחר מה שנחשף הבוקר ודאי אין מר נוארטיה דה־וילפור מניח שקשר נישואין עשוי להתקיים בין משפחתו למשפחת דֶפִּינֶה. חלחלה תוקפת אותי למחשבה שמר דה־וילפור לא טרח לספר לי את הדברים הידועים לי, שסופרו הבוקר."

גם התובע המלכותי היה המום. הוא לא העלה על דעתו שאביו יהיה גלוי לב, או גס רוח, ויספר את הסיפור. מר נוארטיה, שבז לדעותיו הפוליטיות של בנו, לא סיפר לו מעולם את פרטי הפרשה ווילפור האמין שגנרל דה־קנל, הבארון דֶפִּינֶה, נרצח. הוא לא ידע שהגנרל נהרג בדו־קרב. המכתב זיעזע אותו עוד יותר.

כשנשארה גברת דה־וילפור, לבדה עם הנוטריון והעדים, חשה מבוכה שגברה ככל שהתארך הזמן. לבסוף נכנסה ללשכתו של בעלה ושאלה מה קרה. כשנודע לה שהנישואים התבטלו חזרה אל החדר והודיעה לנוכחים שמר נוארטיה נתקף בשבץ מוחי וחתימת החוזה נדחית לכמה ימים. המוזמנים המופתעים התבוננו זה בזה והסתלקו בשתיקה.

ולנטין, מאושרת ונפחדת, נשקה לסבה והודתה לו, אחר־כך ביקשה רשות ללכת לחדרה כדי לנוח, ונוארטיה נענה לה במבט עין, אך היא לא עלתה לחדרה אלא רצה אל הגן. כל הזמן חרדה פן יתפרץ מוֹרֶל אל הבית.

ואמנם היא הגיעה אל השער ברגע האחרון. מקסימיליאן ראה את פרנץ עוזב את בית־הקברות יחד עם דה־וילפור ועקב אחריו, ראה אותו נכנס לבית, יוצא ממנו וחוזר אליו עם אלברט ושָטוֹרֶנוֹ. הוא חיכה, בטוח שוולנטין תבוא אליו לספר לו מה קרה.

המבט הראשון שנתן בוולנטין הרגיע אותו, ולשמע המלה הראשונה שעלה בידה לבטא קפץ משמחה.

"ניצלנו!" קראה וַלַנְטִין.

"ניצלנו!" חזר אחריה מורל ולא יכול להאמין באושרו. "מי הציל אותנו?"

"סבי! אהוֹב אותו, מקסימיליאן!"

מורל נדר לאהוב את הישיש בכל ליבו, ולא היה לו קשה לקיים את נדרו. ברגע ההוא לא רק אהב את נוארטיה כמו שאוהבים אב או ידיד; הוא העריץ אותו כאילו היה אלוהים.

"איך קרה הדבר?" שאל את ולנטין.

וַלַנְטִין פתחה את פיה, ואז עלתה בליבה מחשבה, שהסוד הנורא אינו רק סודו של סבה.

"אספר לך אחר־כך," אמרה.

"מתי?"

"כשאהיה אשתך."

כדי לשמוע מלים אלה היה מורל מוכן להסכים לכול, הוא לא שאל יותר, ובכל זאת הסתלק רק בתנאי שייפגשו שוב למחרת בערב.

באותו זמן נכנסה מרת דה־וילפור אל חדרו של נוארטיה, והזקן נעץ בכלתו מבט קודר, כרגיל.

"אדוני," אמרה לו, "ודאי לא עלי להודיע לך שנישואיה של ולנטין בטלים. הרי הם בוטלו בחדר הזה."

נוארטיה לא הגיב.

"אבל יש דבר שאינך יודע," הוסיפה מרת דה־וילפור. "אני התנגדתי תמיד לנישואים האלה."

נוארטיה הביט בה כמצפה להסבר.

"אחרי שהתבטלו הנישואים, שלא רצית בהם, לפי מיטב ידיעתי, באתי לבקש ממך, אדוני, להחזיר לנכדתך, לא את אהבתך, שמעולם לא הסרת ממנה, אלא את הירושה. יש לי זכות לבקש זאת ממך, הרי אני היחידה שלא אפיק מזה כל רווח."

עיניו של נוארטיה הביעו תמיהה. לשווא חיפש במוחו את המניע למעשה זה של כלתו.

"האם יכולה אני לקוות, אדוני, שכוונותיך תואמות את בקשתי?" שאלה גברת דה־וילפור.

"כן," אותת נוארטיה.

"תודה לך, אדוני," אמרה גברת דה־וילפור. "אני מאושרת."

למחרת קרא מר נוארטיה לנוטריון, צַוואתו נקרעה לגזרים וצוואה חדשה נכתבה. נוארטיה הוריש את כל רכושו לוַלַנְטִין, בתנאי שלא יפרידו ביניהם, והפאריסאים עשו חשבון: העלמה דה־וילפור, היורשת של המרקיז והמרקיזה דה סנט מֶרָאן, שזכתה גם בחסדו של מר נוּאַרְטְיֶה, תיהנה, בבוא היום, מקיצבה של שלוש מאות אלף ליבראות.

מונטה־כריסטו קיים את הבטחתו לדנגלר, ואחרי שמילא את שליחות־המתווך בבית דה־מורסף לבש הרוזן דה־מורסף את מדיו הצבאיים, ענד עליהם את כל אותות־הכבוד שקיבל וציווה לרתום למרכבתו את סוסיו היפים ביותר. מקושט כטווס נסע לביתו של דנגלר, שהיה עסוק באותה שעה בסיכומי סוף החודש.

לא היתה זאת שעה של מצב־רוח טוב.

למראה ידידו הוותיק שיווה דנגלר לפניו ארשת של חשיבות והתרווח בכורסתו. מורסף, לעומת זאת, חייך בנעימות. הוא היה בטוח שימצא אוזניים קשובות, לכן ויתר על גינוני הרשמיות.

"בארון," אמר. "הינה באתי. זמן רב מדי אנחנו מסתובבים סביב הבטחותינו הישנות."

הוא ציפה לראות הבעת שמחה על פני הבנקאי, אבל למרבה תמיהתו הביעו הפנים אדישות וקרירות, ומורסף הפסיק את דיבורו באמצע.

"אילו הבטחות, אדוני הרוזן?" שאל הבנקאי כמשתומם.

"אתה רוצה את הרשמיות, אדוני היקר," אמר הרוזן מורסף. "אתה רומז לי שעלי לשמור על כללי הטקס? סלח נא לי. יש לי רק בן אחד, וזאת הפעם הראשונה שאני מבקש להשיא אותו. עדיין טירון אני."

והוא קם ממקומו בחיוך, השתחווה לפני דנגלר ואמר:

"אדוני הבארון, אני מתכבד לבקש ממך את ידה של בתך, העלמה דנגלר, בשביל בני, המשנה־לרוזן אלברט דה־מורסף."

דנגלר הזעיף את פניו. הרוזן עמד והוא לא הזמין אותו לשבת.

"אדוני הרוזן," אמר. "דרוש לי זמן למחשבה לפני שאשיב לך."

"למחשבה!" קרא הרוזן המופתע. "לא הספיקו לך שמונה השנים?"

"אדוני הרוזן," השיב דנגלר, "יום יום קורים דברים, ותכניות מתבטלות. עלי לחשוב שנית."

"בארון, אינני מבין אותך!"

"בחמישה־עשר הימים האחרונים השתנו הנסיבות."

"סליחה?" אמר מורסף. "מה הקומדיה הזאת? האם הרוזן ממונטה־כריסטו לא נפגש איתך?"

"אני נפגש איתו לעיתים קרובות," אמר דנגלר. "הוא אחד מִיְדִידַי."

"באחת מפגישותיכם אלה אמרת לו שאני נראה כאילו שכחתי את תוכנית הנישואים או כאילו אני מהסס. ובכן, לא שכחתי ואינני מהסס. ובאתי לבקש ממך לקיים את הבטחתך."

דנגלר לא השיב.

"האם גרמת לי להציע לך נישואים כדי להשפיל אותי?" שאל הרוזן דה־מורסף.

דנגלר הבין שזה הרגע לסגת.

"אדוני הרוזן," אמר. "זכותך להיות מופתע. אני מבין אותך. האמן לי, אני מצטער. האמן לי שהנסיבות החדשות כופות עלי את ההסתייגות הזאת."

"אלה הם דברי הבל, אדוני," השיב הרוזן. "הרוזן דה־מורסף אינו ארחי־פרחי. אם דוחים אותו בקש, אם מפירים הבטחה שנתנו לו, יש לו זכות מלאה לדרוש הסברים מיד."

דַנְגְלָר, שהיה מוג לב, לא רצה להיראות מוג לב. "לא חסרות לי סיבות," ענה.

"למה אתה רומז?"

"יש לי סיבה, וקשה לי לגלותה."

"דבר אחד נראה לי ברור, אתה מבטל את קשר הנישואין בינינו."

"לא, אדוני. אני מַשְׁעֶה את החלטתי לזמן מה," ענה דנגלר.

"אני מקווה שאינך מעלה על דעתך שאחכה בשלווה עד שתטה לי חסד שוב?"

"אם כך, אם אינך יכול לחכות, ראה את תוכניותינו כאילו לא היו."

הרוזן נשך את שפתיו. הוא פנה אל הדלת. בכל זאת חזר ואמר: "דַנְגְלָר יְדִידִי, אנו מכירים זה את זה שנים רבות ועלינו להתחשב זה בזה. אתה חייב לי הסבר כדי שאדע באשמת איזה אירוע אומלל איבד בני את חסדך."

"זה לא באשמתו, ויותר לא אוכל לומר לך, אדוני," השיב דנגלר.

"ומי האשם?" שאל מורסף בשינוי קול ופניו חוורו.

"עוד תודה לי על שאינני מפרש את דברי," השיב דנגלר ונעץ במורסף מבט חודר. רעד עצבני בפני מורסף העיד על זעם כבוש.

"זכותי לדרוש ממך הסבר," אמר. "האם יש לך משהו נגד גברת דה־מורסף? האם רכושי אינו מספיק? האם זה בגלל דעותי, המנוגדות לדעותיך?"

"לא ולא, אדוני," השיב דנגלר. "לא הייתי סולח לעצמי אילו התחייבתי בקשר נישואין איתך, בגלל המידע שהגיע לידי. הנח לזה. אל תראה בדחיה ניתוק, ולא נדבר על התחייבות. אין מה למהר, בשם אלוהים! בתי רק בת שבע־עשרה ולבנך מלאו עשרים ואחת לא מזמן. הזמן עשוי לשנות דברים. לפעמים השמצות אכזריות נעלמות ביום אחד."

"השמצות, אמרת?" צעק מורסף והחוויר כסיד. "משמיצים אותי?"

"אדוני הרוזן, מוטב שנשתוק, אני אומר לך."

"ועלי לשאת את סירובך בשלווה?"

"סירובי מכאיב לי יותר מאשר לך. הרי ביטול נישואים מזיק לכַּלָּה יותר מאשר לחתן."

"לא נוסיף לדבר על כך," אמר מורסף, מעך את כפפותיו בחמת זעם ויצא מהבית.

דנגלר שם לב: מורסף לא שאל שמא הוא סיבת ביטול הנישואים.

בערב התכנסו ידידים בביתו. קַבַלְקַנְטִי, שבילה את רוב הזמן בחברת הנשים, יצא אחרון מהבית.

כשקם דנגלר משנתו למחרת בבוקר פקד להביא אליו את העיתונים. הוא סילק מפניו שלושה או ארבעה, ונטל את ה"אִימְפַּרְטְיָאל", העיתון של בושם. בחיפזון קרע את העטיפה ופרש לפניו את העיתון, בזלזול דילג על "חדשות פאריס" והגיע למדור "זוטות". שם התעכב חיוכו המרושע על הכותרת "מדווחים לנו מיוֹאַנִינָה".

"יפה," אמר לעצמו, לאחר שקרא את הידיעה. "זה יפטור אותי מהסברים לרוזן דה־מורסף."

באותו רגע ממש, כשהורה צלצול השעון שהשעה תשע בבוקר, התייצב אלברט דה־מורסף, לבוש בגדים שחורים, מכופתרים עד צוואר, נרגש וחסר מלים, בבית שבשאנז אֶלִיזֶה.

"הרוזן יצא לפני כחצי שעה," אמר לו השוער.

"גם בַּפְּטִיסְטֶין יצא?" שאל מורסף.

"לא, אדוני."

"קרא לו."

החדרן הופיע אחרי רגע.

"ידידי," אמר לו אלברט, "סלח לי על שקראתי לך, אבל אני רוצה לשאול אותך: אדונך יצא באמת?"

"כן, אדוני," השיב בַּפְּטִיסְטֶין.

"אפילו בשבילי?"

"ידוע לי שאדוני שמח תמיד לקבל את פני אדוני."

"עלי לדבר איתו בעניין חשוב מאוד. האם יאחר לשוב?"

"לא, הוא ציווה להכין את ארוחת הצהריים לשעה עשר בבוקר."

"טוב, אני אטייל בשַאנז אֶלִיזֶה, ובשעה עשר אחזור הנה. אם הרוזן ישוב לפני כן, אמור לו שאני מבקש שימתין לי."

"לא אשכח, אדוני יכול לסמוך עלי."

אלברט השאיר ליד בית הרוזן את הכרכרה, ועשה את טיולו ברגל.

בשדרת האלמנות ראה את סוסיו של הרוזן, ליד מועדון האימונים בירי. אחרי שזיהה את הסוסים הכיר גם את הרַכָּב.

"הרוזן ממונטה־כריסטו במטווח?" שאל אותו.

"כן, אדוני." השיב הרכב. כמה יריות קצובות נשמעו מהמגרש.

"סליחה," אמר נער השירות לאלברט, שניסה להיכנס. "יואיל אדוני המשנה־לרוזן להמתין רגע."

"ומדוע, פִילִיפ?" שאל אלברט שהיה גם הוא חבר במועדון.

"האדון המתאמן עכשו אינו מסכים לירות בנוכחות אדם אחר."

"אפילו לא בנוכחותך?"

"אתה רואה, אדוני, אני מחוץ לתא."

"ומי טוען את אקדחיו?"

"משרתו."

"נובי?"

"איש שחור."

"זהו!"

"אדוני מכיר את האדון?"

"אותו אני מחפש, הוא ידידי."

"אם כן, אכנס ואודיע לו."

פִילִיפ נכנס לצריף העץ, ומיד נראה מוֹנְטֶה־כריסטו על הסף.

"סלח נא לי, רוזן על טרחנותי," אמר מורסף. "באתי לביתך ונאמר לי שאתה בטיול ותשוב בשעה עשר. טיילתי גם אני, בציפיה לשעה עשר, ותוך כדי טיולי הבחנתי בסוסיך."

"מדבריך אני מבין שתצטרף לסעודת־הצהריים שלי."

"לא, תודה. ייתכן שנסעד יותר מאוחר, אבל בחברה רעה."

"למה אתה מתכוון?"

"יקירי, היום אלחם בדו־קרב."

"אתה? לשם מה?"

"כדי להילחם!"

"אני מבין, אבל מה הסיבה?"

"למען הכבוד. באתי לבקש טובה ממך. היה נא העד שלי."

"לא נדבר על כך כאן. נשוב לביתי. עָלִי, תן לי מים."

הרוזן הפשיל את שרווליו ועבר למסדרון הקטן שבו היו היורים רוחצים את ידיהם.

"היכנס בבקשה, אדוני המשנה־לרוזן," לחש פיליפ למורסף, "ותראה דבר מוזר."

מורסף נכנס לתא הירי. על המטרה היו מודבקים קלפים. מרחוק ראה מורסף מערכת קלפים, מהאַס ועד ה"עשרה".

"שיחקת רמי?" שאל את הרוזן.

"לא," השיב מונטה־כריסטו. "שיחקתי בקלפים. כל אלה הם אסים ו'שניים'. כדורי הפכו אותם לשלושה, ארבעה, חמישה, שישה, שבעה, שמונה, תשעה ועשרה."

אלברט התקרב וראה שהכדורים מילאו את הסימנים החסרים, בדיוק במקומות הנכונים.

שניהם התיישבו בדו־מושבית של מונטה־כריסטו ואחרי כמה רגעים נכנסו לבית מספר שלושים בשאנז אליזה.

"עכשו נשוחח בשלווה," אמר הרוזן. "נגד מי אתה רוצה להילחם?"

"נגד בּוֹשָם."

"ידידך?"

"בדו־קרב נלחמים ידידים."

"יש לך, לפחות, עילה?"

"יש לי."

"מה הוא עשה?"

"יש בעיתון שלו... אבל, קרא בעצמך."

אלברט הושיט את העיתון למונטה־כריסטו, שקרא בו את הדברים האלה:

"מדווחים לנו מיוֹאַנִינָה.

"מעשה שלא נודע עד עתה, או שלא פורסם, הגיע לידיעתנו. את המבצרים שהגנו על יואנינה הסגיר לתורכים קצין צרפתי, שהפחה עֲלִי טֶבֶּלִין נתן בו אמון. שמו פֶּרְנַנְד."

"ובכן," שאל מונטה־כריסטו. "מה יש בידיעה הזאת?"

"שמו של אבי פרננד."

"ואביך היה בשירותו של עֲלִי טבלין?"

"הוא נלחם למען חרות היוונים. זאת דיבה!"

"ומי בצרפת יודע שהקצין פרננד הוא הרוזן דה־מורסף? ומי מתעניין כיום ביוֹאַנִינָה, שהתורכים כבשו אותה בשנת 1822 או 1823?"

"זאת בדיוק הבוגדנות. אחרי שהזמן מחק את זכר האירועים חוזרים אליהם, כדי לעורר שערוריה ולהשמיץ אדם בעל עמדה. אני, היורש של אבי, אינני מסכים ששמו יהיה קשור בקלון. אני רוצה לשלוח עדים אל בושם, שעיתונו פרסם את הידיעה הזאת, כדי שיכחיש אותה."

"בושם לא יכחיש."

"ובכן, נילחם."

"לא, לא תילחמו. הוא יענה לך שאולי היו בצבא היווני חמישים קצינים ששמם פרננד."

"אנחנו נילחם אם זאת תהיה תשובתו. הוי, כמה הייתי רוצה שכל זה ייעלם... אבי, חייל אמיץ לב ומהולל..."

"אולי יאמר לך בושם: אכתוב שיש לנו יסוד להאמין שלאותו פרננד אין שום דבר משותף עם הרוזן דה־מורסף, שגם שמו הפרטי פרננד."

"דרושה לי הכחשה מלאה. לא אסתפק בחצי הכחשה."

"ואתה תשלח אליו עֵדִים?"

"כן."

"זה יהיה משגה."

"אתה מסרב לבקשתי?"

"אתה יודע מה דעתי על מלחמות־שניים."

"אבל רק עכשו התאמנת בירי!"

"ידידי היקר, אסור להיות יוצא דופן. בחברת מטורפים יש להתנהג כמטורף. כל רגע עלול חמום־מוח להתקוטט איתי בלי סיבה, כמו שאתה מחפש עילה לקטטה עם בוֹשָם, לשלוח אלי עדים או להעליב אותי בפרהסיה, ועלי להיות מוכן להרוג אותו."

"אתה מודה שתצא לדו־קרב?"

"כן, לצערי."

"ומדוע אתה רוצה שאני לא אלחם?"

"לא אמרתי שלא תילחם בכל מקרה. אני מציע לך לחשוב בשיקול דעת. אולי הידיעה נכונה?"

"אסור לבן להסכים להנחה כזאת, הפוגעת בכבוד אביו."

"אנו חיים בתקופה שמתירה דברים רבים. אתה מוכן לשמוע לעצת ידיד?"

"כן."

"לפני שתשלח עדים אל בוֹשָם, בקש מידע על מה שהיה."

"ממי?"

"מהַיְידֶה, למשל. היא יכולה להצהיר שאין לאביך יד בתבוסתו ובמותו של אביה, או לספק לך פרטים, אם איתרע מזלו..."

"כבר אמרתי לך, רוזן, שאיני יכול להניח הנחה כזאת."

"ובכן, עצה אחרת. אל תשלח שליחים אל בושם. לך אליו בעצמך."

"זה בניגוד לכל הכללים."

"עניינך שונה מעניינים אחרים."

"ומדוע אלך אליו בעצמי?"

"כדי שהפרשה תישאר בינך ובינו. אם בושם יהיה מוכן לחזור בו, תן לו הזדמנות לעשות זאת מרצונו. אם יסרב, תמיד תספיק להכניס שני זרים בסודך."

"אלך. אבל אם יסרב ואנחנו נילחם, תסכים להיות אחד מעדיי?"

"משנה־לרוזן יקר," אמר מונטה־כריסטו. "ודאי אתה יודע שאני ידידך בלב ובנפש, אבל מה שאתה מבקש הוא מעבר ליכולתי."

"ומדוע?"

"אולי תדע זאת באחד הימים. לפי שעה אני מבקש שתתייחס אלי בסלחנות."

"האם תסכים לתת לי שעור בסיף ובירי אקדחים?"

"גם זה בלתי אפשרי."

מורסף כבש את כעסו, נפרד מהרוזן ונסע למערכת עיתונו של בושם.

בושם ישב בלשכתו שהיתה אפלולית ומאובקת ככל מערכות העיתונים מאז ומעולם.

זעקה נפלטה מפיו כשראה את ידידו אלברט מדלג על חבילות הנייר ודורס ברגל לא אמונה את צרורות העיתונים שכיסו את הרצפה המוכתמת באדום.

"מכאן, מכאן, אלברט היקר," אמר והושיט לצעיר את ידו. "מה, לכל הרוחות, מעשיך פה? תעית בדרך או קפצת הנה להזמין אותי לארוחת־צהריים? נסה למצוא כיסא; הנה, שם, ליד הגרניום."

"בושם, באתי לדבר איתך על העיתון שלך," אמר אלברט.

"מה אתה מבקש?"

"אני דורש תיקון טעות."

"תיקון? בעיתון? אבל שב בבקשה!"

"תודה," השיב אלברט והניע בראשו. "העיתון פירסם ידיעה הפוגעת בכבודו של בן־משפחתי."

"מה אתה סח!" אמר בושם המופתע. "איזו ידיעה? לא ייתכן!"

"הידיעה מיוֹאֲנִינָה."

"מיואנינה? בָּטִיסְט! הבא לי את העיתון מהיום!"

"אין צורך," אמר אלברט. "הבאתי את שלי."

בושם קרא את הידיעה ושאל: "הקצין הזה קרוב שלך?"

"כן," השיב אלברט והסמיק.

"ומה אתה רוצה שאעשה למענך?"

"אני רוצה, בושם היקר, שתפרסם הכחשה."

"הכחשה, זה עניין קשה. שב, בבקשה, אלברט. אקרא לפניך שוב את ארבע השורות."

אלברט ישב, ובושם קרא בקול את השורות.

"ובכן, אתה רואה," אמר אלברט בתוקף. "העיתון שלך העליב אחד מבני משפחתי. אני דורש הכחשה."

"אתה דורש?"

"כן!"

"הרשה לי לומר לך שאינך ציר בבית הנבחרים."

"אינני רוצה להיות ציר! אני דורש שתכחיש ידיעה שפרסמת אתמול, ואני אשיג את ההכחשה הזאת. אנחנו ידידים ואתה מכיר אותי. אני עקשן."

"אל תגרום לי לשכוח שאנחנו ידידים, אלברט, במלים כאלה... אל נא תתרגז, ליתר דיוק, עדיין אל תתרגז... אתה מודאג ונרגז... מי הוא הקרוב שלך ששמו פרננד?"

"אבי!" השיב אלברט. "מר פרננד מוֹנְדֶגוֹ, הרוזן דה־מורסף, איש צבא ותיק, שבע קרבות, שעכשו זורקים עליו בוץ!"

"אביך?" קרא בושם. "זה דבר אחר. אני מבין את כעסך, אלברט היקר. אקרא שוב."

כשקרא בושם את הידיעה בשלישית שקל כל מלה. לבסוף שאל:

"מאין אתה מסיק שפרננד הזה הוא אביך?"

"אני יודע שזה לא הוא, אבל האחרים עלולים להסיק מסקנות מוטעות, לכן אני רוצה הכחשה."

לשמע המלים "אני רוצה" נשא בושם את עיניו אל מורסף, אחר כך השפיל אותן.

"אתה תכחיש את הידיעה, נכון, בושם?" אמר מורסף, עדיין מאופק.

"כן," אמר בושם, "כשאהיה בטוח שהידיעה אכן כוזבת. אני אבדוק זאת."

אלברט יצא מכליו.

"מה אתה רוצה לבדוק, אדוני?" שאל. "אם אתה טוען שזה לא אבי, אמור זאת מיד, ואם לדעתך זה אבי, תן לי הסבר."*

בושם הביט באלברט בחיוך.

"אדוני," אמר, "אם באת לדרוש ממני הסבר, יכולת לומר זאת מיד ולא לדבר על ידידות, ולהשמיע דברים מכוערים, שאני מאזין להם בסבלנות חצי שעה. אתה רוצה להילחם איתי? אמור!"

"כן, אם לא תכחיש את ההשמצה!"

"בלי איומים, בבקשה, מר אַלְבֶּרְט מוֹנְדֶגוֹ משנה־לרוזן מורסף! אתה דורש שאני אכחיש את הידיעה על הקולונל פרננד, ידיעה שבהן צדקי אין לי חלק בהּ?"

"כן! אני דורש!" קרא אלברט.

"ואם לא, יהיה דו־קרב?" שאל בושם בשלווה.

"כן!" ענה אלברט בצעקה.

"אדוני היקר," אמר בושם. "הינה תשובתי: את הידיעה הזאת לא אני הכנסתי לעיתון, ולא ידעתי עליה. אתה הסבת אליה את תשומת־ליבי, ואני אעמוד מאחוריה עד שהאיש האחראי לה יאשר או יכחיש אותה."

"אדוני, אמר אלברט וקָם ממקומו, "אתכבד לשלוח אליך את עֵדַי, שידונו איתך במקום הקרב ובכלי הנשק."

"בהחלט, אדוני."

* המלים "דורש הסבר" הן פתיחה לקריאה לדו־קרב.

"נילחם הערב, בבקשה ממך, או לכל המאוחר מחר בערב."

"לא ולא. אבוא לשדה הקרב בשעה שאמצא לנכון. זאת זכותי, מפני שאתה התגרית בי, ולדעתי עדיין לא הגיעה השעה. אתה סייף מעולה ואני יורה לא רע. אתה קולע שלושה מתוך עשרה, וגם אני. אתה אמיץ לב, וגם אני. אינני רוצה להיהרג או להרוג בלי סיבה. אני שואל אותך: האם אתה מוכן להרוג אותי אם לא אכחיש את הידיעה, אף שאני נשבע בהן צדקי שלא ידעתי עליה ושאין איש בפאריס שיכול לנחש שמורסף הוא אותו פרננד?"

"אני מוכן ואני עומד על דעתי."

"אם כן, אני מסכים לחיתוך־הגרונות ההדדי בעוד שלושה שבועות. בעוד שלושה שבועות אבוא אליך ואומר לך אחת משתיים: 'הידיעה אינה נכונה, ואני אכחיש אותה, או הידיעה מדוייקת ואני שולף את החרב או האקדח, לפי בחירתך'."

"שלושה שבועות!" קרא אלברט. "שלושה שבועות הם שלוש מאות שנות קלון!"

"אילו נשארת ידידי, הייתי אומר לך: 'סבלנות, ידידי;' כיוון שהפכת לאויבי, אני אומר לך: 'לא איכפת לי, אדוני!'"

"ובכן, בעוד שלושה שבועות, יהיה כך," אמר מורסף. "בעוד שלושה שבועות, בלי דחיה ובלי התחמקות."

"אדון אלברט דה־מורסף," אמר בושם וקם ממקומו. "אינני יכול להשליך אותך מכל המדרגות, אלא בעוד שלושה שבועות, ועד אז אין לך זכות להעליב אותי. לא ננבח זה על זה כמו שני בולדוגים קשורים בשרשרות."

והוא השתחווה ברשמיות, היפנה לאלברט את גבו ועבר לאולם הדפוס.

אלברט שפך את זעמו על ערימת עיתונים ואחר־כך הסתלק. אחרי שהיכה בשוטו את הניירות החפים מפשע המשיך להצליף בסוסו. כשחצה את השדרה ראה את מקסימיליאן מורל צועד בעיניים עירניות וידיים שמוטות. "הנה אדם מאושר!" חשב אלברט בליבו ופלט אנחה.

במקרה לא טעה.

79

הַלִּימוֹנָדָה

מורל אמנם היה מאושר.

מר נוּאַרְטְיֶה שלח את ברואה לקרוא לו לבוא מיד, והוא נחפז כל־כך עד שויתר על כרכרה ורץ ברגליו מרחוב מֶלֶה לרחוב סנט הוֹנוֹרֶה, וברואה בעקבותיו.

מורל היה בן שלושים ואחת וברואה בן שישים. מורל היה שיכור מאהבה וּבָרוּאָה סבל מהחום. מוֹרֶל אפילו לא התנשף כשהגיע לבית וילפור, אך בָּרוּאָה שהאהבה היתה רחוקה ממנו, היה שטוף זיעה. הוא הכניס את מורל לדירת נוארטיה ונעל את הדלת. עד מהרה שמע מורל איוושת שמלה, וּוַלַנְטִין הופיעה, יפה להפליא בבגדי־אבל. נוארטיה הובא לחדר בכורסת הגלגלים. במבט שופע טוב־לב הגיב על דברי תודתו של מורל. ולנטין ישבה רחוק ממורל, מבויישת. נוארטיה הביט בה.

"האם לומר כל מה שהטלת עלי לומר?" שאלה.

"כן," אותת נוּאַרְטְיֶה.

"מר מוֹרֶל," אמרה וַלַנְטִין. "סבי קרא לך כדי שאחזור לפניך על דבריו, בלי לשנות מלה."

"אני מקשיב," אמר מקסימיליאן.

ולנטין השפילה את עיניה. "סבי רוצה לעזוב את הבית הזה," אמרה. "בָּרוּאָה מחפש לו דירה מתאימה. אני לא אעזוב את סבי, ואני מקווה שמר וילפור ירשה לי להתגורר איתו. בעוד שמונה־עשר חודש אגיע לבגרות, אהיה חופשיה ויהיה לי כסף משלי. ברשות סבי אקיים אז את ההבטחה שנתתי לך. האם זה מה שרצית שאומר, סבא?"

"כן," אותת הישיש.

"כשאגור אצל סבי," המשיכה ולנטין, "תוכל, מר מורל, לבקר אצלי בנוכחותו. אנחנו נכבד את המוסכמות ואת רצון הורינו, בתנאי שלא ינסו להפריד בינינו. אנחנו נחכה. לא עוד חוסר זהירות, ידידי, אל נא תסכן את שמה הטוב של האשה שתישא בעתיד את שמך."

מורל הניח את ידו על ליבו. נוארטיה הביט בשניהם בחיבה. בפינת החדר חייך ברואה ומחה את טיפות הזיעה הענקיות שנשרו ממצחו.

"אל אלוהים, כמה חם לברואה הטוב," אמרה ולנטין.

"מפני שרצתי," השיב בָּרוּאָה, "אבל מר מורל, אני מודה, רץ יותר מהר."

נוארטיה הצביע בעיניו על המגש שקנקן לימונדה וכוס עמדו עליו. הקנקן היה מלא רק עד החצי. נוארטיה כבר שתה ממנו.

"שתה לימונדה, בָּרוּאָה הטוב," אמרה הנערה.

"אני מת מצמא," אמר ברואה. "בחפץ לב אשתה לימונדה." והוא לקח את המגש לפרוזדור, ושתה שם מהכוס שמזגה לו וַלֶנְטִין.

צלצול פעמון נשמע מהמדרגות של וילפור. ולנטין הביטה בשעון הקיר ואמרה: "צהריים, והיום שבת, סבא. זה הרופא. הוא יבוא הנה, ועל מר מורל להסתלק."

"כן," אותת הישיש.

"ברואה!" קראה ולנטין. "בוא הנה."

"אני בא, עלמה," קרא ברואה מהמסדרון.

"ברואה יוציא אותך מהבית," אמרה ולנטין למורל. "זכור את דברי סבא."

"הבטחתי ואחכה," אמר מורל.

ברואה נכנס לחדר.

"מי צילצל?" שאלה ולנטין.

"דוקטור דַ'אבְרִינִי," השיב ברואה, וברגע הזה כשלו רגליו.

"מה לך, ברואה?" שאלה ולנטין.

הוא לא השיב. עיניו היו מבוהלות, ובידו המכווצת ניסה להיאחז במשהו.

"הוא נופל!" צעק מורל.

הרעד שתקף את ברואה גבר, ופניו התעוותו. "אלוהים, אלוהים!" צעק. "מה קרה לי? אינני רואה כלום, אני מרגיש אלף דקירות של אש! אל תגעו בי, אל תגעו בי!"

עיניו בלטו, מבטו התעמעם, ראשו נשמט לאחור וגופו התקשח.

"מר דַ'אבְרִינִי! מר ד'אברִיני!" צעקה ולנטין. "בוא הנה! הצילו!"

ברואה חג סביב עצמו וצנח לרגלי אדונו. ברגע זה נראה על הסף וילפור, ששמע את הצעקות. מורל הסתתר מיד מאחורי וילון כבד בפינת החדר.

וילפור החוויר למראה המשרת הגווע. נוארטיה היה חסר אונים. רק ורידי מצחו התנפחו וכמה שרירים שעדיין פעלו רעדו סביב עיניו.

עיניו של ברואה הוצפו בדם. הוא היכה בידיו על רצפת העץ ורגליו נקשו זו בזו. קצף עלה על שפתיו והוא נשם בכבדות.

וילפור קפא לרגע במקומו. הוא לא הבחין במורל. פניו החווירו ושערותיו סמרו.

"דוקטור! דוקטור!" צעק. "בוא! בוא!"

"גבירתי! גבירתי!" צעקה וַלֶנְטִין ורצה לחדר המדרגות. "בואי מהר והביאי את צלוחית מלחי ההרחה שלך!"

"מה קרה?" שאל קולה המתכתי והשקט של מרת דה־וילפור.

"בואי! בואי!"

"הרופא!" צווח וילפור.

מרת דה־וילפור ירדה לאט במדרגות, בידה האחת ממחטה ובידה האחרת צלוחית מלחי ההרחה. כשבאה נח מבטה על נוֹאַרְטְיֶה, שפניו העידו על בריאותו. מבטה השני נח על הגוסס. היא החווירה ועיניה התרוצצו בין המשרת לאדונו.

"בשם שמים, גבירתי, איפה הרופא? הוא נכנס לחדרך! זה שבץ, את רואה!" צעק וילפור.

"גבירתי," השיבה ולנטין. "כל אוכל לא בא אל פיו. הוא הרבה להתרוצץ הבוקר, וכשחזר שתה רק כוס לימונדה."

"מדוע לא שתה יין?" שאלה הגברת, ונוארטיה נתן בה מבט חודר.

"גבירתי," קרא וילפור, "אני שואל אותך איפה דַ'אבְרִינִי! בשם אלוהים, ענִי לי!"

"הוא בחדרו של אדוארד," השיבה מרת דה־וילפור, ובעלה זינק אל המדרגות.

"קחי," אמרה גברת דה־וילפור לוולנטין ונתנה לה את מלחי ההרחה. "הרופא ודאי יקיז לו דם. אני הולכת לחדרי, אינני יכולה לראות דם."

והיא יצאה מהדירה.

מורל יצא מאחורי הווילון.

"לך, מַקְסִימִילְיָאן," אמרה לו ולנטין. "חכה עד שאשלח לקרוא לך."

מורל יצא דרך מסדרון הסתרים, ובדלת שממול נכנסו וילפור והרופא.

הכרתו של בָּרוּאָה חזרה אליו, והיה נראה כאילו חלף המשבר. הוא התרומם על ברכיו.

דַ'אבְרִינִי ווילפור השכיבו אותו על ספה.

"מה לעשות, דוקטור?" שאל וילפור.

"צווה להביא מים ואֶתֶר, ושלח מישהו לבית־המרקחת להביא שמן טֶרֶפֶּנְטִין וסם הקאה."

"לכו!" ציווה וילפור על משרתיו.

"אני מבקש שכולם יסתלקו מהחדר," אמר הרופא.

"גם אני?" שאלה ולנטין.

"כן, העלמה, ביחוד אַתְּ," השיב הרופא בקול נוקשה.

ולנטין נתנה בו מבט תמה, נשקה לסבא נוארטיה ויצאה. הרופא נעל מאחוריה את הדלת.

"הבט, דוקטור, הוא מתאושש," אמר וילפור.

ד'אבריני חייך בעצב.

"מה אתה מרגיש, ברואה?" שאל.

"הוטב לי קצת, אדוני."

"אתה יכול לשתות כוס של מֵי־אֶתֶר?"

"אני יכול לנסות, אבל אל תיגע בי."

"מדוע?"

"נדמה לי שאם תיגע בי בקצה האצבע יחזור ההתקף."

"שתה."

ברואה שתה כמחצית מהנוזל שהיה בכוס.

"איפה כואב לך?" שאל הרופא.

"בכל מקום. אני מרגיש עוויתות נוראות."

"מה אכלת היום?"

"לא טעמתי דבר, רק שתיתי מן הלימונדה של אדוני."

"איפה הלימונדה עכשו?" שאל הרופא.
"למטה."
"איפה למטה?"
"במטבח."
"אתה רוצה שאלך להביא את הקנקן, דוקטור?" שאל וילפור.
"לא, הישאר כאן ונסה לתת לחולה לשתות מה שנשאר בכוס. אני אלך למטבח."
דַ'אבְרִינְי רץ במורד המדרגות, וכמעט והפיל את גברת דהדוילפור.
צעקה נתמלטה מפיה. דַ'אבְרִינְי לא שם לב אליה. הוא דילג על ארבע המדרגות האחרונות, פרץ אל המטבח, ראה את הקנקן על טס ועט עליו כנשר על טרפו. נושם ונושף עלה במדרגות לדירת נוארטיה. גברת דהדוילפור חזרה על עקבותיה ועלתה לאט אל חדריה.
"זה הקנקן?" שאל ד'אבריני.
"כן, אדוני הרופא," אמר ברואה.
"זאת הלימונדה ששתית? איזה טעם היה לה?"
"טעם מר."
הרופא מזג כמה טיפות לימונדה לכף ידו, נגע בהן בשפתיו וירק את הנוזל לתוך האח.
"זאת אותה לימונדה," אמר. "גם אתה שתית ממנה, מר נוארטיה?"
"כן," אותת הישיש בעצימת עיניים.
"וטעמה היה מר?"
"כן."
"אדוני הרופא!" זעק ברואה, "זה תוקף אותי שוב! אלוהים, רחם עלי!"
הרופא מיהר אליו.
"סם ההקאה, וילפור, לך לראות אם הוא מגיע!"
וילפור זינק החוצה בצעקה:
"סם ההקאה! הסם!"
איש לא השיב.
"אדוני!" צעק בָּרוּאָה. "אתה מניח לי למות, בלי עזרה? אני הולך למות! אלוהים! אני מת!"
"נוצה! תנו לי נוצה!" קרא הרופא, חטף עט־נוצה מהשולחן, וניסה להחדירו לפיו של החולה, כדי שיקיא. לסתותיו של ברואה היו חשוקות זו לזו והנוצה לא חדרה לגרון.
התקף חזק הכריע את ברואה. הוא החליק מהספה אל הרצפה וגופו התקשה. הרופא ראה שאין הוא יכול לעזור לו, וניגש אל נוּאַרְטְיֶה.
"איך אתה מרגיש? טוב?"
"כן," אותת נוארטיה.
"האם ברואה הכין את הלימונדה?"
"כן."
"אתה הצעת לו לשתות ממנה?"

"לא."

"מר וילפור?"

"לא."

"גברת וילפור?"

"לא."

"ולנטין, נכון?"

"נכון."

ברואה נאנח, ודַ'אבְּרִינְי ניגש אליו.

"בָּרוּאָה," אמר. "אתה יכול לדבר?"

ברואה השמיע כמה מלים חסרות מובן.

"עשה מאמץ, ידידי."

ברואה פקח את עיניו. הן היו אדומות.

"מי הכין את הלמונדה?"

"אני."

"הבאת אותה לאדונך מיד אחרי שהכנת אותה?"

"לא."

"איפה השארת אותה?"

"במזנון."

"מי הביא אותה הנה?"

"העלמה ולנטין."

דַ'אבְּרִינְי היכה בידו על מצחו.

"אל אלוהים! אל אלוהים!"

"דוקטור! דוקטור!" זעק ברואה.

"מדוע לא מביאים את סם ההקאה?" צעק הרופא.

"הנה, הכוס מוכנה," אמר וילפור ונכנס לחדר.

"מי הכין אותה?"

"שוליית הרוקח, הוא בא איתי."

"שתה."

"לא יכול, דוקטור! הגרון מתכווץ, אני נחנק! הוי! הלב! הוי! הראש!... איזה גיהנום! האם עלי לסבול עוד זמן רב?"

"לא, לא, ידידי," השיב הרופא, "בקרוב לא תסבול עוד."

"אני מבין," צעק האומלל. "אלוהים רחם עלי!" והוא צנח לאחור.

ד'אבריני הניח יד על ליבו וקירב גביש של קרח לשפתיו.

"ובכן?" שאל וילפור.

"לך למטבח וצווה שיכינו לי מהר תרכיז של סיגליות."

וילפור ירד למטבח.

"אל תיבהל, מר נוארטיה," אמר ד'אבריני. "אני אעביר את החולה לחדר אחר, כדי להקיז לו דם." והוא תפס את ברואה תחת בתי השחי, גרר אותו לחדר הסמוך ומיד חזר ולקח את שארית הלימונדה.

נוארטיה עצם את עינו הימנית.

"אתה מבקש את ולנטין? אני אבקש שיקראו לה."

וילפור חזר מהמטבח, והרופא פגש אותו במסדרון.

"בוא איתי," אמר לו והוביל אותו אל החדר הסמוך.

"הוא עדיין בלי הכרה?" שאל התובע המלכותי.

"הוא מת," ענה הרופא.

וילפור נסוג שלושה צעדים לאחור והבעת רחמים אמיתית נראתה בפניו.

"מת, כל־כך מהר!" אמר.

"מהר מאוד, לא?" אמר ד'אבריני. "גם האדון והגברת דה סנט מֶרָאן מתו מהר. בביתך מתים מהר, מר דה־וילפור!"

"מה אתה סח?" צעק התובע המלכותי בזוועה. "אתה חוזר לאותו רעיון?"

"וביתר ודאות!" השיב דַ'אבְּרִינִי. "שמע למה שאומר לך, מר דה־וילפור."

וילפור רעד.

"יש רעל שמֵמית כמעט בלי סימנים. אני מכיר אותו היטב. זיהיתי אותו מיד אצל ברואה המסכן, כמו שזיהיתי אותו אצל גברת דה סנט מראן. הוא מחזיר את הצבע הכחול לנייר לקמוס שהֶאֱדִים אחרי שבא במגע עם חומצה, והוא צובע בירוק תרכיז של סיגליות. אין לנו כאן נייר לקמוס, אבל הינה מביאים את תרכיז הסיגליות שביקשתי."

צעדי החדרנית נשמעו במסדרון. הרופא פתח את הדלת ולקח ממנה צלחת.

"ראה," אמר לתובע המלכותי. "הינה תרכיז הסיגליות, כאן בצלחת, והינה שארית הלימונדה, בקנקן. אם אין רעל בלימונדה יישאר התרכיז בצבעו הנוכחי. אם היא מורעלת, ישנה התרכיז את צבעו לירוק."

והרופא שפך לאט כמה טיפות לימונדה מן הקנקן אל הקערית. החומר שבצלחת שינה את צבעו לכחול ואחר־כך לירוק־איזמרגד.

"ברואה המסכן מת מרעל שהופק מצמח האַנְגוּסְטוּרָה ומאגוז סנט אִיגְנַץ," אמר ד'אבריני.

וילפור נשא את ידיו למעלה, פקח לרווחה את עיניו הבוהות, וצנח על כורסתו כאילו היכה בו הברק.

80
הַהַאֲשָׁמָה

מר ד'אבְּרִינִי סייע לו להתאושש.

"הו! המוות מושל בביתי!" קונן וילפור.

"אמור, הפשע," ענה הרופא. "הגיע הזמן לשים לו סכר. אינני מסוגל עוד לשמור על הסוד."

"בתוך ביתי! בתוך ביתי!", חזר וילפור.

"אתה שופט," אמר לו ד'אברינהי. "היה גבר. דון את הפושע למוות."

"אתה חושד במישהו?"

"המוות דפק על דלת ביתך ונכנס אליו, והוא לא גישש כעיוור. הוא הלך בעיניים פקוחות מחדר לחדר, ואני עוקב אחריו. פתגם משפטי אומר: 'חפש את מי שהפשע הועיל לו'."

"דוקטור," אמר וילפור. "פעמים רבות הטעו מלים מסוכנות את השופטים; אינני יודע, אבל נדמה לי שבפשע זה..."

"סוף סוף אתה מודה שהיה פשע."

"כן, אני מודה. אני מוכרח להודות. אני חושש שהפשע מכוון נגדי, שעוד אסון מצפה לי מאחורי האסונות המוזרים שקרו."

"הו, האדם!" אמר ד'אבריני. "האנוכי מכל היצורים! כל אחד מבני־האדם חושב שהארץ מסתובבת, השמש זורחת והמוות קוצר אך ורק למענו! ואלה שאיבדו את חייהם, הם לא איבדו כלום? מר דה סנט מֶרָאן, מרת דה סנט מֶרָאן, מר נוּאַרְטְיֶה..."

"נוארטיה?"

"אתה חושב שמישהו שנא את המשרת האומלל? לא, הוא מת כמו פּוֹלוֹנְיוּס,* במקום מישהו אחר. מר נוארטיה היה אמור לשתות את הלימונדה. ואכן הוא שתה ממנה. המשרת שתה אותה רק במקרה. הוא מת, אבל הפושע התכוון להמית את מר נוארטיה."

"ומדוע לא מת אבי?"

"הסברתי לך, אחרי מותה של גברת דה סנט מראן, שגופו התחסן מפני הרעל הזה. המנה שהיתה בלימונדה לא הזיקה לו. הרוצח אינו יודע שאני מנסה לטפל בשיתוק של מר נוארטיה באמצעות בְּרוּצִין. הרוצח רק יודע שהברוצין הוא רעל חזק."

"בשם אלוהים! בשם אלוהים!" מילמל וילפור.

* מ"המלט" של שקספיר.

"אך תשים לב למהלכים של הרוצח. בתחילה הרג את מר דה סנט מראן. אני מוכן להישבע. מה שסיפרה אשתו על הסימנים שליוו את מותו מתאים למה שראיתי בעיני."

וילפור נאנח.

"אחר־כך הרג את מרת דה סנט מראן. ירושה כפולה. מר נוארטיה כתב צוואה והוריש את כל הונו לעניים, וכך ניצלו חייו. עכשו השמיד את צוואתו זאת וכתב צוואה אחרת. זה היה שלשום. הרוצח לא איבד זמן."

"רחמים!" קרא מר וילפור. "רחם על בִּתִי, אדוני."

"אתה אמרת. אתה אביה!"

"זה לא ייתכן, אני מעדיף להאשים את עצמי! ולנטין בעלת לב הזהב!"

"אדוני התובע המלכותי, היא כמעט נתפסה בשעת מעשה. היא ארזה בידיה את התרופות שנשלחו למר דה סנט מראן. היא הכינה את המשקה של מרת דה סנט מראן. היא לקחה מידיו של בָּרוּאָה את קנקן הלימונדה שנוארטיה שותה כל בוקר, ורק בנס לא מת גם נוארטיה. העלמה דה וילפור היא האשמה, היא המרעילה! אדוני התובע המלכותי, אני מאשים את העלמה דה־וילפור. מלא את חובתך."

"דוקטור, אני מאמין לך, אבל חוס על חיי ועל כבודי!"

"מר דה־וילפור," אמר הרופא. "אילו ביצעה בתך רק פשע אחד, והייתי רואה שהיא זוממת פשע נוסף, הייתי אומר לך: 'הזהר אותה, הענש אותה, כלא אותה במנזר כדי שתבלה את שארית חייה בבכי ובתפילה.' אילו ביצעה רק שני פשעים הייתי אומר לך: 'מר וילפור, הינה הרעל, תן לה לשתות ממנו, וכך תציל את כבודך.' אבל היא ביצעה שלושה פשעים, ראתה שלושה גוססים, כרעה ברך מול שלוש גוויות. לתליין, את המרעילה! לתליין!"

וילפור כרע על ברכיו.

"אין לי כוח לעשות זאת," אמר, "וגם לך לא היה כוח אילו היתה זאת בתך מָדְלֶין."

פני הרופא חוורו.

"דוקטור, כל אדם נולד לסבול ולמות. אני אסבול ואצפה למוות."

"לפני שתמות תראה במותם של אביך ואשתך, ואולי גם במות בנך."

"רחם עליי!" צעק וילפור. "לא! בתי אינה אשמה! גם אם תביא אותה למשפט. אומר לך, היא אינה אשמה. אין פשע בביתי. אינני רוצה שיהיה פשע בביתי. ולא אגרור את בתי בידי אל התליין! המחשבה הזאת מוציאה אותי מדעתי! ואם שגית, דוקטור? אם זה מישהו אחר? אם אבוא אליך יום אחד ואומר לך: רוצח! אתה הרגת את בתי!? אני נוצרי, מר דַ'אבְרִינִי, אבל אם זה יקרה, אתאבד."

"יהיה כך," אמר הרופא לאחר דקה של דומיה. "אחכה. אבל אם מישהו מבני ביתך יחלה, או אם אתה עצמך תרגיש שהרעה מגיעה אליך, אל תקרא לי, מפני שאני לא אבוא. לא אסכים שהבושה ויסורי המצפון שלי ירבו יחד עם הפשעים שיתבצעו בביתך."

"אתה עוזב אותי, דוקטור?"

"כן. אינני יכול להמשיך. אני נעצר ליד עמוד התליה."

"דוקטור, אני מתחנן לפניך!"

"ביתך מעורר סלידה. היה שלום, אדוני."

"רק עוד מלה אחת, מלה אחת, דוקטור! מה יאמרו האנשים על מותו הפתאומי של המשרת המסכן?"

"הבא אותי לחדרו," אמר הרופא. הם נכנסו לחדר, שלידו עמדו המשרתים המודאגים.

"אדוני," אמר ד'אבריני בקול רם, שהכול שמעו אותו. "לִבְרוּאָה המסכן היו חיים נוחים מדי. הוא חדל לרכב על סוס ולנהוג בכרכרה. הוא הרג את עצמו בשירות סביב הכורסה. הוא היה שמן, וצווארו עבה וקצר. השבץ תקף אותו, ואני נקראתי אליו מאוחר מדי."

ובלחש אמר: "זרוק לתנור את הצלחת עם תרכיז הסיגליות."

הרופא לא לחץ את ידו של מר וילפור, ויצא מן הבית.

באותו ערב התכנסו כל משרתי משפחת וילפור במטבח, ואחר־כך הודיעו למרת וילפור שהם מתפטרים מהשירות. הבטחותיה להעלות את שכרם לא הועילו. כולם טענו: "המוות שוכן בבית הזה". כולם הביעו את צערם על הפרידה מבני המשפחה, ובייחוד מהעלמה ולנטין הטובה, הנדיבה והעדינה.

וילפור התבונן בוולנטין כשאמרו זאת המשרתים. היא בכתה. הוא הציץ באשתו, וראה חיוך חמקני ואפל חולף על שפתיה הדקות.

81

חַדְרוֹ שֶׁל הָאוֹפֶה בְּגִמְלָאוֹת

ביום שיצא הרוזן דֶה־מוֹרְסֶף מביתו של דַנְגְלָר מבוייש וכועס, נכנסה הכרכרה של אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי לחצר הבית. אנדריאה עמד בתוך הכרכרה, שערותיו מתולתלות ומבריקות, שפמו מסולסל וכפפותיו לבנות.

אחרי עשר דקות של שיחה תמרן את דנגלר לפינה, ליד החלון, ושם הודה לו על היחס החם שקיבל מבני משפחתו אחרי נסיעת אביו, וסיפר לו על העונג שגורמות לו עיניה היפות של העלמה דנגלר.

דנגלר הקשיב בתשומת־לב. הוא ציפה להצהרה זו, אבל לא מיהר לגלות את שמחתו.

"מר אַנְדְרֵיאָה," אמר, "אתה צעיר מכדי לחשוב על נישואין."

"לא, אדוני," אמר אנדריאה. "באיטליה מתחתנים בני העשירים בגיל צעיר. החיים מלאים סכנות, וכדאי לתפוס את האושר כאשר הוא בהישג היד."

"נניח," אמר דנגלר, "שהצעתך, שאני רואה בה כבוד לעצמי, תתקבל על דעתן של אשתי ובתי. עם מי אדון בתנאים? הרי על ההורים לנהל משא־ומתן כזה."

"אבי, איש נבון, השאיר בידי מכתב עם התחייבות להעניק לי קיצבה של מאה וחמישים אלף פרנק מיום חתונתי וזה כמחצית מהכנסתי השנתית."

"אני מתכוון להעניק לבתי חמש מאות אלף פרנק לנישואיה," אמר דנגלר. "היא היורשת היחידה שלי."

"ובכן," אמר אנדריאה, "אם הבארונית דנגלר והעלמה אז'ני לא ידחו אותי, יהיה לנו הון שיעניק לנו קיצבה שנתית של מאה שבעים וחמישה אלף פרנק. אולי אצליח לשכנע את אבי לתת לי לא קצבה חודשית אלא את הקרן – זה לא יהיה קל, אני יודע, אבל אולי אצליח – ואתה תשקיע שניים או שלושה מיליונים, ובידיים טובות עשוי הון כזה לתת רווח של עשרה אחוזים."

"אני משלם ריבית של ארבעה אחוזים," אמר הבנקאי, "אבל לחתני אתן חמישה אחוזים, ושנינו נתחלק ברווחים. ובוודאי יש בהונך חלק שאביך לא יוכל לסרב לתת לך."

"איזה חלק?"

"ירושת אמך. כמה זה, לדעתך?"

"מעולם לא נתתי את דעתי לכך, אבל אני מעריך את הרכוש הזה בשני מיליון."

דנגלר חש מחנק מרוב אושר.

"אדוני," אמר אנדריאה. "האם אני רשאי לקוות?"

"קווה, מר אנדריאה," ענה דנגלר. "אם משפחתך תסכים, הרי זה כאילו כבר חתמנו על חוזה. אבל אמור לי, מדוע לא בא איתך הרוזן ממונטה־כריסטו, האיש שאביך הפקיד אותך בידיו?"

אנדריאה הסמיק קצת ואמר:

"הרוזן הוא איש מקסים אבל קצת מוזר. הוא עודד אותי, וגם אמר שאבי ודאי יסכים להעניק לי את הקרן, והבטיח לנסות להשפיע עליו לעשות זאת, אבל הוא אינו רוצה לקבל אחריות ולהציע הצעת נישואין למעני."

דנגלר קיבל את ההסבר.

"ועכשו," המשיך אנדריאה, בחיוכו המקסים ביותר, "גמרתי לשוחח עם החותן לעתיד, ואני פונה אל הבנקאי."

"ומה אתה רוצה ממנו?" שאל דנגלר בצחוק.

"היום אחרי הצהריים אני עומד לקבל ממך את קצבתי, ארבעת אלפים פרנק, אבל הרוזן ממונטה־כריסטו מבין שיש לי הוצאות נוספות. הינה המחאה על עשרים אלף פרנק שהוא הציע לי. הוא חתום עליה. האם זה מספק אותך?"

"תן לי מיליון המחאות כאלה," אמר דנגלר והניח את ההמחאה בכיסו. "אמור לי באיזו שעה אתה פנוי מחר, ופקיד הקופה שלי יביא לך עשרים וארבעה אלף פרנק."

"בשעה עשר בבוקר. אחרי כן אני נוסע לכפר."

למחרת קיבל אנדריאה עשרים וארבעה אלף פרנק, השאיר אצל השוער של בית־מלונו מאתיים פרנק בשביל קָדְרוּס, ונסע, כדי לא לפגוש בחברו המסוכן.

הוא חזר למלון בשעה מאוחרת. השוער חיכה לו, מחזיק את כובעו בידו.

"אדוני," אמר לו השוער, "האדם הזה בא."

"איזה אדם?" שאל אנדריאה, כאילו שכח את האיש שבגללו נסע.

"זה שהוד־מעלתו נתן לי בשבילו את הכסף."

"אה, כן," אמר אנדריאה. "המשרת לשעבר של אבי. נתת לו את מאתיים הפרנק?"

"כן, הוד־מעלתו, אבל הוא לא הסכים לקחת אותם."

אנדריאה החוויר.

"איך, לא הסכים?" שאל.

"הוא רוצה להיפגש עם הוד־מעלתו. אמרתי לו שיצאת מהמלון, אבל הוא התעקש. לבסוף השתכנע, ונתן לי מכתב חתום בשעווה."

אנדריאה קרא את המכתב לאור פנס הכרכרה:

"אתה יודע איפה אני מתאכסן. אני מחכה לך מחר בשעה תשע בבוקר."

הוא בדק את החותם, לוודא שעיניים סקרניות לא ראו את המכתב.

"טוב," אמר בקול. "זה איש אומלל, אבל טוב לב."

בחדרו שרף אנדריאה את המכתב, ואחר־כך אמר למשרתו:

"לדעתך, פייר, קומתך כקומתי?"

"יש לי הכבוד," ענה המשרת.

"יש לי פרשת אהבה עם נערת־רחוב, שאינני רוצה לגלות לה מי אני. השאל לי את מדיך החדשים, שקיבלת ממני אתמול, ותן לי את תעודת־הזהות שלך, כדי שאוכל ללון בפונדק."

אחרי חמש דקות יצא אנדריאה בסתר ממלונו, בתחפושת, ועלה על מרכבה שהביאה אותו לפונדק "הסוס האדום".

למחרת בבוקר יצא מפונדק זה ואיש לא ראה אותו. הוא הלך לרחוב מֶנִילְמוֹנְטָן, ונעצר ליד שער הבית השלישי משמאל. לא היה שוער ליד הבית.

"מה אתה מחפש, בחור נאה?" שאלה מוכרת הפירות בחנות שמול הבית.

"את מר פֵּיטִין, אמא שמנמונת," השיב אנדריאה.

"האופה בגימלאות?" שאלה המוכרת.

"בדיוק."

"בקומה השלישית מצד שמאל."

בקומה השלישית צלצל אנדריאה בפעמון, ופרצופו של קדרוס נראה בצוהר המסורג שבדלת. "אתה דייקן," אמר. ופתח את הבריחים.

"לכל הרוחות," אמר אנדריאה, וזרק את כובע השרד, שהחטיא את הכיסא, צנח על הרצפה והתגלגל סביב החדר.

"אל תתרגז," אמר קדרוס. "'סְתָכֵּל על ארוחת־הצהריים שהכנתי בשבילנו. רק דברים שאתה אוהב, פרצוף!"

ואכן, ריחות התבשילים החניפו לקיבתו הרעבה של אנדריאה: תערובת של שמן טרי ושום עם טעם של דג מטוגן בגבינה, וניחוח עז של מוסקט וציפורן. הריחות עלו משתי צלחות עמוקות ומהסיר שעמד על התנור.

בחדר הסמוך עמד שולחן נקי למדי, מקושט בשתי מערכות כלים, שני בקבוקי יין וקנקן מלא יין שרוף. בקערת חרסינה היה מונח עלה חסה רחב ובתוכו סלט פירות.

"מה דעתך?" אמר קדרוס. "אתה זוכר שהייתי שם טבח! אתה זוכר איך ליקקתם את האצבעות מן התבשילים שלי! אתה לא שנאת אותם!"

"טוב, טוב," אמר אנדריאה. "האם הטרחת אותי רק כדי שאוכל איתך ארוחת צהריים?"

"בני," ענה לו קדרוס, "נשוחח בשעת הסעודה. אינך נהנה מהפגישה עם חבר? אני בוכה משמחה." ואמנם, קדרוס בכה. זה עתה גמר לקלף בצל.

"שתוק, צבוע," קרא אנדריאה. "אל תאמר שאתה מחבב אותי."

"שיקח אותי השד אם אינני מחבב אותך. יש לי חולשה אליך," אמר קדרוס. "לולא חיבבתי אותך לא הייתי מסכים להמשיך לחיות בעוני. אתה לובש את מדי המשרת שלך; סימן שיש לך משרת. לי אין, ואני מקלף את הירקות בעצמי. גם לי היה יכול להיות משרת, גם לי היתה יכולה להיות כרכרה, גם אני הייתי רוצה לסעוד במלון 'הנסיכים' וב'קפה דה פאריס'. ומדוע אני מפסיד את כל אלה? כדי לא לגרום צרות לבֶנֶדֶטוֹ שלי."

"נניח שאתה אוהב אותי," אמר אנדריאה. "אבל אתה דורש שאבוא לאכול אתך צהריים?"

"כדי לראות אותך."

"לשם מה? הרי כבר קבענו את התנאים."

"חבר יקר," אמר קדרוס, "אין חוזה בלי סעיפי משנה. אבל קודם כול נאכל. נתחיל בסרדינים ובחמאה הטריה, שהינחתי על עלי הגפן במיוחד בשבילך, רשע שכמותך. אתה מסתכל בחדרי? ארבעה כסאות קש, תמונות במסגרת בשלוש פרוטות. זה לא 'מלון הנסיכים'."

"הרי רצית להיות אופה בגימלאות! זה היה חלומך."

קדרוס נאנח.

"כן, זה באמת חלום. אופה בגימלאות, בֶּנֶדֶטוֹ, הוא אדם עשיר, יש לו קיצבה."

"יש לך קיצבה. הבאתי לך מאתיים פרנק."

"כמה משפיל לקבל כסף שניתן באי־רצון, קיצבה שעלולה להיעלם מחר. עלי לחסוך, למקרה שהצלחתך לא תאריך ימים. אני יודע שעכשו אתה נהנה משפע, ועומד לשאת לאשה את בתו של דנגלר."

"דנגלר?"

"כמובן, דנגלר! האם עלי לומר הבארון דנגלר? הרי זה כאילו אמרתי הרוזן בנדטו. איזה חבר היה דנגלר זה! לולא היה הזכרון שלו כל־כך קצר, היה מזמין אותי לחתונתך. הוא היה מוזמן לחתונתי... כן, כן, לחתונתי. לא תמיד הרים את האף. הוא היה אז פקיד זוטר אצל מר מורל. יותר מפעם אחת אכלו שניהם על שולחני, הוא והרוזן דה־מורסף. יש לנו מכרים נכבדים, ואילו רציתי, היינו נפגשים באותם טרקלינים."

"קדרוס, הקנאה מעבירה אותך על דעתך. אתה רואה קשת בשמים."

"בנדטו מיו,* אני יודע על מה אני מדבר. אבל עכשו שב ונאכל."

וקדרוס נתן דוגמה. הוא בלע את המאכלים בתאבון רב. האורח חלץ את פקקי הבקבוקים והתנפל על מרק הדגים ועל הבקלה המצופה בגבינה, שום ושמן.

"הה, שותף," קרא קדרוס. "אתה מתפייס עם רב־המלצרים לשעבר!"

"כן," השיב אנדריאה, שהתאבון הבריא שלו גבר על כל דבר אחר.

"התבשיל טעים?"

"מעולה, וקשה לי להבין איך אדם שמבשל ואוכל דברים כל־כך טובים אומר שהחיים קשים."

"חיי קשים בגלל המחשבה שאני חי על חשבון חבר, אני, שהייתי רגיל להרוויח למחייתי בהגינות."

"אל תדאג," השיב אנדריאה, "יש לי די כסף לשניים, אל תתבייש."

"לא, באמת. תאמין לי או לא, כל סוף חודש יש לי נקיפות מצפון."

"קדרוס טוב הלב!"

* בנדטו שלי, באיטלקית.

"אתמול אפילו לא רציתי לקחת את המאתיים."

"האם זה באמת המצפון?"

"באמת, וחוץ מזה יש לי רעיון."

אנדריאה רעד. רעיונותיו של קדרוס גרמו לו תמיד רעד. "החיים עלובים כשמחכים תמיד לסוף החודש," אמר קדרוס.

"ומה אני עושה? גם אני מחכה בסבלנות."

"אתה מחכה לחמשת אלפי פרנק, לעשיריה או לתריסר. אצלך הכול מיסתורי. גם 'שם' היו לך ארנקים קטנים וקופות חסכון שהסתרת מעיני קדרוס, ידידך המסכן. למזלי היה לי חוש ריח."

"למה להזכיר את העבר?" שאל אנדריאה.

"אתה רק בן עשרים, ויכול לשכוח את העבר. אני בן חמישים, ומוכרח לזכור אותו. אבל נשוב לענייננו. אילו הייתי במקומך, הייתי דורש מקדמה של חצי שנה, וטוען שאני רוצה לקנות חווה, ואחר־כך הייתי מתנדף לי עם המקדמה."

"טה, טה, טה," אמר אנדריאה, "רעיון לגמרי לא רע."

"ידידי היקר, אכול מתבשילי ושמע לעצותי. זה טוב מבחינה גופנית ומבחינה רוחנית."

"ובכן," אמר אנדריאה, "מדוע אינך לוקח ממני מקדמה של חצי שנה, אפילו של שנה, ומסתלק לבריסל? שם תוכל להתחזות לבנקאי פושט רגל."

"איך אסתלק עם אלף ומאתיים פרנק בלבד?"

"קדרוס," אמר אנדריאה. "אתה תובעני! הרי רק לפני חודשיים כמעט גוועת ברעב."

"עם האוכל בא התיאבון," השיב קדרוס וחשף את שיניו כמו קוף צוחק או נמר נוהם. "ויש לי תוכנית. אתה יכול לתת לי חמישה עשר אלף פרנק? לא, זה לא מספיק לי. אינני יכול להיות אדם הגון בפחות משלושים אלף."

"לא," אמר אנדריאה. "אינני יכול לתת לך סכום כזה."

"לא הבנת אותי, כנראה," אמר קדרוס. "התכוונתי שתיתן לי את הכסף בלי לפתוח את הארנק שלך."

"אתה רוצה שאגנוב? שאזיק לעצמי וגם לך ושיחזירו אותי לשם?"

"לי, למשל, לא איכפת אם יתפסו אותי שוב," אמר קדרוס. "לפעמים אני מתגעגע לידידים שעזבנו שם. אינני חסר לב כמוך, אתה אינך רוצה לראותם."

"קדרוס, בלי שטויות," אמר אנדריאה.

"אל תיבהל, בנדטו, אבל יש לי רעיון להרוויח שלושים אלף בלי שתהיה מעורב. רק תן לי לפעול, זה הכול, ולפי שעה, העלה את הקיצבה שלי לחמש מאות פרנק בחודש. נכנס לי שגעון לראש, אני רוצה לשכור משרתת."

"תקבל את חמש מאות הפרנק," השיב אנדריאה, "אבל קדרוס, אתה מנצל..."

"שטויות!" השיב קדרוס. "הרי לרשותך יש כספת שאין לה רצפה."

"יש לי אפוטרופוס נדיב," אמר אנדריאה.

״אפוטרופוס יקר!״ אמר קדרוס, ״כמה הוא נותן לך בחודש?״

״חמשת אלפים פרנק,״ אמר אנדריאה.

״הוא נותן לך אלפים כמו שאתה נותן לי מאות,״ אמר קדרוס. ״חמשת אלפים בחודש!״

״הכסף מתבזבז מהר. גם אני הייתי רוצה הון משלי, ויהיה לי הון, אבל עלי לחכות.״

״לחכות למה?״ שאל קדרוס.

״למותו.״

״למותו של הנסיך שלך?״

״כן. הוא כתב את שמי בצוואתו.״

״כמה הוא יוריש לך?״

״חמש מאות אלף. קדרוס, אתה ידידי?״

״לחיים ולמוות.״

״אגלה לך סוד. נדמה לי שמצאתי את אבי. אני חושב שאבי האמיתי הוא הרוזן ממונטה כריסטו.״

״לא ייתכן!״

״זה מסביר הכול. הוא אינו יכול כנראה להודות בי בפומבי, לכן המציא את מר קַבַלְקַנְטִי, המקבל חמישים אלף פרנק בעד מילוי התפקיד.״

״חמישים אלף פרנק כדי להיות אביך? אני הייתי מסכים לכך בעד חצי המחיר, בעד עשרים אלף, אפילו בעד חמישה־עשר אלף! מדוע לא חשבת עלי?״

״לא ידעתי. הרי הכול תוכנן כשעדיין היינו שם.״

״ואתה אומר שבצוואתו...״

״הוא מוריש לי חמש מאות אלף.״

״אתה בטוח?״

״הוא הראה לי את הצוואה, זה לא הכול.״

״יש סעיף משנה?״

״כנראה. הוא כנראה יכיר בי.״

״איזה אב טוב, איזה אב הגון, איזה אב ישר!״ קרא קדרוס, זרק צלחת לאוויר ותפס אותה בשתי ידיו. ״הנסיך שלך עשיר, עשיר מאוד?״

״הוא בעצמו אינו יודע כמה שווה רכושו. הרי אני מתקבל בביתו בכל שעה משעות היום. באחד הימים בא פקיד בנק שהביא לו חמישים אלף פרנק, בתוך אוגדן עבה, ואתמול בא בנקאי והביא לו מאה אלף.״

״ואתה נכנס ויוצא בבית הזה?״ צעק קדרוס. ״הייתי רוצה לראות אותו בעיני! כמה זה יפה, כמה נהדר! הבית עומד בשאנז אליזה?״

״מספר שלושים. בית יפה, מבודד, בין חצר לגינה.״

״לא מראה הבית מבחוץ מעניין אותי אלא מה יש בו. רהיטים יפים?״

״ביקרת בארמון טיולרי? הרהיטים של מונטה־כריסטו יותר יפים.״

"כנראה כדאי להתכופף כאשר הארנק של מונטה־כריסטו הטוב הזה נופל."
"לא כדאי לחכות לרגע הזה," אמר אנדריאה. "הכסף מתגלגל בביתו כמו פירות בגן."
"קח אותי לשם איתך, יום אחד."
"באיזה תירוץ?"
"הרוק עלה לי לפה. אני מוכרח להציץ בכל זה, אני כבר אמצא איך."
"בלי שטויות, קדרוס!"
"אבוא לשם כמבריק מרצפות."
"יש שטיחים בכל מקום."
"לפחות נסה לתאר לי את הכול, איך נראה הבית מבפנים."
"נחוצים לי דיו, נייר ועט כדי לשרטט את התוכנית."
"הינה," אמר קדרוס, והוציא ממגרת שולחנו גליון נייר, דיו ועט־נוצה. "שרטט."
אנדריאה שירטט ועל פניו חיוך נסתר.
"הבית," אמר, "הוא כמו שאמרתי, בין חצר לגן. אתה רואה? כך!"
והוא שירטט את הגן, החצר והבית.
"חומות הגן גבוהות?"
"שמונה־עשרה רגליים לכל היותר."
"חוסר זהירות," אמר קדרוס.
"בחצר יש אדניות עם הדרים ננסיים, וגם מדשאות ושיחי פרחים."
"ומלכודות?"
"לא."
"ואורוות?"
"משני עברי השער, אתה רואה? כאן."
אנדריאה המשיך לשרטט.
"תאר את קומת הקרקע," אמר לו קדרוס.
"חדר־אוכל, שני טרקלינים, אולם ביליארד, מדרגות במסדרון ומדרגות־סתרים."
"חלונות?"
"חלונות יפים ורחבים. אדם שמן יכול לעבור בכל אחד מהם."
"לשם מה המדרגות אם יש חלונות כאלה?"
"מותרות."
"ותריסים?"
"יש תריסים, אבל לא סוגרים אותם. מונטה־כריסטו אוהב לראות את השמים כל הלילה."
"והמשרתים, איפה הם ישנים?"
"יש להם ביתן. יש סככה מימין לכניסה, ויש בה סולמות. על הסככה בנויים חדרים למשרתים, ופעמוני האזעקה מחוברים לחדרי הבית."
"התקנת מערכת של פעמוני אזעקה עלתה בוודאי כסף רב, ובשביל מה?"

"פעם היה כלב משוטט בחצר, אבל העבירו אותו לאוֹטֵיי, לבית שבו ביקרת. בדיוק אתמול אמרתי לרוזן: 'זה חוסר זהירות, אדוני הרוזן, אתה נוסע לאוטיי עם כל המשרתים, והבית בשאנז אליזה נשאר ריק מאדם.' והוא שאל: 'מה בכך?' ואני אמרתי 'ביום יתפרצו גנבים לביתך,' ואז הוא אמר: 'מה איכפת לי?' "

"אולי יש שם שידה עם מנגנון מיכני?"

"מה זה?"

"שידה שתופסת את הגנב בסורג, ומנגנת מנגינה. סיפרו לי ששידה כזאת הוצגה בתערוכת רהיטים."

"יש לו שידה מעץ מהגוני, והמפתח שלה תלוי לידה."

"ולא גונבים ממנו?"

"המשרתים שלו נאמנים לו מאוד."

"ומה יש בשידה? כסף?"

"קשה לדעת."

"איפה היא עומדת?"

"בחדר ההלבשה."

"שרטט לי גם את תוכנית הקומה הראשונה, שמעל קומת הקרקע."

אנדריאה נטל שוב את העט, שרטט ואמר: "חדר מבוא, טרקלין, ספריה, חדר עבודה, חדר שינה וחדר־הלבשה."

"יש חלון בחדר ההלבשה?"

"שניים, כאן וכאן."

"והרוזן נוסע לאוטיי לעיתים קרובות?"

"פעם או פעמיים בשבוע. מחר, למשל, יסע לשם ליום ולילה."

"אתה בטוח?"

"הוא הזמין אותי לארוחת הערב."

"ואתה תבוא לאוטיי לארוחת־הערב?"

"כנראה."

"וכשאתה מוזמן לשם, אתה נשאר ללון?"

"לפעמים, אם יש לי חשק. בביתו של הרוזן אני מרגיש כמו בביתי."

ואנדריאה הוציא מכיסו קופסת סיגרים, הצית בשלווה סיגר אחד ועישן אותו.

"מתי אתה רוצה לקבל את חמש מאות הפרנקים?" שאל את קדרוס.

"מיד, אם הם בידך."

אנדריאה הוציא מכיסו עשרים וחמש מטבעות של לואי.

"צהובים?" אמר קדרוס, "לא, תודה! כשאפרוט אותם ישלח החלפן את המשטרה בעקבותי, והשוטרים יכריחו אותי לספר מי שילם לי. לא, בלי שטויות. כסף פשוט, מטבעות. לכל אדם מותר להחזיק מטבעות של חמישה פרנקים."

"אילו נשאתי איתי חמש מאות פרנק במטבעות של חמישה, הייתי זקוק לסבל."

"השאר אותם בבית־המלון אצל השוער. הוא איש ישר. אני אבוא אליו לקחת אותם."

"היום?"

"לא, מחר. היום אני עסוק."

"מחר, כשאסע לאוֹטֵיי, אשאיר אותם אצל השוער."

"כמה שאתה שמח! אפשר לחשוב שכבר קיבלת את הירושה." אמר קדרוס.

"ביום שאקבל אותה לא אשכח את ידידי," אמר אנדריאה.

"שמע לעצתי," אמר קדרוס. "השאר אצלי את היהלום שאתה נושא על אצבעך. הרי אתה לובש מדי משרת! מה יאמרו אנשים שיבחינו על אצבעך יהלום ששוויו חמשת אלפי אלף פרנק?"

"הערכת נכון! אתה יכול להיות שמאי."

"אני מבין ביהלומים," אמר קדרוס. "כבר היו לי יהלומים."

אנדריאה נתן לו את טבעתו, וקדרוס בחן אותה בתשומת־לב; אנדריאה הבין שהוא בודק אם חיתוכי היהלום ישרים.

"זה יהלום מזוייף," אמר קדרוס.

"אתה מתלוצץ," ענה אנדריאה.

"נראה," אמר קדרוס, ניגש לחלון והחליק את היהלום על הזכוכית. נשמעה חריקה.

"טעיתי, אני מודה," אמר קדרוס וענד את היהלום על אצבעו. "התכשיטאים הגנבים מכינים חיקויים מושלמים כל־כך עד שהגנבה מחלונות הראווה אינה משתלמת. עוד ענף־תעשייה שחוסל."

"יש לך עוד בקשה ממני? אם התחלת, אל תפסיק עד שתגמור."

"לא," אמר קדרוס. "בעצם אתה חבר טוב."

"היזהר כשתמכור את היהלום."

"לא אמכור אותו."

וודאי לא תמכור, לפחות לא מחרתיים, חשב הצעיר בליבו.

"אני מקווה שתשלח לי מתנה יפה ביום שתישא לאשה את בתו של ידידי דנגלר," אמר קדרוס. "כמה היא הנדוניה? מיליון?"

אנדריאה משך בכתפיו.

"שיהיה מיליון," אמר קדרוס. "לעולם לא יהיה לך כמה שאני רוצה שיהיה."

"תודה," אמר הצעיר.

קדרוס עמד בחדר המדרגות וחיכה עד שירד חברו את שלוש הקומות וחצה את החצר. אז חזר לדירתו, סגר היטב את הדלת ועיין בתוכנית ששרטט אנדריאה כאילו היה אדריכל מעוניין.

בֶּנֶדֶטוֹ היקר, אמר בליבו. הוא ישמח לזכות בירושה, האיש שיקדים את היום שבו יקבל את חמש מאות אלף הפרנקים לא ייחשב לחברו הרע ביותר.

82

הַפְּרִיצָה

אנדריאה אמר את האמת: יום אחרי שיחתו עם קדרוס נסע הרוזן ממונטה־כריסטו לאוטיי, עם כמה משרתים וכמה סוסים. ברטוצ'יו חזר מנורמנדיה לאוטיי והודיע לו שהבית מוכן ושספינת הקורבטה כבר עוגנת במפרץ הקטן עם ששת המלחים, ומוכנה להפליג למרחבי הים. הרוזן הודה לברטוצ'יו ופקד עליו להתכונן לדרך. בעוד חודש יעזבו את צרפת.

"אולי יהיה עלי לצאת מפאריס לטְרֵפּוֹר עוד הלילה," אמר הרוזן. "דרושים לי סוסים להחלפה לאורך כל הדרך, כדי שאוכל לעבור את כל חמישים הפרסאות בעשר שעות."

"הסוסים כבר מוכנים," אמר ברטוצ'יו. "הוד מעלתו כבר הביע את רצונו זה, ואני קניתי את הסוסים. הם מוצבים במקומות הנוחים ביותר, בכפרים שבדרך כלל לא נעצרים בהם אנשים."

בפטיסטין נראה בפתח, מכוסה אבק־דרכים ובידו מכתב.

"מה מעשיך פה?" שאל הרוזן. "נדמה לי שלא קראתי לך."

"חשוב ודחוף," אמר בפטיסטין ונתן לרוזן את המכתב. הרוזן קרא:

"הרוזן ממונטה־כריסטו מוזהר: הלילה יחדור אדם לביתו בשאנז אֶלִיזֶה, לגנוב ניירות הנעולים לדעתו בשידה שבתא ההלבשה. אומץ ליבו של הרוזן ממונטה־כריסטו ידוע לכול. אם הוא יזעיק את המשטרה יסכן בכך את המזהיר. הרוזן יכול לעשות דין לעצמו ולארוב לפורץ בתא ההלבשה או לידו. אנשים רבים מדי ואמצעי־זהירות גלויים ודאי ירחיקו את הפושע, וכך יחמיץ הרוזן את ההזדמנות להכיר את האויב שיד המקרה חשפה את זהותו לנותן האזהרה. אם תוחמץ ההזדמנות הזאת, אולי לא יוכל עוד המזהיר לחדש את האזהרה."

הרוזן סבר בתחילה שזאת מלכודת פתאים גסה, ושהשולח עלום־השם מתכוון לחשוף אותו לסכנה בינונית כדי לחשוף אותו אחר־כך לסכנה יותר חמורה, והתכוון למסור את המכתב למפקח המשטרה; אחר־כך עלה בו רעיון: אם זה אויב שרק הוא עשוי לזהותו, ייתכן שהדבר כדאי.

לא הניירות מעניינים אותם, אמר בליבו. הם רוצים להרוג אותי. אין אלה גנבים אלא רוצחים. אין טעם שהמשטרה תתערב בענייני הפרטיים. אני יכול להרשות לעצמי לחסוך זאת מתקציבה.

"חזור מיד לפאריס," אמר לבפטיסטין, "והבא לאוטיי את כל המשרתים שנשארו בבית שבשאנז אליזה."

"לא להשאיר אף אחד בבית, אדוני הרוזן?" שאל בפטיסטין.

"השאר שם רק את השוער."

"אל נא ישכח הרוזן שסוכת השוער רחוקה מן הבית. הגנבים עלולים לרוקן את הבית והשוער לא ישמע."

"גם אם ירוקנו גנבים את כל הבית, לא תיגרם לי אי־נעימות כמו זו שארגיש בגלל אי־ציות לפקודותי."

בפטיסטין הרכין את ראשו.

"הבנת," אמר לו הרוזן. "הבא הנה את כל המשרתים, עד האחרון. השאר את הבית במצבו הרגיל, ורק סגור את תריסי קומת־הקרקע."

"ובקומה הראשונה?"

"אתה יודע שלא סוגרים את התריסים בקומה הראשונה."

הרוזן הודיע למשרתים שיסעד בחדריו לבדו ושרק עָלִי ישרת אותו. אחרי הסעודה יצאו שניהם מהדלת הקטנה, נסעו ליער בולון כמטיילים, ועלו על הדרך לפאריס. בלילה עמד הרוזן בשַאנְז אֶלִיזֶה מול ביתו. היה חושך, ורק בסוכת השוער נראה אור עמום. מונטה־כריסטו נשען על עץ והביט בעוברים ושבים בשדרה וברחובות הסמוכים. כשווידא שאין עוקבים אחריו, נכנס עם עָלִי לחדר־השינה שלו דרך מדרגות השירות. הוא לא פתח חלון ולֹא הזיז וילון, וגם השוער לא העלה על דעתו שהבית אינו ריק מאדם. עלי נשאר בחדר השינה, והרוזן נכנס לתא־ההלבשה. השידה עמדה במקומה והמפתח היה נעוץ במנעולה. הוא נעל אותה פעמיים, חזר לחדר־השינה והסיר את הסגר מהבריח. עָלִי הניח על השולחן את כלי־הנשק: רובה בעל קנה קצר ושני אקדחים כפולי קנה.

בשעה תשע וחצי אכלו הרוזן ועָלִי ארוחה מורכבת מפרוסת לחם וכוסית יין, אחר־כך הזיז הרוזן כמה מחיצות ניידות כדי לצפות מחדר לחדר. הרובה והאקדח היו בטווח ידו, ועלי החזיק בגרזן ערבי. מחלונות חדר־השינה, המקבילים לחלונותיו של תא־ההלבשה, נראה הרחוב.

שעתיים עברו. בסוכת השוער כבה האור מזמן. מונטה־כריסטו העמיד את עלי לשמור על דלת חדר המדרגות, והוא עצמו המשיך לצפות על תא ההלבשה. בכנסיית "אִינְוָולִיד" צילצל השעון: אחת עשרה ושלושה רבעים. כשנדם הצלצול שמע הרוזן חריקה, ואחריה עוד ארבע חריקות. הוא ידע מה זה: יד מיומנת חותכת את זגוגית החלון ביהלום, בארבע פינות. החלון הזה היה מולו. צל עבה הצטייר על החלון בתוך החשכה, ואחר־כך נאטם אחד מריבועיו: מבחוץ הודבק עליו נייר. ריבוע הזכוכית נפל ללא קול, ומבעד לפירצה חדרה זרוע וגיששה אחרי ידית החלון. אחרי שניה אחת נפתח החלון ואדם יחיד נכנס לתא ההלבשה.

בן־בליעל אמיץ־לב, אמר הרוזן בליבו. הוא חש נגיעה קלה בכתפו. עלי הראה לו בידו על החלון הנשקף אל הרחוב.

מונטה־כריסטו עשה שלושה צעדים לכיוון החלון וראה אדם מטפס על אבן דרכים, כמנסה לראות מה קורה בבית.

שניים הם, אמר בליבו. אחד פורץ ואחד עומד על המשמר.

הוא אותת לעלי לא לגרוע עין מן האיש שברחוב, וחזר אל חותך השמשות, שכבר היה בתוך תא־ההלבשה, מגשש באפלה בידיים מושטות קדימה.

לאחר שווידא הפורץ את מיקומם של כל העצמים שבחדר נעל על בריח את שני הפתחים. כשהתקרב לדלת חדר השינה סבר מונטה־כריסטו שהוא מתכוון להיכנס, וכבר תפס באקדח, אבל האיש רק סגר את הבריח. הוא לא ידע שהבריח חסר שיניים.

אחרי שחש כי הוא בטוח מסכנה הוציא הפורץ מכיסו חפץ שהרוזן לא זיהה אותו, הניח אותו על השולחן, ניגש אל השידה ומישש אותה ליד המנעול, ואז הרגיש בחסרונו של המפתח.

הרוזן שמע חיכוך ברזל בברזל. נראה שהפורץ בעל התושיה הביא איתו צרור מפתחות־סרק, שהגנבים קוראים לו "זמיר", בגלל קול זמרתו הלילית תוך־כדי התחככות בלשון המנעול.

רק פורץ, אמר בליבו הרוזן המאוכזב.

האיש לא מצא מפתח מתאים, חזר אל השולחן ולקח את החפץ שהניח עליו קודם. אור חיוור נשפך על פניו וידיו, ומונטה־כריסטו נסוג בתנועת פתיעה.

עָלִי הרים את הגרזן.

"אל תזוז," לחש לו מונטה־כריסטו, אחר־כך לחש לו עוד כמה מלים. עלי הניח את הגרזן, ניגש על קצות האצבעות לוָו שבקיר והוריד מעליו בגד שחור וכובע משולש. במהירות פשט מונטה־כריסטו את אפודתו וחולצתו, ונשאר באפוד־מגן ממתכת עדינה. עד מהרה נעלם האפוד תחת הבגד שהביא לו עלי, גלימת־כומר ארוכה, ופיאה שקרחת באמצעה הסתירה את שערותיו. על הפיאה חבש את הכובע המשולש ומיד נראה כאב־מנזר.

הפורץ חזר אל השידה, שמנעולה השמיע חריקה במגעיו עם "הזמיר".

הרוזן סמך על מנגנון הנעילה. "תהיה עסוק כמה דקות," לחש וניגש אל החלון.

האיש שנראה קודם כבר ירד מאבן־הדרכים, ועכשו התהלך ברחוב הנה והנה. מוזר, הוא לא נראה כחושש ממי שעלול לעבור ברחוב, וכל תשומת לבו ניתנה לבית הרוזן.

מונטה־כריסטו היכה ביו׳ו על מצחו, ובת־צחוק נראתה על שפתיו.

"הישאר כאן," לחש לעלי. "אל תזוז עד שאקרא בשמך, יקרה מה שיקרה."

עלי הניד בראשו. מונטה־כריסטו הוציא מתוך מגירה נר דולק. הגנב כבר עמד לפרוץ את השידה כשנפתחה הדלת חרש והחדר הואר בבת־אחת.

"ערב טוב, מר קַדְרוּס היקר," אמר מונטה־כריסטו. "מה מעשיך פה בשעה כזאת?"

"אב־המנזר בּוּסוֹנִי!" צעק קדרוס. המפתחות המזוייפים נשרו מידו והוא עמד כמשותק מתדהמה. הרוזן עמד בינו ובין החלון.

"אב־המנזר בוסוני!" קרא קדרוס שוב במבט בוהה.

"בכבודו ובעצמו," אמר מונטה־כריסטו. "אני שמח שהכרת אותי, מר קדרוס היקר. סימן שיש לך זכרון מעולה. אם אינני טועה עברו עשר שנים מאז פגישתנו האחרונה. וכעת אנחנו מתכוונים לשדוד את הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"אדוני אב־המנזר," גימגם קדרוס וניסה לשווא להגיע לחלון. "אב־המנזר, אינני יודע... אני מתחנן לפניך להאמין לי... אני נשבע..."

"הזגוגית נחתכה," אמר הרוזן. "הפנס מעומעם. מפתחות מזוייפים. השידה פרוצה. הכול ברור."

קדרוס חיפש פינה להסתתר בה.

"אני רואה שלא השתנית, אדוני הרוצח," אמר הרוזן.

"אדוני אב־המנזר, הכול ידוע לך, ובוודאי אתה יודע שזה לא אני אלא הַקַרקוֹנְט. כך פסקו השופטים, ודנו אותי רק לעבודת פרך."

"סיימת את תקופת המאסר?"

"לא, אדוני אב־המנזר. מישהו שיחרר אותי."

"איזה שירות נחמד לחברה! ואתה חזרת לסורך, ועלול להגיע, אם אינני טועה, לכיכר גְרֶב.*"

"אדוני אב־המנזר! לא עמדתי בפיתוי."

"כל הפושעים שרים את אותו הפזמון."

"המחסור..."

"כשנתן לך התכשיטאי יוֹהָנֶס ארבעים וחמישה אלף פרנק במחיר היהלום שנתתי לך, ואתה רצחת אותו כדי לא לאבד את היהלום, גם אז היתה הסיבה מחסור?"

"סלח לי, אדוני אב־המנזר," קרא קדרוס. "הצלת אותי פעם אחת, הצל את נפשי עוד פעם."

"מה שאני רואה לא מעודד אותי לעשות זאת."

"האם לבדך אתה אדוני אב־המנזר?" שאל קַדְרוּס, "האם הזעקת שוטרים?"

"לבדי אני," השיב אב־המנזר. "אם אמרת לי את האמת ארחם עליך ואניח לך להסתלק מכאן.

"אדוני אב־המנזר!" צעק קדרוס, שילב את ידיו והתקדם צעד לקראת מונטה־כריסטו. "אתה מושיעי ומצילי."

"מי שחרר אותך מבית־הסוהר?"

"אנגלי אחד, לורד וִילְמוֹר."

"אני מכיר אותו. אשאל אותו אם אתה משקר."

"אדוני אב־המנזר, אני דובר אמת."

"האנגלי הזה עזר לך לברוח?"

"לא לי, לקורסיקאי צעיר, חברי לשלשלת."

"מה שמו?"

"בֶּנֶדֶטוֹ."

* כיכר ליד בית העיריה של פאריס, שבה הוצאו הנידונים להורג משנת 1800.

"זה שם פרטי."

"אין לו שם משפחה. הוא אסופי."

"אותו צעיר ברח יחד איתך?"

"כן."

"איך?"

"עבדנו בעבודות־כפיה, וכשישנו כולם, במנוחת הצהריים..."

"אסירי עולם, בעבודת פרך, נהנים משנת צהריים!" אמר אב־המנזר. "לך תרחם על ברנשים כאלה."

"איננו יכולים לעבוד בלי הפסקה," קרא קדרוס. "איננו כלבים."

"זה מזלם של הכלבים," השיב מונטה־כריסטו.

"במנוחת הצהריים התרחקנו, ניסרנו את השלשלת במשורית שהגניב אלינו האנגלי, וברחנו בשחיה."

"ומה קרה לבֶּנֶדֶטוֹ?"

"אינני יודע."

"אתה יודע."

"לא, דרכינו נפרדו."

וקדרוס עשה עוד צעד לקראת אב־המנזר, שלא זז ממקומו.

"אתה משקר," אמר אב־המנזר בוסוני בתקיפות.

"אדוני אב־המנזר!"

"אתה משקר! אולי הוא שותפך לפשע? ממה התפרנסת אחרי שעזבת את מחנה עבודת־הפרך?"

"מפה ומשם."

"אתה משקר," אמר אב־המנזר בשלישית. "קיבלת כסף מבנדטו."

"אמת," אמר קדרוס. "בֶּנֶדֶטוֹ הוא בנו של אדון חשוב."

"כיצד?"

"בן לא חוקי."

"ומה שם האדון החשוב?"

"הרוזן ממונטה־כריסטו. אנחנו עכשו בביתו."

"בֶּנֶדֶטוֹ בנו של הרוזן?" שאל מונטה־כריסטו בתמהון.

"הרוזן הצמיד אליו אב מדומה ומעניק לו קצבה חודשית, ארבעים אלף פרנק. אחרי מותו יקבל בנדטו ירושה, חמש מאות אלף פרנק."

"ואיזה שם נושא, לפי שעה, חברך הצעיר?"

"אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי."

"הצעיר שידידי, הרוזן ממונטה־כריסטו, מקבל בביתו? הצעיר העומד לשאת לאשה את העלמה דַנְגְלָר?"

"בדיוק."

"אני אספר הכול למר דנגלר."

"יקח אותך השד!" צעק קדרוס, שלף סכין מתחת לחולצתו והיכה בחזה של אב המנזר. "אתה לא תפצה את פיך!"

לתמהונו של קדרוס שבה סכינו לאחור, והלהב שלה התקמט. הרוזן תפס בידו השמאלית את ידו של הרוצח ועיקם אותה עד שהזרוע יצאה מפרק הכתף. קדרוס נפל על ברכיו ואחר־כך על פניו, והרוזן הניח את כף־רגלו על ראשו ואמר:

"אינני יודע מה מפריע לי לרוצץ את גולגלתך, מנוול!"

"רחמים! רחמים!" זעק קדרוס.

"קום," אמר הרוזן.

קַדְרוּס קם ואמר: "יש לך יד של ברזל, אב־המנזר! יקח אותי השד, איזו יד!"

"אלוהים נתן לי כוח להתגבר על חיה רעה, זכור זאת, עלוב, אני חס על חייך מפני שזה חלק מתוכניתו של אלוהים. קח את העט והנייר וכתוב מה שאכתיב לך."

"אינני יודע לכתוב, אדוני אב־המנזר."

"אתה משקר. קח את העט וכתוב!"

קדרוס כתב: "אדוני, האדם שאתה מקבל בביתך ומיעד לו את בתך הוא פושע שנמלט יחד איתי ממחנה עבודת־הפרך בטולון. מספרו חמישה ותשעה ומספרי חמישים ושמונה. קוראים לו בנדטו. הוא יתום, ואינו יודע את שמו האמיתי."

"חתום!" אמר הרוזן.

"אתה הורג אותי!" קרא קדרוס.

"אילו רציתי במותך הייתי קורא לשוטר. כשיגיע המכתב לנמען אולי לא יהיה לך ממה לפחוד. חתום."

קדרוס חתם.

"הכתובת: הבארון דנגלר, בנקאי, רחוב שוֹסֶה דַאנְטֶין."

קדרוס רשם את הכתובת.

אב־המנזר לקח את הפתק ואמר:

"ועכשו, צא מכאן."

"איך?"

"כמו שנכנסת."

"דרך החלון?"

"נכנסת דרך החלון."

"אתה זומם משהו, אדוני אב־המנזר. מדוע שלא תפתח לי את הדלת?"

"למה להעיר את השוער?"

"אדוני אב־המנזר, אמור לי שאינך רוצה שאמות."

"רצוני כרצון אלוהים."

"הישבע לי שלא תפגע בי מאחור כשארד בסולם!"

"אתה טיפש ופחדן!"

קַדְרוּס דילג מעל אדן החלון, הניח את כף רגלו על הסולם ונעצר.

"רד," אמר אב־המנזר ושילב את זרועותיו.

קדרוס הבין שאין לו סיבה לחשוש מפניו, וירד בסולם. הרוזן ניגש אל החלון עם הנר בידו והאיר עליו.

"מה אתה עושה, אדוני אב־המנזר? קרא קדרוס. "אם יעבור סיור משטרה ברחוב..."

והוא נשף, כיבה את הנר והמשיך לרדת עד שהגיע לאדמה.

מונטה־כריסטו חזר לחדר השינה והביט בחלון. הוא ראה את קדרוס עובר את הגן, מציב את הסולם בפינה הקיצונית של החומה, כדי לצאת ממקום אחר, לא מהמקום שממנו נכנס. ברחוב נראה האדם שנראה כמצפה. הוא רץ לאורך החומה ועמד תחת הפינה שממנה היה קדרוס אמור לרדת.

קדרוס טיפס בסולם, הגיע לשלביו האחרונים והציץ מעל לחומה, לוודא שאין איש ברחוב. הרחוב נראה ריק.

מכנסיית "אִינְוָולִיד" צילצל השעון. השעה היתה אחת אחרי חצות.

קדרוס רכב על החומה, משך אליו את הסולם, העביר אותו מעל החומה והחליק לאורכו, כגנב מיומן. תוך כדי החלקה ראה ברחוב את האיש שרץ לקראתו, אבל כבר לא היה יכול להיעצר. ברגע שנגעה כף רגלו במדרכה ראה את הזרוע המורמת ולפני שהיה יכול להתגונן היכתה בו הזרוע והוא חש דקירה בגבו. הוא שמט את הסולם וזעק:

"הצילו!"

מהלומה שניה פגעה בצידו.

"רוצח!" צעק קדרוס. יריבו תפס בשערותיו ונעץ סכין בחזהו.

גניחה נפלטה מפיו של קדרוס. דם זרם משלושת פצעיו.

כשחדל קדרוס לצעוק הרים הרוצח את ראשו בשערותיו. עיניו של קדרוס היו עצומות ופיו מעוות. הרוצח חשב אותו למת והסתלק.

קדרוס התרומם, נשען על מרפקו ושיווע במאמץ אחרון:

"רצחו אותי! אני מת! אב־המנזר! אלוהים!" והדלת של מדרגות־הסתרים נפתחה, אחריה נפתחה דלת הגן. ועלי ואדונו מיהרו אל הצועק עם פנסים בידיהם.

83

אֶצְבַּע אֱלוֹהִים

קדרוס המשיך לקרוא בקול בוכים:

"אב־המנזר! הצילו! הצילו!"

"מה קרה?" שאל מונטה־כריסטו מרחוק.

"עזור לי!" קרא קַדְרוֹס. "רצחו אותי!"

"אנחנו מגיעים! החזק מעמד!"

"מאוחר מדי! הגעת רק כדי לראות אותי מת! איזה דקירות חטפתי! כמה דם!"

והוא התעלף.

עַלִי ואדונו הביאו את קדרוס הביתה. כשהפשיט אותו עלי מבגדיו נראו שלושת הפצעים.

"אלוהים," אמר מונטה־כריסטו. "נקמתך מתאחרת לפעמים, אבל היא מושלמת."

עלי הביט בו כשואל מה לעשות.

"לך וקרא לתובע המלכותי מר וילפור, ברחוב פּוֹבּוּר דה סנט הוֹנוֹרֶה, ולשוער אמור להזעיק רופא."

אב־המנזר המדומה נשאר לבדו עם קַדְרוֹס חסר ההכרה. כשפקח האומלל את עיניו – ראה אותו יושב לידו, צופה בו ושפתיו נעות כלוחשות תפילה.

"מנתח, אדוני אב־המנזר! קרא למנתח!" צעק קדרוס.

"שלחתי לקרוא לו," השיב אב־המנזר.

"הכול לשווא, חיי נסתיימו, אבל אני רוצה שהות, כדי לתת עדות."

"עדות על מה?"

"על הרוצח."

"אתה מכיר אותו?"

"בוודאי, זה בֶּנֶדֶטוֹ."

"הקורסיקאי הצעיר?"

"הוא. הוא שרטט למעני את תוכנית ביתו של הרוזן. כנראה קיווה שאהרוג אותו, ואז הוא יקבל את הירושה, או שקיווה שהרוזן יהרוג אותי, ואז ייפטר ממני. הוא ארב לי בקרן רחוב ודקר אותי למוות."

"שלחתי לקרוא גם לתובע המלכותי."

"הוא יגיע מאוחר מדי."

"חכה," אמר מונטה־כריסטו, יצא לרגע וחזר עם צלוחית בידו.

"מהר, מהר!" קרא קדרוס. "עוד מעט אתעלף שוב!"

מונטה־כריסטו הטיף לשפתיו הסגולות ארבע טיפות מן השיקוי.

"אתה נותן לי חיים," אמר הפצוע באנחה. "עוד... עוד!"

"שתי טיפות נוספות יחסלו אותך," השיב אב־המנזר.

"שיבוא כבר מישהו שאוכל להלשין!"

"אתה רוצה להכתיב את עדותך? אתה תחתום עליה."

"כן... כן!" השיב קַדְרוּס ועיניו הבריקו למחשבה על הנקמה שלאחר המוות.

מונטה־כריסטו כתב: "הקורסיקאי בֶּנֶדֶטוֹ, חברי לכבלים במחנה עבודת הפרך בטוּלוֹן, שמספרו היה חמישים ותשעה, הוא האיש שרצח אותי."

מונטה־כריסטו נתן לקדרוס את העט, והוא חתם על העדות בשארית כוחותיו וצנח על מיטתו ואמר:

"אתה תספר את כל השאר, אדוני אב־המנזר. אתה תספר שקוראים לו קַבַלְקַנְטִי, שהוא מתאכסן ב'מלון הנסיכים', וש... אלוהים! אני מת."

קדרוס התעלף. אב־המנזר נתן לו להריח מן הצלוחית והוא פקח את עיניו.

"אתה תספר הכול, נכון, אדוני אב־המנזר?"

"כל מה שאמרת לי, ועוד."

"מה עוד?"

"אספר שהוא נתן לך את תוכנית הבית בתקווה שהרוזן יהרוג אותך. אספר שהוא הזהיר את הרוזן, שהוא שלח אליו פתק. אספר שבהיעדר הרוזן קיבלתי אני את הפתק וחיכיתי לך."

"ראשו ייכרת, נכון?" אמר קדרוס. "הוא ייערף, אתה מבטיח לי? אני מת בתקווה זאת."

"אני אספר," המשיך הרוזן, "שהוא ארב לך כל זמן הפריצה, וכשראה אותך יוצא מהבית רץ אל פינת החומה והסתתר."

"ואתה ראית זאת ולא הזהרת אותי?" זעק קדרוס וניסה להתרומם על מרפקו. "ידעת שהוא יהרוג אותי ולא עצרת בעדו!"

"בֶּנֶדֶטוֹ שירת את הצדק האלוהי. אילו ניסיתי למרוד נגד כוונותיו של אלוהים הייתי מחלל קודש."

"צדק אלוהי! האם קיים צדק אלוהי? הרי ידוע לך שיש אנשים הנענשים על לא עוול, ויש בני בליעל שאינם באים על עונשם."

"סבלנות!" השיב אב־המנזר בקול שהרעיד את הגוסס. "אלוהים נהג בך במידת הרחמים. לולא האמנתי בו עד עתה, הייתי מתמלא אמונה למראה העונש שנענשת."

קדרוס הרים אגרופים מול השמים.

"שמע," אמר אב־המנזר ופרש את ידיו מעל לפצוע. "אלוהים, שאתה מסרב להאמין בו ברגעיך האחרונים, נתן לך בריאות וכוח, עבודה וידידים, אבל אתה התמכרת לעצלות ולשכרות, וכשהיית שיכור בגדת בידידך."

"הצילו!" צעק קדרוס. "לא כומר דרוש לי אלא רופא. אולי אינני פצוע עד מוות? אולי אינני הולך למות? אולי אפשר להציל את חיי?"

"לולא שלוש טיפות השיקוי שנתתי לך זה עתה היית מת. פצעיך אנושים."

"כומר מוזר אתה. במקום לנחם אתה מייאש אותי."

"הקשב," אמר אב־המנזר. "אחרי שבגדת בחברך שלח אליך אלוהים אזהרה. שקעת בעוני, רעבת ללחם. חצי משנות חייך ביזבזת על קנאה. אלוהים עשה לך נס ושלח אליך, באמצעותי, יהלום. אתה לא הסתפקת ברכוש הבלתי צפוי, וניסית להכפילו. ואיך? ברצח. לכן רושש אותך אלוהים."

"לא אני," אמר קדרוס. "הַקַרקוֹנְט היא שרצתה להרוג את היהודי."

"כן," השיב מונטה־כריסטו. "ובעזרת אלוהים החנון והרחום שכנעה הטענה הזאת את שופטיך והם העניקו לך חנינה ולא דנו אותך למוות."

"ושלחו אותי למאסר עולם עם עבודת פרך! זאת חנינה?"

"נבל שכמותך! כשקיבלת את החנינה הזאת ידעת שהיא מתנה משמים. אמרת: למחנה עבודת הפרך יש דלת, לקבר אין. ואמנם דלת הכלא נפתחה. שוב נשלחה אליך ישועה משמים, וגם כסף קיבלת, ויכולת לחיות ביושר ככל האדם, אבל אתה אמרת לעצמך שוב: לא די לי בכסף זה. תכננת פשע שלישי, לבסוף נמאסת לאלוהים, והוא העניש אותך."

"לשתות!" קרא קדרוס. "אני צמא, אני בוער!"

מונטה־כריסטו הגיש לו כוס מים.

"בֶּנֶדֶטוֹ הנבל," אמר קדרוס. "הוא יימלט מעונש!"

"איש לא יימלט, אני אומר לך, קדרוס. גם בנדטו ייענש!"

"אם כך גם אתה תענש," אמר קדרוס. "לא מילאת את חובתך ככומר, היה עליך למנוע את הרצח."

"אני?" אמר הרוזן, "שאני אפריע לבנדטו להרוג אותך אחרי ששברת את סכינך על אפוד המגן שלבשתי? אילו מצאתי אותך מתחרט על מעשיך הרעים הייתי מונע את הרצח. מצאתי אותך יהיר וצמא לדם. לכן לא הפרעתי לו לממש את רצון האל."

"אינני מאמין באלוהים!" זעק קדרוס, "גם אתה אינך מאמין בו... אתה משקר... אתה משקר!"

"אינך מאמין באלוהים ואתה מת ממכתו של אלוהים. הוא היה יכול לכוון את פגיונו של הרוצח כדי שתמות מיד, אבל הוא העניק לך רבע שעה לחרטה. התחרט, עלוב נפש!"

"לא," אמר קדרוס. "לא, אינני מתחרט. אין אלוהים, יש רק מקרים."

"יש אלוהים," השיב מונטה־כריסטו, "והינה ההוכחה: אתה שוכב פה, נואש, ואני עשיר, מאושר, בריא ושלם."

"מי אתה?" קרא קדרוס ונעץ ברוזן את עיניו בשארית כוחו.

"הסתכל, היטב," השיב מונטה־כריסטו וקרב את הנר אל פניו.

"אב־המנזר בוסוֹנִי."

מונטה־כריסטו הסיר מראשו את הפאה הנוכרית שעיוותה את פניו ושערותיו היפות והשחורות גלשו לצדי פניו החיוורים.

"הו," קרא קדרוס בבהלה. "לולא השער השחור הייתי אומר שאתה לורד וִילְמוֹר."

"אינני אב־המנזר בוסוני, ולא לורד וילמור," השיב מונטה־כריסטו. "הבט היטב ונסה לזכור."

"נדמה לי שכבר ראיתי אותך, שהיכרתי אותך לפני שנים."

"כן, קדרוס, כן, ראית אותי, היכרת אותי."

"מי אתה, סוף סוף! ומדוע אתה מניח לי למות?"

"אין לך תקווה, קדרוס, פצעיך אנושים. אילו היה אפשר להציל אותך הייתי מנסה, אני נשבע לך בקברו של אבי, להחזיר אותך לחיים כדי שתחזור בתשובה."

"בקבר אביך!" קרא קדרוס, והתרומם על מרפקו. "מי אתה, מי אתה?"

"אני," אמר הרוזן, התכופף ולחש את השם באוזני הגוסס.

קדרוס התרומם על ברכיו ופרש את זרועותיו:

"אלוהים!" זעק. "סלח לי שכפרתי בך! אתה קיים! אתה אבי בני האדם בשמים ודיין על פני האדמה! סלח לי! קבל אותי אל חיקך!"

והוא עצם את עיניו וצנח לאחור. הדם חדל לזרום מפצעיו. הוא מת.

"אחד!" אמר הרוזן.

אחרי עשר דקות הגיעו הרופא והתובע המלכותי. את האחד הביא השוער ואת האחר עָלִי. שניהם מצאו את אב־המנזר בוסוני מתפלל ליד המת.

84

בּוֹשָׂם

חמישה־עשר יום היה נסיון השוד הנועז בביתו של הרוזן לשיחת היום בפאריס. לפני מותו חתם הגוסס על הצהרה והאשים את בֶּנֶדֶטוֹ כרוצחו, וכל סוכני המשטרה חיפשו את הרוצח.

סכינו של קדרוס, פנסו, מפתחותיו המזוייפים ובגדיו, חוץ מהחולצה שלא נמצאה, הופקדו במזכירות בית המשפט. הגופה הועברה לחדר־המתים.

הרוזן השיב לכל שואל שהוא שהה באוֹטֵיי כשאירעה הפריצה, ושידוע לו רק מה שסיפר אב־המנזר בּוּסוֹנִי, שהתאכסן באותו לילה בביתו בשאנז אֶלִיזֶה כדי לעיין בכמה ספרים נדירים שבספרייתו.

ברטוּצְ'יו החוויר בכל פעם שנשמע השם בֶּנֶדֶטוֹ בנוכחותו, אבל אף אחד לא הבחין בחיוורונו.

וילפור ניהל את החקירה בלהט, כמו את כל חקירותיו.

אחרי שלושה שבועות שכחו הפאריסאים את פרשת השוד ונושא שיחתם העיקרי כבר היה החתונה של העלמה דַנְגְלָר עם הרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי. בביתו של הבנקאי נחשב הצעיר האיטלקי לחתן; המכתב לקַבַלְקַנְטִי האב כבר נשלח, והוא כבר נתן את הסכמתו לנישואים והתנצל על שאינו יכול לעזוב את פַּרְמָה. במכתבו הצהיר שהוא מעניק לבנו נדוניה של מאה וחמישים אלף פרנק. כבר הוסכם ששלושת המיליונים יושקעו בחברת דנגלר, כדי שיניבו פירות. כמה אנשים ניסו לנטוע בלב הצעיר ספקות בחוסן הפיננסי של חותנו לעתיד, והצביעו על ההפסדים הרצופים שלו, אבל קבלקנטי הבלתי משוחד לא הקשיב לרכילות, ובעדינותו אף לא סיפר עליה לבארון.

הבארון העריץ את הרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי. לא כן העלמה דנגלר. בתחילה האירה לו פנים, כדי להרחיק מעליה את אלברט מורסף; עתה, משהתקרב אליה יותר מדי לא הסתירה את סלידתה ממנו. אביה העמיד פנים כאינו מבחין ביחסה אל החתן.

הארכה שביקש בּוֹשם ממורסף הגיעה לקיצה. אלברט היה יכול להיווכח כמה נכונה היתה עצתו של מונטה־כריסטו, להניח לעניינים להתגלגל. אף אחד לא שם לב להערה בעניין פרננד, ועל דעת איש לא עלה שהרוזן מורסף, חבר בית־הנבחרים העליון, הוא הקצין שהסגיר לתורכים את מבצר יוֹאַנִינָה; אבל אלברט האמין שהיתה בפרסום הידיעה כוונת עלבון, ומשיחתו עם בושם נשאר משקע מר בליבו.

בּוֹשָׂם לא נראה מאז פגישתם האחרונה. לאנשים ששאלו לשלומו ענו משרתיו שהוא נסע וייעדר כמה ימים. לאן נסע לא ידע איש.

בוקר אחד העיר החדרן את אלברט והודיע לו שבושם בא לבקרו. אלברט שיפשף את עיניו, התלבש בחפזון וירד אל חדר העישון שבקומת הקרקע. בושם חיכה לו שם מתהלך בחדר אנה ואנה.

"באת אלי, ולא חכית לביקורי, אני רואה בכך סימן טוב, אדוני," אמר אלברט. "דַבֵּר. האם עלי להושיט לך את ידי ולומר: 'בּוֹשָׁם, הודה בטעותך ושמור על ידידותי', או שעלי לשאול אותך: 'איפה נשקך?'"

"אלברט," השיב בושם בעצב, "לפני שאשיב על שאלה זו, הבה נשוחח."

"להיפך, אדוני, לפני שנשב ענה לי."

"אלברט," אמר העיתונאי. "קשה לי לענות. לא די בתשובה 'כן' או 'לא' לשאלות הנוגעות לכבודו ולחייו של אדם נכבד, גנרל, כדי להסכים להילחם בדו־קרב נגד ידיד. דרושה יותר מסבירות. דרושה ודאות. אם אני מסתייף או מחליף יריות עם אדם שהייתי רגיל ללחוץ את ידו, עלי לדעת מדוע אני עושה זאת."

"מה פשר הדברים האלה?" שאל אלברט בקוצר־רוח.

"אני בא מיוֹאֲנִינָה."

"אתה? מיואנינה?"

"הינה דרכוני. ראה את אשרות הכניסה. גנואה, מילנו, ונציה, טרייסטה, דֶלְוִינוֹ, יואנינה. הרי תאמין למשטרות הגבולות!"

אלברט העיף מבט בדרכון ונשא את עיניו אל בושם.

"אלברט," אמר בושם. "אילו היית איש זר לי לא הייתי טורח. אבל לך אני חייב התחשבות. שמונה ימים נסעתי לשם. ארבעה ימי בידוד, ארבעים ושמונה שעות שהות במקום, שמונה ימים בדרך חזרה, בסך הכול שלושה שבועות. אמש חזרתי והבוקר מיהרתי לביתך."

"אינך ממהר לומר לי מה שאני מצפה לשמוע."

"למען האמת, אלברט..."

"אתה מהסס?"

"כן. אני חושש."

"אתה חושש לומר שהכתב היטעה אותך? הודה, בושם, לא אפקפק באומץ לבך."

"לא," אמר העיתונאי בלחש. "להיפך."

חיוורון כיסה את פניו של אלברט והמלים נעתקו מפיו.

"ידידי," אמר לו בושם בחיבה. "האמן לי שהייתי מאושר להתנצל, והייתי עושה זאת בכל ליבי. אבל הידיעה היתה נכונה."

"אותו קצין צרפתי... הבוגד שהסגיר את מבצרו של האיש שלשירותו התגייס..."

"סלח לי על דברי, ידידי. אדם זה הוא אביך."

אלברט החווה תנועה כעומד להתנפל על בושם. עיניו של בושם עצרו אותו יותר מידו המושטת.

"ידידי," אמר העיתונאי והוציא מכיסו נייר. "הינה הראיה."

היתה זו הצהרה של ארבעה מנכבדי יואנינה. ארבעתם העידו בשבועה שהקולונל פֶּרְנַנְד מוֹנְדֶגוֹ, קולונל־מדריך בשירותו של הפחה עָלי טֶבֶּלִין, הסגיר את מבצר יואנינה לתורכים בעד שוחד, אלפיים דינרים. הקונסול אישר את החתימות.

אלברט צנח על הכורסה, המום, ואחרי דקה של דומיה ניגר זרם של דמעות מעיניו. בּוֹשָׁם הביט בו ברחמים גדולים וניגש אליו.

"אלברט," אמר. "רציתי לברר את הדברים וקיוויתי להוציא לאור את חפותו של אביך. המידע שליקטתי מוכיח את ההיפך. הקצין־המדריך פֶּרְנַנְד מוֹנְדֶגוֹ, שהפחה עֲלִי העלה אותו לדרגת גנרל־מושל, הוא הרוזן פרננד דה־מורסף. לכן מיהרתי אליך כדי לומר לך: אלברט, בזמנים אלה של מהפכות ותהפוכות, אין טעם שבנים ישאו על מצפונם את חטאי הוריהם. רק מעטים עברו את המהפכות בלי שלכלכו כתמי בוץ או דם את מדי הצבא או את גלימות השופט שלהם. סודך בידי, אלברט, ואין בעולם איש שיכפה עלי קרב שמצפונך יכה אותך עליו. את מה שאינך יכול לדרוש ממני אני מציע לך: אתה רוצה שאשמיד את העדויות שבידי? אתה מסכים שהסוד הנורא יישאר ביני ובינך? אני נשבע לך בהן צדק לשתוק."

אלברט נפל על צווארו של בּוֹשָׁם.

"קח," אמר לו בושם ונתן לו את המיסמכים.

אלברט תפס במסמכים ביד רועדת, ניגש אל הנר הדולק שבו הדליק את הסיגרים שלו ושרף אותם.

"אתה הטוב שבידידים!" אמר לבושם.

"הלוואי שחלום הבלהות הזה יישכח ויתנדף כמו עשן," אמר בושם.

"אילו היתה הידיעה זאת מתפרסמת הייתי מתאבד," אמר אלברט. "אבל לא, זה היה הורג את אמי המסכנה. הייתי עוזב את צרפת. משהו נשבר בתוכי, בושם. קשה לי להיפרד מהכבוד שרחשתי לאבי, ומהגאווה בשמו. איך אגש אליו? האם ארתע כשיניח את שפתיו על מצחי? הו, אמי, אמי המסכנה! אילו נודע לה, מה רב היה סבלה!"

"עליך להיות אמיץ, ידידי," אמר בושם ותפס בידיו של אלברט.

"מיהו האיש שהכניס את הידיעה ההיא לעיתונך?" שאל אלברט. "זה אויב סמוי."

"האם עדיין אתה רוצה לשאת לאשה את העלמה דנגלר?" שאל בושם.

"מדוע אתה שואל?"

"לדעתי יש קשר בין קיום או ביטול הנישואים האלה ובין הנושא המטריד אותנו."

"האם לדעתך דנגלר...!"

"אל תבקש בשאלתי מה שאין בה, אל תייחס לה משמעות מיותרת."

"לא," השיב אלברט. "הנישואים האלה לא יתקיימו."

"יפה," השיב בושם. "בוא, נטייל בכרכרה או נרכב על סוסים, כדי להסיח את הדעת, ואחר־כך נאכל במסעדה."

"נטייל ברגל," הציע אלברט.

שני הידידים הלכו לאורך השדרה, ובושם אמר:

"בוא, נבקר אצל הרוזן ממונטה־כריסטו. הוא איש שאינו מטריד בשאלות. אנשים כאלה הם המנחמים המעולים."

"כן," אמר אלברט. "נלך אליו, אני אוהב אותו."

85

הַמַּסָּע

קריאת שמחה נפלטה מפיו של מונטה־כריסטו כשראה את שני הצעירים יחד.

"אני מקווה שמריבתכם הסתיימה," אמר.

"כן," אמר בּוֹשָׁם. "היו שמועות טפשיות. לא נדבר על כך."

"אלברט יספר לך שזאת העצה שנתתי לו," אמר הרוזן. "אתם רואים אותי עכשו בסופו של הבוקר הנורא ביותר בחיי."

"אתה עושה סדר בניירותיך, כמדומני?"

"בניירותי, לא, תודה לאל. אני מסדר את ניירותיו של קַבַלְקַנְטִי."

"של מר קבלקנטי?" שאל בושם.

"זה הצעיר שהרוזן מסייע לו להיכנס לחברה," הסביר אלברט.

"לא," אמר מונטה־כריסטו, "אינני מסייע אף לאחד לעשות זאת, ולקבלקנטי פחות מאשר לכולם."

"הוא ישא לאשה את העלמה דנגלר במקומי," אמר אלברט וניסה לחייך.

"קבלקנטי נושא לאשה את העלמה דנגלר?" שאל בושם בתמהון.

"נפלת מן הירח?" שאל מונטה־כריסטו, "הרי אתה עיתונאי, וכל פאריס יודעת זאת."

"אתה יַזַּמְתָּ את הנישואים האלה, אדוני הרוזן?" שאל בּוֹשָׁם.

"אדוני איש־החדשות, אל נא תפיץ שמועות כאלה! אני? יוזם נישואים? לא, אינך מכיר אותי. אני סירבתי לתווך בין קבלקנטי ובין דנגלר."

"בגלל אלברט?" שאל בושם.

"בגללי?" קרא אלברט, "חס וחלילה! אדרבא, הרוזן יעיד שתמיד ביקשתי ממנו לסייע לי לבטל את תוכנית הנישואים הזאת. עכשו הוא טוען שאין לו קשר עם ביטולה. שיהיה כך. כמו אבות־אבותינו אודה לאל אלמוני."

"זה לא הייתי אני," אמר מונטה־כריסטו, "ויש לי הוכחה. יחסי עם החותן והחתן התקררו. רק הכלה, העלמה דנגלר, שאינה רוצה להינשא, שומרת לי חיבה. היא יודעת שאינני מתכוון לגרום לה לאבד את חירותה."

"והחתונה תתקיים!"

"כן. אומרים שהחתן עשיר ובן למשפחה טובה, אבל אלה רק שמועות, כמו שאמרתי למר דנגלר. אפילו גיליתי לו שהחתן גדל בבית זה. אחרי שחטפו אותו צוענים המחנך שלו איבד אותו, אינני יודע בדיוק מה קרה, אבל אני יודע שאביו לא ראה אותו עשר שנים. מה עבר

עליו בעשר השנים רק אלוהים יודע. דברי לא הועילו. דנגלר ביקש ממני לכתוב למאיור קבלקנטי ולדרוש ממנו את התעודות של בנו, והרי הן.״

״איך מתייחסת העלמה דַ׳אַרְמִילִי לאובדן תלמידתה?״ שאל בושם.

״קשה לדעת. נדמה לי שהיא נוסעת לאיטליה. גברת דנגלר ביקשה ממני שאתן לה מכתבי־המלצה לאמרגנים. נתתי לה מכתב למנהל תיאטרון. מה לך, אלברט? אתה עצוב? האם אתה מאוהב בעלמה דנגלר?״

״לא ידוע לי על כך,״ השיב אלברט בחיוך עגום. ״ראשי כואב.״

״אני יכול להציע לך תרופה לכאב ולצער,״ אמר מונטה־כריסטו.

״איזו תרופה?״

״שינוי מקום. אני, למשל, מתכונן לשנות מקום, מפני שאני מרגיש כאן לא בנוח. הרוצה אתה לנסוע אתי?״

״אתה מרגיש שלא בנוח, רוזן?״ שאל בוֹשָם. ״מה לוחץ עליך?״

״החקירה המשטרתית המתמשכת.״

״חקירה? איזו חקירה?״

״מר וילפור מחפש אחרי הרוצח, שודד הדרכים שברח ממחנה עבודת פרך.״

״נכון,״ נזכר בושם. ״קראתי על כך בעיתונים. מיהו הנרצח?״

״נראה שהוא בן פרובנס. מר וילפור הכיר אותו במַרְסֵיי, ומר דַנְגְלָר זוכר שפגש אותו. לכן התובע המלכותי מעוניין בחקירה, שגם המשטרה מעוניינת בה. על כך אני אסיר תודה, אבל זה חמישה עשר יום נשלחים לביתי כל הפושעים שאפשר לאסוף בפאריס ובסביבותיה, ואם כך יימשכו הדברים לא יישאר בכל צרפת גנב או רוצח שלא יכיר את ביתי. לכן החלטתי להשאיר להם את הבית ולהתרחק ממנו. האם תבוא איתי, משנה־לרוזן?״

״בחפץ לב. לאן?״

״למקום שהאוויר בו צח והקולות מרדימים, לים. בעבר הייתי ימאי. בילדותי נחתי בזרועות האוקייאנוס ושיחקתי במעילו הירוק־כחול. אני אוהב את הים כמו שאוהבים אשה, וכאשר אני רחוק ממנו אני מתגעגע אליו.״

״ניסע, רוזן, ניסע!״

״הערב תעמוד בחצר ביתי כרכרה שאפשר לשכב בתוכה כמו במיטה, רתומה לארבעה סוסים. מר בושם, יש בה מקום לארבעה אנשים„ האם תבוא גם אתה?״

״לא, תודה, זה עתה חזרתי מן הים.״

״מן הים?״

״כמעט. עשיתי מסע קטן, לאיי בּוֹרוֹמֶה,״ אמר בושם, ובהנמכת קול אמר לאלברט: ״אני רוצה לפקוח עין על מערכת העיתון.״

״בחור טוב, בושם!״ אמר מונטה־כריסטו אחרי שיצא העיתונאי מביתו.

״אני אוהב אותו,״ אמר אלברט. ״אמור לי, לאן אנחנו נוסעים?״

״לנורמנדיה, אם תסכים.״

"נפלא! בשדות, בלי שכנים?"

"עם סוסים לרכיבה, כלבים לציד וסירה לדיג."

"רק אודיע לאמי, ואני בא איתך."

"האם הוריך ירשו לך לבוא לנורמנדיה?" שאל מונטה־כריסטו.

"האם אינני חופשי?"

"אתה חופשי לנסוע לבדך לכל מקום, אבל לנסוע עם האיש שקוראים לו מונטה־כריסטו?"

"יש לך זכרון קצר, רוזן. האם לא סיפרתי לך על אהדתה של אמי אליך?"

"נשים משנות את דעתן מהר."

"אמי אינה סתם אשה. היא ה־אשה."

"אינני יודע צרפתית עד כדי להבין את ההבדל."

"אני מתכוון לומר שאמי אינה מרבה להביע את רגשותיה. אם הביעה אותם אין הם משתנים. אתה עוררת את התעניינותה, וכאשר אנחנו לבדנו אתה הוא נושא שיחתנו."

"היא לא יעצה לך להיזהר מפני?"

"היא אמרה לי: 'נדמה לי שהרוזן הוא אדם אציל־נפש, השתדל להתחבב עליו.'"

מונטה־כריסטו הסב את עיניו, נאנח ואמר: "ניפגש הערב כאן, בשעה חמש. נגיע לשם בחצות או בשעה אחת בלילה."

"כיצד, לטרפור? האם די בשמונה שעות לדרך של ארבעים ושמונה מילין?

"די והותר," השיב מונטה־כריסטו. "ומכיוון שיהיו אלה, בכל זאת, שבע או שמונה שעות נסיעה, השתדל לדייק."

אלברט יצא, ומונטה־כריסטו נשאר עומד על מקומו, שקוע במחשבה. לבסוף העביר יד על מצחו כמגרש הזיה, ומשך בפעמון פעמיים.

"ברטוצ'יו," אמר לסוכן שנכנס לחדר. "לא למחר ולא למחרתיים הנסיעה. הערב אצא לנורמנדיה. עד שעה חמש הודע על כך לסייסים בתחנת הביניים הראשונה. מר דה־מורסף מלווה אותי."

בפקודת ברטוצ'יו דהר האורוון הראשי לפוּנְטוּאַז', והודיע שהמרכבה תגיע בשעה שש בדיוק. הסייס של פונטואז' שיגר שליח לתחנת־הביניים הבאה, וכן הלאה; אחרי שש שעות ידעו כל הסייסים בתחנות־הביניים מתי יגיע הרוזן.

מונטה־כריסטו הודיע להיידה על נסיעתו והעמיד את כל הבית לרשותה.

המסע היה מהיר מאוד. מעולם לא דימה מורסף לעצמו מהירות שכזו. הרוזן הוציא את ראשו מחלון המרכבה וזרז את הסוסים בקריאות שהצמיחו להם כנפיים. הם לא שעטו. הם התעופפו. כרעם התגלגלה המרכבה על אבני המרצפת והעוברים ושבים הסבו את ראשיהם וליוו במבטיהם את כוכב השביט. גם עלי פלט קולות, אחרי קריאותיו של הרוזן, מחייך בשיניים צחורות, מהדק בידיו את המושכות המַקְצִיפִים. רעמות הסוסים התנופפו ברוח. יליד המדבר היה עֲלִי, בקי בסוסים ובמהירות, פניו שחורים, עיניו לוהטות ולראשו עטיפה צחורה. בתוך האבק שהעלה נראה כשד קדום או כאל הסערה.

"זאת תאווה שלא ידעתי עד עתה," אמר אלברט, "תאוות המהירות." הצללים האחרונים נמוגו ממצחו, כאילו נשא אותם הרוח שנבקע לשניים.

"איפה, לכל השדים, מצאת סוסים שכאלה?" שאל, "האם אתה מייבא אותם במיוחד? ומה אתה עושה בסייחים? הרי לא תמיד אתה בנסיעה."

"כשלא אהיה זקוק לסוסים, ימכור אותם ברטוּצִ'יו."

"למלכי אירופה אין די כסף לקנות סוסים כאלה."

"הוא ימכור אותם לוְוזיר פשוט מן המזרח."

"לפי סיפורך, רוזן, ברטוצ'יו הוא האיש העשיר ביותר באירופה."

"אתה טועה, משנה־לרוזן. אם הוא ינער את כיסיו לא תמצא בהם עשר פרוטות."

"מדוע?" שאל אלברט, "מהו פתרון החידה ששמה ברטוצ'יו? האם יש כאן משהו על־טבעי?"

"לא. בעולמי יש רק הגיון. סוכן בית גונב, מדוע?"

"זה טבעי, נדמה לי," השיב אלברט, "הוא גונב כדי לגנוב."

"אתה טועה. הוא גונב מפני שיש לו אשה וילדים ומפני שיש לו שאיפות גדולות ובייחוד מפני שאינו בטוח שאדונו לא יפטר אותו, והוא רוצה להבטיח את עתידו. לברטוצ'יו אין משפחה. ארנקי פתוח לפניו. הוא בטוח שלא אפטר אותו והוא לא יעזוב אותי."

"ומדוע לא יעזוב אותך?"

"מפני שלא ימצא אדון טוב ממני. המשרת הטוב הוא משרת שיש לי עליו זכות לחיים או למוות."

"ולך יש זכות כזאת על ברטוצ'יו?"

"כן," השיב הרוזן בקרירות.

יש מלים הנועלות שיחה כדלת ברזל. ה"כן" של הרוזן היתה אחת מאלה.

שלושים ושניים הסוסים גמאו את ארבעים ושמונה המילין בשמונה שעות, עם שמונה חניות ביניים. בלילה הגיעו לשער של גן. השוער החזיק את השער הפתוח וחיכה להם. הסייס של תחנת־הביניים האחרונה הודיע לו שהם באים.

השעה היתה שתיים אחר חצות. בחדרו של מורסף היו מוכנים אמבטיה וארוחת ערב. המשרת שישב במרכבה על הספסל האחורי עמד לפקודתו. בַּפְּטִיסְטֵין, שישב על המושב הקדמי, שימש את הרוזן.

אלברט התרחץ, אכל, עלה על מיטתו ונרדם לקול המיית־העצב של הגלים. כשהקיץ פתח את החלון. מולו היה הים האין־סופי ומאחוריו גן נאה וחורש.

בתוך מפרץ קטן השתכשכה ספינה שנשאה על חרטומה דגל עם השלט של מונטה־כריסטו: הר זהב בתוך ים תכלת וצלב. סביבה טולטלו על הגלים ספינות דייגים, כנתינים הממתינים לפקודת המַלְכָּה.

כמו בכל מקום שמונטה־כריסטו שהה בו, ולו רק ליומיים, היו החיים בטרפור מאורגנים עד לפרט האחרון ונוחים. בפרוזדור של חדרו מצא אלברט שני רובים ואת כל הכלים

הנחוצים לציד, ובחדר היה כל ציוד הדיג המשוכלל שהאנגלים העצלים משתמשים בו ושהדייגים הצרפתים השמרנים עדיין לא התרגלו אליו.

אלברט ומונטה־כריסטו חיסלו כתריסר פסיונים, דגו כמספר הזה טרוטות בנחלים, אכלו את סעוּדת הצהריים בביתן הצופה אל הים ושתו תה בספריה. בערב של היום השלישי היה אלברט עייף ורצוץ ונמנם ליד החלון. הרוזן והאדריכל שלו הכינו תכנית לחממה. לפתע נשמע שאון פרסות סוס על החצץ של הדרך. הצעיר נשא את ראשו, הציץ מבעד לחלון וראה בחצר את החדרן שלו מפאריס.

"פְלוֹרַנְטִין!" קרא וזינק מכורסתו, "האם אמי חולה?"

מונטה־כריסטו עקב אחריו במבטו, ראה אותו יורד לחצר וניגש לחדרן, ששלף מכיסו צרור חתום. בצרור היו עיתון ומכתב.

"ממי המכתב?" שאל אלברט.

"ממר בושם," השיב פלורנטין.

"מר בושם שלח אותך הנה?"

"כן, אדוני. הוא הזעיק אותי לביתו, נתן לי את דמי הנסיעה והשביע אותי לא להיעצר בדרך. עשיתי אותה בחמש־עשרה שעות."

רועד כולו פתח אלברט את המכתב. למקרא השורות הראשונות פלט זעקה. עיניו כהו והקרקע נשמטה מתחת לרגליו. לולא הושיט לו פלורנטין את זרועו היה צונח.

"בחור מסכן!" לחש מונטה־כריסטו.

אלברט המשיך בקריאה, ניער את שערותיו ממצחו שטוף הזיעה וקימט את המכתב והעיתון.

"פְלוֹרַנְטִין," אמר, "האם סוסך יכול לשוב לפאריס?"

"זאת בהמה עלובה וחיגרת."

"אלוהים! באיזה מצב היו בני הבית כשעזבת אותם?"

"כשחזרתי מביתו של מר בּוֹשָם מצאתי את הגברת שטופת־דמעות; היא שאלה אותי מתי תחזור. סיפרתי לה שאני נוסע להביא אותך, בפקודתו של מר בושם. בתחילה נראה לי שהיא רוצה לעצור בי, אחר־כך אמרה: 'כן, פלורנטין, קרא לו שישוב'."

"כן, אמי, כן," קרא אלברט, "אני שב הביתה, ואוי לנבל!"

הוא שב לחדר שמונטה־כריסטו שהה בו. בחמש הדקות התחוללה בו תמורה. קולו השתנה, בפניו עלו כתמי־אודם ועיניו דלקו תחת עפעפיים כחולים. הילוכו היה כושל כשל שיכור.

"רוזן," אמר, "אני מודה לך על האירוח הנפלא, הייתי רוצה להמשיך ליהנות ממנו אך עלי לשוב לפאריס."

"מה קרה?"

"אסון. הרשה לי לנסוע. בלי שאלות, רוזן, רק סוס!"

"אורוותי לרשותך," אמר מונטה־כריסטו; "אבל אל תהרוג את עצמך ברכיבה, קח כרכרה קלה."

"לא, הסוס מהיר יותר, והעייפות תביא לי מרפא."

אלברט עשה צעדים מספר, ואז חג על מקומו כאילו נורה, וצנח על כיסא ליד הדלת. מונטה־כריסטו לא ראה את התקף החולשה הזה. הוא עמד ליד החלון וצעק אל עָלִי:

"הבא סוס למר דה־מורסף! מהר!"

המלים האלה החזירו את אלברט לחיים.

"תודה!" אמר לרוזן כשקפץ על האוכף. "פלורנטין, אתה חזור לפאריס מהר ככל שתוכל. האם יש איזו מלה מוסכמת, כדי שיחליפו את סוסי בתחנות בדרך?"

"לא, רק תחזיר את הסוס שאתה רוכב עליו, ובו ברגע ירתמו לך סוס אחר."

"אולי אתה חושב את נסיעתי למוזרה, מטורפת. אולי קשה לך להבין מדוע מביאות אותי כמה שורות בעיתון אל שפת תהום היאוש; ובכן, קרא, אבל רק אחרי שאצא. אינני רוצה שתראה את הסומק בפני," והוא השליך את העיתון אל הרוזן.

כשהרים הרוזן את העיתון, נעץ מורסף בבטן הסוס את הדורבנות שנקשרו למגפיו, והסוס – שהשתומם על הפרש שנזקק למדרבן זה – נשתלח כחץ מקשת.

הרוזן עקב אחר הצעיר במבט מלא רחמים, ורק אחרי שנעלם הפנה את עיניו אל העיתון וקרא את השורות האלה:

"אותו קצין צרפתי שהיה בשירותו של עָלִי, הפחה של יואנינה, שעליו דיווח לפני שלושה שבועות העיתון 'אִימפַּרְטְיָאל', ואשר הסגיר את מבצרי יוֹאַנִינָה לתורכים ואף מכר להם את מיטיבו, אכן כונה בתקופה ההיא פרננד, כפי שסיפר לנו עמיתנו, אבל לימים הוסיף לשם־נעוריו תואר אצולה וכינוי אחוזה, וכיום הוא מכונה הרוזן דה־מורסף, ציר בבית העליון."

הסוד הנורא שהצפין בושם בנדיבות ליבו הופיע כרוח רפאים חמושה. עיתון אחר קיבל את המידע חסר הרחמים ופירסם, למחרת נסיעתו של אלברט לנורמנדיה, את השורות הספורות שכמעט שיבשו את דעתו של הצעיר האומלל.

86

גְזַר־הַדִּין

בשעה שמונה בבוקר נחת אלברט אצל בּוֹשָׁם כרעם ביום בהיר. החדרן הכניס אותו לחדר אדונו ששהה אז באמבטיה.

"ידידי המסכן, חיכיתי לך," אמר בושם.

"אינני צריך לומר לך, בּוֹשָׁם, שיש לי אמון מלא בך ובטוב ליבך, ויודע אני שלא אתה הפצת את הסוד. ההודעה ששלחת אלי מעידה על חיבתך. אל נאבד זמן על דיבורים. יש לך השערה, מאין באה המהלומה?"

"אומר לך עוד מעט."

"לפני כן ספר לי את פרטי סיפור הבוגדנות הנבזית."

ובושם סיפר את הפרטים לצעיר מוכה הבושה והכאב.

שלשום הופיע המאמר באחד העיתונים, הידוע כמקורב לחוגי הממשלה. בּוֹשָׁם אכל ארוחת־צהריים כשהבזיקה הידיעה מול עיניו. הוא הזמין כרכרה, לא סיים את ארוחתו ומיהר למערכת העיתון המאשים. העורך היה ידידו, אף שדעותיהם הפוליטיות היו מנוגדות. כשנכנס בושם לחדר המערכת ראה את העורך מחזיק בעיתונו וקורא בטור "ידיעות מפאריס". ידיעה על גידול סלק הסוכר, שהיה כנראה תחביבו.

"אני רואה שאתה מחזיק את העיתון בידך," אמר לו בושם, "ובוודאי אינני צריך לספר לך מדוע באתי."

"אתה מתעניין בסלק הסוכר?" שאל עורך העיתון הממשלתי.

"לא. באתי בגלל הידיעה על מר מורסף."

"אה... כן, האם אין זה מוזר?"

"מוזר עד כדי הסתכנות בתביעה על הוצאת־דיבה, נדמה לי."

"לא ולא. יחד עם הידיעה קיבלנו את כל חומר הראיות ואנחנו בטוחים שמר דה־מורסף לא יפצה פה. הרי אנו עושים שירות למולדת בחשיפת אנשים נקלים שאינם ראויים לכבוד שניתן להם."

בּוֹשָׁם נדהם.

"מי סיפק לכם את המידע?" שאל. "הרי העיתון שלי, שפירסם את החשד, חזר בו מפני שלא היו הוכחות, ואנחנו מעוניינים יותר מכם לחשוף את פשעיו של מר דה־מורסף, מפני שאנו באופוזיציה."

"לא רצנו אחרי השערוריה, היא באה לקראתנו. אתמול הגיע לפאריס איש מיוֹאַנִינָה,

והביא את תיק המסמכים הרה האסון. הוא הודיע לנו שאם נסרב לפרסם את המאמר הוא יופיע בעיתון אחר. אתה, בושם, יודע מה זאת ידיעה חשובה. לא רצינו להניח לה להישמט מידנו. עכשו נחתה המכה, וההדים יגיעו עד קצווי אירופה.״

בושם הנואש השפיל את ראשו ויצא מהמערכת כדי לשלוח מכתב דחוף למורסף.

אך את אשר סיפר לו עתה לא כתב לו, מפני שהדברים קרו אחרי שיצא השליח עם המכתב. באותו יום פרצה מהומה בבית־הנבחרים העליון, השקט בדרך כלל. כל חברי הבית הקדימו לבוא וכולם שוחחו זה עם זה במאורע הרה האסון, הנוגע לאחד מחברי הבית המפורסמים.

כמה מהם קראו בלחש את המאמר, אחרים נידבו פירושים והחליפו זכרונות, כדי להבהיר את העובדות. הרוזן דה־מורסף לא היה אהוד על עמיתיו. כדי להיצמד לדרגתו היה מתנשא. בני האצולה הגבוהה לעגו לו, בעלי הכשרונות שנאו אותו, גיבורי המלחמה בזו לו. כשהצביע אלוהים על הקורבן עטו הכול על הטרף.

רק הרוזן דה־מורסף לא ידע דבר. הוא לא היה מקבל לביתו את העיתון שבו הופיעה הידיעה. את הבוקר בילה בכתיבת מכתבים וברכיבה על סוסו, אחר־כך נסע לבית־הנבחרים. בראש נטוי, במבט יהיר ובהילוך שחצני ירד ממרכבתו, חצה את הפרוזדורים ונכנס לאולם בלי להבחין בהיסוסיהם של שומרי־הסף ובברכות השפופות של עמיתיו. ישיבת בית־הנבחרים נפתחה חצי־שעה קודם לכן. התנהגותו נראתה לעמיתיו כמתנשאת יותר מכרגיל, כמה מהם ראו בכך התגרות, אחרים נעלבו. כולם החזיקו בידיהם את העיתון המאשים, אבל אף אחד לא רצה לתקוף ראשון. לבסוף עלה על במת־הנואמים יריבו של הרוזן דה־מורסף מאז ומתמיד. הוא צעד בחגיגיות והכול הבינו שהגיע הרגע. נפלה דממה מאיימת ורק מורסף לא ידע מדוע ממקדים הכול את תשומת לבם בנואם, שבדרך כלל הקשיבו לו בחצי־אוזן.

הנואם הכריז שהוא עומד לדבר על עניין רציני מאוד ומבקש את תשומת הלב של עמיתיו. הוא קרא בקול את הידיעה. כשנשמעו המלים ״יוֹאַנִינָה״ ו״קולונל פרננד״, החוויר הרוזן דה־מורסף כסיד. רק רחש קל נשמע, וכל המבטים ננעצו בו. כשנסתיימה הקריאה גבר הרחש, ושכך מיד מפני שהנואם הפגין נכונות להמשיך בנאומו. הוא סיפר לחבריו כמה קשה משימתו. הרי מדובר בכבודו של מר דה־מורסף ובכבודו של בית־הנבחרים. ראוי, אמר הנואם, לחקור מהר בפרשה כדי להפריך את ההשמצה לפני שתתפשט, ולהחזיר למר דה־מורסף את העמדה שרכש ושהוא מחזיק בה זמן רב.

הרוזן דה־מורסף רעד, ורק בקושי הצליח לגמגם מלים מספר. ביישנותו – תוצאת תדהמת החף מפשע או כלימת האשם? – זיכתה אותו בכמה אוהדים. הם השתתפו בצערו של האיש השנוא שאסונו חרג אל מעבר לשנאתם.

הנשיא העמיד את ההצעה להצבעה, וברוב קולות הוחלט שהחקירה תתקיים.

הרוזן נשאל לכמה זמן הוא זקוק כדי להכין את כתב ההגנה, ואז חזר אליו אומץ ליבו; הוא חש שעדיין הוא חי, לאחר המהלומה.

"רבותי," קרא, "לא הזמן ידחה את התקפתם של אויבי הלא מוכרים, השומרים בוודאי על אלמוניותם. עלי להשיב להם מיד מהלומת־נגד. הרשו נא לי לשפוך את דמי כדי להוכיח לעמיתי שאני ראוי לצעוד יחד איתם כשווה בין שווים!"

מלים אלה עשו רושם רב.

"אני מבקש לזרז את החקירה ככל האפשר," המשיך הרוזן דה־מורסף. "ואני אמציא לאסיפת־הנבחרים את כל הראיות."

"באיזה יום אתה רוצה שתתחיל החקירה?"

"מהיום אני לרשותו של בית־הנבחרים."

הנשיא טילטל את הפעמון ושאל:

"האם בית־הנבחרים סבור שעל החקירה להתחיל היום?"

"כן!" ענו הצירים פה אחד.

נבחרה ועדה של שנים־עשר איש לבדיקת הראיות שיציג לפניה מר דה־מורסף. הישיבה הראשונה של הוועדה נקבעה לשעה שמונה בערב, במשרדי בית־הנבחרים. אם תידרשנה ישיבות נוספות, הן תתקיימנה באותו מקום ובאותה שעה, בימים הבאים. מורסף ביקש רשות להסתלק, כדי לאסוף את הראיות.

את כל הסיפור הזה סיפר בושם לאלברט שהקשיב לו רועד, מקווה, כועס ונכלם. הרי הוא ידע שאביו אשם. כיצד יעלה בידו להוכיח את חפותו?

"ומה היה אחר־כך?" שאל.

"אתה באמת רוצה לדעת?"

"אני מוכרח לדעת."

"כל פאריס חיכתה לשעה שמונה בערב. רבים סברו שאביך יפריך את האשמה. אחרים טענו שהוא לא יתייצב לפני הוועדה. מישהו סיפר שראה אותו נוסע לבְּרִיסֶל, ואחדים פנו למשטרה לשאול אם נכונה השמועה שהרוזן הוציא את דרכונו.

"ידיד שלי, חבר בית־הנבחרים, הכניס אותי לבית. לפני שעה שמונה הגעתי לשם ושומר־סף הוביל אותי למעין מרפסת סגורה וחשוכה. עמוד הסתיר אותי, ואני יכולתי לראות ולשמוע את כל ישיבת הוועדה. בשעה שמונה בדיוק הגיעו חבריה, ומר דה־מורסף נכנס עם הצילצול האחרון של השעון. בידו החזיק כמה ניירות ופניו היו שלווים. הוא לבש מדי צבא. אחדים מחברי הוועדה ניגשו אליו ולחצו את ידו."

ליבו של אלברט נשבר לשמע הדברים האלה, אבל בתוך כאבו חש תודה לאנשים שעודדו את אביו. בושם המשיך:

"ברגע ההוא נכנס שומר הסף ונתן מכתב ליושב־ראש הוועדה. 'אתה רשאי לדבר, מר דה־מורסף,' אמר הנשיא ופתח את חותם המכתב.

"הרוזן השמיע את דברי ההגנה, והוכיח כי הפחה של יוֹאַנִינָה נתן בו אמון מלא עד שעתו האחרונה; הרי עליו הטיל לשאת ולתת על חייו עם השולטן. הוא הראה לחברי הוועדה את הטבעת שבה היה עָלִי טבלין חותם על מכתביו, ושאותה נתן לו כדי שהשומרים יתנו לו

להיכנס לחדריו בכל שעה משעות היום והלילה. לרוע המזל, נכשלה שליחות התיווך, וכשחזר, כדי להגן על חיי מיטיבו, כבר היה מאוחר מדי. עלי טבלין כבר היה מת. לפני מותו הפקיד בידיו את אשתו האהובה ובתה, מפני שהאמין בו.״

אלברט נרעד. הוא זכר מה שסיפרה הַיְידָה על אותה שליחות, על הטבעת ועל מכירתה לעבדות.

״איך נשמע לך נאומו של הרוזן?״ שאל אלברט בדאגה.

״אני מודה שהוא ריגש אותי וגם את כל חברי הוועדה,״ השיב בּוֹשָׂם. ״אבל באותו זמן העיף יושב ראש הוועדה מבט במכתב שהובא לפניו, אחר־כך קרא בו בתשומת לב, וחזר וקרא. לבסוף אמר: ׳הרוזן דה־מורסף, אמרת לנו שהפחה מיואנינה הפקיד בידיך את אשתו ובתו.׳

׳כן, אדוני,׳ השיב מורסף, ׳אבל האסון המשיך לרדוף אותי. וָסִילִיקִי ובתָּהּ הַיְידָה נעלמו.׳

׳היכרת אותן?׳

׳ראיתי אותן יותר מעשרים פעמים.׳

׳ידוע לך מה שעלה בגורלן?׳

׳מספרים שהן מתו מצער ואולי מעוני. לא הייתי אז אמיד, חיי היו בסכנה, ולא יכולתי לחפש אחריהן, לצערי.׳

״ראש הוועדה קימט את גבות־עיניו.

׳רבותי,׳ אמר, ׳שמעתם את גרסתו של הרוזן דה־מורסף. התוכל, אדוני הרוזן, להביא לפנינו עֵד שיאשש אותה?׳

׳לצערי לא, אדוני,׳ השיב הרוזן. ׳האנשים שהכירו אותי בחצר הפחה מתו או נעלמו. נדמה לי שאני הצרפתי היחיד ששרד מאותה מלחמה. בידי רק מכתביו של עָלִי טָבָלִין, ואותם הצגתי בפניך, והטבעת שעדיין היא בידי, וההוכחה המשכנעת ביותר היא היעדר כל עדות נגד מלת הכבוד שלי, אדם הידוע בטוהר כפיו במשך כל שירותו הצבאי.׳

״רחש של הסכמה נשמע באולם. היה נדמה, שאביך ייצא זכאי. עמדו להצביע, ואז נטל יושב ראש הוועדה את רשות־הדיבור.

׳רבותי,׳ אמר, ׳ואתה, אדוני הרוזן, ודאי לא תסרבו לשמוע, אני מניח, עדות חשובה מאוד. אחרי ששמענו את דברי הרוזן, אין לי ספק שהעד הזה יאשר כי הוא חף מפשע. הינה המכתב שקיבלתי. האם אתם רוצים שאקרא אותו לפניכם?׳

״מר דה־מורסף החוויר, והניירות רשרשו בין אצבעותיו. חברי הוועדה ביקשו מיושב־הראש לקרוא את המכתב. הרוזן שתק, והאיש קרא את המכתב:

׳אני יכולה להמציא לוועדת החקירה, הבודקת את התנהגותו של סגן האלוף, הרוזן דה־מורסף, באֶפִּירוֹס ובמַקֶדוֹנְיָה, את כל המידע הנדרש לה. הייתי במקום שבו מת עָלִי טבלין. יודעת אני מה עלה בגורלן של וָסִילִיקִי והַיְידָה. אני מציעה את שירותי לוועדה, ואף דורשת שתרשה לי להשמיע את דברי. כשיימסר לך פתק זה, אהיה במסדרון של בית־הנבחרים.׳

'ומיהי אותה עדה, יותר נכון, אויבת?' שאל הרוזן בקול שונה מכרגיל.

'בקרוב נדע, אדוני,' אמר יושב־ראש הוועדה. 'האם מסכימה הוועדה לשמוע את דברי העדה?'

'כן, כן!' קראו כל הקולות.

'שומר הסף!' קרא יושב־ראש הוועדה. 'האם מישהו ממתין במסדרון?'

'כן, אדוני,' אמר השומר. 'אשה ומשרת.'

'הכנס אותה.'

"כל העיניים היו נעוצות בדלת. מאחורי שומר הסף צעדה אשה מכוסה כולה בצעיף. לפי קווי גופה נראה שהיא צעירה ונאה. אחרי שהסירה את צעיפה ראינו שהיא לובשת בגד יווני, ושהיא יפהפיה."

"הוו!" פלט מורסף, "היידה."

"מי סיפר לך?"

"ניחשתי. המשך, בּוֹשָׁם."

"הוצע לה כיסא, אך היא סירבה לשבת. הרוזן דה־מורסף צנח על כורסתו. רגליו רעדו.

'גבירתי, יושב־ראש הוועדה. במכתבך נאמר שהיית עדת־ראיה לכל אותם אירועים.'

'ואכן, הייתי עדת ראיה," השיבה האלמונית בקול מלא צער, שצליל מזרחי נשמע בו.

'הרשי נא לי לומר לך שהיית אז צעירה מאוד.'

'הייתי בת ארבע, אבל למאורעות ההם היתה חשיבות מכרעת בחיי, ואני זוכרת אותם בפרטי פרטים.'

'מי את?'

'שמי הַיְידֶה, ואני בִּתָּם של עָלִי טֶבֶּלִין, הפחה של יוֹאֲנִינָה ושל וָסִילִיקִי, אשתו האהובה.'

"הרוזן נראה כאילו היכה אותו הברק ופער תהום תחת רגליו.

'גבירתי,' אמר יושב־ראש הוועדה. 'הרשי נא לי להציג לך שאלה אחת ויחידה: היכולה את להוכיח את אמיתות דבריך?'

'יכולה, אדוני,' השיבה היידה והוציאה מתחת לצעיפה שקיק מבד סטין ריחני. פה תעודת־הלידה שלי, שנכתבה בידי אבי ונחתמה בידי קציניו הראשיים. הינה תעודת הלידה, הינה תעודת הטבילה. אבי הסכים שאתחנך בדתה של אמי. הכהן הגדול של מָקֶדוֹנְיָה ואֶפִּירוֹס חתם את התעודה הזאת בחותמו. והינה – וזה החשוב ביותר – תעודת־המכר המעידה שאני ואמי נמכרנו לסוחר ארמני ששמו אֶל־קוביר באמצעותו של הקצין הצרפתי הבוגד שנשא ונתן עם השַׁעַר העליון* ושמר לעצמו כשלל את בתו ואשתו של מיטיבו. הוא מכר אותנו באלף בורסה, ששויים ארבע מאות אלף פרנק בכסף צרפתי.'

"פניו של הרוזן דה־מורסף הוריקו, ועיניו נשטפו דם. באולם שררה דממה מעיקה. בשלווה מאיימת הושיטה היידה ליושב־ראש הוועדה את מסמך המכירה, הכתוב בלשון הערבית.

* כינויו של השולטן התורכי.

המתורגמן של בית־הנבחרים הוזעק, ואחד הצירים, שלמד ערבית בתקופת מלחמות נפוליאון במצרים, הביט במגילת־הקלף ועקב אחרי תרגומו:

'אני, אֶל־קוּבִּיר, סוחר עבדים וספק של הרמון הוד מלכותו, מכריז שקיבלתי מהאביר הפרנקי מונטה־כריסטו אבן איזמרגד כדי למסור אותה לשולטן ירום הודו. שוויה של האבן כאלף בורסות, ובתמונה נתתי למר מונטה־כריסטו שפחה נוצרית בת אחת־עשרה, ששמה הַיְידֶה, בתם של עָלִי טֶבֶּלִין, מי שהיה הפחה של יוֹאַנִינָה, ושל אהובתו וָסִילִיקִי. שפחה זו נמכרה לי לפני שבע שנים יחד עם אמה, שמתה בקונסטנטינופול. מכר אותן קולונל צרפתי שהיה בשרותו של הפחה עָלִי טֶבֶּלִין, ושמו פרננד מוֹנְדֶגוֹ.

'המכירה היא למען הוד רוממותו השולטן, שיש לי יפוי־כוח ממנו.

'המסמך נחתם בקונסטנטינופול, באישורו של הוד רוממותו, בשנת 1274 למניין ההיג'רה.*

'על החתום אל־קוביר,

'כדי להעניק לו תוקף חוקי ייחתם המסמך הנוכחי בחותם השולטן.'

ליד חתימתו של הסוחר התנוסס חותם השולטן.

'גבירתי,' אמר יושב־ראש הוועדה. 'האם נוכל לחקור את הרוזן ממונטה־כריסטו, השוהה איתך בפאריס?'

'אדוני,' השיבה היידה, 'הרוזן ממונטה־כריסטו, אבי השני, נסע לנורמנדיה לפני שלושה ימים.'

'מי יעץ לך לבוא להעיד?'

'אדוני,' השיבה היידה, 'אני נוצריה, אבל תמיד חלמתי לנקום את נקמת אבי. ידעתי שהבוגד חי בפאריס, ומיום שבאתי לצרפת היו עיני ואוזני פקוחות. אני חיה בבדידות, מפני שאני אוהבת את האפלולית והדומייה, אבל אני קוראת את כל העיתונים, וכך נודע לי מה קרה בבית הנבחרים.'

'ולרוזן ממונטה־כריסטו לא ידוע דבר על מעשה זה שלך?'

'אני חוששת שאם ייוודע לו יגנה את המעשה, ואף־על־פי־כן היום חג לי. סוף סוף יש הזדמנות לנקום.'

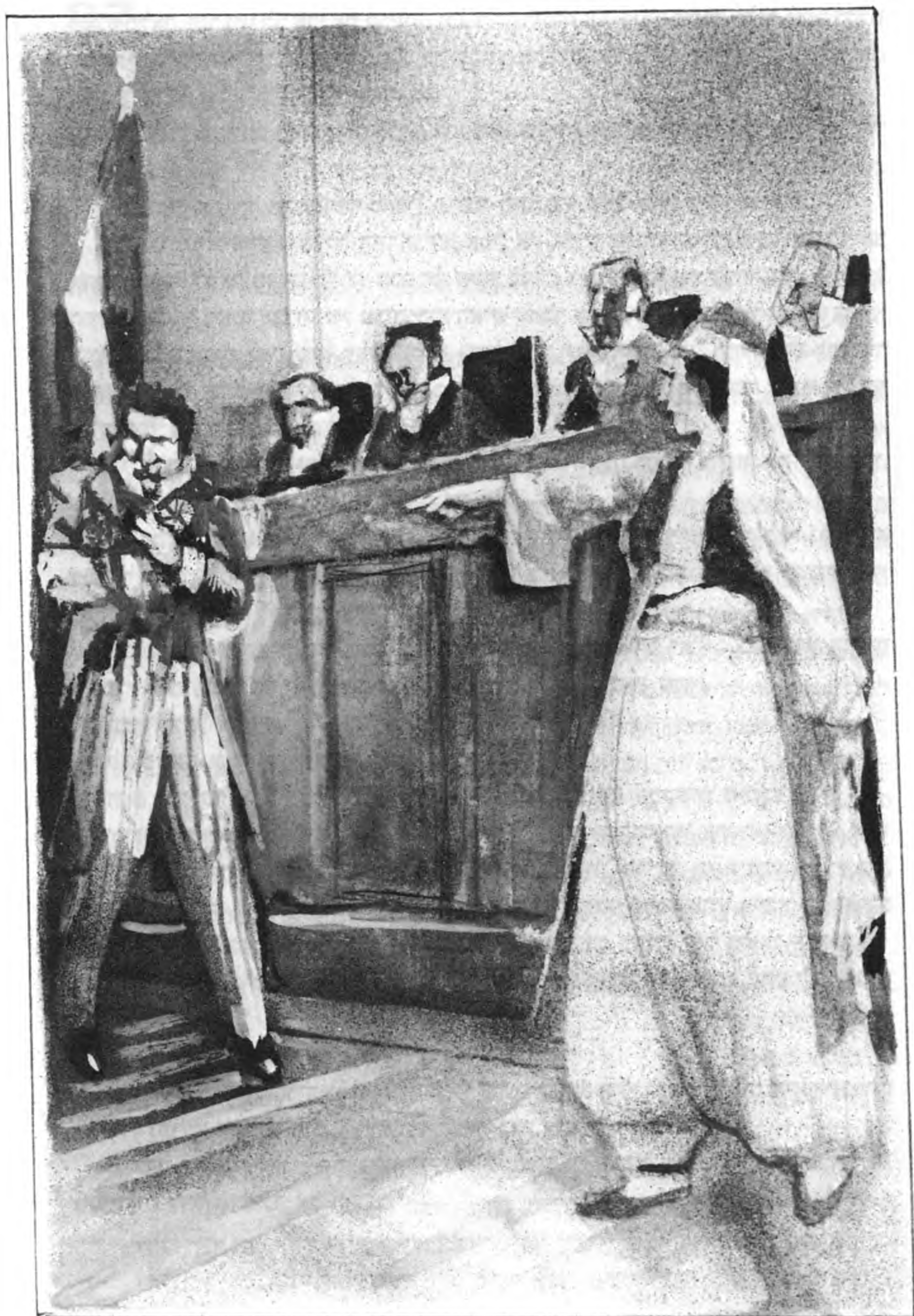
'הרוזן דה־מורסף,' אמר יושב־ראש הוועדה. 'האם אתה מזהה את הגברת הזאת כבִתו של עָלִי טֶבֶּלִין, הפחה של יוֹאַנִינָה?'

'לא,' השיב מורסף וניסה לקום ממקומו, 'זאת מזימה שזוממו שונאי.'

"הַיְידֶה, שמבטיה היו רתוקים לדלת, כמצפה למישהו, פנתה פתאום אל הרוזן וזעקה:

'אתה אינך מזהה אותי, אבל אני מזהה אותך! אתה פֶרְנַנְד מוֹנְדֶגוֹ, הקצין הפרנקי שהדריך את חייליו של אבי. אתה האיש שהסגיר את מבצרי יוֹאַנִינָה! אבי שלח אותך לקונסטנטינופול לשאת ולתת עם השולטן על חייו, ואתה חזרת עם אישור מזויף כאילו העניק לו השולטן

* ההיג'רה, הגירת הנביא מוחמד ממכה למדינה, בשנת 632 לספירת הנוצרים.

חנינה מלאה, וכך נתן לך אבי את טבעתו, ובעזרתה רימית את שומר הראש סלים. אתה דקרת את סלים בפגיון! אתה מכרת אותי ואת אמי לסוחר אֶל קוּבִּיר! רוצח! רוצח! רוצח! אות קין, דם אדונך, עדיין טבוע במצחך! ראו כולכם!'

"כל המבטים ננעצו במצחו של הרוזן. הוא נשא את ידו אל מצחו כאילו חש בדמו של עלי טבלין.

'את מזהה את מר דה־מורסף כקצין פרננד מונדגו?' שאל יושב־ראש הוועדה.

'אם אני מזהה אותו?' צעקה הַיְידֶה. 'הו, אמי, את אמרת לי: היית חופשיה, היה לך אב אהוב, נועדת להיות כמעט מלכה! הסתכלי היטב באדם הזה. בגללו את שפחה, הוא הניף על חוד הרומח את ראשו הכרות של אביך, הוא האיש שמכר אותנו, האיש שהסגיר אותנו! הביטי היטב בידו הימנית, זאת שיש עליה צלקת גדולה. אם תשכחי את פניו תזהי אותו לפי היד שלתוכה צנחו, אחת לאחת, מטבעות הזהב של הסוחר אֶל קוּבִּיר! אם אני מזהה אותו? שיאמר עכשו אם אין הוא מזהה אותי!'

"כל מלה נפלה כסכין על מורסף. למשמע המלים האחרונות הסתיר בחפזון את ידו בחיקו, בתנועה לא־רצונית. אכן, צלקת כיערה את היד.

'מר דה־מורסף,' אמר יושב־ראש הוועדה. 'הצדק של בית־הנבחרים שווה לכל נפש. לא נניח לאויביך למחוץ אותך בלי שתוכל להשיב מלחמה. האם אתה מסכים ששני חברי בית־הנבחרים יסעו ליוֹאֲנִינָה ויחקרו את עניינך?'

"מורסף לא השיב, וחברי הוועדה הביטו זה בזה באימה. הם הכירו את הרוזן האלים והנמרץ. אם ביטל כל הגנה על עצמו ודאי תקף אותו דיכאון עמוק.

'ובכן,' שאל הנשיא, 'מה אתה מחליט?'

'לא כלום!' אמר הרוזן בקול עמום וקם ממקומו.

'האם בתו של עָלִי טֶבֶּלִין דיברה אמת? האם ביצעת את המעשים שיוחסו לך?'

"הרוזן העיף על סביבותיו מבטים שהיו עשוים להמס לבבות של אריות אך שלא נגעו לליבות השופטים, אחר־כך נשא את עיניו אל כיפת הבניין, כחושש פן תיבקע ויופיע בית הדין של מעלה. בתנועת פתע קרע את כל כפתורי הבגד שחנק אותו, ויצא מן האולם כמטורף. צעדיו הכבדים נשמעו תחת הקמרונות, ואחר־כך נשמע קול גלגלי מרכבתו.

'רבותי,' אמר יושב ראש הוועדה. 'האם נאשים את הרוזן דה־מורסף במעילה באמון, בבגידה ובשפלות?'

'כן!' השיבו כל חברי ועדת החקירה כאיש אחד.

"הַיְידֶה שמעה את גזר־דינו של הרוזן בלי הבעת שמחה ובלי הבעת רחמים. היא התכסתה בצעיף, נפרדה לשלום מחברי הוועדה ויצאה בצעד קליל.

"בחסות החשכה יצאתי ממחבואי. שומר הסף חיכה לי והוביל אותי דרך כמה מסדרונות מפותלים לדלת הפונה אל הרחוב."

87

קְרִיאַת תִּגָּר

אלברט, שהחזיק את ראשו בין כפות ידיו, נשא את פניו הסמוקים מבושה ושטופי הדמעות ותפס את זרועו של בושם.

״ידידי,״ אמר, ״חיי נסתיימו. אני אחפש את האיש הרודף את אבי, וכשארע מי הוא אהרוג אותו או שהוא יהרוג אותי. אני סומך על ידידותך, בושם. אתה תעזור לי אם הבוז לא קטל את ידידותך אלי.״

״הבוז, ידידי? במה האסון הזה נוגע אליך? לא! בימינו נעלמה הדעה הקדומה, והבנים אינם נחשבים לאשמים במעשי אבותיהם. אתה צעיר, אלברט, וחייך טהורים כשחר. שמע לעצתי. אתה צעיר ועשיר. עזוב את צרפת. בעוד שלוש או ארבע שנים, תישא לאשה נסיכה רוסיה, ואיש לא יזכור מה שקרה אמש, ובוודאי לא יזכרו מה שהתרחש לפני שש עשרה שנים.״

״תודה לך, בושם היקר, תודה על כוונותיך הטובות, אבל היה לא תהיה. אני אנקום. כן, אנקום, אני נשבע, בעד הסבל העובר עלי זה חודש. אם אתה עדיין ידידי, כדבריך, עזור לי לגלות את היד שהיכתה בי.״

״יהי כך,״ אמר בושם. ״אעזור לך. הרי גם כבודי נפגע.״

״נתחיל מיד, ברגע הזה. המלשין עדיין לא נענש, הוא מקווה שלא ייענש, ובהן צדקי, הוא טועה. האם יש לך מידע כלשהו, בושם?״

״אינני אומר שזה משהו ממשי, אבל יש איזה זיק אור באפלה. אספר לך מה שלא רציתי לספר כשחזורתי מיואנינה. כשהייתי שם נכנסתי כמובן אל הבנקאי הראשי שבעיר, כדי לשאוב ממנו מידע. לפני שפתחתי את פי אמר לי: ׳אני מנחש את מטרת ביקורך.׳

׳איך?׳ שאלתי.

׳לפני חמישה־עשר ימים נשאלתי באותו נושא.׳

׳מי שאל?׳

׳בנקאי מפאריס.׳

׳מה שמו?׳

׳דנגלר׳.״

״הוא!״ צעק אלברט. ״זמן רב הוא רודף את אבי, שונא אותי, מקנא בי בגלל תואר האביר. הרי גם את הנישואים ביטל ללא נימוק. כן! זהו זה!״

״בדוק את הדבר, אלברט, אל תקבע דעה מראש. בדוק, אני אומר לך. ואם אמת הדבר...״

״אם אמת הדבר,״ זעק אלברט, ״הוא ישלם בעד הסבל שאני סובל!״

"היזהר, אלברט, הוא אדם לא צעיר."

"אתחשב בגילו כמו שהוא התחשב בכבוד משפחתי! אם שמר טינה לאבי, מדוע לא היכה אותו? הוא פחד לעמוד פנים אל פנים מול גבר."

"אלברט, אינני מגנה אותך, אני רק מעכב בעדך. היה זהיר."

"אל תחשוש, אתה תלווה אותי, בושם. אתה תהיה עד. אם מר דנגלר אשם, הוא יחדל לחיות או שאני אמות, עוד היום. בושם, אני רוצה לוויה יפה."

"אם זאת החלטתך, עלינו לפעול מיד. אתה רוצה ללכת לביתו של מר דנגלר? נלך."

הם שכרו כרכרה. בחצר ביתו של הבנקאי ראו את הכרכרה הקלה והמשרת של אנדריאה קבלקנטי.

"יפה," אמר אלברט בקול קודר. "אם מר דנגלר לא יסכים להילחם נגדי, אהרוג את חתנו. היצור הזה, קבלקנטי, ודאי יודע להילחם."

כשהודיע המשרת מי הבא אסר עליו דנגלר להכניס את אלברט הביתה, אבל אלברט, שהלך בעקבות המשרת, התפרץ פנימה ובושם נכנס בעקבותיו לחדרו של הבנקאי.

"אדוני!" צעק דנגלר, "האם אינני אדון בביתי, האם אינני יכול לקבל או לא לקבל את מי שארצה? אתה שוכח את נימוסיך!"

"אדוני," השיב אלברט בקרירות. "יש נסיבות שבהן חייב אדם לקבל אנשים מסויימים, אם אין הוא מוג לב."

"מה אתה רוצה, אדוני?"

"אני רוצה," אמר מורסף, והתקרב, כמו מבלי משים, לקבלקנטי שנשען על האח, "להזמין אותך לפגישה חשאית בפינה אפלה במקום שלא יפריע לנו איש במשך עשר דקות: אינני מבקש יותר מזה. אחרי פגישה זאת ישכב אחד משני הנפגשים תחת שכבת עלים."

דנגלר החוויר, וקבלקנטי נע במקומו. אלברט פנה אליו.

"בוא גם אתה, אם אתה רוצה, אדוני הרוזן," אמר לו. "מותר לך להיות נוכח בפגישה. הרי אתה כמעט אחד מהמשפחה."

קבלקנטי נתן מבט נדהם בדנגלר, שקם במאמץ ממקומו והתקדם אל שני הצעירים. לרגע קיווה שהסיבה לזעמו של אלברט איננה זו ששיער קודם.

"הה, בזאת מדובר, אדוני? אם באת לביתי כדי להתגרות באדון שהעדפתי על־פניך כחתן, אני מזהיר אותך שאעביר את הפרשה לטיפולו של התובע המלכותי."

"אתה טועה, אדוני," אמר מורסף בחיוך קודר. "פניתי למר קבלקנטי מפני שסברתי לרגע שהוא מתכוון להתערב בוויכוח שלנו. אמנם אני נוטה עכשו לריב עם כולם, אבל אל תדאג, מר דנגלר, לך יש זכות־קדימה."

"אדוני," השיב דנגלר, חיוור מכעס ומאימה. "אני מזהיר אותך, כאשר אני פוגש בדרכי כלב שוטה אני הורג אותו. אינני חושב את עצמי לאשם. אם אתה מטורף ורוצה לנשוך אותי, אהרוג אותך ללא רחמים! האם באשמתי נודע קלונו של אביך?"

"כן, עלוב!" צעק מורסף. "באשמתך!"

דנגלר נרתע לאחור.

"באשמתי?!" קרא. "יצאת מדעתך? האם אני מכיר את הסיפור היווני? האם אני נסעתי לארצות ההן? האם אני יעצתי לאביך להסגיר את מבצרי יואנינה? לבגוד..."

"שתוק!" קרא אלברט בקול עמום. "לא אתה גרמת לאסון ההוא, אבל אתה האיש שעורר את הפרשה."

"אני?!"

"כן, אתה! מאין בא הגילוי?"

"הרי כתוב בעיתון: מיואנינה, לכל הרוחות!"

"מי כתב ליואנינה?"

"ליואנינה?"

"מי כתב ליואנינה וביקש מידע על אבי?"

"נדמה לי שכל אדם רשאי לכתוב ליואנינה."

"אדם אחד כתב, ואדם זה הוא אתה."

"כתבתי. כשאדם עומד להשיא את בתו, הוא רוצה לקבל מידע על משפחתו של החתן המיועד. זו לא רק זכותו, זו חובתו."

"כתבת אדוני," אמר אלברט, "וידעת מראש איזו תשובה תקבל."

"אני?" צעק דנגלר. "אני נשבע שמעולם לא היה עולה על דעתי לכתוב ליואנינה. האם ידעתי על אסונו של הפחה עָלי טבלין?"

"מישהו דחף אותך לכתוב?"

"ודאי. שוחחתי עם מישהו על עברו של אביך, אמרתי שאף אחד אינו יודע מאין בא לו הונו, האיש שאל אותי היכן עשה אביך את ההון הזה. וכשאמרתי לו שהדבר היה ביואנינה, יעץ לי: 'כתוב ליואנינה'."

"מי האיש?"

"הרוזן ממונטה־כריסטו, ידידך."

"הרוזן ממונטה־כריסטו יעץ לך לכתוב ליואנינה?"

"כן, וכתבתי. אתה רוצה לראות את המכתבים?"

אלברט ובושם החליפו מבטים.

"אדוני," אמר בּוֹשָם, ששתק עד עתה. "אתה מאשים את הרוזן, שאינו בפאריס ואינו יכול להתגונן."

"אינני מאשים אף אחד, אדוני," השיב דנגלר. "אני מספר מה שהיה, ואחזור על הדברים בנוכחותו של הרוזן ממונטה־כריסטו."

"האם הרוזן יודע מה התשובה שקיבלת?"

"הראיתי לו אותה."

"האם הוא יודע ששם נעוריו של אבי היה פרננד ושם משפחתו מוֹנְדֶגוֹ?"

"סיפרתי לו על כך מזמן. עשיתי מה שכל אדם אחר היה עושה במקומי, ואפילו פחות.

אחרי שמונטה־כריסטו עודד אותו בא אביך אלי לבקש את ידה של בתי, ואני דחיתי את הצעתו, ללא הסבר אבל גם ללא שערוריה. למה לי שערוריה? איזו חשיבות יש בעיני לכבוד או לקלון של מר דֶה־מוֹרְסֶף? זה לא מעלה ולא מוריד את המחיר."

סומק הציף את פניו של אלברט. דנגלר דיבר בבטחון של אדם האומר אמת, גם אם לא את כל האמת. אלברט הבין שדנגלר לא יילחם, והוא רצה להילחם עם אדם שיקבל על עצמו את האחריות לאסונו. דברים שנשכחו עלו בזכרונו. הוא הבין שמונטה כריסטו ידע הכול. הרי הוא קנה את בתו של עָלִי טבלין. מונטה־כריסטו יעץ לדנגלר לכתוב ליוֹאַנִינָה. הוא ידע מה תהיה התשובה, והוא הציג את אלברט לפני הַיְדֶה, הניח לה לספר איך מת אביה והורה לה ביוונית לא לקרוא בשמו של הבוגד. והאם לא דרש ממורסף לא לבטא את שם אביו באוזני הַיְדֶה? מונטה־כריסטו משך את אלברט לנורמנדיה כדי שייעדר מפאריס כשתפרוץ השערוריה. לא היה ספק. הכול מחושב. למונטה־כריסטו יש קשרים אם אויבי אביו.

"הצדק אתך," אמר בושם לאלברט, שמשך אותו לפינה וסיפר לו על מסקנותיו. "הרוזן ממונטה־כריסטו הוא האיש שעליך לבקש הסבר ממנו."

"בקרוב אדע אם האשמותיך נכונות. אני הולך אל הרוזן ממונטה־כריסטו."

הוא נפרד לשלום מהבנקאי, לא שם לב לקבלקנטי, ויצא עם בושם. דנגלר ליווה את שניהם אל הדלת, ושוב הבטיח לאלברט שאין לו שום סיבה לשנוא את הרוזן דה־מורסף.

88
הָעֶלְבּוֹן

"מורסף," אמר בושם לאלברט בדרך. "לפני שתלך אל הרוזן, חשוב על הסכנה."

"האם עכשו אני מסתכן יותר מאשר כשהלכתי אל מר דנגלר?"

"כן: דנגלר הוא איש כספים. אלה מעריכים כל דבר לפי שוויו, ולא יסכנו את עורם בדו־קרב. מונטה־כריסטו הוא אציל, לפחות לפי מראהו. אולי נגלה מאחורי מסווה האציל את היהיר המתפאר?"

"אני חושש רק שמא נגלה אדם שלא ילחם."

"לכך אל תדאג," אמר בושם, "הוא ילחם, ואני חושש שהוא ילחם היטב. היזהר."

"ידידי," אמר אלברט בחיוך. "זה כל מה שאני רוצה. אהיה מאושר למות למען אבי."

"אמך תמות מצער."

"מוטב שתמות מצער ולא מבושה."

"אתה נחוש בדעתך?"

"כן."

"לדעתך, נמצא אותו בביתו?"

"הוא אמר שישוב לפאריס כמה שעות אחרי."

בושָם רצה להיכנס לבדו לבית הרוזן, אך אלברט טען שאין זאת פרשה רגילה ולכן מותר לסטות מחוקי הדו־קרב הנוקשים. בזינוק אחד הגיע אלברט מסוכת השוער אל מדרגות הכניסה של הבית מספר שלושים בשאנז אליזה.

בַּפְּטִיסְטִין אמר לו שהרוזן הגיע לא מזמן, נכנס לחדר האמבטיה ואסר עליו לקבל אורחים, יהיו אשר יהיו.

"ואחר הרחיצה," שאל מורסף.

"האדון יאכל ארוחת ערב."

"ואחרי הארוחה?"

"האדון יישן שעה."

"ואחר־כך?"

"הוא ילך לאופרה."

"אתה בטוח?"

"האדון הורה לי להכין את סוסיו לשעה שמונה בערב."

"זה כל מה שרציתי לדעת," אמר אלברט. "בושם, אם יש לך משהו לעשות, עשה אותו

מיד, ואם קבעת פגישה להערב, דחה אותה למחר. אני מבקש ממך לבוא לאופרה, ואם אתה יכול, הבא איתך את שטו־רֶנוֹ."

כשחזר לביתו שלח אלברט לפְרַנְץ, לדֶבְרֶה ולמורֶל, וביקש מהם לבוא באותו ערב לאופרה. אחר־כך נכנס אל אימו, שאסרה מאמש כל ביקור בחדריה. הוא מצא אותה במיטתה, המומה מן הכאב. מרצדס לחצה את ידו של בנה ופרצה בבכי. הדמעות הביאו לה הקלה.

רגע אחד עמד אלברט דומם. אחר־כך שאל: "אמי, האם את יודעת על אויב של מר דֶה־מוֹרְסֶף?"

מרצדס שמה לב שהצעיר לא אמר "של אבי."

"ידידי," אמרה. "לאנשים במעמדו של הרוזן יש אויבים נעלמים. האויבים המוכרים מסוכנים פחות."

"לכן אני שואל אותך, מפני שאין דבר החומק מעיניך."

"מדוע אתה אומר זאת?"

"את שמת לב, למשל, שבנשף לא הסכים הרוזן ממונטה־כריסטו לטעום דבר בביתנו."

מרצדס התרוממה על זרועה ורעדה.

"מונטה־כריסטו!" קראה. "מה לו ולשאלתך?"

"את יודעת, אמא, שמר מונטה־כריסטו הוא כמעט איש המזרח, ושאנשי המזרח אינם אוכלים ואינם שותים אצל אויביהם."

"מר מונטה־כריסטו אויבנו? מה אתה סח, אלברט?" אמרה רוזנת ופניה חוורו יותר מהסדין. "מי סיפר לך זאת? למה? יצאת מדעתך, אלברט. הרי מר מונטה־כריסטו הציל את חייך, הרי אתה בעצמך הצגת אותו לפני. אם רעיון כזה עלה על דעתך, בני, הסר אותו ממנה!"

"אמי, אמר הצעיר, "ודאי יש סיבה לבקשתך שאחוס על אדם זה."

"סיבה?" צעקה מרצדס, שהסמיקה והחווירה.

"האם הסיבה היא שאדם זה מסוגל להרע לנו?"

מרצדס תלתה בבנה מבט בוחן.

"מה עשה לך הרוזן?" שאלה. "לפני שלושה ימים בִּילִיתָ יחד איתו בנורמנדיה. לפני שלושה ימים ראינו בו, אתה ואני, את הטוב שבידידינו."

חיוך אירוני עלה על שפתיו של אלברט, ומרצדס הבחינה בו.

אחרי עשר דקות של שתיקה אמרה:

"באת לשאול לשלומי. ואענה לך: אינני בקו הבריאות. עליך להישאר כאן בחדרי, כדי שלא אסבול מבדידות."

"אמי," השיב הצעיר, "בשמחה הייתי נשאר כאן אבל עניין דחוף וחשוב מאלץ אותי לעזוב אותך הערב."

כשנסגרה הדלת מאחורי בנה קראה מרצדס למשרתה הנאמן וציוותה עליו לעקוב אחרי אלברט כל הערב, ולדווח לה מיד על כל מה שיקרה. אחר־כך צילצלה לחדרנית, ופקדה עליה להלבישה, כדי שתהיה מוכנה לכול.

משימתו של המשרת לא היתה קשה. אלברט חזר לביתו, ולבש בגדים מהודרים. בעשרה לפני שמונה הגיע לביתו בּוֹשָׁם, וסיפר ששָׁטוֹ־רֶנוֹ הבטיח לו להיות נוכח באופרה לפני הרמת המסך. שניהם עלו לדו־מושבית של אלברט, שקרא לרכָּב בקול רם:

"לאופרה!"

שָׁטוֹ־רֶנוֹ כבר היה שם, יודע הכול. דֶבְּרֶה עדיין לא הגיע, אבל אלברט ידע שרק לעיתים רחוקות מחמיץ דברה הצגת אופרה. אלברט התהלך בתיאטרון הנה והנה, אך לא פגש את מונטה־כריסטו, לא במסדרון ולא על המדרגות. צלצול הפעמון החזיר אותו למקומו באולם, בין שָׁטוֹ־רֶנוֹ לבושם, אך עיניו לא זזו מתא התיאטרון שבין שני העמודים, שנשאר ריק במשך המערכה הראשונה.

בתחילת המערכה השניה, כשהסתכל אלברט בשעונו בפעם המאה, נפתחה דלת התא, ומונטה־כריסטו נכנס, לבוש שחורים, ונשען על מעקה התא כדי להשקיף אל האולם. מורל נכנס לתא בעקבותיו, חיפש במבטו את אחותו וגיסו ונופף להם בידו.

הרוזן הבחין בעיניים הנוצצות השואבות את מבטו. הוא זיהה את אלברט, אך העמיד פנים כלא מבחין בו והתיישב, שלף את משקפתו וצפה למקום אחר, אך בסתר לא גרע עין מאלברט. כשצנח לבסוף המסך ראה שהצעיר יוצא מן האולם עם שני ידידיו. עד מהרה נראה בין סורגי המעקה של התא שממולו. הרוזן חש שהסערה מתקרבת, וכששמע את המפתח סובב במנעול היה עסוק בשיחה עם מורל, בפנים מאירים, אך ידע היטב למה עליו להתכונן.

הדלת נפתחה ומונטה־כריסטו פנה לאחור וראה את אלברט, חיוור כמת ורועד ומאחוריו בּוֹשָׁם ושָׁטוֹ־רֶנוֹ.

"ראו!" קרא באדיבותו הלבבית הרגילה, השונה מגינוני הנימוס הפאריסאיים. "הפרש הגיע למטרתו. ערב טוב, מר מורסף." פניו הביעו חביבות. רק אז נזכר מורל במכתב שקיבל מהמשנה־לרוזן, המבקש ממנו, ללא הסברים, לבוא לאופרה, ורק אז הבין שמשהו נורא עומד להתחולל.

"לא באנו לכאן להחליף גינוני־נימוס צבועים או גינוני ידידות מדומה," השיב הצעיר. "באנו לדרוש ממך הסבר, אדוני הרוזן." קולו הרועד הסתנן בקושי מבין שיניו החשוקות.

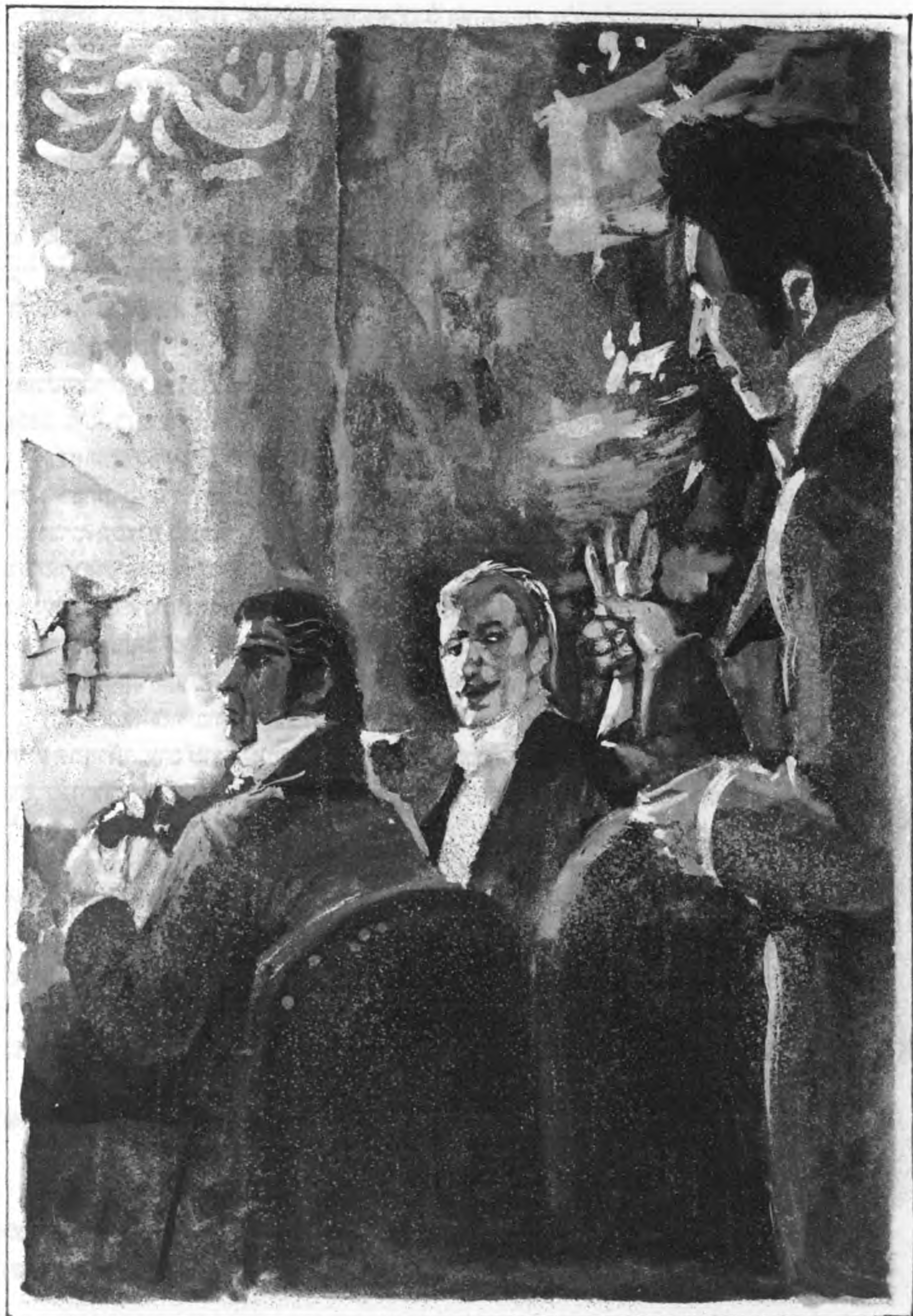
"לדרוש ממני הסבר, באמצע האופרה?" שאל הרוזן, וקולו השקט ומבטו החודר העידו על שליטתו העצמית. "אף שזרים לי מנהגי צרפת, קשה לי להאמין שזה המקום להסברים."

"אל אנשים שמסתתרים," השיב אלברט, "שאי־אפשר לבקר בביתם מפני שהם בחדר־האמבטיה, ליד השולחן או במיטה, אפשר לפנות בכל מקום אחר."

"ככל הידוע לי לא כל־כך קשה לפגוש אותי," השיב מונטה־כריסטו. "רק אמש, אם זכרוני אינו מטעה אותי, התארחת בביתי."

"אמש, אדוני," השיב הצעיר, "שהיתי בביתך מפני שלא ידעתי מי אתה."

אלברט הרים את קולו כדי שהאנשים היושבים בתאים הסמוכים והמטיילים במסדרונות יוכלו לשמוע, ואמנם כל הראשים פנו אל התא, והאנשים במסדרון הצטופפו מאחורי בושם ושטו־רנו.

"מאין אתה בא אדוני?" אמר מונטה־כריסטו ללא התרגשות. "נראה לי שדעתך השתבשה."

"אם רק אצליח להבין את בוגדנותך, אדוני, ואם רק אצליח להבהיר לך שאני מעוניין בנקמה, תבין שדעתי צלולה," השיב אלברט בזעם.

"אדוני, אינני מבין אותך," אמר הרוזן, "וגם אילו ירדתי לסוף דעתך, עדיין הייתי מעיר שאתה מרים את קולך יתר על המידה. כאן אני ברשות היחיד, בתאי, אדוני, ורק לי יש זכות להרים כאן את קולי. צא מכאן, אדוני!"

ומונטה־כריסטו הראה בידו על הדלת.

"אני אמצא דרך להוציא אותך מביתך!" השיב אלברט שמעך את כפפתו בידו. הרוזן לא גרע ממנו עין.

"ובכן," אמר מונטה־כריסטו באדישות, "אתה מנסה לריב איתי. הבנתי, אבל אני מייעץ לך לא להקים מהומה בקריאת־תיגר. זה מנהג רע. המהומה אינה נאה, מר דה־מורסף."

לשמע השם הזה חלף רחש של תמהון בין המאזינים. מאז אמש היה שמו של מורסף בפי כול.

אלברט הבין את הרמז וניסה להשליך את כפפתו בפני הרוזן, אך מורל תפס בידו, ובוֹשָם ושָטוֹרֶנוֹ, שחששו פן יחרוג מגבולות קריאת־התיגר, החזיקו בו מאחור. מונטה־כריסטו לא קם ממקומו. בהטיית כיסא הושיט את ידו, אחז בכפפה הלחה והממועכת והוציא אותה מבין אצבעותיו הקמוצות של הצעיר.

"אדוני," אמר. "אני רואה את כפפתך כאילו נזרקה בפני, ואשלח לך אותה בחזרה, עם כדור בתוכה. עכשו צא מתאי, או שאקרא למשרת שישליך אותך אל מעבר לדלת."

בעיניים שטופות דם פסע אלברט כשיכור שתי פסיעות לאחור, ומורל ניצל את ההזדמנות ונעל את הדלת.

מונטה־כריסטו נטל שוב את משקפתו וסקר את הקהל, כאילו לא אירע דבר.

"מה עשית לו?" שאל מורל בלחש.

"אני? שום דבר, שום דבר אישי, על כל פנים," אמר מונטה־כריסטו.

"בכל זאת?"

"הדברים שקרו לרוזן דה־מורסף מוציאים את הבחור המסכן מכליו."

"יש לך נגיעה בדבר?"

"בית־הנבחרים שמע מהַיְידֶה את סיפור הבגידה באביה."

"סיפרו לי," אמר מורל, "אבל סירבתי להאמין. האם השפחה היוונית שראיתי כאן, בתא הזה, היא בתו של הפחה עָלִי?"

"זאת האמת."

"אל אלוהים! עכשיו אני מבין. אלברט כתב אלי וביקש ממני לבוא הערב לאופרה. הוא התכוון להכריח אותי להיות נוכח כשיעליב אותך."

"כנראה," השיב מונטה־כריסטו בשלווה.

"ומה תעשה לו?"

"למי?"

"לאלברט!"

"מה אעשה לאלברט?" חזר מונטה־כריסטו על השאלה, "מחר לפני עשר בבוקר אהרוג אותו."

מורל תפס בידו של מונטה־כריסטו והתחלחל כשחש שהיא קרה ויציבה.

"רוזן! אביו אוהב אותו כל־כך!"

"אל תספר לי!" קרא מונטה־כריסטו, והפעם נשמע כעס בקולו. "אגרום לו סבל!"

מורל נדהם, שמט את ידו של מונטה־כריסטו וקרא:

"רוזן, רוזן!"

"מקסימיליאן היקר," הפסיק אותו הרוזן. "הקשב לזמרתו של דוּפְּרֶה: 'הו! מָתִילְדָה, אלילת לבבי'. עוד בנאפולי חשתי בכשרונו, כבר אז מחאתי לו כף. הידד! הידד!"

דפיקה נשמעה על הדלת ובוֹשָם נכנס.

"ערב טוב, מר בושם," אמר מונטה־כריסטו כאילו ראה את העיתונאי בפעם הראשונה בערב הזה. "שב בבקשה."

בושם ישב ואמר:

"אדוני, ליוויתי, כפי שראית בוודאי, את מר דה־מורסף."

"אני מאושר לראות שאתה מפוכח יותר ממנו, מר בושם," אמר מונטה־כריסטו בצחוק.

"אדוני," אמר בושם. "אלברט טעה כשיצא מכליו, ועל כך אני מתנצל. ועכשו, אחרי שהתנצלתי בשמו, אני מקווה, אדוני הרוזן, שלא תסרב לתת לי הבהרות על יחסיך עם אנשי יוֹאֲנִינָה, ואחר־כך אומר מלים מספר על הצעירה היוונית."

"הינה, תקוותי נתבדו," אמר מונטה־כריסטו בצחוק.

"הכיצד?" שאל בושם.

"בתחילה הוצאת לי שם של איש מוזר, ואחרי שכבר נתקבלתי בחברה כמוזר אתה מנסה להפוך אותי לאדם שגרתי. אתה דורש ממני הבהרות? אתה מתכוון לעשות אותי לצחוק?"

"בכל זאת," השיב בוֹשָם, "יש נסיבות, ההגינות מחייבת..."

"מר בוֹשָם," הפסיק אותו האיש המוזר. "מונטה־כריסטו הוא המחייב את מונטה־כריסטו. אל תוסיף מלה בנושא זה, בבקשה."

"אדוני," אמר הצעיר, "הכבוד דורש ערבויות."

"אדוני, אני ערבות חיה," אמר מונטה־כריסטו בקול אדיש אבל בעיניים רושפות. "שנינו רוצים לשפוך דם. זאת ערבות הדדית. הבא תשובה זו למשנה־לרוזן, ואמור לו שמחר לפני שעה עשר בבוקר אראה את צבע דמו."

"נשאר לי רק לקבוע את הסידורים," אמר בושם.

"לא איכפת לי כלל," השיב הרוזן. "לשם כך אין צורך להטרידני בעת המחזה. בצרפת נלחמים בחרב או באקדח, במושבות ברובה קָרָבִין, בארצות ערב בפגיון. אמור לידידך

שאמנם הוא המעליב ואני הנעלב, אבל אני משאיר לו את בחירת כלי הנשק, ולא אערער על בחירתו. לא איכפת לי, מפני שאני בטוח בנצחוני."

"בטוח בנצחונך?" שאל בוֹשָׁם בתמהון.

"כמובן," השיב מונטה־כריסטו במשיכת כתף. "אחרת לא הייתי נלחם נגד מר מורסף. אני אהרוג אותו. רק אמור לי עתה, מהם כלי הנשק ובאיזו שעה יתקיים הדו־קרב."

"באקדח. בשעה שמונה בבוקר. ביער וֶנְסָאן," אמר בושם.

"מה טוב, אדוני," אמר מונטה־כריסטו. "ואחרי שהכול מוסכם, הנח לי ליהנות מהאופרה, בבקשה ממך, ואמור לידידך אלברט שלא יחזור הנה הערב ולא יגרום נזק לעצמו בגסויות חסרות טעם. שילך הביתה וישכב לישון."

בושם יצא.

"אני סומך עליך," אמר מונטה־כריסטו למורל.

"כמובן," השיב מורל. "אתה יכול לסמוך עלי, רוזן, אבל חשוב לי מאוד לדעת מהי הסיבה האמיתית."

"כלומר, אתה מסרב להיות עד שלי?"

"לא."

"הסיבה האמיתית, מורל? היא ידועה רק לי ולאלוהים, אבל אני נשבע לך במלת הכבוד שלי שאלוהים, היודע את הסיבה, עימנו."

"זה מספיק לי, רוזן," השיב מורל. "מיהו העד השני שלך?"

"אינני מכיר בפאריס אדם שהייתי מעוניין לתת לו את הכבוד הזה, חוץ ממך ומגיסך עמנואל. האם עמנואל יסכים?"

"אני ערב לתשובתו החיובית."

"מחר בשבע בבוקר בביתי."

"אנחנו נבוא."

"הס, הנה המסך מתרומם. נקשיב. אני רגיל לא לאבד אפילו תו אחד מן האופרה הזאת. כמה יפה המוסיקה של 'וילהלם טל'."*

* אופרה מאת רוסיני.

89

בַּלַּיְלָה

מונטה־כריסטו המתין עד שדוּפְּרֶה סיים את האריה "לְכִי בעקבותי", ורק אז קם ממקומו ויצא.

אחרי חמש דקות הגיע לביתו: היה קשה לטעות בהבעת פניו כשאמר לעָלִי:

"את אקדחַי בעלי קתות השנהבו!"

הוא בדק את האקדחים בתשומת־לב של אדם שחייו תלויים בפיסת מתכת וקמצוץ עופרת. היו אלה אקדחים שנעשו לפי הזמנתו, כדי להתאמן בבית בירי. כל לחיצה קלה שלחה כדור, ומי שישב בחדר הסמוך לא היה יכול לשער שהרוזן מתאמן. כשהתקין את כלי־הנשק וחיפש נקודה על ריבוע הפח הקטן, כדי לקלוע בה, נפתחה דלת חדרו ובַּפְּטִיסְטֶין עמד בה. מאחוריו ראה הרוזן אשה עטופה בצעיף, עומדת בחדר הסמוך. האשה, שראתה את הרוזן המחזיק באקדח ואת שתי החרבות על השולחן הסתערה לתוך החדר.

בַּפְּטִיסְטֶין החליף מבטים עם אדונו, ואז יצא וסגר אחריו את הדלת.

"מי את, גבירתי?" שאל הרוזן.

האלמונית התכופפה כמבקשת לכרוע על ברכיה, ופכרה את ידיה ביאוש.

"אדמונד," קראה, "אל תהרוג את בני!"

הרוזן נרתע וזעקה רפה נתמלטה מפיו. הנשק נשמט מידו.

"איזה שם השמעת, גברת דה־מוֹרְסֶף?" אמר.

"את שמך!" קראה האשה והשליכה לאחור את צעיפה. "את שמך, שאולי רק אני לא שכחתיו. אדמונד, לא הגברת דה־מורסף באה אליך אלא מרצדס."

"מרצדס מתה, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו, "אין אני מכיר אשה בעלת שם זה."

"מרצדס חיה, אדוני, וזוכרת. רק היא זיהתה אותך כשראתה אותך, ואפילו לפני כן, לפי קולך, אדמונד, לפי צליל קולך. מאותו רגע היא עוקבת אחריך ופוחדת מפניך. לא היה עליה לחפש את היד שהִכתה את מר מורסף."

"התכוונת לומר פרננד, גבירתי," אמר מונטה־כריסטו בקול מר. "אם מזכירים שמות, נזכיר את כל השמות."

את שמו של פֶּרְנַנְד ביטא מונטה־כריסטו בקול מלא שנאה: רעד עבר בכל גופה של מרצדס.

"אתה רואה שלא טעיתי, אדמונד!" צעקה. "לא טעיתי בבקשתי. חוס על חיי בני!"

"מי אמר לך, גבירתי, שיש לי כוונות רעות כלפי בנך?"

"ניחשתי הכול, עקבתי אחריו עד האופרה, הסתתרתי בתא בתיאטרון וראיתי הכול."

"אם ראית הכול, את יודעת שבנו של פֶּרְנַנְד העליב אותי בפומבי," השיב מונטה־כריסטו בשלווה מקפיאה דם.

"רחמים!"

"ודאי ראית בעיניך שהוא היה משליך את כפפתו בפני לולא עצר בידו ידידי מר מורל."

"בני חשף את כוונותיך. הוא מאשים אותך באסונות שפגעו באביו."

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "אלה לא אסונות. זה עונש. לא אני מכה את מר דה־מורסף, אלא ההשגחה העליונה."

"ומדוע אתה ממלא את תפקיד ההשגחה העליונה?" זעקה מרצדס. "מדוע אתה זוכר מה שאלוהים שכח? מה לך, ארמונד, וליוֹאַנִינָה ולפחה שלה? איזה עוול גרם לך פֶּרְנַנְד מונדגו כשבגד בעֲלִי טֶבֶּלִין?"

"גבירתי," השיב מונטה־כריסטו, "זה באמת עניין שבין הקפיטן הצרפתי ובין בתה של וָסִילִיקִי, ולא ענייני. אני נשבעתי לנקום לא בקַפִּיטָן הצרפתי ולא ברוזן דה־מורסף אלא בדייג פרננד, בעלה של מרצדס הקָטָלָנִית."

"אדוני!" קראה הרוזנת, "זאת נקמה נוראה על המשגה שלי. האשֵמָה היא אני, ארמונד, ואם עליך לנקום במישהו נקום בי, מפני שלא עמד לי כוחי בהיעדרך ובבדידותי."

"אבל מדוע נעדרתי? מדוע היית בודדה?"

"מפני שנכלאת, ארמונד, מפני שהיית אסיר."

"ומדוע נכלאתי? מדוע הייתי אסיר?"

"אינני יודעת."

"אינך יודעת, גבירתי, ואני מקווה שדבריך אמת. ובכן, אספר לך. נעצרתי ונאסרתי, מפני שביום שקדם לחתונתנו כתב אדם ששמו דנגלר, בפונדק 'רזרבה', מכתב הלשנה, והדייג פרננד שלח אותו בדואר."

מונטה־כריסטו ניגש לשידה פתח מגירה והוציא ממנה פיסת נייר דהויה שהדיו שעליה נראתה כחלודה, והניח את הנייר מול עיניה של מרצדס.

היה זה מכתבו של דנגלר אל התובע המלכותי, שמונטה־כריסטו, מחופש כשליח של חברת תוֹמְפְּסוֹן את פְרֶנְץ', הוציא בחשאי מן התיק "ארמונד דנטס" ביום שפרע את תשלום מאתיים אלף הפרנק למר בוביל.

מרצדס קראה לאט ובאימה את השורות האלה:

"ידיד הכתר והדת מזהיר בזה את התובע המלכותי שאדם המכונה ארמונד דנטס, סגן רב־חובל בספינה 'פרעה', שהגיעה הבוקר מאיזמיר, לאחר שעגנה בנאפולי ובאי אלבה, קיבל ממוּרָאט מכתב שנועד לרודן, וכן קיבל מן הרודן מכתב המיועד לוועד הבונפרטיסטי בפאריס. ההוכחה לפשע תימצא כשיעצרו אותו. המכתב חבוי על גופו בבית אביו או בתא שלו בספינה 'פרעה'."

"אל אלוהים!" קראה מרצדס והעבירה יד על מִצְחָהּ. "ומכתב זה..."

"קניתי אותו במאתיים אלף פרנק, גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "וזה בזול, מפני שהוא

מטהר אותי בעיניך. את יודעת שנאסרתי, אבל אינך יודעת שארבע־עשרה שנים הייתי אסור במרחק רבע מיל בלבד ממך, בצינוק שבמצודת איף. אינך יודעת שבכל יום, בכל ארבע־עשרה השנים, חידשתי את נדר הנקמה שנדרתי ביום הראשון, ואז עדיין לא ידעתי שנישאת לפרננד, האיש שהלשין עלי, ושאָבִי מת מרעב."

"אלוהי הצדק!" צעקה מרצדס.

"הדברים האלה נודעו לי כשיצאתי מבית־האסורים, אחרי ארבע־עשרה שנים וּנִשְׁבַּעְתִּי, במרצדס החיה ובאבי המת, שאנקום בפרננד... ואני נוקם."

"אתה בטוח שפרננד המסכן עשה את זה?"

"חי נפשי, גבירתי. ולא היה זה מעשה נתעב פחות מאלה שעשה אחר־כך, כששיתף־פעולה עם האנגלים אף שהוא אזרח צרפת, נלחם נגד הספרדים אף שהוא ספרדי ובגד במפקדו, עָלי טבלין. האשה שנישאה למלשין מסוגלת לסלוח לו; הגבר שהיה אמור לשאת את האשה הזאת איננו יכול לסלוח. הצרפתים לא נקמו בבוגד והספרדים לא הוציאו אותו להורג, עלי טבלין שוכב בקבר, אבל אני, הנבגד, הנרצח, האסיר שהושלך למעמקי הקבר, יצאתי, בחסדי האל, מהקבר, ולאל אני חייב את נקמתי. אני שליחו."

מרצדס שמטה את ראשה מבין ידיה, צנחה על ברכיה וקראה:

"סלח, אדמונד, סלח למעני, האוהבת אותך!"

מצחה נגע בשטיח. מונטה־כריסטו מיהר אליה ותמך בה.

כשישבה בכורסה הביטה, מבעד למסך דמעותיה, בפניו של מונטה־כריסטו, המלאים כאב ושנאה.

"לוותר על נקמה בגזע הארור הזה?" לחש. "להפר את מצוות האל? אי־אפשר, גבירתי, אי־אפשר!"

"אדמונד," קראה האשה המסכנה. "אל אלוהים! מדוע אינך קורא לי בשמי, מרצדס?"

"מרצדס," אמר מונטה־כריסטו. "מרצדס, שם זה עדיין ערב לאוזני, והנה בפעם הראשונה אחרי זמן רב אני מבטא אותו. הו, מרצדס, בשמך קראתי באנחות הצער, בגניחות הכאב והיאוש, קפוא מקור על הקש בתאי. מרצדס, עלי לנקום, ארבע־עשרה שנים סבלתי, ארבע־עשרה שנים בכיתי, קיללתי, עתה, אומר אני, מרצדס, עלי לנקום!"

הרוזן הזעיק את הזכרונות כדי שלא להיכנע להפצרות האשה שאהב.

"נקום, אדמונד," ענתה האם, "אבל באשמים. נקום בו, נקום בי, אך אל תנקום בבני!"

"בספר הספרים," אמר מונטה־כריסטו, "כתוב, 'אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה'. אלוהים הכתיב מלים אלה לנביאו. מדוע אהיה טוב ממנו?"

"מפני שבידי האל הנצח והזמן, שאינם בידי ילוד אשה."

האנחה שפלט מונטה־כריסטו היתה דומה לשאגה, והוא תלש את שערותיו באצבעותיו.

"אדמונד," הוסיפה מרצדס, ושלחה אליו את ידיה כמתחננת. "אל תכריח אותי להעכיר את זכרך שאני נושאת תמיד בלבבי. אילו ידעת כמה תפילות התפללתי למענך, כל זמן שקיוויתי שאתה בחיים וגם אחרי שהאמנתי שאתה מת, כן, מת. שיערתי שגופתך קבורה

במגדל אפל או הושלכה למעמקי הים. כמה בכיתי! מה יכולתי לעשות למענך, אדמונד, חוץ מתפילה ומבכי? עשר שנים הייתי חולמת אותו חלום. השמועות סיפרו שניסית לברוח, שהתחזית כמת והשליכו אותך חי ממרומי מצודת איף. הזעקה שהשמעת כשהתרסקת אל הסלעים גילתה לקברנים שהיו לתליינים, שהם זרקו איש חי. אדמונד, אני נשבעת לך בחיי בני: במשך עשר שנים הייתי רואה לילה לילה אנשים זורקים ממרומי סלע חפץ חסר צורה, ולילה לילה הייתי שומעת את הזעקה הנוראה שהיתה מעירה אותי משנתי, כולי רועדת וקפואה. גם אני, אדמונד, האמן לי, אף שחטאתי לך, סבלתי הרבה."

"האם סבלת כאיש שאביו מת בהיעדרו?" קרא מונטה־כריסטו. "האם סבלת כמי שראה את האשה האהובה מושיטה את ידה ליריבו?"

"לא," אמרה מרצדס, "אבל ראיתי את האיש שאהבתי מוכן לרצוח את בני!"

כאב ויאוש נשמעו בקולה. מגרונו של מונטה־כריסטו נפלט קול דומה לבכי. האריה אולף. הנוקם רוסן.

שתי הדמעות שנראו בעיניו נעלמו מהר. האם שלח אלוהים מלאך לאסוף אותן?

"לא אהרוג אותו," אמר מונטה־כריסטו.

"הוי," קראה מרצדס, אחזה בידו ונגעה בה בשפתיה. "תודה, תודה, אדמונד! שוב אתה האיש שעליו חלמתי תמיד, האיש שאהבתי כל חיי. עכשו אני יכולה לומר זאת."

"לא זמן רב נשאר לי לדעת שאת אוהבת אותי, מרצדס," אמר מונטה־כריסטו. "המת ישוב לקברו, הצל יחזור לחשכת הלילה."

"מה אתה סח, אדמונד?"

"את מצווה, מרצדס, ואני אמות."

"תמות? מדוע?"

"הרי אינך מעלה בדעתך שאחרי שבנך העליב אותי מול אולם מלא צופים, בנוכחות ידידיו וידידי, ואחרי שהוא ינפנף בסליחתי כמו בנצחון, יהיה טעם לחיי? אחרי שאהבתי אותך, רק את עצמי אהבתי, את כבודי. זה הכוח שהעניק לי עליונות. כבודי הוא חיי. את מאפסת אותי במלה אחת. אני מת."

"הדו קרב לא יהיה, אדמונד, אם תסלח לבני."

"הוא יתקיים, גבירתי," קרא מונטה־כריסטו, "אבל לא את דמו של בנך תרווה האדמה אלא את דמי."

"אדמונד," קראה מרצדס. "יש אלוהים מעל כולנו. אני יודעת זאת מפני שאתה חי, מפני שזכיתי לראות אותך. אני מפקידה את עצמי בידיו, אני מצפה לישועתו. אני סומכת על הבטחתך. אמרת לי שבני יחיה. הוא יחיה, לא כן?"

"יחיה, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו, והשתומם למראה האשה המקבלת את קורבנו ללא מחאה וללא הפתעה.

מרצדס הושיטה לו את ידה.

"אדמונד," אמרה, ובעיניים מלאות דמעות. "ריחמת על אשה מסכנה, שפנתה אליך כשהיו

סיכוייה מנוגדים לתקוותיה! יסורי הזקינו אותי מכפי גילי, ואינני יכולה להזכיר לאדמונד שלי בחיוך או במבט את מרצדס ששעות כה רבות בילה בהתבוננות בה. האמן לי אדמונד, אמת אמרתי, גם אני סבלתי. כמה עצוב כשחולפים החיים, ואינך נזכר בשמחה אחת, בהתגשמות של תקווה אחת, אבל בעיני זאת הוכחה שלא הכול מסתיים בעולם הזה. אני יודעת זאת, לפי מה שנשאר בלבבי. ואני אומרת, אדמונד, כמה יפה, וכמה נעלה, לסלוח כפי שסלחת! אמנם פני חוורו, עיני דעכו ויופיי נעלם, מרצדס אינה דומה לעצמה בפניה, אבל ליבה נשאר כמו שהיה. עתה ראיתי שאתה לא השתנית. שלום, אדמונד... ותודה!"

הרוזן לא השיב.

מרצדס פתחה את הדלת ונעלמה לפני שהתעורר מצערו על אובדן נקמתו. השעון של כנסיית "אִינְוָולִיד" צילצל. השעה היתה אחת בלילה, ומשק גלגלי המרכבה של מרת דה־מורסף נשמע על מרצפת שַאנְז־אֶלִיזֶה.

"כמה שוטה אני," קרא מונטה־כריסטו. "ביום שנשבעתי לנקום היה עלי להוציא את ליבי מגופי."

90

הַפְּגִישָׁה

נפשו של הרוזן שקעה באפלה.

אוי לי, אמר בליבו. המבנה שבניתי בעמל רב מתמוטט בגלל מלה יחידה, בגלל משב רוח אחד! אין בליבי צער על מותי. זמן רב אני מתגעגע לשלוות הנצח. מהו המוות? שלווה ודומיה. לא על החיים צר לי אלא על תוכניותי שבניתי בעמל, ושהאמנתי שאלוהים מסייע לי להגשימן. משא זה שעמסתי על שכמי התאים לשאיפותי אך לא לכוחי. עלי להניחו, בעיצומו של המירוץ, מפני שליבי, אשר האמנתי כי הוא מת, רק נרדם, ועתה הקיץ, מפני שנכנעתי לכאב שקולה של אשה גרם לי. אבל הרי לא ייתכן שאשה זאת הסכימה להניח לי למות! לא ייתכן שאהבת־האם שבה מעוררת כל־כך את עיניה! כמה טפשי אהיה כשאעמוד כמטרה נייחת מול אקדחו של הצעיר הזה! הוא לעולם לא יאמין שהיתה זאת התאבדות! ואני רוצה שהכול יידעו את האמת.

והוא אחז בעט, והוציא נייר ממגירת־סתרים. היתה זאת צוואתו. בשוליה כתב תוספת ובה הסביר את סיבת מותו.

"אלוהים!" אמר, "אני עושה זאת למען כבודי ולמען כבודך. עשר שנים ראיתי את עצמי כשליח נקמתך. אסור שמורסף, דַנְגְלָר וּוִילְפוֹר וגם אלברט מורסף, ידמו כי נפטרו מעונש. עליהם לדעת שההשגחה העליונה גזרה את דינם, ורק בכוח רצוני נחסך מהם העונש בעולם הזה והוא מחכה להם בעולם הבא."

השחר הלבין את זגוגיות החלון. השעה היתה חמש בבוקר. לאוזנו של מונטה־כריסטו הגיע רחש, דומה לאנחה כבושה. הוא הביט כה וכה ולא ראה איש. הרחש נשמע שוב. הוא קם, פתח את דלת הטרקלין וראה את היידה על כורסה, ידיה שמוטות לצדדים וראשה מוטה לאחור. הכורסה הוצבה לרוחב הדלת, כמחסום, כדי שיראה אותה בצאתו. קול הדלת הנפתחת לא החריד את הַיְּידֶה מתרדמתה. מונטה־כריסטו נתן בה מבט מלא כאב.

היא זכרה שיש לה בן, אמר בליבו, ואני שכחתי שיש לי בת! הַיְּידֶה מסכנה! היא רצתה לראות אותי, לשוחח איתי, היא חששה, ניחשה משהו... אינני יכול להסתלק בלי להיפרד ממנה, בלי להפקיד אותה בידי מישהו.

הוא חזר אל השולחן וכתב עוד תוספת:

"אני מוריש למקסימיליאן מוֹרֶל, בן הפטרון שלי לשעבר, בונה הספינות ממַרְסֵיי, פְּיֶיר מוֹרֶל, עשרים מיליון פרנק. חלק מסכום זה יציע לאחותו ולגיסו, רק אם לדעתו תוספת הון זו לא תפריע לאושרם. עשרים המיליון קבורים במערתי במונטה־כריסטו, וּבֶרְטוּצְ'יו יודע

איפה. אם פנוי לבבו של מקסימיליאן, ואם יסכים, ישא לאשה את הַיְידֶה, בתו של הפחה עָלִי מיוֹאֲנִינָה, שגידלתיה באהבת אב, וכך ימלא את משאלתי האחרונה. לפי הצוואה שכתבתי יורשת היידה את כל אדמותי ואת כספי המושקע בקרנות של אנגליה, אוסטריה והולנד, ואת כל רהיטַי ארמונותי ומעונותי. רכוש זה, חוץ מעשרים המיליון והכספים שהורשתי למְשָרְתַי, שוויו כשישים מיליון פרנק."

כשגמר לכתוב את השורה האחרונה שמע צעקה מאחורי גבו והנוצה נשמטה מבין אצבעותיו.

"הַיְידֶה," אמר. "קראת מה שכתבתי?"

"אדוני," אמרה היידה ופכרה את ידיה, "מדוע אתה כותב בשעה זו? ומדוע אתה מוריש לי את כל רכושך? האם אתה עוזב אותי?"

"אני יוצא למסע, מלאכי," ענה לה מונטה־כריסטו, "ואם יקרה לי אסון, אני רוצה שבתי תהיה מאושרת."

היידה חייכה בעצב ושאלה: "אתה חושב על המוות?"

"זאת מחשבת נחמה, ילדתי."

"אם תמות, הורש את רכושך לאחרים. אני לא אהיה זקוקה לשום דבר."

והיא אחזה בנייר וקרעה אותו לגזרים, אחר־כך צנחה על הרצפה. מונטה־כריסטו נשא אותה בזרועותיו, ובפעם הראשונה, הבין שהיא אוהבת אותו לא כבת את אביה.

אהה, אמר בליבו. הייתי יכול ליהנות מאושר!

הוא נשא את הַיְידֶה לחדריה, קרא למשרתות לטפל בה, חזר לחדרו והעתיק את הצוואה הקרועה. כשסיים את הכתיבה הגיעה לחצר הכרכרה שהביאה את מקסימיליאן ועמנואל. הוא חתם את צוואתו בחותם, ופתח בעצמו את הדלת.

"הקדמתי, אדוני הרוזן," אמר מקסימיליאן. "אבל לא יכולתי לעצום עין, וכמוני אחותי וגיסי. כדי להירגע היה עלי לראותך."

"מוֹרֶל," אמר מונטה־כריסטו בקול נרגש. "אני מאושר לדעת שאדם כמוך אוהב אותי. שלום מר עמנואל."

הוא צילצל בפעמון.

"הבא את הנייר הזה לנוטריון שלי," אמר לעלי. "זאת צוואתי, מורל."

"מהז?" קרא מורל בהתרגשות.

"כדאי להיות מוכן לכול, ידידי. מה עשית אתמול, אחרי שנפרדנו?"

"חיפשתי ומצאתי את בּוֹשָם ואת שָטוֹ־רֶנוֹ. ניסיתי להשפיע עליהם להחליף את האקדחים בחרבות, אבל לא הצלחתי; הכול יודעים שאתה סייף מעולה."

"מורל," אמר הרוזן, "ראית אותי פעם קולע למטרה באקדח?"

"לא."

מונטה־כריסטו נטל את האקדחים מהשולחן, הדביק קלף של אַס־תלתן על המטרה, והוריד בארבע יריות רצופות את ארבעת חלקי התלתן.

"זה מפחיד," אמר מקסימיליאן. "רוזן, למען השם, אל תהרוג את אלברט! יש לו אֵם!"
"אמת," ענה מונטה־כריסטו, "ולי אין."
"כי אתה תירה ראשון, מפני שאתה הנעלב."
"במרחק של כמה צעדים?"
"עשרים."
חיוך חלף על שפתי הרוזן, והוא אמר:
"מורל, אל תשכח מה שראית זה עתה."
"לא נשאר לי אלא לקוות שהתרגשותך תציל את חייו של אלברט."
"התרגשות?" אמר מונטה־כריסטו.
"או נדיבות ליבך. אני מבקש ממך, שבור את ידו, פצע אותו, אבל אל תהרגנו."
"מורל," אמר הרוזן. "מורסף יקבל ממני יחס טוב, הוא יחזור בשלום לביתו, ואילו אני... אותי יובילו."
"אותך?"
"כפי שאמרתי, מקסימיליאן יקירי, מר דה־מורסף יהרוג אותי."
מורל התבונן ברוזן בתמהון.
"מה קרה לך מאז אמש, רוזן?"
"מה שקרה לבְרוּטוּס לפני קרב פִילִיפִּי. ראיתי רוח רפאים, והיא אמרה לי שכבר חייתי די."
מקסימיליאן ועמנואל החליפו מבטים. מונטה־כריסטו שלף את שעונו ואמר: "נצא. השעה שבע וחמש דקות, והפגישה נקבעה לשעה שמונה בדיוק."
כשעבר בפרוזדור נעצר מונטה־כריסטו ליד דלת, הקשיב ושמע אנחה.
המרכבה הרתומה המתינה בחצר. בשעה שמונה בדיוק הגיעו ליער ונסאן.
"באנו ראשונים," אמר מורל.
"סלח לי, אדוני," אמר בַּפְּטִיסְטֵין, שנסע איתם, "אני רואה מרכבה תחת העצים."
מונטה־כריסטו קפץ מהמרכבה והושיט יד לעמנואל ולמקסימיליאן לסייע להם בירידתם.
אחר־כך קרא למורל הצידה ושאל:
"מקסימיליאן, האם ליבך פנוי? אינני מבקש ממך וידוי, רק תשובה לשאלה, כן או לא."
"אני אוהב נערה," אמר מורל.
"אם כן, עוד תקווה אחת אבדה לי."
מורל ניגש אל בּוֹשָם ושָטוֹ־רֶנוֹ שטיילו בין העצים, והחליף אתם ברכות־שלום בנימוס, אם כי לא בחיבה יתרה.
"אינני רואה את מר מורסף," אמר להם.
"הוא שלח להודיע לנו שניפגש במגרש הדו־קרב," אמר שטו־רנו.
בּוֹשָם הוציא את שעונו ואמר: "שמונה וחמש דקות, מר מורל, הוא אינו מאחר."
"הינה הכרכרה," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ.

ואמנם כרכרה נראתה באחת השדרות והתקדמה אליהם במהירות.

"רבותי," אמר מורל. "ודאי הבאתם אקדחים. מר מונטה־כריסטו מוותר על זכותו להשתמש באקדחיו."

"צפינו מראש להתחשבות זו," ענה בּוֹשָׁם. "הבאתי אקדחים חדשים. אתה רוצה לבדוק אותם?"

"מר בּוֹשָׁם," השיב מורל, "אם אתה אומר שמר דה־מורסף אינו מכיר אותם, אני מאמין לך."

"לא מורסף בא בכרכרה הזאת," קרא שטו־רנו. "אלה פְרָנְץ וְדֶבְרֶה."

"מה מביא אתכם לכאן?" שאל מורל את השניים.

"אלברט ביקש מאיתנו לבוא," ענה דברה.

בּוֹשָׁם ושָׁטוֹ־רֶנוֹ החליפו מבטי תמיהה.

"נראה שהוא רוצה שמי שנכח בקריאת התיגר יהיה נוכח גם בקרב," אמר מורל.

"אבל איפה הוא עצמו?" מילמל שָׁטוֹ־רֶנוֹ, "הוא כבר איחר בעשר דקות."

"הנהו," קרא בושם, "רכוב על סוס דוהר."

"איזה חוסר זהירות, לבוא על סוס לדו־קרב באקדח!" אמר שטו־רנו.

"והוא בא לבוש בבגד פתוח וחולצה לבנה. מדוע לא צייר לעצמו, אם כך, מטרה על הבטן?"

במרחק עשרה צעדים מחמשת הצעירים עצר אלברט את סוסו, קפץ אל האדמה והשליך את המושכות על זרוע משרתו. הוא היה חיוור, ועיניו נפוחות ואדומות מחוסר שינה.

"תודה רבותי, על שנעניתם לבקשתי ובאתם. אני אסיר תודה," אמר, "ותודה גם לך, מר מורל."

"אדוני," אמר מקסימיליאן, "אתה יודע שאני העד של מונטה־כריסטו."

"כך ניחשתי. מה טוב."

"מר מורל," אמר שטו־רנו, "אתה יכול להודיע למר מונטה־כריסטו שמר מורסף הגיע."

בושם הוציא את האקדחים מהכרכרה.

"חכו, רבותי," אמר אלברט, "אני רוצה לומר כמה מלים למר מונטה־כריסטו."

"ביחידות?" שאל מורל.

"לא, אדוני, בנוכחות כולכם."

מורל ניגש אל הרוזן, שטייל בשביל צדדי עם עמנואל.

"מה הוא רוצה ממני?" שאל מונטה־כריסטו.

"אינני יודע. הוא רוצה לומר לך משהו בנוכחות כולנו."

"הו!" אמר מונטה־כריסטו, "רק שלא ינסה את אלוהים בעלבון נוסף!"

"אינני סבור שזאת כוונתו," אמר מורל.

במרחק שלושה צעדים זה מזה נעצרו אלברט והרוזן.

"רבותי," אמר אלברט, "התקרבו, כדי שלא תפסידו אף מלה אחת מן הדברים שאגיד."

"אני מחכה," אמר הרוזן.

"אדוני," אמר אלברט וקולו רעד בתחילה ואחר־כך התחזק, "אדוני, העלבתי אותך מפני שסברתי שתהיה אשר תהיה אשמתו של הרוזן דה־מורסף, אין לך זכות להענישו. כיום, אדוני, אני יודע שיש לך זכות כזאת. לא בגלל בגידתו של פֶּרְנַנְד מוֹנְדֶגוֹ החייל בפחה עלי אני סולח לך, אלא בגלל בגידתו של פֶּרְנַנְד מונדגו הדייג בך, ובגלל כל האסונות שבאו עליך בשל בגידה זו. לפיכך אני מכריז: אדוני, בדין נקמת באבי, ואני, בנו, מודה לך על שלא נקמת בו עוד יותר!"

אילו היכה באותו רגע ברק את הצופים במחזה היה מפתיע אותם פחות מהצהרתו של אלברט. מונטה־כריסטו נשא את עיניו השמימה ברגש תודה. עתה למד להכיר את חוש־הצדק של אלברט, שבאומץ־ליבו נוכח ברומא. הוא זיהה בו את בנה של מרצדס. עתה הבין מדוע לא התנגדה כשהציע להקריב את חייו; היא ידעה מראש שהקרבן לא יעלה על המזבח.

"אדוני," אמר אלברט. "הגורל גזר שלא נהיה ידידים, אבל אנחנו יכולים לכבד זה את זה."

מונטה־כריסטו הושיט את ידו ואלברט לחץ אותה.

"רבותי," אמר אלברט. "הרוזן ממונטה־כריסטו הואיל לקבל את התנצלותי. פגעתי בו בפזיזות, ועל החטא הזה כיפרתי. אני מקווה שאנשים לא יחשבו אותי למוג־לב מפני שפעלתי לפי מצפוני. אבל אם תהיה טעות כזאת, אנסה לתקן אותה."

"מה קרה הלילה?" שאל בושם את שטו־רנו. "נדמה לי שמילאנו תפקיד מגוחך."

"המעשה של אלברט שפל מאוד או נעלה מאוד," ענה שטו־רנו.

"מה פירוש כל זה?" שאל דברה את פרנץ דפינה. "מונטה־כריסטו, שפגע בכבודו של הרוזן דה־מורסף, זכאי בעיני בנו? אילו היו במשפחתי עשר פרשיות יואנינה הייתי מרגיש רק חובה אחת: להילחם בעשר מלחמות־שניים."

מונטה־כריסטו הרכין את ראשו. לא את אלברט ראה תחת משא עשרים וארבע השנים, ולא את הצעירים האחרים. הוא ראה את האשה אמיצת־הלב שביקשה ממנו לחוס על חיי בנה, את האשה שהוא הציע לה את חייו, ושחשפה סוד משפחתי, בווידוי העלול להמית לעולמי־עד את רגש חובת הבן לאביו, כדי להצילו ממוות.

כל אלה מעשי ההשגחה העליונה, אמר בליבו. עכשו אני יודע שבוודאות שאני כלי בידי אלוהים.

91

הָאֵם וּבְנָהּ

הרוזן ממונטה־כריסטו נפרד מהצעירים בחיוך עצוב ונסע לדרכו עם מַקְסִימִילְיָאן ועִמָּנוּאֵל, ואלברט נשאר עם בּוֹשָׁם ושָׁטוֹ־רֶנוֹ, תולה בשניהם מבט גלוי, כשואל מה דעתם.

"ידידי," אמר בושם. "הרשה־נא לי לברך אותך. היה זה סיום לא צפוי לפרשה לא נעימה."

שָׁטוֹ־רֶנוֹ רק הצליף בשוטו על מגפיו.

"האם לא נלך מכאן?" שאל אחרי שתיקה מביכה.

"כרצונכם," השיב בּוֹשָׁם. "אני רק רוצה להחמיא למר דה־מורסף. הוא הוכיח נדיבות־לב ושליטה עצמית נדירה."

"הו, כן," אמר שָׁטוֹ־רֶנוֹ בקרירות. "אני לא הייתי מסוגל לכך."

"רבותי," אמר אלברט, "נדמה לי שלא הבנתם. בין הרוזן ממונטה־כריסטו וביני התחולל משהו רציני מאוד."

"אכן, אכן," ענה בושם בחיפזון. "אבל לא כל האנשים הפשוטים יבינו את גבורתך. במוקדם או במאוחר יהיה עליך להסביר, ולשוב ולהסביר, את התנהגותך. אני מציע לך כידיד, סע לנֵאָפּוֹלִי, להָאג או לְפֶּטֶרְבּוּרְג. תושבי ערים אלה מתייחסים ביתר תבונה לעניין הכבוד מחמומי המוח הפאריסאים, ושם גם תתאמן בקליעה למטרה. לצרפת חזור רק בעוד כמה שנים. האם אינני צודק, מר שטו־רנו?"

"זאת גם דעתי," השיב בן האצילים.

"תודה, רבותי," אמר אלברט בחיוך קפוא. "אעשה כעצתכם, לא מפני שנידבתם לי אותה, אלא משום שהיה בכוונתי ממילא לעזוב את צרפת. אני מודה לכם על הסכמתכם להיות עדי. אחרי מה שאמרתם לי זה־עתה אשתדל לזכור רק את חסדכם זה."

שָׁטוֹ־רֶנוֹ ובּוֹשָׁם החליפו מבטים. קולו של אלברט העיד על החלטתו הנחושה.

"שלום," אמר בּוֹשָׁם לפתע והושיט ברישול את ידו לאלברט.

אלברט לא לחץ את היד המושטת.

"שלום," אמר גם שָׁטוֹ־רֶנוֹ, ושמר את ידו על מקלו.

המלה "שלום" יצאה בקושי מפיו של אלברט, ומבטו הביע זעם כבוש ובוז. זמן מה נשאר לבדו אחרי שהסתלקו שני חבריו, אחר־כך התיר את סוסו מן העץ שהמשרת קשר אותו אליו, קפץ על האוכף ודהר לפאריס. אחרי רבע־שעה נכנס לבית שברחוב הֶלְדֶר.

כשירד מן הסוס ראה מאחורי וילון חדר השינה של הרוזן את פניו החיוורים של אביו, והסב מהם את מבטו באנחה. הוא נכנס לבית־הרווקים שלו והביט באוצרות שהעניקו לחייו

רוך ואושר מאז ילדותו ובתמונות שכמו חייכו אליו. אחר־כך הוציא את דיוקן אמו ממסגרת האלון וגלגל את התמונה, סידר את כלי־הנשק התורכיים, הרובים האנגליים, כלי־החרסינה היפאניים, הגביעים ופסלי הברונזה, זרק לתוך מגירת שידתו הפתוחה את כל הכסף שהיה בכיסיו ואת כל אלפי התכשיטים שמילאו את הגביעים, הארנקים והמדפים שבחדר, רשם את כל המצאי הזה והניח את הרשימה על השולחן, לאחר שניקה אותו מן הספרים והניירות.

החדרן נכנס, אף שאלברט פקד עליו לא להפריע לו.

"מה אתה רוצה," שאל אלברט בעצב יותר מאשר בכעס.

"סלח לי, אדוני," השיב החדרן, "הרוזן דה־מורסף שלח לקרוא לי."

"ובכן?" שאל אלברט.

"לא רציתי להיכנס אל הרוזן בלי פקודה מאדוני."

"מדוע?"

"מפני שהרוזן ודאי יודע שליוויתי את אדוני לדו־קרב, והוא ודאי מתכוון לחקור אותי, מה התרחש שם. מה עלי להשיב לו?"

"אמור לו את האמת."

"לומר שהדו־קרב לא התקיים?"

"אמור לו שהתנצלתי לפני הרוזן ממונטה־כריסטו."

החדרן יצא, ואלברט המשיך לרשום את המצאי. אחרי זמן־מה הרעידה את שמשות החלונות שעטת סוסים. מבעד לחלון ראה אלברט את אביו נכנס לכרכרה שנשאה אותו אל מחוץ לחצר. כשננעל השער מאחורי הרוזן הלך אלברט לדירת אמו. המשרתים לא היו בדירה, והוא נכנס ללא הודעה.

מרצדס עשתה בחדריה מה שעשה אלברט בדירתו. היא סידרה במגירות את הבגדים, התכשיטים, כלי הלבן והכסף, ואספה את מפתחות המגירות.

"אמי!" קרא אלברט וחיבק את צווארה. "מה את עושה?"

"ומה עשית אתה?"

"אמא, מצבך אינו כמצבי! בוודאי לא החלטת מה שהחלטתי אני. באתי להודיע לך שאני נפרד מביתך ו...ממך."

"גם אני, אלברט," השיבה מרצדס, "גם אני עוזבת. קיוויתי, אני מודה, שבני יילווה אלי. האם טעיתי?"

"אמא," קרא אלברט, "אינני רשאי לכפות עליך את הגורל שהועדתי לעצמי. מעתה אחיה ללא שם וללא רכוש. עלי ללמוד להתקיים בכוחות עצמי, ולפני שאלמד לעשות זאת עלי ללוות כסף מחבר. אבקש מפרנץ להלוות לי מעט כסף."

"המסכן!" קראה מרצדס. "אתה תסבול רעב! אל תספר לי דברים כאלה, אתה מערער את החלטותי."

"אבל לא את החלטותי, אמי," השיב אלברט. "אני צעיר וחסון, ואינני חסר אומץ־לב; אמש למדתי מה אפשר להשיג בכוח הרצון. אני יודע שיש אנשים שסבלו הרבה ולא מתו, אלא בנו

חיים חדשים על חורבות האושר שהבטיחו להם השמים ושללו מהם. ראיתי איש כזה. הוא עלה מן התהום שאויבו הפיל אותו לתוכה, וניצח אותו. מהיום אני מנתק את כל קשרי עם העבר, איני מוכן לקבל ממנו אפילו את שמי. אינני יכול ולשאת את שמו של אדם שעליו להסמיק מול כל אדם אחר!"

"אלברט, ילדי," אמרה מרצדס, "אילו היה ליבי יותר חזק זאת העצה שהייתי נותנת לך. מצפונך דיבר, הקשב לו, בני. היו לך ידידים. נתק את קשריך איתם לזמן מה, אבל אל תתיאש. החיים עדיין יפים בגיל עשרים ושתיים. קבל את שם אבי, הֶרֶרָה, ואני יודעת שאתה תוסיף כבוד לשם הזה. הנח לי לקוות ששוב תופיע בחברה."

"אני שותף לתקוותך, אמא," ענה אלברט. "נמהר. מר דה־מורסף עזב את הבית לפני כחצי־שעה. יש לנו הזדמנות להימנע משערוריה ומהסברים."

אלברט יצא לשדרה, שכר כרכרה והביא אותה אל מול בית מורסף. כוונתו היתה לשכור בית קטן ומרוהט לאמו.

ברגע שירד מן הכרכרה השכורה, ליד השער, נגש אליו ברטוצ'יו ומסר לו מכתב.

"מן הרוזן," אמר.

אלברט קרא את המכתב, וכשהרים את עיניו כבר נעלם סוכן־הבית של הרוזן ממונטה כריסטו.

אלברט נכנס לחדר אמו והושיט לה את המכתב בשתיקה. מרצדס קראה:

"אלברט, ידועה לי תוכניתך, ואל תשאל מאין אני יודע. אתה ואמך עוזבים את בית הרוזן ואינכם לוקחים איתכם דבר. אתה אדם אציל־נפש. האבק, סבול, אבל אנא, חסוך מאמך את העוני שבוודאי ילווה את צעדיך הראשונים. לא עליה לסבול בעד חטאו של אדם אחר.

"לפני עשרים וארבע שנים חזרתי, מאושר, למולדתי ולארוסתי, והבאתי לה מאה וחמישים לואי שחסכתי ממשכורתי. כסף זה נועד לה. ידעתי שהיָם עלול לבגוד בי לכן קברתי את אוצרנו בגינת הבית בשדרות מֶיְיהָן, שבו התגורר אבי, במַרְסֵיי. אמך, אלברט, מכירה היטב את הבית.

"כשבאתי באחרונה לפאריס, עברתי דרך מרסיי, ועצרתי בגינה ההיא. תיבת הברזל עדיין במקומה, לרגלי עץ התאנה שנטע אבי ביום שנולדתי. כסף זה נועד לאשה שאהבתי. ימלא הכסף את יעודו זה. אל נא תדחה את בקשתי. אני יכול להציע לאשה המסכנה מיליונים, אבל אני נותן לה רק פרוסת הלחם השחור שנשארה ליד ביתי הדל ביום שהופרדתי ממנה.

"אתה איש נדיב לב, אלברט, אבל אולי הגאווה – או הטינה – מסנוורת את עיניך. אם תסרב לבקשתי, ותבקש מאחר את מה שאני זכאי להציע לך, יהיה זה חוסר נדיבות כלפי האדם שאביו מת בעוני וביאוש באשמת אביך."

מרצדס נשאה את עיניה למרום ואמרה:

"אני מסכימה. יש לו זכות לשלם את הנדוניה שאביא למנזר."

היא הניחה את המכתב על לוח ליבה, נתנה יד לבנה, ושניהם ירדו במדרגות.

92

הַהִתְאַבְּדוּת

כשחזרו מונטה־כריסטו, עמנואל ומקסימיליאן העירה לא הסתיר עמנואל את שמחתו. מורל ישב דומם בפינת הכרכרה, ורק עיניו הביעו את שמחתו. ליד המחסום פגשו את ברטוצ׳יו שחיכה להם. מונטה־כריסטו החליף איתו כמה מלים בלחש, וברטוצ׳יו רכב לדרכו.

"אדוני הרוזן," אמר עמנואל כשעברה הכרכרה סמוך לביתו, "הרשה לי לרדת כאן, כדי שאסיר את הדאגה מלב אשתי."

עמנואל ירד, ומקסימיליאן נלווה אל הרוזן לשאנז אליזה.

"נס," אמר מורל.

"מהו?" שאל מונטה־כריסטו.

"מה שקרה."

"אמרת את המלה הנכונה, מקסימיליאן, זה היה נס."

"והרי אלברט הוא בחור אמיץ מאוד," אמר מורל.

"כן," אמר מונטה־כריסטו. "ראיתי איך ישן בשלווה כשהיה פגיון תלוי מעל לראשו."

"ואני יודע שהוא נלחם פעמיים בדו קרב, ונלחם יפה," אמר מורל. "איך תסביר את התנהגותו הבוקר? למזלו אין הוא משרת בצבא. לא תיתכן התנצלות בשדה־הקרב."

"מקסימיליאן," אמר הרוזן ברוך, "היזהר מהדעות הקדומות של ההמון. אלברט הוא אדם אמיץ, לכן ודאי איננו פחדן. ודאי יש סיבה למעשה שעשה הבוקר, ולכן, לדעתי, הוא התנהג כגיבור."

"כנראה," השיב מורל, "אבל אני אומר, כמו הספרדים, שהיום הוא היה פחות אמיץ מאתמול."

"תאכל איתי צהריים?" שאל הרוזן.

"לא, אעזוב אותך בשעה עשר."

"קבעת פגישה לארוחת צהריים?"

מורל רק הניע בראשו.

"אבל עליך לאכול."

"אין לי תאבון," השיב הצעיר.

"אני מכיר רק שני רגשות המסוגלים לחסל תיאבון: כאב ואהבה," אמר מונטה־כריסטו. "לך לפגישה שלך, ידידי, אבל אם תיתקל במכשול, זכור נא שיש לי כוח ושאהיה מאושר להשתמש בו למען האנשים שאני אוהב, ואני אוהב אותך."

"אזכור אותך כמו שהילדים האנוכיים זוכרים את הוריהם, כאשר הם זקוקים להם."

מורל פנה לשדרת מָרִינִי, ומונטה־כריסטו נכנס לביתו ופגש את ברטוצ'יו על המדרגות.

"היא עומדת לעזוב את ביתה," דיווח לו הסוכן.

"ובנה?"

"פְלוֹרֶנְטִין החדרן שלו, אומר שגם הוא יעזוב."

מונטה־כריסטו נכנס לחדרו, כתב את המכתב שכבר קראנו ונתן אותו לסוכן.

"הבא את המכתב לאלברט, ומהר," אמר. "ולפני כן אמור להַיְידֶה שחזרתי."

"אני כאן!" קראה הנערה שירדה מחדריה כששמעה את קול גלגלי הכרכרה. פניה קרנו משמחה למראה הרוזן.

זה ימים אחדים הבין מונטה־כריסטו כי קרה הדבר שלא האמין כי יקרה: יש שתי מרצדס בעולם. עדיין הוא יכול להיות מאושר. מבטו צלל במבטיה של היידה, ואז נפתחה הדלת. הרוזן הזעיף את גבותיו.

"הרוזן דה־מורסף!" אמר בפטיסטין.

פניו של מונטה־כריסטו אורו.

"אל אלוהים!" צעקה הַיְידֶה.

"ילדתי האהובה," אמר הרוזן, "אין לך ממה לפחוד. האיש הזה לא יוכל להזיק לי. אם יקרה אסון, לא לי הוא יקרה."

"אני מאמינה לך, אדוני," אמרה הנערה והושיטה לו את מצחה. נשיקתו הפעימה את שני הלבבות.

אלוהי! אמר הרוזן בליבו. התרשה לי לאהוב שוב?

"הכנס את הרוזן דה־מורסף לטרקלין," אמר לבפטיסטין.

וכאן יורשה לי להסביר את הביקור הזה, שמונטה־כריסטו ציפה לו אך לא הקוראים.

כשמיינה מרצדס את חפציה כדי להניח אותם אחריה ולעזוב את ביתה, לא הבחינה באיש שהתבונן בה מבעד לשמשת הדלת המעבירה אור למסדרון. בעלה ראה ושמע כל מה שהתרחש ונאמר בחדריה. מהמסדרון הלך הרוזן דה־מורסף לחדר השינה שלו, ושם הרים את הווילון וצפה אל החצר. עשר דקות חיכה.

אלברט, שחזר מיער ונסאן, ראה אותו מאחורי הווילון והיפנה ממנו את ראשו.

עיניו של הרוזן התרחבו. הוא ידע שאלברט העליב את מונטה־כריסטו והבין שיצא לדו־קרב. מכיוון שאלברט חזר בריא ושלם, סבר שהרוזן ממונטה־כריסטו מת, ושמחה האירה את פניו הקודרים, כקרן שמש המאירה יום מעונן.

אבל, לשווא חיכה לבנו, לשמוע על נצחונו. לאחר שעבר זמן מה קרא אליו את החדרן של אלברט, ואז פקד אלברט על החדרן לספר לאביו את האמת.

עשר דקות אחרי־כן נראה הגנרל דה־מורסף על המדרגות, במעיל צבאי שחור, מכנסיים שחורים וכסיות שחורות. כשנגעה רגלו במדרגה התחתונה יצאה מרכבתו הרתומה מן האורווה ונעצרה לידו.

החדרן השליך לתוכה שתי חרבות עטופות במעיל.

"לשדרות שאנז אליזה, אל בית הרוזן ממונטה־כריסטו," אמר הרוזן לרַכב. ואחרי חמש דקות נעצרה המרכבה ליד בית הרוזן, ודה־מורסף פתח בעצמו את דלתה, קפץ אל המדרכה, צילצל בפעמון הדלת ונכנס עם משרתו לבית. בפטיסטין הכניס אותו לטרקלין.

הגנרל מדד את הטרקלין לכל אורכו בפעם השלישית כשפנה וראה את מונטה־כריסטו על המפתן.

"מר דה־מורסף?" אמר מונטה־כריסטו בשלווה. "חשבתי שאינני שומע היטב."

"זה אני," השיב הרוזן בכיווץ שפתיים.

"מדוע נגרם לי העונג לחזות בזיו פניו של הרוזן דה־מורסף בשעה מוקדמת כל־כך?"

"האם נפגשת עם בני, אדוני?" שאל הגנרל.

"אתה יודע את התשובה," השיב הרוזן.

"ידוע לי שהיו לבני כל הסיבות שבעולם להילחם נגדך ולהרוג אותך."

"כן, אדוני, היו לו סיבות, ובכל זאת הוא לא הרג אותי, ואף לא נלחם נגדי."

"הוא ידע שאתה סיבת הקלון של אביו, סיבת חורבן משפחתנו."

"אמת, אדוני," השיב מונטה־כריסטו בשלווה. "אמנם סיבה משנית, לא הסיבה העיקרית."

"בוודאי התנצלת לפניו, או נתת לו הבהרה."

"לא נתתי לו הבהרה. הוא התנצל לפני."

"מדוע?"

"ודאי ידוע לו שבפרשה הזאת יש מי שאשם יותר ממני."

"מיהו?"

"אביו."

"אינני אוהב לשמוע האשמות."

"ידוע לי... צָפִיתִי שזה מה שיקרה."

"ציפית שבני יתנהג כפחדן?" צעק הרוזן.

"מר אלברט דה־מורסף איננו פחדן," השיב מונטה־כריסטו.

"גבר שמחזיק חרב בידו, מול אויבו, אם איננו נלחם, הוא מוג לב. חבל שאיננו כאן, הייתי אומר לו דברים אלה בפניו!"

"אדוני," אמר מונטה־כריסטו בקור רוח. "אני משער שלא באת לביתי כדי לספר לי על ענייני משפחתך הקטנוניים. אמור מה שיש לך לומר למר אלברט, וייתכן שיש לו מה לענות."

"לא לשם כך באתי, אלא כדי לומר לך שגם אני רואה בך את אויבי! באתי לומר לך שאני שונא אותך, ונדמה לי שתמיד הכרתי אותך ותמיד שנאתי אותך! ומכיוון שהצעירים בימינו אינם מוכנים להילחם, עלינו להילחם. האם זאת גם דעתך, אדוני?"

"כן. לכך התכוונתי כשאמרתי שציפיתי למה שיקרה. התכוונתי לומר, ידעתי שתכבד אותי בביקור."

"אתה מוכן?"

"אני מוכן תמיד, ארוני."

"וידוע לך שנילחם עד שימות אחד משנינו?"

"עד שימות אחד משנינו," חזר אחריו הרוזן ממונטה־כריסטו.

"אם כן, נצא, אין לנו צורך בעדים."

"אכן," השיב מונטה־כריסטו. "אין טעם בעדים. הרי אנחנו מכירים היטב זה את זה."

"להיפך, איננו מכירים זה את זה כלל וכלל."

"האומנם? האם אינך החייל פרננד שערק מהצבא לפני קרב וטֶרְלוֹ? האם אינך הסגן פרננד אשר ריגל בספרד למען הצבא הצרפתי? האם אינך הקולונל פרננד שבגד במיטיבו, עלי טבלין, ורצח אותו? וכל אותם פרננד, האם אינם סגן־האלוף הרוזן דה־מורסף, אביר צרפת?"

מלים אלה היכו את שומען כמו ברזל מלובן.

"נבל!" קרא. "אתה מונה את חטאי כשאתה עומד, אולי, להרוג אותי? לא אמרתי שאינני מוכר לך. אני יודע, אשמדאי, שחדרת לעֲבָרִי וקראת כל דף! אבל אולי יש בי יותר כבוד מאשר בך, תחת ראוותנותך. אני איני מכיר אותך, הרפתקן עשיר, הטובע בזהב: בפאריס קוראים לך הרוזן ממונטה־כריסטו, באיטליה סינבד המלח, במלטה, מה אני יודע? שכחתי. אני דורש ממך לגלות לי את שמך האמיתי, כדי שאבטא אותו כשאנעץ בך את חרבי."

הרוזן ממונטה־כריסטו החוויר ועיניו בערו כאש. הוא מיהר לתא הסמוך לחדרו, קרע מעל עצמו את עניבתו, אפודתו וחולצתו, לבש את אפודת המלח הקצרה וחבש את כובע המלחים על שערותיו השחורות והארוכות.

אחר־כך חזר לטרקלין, שילב את ידיו וניגש אל הגנרל.

"פרננד!" צעק. "מכל מאה שמותי אומר לך רק אחד. אתה כבר מנחש מהו, יותר נכון, אתה נזכר בו. אני מציג כיום מולך פנים שהאושר שבנקמה מעניק להם נעורים, פנים שבוודאי ראית לא פעם בחלומות, מיום שנשאת לאשה את מרצדס, ארוסתי!"

הגנרל חיפש את הקיר כדי להישען עליו, החליק לאורכו עד הדלת, ויצא ממנה בהליכה לאחור, בצעקה קורעת לב.

"אדמונד דנטס!"

באנקות לא אנושיות גרר את עצמו לחצר, חצה אותה כשיכור וצנח לזרועותיו של משרתו, קורא בקול צרוד:

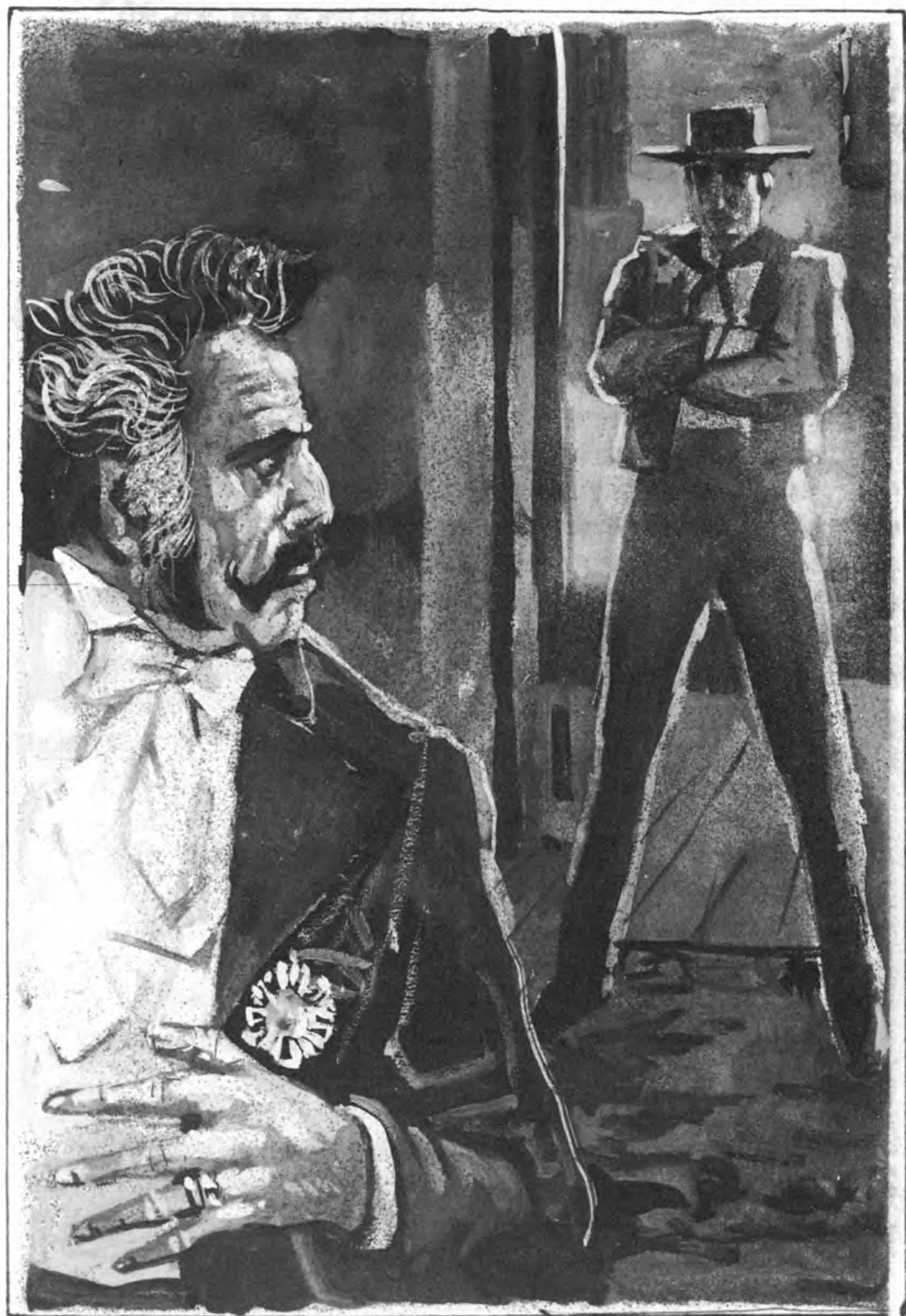
"הביתה! הביתה!"

במרחק־מה מביתו עצר את המרכבה וירד ממנה. שער הבית היה פתוח. מרכבה שכורה חנתה בחצר. הרוזן נעץ בה מבט נפחד, אך לא העז לשאול. הוא מיהר לחדריו.

שני אנשים ירדו במדרגות. הוא הספיק לזרוק את עצמו לחדרו ולהימנע מכל פגישה.

היו אלה מרצדס ובנה. שניהם עזבו את ביתו.

הם חלפו על פניו, בטוח נגיעה מהאיש האומלל שהסתתר מאחורי מסך מבד דמשק. שמלת המשי של מרצדס כמעט נגעה בו, והוא שמע את בנו אומר:

"בואי, בואי, אמא. זה אינו ביתנו."

הצעדים התרחקו.

הגנרל נתלה בידיו בווילון, וכבש את התייפחותו. הוא שמע את נקישת דלת הברזל של הכרכרה השכורה, ואת קול גלגליה שהרעיד את זגוגיות החלונות. הוא רץ לחדר השינה, כדי לראות עוד פעם אחת את שני האנשים היחידים שאהב, אך הכרכרה נעלמה, ומרצדס ואלברט אף לא העיפו מבט אחרון על הבית, על האב והבעל הנטוש.

ברגע שזיעזעו גלגלי המרכבה את המרצפת נשמע קול היריה. עשן שחור עלה מבעד לאחת השמשות שבחלון חדר השינה, שהתנפץ מההדף.

93
וַלַנְטִין

לא קשה לנחש לאן הלך מורל.

ואמנם, הוא הלך לבית וילפור.

עד מועד הפגישה נשארה לו חצי שעה, והמרחק היה חמש מאות צעדים בלבד, לכן הלך לאט. הוא ידע שוולנטין מסייעת עכשו להאכיל את נוארטיה ואסור להפריע לה. ולנטין ונוארטיה הירשו לו לבקרם פעמיים בשבוע, והוא ניצל את הרשות הזאת.

כשהגיע כבר חיכתה לו ולנטין בחדרה. היא תפסה את ידו והוליכה אותו אל סבה. הכול ידעו על התקרית שהתחוללה בבית האופרה, והכול הבינו שיהיה דו־קרב. ולנטין ניחשה שמורל יהיה העד של מונטה־כריסטו, ומכיוון שהכירה גם את אומץ לבו וגם את אהבתו לרוזן, חששה שלא יסתפק בתפקיד העד בלבד. מורל סיפר לה מה קרה, וראה את השמחה בעיניה.

"ועתה," אמרה ולנטין, "נשוחח בענייננו. אתה יודע, מקסימיליאן, שסבי רצה לעזוב את הבית הזה ולשכור דירה?"

"כן," השיב מקסימיליאן.

"עכשו חזר לרעיון הזה."

"הידד!" קרא מקסימיליאן.

"אתה יודע מדוע?"

נוארטיה הביט בנכדתו כדי לצוות עליה לשתוק, אבל ולנטין לא התבוננה בו. עיניה היו נעוצות באהובה.

"תהיה הסיבה אשר תהיה, הרעיון טוב בעיני," אמר מורל.

"הוא טוען שהאוויר כאן מזיק לי."

"נכון," השיב מורל. "זה חמישה־עשר יום מצב בריאותך אינו טוב."

"כן, נחלשתי קצת," אמרה ולנטין, "סבא טוען שהוא הרופא שלי, ומכיוון שסבא יודע הכול, יש לי אמון בו."

"את סובלת, ולנטין?" שאל מורל.

"קשה לקרוא לזה סבל. אני חלשה, איבדתי את התיאבון, ונדמה לי שקשה לקיבתי להסתגל לכל מאכל."

מר נוארטיה הקשיב לדבריה בתשומת־לב.

"ומה את עושה נגד המחלה הלא ידועה?"

"אני בולעת כל בוקר חלק מהשיקוי של סבא. בתחילה בלעתי כף אחת, וכעת אני בולעת ארבע כפות ביום. סבא אומר שזאת תרופת־פלא".

ולנטין חייכה. היא היתה יפה מאוד אבל חיוורת, עיניה יקדו ועל ידיה, שהיו תמיד לבנות כצדף, התפשטו כתמים צהבהבים.

"אבל השיקוי הזה הוא התרופה של מר נוארטיה," אמר מקסימיליאן.

"הוא מר מאוד", אמרה ולנטין. "כל־כך מר, עד שכל מה שאני שותה אחר כך מקבל טעם מר."

נוארטיה נעץ בה מבט.

"כן, סבא," אמרה ולנטין. "לפני שנכנסתי לדירתך שתיתי מי סוכר, והם היו מרים בפי, עד ששתיתי רק חצי כוס."

נוארטיה החוויר ואותת, וּולנטין קמה כדי להביא לו את המילון. פתאום אדמו לחייה.

"מוזר," אמרה. "האם השמש מכה בעיני?" ונשענה על החלון. מורל מיהר לגשת אליה, אבל היא התאוששה.

"אל תדאג, סבא," אמרה. "אל תדאג מקסימיליאן. הקשיבו, קול מרכבה אני שומעת בחצר."

היא יצאה לפרוזדור וחזרה בחפזון.

"מרת דנגלר ובתה באו לביקור. אני מסתלקת, כדי שלא יבואו לחפשני פה. הישאר ליד סבא, מקסימיליאן, אני מבטיחה לך שאשתדל לא להאריך את ביקורן."

אחרי שהלכה ולנטין אותת נוארטיה למורל לתת לו את המילון. מורל לא היה מורגל בכך כמו ולנטין, חלפו כעשר דקות עד שתורגמה מחשבתו של הישיש למלים האלה:

"חפש את כוס המים ואת הקנקן בחדרה של ולנטין."

מורל צילצל בפעמון ופקד על המשרת שמילא את מקומו של ברואה להביא את הקנקן והכוס.

הקנקן והכוס היו ריקים.

"מדוע הם ריקים?" שאל נוארטיה. "הרי ולנטין סיפרה שהיא שתתה רק חצי כוס".

תרגומה של השאלה הזאת נמשך חמש דקות.

"אינני יודע," השיב המשרת. "אולי חדרניתה של העלמה רוקנה אותם."

"שאל אותה," אמר מורל. הפעם תירגם את מחשבתו של נוארטיה על־פי מבטו, ולא נזקק למילון.

המשרת יצא, חזר ואמר:

"העלמה ולנטין, בדרכה לחדרי מרת דה־וילפור, שתתה את מה שנשאר בכוס. את הקנקן רוקן מר אדוארד, כדי להתקין אגם לברווזיו."

מרת דנגלר ובתה אכן נכנסו לחדריה של מרת דה־וילפור. שתיהן נכנסו בהילוך נוקשה, כמביאות הודעה. מרת דה־וילפור השיבה בחגיגיות על החגיגיות. ולנטין ניגשה אל אז'ני, והבארונית אמרה לאמה החורגת:

"ידידתי היקרה, באתי עם אז'ני לבשר לך הראשונה שהיא עומדת להינשא לנסיך קבלקנטי."

דנגלר התעקש על התואר נסיך כשרובר בחתנו לעתיד. הוא האמין שנסיך נשמע יותר טוב מרוזן.

"הרשי לי לברך אותך ולאחל לך כל טוב," השיבה מרת דה־וילפור. "הנסיך קבלקנטי ניחן בכשרונות מצויינים."

"נדבר בגלוי," אמרה הבארונית. "הנסיך אינו נראה כפי שהוא עתיד להיראות. יש בו קצת מוזרות, ובמבט ראשון הוא נראה כאיטלקי או כגרמני, אבל הוא טוב לב ופיקח, ומר דנגלר טוען שהונו רב מאוד."

"וחוץ מזה", אמרה אז'ני ודיפדפה באלבום של מרת דה־וילפור, "יש לך, אמי, אהדה מיוחדת לצעיר הזה."

"אני מרשה לעצמי לשאול אותך אם גם לך יש אהדה כזאת?" אמרה מרת דה־וילפור.

"לי?" השיבה אז'ני בבטחון עצמי. "לא, גבירתי. אינני רוצה לכבול את עצמי לטרדות של עקרת־בית ולמצבי־רוח של גבר. אני רוצה לעסוק באמנות ולהיות חופשיה בליבי, בגופי ובמחשבתי."

ולנטין הסמיקה. היא לא יכלה להבין את אז'ני.

"אבל מכיוון שגורלי נגזר, למרות רצוני," אמרה אז'ני, "עלי להודות לאלוהים שאינני נישאת למורסף, אדם שבז לי, וששמו הוכתם."

"כמה טוב שמשפחת מורסף היססה בעניין זה זמן רב," אמרה אמה. "אמנם בסופו של דבר רצה הגנרל באז'ני, וגם בא אלינו כדי לכפות על מר דנגלר לחתום על החוזה."

"האם הקלון של האב מכתים גם את שמו של הבן?" שאלה ולנטין בביישנות. "מר אלברט, נדמה לי, נקי מהבגידה של הגנרל."

"מר אלברט," אמרה אז'ני באכזריות, "העליב אתמול את הרוזן ממונטה־כריסטו באופרה והזמין אותו לדו־קרב, אבל היום התנצל בפניו."

"לא ייתכן!" קראה מרת דה־וילפור.

"ידידה יקרה," קראה מרת דנגלר בחום. "זה נכון. מר דברה נכח שם וסיפר לי הכול."

ולנטין כבר ידעה את הסיפור. היא חשבה על מורל הממתין לה וחדלה להשתתף בשיחה. פתאום נגעה מרת דנגלר בזרועה, והיא הזדעזעה כאילו פגעה בה מכת־חשמל.

"ולנטין יקרה," קראה הבארונית, "את חולה?"

"אני?" שאלה הנערה והעבירה יד על מצחה.

"הביטי במראה, את מסמיקה ומחווירה."

"את חיוורת מאוד"! קראה אז'ני.

אף שלא היתה ערמומית, הבינה ולנטין שניתנה לה הזדמנות להסתלק. מרת דה־וילפור אמרה:

"את רשאית ללכת, ולנטין. האורחות יואילו לסלוח לך. שתי מים."

ולנטין נשקה לאז'ני ונפרדה ממרת דנגלר.

"ילדה מסכנה," אמרה מרת דה־וילפור אחרי לכתה. "בריאותה מדאיגה אותי מאוד."

ולנטין ירדה במדרגות וכבר שמעה את קולו של מורל, ואז התערפלו עיניה ורגלה החטיאה מדרגה. היא החליקה על שלוש המדרגות האחרונות.

מורל רץ אליה, הרים אותה בזרועותיו והושיב אותה בכורסה. היא פקחה את עיניה.

"כמה טפשית אני," אמרה. "שכחתי שיש עוד שלוש מדרגות!"

"נפצעת, ולנטין?" שאל מורל בדאגה רבה.

ולנטין ראתה אימה גדולה בעיניו של נוארטיה.

"אל תדאג סבא," אמרה. "סחרחורת קלה, זה הכול."

"שוב סחרחורת!" קרא מורל.

"הכול חלף, זה לא כלום," אמרה ולנטין. "אני רוצה לספר לכם שבעוד שמונה ימים תתקיים חתונתה של אז'ני. כולנו מוזמנים לאירוסין, אבי, מרת דה־וילפור ואני."

"מתי יגיע תורנו?" שאל מקסימיליאן. "ולנטין, השפיעי על סבא שיאמר: 'בקרוב!' אני פוחד פן יגזלו אותך ממני."

"מקסימיליאן," אמרה ולנטין. "אמרו לי שאתה חייל שאינו יודע פחד, חה! חה! חה!"

והיא פרצה בצחוק צורם, זרועותיה שותקו וראשה נשמט לאחור.

מבטו של נוארטיה היה כזעקת־אימה. מורל הבין שעליו לקרוא לעזרה. הוא צילצל בפעמון, ומיד באו החדרנית של ולנטין והמשרת שמילא את מקומו של ברואה.

ולנטין היתה חיוורת וקרה. המשרתים רצו אל המסדרונות בזעקות: "הצילו!"

מרת דנגלר ואז'ני יצאו באותו רגע ושמעו את הצעקות.

"אמרתי לכן," קראה מרת דה־וילפור. "ילדה מסכנה!"

94

הַוִּדּוּי

מחדרו של מר דה־וילפור נשמע קולו: "מה קרה?" נוֹאַרְטְיֶה קרץ למורל, והוא הבין והסתתר בתא שכבר התחבא בו לפני כן. וילפור פרץ אל החדר, והרים את ולנטין בזרועותיו.

"רופא! רופא!" קרא. "מר דַ'אבְרִינִי! אני אביא אותו."

הוא יצא בחיפזון מן הדירה, ומורל יצא מן הדלת האחרת.

הוא זכר את השיחה בין וילפור לרופא בליל מותה של מרת דה סנט מֶרָאן, ואת מותו של ברואה. הוא גם נזכר ששעתיים לפני כן אמר לו מונטה־כריסטו: "אם תיתקל במכשול זכור שיש לי כוח ושאהיה מאושר להשתמש בו למענך," על כן רץ לשאנז אליזה.

מר דה־וילפור צילצל בכוח בפעמון דלתו של מר ד'אבריני וכשפתח לו השוער הסתער על המדרגות. השוער צעק אחריו:

"בחדרו, אדוני התובע המלכותי! הוא בחדרו!"

וילפור דחף את הדלת ונכנס.

"אתה!" קרא הרופא.

"כן," אמר וילפור ונעל את הדלת מאחוריו. "כן, דוקטור. ביתי מקולל!"

"יש אצלכם עוד חולה?" שאל הרופא בהתרגשות כבושה.

"ולנטין!" צעק וילפור. "תורה של ולנטין!"

"בִּתְּךָ?!" זעק ד'אבריני בתדהמה.

"אתה רואה כמה טעית?" צעק התובע. "בוא! היא איבדה את ההכרה!"

"תמיד אתה קורא לי מאוחר מדי," אמר הרופא. "נמהר אדוני. לא נאבד אף רגע אחד."

כשהחזירה המרכבה את מר דה־וילפור בדהרה לביתו, יחד עם מר ד'אבריני, דפק מורל על דלתו של מונטה־כריסטו, שעיין באותו רגע בדאגה בפתק ששלח אליו בֶּרְטוּצ'יוֹ.

"מה קרה, מקסימיליאן?" שאל הרוזן. "מדוע אתה חיוור ומזיע?"

מורל צנח על כורסה.

"חזרתי מהר," אמר, "מפני שעלי לשוחח איתך, אני בא מבית מוכה־מוות."

"ביתו של מר דה־מורסף?" שאל מונטה־כריסטו.

"לא", השיב מורל." "מישהו מת בבית דה־מורסף?"

"הגנרל התאבד," השיב מונטה־כריסטו.

"איזה אסון!"

"לא אסון לרוזנת ולאלברט," השיב מונטה־כריסטו. "מוטב אב ובעל מת מאב ובעל חסר כבוד. אבל במה אוכל לעזור לך?"

מורל היסס.

"אתה יודע שאני אוהב אותך," אמר מונטה־כריסטו.

"כן," אמר מורל, "וליבי אומר לי שעלי לגלות לך את סודי. האם אתה מרשה לי לשלוח את בפטיסטין לבית ההוא?"

"אני לרשותך, ומשרתי לרשותך."

מורל יצא מהחדר ולחש לבפטיסטין כמה מלים. החדרן יצא מהבית בריצה.

"ובכן?" שאל מונטה־כריסטו כשחזר מורל לחדרו.

"אספר. ערב אחד הייתי בגן, חבוי מאחורי עצים, שני אנשים חלפו לידי, לפי שעה לא אומר לך את שמותיהם. הם שוחחו בלחש, ואני לא החסרתי מלה. אחד מהם היה בעל הגן והאחר רופא. היתה זאת פעם שניה במשך חודש שהמוות חטף אחד מבני־הבית. הרופא אמר שמוות זה אינו טבעי, שזה מוות מרעל."

"באמת?" אמר מונטה־כריסטו והשמיע את השיעול הקל, שבו היה מסווה, ברגעי סערת נפש, כל הסמקה, חיוורון או תשומת־לב מיוחדת. "באמת? ואתה, מקסימיליאן שמעת את הדברים האלה?"

"שמעתי אותם. והרופא גם אמר שאם יקרא עוד אסון יפנה לבית־משפט. אבל המוות היכה בשלישית ובעלי־הבית והרופא לא עשו דבר. אולי הוא יכה רוזן, מה עלי לעשות?"

"ידידי," אמר מונטה־כריסטו, "אני מכיר את הבית שדיברת עליו, או לפחות בית כזה, שיש בו גן, וידיד רופא, ושקרו בו שלושה מקרי־מוות פתאומיים. הדבר אינו נוגע לי. אלוהים שופך את חמתו על בני הבית הזה? מי אמר שזאת השערה לא מציאותית? צדק נעשה, מקסימיליאן. הנח לצדק האלוהי לפעול!"

"רוזן!" צעק מורל, "אסון עומד לקרות!"

"ומה אתה רוצה שאעשה, מקסימיליאן? שאודיע על כך לתובע המלכותי?"

מונטה־כריסטו אמר דברים אלה בהדגשה, ומורל קם ממקומו וקרא:

"אתה יודע על מי אני מדבר, נכון?"

"נכון, ידידי, אתה טיילת כנראה בגנו של מר דה־וילפור, בערב שבו מתה מרת דה סנט מֶרָאן. שמעת את מר דה־וילפור משוחח עם מר ד'אבריני, על מותו הפתאומי של המרקיז דה סנט מראן, ועל מותה של אשתו, המפתיע לא פחות. מר דַ'אבְרִינִי סבור שאלה שתי הרעלות. אתה, איש ישר ובעל מצפון, סבור שעליך להתערב. אבל זאת משפחה מקוללת כמו משפחת בני אטרס.* לפני שלושה חודשים מת המרקיז דה סנט מראן, לפני חודשיים מרת דה סנט מֶרָאן, לא מזמן מת בָּרוּאָה, ועכשיו הגיע התור של נוּאַרְטְיֶה או של וַלַנְטִין."

* במיתולוגיה היוונית בני המשפחה הם אגממנון, מפקד היוונים במלחמת טרויה, אשתו קליטמנסטרה וילדיו איפיגיניה, אורסטס ואלקטרה. יד הגורל פגעה בהם בגלל חטאותיהם.

"ואתה יודע ושותק?" קרא מורל.

"מה איכפת לי?" אמר מונטה־כריסטו במשיכת כתף. "מה לי ולאנשים האלה? האם עלי לגרום לאובדן אחד מהם כדי להציל את האחר? אינני מעדיף את הקרבן על־פני האשם."

"אבל אני!" צעק מורל, "אני אוהב אותה!"

"אתה אוהב את מי?" קרא מונטה־כריסטו ותפס בשתי ידיו של מורל.

"אני אוהב עד שגעון את ולנטין דה־וילפור! אותה רוצחים ברגע הזה, אתה שומע? אני אוהב אותה, ומבקש ממך שתאמר לי איך אציל את חייה!"

מליבו של מונטה־כריסטו פרצה שאגת אריה פצוע.

"אומלל!" זעק. "אתה אוהב את ולנטין! אתה אוהב בת גזע מקולל!"

מורל נסוג לאחור בחרדה, שלא ידע כמוה בשדות הקרב. מונטה־כריסטו עצם את עיניו לעשרים שניות, אחר־כך אמר:

"אלוהים מעניש את בעלי הגאווה. אני לעגתי לרשעותם של בני־האדם, והינה הכיש אותי הנחש שהתבוננתי בו."

מורל נאנח.

"היה גבר, היה חזק, וחכם," אמר לו הרוזן. "עליך לקוות. הודה לשמים על שבאת אלי עכשו ולא בערב ולא מחר בבוקר. עכשו צהריים. אם ולנטין לא מתה עכשו, היא לא תמות."

"אלוהים! אלוהים!" זעק מורל. "עזבתי אותה גוססת!"

"מקסמיליאן," אמר מונטה־כריסטו. "שוב לביתך, ואל תעשה דבר. אל תדאג."

"האם אתה יכול להילחם במוות?" קרא מקסימיליאן. "האם אתה מלאך? אלוהים?"

"יש לי כוח רב, ידידי," השיב הרוזן. "עכשיו לך. עלי להישאר לבדי."

השפעתו של מונטה־כריסטו הכניעה את מורל, והוא יצא. כשעמד על הסף חזר בפטיסטין במרוצה.

וִילְפוֹר ודַ'אבְרִינִי מצאו את ולנטין במצב של עילפון. הרופא בדק אותה, ווילפור ונוארטיה חיכו לגזר־דינו. לבסוף אמר:

"היא עדיין חיה."

"עדיין!" צעק וילפור. "דוקטור, איזו מלה נוראה!"

"כן," אמר הרופא. "עדיין ואני מופתע."

"האם היא ניצלה?" שאל האב.

ד'אבריני ראה בעיניו של נוארטיה ברק של אושר. ולנטין שכבה על הכורסה, שפתיה לבנות.

"אדוני," אמר דַ'אבְרִינִי לווילפור. "קרא נא לחדרנית של העלמה ולנטין."

וילפור יצא לקרוא לחדרנית, ודַ'אבְרִינִי ניגש אל נוּאַרְטְיֶה.

"יש לך מה לומר לי?" שאל.

הישיש עצם את עיניו.

"רק לי?"

"כן," אותת נוארטיה.

"טוב, נשוחח אחר־כך."

וילפור חזר עם החדרנית ועם אשתו.

"מה קרה לילדה היקרה?" קראה גברת דה־וילפור. "זה עתה יצאה מדירתי. היא התלוננה על חולשה, אבל לא תיארתי לעצמי שמצבה כל־כך רע."

האשה הצעירה התקרבה אל ולנטין ואחזה בידה, עיניה דומעות ובפניה כל אותות החיבה האימהית. דַ'אבְרִינִי ראה שעיני נוארטיה מתעגלות בתדהמה, לחייו מחווירות וזיעה ניגרת ממצחו. עיניו ננעצו במרת דה־וילפור שאמרה לחדרנית: "פָאנִי, בואי, נשכיב את הילדה במיטתה."

מר ד'אבריני ראה בהצעה זו הזדמנות להישאר ביחידות עם נוארטיה ורק פקד על החוֹלָה לא לבלוע דבר חוץ מהכתוב במירשם. במבט חטוף נפרדה ולנטין, ששבה להכרתה, מסבה. היא לא יכלה לדבר.

ד'אבריני הלך אחרי החולה לחדרה, כתב את המרשם וביקש מווילפור שילך בעצמו אל הרוקח, יראה איך הוא מכין את התרופה, יביא אותה בעצמו וימתין לו בחדרה של ולנטין. שוב אסר על ולנטין להכניס לפיה כל דבר חוץ מהתרופה, אחר־כך חזר לדירתו של נוארטיה, סגר אחריו את הדלת ושאל:

"ידועה לך סיבת מחלתה של נכדתך?"

"כן," אותת הישיש בעצימת עיניים.

"אני אשאל ואתה תענה: ידעת מראש מה שיקרה היום?"

נוארטיה עצם את עיניו.

"אתה יודע ממה מת ברואה?"

"כן," אותת נוארטיה.

"הוא הורעל?"

"כן."

"הרעל נועד לו?"

"לא," מיצמץ הזקן בעיניו.

"מי שהרעיל את ברואה מתכוון להרעיל את ולנטין?"

"כן."

"והיא תמות?"

"לא," אותת הישיש ושמחת נצחון נראתה בעיניו.

"אתה מקווה?" שאל ד'אבריני המופתע.

"כן."

"למה?"

נוארטיה לא היה יכול לענות לשאלה כזאת.

"הו, נכון," אמר ד'אבריני. "האם אתה מקווה שהרוצח יתעייף ויניח לה?"

"לא."

"אתה מקווה שלרעל לא תהיה השפעה עליה?"

"כן."

"כיצד?"

נוארטיה הצמיד את מבטו לכיוון אחד. הרופא עקב אחר המבט. הוא ננעץ בבקבוק שבו היתה התרופה של נוארטיה, זאת שהיה מקבל כל בוקר.

"ההו!" קרא ד'אבריני. "עלה בך הרעיון..."

נוארטיה לא הניח לו לסיים את המשפט, ואותת: "כן."

"חיסנת אותה נגד הרעל?"

"כן."

"הרגלת את גופה לרעל במנות קטנות?"

"כן, כן, כן."

"שמעת שאמרתי שיש כמות של בְּרוּצִין בשיקוי שרשמתי בשבילך?"

"כן."

"הרגלת אותה לרעל הזה כדי לנטרל את השפעתו?"

שמחת נצחון נראתה בעיני הישיש.

"והדבר עלה בידך!" קרא ד'אבריני. "לולא כן היתה ולנטין מתה היום. הרעל ששתתה בכמות גדולה רק זיעזע אותה, לפחות הפעם היא לא תמות."

וילפור חזר עם התרופה.

"השיקוי הוכן בנוכחותך?" שאל הרופא.

"כן," השיב התובע המלכותי.

"הוא לא יצא מידיך?"

"לא."

דַ'אבְרִינִי מזג טיפות אחדות מן הנוזל שבבקבוק לכף ידו ובלע אותן ואחר־כך אמר: "נעלה לחדרה של וַלַנְטִין, אני אתן הנחיות לכולם ואתה תשמור שהם ימלאו אותן, מר דה־וילפור."

כשנכנסו ד'אבריני ודה־וילפור לחדרה של ולנטין שכר כומר איטלקי את הבית השכן, שהיה לו קיר משותף עם בית וילפור. שלושת הדיירים הקודמים של בית זה עזבו את דירותיהם אחרי שעתיים, כנראה בגלל השמועה העקשנית שיסודות הבית רעועים וסכנת מפולת נשקפת לו. הדייר החדש לא נבהל, כנראה, מן השמועה. הוא נכנס מיד לדירה ששכר עם רהיטיו הצנועים, חתם עם בעל־הבית על חוזה לשלוש שנים ושילם מראש שכר דירה לשישה חודשים. שמו היה סניור ג'קומו בוסוני. באותו לילה חיזקו נגרים ובנאים את הבית המט לנפול.

95

הָאָב וּבִתּוֹ

בפרק הקודם ראינו את מרת דַנְגְלָר מבשרת למרת דה־וִילְפוֹר על נישואיהם של העלמה אז'ני עם מר אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי. להצהרה רשמית זו קדמה התרחשות שראוי לדווח עליה לקורא, והוא מתבקש לחזור לאחור ולעבור, בעצם היום הרה האסונות, לטרקלין המוזהב שהבארון דנגלר מתגאה בו.

סמוך לשעה עשר בבוקר התהלך הנה והנה בטרקלין הזה הבארון עצמו, זרק מבטים אל הדלתות והקשיב לכל רחש. כשפקעה סבלנותו, הזעיק את החדרן.

"אֶטְיֵין," אמר לו, "לך לחדרה של העלמה אז'ני ושאל אותה מדוע היא מתמהמהת ומדוע ביקשה ממני להמתין לה כאן?"

בקשה זו של בתו, הזמנתה הרשמית לפגישה בטרקלין המוזהב, הפתיעה את דנגלר, לכן נענה לה מיד.

"החדרנית של העלמה הודיע לי שהעלמה מתלבשת, ולא תאחר לרדת לטרקלין," אמר אטיין, שחזר משליחותו.

מדוע, לכל הרוחות, אין המטורפת הזאת באה לחדרי כדי לשוחח, ועל מה היא רוצה לשוחח אתי? שאל דנגלר את עצמו.

בשמלת סָטִין שחור, שזורה פרחים בצבע כהה, גלויית ראש ועם כסיות על ידיה, כמתכוננת לצאת לתיאטרון, נכנסה אז'ני לחדר.

"מה קרה אז'ני?" שאל אביה. "ומדוע קבעת לי פגישה דווקא בטרקלין החגיגי?"

"אשיב קודם לשאלתך השניה," ענתה אז'ני. "בחרתי בטרקלין כדי להימנע מן הרשמים הלא נעימים של חדר־בנקאי: ספרי החשבונות, ולו גם מוזהבים, מגירות נעולות כשערי מבצרים, ערימות של שטרי־בנק שהשד יודע מאַין באו, והמכתבים מאנגליה, מהולנד, מספרד, מהודו, מסין ומֶפרוּ, כל אלה עשויים להשפיע על אב לשכוח שיש דברים יותר חשובים ממעמד חברתי ומדעתם של אילי־הון. כאן אתה רואה תמונות. אתה, אמא ואני מחייכים בשמחה במסגרות נהדרות, נופים נעימים, רועים ורועות. אני מאמינה בהשפעות סביבתיות; הרי אני אמנית."

"יפה," השיב דנגלר, שלא הבין אפילו מלה אחת מנאומה של בתו.

"וכך הובהרה התשובה לשאלתך השניה, או כמעט הובהרה," אמרה אז'ני בלי מבוכה, "ואני רואה שאתה מרוצה מן ההסבר. נחזור לשאלה הראשונה. שאלת מדוע ביקשתי להיפגש אתך. הרי התשובה: אינני רוצה להינשא לרוזן אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי."

דנגלר זינק מכורסתו, מזועזע, והרים את עיניו וידיו למעלה.

"כן, אדוני," אמרה אז'ני בשלווה. "אתה משתומם, מפני שעד עתה לא הבעתי התנגדות. שתקתי מפני שידעתי כי בבוא היום אגיד מה שיש לי לומר נגד האנשים שלא שאלו לדעתי; שתקתי גם מפני שלימדו אותי לציית."

"ומה קרה?" שאל דנגלר.

"ובכן, ניסיתי, ולמרות כל נסיונותי אני מרגישה שאינני יכולה לציית בעניין זה."

"אבל מה הסיבה אז'ני?" שאל דנגלר, "תני לי סיבה!"

"אנדריאה קבלקנטי איננו מכוער או טיפש יותר מכל אדם אחר," השיבה הנערה. "הוא אפילו יפה למדי. גם אינני טוענת שהוא מושך את לבי פחות מאחרים. אינני נערת פנימיה פתיה. אני אינני אוהבת שום גבר, אדוני, ואינני מבינה מדוע עלי להכביד על חיי בבן־לוויה נצחי."

"אומללה!" קרא דנגלר.

"להיפך," אמרה אז'ני. "מה חסר לי? אני יפה, מקובלת בחברה, בעלת כשרונות. אני בתו היחידה של אחד האנשים העשירים ביותר בצרפת. אתה אינך עקשן כמו האבות המדיחים את בנותיהם מן הירושה מפני שאינן מסכימות להעניק להם נכדים, וגם החוק שלל ממך את הזכות להדיר אותי מן הירושה, אף כי העניק לך את הזכות לכפות עלי להינשא לזה או לאחר. אני יפת־תואר, מחוננת בכשרון – כך אומרים – ועשירה! מדוע אתה קורא לי אומללה?"

"בִּתִי," ענה הבנקאי. "הסברת לי מדוע אינך רוצה להינשא, ואני אסביר לך, מדוע החלטתי להשיא אותך לאיש."

אז'ני הקשיבה, כיריב בוויכוח הממתין עד שיריבו יסיים את טיעוניו.

"אמנם יש אבות שרוצים בנכדים כדי להרגיש כאילו הם חיים בהם שנית. לי אין תשוקה כזאת," אמר דנגלר. "אני אדיש לשמחת חיי המשפחה, ואני בטוח שאת לא תגני אותי על כך."

"אני מעדיפה כנות וגילוי לב," ענתה אז'ני.

"ואני מוכן לדבר בכנות אם זה כדאי לי," אמר דנגלר. "הצעתי לך להינשא לא למענך, אלא למען ענייני המסחריים. אמנם את אמנית, ואינך רוצה אפילו להיכנס לחדר־עבודתו של בנקאי מפני שאת חוששת שמא תקלטי שם רשמים לא־פיוטיים, אבל שלשום נכנסת לאותו חדר כדי לבקש את אלף הפרנקים, קיצבתך החודשית, שבה את מממנת את שגיונותיך. בחדר ההוא יכולת ללמוד כמה דברים, אבל אני אתחשב בך ואומר לך את הדברים לא שם אלא כאן, בטרקלין המוזהב. האשראי של הבנקאי הוא האוויר שהוא נושם. כשנעלם האשראי נהפך הגוף לגוויה. זה מה שעלול לקרות בקרוב לבנקאי שיש לו הכבוד להיות אב לבת כל־כך הגיונית."

המהלומה לא כופפה את אז'ני. היא זקפה את קומתה.

"אתה פושט רגל?" שאלה.

"מצאת את הביטוי הנכון, בתי, הביטוי הנאה," השיב דנגלר ושרט את חזהו בציפורניו, אבל על פניו הגסים נשאר חיוכו האדיש. "'פושט־רגל', זאת המלה. אני, מחוסל! ואת יכולה להמעיט את המפלה, לא למעני, אלא למענך."

"למעני? מה איכפת לי? האם אין לי כשרון? אני יכולה לזכות במאה וחמישים אלף פרנק בשנה, יחד עם תשואות, מחיאות־כפיים ופרחים, במקום הקיצבה של שנים־עשר אלף הפרנקים העלובים שאתה נותן לי יחד עם מבטי נזיפה ותוכחות על פזרנותי! גם לולא היה לי הכשרון שאתה מפקפק בו, נשארת לי האהבה לעצמאות, היקרה לי יותר מכל האוצרות שבעולם. ספרים, עפרונות ופסנתר אינם עולים ביוקר, אלה יהיו לי תמיד. ואולי אתה חושב שאני דואגת לגברת דנגלר? אני בטוחה שהיא נקטה בכל אמצעי הזהירות והאסון שיפגע בך לא יפגע בה. היא לא בזבזה זמן בטיפול בי, ותודה לאל, הניחה לי להיות עצמאית."

"ובכן," אמר דנגלר בזעם, "את מוכנה לחסל אותי?"

"אני? לחסל אותך? למה אתה מתכוון?" שאלה אז'ני.

"אם תינשאי לקַבַלְקַנְטִי, הוא יביא לך נדוניה, שלושה מיליון פרנקים, וישקיע אותם בבנק שלי," אמר דנגלר. "השלושה יולידו לפחות עוד עשרה. יחד עם בנקאי שותף השגתי זכיון על מסילת־ברזל, שיביא לי רווח מיידי. לשם כך עלי להפקיד ארבעה מיליון פרנקים תוך שמונה ימים. הארבעה האלה, אני אומר לך, יביאו עשרה."

"כשביקרתי בחדרך שלשום, כמו שזוכרת היטב והזכרת לי, ראיתי אותך מכניס לקופה חמישה וחצי מיליון. אפילו הראית לי את שתי ההמחאות, ולא הבנת מדוע אינני מתפעלת," אמרה אז'ני.

"חמשת המיליון האלה אינם שלי. הם רק הוכחה לכך שאני נהנה מאמון. כבנקאי ממפלגת העם סומכים עלי בעליהם של חמישה וחצי המיליונים. אינני מעז להשתמש בכספים של אחרים עכשו, כאשר כולם יודעים על ההפסדים הגדולים שהיו לי, והאשראי שלי פוחת. השלטונות יכולים לדרוש ממני את כספם כל רגע, ואם ייוודע שהשתמשתי בו לצרכים אחרים לא תהיה לי ברירה אלא להכריז על פשיטת־רגל, ואני מעדיף פשיטות־רגל שמעשירות את בעליהן על־פני פשיטות־רגל שמרוששות אותם. אם תינשאי למר קַבַלְקַנְטִי, ואקבל את שלושה המיליון, וגם אם רק השמועה תספר שקיבלתי אותם, יתחזק האמון בי, ואני אתאושש. את מבינה?"

"כן. אתה ממשכן אותי בעבור שלושה מיליון."

"ככל שהסכום גדול יותר סימן שערכך גדול יותר."

"תודה. מלה אחרונה, אדוני. האם אתה מבטיח לי לא לגעת בכסף שיביא לך קבלקנטי? אני מוכנה לסייע לך לשקם את האשראי שלך אבל אינני מוכנה לסייע לך לרושש אנשים אחרים. האם תוכל להיחלץ מצרותיך בלי להשתמש בשלושה המיליון?"

"אני מקווה, בתנאי שהאמון בי יחזור, הודות לנישואיך."

"ואתה תשלם למר קַבַלְקַנְטִי את חמש מאות האלף שאתה חייב לו בעד חוזה הנישואים שלי?"

"כשישוב מבית העיריה אתן לו את הכסף."

"ובכן, אני מסכימה להינשא למר קבלקנטי."

"ואת מוכנה לצאת לביקורים הרשמיים הנחוצים לשם כך?" שאל דנגלר.

"כן," השיבה אז'ני.

"ולחתום על החוזה תוך שלושה ימים?"

"כן."

דנגלר לחץ את ידה של בתו בשתי ידיו אך לא העז לומר לה "תודה, ילדתי," והיא לא העלתה חיוך על פניה.

"הישיבה נסתיימה?" שאלה וקמה ממקומה.

דנגלר הנהן.

אחרי חמש דקות נשמע קול הפסנתר תחת מגע אצבעותיה של העלמה דַ'אַרְמִילִי, והעלמה דנגלר שרה את האריה של דֶסְדֶמוֹנָה, ואחר־כך נכנס אֶטְיֶן לחדרה והודיע לה שהסוסים רתומים לכרכרה ושהבארונית ממתינה לה כדי לצאת לביקורים.

ראינו את שתי הגברות בבית וילפור. משם יצאו לביקורים נוספים.

96

הַחוֹזֶה

אחרי שלושה ימים, בשעה חמש לפנות־ערב, נעצרה מול ביתו של מונטה־כריסטו בשאנז אליזה הכרכרה המהודרת של קבלקנטי, ומר אנדריאה זינק מתוכה, כולו זורח. מונטה־כריסטו התכונן לצאת מביתו וסוסיו כבר המתינו, רוקעים בפרסותיהם. האורח קיפץ בקלילות על המדרגות ופגש בו.

"שלום, רוזן יקר," אמר לו.

"מר אנדריאה", אמר הרוזן בקול מבודח, "מה שלומך?"

"מצויין. יש לי אלף דברים אליך. האם עמדת לצאת מהבית?"

"כן."

"אינני רוצה לעכב בעדך. הרשה נא לי להיכנס למרכבה שלך. תום יסע בעקבותינו."

"לא," השיב הרוזן. "אני מעדיף לשמוע את דבריך בחדר."

כשנכנסו לבש אנדריאה את סבר־הפנים המאיר ביותר שלו.

"יודע אתה, יקירי הרוזן, שחוזה הנישואים שלי ייחתם הערב בשעה תשע, בבית דנגלר?"

"באמת?" שאל מונטה־כריסטו.

"האם מר דנגלר לא הודיע לך?"

"אתמול קיבלתי ממנו מכתב, אך הוא לא ציין את השעה. אתה ודאי מאושר, מר קַבַלְקַנְטִי."

"כמובן," השיב אנדריאה בצניעות.

"הכלה יפה, ואומרים שהיא עשירה," אמר מונטה־כריסטו.

"עשירה, אתה בטוח?" שאל הצעיר.

"מספרים שמר דנגלר מסתיר לפחות מחצית מהונו."

"והוא מודה בגלוי בקיומם של חמישה־עשר או עשרים מיליון," אמר אנדריאה בשמחה.

"בלי להביא בחשבון את תוכניותיו," הוסיף מונטה־כריסטו.

"כן, אני יודע, מסילת־הברזל. הוא קיבל את הזכיון עליה."

"והוא ירוויח, לדעת הכול, לפחות עשרה מיליון בעסק זה, המקובל בארצות־הברית ובאנגליה ועדיין חדש בצרפת".

"עשרה מיליונים! זה נהדר!" קרא קבלקנטי.

"וכל ההון הזה יעבור אליך. העלמה דנגלר היא בת יחידה. אמנם, לפי דברי אביך ההון שלך כמעט משתווה להונה. מר אנדריאה, אתה פעלת בזריזות ובחריצות!"

"לא רע," הודה הצעיר. "נולדתי להיות דיפלומט."

"והיא מחבבת אותך?"

"כנראה," השיב אנדריאה בחיוך של מנצח. "הרי הסכימה להינשא לי. אבל מישהו סייע לי."

"מי?"

"אתה."

"אתה טועה מאוד, אדוני," השיב מונטה־כריסטו שהבין מיד את כוונת הצעיר. "אינני מכיר אותך ואינני מכיר את אביך. שניים מידידי מכירים אתכם, לורד וִילְמור ואב־המנזר בּוּסוֹנִי, וידוע לי שאביך הוא אדם מכובד באיטליה. זה הכול."

"האם באמת יש לאבי הון רב כל־כך?"

"כך נדמה לי."

"ידוע לך אם הנדוניה שהבטיח לי הגיעה?"

"קיבלתי הודעה כזאת."

"שלושת המיליונים?"

"נראה ששלושת המיליונים בדרך."

"יש לי בקשה אחת, אדוני, ומקווה אני שתבין אותה."

"דַבֵּר."

"אבי לא יבוא לפאריס. אני מבקש ממך למלא את מקומו בטקס."

"מוטב שתבקש ממני הלוואה של חצי מיליון," ענה הרוזן. "אני לא אנהל טקס נישואין. בעיקרון, אינני מסייע לנישואין."

"אתה מסרב?"

"כן. גם אילו היית בני או אחי הייתי מסרב."

"הו, באמת," הצטעק אנדריאה המאוכזב, "אם כן, מה אעשה?"

"הרי יש לך מאה ידידים."

"אתה הצגת אותי לפני דנגלר."

"לא. אני הזמנתי אותך לארוחת־ערב בביתי באוֹטֵיי, מר דנגלר היה אחד האורחים ואתה הצגת את עצמך לפניו."

"אתה סייעת לי בעניין הנישואין."

"לא ולא. זכור מה שעניתי לך כששידלת אותי לבקש למענך את ידה של הכלה."

אנדריאה נשך את שפתיו.

"לפחות תבוא לטקס?"

"הרי כל פאריס תהיה שם. גם אני אבוא."

"מלה אחרונה, רוזן. אני מבקש עצה. שמעתי שחותני־לעתיד מתכוון להשקיע את כספי הנדוניה בעיסקת מסילות־הברזל."

"לדעת רבים השקעה כזאת עשויה להגדיל את הונך פי־שלושה," אמר מונטה־כריסטו. "הבארון דנגלר מבין בענייני כספים."

"שיהיה כך," אמר אנדריאה, "אבל סירובך מצער אותי."

"זה עיקרון."

"להתראות הערב," אמר אנדריאה, לחץ את ידו של הרוזן, שנרתע מעט, וחזר בקפיצה לכרכרה שלו.

חמש שעות התרוצץ אנדריאה מחבר לחבר, והזמין את כולם לטקס חתימת חוזה הנישואים בבית דנגלר.

בשעה שמונה וחצי בערב התמלאו הטרקלין הגדול שבבית, ושלושת טרקליני המשנה עד אפס מקום. הפאריסאים באו לראות ולהיראות. אור הנרות הרבים זרם מהפמוטים הזהובים על וילונות המשי וכל הרהיטים חסרי־הטעם והיקרים זהרו.

אז'ני לבשה שמלת משי לבנה בסגנון פשוט ומהודר, רקומה בלבן, ושושנה לבנה אחת ויחידה קישטה את שערותיה השחורות. לא היו עליה תכשיטים. מרת דנגלר החליפה דברים עם דֶבְרֶה, בּוֹשָם ושָטוֹ־רֶנוֹ. דֶבְרֶה בא לאירוע החגיגי יחד עם כולם, בלי זכויות־יתר.

מר דנגלר שוחח עם צירי פרלמנט ואנשי עסקים, והסביר להם את שיטת המיסוי שיציע כשתגייס אותו הממשלה למשרד האוצר. אַנְדְרֵיאָה סיפר לידידו, פאריסאי גנדרן, על תוכניות הבילוי שלו אחרי שיתחתן ויתעשר.

הקהל נע בתוך הטרקלינים כמו ים שגליו מורכבים מאבני טורקיז ואודם, איזמרגדים, מרגליות ויהלומים. בתוך ההמולה וקולות הצחוק נשמע מפעם לפעם קול שומרי הסף, שהכריזו על שמות האורחים הבאים. לקראת כמה שמות התנחשלו גלי־האדם בהתרגשות, כמה שמות אחרים נתקבלו באדישות, ואפילו בבוז. בשעה תשע הכריז שומר הסף על הרוזן ממונטה־כריסטו, וכל הנוכחים פנו אל הדלת.

הרוזן היה לבוש שחורים, כהרגלו, רק חולצתו היתה לבנה ושרשרת זהב דקה נסתמנה עליה. מעגל של אנשים נע לקראתו. הוא חיפש בעיניו את גברת דנגלר, מר דנגלר והעלמה אז'ני.

הברונית שוחחה עם מרת דה־וילפור שבאה בלי בעלה. אחרי שברך אותה ניגש אל אז'ני ואיחל לה מזל טוב בקיצור ובנימוס. העלמה לוּאִיז דַ'ארְמִילִי, שעמדה לידה, הודתה לו על מכתבי ההמלצה לאיטליה שנתן לה. הרוזן לחץ גם את ידו של בעל הבית, ומבטו אמר: מילאתי את חובתי. אנדריאה מיהר לגשת אליו, ובאותו רגע נכנסו לאולם הנוטריונים, והניחו את ניירותיהם על הקטיפה הרקומה בזהב שכיסתה את שולחן העץ המוזהב שנועד לחתימת החוזה.

אחד הנוטריונים ישב, וחברו עמד. הנשים התקרבו אליהם והגברים, שהתרגשו פחות, שוחחו זה עם זה על התרגשותם של אַנְדְרֵיאָה ודַנְגְלָר, אדישותה של אז'ני וקלות־דעתה של אם הכלה.

השיחות נשתתקו כשקרא הנוטריון את החוזה, וכשסיים את הקריאה התחדשה ההמולה. המיליונים שיבטיחו את עתידו של הזוג הצעיר עשו רושם רב, והעלמה דנגלר נראתה מקסימה בעיני הצעירים.

אנדריאה, שקיבל מחמאות רבות, כבר החל להאמין שאין זה חלום. הנוטריון הרים בחגיגיות את העט וקרא:

"רבותי! עומדים לחתום על החוזה."

הבארון היה אמור לחתום ראשון, אחריו בא־כוחו של האב קַבַּלְקַנְטִי ואחריהם הבארונית והחתן והכלה.

הבארון ומיופה־הכוח של קבלקנטי חתמו.

הבארונית התקרבה, שלובת זרוע עם גברת דה־וילפור.

"יְדִידַי," אמרה כשנטלה את העט. "כמה חבל שמר וילפור לא יבוא, בגלל פרשת הרצח והשוד בביתו של הרוזן מונטה־כריסטו!"

"אני חושש מאוד שגרמתי לכך, לא בכוונה," אמר מונטה־כריסטו.

"אתה, רוזן?" אמרה מרת דנגלר תוך־כדי חתימה. "לא אסלח לך."

אַנְדְרֵיאָה זקף את אוזניו.

"אין זאת אשמתי," אמר הרוזן. "את זוכרת שבביתי מת השודד המסכן שניסה לגנוב ממני? משרתי, שניסו להציל את חייו, הפשיטו אותו וזרקו את בגדיו לפינה. השוטרים לקחו את המעיל והמכנסיים, ושכחו לקחת את החולצה."

אנדריאה נסוג לאט לכיוון הדלת.

"היום," אמר מונטה־כריסטו, "נמצאה החולצה, מוכתמת בדם, עם החור שנקב בה הכדור."

הגברות צווחו, ושלוש מהן התכוננו להתעלף.

"המשרתים הראו לי את הסמרטוט ואני הבנתי שזאת החולצה של הנרצח. אחד המשרתים מצא נייר בכיס החולצה. היה זה מכתב שנועד אליך, בארון."

"אלי?" קרא דנגלר בתימהון.

"כן, אליך. ראיתי את שמך תחת כתם־הדם," השיב מונטה־כריסטו.

"ומדוע לא בא מר דה־וילפור?" שאלה הבארונית.

"החולצה והמכתב הם מוצגים משפטיים," ענה מונטה־כריסטו. "שלחתי אותם לתובע המלכותי. אולי זאת מזימה נגדך, בארון."

אַנְדְרֵיאָה נעץ מבט חודר במונטה־כריסטו והסתלק מהר מהחדר.

"ייתכן," אמר דנגלר. "מיהו הנרצח? נדמה לי שזה היה פושע שנמלט מעבודת פרך."

"כן," השיב הרוזן. "שמו קַדְרוּס".

דנגלר החוויר. אנדריאה נסוג מהטרקלין השני והגיע למסדרון.

"סיפורי מפריע לחתימת החוזה, אני מתנצל," אמר מונטה־כריסטו.

הבארונית שסיימה לחתום נתנה את העט לנוטריון.

"הנסיך אַנְדְרֵיאָה קַבַּלְקַנטִי," קרא הנוטריון. "הנסיך אנדריאה קבלקנטי!"

"אנדריאה! אנדריאה!" קראו ידידיו הרבים של האציל האיטלקי הצעיר.

"קרא לנסיך, ואמור לו שהגיע תורו לחתום!" אמר דנגלר לשומר הסף.

באותו רגע נסוג כל הקהל מהחדרים אל הטרקלין המרכזי, כבורח מפני מפלצת. שני

קציני משטרה הציבו שוטרים ליד כל אחת מדלתות הטרקלינים וניגשו אל דנגלר. מרת דנגלר השמיעה צווחה והתעלפה.

דנגלר, שמצפונו לא היה שקט מימיו, נראה נפחד עד מוות.

"מה קרה, אדוני?" שאל מונטה־כריסטו את הקצין.

"מי מיכם הוא האיש שקורא לעצמו אנדריאה קבלקנטי?" שאל הקצין.

זעקות תדהמה נשמעו מכל פינה.

"מיהו אנדריאה קבלקנטי?" שאל דנגלר שדעתו כמעט נטרפה.

"פושע שברח ממחנה עבודת־פרך בטולון," השיב הקצין. "הוא חשוד ברצח חברו־לשעבר, גם הוא אסיר בורח, ליד ביתו של הרוזן ממונטה־כריסטו."

אנדריאה לא נראה בשום מקום.

97

בַּדֶּרֶךְ לְבֶּלְגְיָה

בית דנגלר התרוקן במהירות כאילו נודע למוזמנים על מגיפת דבר או כולרה. אנשים נסו דרך כל הדלתות וחדרי המדרגות. דנגלר הסתגר בחדרו ומסר עדות בשבועה לקצין המשטרה. גם גברת דנגלר הסתגרה בחדרה, ומשרתי הבית, יחד עם המשרתים מהחוץ שנשכרו לכבוד החגיגה, טבחים ומלצרים מ"קפה דה פאריס," התיישבו במטבחים ובחדרים ושלחו את לשונותיהם בבעלי הבית.

אז'ני צעדה לחדרה כמלכה נעלבת. לואיז ד'ארמילי התרגשה יותר ממנה. כשנכנסו לחדרה של אז'ני צנחה לואיז על כיסא.

"אל אלוהים!" קראה. "מי היה יכול להאמין? אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי רוצח! אסיר עולם!"

אז'ני חייכה ואמרה:

"נפטרתי ממורסף כדי ליפול ברשת של קַבַלְקַנְטִי. כל הגברים נבלים. קודם שנאתי אותם, עכשו אני בָּזָה להם."

"מה נעשה עכשו?" שאלה לואיז.

"מה שהתכוונו לעשות בעוד שלושה ימים. נברח."

"את מוכנה לברוח לא נשואה?" שאלה לואיז בפחד.

"תמיד רציתי להיות חופשיה ועצמאית," אמרה אז'ני. "למה לי להישאר כאן? כדי שישיאו אותי בעוד חודש לאיש אחר? למי? אולי למר דֶבְּרֶה, כבר דובר על כך! לא אני חיפשתי תירוץ לברוח, אלוהים שלח אלי את התירוץ."

"כמה אמיצת־לב את!" אמרה לואיז.

"האם עדיין אינך מכירה אותי?" קראה אז'ני. "הרי הכרכרה כבר מוכנה. איפה הדרכון?"

"הינהו."

אז'ני לקחה את הדרכון וקראה: "מר לֵיאוֹן דַ'ארְמִילִי, בן עשרים. המקצוע אמן. צבע השיער שחור. נוסע עם אחותו. נפלא," אמרה. "איך השגת את הדרכון?"

"אמרתי למר מונטה־כריסטו, שנתן לי המלצות למנהלי התיאטראות ברומא ובנאפולי, שאני חוששת לנסוע, אשה לבדה, והוא נתן לי דרכון של גבר. הוספתי בכתב ידי: 'נוסע עם אחותו'."

"נארוז את המזוודה," אמרה אז'ני בשמחה.

"חשבי היטב, אז'ני," אמרה לואיז.

"כבר חשבתי. נמאס לי לשמוע על דחיות תשלומים, חשבונות סוף החודש, עליות וירידות

בבורסה, קרנות וניירות־ערך. אני רוצה אוויר, חופש, שירת ציפורים, את נוף לומברדיה, תעלות ונציה, ארמונות רומא וחופי נאפולי. כמה כסף יש לנו, לואיז?"

לואיז ד'ארמילי הוציאה תיק מהשידה ומנתה את הכסף, עשרים ושלושה אלף פרנק.

"ויש לי פנינים, יהלומים ותכשיטים," אמרה אז'ני. "אנחנו עשירות. בארבעים וחמישה אלף פרנק נחיה כמו נסיכות שנתיים, אַת בנגינתך ואני בקולי נכפיל את עושרנו. למזוודה!"

"חכי," אמרה לואיז, עמדה ליד דלת חדרה של מרת דנגלר והקשיבה.

"ממה את פוחדת?"

"שיפתיעו אותנו."

"הדלת נעולה."

"יצוו עלינו לפתוח."

"ואנחנו לא נפתח."

שתי הנערות הכניסו למזוודה הגדולה את כל החפצים שהחליטו לקחת איתן.

"אני מחליפה את הבגדים, ואת סגרי את המזוודה."

לואיז ד'ארמילי נשענה בכל כוח ידיה הקטנות והלבנות על מכסה המזוודה.

"אינני יכולה," אמרה. "אינני חזקה כמוך."

"נכון," קראה אז'ני בצחוק. "שכחתי שאני הרקולס ואת אשתי החיוורת." והיא השעינה את ברכה על המזוודה ומתחה את זרועותיה הלבנות והשריריות עד שנסגרה המזוודה, והעלמה דַ'אַרְמִילִי השחילה את המנעול בידיות.

כשהסתיים מיבצע זה פתחה אז'ני עוד שידה והוציאה ממנה מעיל עשוי מצמר ומשי.

"קחי," אמרה. "במעיל הזה לא יהיה לך קר."

"ואת?"

"הוא לא מתאים לגבר."

"את תתלבשי כאן?"

"אל תדאגי, פחדנית. כל אנשי הבית עסוקים עכשו."

ואז'ני הוציאה מהשידה כלי גבר מהמגפיים ועד האפודה. בזריזות נעלה את המגפיים, העלתה על גופה מכנסיים, קשרה את העניבה, כיפתרה עד הצוואר את החולצה ועטפה את כל אלה במעיל. ניכר בה שלא בפעם הראשונה היא לובשת, מתוך משחק, את בגדי המין האחר.

"יפה מאוד!" קראה לואיז ד'ארמילי והתבוננה בחברתה בהערצה. "אבל איך תיכנסנה צמותיך הנהדרות תחת מגבעת הגבר שבידך?"

"את תראי," אמרה אז'ני. תפסה בידה השמאלית בצמה העבה, וביד הימנית אחזה מספריים. נשמעה חריקת המספריים בתוך השיער השופע והצמות צנחו לרגלי הנערה. עיניה הבריקו תחת גבות עיניה השחורות.

"איזה שיער נהדר!" קראה לואיז בצער והביטה בצמות שעל הרצפה.

"האם אינני יותר יפה כך?" קראה אז'ני וניערה תלתלים גבריים קצרים.

"את יפה תמיד," ענתה לואיז. "לאן ניסע?"

"לבריסל, ומשם לשווייץ ולאיטליה."

"אני מביטה בך ונדמה לי שאני בורחת עם גבר."

"את צודקת, לעזאזל!"

"נדמה לי שהשמעת גידוף, אז'ני!"

ושתי הנערות הצעירות פרצו בצחוק.

כשכבו האורות בבית פתחו השתיים את דלת תא־ההלבשה, וירדו במדרגות השירות לחצר. אז'ני בראש, מחזיקה בידית של המזוודה ביד אחת. העלמה ד'ארמילי הרימה בקושי בשתי ידיה את הידית האחרת.

החצר היתה ריקה מאדם. השעון צילצל חצות. בסוכת השוער דלק אור, אבל השומר נרדם בכורסתו. הנערות חמקו אל שער היציאה בצל החומה. אז'ני החביאה את חברתה בפינה אפלה והיא נכנסה לחוג האור, קראה בקול האלט הנמוך ביותר שלה: "לפתוח את השער!" ודפקה על חלון הסוכה.

השוער התעורר וראה בחור מצליף בקוצר־רוח בשוטו על מגפיו. הוא פתח את השער.

כנחש החליקה לואיז החוצה מבעד לשער הפתוח החוצה, ואז'ני יצאה בשלווה אחריה.

סַבָּל עבר ברחוב והנערות העמיסו עליו את המזוודה הכבדה, והורו לו ללכת לבית התופרת שציפתה להן. התופרת פקחה עיניים תמהות למראה אז'ני, אבל לא אמרה דבר. היא קיבלה עשרים לואי, ועוד חמישה פרנק כדי לשכור כרכרה וסוסים.

"לאן נוסעים?" שאל הרכב את הגבר הצעיר והשחרחר.

"לדרך פוּנְטֵינְבְּלוֹ," השיבה אז'ני בקול גברי ורם, אבל אחרי שהתרחקו אמרה: "אשה זו, שקיבלה עשרים לואי, תלשין עלינו בעד ארבעים. נפנה לכיוון אחר."

"את צודקת תמיד, אז'ני," אמרה המורה למוסיקה.

הרכב שינה כיוון, והכרכרה יצאה אל מחוץ לעיר.

"הוי!" אמרה לואיז, נושמת לרווחה. "יצאנו."

"כן, יקירתי. היתה זאת חטיפה בלי אלימות."

חילופי הדברים האלה נבלעו בשאון גלגלי הכרכה.

מר דנגלר איבד בת.

98

"הַפַּעֲמוֹן וְהַבַּקְבּוּק"

נניח לעלמה דנגלר ולידידָתָה ונשוב לאַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי המסכן.

בפעם האחרונה ראינו אותו כשנסוג לכיוון דלת הטרקלין בבית דנגלר, חצה שני חדרים ולבסוף נעלם.

וכאן עלינו להזכיר פרט ששכחנו לציין אותו קודם. באחד משני החדרים שחצה אנדריאה הוצגה לראווה כל נדוניית הכלה: ארנקים משובצים ביהלומים, צעיפי קַשְׁמִיר, בדי תחרים וצעיפים מאנגליה. תוך כדי מנוסה חטף אנדריאה את החפץ היקר ביותר שבתצוגה, וכך הוכיח שהוא לא רק פיקח ונבון אלא גם רואה את הנולד. יחד עם צידה לדרך זאת קפץ מהחלון ורץ כרבע שעה בלי לדעת לאן. לבסוף מצא את עצמו מחוץ לעיר.

האם אני אבוד? שאל את עצמו וענה: לא. הוא ראה כרכרה וקרא לרכב:

"היי! חבר!"

"מה ישׁ?" שאל הרכב.

"האם סוסך עייף?"

"עייף? עייף מרוב בטלה! יום ארור! ארבע נסיעות מזופתות ושבעה פרנק, זה כל הרווח, ועלי להחזיר עשרה לפטרון!"

"אתה רוצה עוד עשרים?"

"רוצה מאוד! אני לא מזלזל בעשרים פרנק. בשביל עשרים פרנק ידהר הסוס כמו רוח־הצפון. לאן?"

"לכיוון הלוּבְר."

"למקום שמזקקים שם ליקרים מתוצרת בית?"

"בדיוק. עלי להשיג ידיד שלי. נדברתי איתו שנצא מחר יחד לציד. הוא חיכה לי כאן עם הכרכרה שלו. נדברנו להיפגש בשעה אחת־עשרה וחצי, עכשו חצות, הוא ודאי יצא לבדו. נסה להשיג אותו; אם לא נשיג אותו עד בּוּרְזֶ'ה עשרים הפרנק שלך. אם לא נשיג אותו עד הלובר תקבל שלושים."

"ואם תשיג אותו?"

"ארבעים," אמר אנדריאה, שידע כי לא ייצא נפסד מהבטחה כזאת. הכרכרה יצאה לדרך בדהרה, ואנדריאה שאל כמה מהעוברים ושבים המאחרים בנשף אם ראו כרכרה ירוקה רתומה לסוס חום־אדמדם. ומכיוון שתשע מכל עשר מרכבות היו ירוקות ירד עליו מידע כמו גשם מכל צד. מישהו ראה אותה חולפת לא מזמן, מישהו אחר הראה עליה ממרחק של חמש מאות

מטרים. לא הכרכרה של אנדריאה חלפה על פניה. זאת לא היתה הכרכרה המבוקשת. מרכבה עוד יותר מהירה חלפה על־פני זו של אנדריאה. שני הסוסים שלה טסו כציפרים.

אילו היתה לי מרכבה כזאת, סוסים כאלה והעיקר, דרכון שבעזרתו אפשר לשכור סוסים כאלה! חשב אנדריאה ונאנח.

במרכבה ההיא ישבו העלמה דנגלר והעלמה דַ'ארְמִילִי.

כשהגיע ללובר אמר אנדריאה לרכב:

"אני רואה שלא אוכל להשיג את ידידי ולמה לי להרוג את סוסך? הינה שלושים הפרנק, ואני אמצא מקום־לינה בפונדק 'הסוס האדום', ומחר אשכור כרכרה אחרת."

הרכב הכניס בשמחה את הכסף לכיסו, הסוס חזר לאט לפאריס ואנדריאה ניגש לבית־המלון "הסוס האדום", עמד ליד הדלת, וכשנעלמה הכרכרה חזר אל הדרך וצעד בה במהירות. אחרי שתי פרסאות ישב לנוח. לא בגלל העייפות אלא כדי לחשוב מה לעשות. אחר־כך כיסה באבק צד אחד של מעילו, הלך עוד מעט עד שהגיע לשַאפֶּל אַן סֶרבָל ודפק על דלת הפונדק היחיד על הדרך.

"ידידי," אמר לבעל־הפונדק. "סוסי השתולל, זרק אותי לארץ וברח. עלי להגיע עוד הלילה לקומפיין, כדי שבני־משפחתי לא ידאגו לי. יש לך סוס להשכרה?"

לבעל הפונדק היה סוס. נער־האורווה שלו רתם אותו ובנו, ילד בן שבע, רכב עליו מאחורי אנדריאה, כדי להחזירו הביתה מקומפיין. כשהוציא אנדריאה מכיסו עשרים פרנק, כדי לתת אותם לפונדקאי, שכר הסוס, נשר מהכיס כרטיס־ביקור של אחד מחבריו לבילויים ב"קפה דה־פאריס". אחרי שהסתלק האורח הרים הפונדקאי את הכרטיס והבין שהוא השכיר את הסוס לרוזן דה־מואילון המתגורר ברחוב דומיניק.

אחרי שלוש וחצי שעות הגיע הסוס הלא־מהיר לקומפיין. השעה היתה ארבע לפנות בוקר. רק בית־מלון מעולה אחד היה בקומפיין, "הפעמון והבקבוק", ואנדריאה בחר לבלות בו את שלוש שעות השינה היחידות שנותרו לו. הוא רצה לישון במיטה רכה ולאכול בבוקר ארוחה טעימה. הסוס והילד חזרו לשאפל אן סרבל, ואנדריאה דפק על דלת המלון.

"ידידי," אמר למשרת. "תעיתי בדרך, ארבע שעות שוטטתי ביער. תן לי אחד מהחדרים הקטנים והנחמדים הפונים לחצר, והבא לי עוף קר ובקבוק יין בורדו." הוא דיבר בשלווה, עם הסיגר בזווית הפה, וידיו בכיסי מעילו, בגדיו מהודרים, זקנו מטופח, ומגפיו מצוחצחים. השרת לא חשד בו.

כשהכין השרת את החדר, התעוררה בעלת המלון, ואנדריאה הראה לה את חיוכו המקסים ביותר וביקש שתיתן לו את החדר מספר שלוש שהתאכסן בו בעבר.

"ארון צעיר ואחותו שכרו אותו," אמרה בעלת המלון, "אבל החדר מספר שבע דומה לו בכול."

אנדריאה חיכה לשרת שיודיע לו כי החדר מוכן, ובינתיים חימם את רגליו ושוחח עם בעלת־הבית על מירוצי הסוסים.

כשדיבר אנדריאה על החדרים הנחמדים הפונים לחצר ידע על מה הוא מדבר. החצר

הפנימית של מלון "הפעמון והבקבוק" נראתה כמו אולם תיאטרון מוקף ביציעים, ושיחי יסמין וזלזלת טיפסו על עמודי היציעים.

העוף היה טרי והיין ישן, באח בערה אש ואנדריאה אכל בתיאבון, כאילו לא קרה דבר, ואחר־כך עלה על משכבו ושקע בשינה עמוקה, כמו שישן אדם בן עשרים גם אם המצפון מציק לו קצת. עלינו להודות שהיתה לאנדריאה סיבה ליסורי מצפון, אבל הם לא הציקו לו כלל.

הרי תכניתו של אנדריאה:

כשיעלה השחר ייצא מן המלון, אחרי שיפרע את חשבונו, ייכנס ליער, יתאכסן אצל כפריים, שיספר להם כי הוא לומד ציור, יצטייד בבגדים של חוטב עצים ובגרזן, וכך ינדוד בלילות מיער ליער, בידיים מזוהמות, בשערות מושחמות במסרק עופרת ובעור שזוף משמש, עד שיגיע לגבול. בימים ילון במחצבות נטושות ולא יתקרב למקומות ישוב אלא כדי לקנות לחם. לאחר שיעבור את הגבול ימכור את היהלומים שברשותו, ויחד עם תריסר שטרי הכסף שנשא תמיד על גופו, על כל צרה שלא תבוא, יכין לו חמישים אלף ליבראות, התחלה לא רעה. בני משפחת דנגלר ודאי יעשו הכול כדי שסיפור השערוריה לא יתפשט.

כדי להתעורר מוקדם לא הגיף אנדריאה את התריסים. הוא רק נעל את בריחי הדלת והניח על שולחן־הלילה שליד מיטתו סכין חדה מאוד, שהיתה איתו תמיד.

רק בשעה שבע בבוקר העירה אותו קרן שמש ששיחקה על פניו, והוא זינק ממטתו ומיהר אל החלון, ואז ראה שוטר צבאי בחצר.

מראה כזה מפיל פחד גם על אדם עשוי ללא חת, ואדם שיש לו סיבה למצפון לא שקט נבהל עוד יותר למראהו.

מרוע שוטר צבאי? שאל אנדריאה את עצמו, ומיד ענה: ומדוע לא יהיה שוטר צבאי במלון? על כך פנים מוטב שאתלבש.

והוא התלבש בזריזות, אף שכבר התרגל לחדרן שהיה מלביש אותו בחודשי חייו האופנתיים בפאריס, וחשב: אחכה עד שיסתלק השוטר, ואז אצא.

נעול מגפיים ועונד עניבה ניגש שוב אל החלון והרים את וילון המלמלה.

השוטר הצבאי עדיין עמד בחצר, עוד שוטר אחד עמד לרגלי המדרגות ושלישי, רכוב על סוס ומחזיק רובה, חסם את השער הגדול הפונה אל הרחוב, השער היחיד. סביב שוטר זה התקהלו סקרנים.

מחפשים אותי, לעזאזל, זאת היתה מחשבתו הראשונה של אנדריאה. הוא התבונן סביבו בחרדה. לחדרו, כמו לכל החדרים שבאותה קומה, היתה כניסה רק מהיציע החיצוני, הגלוי לעין כול.

אני אבוד! זאת היתה מחשבתו השניה, ודעתו כמעט נטרפה מרוב פחד. אחר־כך התאושש. על לוח השיש של השידה ראה עט, דיו ונייר.

הוא טבל את העט בדיו, פקד על ידו להיות איתנה וכתב על הנייר:

"אין לי כסף לשלם, אבל אינני בלתי הגון. אני משאיר כאן את הסיכה ששווה יותר מהתשלום בעד הלינה. סילחו לי על בריחתי עם עלות השחר ואני מתבייש."

והוא הסיר את הסיכה מעניבתו והניח אותה על הנייר, אחר־כך הסיר את הבריחים מהדלת, פתח אותה למחצה, כאילו יצא ושכח לסגור אותה, החליק לתוך ארובת האח כאילו היה תרגיל זה חלק משיגרת יומו, וטיפס בה לכיוון הגג. באותו רגע עלה אחד השוטרים הצבאיים במדרגות, ושוטר אחר שמר למטה. השוטר השלישי נשאר ליד השער.

מדוע הגיעו השוטרים למלון "הפעמון והבקבוק?"

מברקים נשלחו לכל המשטרות של צרפת, עם פקודות לחפש את רוצחו של קדרוס ובקוֹמְפְּיֶין החלו החיפושים מיד אחרי שהגיע המברק. "הפעמון והבקבוק", הטוב שבבתי־המלון בעיר, היה הראשון לחיפושים. שומרי בית־העיריה, שעמד ליד בית־המלון, סיפרו שכמה נוסעים שכרו חדרים במלון בלילה. אחד מהם סיפר שבשעה ארבע בבוקר וכמה דקות ראה אדם צעיר רכוב על סוס לבן ובן איכרים רכוב מאחוריו. הצעיר ירד בכיכר, שלח את הסוס חזרה עם הילד ונכנס למלון "הפעמון והבקבוק".

סמל־המשטרה והשוטר הצבאי שעלו במדרגות ראו את הדלת הפתוחה למחצה של החדר מספר שבע.

"הו הו," אמר הסמל, שועל זקן וותיק במקצוע. "דלת פתוחה היא סימן רע".

הוא לא טעה. החדר היה ריק.

הסמל לא התייאש. הוא חיפש תחת המיטה, מאחורי הווילונות ובתוך הארונות, והגיע למסקנה: הפושע נמלט דרך ארובת האח. אנדריאה נזהר ולא השאיר עקבות באפר, אבל הסמל ידע שדרך אחרת לא היתה לו. הוא העלה אש באח ועמוד עשן עלה בארובה כמו לַבָּה בלוע של הר געש, אבל אנדריאה לא צנח למטה; הוא כבר היה על הגג, והאזין למתרחש בארובה.

רגע אחד נצנצה תקווה בליבו. הוא שמע שהסמל צועק אל שני השוטרים למטה: "הוא כבר לא כאן."

אבל שני השוטרים לא עזבו את החָצֵר. מימין למלון התרומם בית־העיריה הענק כחומה אפלה. היה אפשר לראות את כל פינות הסתר שעל הגג, ואנדריאה הבין שהסמל ודאי ינצל את ההזדמנות הזאת. לא נשארה לו ברירה אלא לברוח דרך ארובה אחרת. בזחילה הגיע לארובה שעשן לא עלה ממנה ונכנס לתוכה, וברגע שנבלע בארובה נפתח חלון בבית־העיריה וראשו של הסמל נראה בו. אנחת אכזבה פרצה מפיו של הסמל. הוא ירד, לא ענה לאלף השאלות של הקהל שבכיכר וחזר לחָצֵר של המלון.

"בני," אמר לשני השוטרים. "הפושע בוודאי ברח לפני שעלה השחר. נשלח תגבורת אל היער."

לפני שסיים את דבריו אלה נשמעו זעקת אימה וצילצול פעמון מתוך המלון.

"הו, מה זה?" קרא הסמל. "מאיזה חדר בא הצילצול?"

"רוץ לחדר מספר שלוש!" קרא המלונאי לשרת. "אחד האורחים זקוק לך כנראה!"

שוב נשמעו זעקה וצילצול.

"לא," אמר הסמל ועצר את המשרת. "נדמה לי שהמצלצל זקוק לא לשרת אלא לשוטר. מי מתאכסן בחדר מספר שלוש?"

"אח ואחות שהגיעו הלילה."

צילצול הפעמון נשמע בפעם השלישית.

"אחריו!" צעק הסמל אל השוטר.

"רק רגע," אמר המלונאי. "לחדר הזה מובילות עוד מדרגות."

"אני אעלה במדרגות הפנימיות," אמר הסמל, "ואתם שימרו על המדרגות החיצוניות, ואם הוא ינסה לברוח ירו בו."

כשהשתלשל אנדריאה מבעד לארובה מעדה רגלו, ואף שנשען על ידיו התגלגל למטה במהירות רבה יותר משהתכוון ובקול רעש גדול. החדר שנפל לתוכו לא היה ריק, לרוע מזלו. במיטה ישנו שתי נשים, והרעש העיר אותן. כשראו אדם מגיח מתוך האח השמיעה בהירת השיער זעקת אימים וחברתה השחרחורת משכה בכל כוחותיה בפעמון.

"רחמים!" קרא אנדריאה. "רחמים! אל תקראנה לעזרה! לא אעשה לכן כל רע!"

"אנדריאה! הרוצח!" צעקה אחת מהשתיים.

"אז'ני דנגלר!" קרא אנדריאה בתדהמה.

"הצילו! הצילו!" זעקה העלמה ד'ארמילי, תפסה את הפעמון וצילצלה בכוח רב.

"רודפים אחריי! עזורנה ליו!" צעק אנדריאה. "רחמים! חסד!"

"מאוחר מדי. הם עולים במדרגות", השיבה אז'ני.

"הסתרנה אותי, אמורנה להם שהיה זה פחד שווא!"

שתי הנשים חיבקו זו את זו והתעטפו בשמיכותיהן אחוזות חרדה.

"טוב," אמרה אז'ני. "חזור בדרך שבָאתָ בה, אומלל, ואנו לא נלשין עליך."

"הינהו! הינהו!" קרא קול מהמדרגות, "אני רואה אותו!"

הסמל, שהצמיד את עינו לחור המנעול, ראה את אנדריאה המתחנן.

בקת הרובה פיצח את המנעול, ושתי מהלומות נוספות שברו את הבריחים. הדלת המרוסקת צנחה לתוך החֶדֶר. אנדריאה רץ אל הדלת האחרת הפונה למרפסת שמעל לחצר, ופתח אותה, ואז ראה שני שוטרים צבאיים ליד המדרגות, מכוונים אליו את רוביהם. מרוצתו נעצרה בבת אחת, הוא עמד והחזיק את הסכין חסרת התועלת באגרופו.

"ברח!" צעקה העלמה דַ'ארְמִילִי, שהרחמים חזרו אל לבה כשהסתלקה ממנו האימה. "ברח!"

"או התאבד," הציעה לו אז'ני כאחת הוֶוסְטָלוֹת* בקרקס ברומא העתיקה, שהיו מסמנות באגודל כלפי מטה, אות לגלדיאטור המנצח להרוג את חברו המובס.

אנדריאה נרעד ונתן בה מבט מלא בוז.

"להרוג את עצמי?" קרא והשליך את הסכין. "למה?"

* הווסטלות, הבתולות המוקדשות לווסטה, אלות הבית והאח, היו יושבות בקרקס בשורה הראשונה. הגלדיאטורים היו עבדים שנאבקו עד מוות בקרקס כדי לשעשע את הרומאים, וכשנוצח אחד מהם היה הקהל גוזר את דינו: אגודל למעלה סימן חסד, אגודל למטה סימן מוות.

"כדי שלא יוציאו אותך להורג בחרפה," ענתה העלמה דנגלר.

"שטויות את מדברת," השיב אנדריאה. "יש לי ידידים."

הסמל שלף את חרבו וניגש אליו.

"אתה יכול להחזיר את החרב לנדנה, בחור אמיץ־לב. לא זאת ההזדמנות שלך להתפאר. הרי אני מסגיר את עצמי," אמר אנדריאה והושיט את ידיו לאזיקים.

שתי העלמות הצעירות ראו בחרדה את התמורה שהתחוללה בו: הוא נהפך מאיש החברה הגבוהה לאסיר שברח ממחנה עבודת־הפרך. ואנדריאה החזיר להן מבט חצוף.

"יש לך משהו למסור לאביך, העלמה אז'ני?" שאל בחיוך. "אני מבין שמחזירים אותי לפאריס."

אז'ני כיסתה את פניה בידיה.

"אל תתביישי," הוסיף אנדריאה, "אינני כועס עליך מפני ששכרת כרכרה כדי לרדוף אחרי. הרי כמעט הייתי לבעלך."

אחרי שעה טיפסו שתי הנערות למרכבתן, שתיהן בשמלות. לפני כן ננעלו דלתות המלון, כדי שהסקרנים לא יציקו להן, אבל כשיצאו עברו בין שתי חומות של בני־אדם שעיניהם הבורקות בלעו אותן ושפתיהם השמיעו הערות של גנאי ובוז.

אז'ני סגרה את חלונות המרכבה אבל את אוזניה לא יכלה לאטום.

"הו!" קראה וחיבקה את לואיז ד'ארמילי, "הלוואי שכל העולם ייהפך למדבר!"

הזעם שעלה בה היה דומה לזה שגרם לקיסר נרון להביע משאלה שיהיה לכל האנשים ראש אחד, כדי שיוכל לערוף אותו במכה אחת.

למחרת, כשירדו השתיים מהמרכבה למלון "פלנדריה" שבבריסל, כבר ישב אנדריאה יממה בכלא ה"קוֹנסְיֶירזֶ'רי"* שבפאריס.

* בית סוהר שהוקם בתוך היכל המשפט. נידונים מפורסמים נכלאו בו, ובהם מרי אנטואנט ודנטון, לפני שהועלה לגרדום.

99
הַחֹק

העלמה דנגלר והעלמה דַ׳ארְמִילִי יכלו להתחפש ולברוח באין מפריע מפני שבבית דנגלר היה כל אחד עסוק בענייניו ואף אחד לא שם לב אליהן.

נניח לבנקאי המזיע לחשב את חובותיו, ונעקוב אחרי אשתו הבארונית שנסעה אל דירתו של מר דֶבְּרֶה כדי לבקש עצה ממנו.

הבארונית רצתה שאז׳ני תינשא לאיש כדי להשתחרר מן האחריות על הבת: אחריות המחייבת את האם, בהתנהגות למופת. היא פחדה מפני מבטה החודר של אז׳ני. לא פעם שמה לב למבטי הבוז שנעצה בתה בדברה, וחששה שמא ידועים לה יחסי האהבה שביניהם ועִנייני הכספים הנלווים ליחסים אלה. לא עלה על דעתה שאז׳ני מתעבת את דברה ורואה בו מיטרד לא מפני שהוא מסכן את משפחתה בשערוריה אלא מפני שהיא חושבת אותו ליצור נחות.

אחרי השערוריה בבית דנגלר נסע דברה למועדון שלו ושוחח עם ידידיו על האירוע, שהעסיק את כל עיר הרכילות פאריס, המכונה בירת העולם. גברת דַנְגְלָר, בשמלה שחורה ופשוטה ובצעיף, נכנסה לדירתו, וכשהודיע לה השרת שהאדון הצעיר איננו בבית התיישבה בטרקלין לחכות לו. באותו זמן היה דברה עסוק במועדון בשיחה עם ידיד שהסביר לו כי אחרי השערוריה חובתו, כידיד־המשפחה, לשאת לאשה את אז׳ני ולקבל את שני המיליונים שלה. דברה התכחש לחובה זו אבל ניכר בו שהוא רוצה להשתכנע. לא פעם עלה רעיון זה במוחו. השיחה המעניינת הזאת נמשכה עד שעה אחת אחר חצות. כבר בשעה אחת־עשרה קצרה רוחה של מרת דנגלר, והיא עזבה את דירתו של דברה וחזרה לבֵיתָהּ. נשי החברה הגבוהה, בדומה לנערות תמימות, לעולם אינן חוזרות הביתה אחרי חצות. הבארונית עלתה חרש במדרגות, חרדה פן תשמע בתה את צעדיה. לא היה לה ספק שבתה התמימה מאמינה כי היא נאמנה לבעלה. משנכנסה לחדרה עמדה ליד דלת חדרה של אז׳ני והקשיבה. היא לא שמעה דבר, ניסתה להיכנס אבל הדלת היתה נעולה. נראה שאז׳ני, העייפה מריגושי הערב, נרדמה. גברת דנגלר קראה לחדרנית.

״העלמה אז׳ני והעלמה דַ׳ארְמִילִי שתו יחד תה ושלחו אותי מהחדר,״ דיווחה החדרנית. גם היא כמו כולם סברה שהשתיים ישנות בחדרן.

מרת דנגלר שכבה במיטתה וכל מחשבותיה היו נתונות לאירועי הערב. היא הבינה שהשערוריה איננה רק בושה למשפחתה; היא גם חרפה. בחברה הפאריסאית אדם שהיה ללעג כמוהו כפצוע שפצעו פתוח, שותת דם ואינו מגליד. עתה הבינה שדֶבְּרֶה יכול לעזור לה רק בעצה. לא אליו עליה לפנות אלא אל מר דה־וילפור.

וילפור הוא האיש שציווה לעצור את קַבַלְקַנְטִי, הוא האיש שהביא את השערוריה למשפחתה כאילו היתה זאת משפחה זרה לו; אבל אולי הוא דווקא ידיד נאמן, לא תליין, אלא רופא מנתח, שהציל את כבוד משפחת דַנְגְלָר מן החרפה שעמד הצעיר הזה להביא עליה. אל לו להיות קשוח כל־כך. היא תלך אליו מחר ותבקש ממנו לנהוג במידת הרחמים. היא תזכיר לו את העבר, את תקופת החטא והאושר, והוא יניח לקַבַלְקַנְטִי לברוח, ולא ירדוף אחריו, עד שפשעו יתיישן.

למחרת הקיצה בשעה תשע, התלבשה בעצמה, בשמלה פשוטה, כמו אמש, ירדה חרש במדרגות, יצאה מהבית, שכרה כרכרה ונסעה לבית וילפור.

זה חודש ימים נראה הבית המקולל כבית של מצורעים. כמה חדרים היו נעולים מבפנים ומבחוץ, התריסים המוגפים נפתחו רק לרגעים, כדי לאוורר את החדרים, ושוב נסגרו. השכנים היו אומרים בלחש:

"האם גם היום נראה עגלת מתים יוצאת מִביתו של התובע המלכותי?"

גברת דנגלר ירדה מן הכרכרה, ניגשה ברגליים רועדות אל השער הנעול וצילצלה בפעמון. רק אחרי הצילצול השלישי הופיע השוער, ופתח את השער ורק עד כדי סדק.

"פתח, בבקשה!" קראה הבארונית.

"מי את, גבירתי?" שאל השוער.

"אינך מכיר אותי?" קראה הבארונית. "יצאת מדעתך?"

"גבירתי, זאת הפקודה. סלחי לי. אמרי את שמך, בבקשה."

"מרת דנגלר, הבארונית. ראית אותי עשרים פעמים."

"ייתכן, גבירתי. ומה רצונך?"

"כמה מוזר אתה! אני אתלונן עליך לפני מר דה־וילפור."

"גבירתי, אינני מתחצף. אלה אמצעי־זהירות. עלי לדווח למר דַ'אבְרִינִי או לתובע המלכותי, ואסור לי להכניס איש בלי רשותם."

"יש לי עניין אל התובע המלכותי."

"עניין דחוף?"

"אתה יכול להבין שהעניין דחוף, אם לא חזרתי למרכבה אחרי קבלת־פנים כזאת! הנה כרטיס הביקור שלי. הבא אותו לאדונך."

השוער נעל את השער ומרת דנגלר נשארה עומדת ברחוב לרגע. הוא חזר ופתח את השער לא לרווחה אלא ברוחב מספיק למעבר הבארונית, ואחרי שנכנסה ננעל השער שוב מאחוריה. כשעמדה בחצר, הוציא השוער מכיסו משרוקית ושרק, ואז נראה החדרן של מר דה־וילפור במעלה המדרגות.

"גברתי, סילחי בבקשה לאיש ההגון הזה," אמר. "אלה הפקודות, ומר דה־וילפור פקד עלי לומר לגברת שאין הוא יכול להתנהג אחרת."

הבארונית הלכה אחרי החדרן, שלא גרע ממנה עין והוביל אותה לחדר־עבודתו של התובע המלכותי.

אף שהיתה מוטרדת מאוד, נראתה לה קבלת־הפנים כל־כך לא מנומסת, עד שהחלה השיחה בתְלונות, אבל מר דה־וילפור הביט בה בחיוך עצוב, והמלים קפאו על שפתיה.

"הואילי לסלוח למשרתים. הם חשודים, ולכן חושדים."

"גם אתה אומלל," אמרה גברת דנגלר. "אם כן, אולי תרחם עליי?"

"באת לשוחח איתי על מה שקרה בביתך?"

"כן, אדוני, על הצרה הנוראה."

"את מתכוונת לומר, העסק הביש."

"עסק ביש!" צעקה הבארונית במחאה.

"גבירתי," אמר התובע המלכותי. "הגעתי לכך שאני קורא אסון רק לדבר שאין לו תיקון."

"אדוני, אתה חושב שהעולם ישכח?"

"הכול נשכח בעולם, גבירתי," השיב וילפור. "אז'ני תינשא לאיש אחר, מחר אם לא היום, בעוד שמונה ימים אם לא מחרתיים. אינני סבור שחבל לך על החתן הזה."

מרת דנגלר הביטה בווילפור בתמהון.

"האם באתי אל ידיד?" שאלה כנפגעת.

"את יודעת שאני ידידך, גבירתי," השיב וילפור, ולחייו התכסו אדמומית קלה, לזכר האירועים ששניהם לא דיברו עליהם.

"ובכן," אמרה הבארונית, "היה נא קצת יותר חביב, וילפור היקר. דבר אלי לא כשופט אלא כידיד. אני אומללה מאוד."

וילפור הרכין את ראשו.

"זה שלושה חודשים סיגלתי לי הרגל מגונה, לחשוב על האסונות שלי," אמר לה, "ובהשוואה לאסונות אלה, נראה לי שלך כעסק־ביש בלבד. אבל נניח לדברים אלה. על מה את רוצה לשוחח איתי?"

"אני רוצה להיוודע מפיך, ידידי, לאיזה שלב הגיעה החקירה בעניין המתחזה ההוא?"

"מתחזה?" אמר וילפור. "את ממעטת בפשעו כדי להגזים בדברים אחרים! מתחזה? אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי, יותר נכון בֶּנֶדֶטוֹ, הוא רוצח!"

"אדוני, אתה צודק," אמרה הבארונית, "אבל כאשר אתה מחמיר איתו, סובלת משפחתי. אני מבקשת ממך, שכח אותו לזמן מה, הנח לו לברוח."

"אי־אפשר, גבירתי," אמר התובע המלכותי. "הפקודות כבר נשלחו."

"אם הוא ייעצר... אתה סבור שיתפסו אותו?"

"אני מקווה."

"אם כן, הנח לו להישאר בשקט בבית־הסוהר, לפחות עד שבתי תינשא לאיש."

"אי אפשר, גבירתי."

"אפילו לא למעני?" שאלה הבארונית בחצי־חיוך.

"אפילו לא למענך, ולא למעני, ולא למען איש."

"הה!" קראה הבארונית והשתתקה.

וילפור נתן בה מבט בוחן.

"אני יודע מה רצית לומר," אמר לה. "את שמעת שמספרים כי מקרי המוות הרבים בביתי לא היו מקרים של מוות טבעי, ושבתי ולנטין ניצלה בנס אבל עדיין אינה בקו הבריאות."

"לא חשבתי על כך," אמרה גברת דנגלר בחיפזון.

"כן, כן, חשבת, ולא יכולת שלא לחשוב. חשבת: 'אתה, הרודף את הפושע, מדוע קרו בביתך כל־כך הרבה פשעים. והאשם לא נענש!' ועל כך אענה לך: הפושע לא נענש מפני שלא ידוע מיהו, אבל כאשר ייתפס, יהיה הרוצח מי שיהיה, מות יומת."

"אדוני," אמרה מרת דנגלר. "אתה בטוח שקבלקנטי אשם, כפי שמספרים?"

"הינה התיק שלו: בֶּנֶדֶטוֹ נידון לחמש שנות מאסר עם עבודת־פרך בספינות בגלל זיופים, כשהיה בן־שש עשרה. הוא ברח, ואחר־כך רצח אדם."

"ומיהו באמת?"

"מי יודע? נווד, קורסיקאי. הוריו אינם ידועים."

"והנרצח?"

"נוכל, כמוהו. אולי היו שותפים."

הבארונית שילבה את ידיה.

"וילפור!" קראה בקול רך ומלטף.

"בשם אלוהים, גבירתי," אמר התובע המלכותי, "לעולם אל תבקשי ממני חסד לפושע. אני מייצג את החוק. האם יש לחוק עיניים לראות בצערך? האם יש לו אוזניים לשמוע את קולך הרך? זכרון כדי להתחשב בזכרונותיך? ואם תאמרי לי: אתה יצור אנושי, לא סֵפֶר חוקים, אשאל אותך: האם בני־האדם התייחסו אלי כאחים? התחשבו בי? חסו עלי? מישהו ביקש חנינה בשביל מר דה־וילפור? לא, לא, לא! תמיד היכו, תמיד היכו! אומר לך עוד: תמיד חשפתי את אשמת הפושעים, וכך הוכחתי לעצמי שאינני רשע יותר מאחרים, ושכל האנשים רעים. העולם מלא רֶשַע, ואת הרשע יש להכות."

"אמרת שהאיש הצעיר הזה יתום, נווד, עזוב, חסר משפחה," אמרה מרת דנגלר בנסיון אחרון לרכך את לב התובע המלכותי.

"אדרבא," ענה התובע. "לא יהיה מי שיבכה עליו."

"אתה מתאכזר לחלש, אדוני."

"לחלש שרצח!"

"ואתה מטיל כתם על משפחתי."

"כאשר המוות מטיל צל על משפחתי!"

"אדוני," קראה הבארונית, "אתה אוטם את ליבך, אינך מרחם על אחרים, ואני אומרת לך, שאף אחד לא ירחם גם עליך!"

"שיהיה כך!" השיב וילפור וקם ממקומו.

"לפחות דחה את משפטו של האומלל לישיבה הבאה של בית־הדין, לעוד שישה חודשים, כדי שהשערוריה תישָכח," ביקשה מרת דנגלר.

"לא ולא," השיב וילפור. "נשארו לי חמישה ימים. החקירה כבר הסתיימה; בחמישה ימים אספיק להכין את כתב האשמה ואת נאומי. מדוע אינך מבינה, גבירתי, שגם אני זקוק לשיכחה? כאשר אני עובד, יש לי רגעים שאיני זוכר את הגורל הרודף אותי ואת היסורים."

"אדוני, הוא ברח, הנח לו לברוח!"

"מאוחר מדי. כשעלה השחר נשלחו המברקים."

"אדוני," אמר החדרן ונכנס לחדר. "פרש הביא ידיעה ממשרד הפנים."

וילפור תפס את המכתב ושבר את החותם בחיפזון. מרת דנגלר רעדה מפחד. וילפור רעד משמחה.

"נעצר!" צעק. "בקוֹמְפְּיֶין!"

מרת דנגלר קמה ממקומה.

"שלום, אדוני," אמרה.

"שלום, גבירתי," השיב התובע המלכותי בשמחה וליווה אותה אל הדלת.

כשחזר לחדר־העבודה ליטף בגב־ידו את המכתב ואמר בליבו: היו לי בימים האחרונים זייפן, שלושה גנבים ושלושה מציתים. היה חסר לי רק רצח, והינה יש. תהיה זאת ישיבת בית־דין נאה.

100

הַחִזָּיוֹן

התובע המלכותי אמר אמת. וַלַנְטִין עדיין לא חזרה לאיתנה. עייפה ורצוצה שכבה במיטתה. מרת דה־וילפור סיפרה לה על בריחתה של אז'ני ועל מאסרו של אַנְדְרֵיאָה קַבַלְקַנְטִי, הוא בֶּנֶדֶטוֹ, אבל הדברים התערבבו במוחה עם חלומותיה והזיותיה. במשך היום שמר עליה מר נוּאַרְטְיֶה. המשרת היה מסיע אותו לחדרה ושם היה יושב ומביט בה, וכשהיה וילפור חוזר מבית־המשפט היה גם הוא מבלה שעה או שעתיים עם אביו ובתו. בשש בערב היה וילפור פורש לחדרו, בשמונה היה בא דַ'אבְרִינִי ומביא את התרופה שהכין בעצמו, ואחר־כך היה המשרת מוציא את נוארטיה מהחדר. מטפלת, שהרופא בעצמו בחר בה, מילאה את מקומם עד שהיתה ולנטין נרדמת, בשעה עשר או אחת־עשרה. אחר־כך היתה המטפלת נועלת את חדרה של ולנטין, נותנת את המפתחות למר וילפור עצמו והולכת לביתה. רק מחדריה של מרת וילפור ומחדרו של אדוארד היה אפשר להיכנס לחדר החולה.

כל בוקר היה מורל בא אל נוּאַרְטְיֶה לשאול לשלומה של וַלַנְטִין. חרדתו פחתה. ולנטין התחזקה מיום ליום, אף שהתקפי־העצבים עדיין הציקו לה, והרי מונטה־כריסטו אמר לו שוולנטין תישאר בחיים אם לא תמות תוך שעתיים, ומאז עברו ארבעה ימים.

לפעמים היתה ולנטין מתעוררת משנתה הטרופה ושוקעת במצב של נים ולא נים. בשעות כאלה היתה רואה את אמה החורגת נועצת בה מבטי איום, את מורל מושיט אליה את זרועותיו, וגם אנשים אחרים, למשל, הרוזן ממונטה־כריסטו. הרהיטים נראו לה נויידים בהזיותיה. לפנות בוקר היתה שוקעת בשינה כבדה. ערב אחד, אחרי שווילפור, דַ'אבְרִינִי ונוּאַרְטְיֶה הסתלקו מחדרה, כל אחד בתורו, שעון הכנסיה השמיע אחד־עשר צילצולים והמטפלת נעלה את דלת החדר והלכה לחדרי המשרתים, להקשיב לסיפוריהם המחרידים, תקפו ההזיות את ולנטין. החדר היה אפל למחצה, ולאור העששית שעמדה על האח נראו לה צללים מוזרים. לפתע דימתה לראות שכוננית הספרים שבכוך זזה ממקומה ונפתחת כמו דלת, בלי להשמיע קול. היא לא צילצלה בפעמון. שום דבר לא הפתיע אותה במצב חצי־התנומה שהיתה נתונה בו. היא ידעה שכל מה שהיא רואה הוא הזיה בלבד.

בתוך החדר עמד אדם. ולנטין לא נבהלה. היא פקחה את עיניה וקיוותה שיהיה זה מורל. האדם צעד אל מיטתה ועמד כמאזין. העששית האירה את פניו.

"זה לא מקסימיליאן," לחשה ולנטין, והיתה בטוחה שבעוד רגע תיעלם הדמות. היא רצתה לשתות, וכבר הושיטה את ידה לקחת את הכוס מהמגש שעל שולחן־הלילה, אבל אז עשתה רוח־הרפאים עוד שני צעדים והגיעה אל המיטה. הנערה חשה מגע־יד. עתה ידעה שהיא ערה

ושדעתה צלולה. היא נבהלה. האדם הזר תפס את ידה כדי לעצור בה. הוא לקח את הכוס, ניגש לעששית והביט בשיקוי וגם טעם ממנו. ולנטין ציפתה שהתמונה הזאת תתחלף באחרת, אבל הזר חזר והתקרב אליה, הושיט לה את הכוס ואמר לה בקול מצווה:

"שתי."

בפעם הראשונה דיבר אחד מיצורי דמיונה בקול. ולנטין רצתה לצעוק, אבל האיש הניח את אצבעו על שפתיה.

"הרוזן ממונטה־כריסטו!" לחשה ולנטין בחרדה.

"אל תקראי לאנשים ואל תיבהלי," אמר הרוזן. "אינך הוזה. האדם שאת רואה הוא ידידך."

ולנטין לא יכלה לדבר מרוב אימה, ורק עיניה אמרו: אם אתה ידידי, מה אתה עושה כאן?

"הקשיבי," אמר הרוזן. "זה ארבעה ימים אני שומר עליך למען ידידי מַקְסִימִילְיָאן."

השם הזה הסיר את הפחד מלב הנערה.

"מקסימיליאן!" קראה. "מקסימיליאן! הוא סיפר לך הכול?"

"הוא אמר לי שחייך הם חייו, ואני הבטחתי לו שאת תחיי."

"אתה רופא?"

"הטוב ברופאים שאת מכירה, האמיני לי."

"שמרת עלי?" שאלה ולנטין. "אני לא ראיתיך."

הרוזן הצביע על כוננית־הספרים.

"הסתתרתי מאחורי הדלת הזאת," אמר. "היא פונה לבית השכן, שאותו שכרתי."

"אדוני," אמרה ולנטין, "שמירה כזאת דומה לעלבון."

"ולנטין," אמר הרוזן, "אני בדקתי מי נכנס לחדרך, ואיזה מאכלים ומשקאות הגישו לך. כאשר המשקאות ניראו לי מסוכנים נכנסתי לחדרך, רוקנתי את הכוס ומזגתי לתוכה שיקוי מרפא במקום סם המוות שהיה בה."

"סם מוות!" קרא ולנטין בבהלה.

"הסי, ילדתי," אמר מונטה־כריסטו. "כן, היה בכוס סם מוות. שתי את זה," והוא הוציא מכיסו בקבוק קטן והטיף ממנו כמה טיפות לתוך הכוס. "אחרי שתשתי אל תכניסי שום דבר לפיך, כל הלילה."

ולנטין נגעה בכוס ואז נרתעה ידה בפחד.

מונטה־כריסטו שתה את מחצית הכוס והגיש אותה לוולנטין. היא שתתה את החצי האחר.

"כן," אמרה, "זה הטעם של השיקוי שאני שותה בלילות ושמחזיר לי את צלילות הדעת. תודה, אדוני."

"ארבעה לילות אני מחליף את הרעל שמוזגים לכוסך בשיקוי הזה."

"אם כן, ראית מי מוזג לי את הרעל?"

"כן."

"אתה אומר לי דבר נורא," קראה ולנטין. "בבית אבי, בחדרי, על מיטתי, מנסה מישהו לרצוח אותי? זה לא ייתכן!"

"האם אַתְ הקורבן הראשון, וַלַנְטִין? האם לא ראית איך מתו מר דה סנט מראן וברואָה? לולא הטיפול ברעל שמקבל מר נוארטיה זה שלוש שנים, היה גם הוא מת."

"הו," קראה ולנטין, "לכן דורש ממני סבא שאשתה את כל תרופותיו."

"יש להן טעם מריר, כמו טעם של קליפת תפוח־זהב?"

"נכון."

"אם כן," אמר מונטה־כריסטו, "גם סבא שלך יודע שיש מרעיל בבית, ואולי הוא גם יודע מי המרעיל. הוא חיסן אותך נגד הרעל, לכן נשארת בחיים. אבל הפעם נתנו לך רעל אחר."

"מי נתן לי רעל?"

"האם לא ראית מי נכנס לחדרך בלילה?"

"ראיתי צללים מתקרבים, מתרחקים ונעלמים, והבנתי שזה רק נדמה לי. כשנכנסת לחדר האמנתי שאני הוזה."

"ואינך יודעת מי רוצה במותך?"

"לא," השיבה ולנטין, "מדוע ירצה מישהו במותי?"

"עוד מעט תדעי," אמר מונטה־כריסטו. "הערב אינך קודחת. את ערה, וחצות היא שעת הרוצחים."

שעון הכנסיה צילצל לאט שתים־עשרה פעמים, ועם כל צילצול חשה ולנטין מכת־פטיש בליבה.

"ולנטין, עשי את עצמך כישנה," פקד עליה הרוזן.

ולנטין תפסה את ידו.

"אני שומעת קול," אמרה. "לך!"

"להתראות," אמר הרוזן, "היזהרי. לא תנועה, לא מלה. אם הרוצח לא יהיה בטוח שאת ישנה, חייך בסכנה."

והוא נעלם.

101

לוֹקוּסְט*

ולנטין נשארה לבדה. שני שעונים מאחרים צילצלו חצות במרחקים. קול גלגלי מרכבות רחוקות נשמע ושוב השתררה דממה. וַלַנְטין נעצה את עיניה בשעון הקיר שבחדר ומנתה את תנועות המטוטלת. פעימות ליבה היו מהירות מהן. מישהו רוצה במותה. מדוע? למי עשתה רעה? ומה יהיה אם הרוצח יתייאש מהרעל ויפגע בה בסכין, לפני שיספיק הרוזן לבוא לעזרתה. לעולם לא תראה עוד את מקסימיליאן!

חרדה תקפה אותה. כמעט משכה בפעמון אבל אז זכרה את עיניו הנוצצות של הרוזן, ולא צילצלה. עשרים דקות, עשרים נצחים עברו, ועוד עשרה. לבסוף צילצל שעון הכנסיה: חצות וחצי. באותו רגע שמעה גרוד של ציפורן על עץ הכוננית. ולנטין ידעה שהרוזן אומר לה: אל תרדמי.

מכיוון חדרו של ארדוארד נשמעה חריקה על רצפת העץ. ולנטין כבשה את נשימתה. ידית הדלת נעה. הדלת נפתחה. ולנטין חיכתה בחרדה, וכיסתה את עיניה בידה.

מישהו התקרב למיטה, נגע־לא־נגע בווילון.

ולנטין נשמה בקצב של שינה שלווה.

"ולנטין!" לחש הקול. היא לא השיבה.

"ולנטין!" קרא הקול שוב, ואחר־כך נשמע פכפוך של נוזל נשפך לכוס, ולנטין העזה והציצה מבעד לריסי עיניה ומחסה ידה.

אשה בחלוק לבן שפכה נוזל ממבחנה לתוך הכוס.

ברגע הקצר הזה, אולי עשתה ולנטין איזו תנועה לא זהירה. האשה גחנה על מיטתה, כדי לראות אם אמנם היא ישנה. היתה זאת מרת דה־וילפור. רעד אחז בוולנטין, וכל המיטה הזדעזעה.

מרת דה־וילפור החליקה לאורך הקיר, הסתתרה מאחורי וילון ועקבה אחר תנועותיה של ולנטין. זו דימתה שהיא רואה ברק של סכין ביד שמאל של אמה החורגת. היא גייסה את כל כוח־רצונה. כשנשמע שוב קול נשימתה הקצובה חזרה מרת דה־וילפור אל מיטתה והמשיכה למזוג לכוס את תכולת המבחנה שהחזיקה בידה הימנית, ואחר־כך הסתלקה חרש, וּולנטין ראתה רק את ידה, זרוע רעננה ועגלגלה של אשה יפה בת עשרים וחמש.

* מרעילה רומאית, שאגריפינה השתמשה בשירותיה כדי להרוג את בעלה קלאודיוס, ונרון נעזר בה כדי להרוג את בריטניקוס. גלבה הוציא אותה להורג.

הכוננית נעה חרש והרוזן ממונטה־כריסטו נכנס.
"ובכן," שאל הרוזן, "ראית?"
"כן," אמרה ולנטין. "אינני יכולה להאמין למראה עיני. האם אינני יכולה לעזוב את הבית, לברוח?"
"היא תשיג אותך בכל מקום," אמר הרוזן. "היא תשחד את משרתיך. המוות יגיע אליך במים שתשתי, בפירות שתאכלי."
"האם התרופה של סבא לא חיסנה אותי?"
"נגד רעל מסוג אחר, ובכמות לא גדולה. היא עלולה להחליף את הרעל או להגדיל את המינון."
הוא הגיש את הכוס לשפתיו, ואמר:
"זה לא בְּרוּצִין, זה נַרְקוֹטִין. אילו שתית את תכולת הכוס הזאת, היית מתה."
"אבל מדוע?" קראה הנערה. "לא עשיתי לה כל רע!"
"את עשירה, וַלַנְטִין, יש לך הכנסה שנתית של מאתיים אלף פרנק, את גוזלת את הכסף הזה ממנה."
"איך זה? הרי ירשתי את רכושי מאמי!"
"לכן מתו מר ומרת דה סנט מראן, כדי שתקבלי את הונם בירושה. מהרגע שנוּאַרְטְיֶה כתב בצוואתו שאת יורשת אותו נגזר גם דינו למוות, ולכן גם עליך למות, כדי שאביך יירש אותך ואחיך, שיהיה בן יחיד, יירש ממנו הכול."
"אדוּאַרְד, ילד מסכן, למענו עשתה את כל הפשעים?"
"סוף סוף הבנת. את זוכרת את השיחה בפֶּרוּגְ'יָה, בסוכת־הגפנים, בין אמך החורגת ובין אדם בעל מעיל חום? אחרי אותה שיחה תיכננה את התוכנית השטנית."
"אני רואה שעלי למות," אמרה ולנטין בבכי.
"לא, וַלַנְטִין. את תחיי, ואת תהיי מאושרת ותעשי את מורל למאושר. אבל כדי לחיות עליך לתת בי אמון מלא, ולציית לי בלי לשאול שאלות."
"אמלא את כל פקודותיך."
"הבטיחי לי שלא תספרי דבר לאף אחד, אפילו לא לאביך."
"אבי אינו שותף למזימה הזאת, נכון, אדוני?" קראה וַלַנְטִין.
"לא, אבל היה עליו להשגיח עליך, לרוקן את הכוס הזאת ולגלות את הרוצח, והוא לא עשה זאת!"
"אדוני," אמרה ולנטין, "אעשה הכול כדי לחיות, למען סבי ומַקְסִימִילְיָאן."
"יקרה לך מה שיקרה, ולנטין, אל תפחדי. אם תאבדי את הראיה, השמיעה וחוש המישוש. אל תפחדי. אם תתעוררי ולא תדעי איפה את, אל תפחדי. גם אם תמצאי את עצמך בקבר או בארון מתים, אמרי לעצמך: ברגע זה מגן עלי ידיד, הרוצה שאני ומקסימיליאן נהיה מאושרים. האם את מבטיחה לי לסבול הכול, לא להתלונן ורק לקוות?"
"אחשוב על מקסימיליאן."

"אני יכול להציל אותך, ולנטין, ואני אציל אותך."

ולנטין שילבה את ידיה לתפילה, כדי לבקש אומץ־לב מאלוהים. היא שכחה שרק שערותיה הארוכות מכסות על כתפיה הלבנות, ושהיא לובשת כתונת־לילה שקופה.

הרוזן השעין בעדינות את ידו על זרועה וכיסה אותה עד צווארה בשמיכת הקטיפה.

"בתי," אמר לה. "האמיני בי כמו שאת מאמינה באלוהים ובאהבתו של מקסימיליאן." והוא הוציא מכיס חולצתו את קופסת האיזמרגד, והניח בכף ידה של ולנטין גלולה עגולה, קטנה כגרגיר של אפונה.

ולנטין הכניסה את הגלולה לפיה ובלעה אותה.

"להתראות, ילדתי," אמר הרוזן. "ניצלת."

"יקרה לי מה שיקרה," אמרה ולנטין, "אני מבטיחה לך לא לפחוד."

היא שקעה בתרדמה בהשפעת הסם. הרוזן לקח את הכוס, שפך חלק מתכולתה לתוך האח והחזיר אותה אל שולחן־הלילה, אחר־כך חזר אל כוננית הספרים ולפני שנעלם העיף מבט אחרון בוולנטין, שנרדמה בהבעה של אמונה, כמלאך הרובץ לרגלי אלוהים.

102

וַלַנְטִין

העששית עדיין בערה על האח בחדר של וַלַנְטִין ומיצתה את טיפות השמן האחרונות שצפו על־פני המים. עיגול אדמדם צבע את האהיל והבהובי הלהבה האחרונים נראו כפרפורי גסיסה. אור יום קלוש והרה אסון האיר את הווילונות הלבנים והסדינים של העלמה. כל קולות הרחוב השתתקו. הדומיה בבית היתה נוראה.

דלת חדרו של אדוארד נפתחה. במַרְאָה שמול הדלת השתקפה דמותה של מרת דה־וילפור, שנכנסה לראות את תוצאות מעשיה.

היא עמדה על הסף, מקשיבה ללחש העששית, הקול היחיד שנשמע בחדר. אחר־כך ניגשה חרש אל שולחן הלילה, הכוס היתה מלאה רק עד הרבע, והיא שפכה את הרעל אל האח וניערה את הגחלים, כדי שהנוזל ייספג בהן, שטפה היטב את הכוס, ניגבה אותה בממחטה והחזירה אותה אל שולחן־הלילה. רגעים אחדים היססה. אחר־כך העזה, הסיטה את הווילון של המיטה והתבוננה בוולנטין.

הנערה לא נשמה, משיניה ההדוקות לא הסתננה נשיפה המעידה על רוח חיים, שפתיה הלבנות לא רעדו ועיניה היו שקועות בערפל. עורה לבש את צבע השעווה.

מרת דה־וילפור אספה את אומץ־ליבה, הרימה את השמיכה והניחה יד על ליבה של העלמה.

הלב לא דפק.

זרועה של ולנטין היתה תלויה מחוץ למיטה, זרוע נאה אך מקופלת בעווית, וכמה מהאצבעות הפשוקות נשענו נוקשות על עץ המהגוני. בסיס הציפורניים כבר היה כחול. לא היה ספק. תם ונשלם המיבצע האחרון של מרת דה־וילפור. לא נשאר לה דבר לעשות בחדר הזה. היא נסוגה בזהירות, כחוששת מפני חריקת רגליה על השטיח, אך עדיין החזיקה את הווילון מורם והביטה כמוקסמת בפני המתה. הבהובי העששית תכפו ואז שמטה מרת דה־וילפור את הווילון. העששית כבתה, החדר צלל בחשכה מאיימת, ושעון הקיר התעורר, וצילצל. השעה היתה ארבע וחצי.

אחרי שעתיים פלש לבית אור היום החיוור מבעד לחרכי התריס הוונציאני, ושיעולה של המטפלת נשמע בחדר־המדרגות. היא נכנסה לחדרה של ולנטין והחזיקה ספל בידה, אבל ראתה שוולנטין עדיין ישנה.

"טוב," אמרה והתקרבה לשולחן־הלילה, "היא שתתה חלק מהשיקוי. הכוס כמעט ריקה."

והיא הדליקה אש באח והתיישבה בכורסה, כדי לנמנם. שעון הקיר העיר אותה בשמונה

צילצולים, ורק אז השתוממה על שנתה העקשנית של ולנטין, ומראה היד התלויה מחוץ למיטה הבהיל אותה. כשהתקרבה ראתה את השפתיים הכחולות והחזה הקפוא. היא ניסתה לקרב את היד לגוף. היד לא צייתה.

צעקה נפלטה מפיה של המטפלת:

"הצילו! הצילו!"

והיא רצה אל הדלת.

"מה פירוש הצילו!" נשמע במדרגות קולו של מר דַ'אבְּרִינִי.

זאת היתה השעה שבה היה הרופא מגיע לבית דה־וילפור.

"מה זה?" קרא וילפור, שיצא בחיפזון מחדרו.

לפני שהספיקו הרופא והאב להיכנס לחדרה של ולנטין נכנסו אליו המשרתים ששהו באותה קומה, וכשראו את ולנטין ללא רוח חיים נשאו את ידיהם למעלה וכרעו על הרצפה כאחוזי סחרחורת.

"קיראו למרת דה־וילפור! העירו אותה!" צעק התובע המלכותי שעמד על סף החדר ולא העז להיכנס לתוכו.

המשרתים הקפואים רק התבוננו ברופא שמיהר אל ולנטין והרים אותה בזרועותיו.

"גם זאת..." לחש ושמט את הגוף על המיטה. "אל אלוהים! אל אלוהים!"

"מה אתה אומר, דוקטור, דוקטור!" זעק דה־וילפור והרים את שתי ידיו. "דוקטור!... דוקטור!"

"אני אומר שוַולַנְטִין מתה!" השיב דַ'אבְּרִינִי.

מר דֶה־וִילְפוֹר נפל אפיים ארצה כאילו נקטעו שתי רגליו, וראשו צנח על מיטתה של ולנטין.

לשמע דברי הרופא ולזעקות האב נמלטו המשרתים והשמיעו קללות. מכל חדרי המדרגות ומכל המסדרונות נשמע קול צעדיהם המהירים. אחר־כך נשמעה המהומה בחצר, ונשתתקה. כל המשרתים, מהראשון עד האחרון, נטשו את הבית המקולל.

ברגע ההוא הרימה מרת דה־וילפור, לבושה בחלוק־לילה, את הווילון שעל הדלת ועמדה רגע על הסף, כחוקרת במבטה את הנוכחים וקוראת לעזרתה את הדמעות הסרבניות. אחר־כך צעדה קדימה בידיים מושטות אל השולחן; היא ראתה את דַ'אבְּרִינִי מרים את הכוס, המלאה עד שליש, ממש כפי שהיתה לפני ששפכה את תוכנה אל האפר שבאח. אילו קמה וַלַנְטִין ברגע זה והצביעה עליה היתה המרעילה נבהלת פחות.

זה היה צבע השיקוי שמזגה לכוס, השיקוי שוולנטין שתתה אותו. הרופא התבונן ברעל בתשומת־לב. לא היה אפשר לטעות בטיב השיקוי. הרוצח השאיר הוכחה לפשע, על אף כל אמצעי הזהירות שנקט בהם!

מרת דה־וילפור עמדה קפואה כפסל המתאר אימה. מר דה־וילפור עדיין טמן את ראשו בסדיני מיטת המוות ולא הבחין במתרחש. דַ'אבְּרִינִי התקרב אל החלון, הסתכל היטב בתכולת הכוס, טבל בה את קצה אצבעו וטעם.

"כבר לא בְּרוּצִין," אמר כמדבר אל עצמו. "מה זה יכול להיות?" הוא ניגש אל השידה של

ולנטין, שנהפכה לבית־מרקחת בֵּיתִי, שלף מהמגירה בקבוק חומצה חנקנית ומזג כמה טיפות לתוך הכוס. הנוזל האדים כדם.

"הה!" קרא דַ'אבְרִינִי ובקולו התערבבו חרדת השופט המגלה את האמת עם שמחת המדען הפותר בעיה.

מרת דֶה־וִילְפוֹר גיששה בפיק ברכיים אחרי ידית הדלת ויצאה מן החדר. נשמע קול נפילת גוף על רצפת העץ. המטפלת ומר וילפור לא שמעו אותו. המטפלת הסתכלה בהתעניינות בנסיון הכימי שעשה הרופא, ווילפור היה נתון לצערו; אבל מר דַ'אבְרִינִי, היחיד שראה כי מרת דהוילפור יצאה מהחדר בחיפזון, הרים את המסך שעל הדלת ומבעד לחדרו של אדוּאַרְד ראה את מרת דהוילפור בדירתה שוכבת ללא תנועה על הרצפה.

"לכי אל גברת דהוילפור," אמר למטפלת. "היא התעלפה."

"והעלמה ולנטין?"

"העלמה ולנטין כבר אינה זקוקה לעזרה," אמר דַ'אבְרִינִי. "היא מתה."

"מתה! מתה!" צעק וילפור בהתקפת צער, רגש חדש ללב הברונזה שלו.

"מתה?" נשמע קול. "מי אומר שוַלַנְטִין מתה?"

על סף החדר עמד מורל.

מורל בא לבית וילפור בשעה הקבועה, כדי להיכנס לדירתו של נוארטיה. הדלת היתה פתוחה, לכן נכנס בלי לצלצל, עמד במסדרון וקרא למשרת כדי לבקש ממנו להודיע על בואו, אבל אף אחד לא ענה לקריאותיו: כל המשרתים כבר נטשו את הבית.

לא היתה למורל סיבה לדאגה. הרי מונטה־כריסטו הבטיח לו שוולנטין תחיה, ועד אותו רגע קויימה ההבטחה. כל ערב היה הרוזן מביא לו בשורות טובות, ולמחרת היה נוארטיה מאשר אותן. אבל הדומיה נראתה לו מוזרה. הוא קרא שוב ושוב למשרתים ולא נענה, ואז עלה במדרגות.

דלתו של נוארטיה היתה פתוחה. כל הדלתות היו פתוחות. הזקן ישב בכורסה כרגיל, אבל עיניו הביעו אימה וחרדה, ופניו היו חיוורים יותר מכרגיל.

"מה שלומך?" שאל הצעיר בלב נצבט. "אתה מודאג? אתה רוצה שאקרא למשרת?"

"כן," אותת נוארטיה.

מורל משך בפעמון, אך לשווא.

החרדה בפני הזקן גברה.

"אלוהים!" קרא מוֹרֶל. "מדוע לא בא אף אחד? מישהו חולה בבית הזה?"

עיניו של נוארטיה כאילו יצאו מחוריהן.

"מה לך?" קרא מורל. "וַלַנְטִין! וַלַנְטִין!"

נוארטיה מיצמץ.

מקסימיליאן, שהמלים נתקעו בגרונו, הושיט את ידו אל הדלת.

"כן, כן!" אותת לו הזקן.

מקסימיליאן עלה בזינוק במדרגות ומבטו של הישיש כאילו קרא אחריו: "מהר! מהר!"

הצעיר חצה כמה חדרים ריקים והגיע לחדרה של ולנטין. הדלת היתה פתוחה לרווחה. הוא שמע קולות בכי. כמו מבעד לענן ראה אדם לבוש שחורים כורע ליד גל של סדינים לבנים. אימה חשֵׂכָה מיסמרה אותו אל סף החדר, ואז שמע קול אומר: "ולנטין מתה," וקול אחר עונה לו כהד:

"מתה, מתה!"

103

מַקְסִימִילְיָאן

וילפור נראה כמבוייש מפני שזר רואה אותו בכאבו, ואמר:

"מי אתה, אדוני? כך לא נכנסים לבית שהמוות שוכן בו! צא, אדוני, צא!"

מוֹרֶל לא זז ממקומו ולא הסיר את מבטו מהנערה שעל המיטה.

"צא, שומע אתה, צא!" צעק וילפור. מורל נסוג ואחרי דקות אחדות נשמע קול חריקת המדרגות תחת משא כבד. מורל הרים בזרועותיו את כורסת הגלגלים של נוּאַרְטְיֶה, נשא אותה על המדרכות בכוח שהצער הכפיל אותו ואחר־כך גילגל אותה לחדרה של ולנטין. פניו החיוורים של נוארטיה ועיניו הבוערות הפילו אימה על בנו.

"ראה מה הם עשו לה!" צעק מוֹרֶל, ידו האחת נשענת על מסעד הכורסה וידו האחרת מצביעה על וַלַנְטִין "ראה, אבא, ראה!"

וילפור סקר בהשתוממות את הצעיר הזר שקרא לנוּאַרְטְיֶה "אבא".

כל נשמתו של הישיש התמקדה בעיניו שנשטפו בדם; עורקי צווארו התנפחו וגון כחלחל עטף את לחייו ורקותיו. זעקתו לא נשמעה, אך היא בקעה מכל גופו, מפחידה באילמותה. דַ'אבְרִינִי מיהר לתת לו מלח־הרחה.

"אדוני!" קרא מורל ותפס בידו המשותקת. "אמור! אמור להם מדוע אני כאן! ספר להם שהיא היתה ארוסתי! אהבתי היחידה! הגוויה הזאת שייכת רק לי!"

הוא כרע על ברכיו ליד המיטה. דַ'אבְרִינִי הפנה את פניו כדי להסתיר את התרגשותו, וילפור הושיט לו את ידו, אבל מורל לא ראה אותם. הוא תפס בידה הקפואה של ולנטין ולא יכול לבכות. הוא שאג ונשך את הסדין. מעיני נוארטיה ירדו דמעות.

זמן מה נשמעו בחדר התייפחויות, תפילות והחירחור הצרוד וקורע־הלב של הישיש שעם כל נשימה היה נדמה שנשבר בו אחד מקפיצי־החיים שלו.

וילפור משל ברוחו יותר מהאחרים. זמן מה ויתר למקסימיליאן על מקומו, אחר־כך נטל את רשות־הדיבור.

"אדוני," אמר, "אהבת את ולנטין, כך אתה אומר. לא ידעתי על אהבה זו ועל התקשרותכם, אבל אני, אביה, סולח לך על כך, מפני שכאבך אמיתי, וגם כאבי גדול מכדי שיישאר בליבי מקום לכעס. אבל ראה, המלאך עזב את ארצם של בני־האדם. לוולנטין כבר אין צורך באהבת אדם. היפרד אדוני מן השריד הארצי שלה. קח בפעם האחרונה את ידה, והיפרד ממנה לעולם. ולנטין זקוקה כעת רק לכומר, שיתפלל על נשמתה."

"אתה טועה!" צעק מורל. "לא רק לכומר היא זקוקה אלא גם לנוקם. אני אהיה הנוקם."

"למה אתה מתכוון, אדוני?" שאל וילפור ורעד.

"אדוני," אמר מורל. "כאביה של ולנטין, בכית. כתובע המלכותי עליך למלא את חובתך. אני יודע מה שאני אומר, יודע. ולנטין נרצחה!"

וילפור הרכין את ראשו, דַ'אבְּרִינִי עשה צעד אחד קדימה ונוארטיה עצם את עיניו.

"אדוני התובע המלכותי," המשיך מורל, "חפש את הרוצח!"

לשווא ביקש וילפור במבטיו סיוע מאביו ומד'אבריני. מבטיהם היו נוקשים כמבטו של מורל.

"אדוני," אמר וילפור. "אתה טועה. לא היה פשע בביתי. הגורל היכה אותי, אלוהים מנסה אותי."

עיניו של נוארטיה ירו ברקים. דַ'אבְּרִינִי פתח את פיו כרוצה לומר משהו.

"ואני מודיע לך שיש רוצח בבית הזה!" אמר מורל. "ולנטין היא הקרבן הרביעי. כבר לפני ארבעה ימים ניסה הרוצח להרעיל אותה ולא הצליח, מפני שנוארטיה חיסן אותה. עכשיו הוא הגדיל את המנה או החליף את הרעל! הארון שעומד פה הזהיר אותך מראש, כרופא וכידיד!"

"אתה חולם בהקיץ," קרא וילפור.

"שאל את מר ד'אבריני, אדוני, ודאי הוא זוכר מה שאמר לך בגן של הבית הזה, בערב שבו מתה מרת דה סנט מֶרָאן! גם אז האַשַמְתָ את הגורל ואת אלוהים!"

וילפור וד'אבריני החליפו מבטים.

"כן, כן!" קרא מורל. "אני שמעתי! אני אשם! באותו ערב, כשראיתי את סלחנותו הפושעת של מר דה־וילפור היה עלי לגלות הכול למשטרה. אני שותף לאשמה במוֹתֵך, ולנטין! ולנטין אהובתי! אבל אני אנקום! הרצח הרביעי הזה גלוי, ואם אביך נוטש אותך, ולנטין, אני נשבע לך: אני ארדוף את הרוצח."

ואז יצאו סוף סוף הדמעות מעיניו והוא מרר בבכי.

"גם אני," קרא ד'אבריני בקול חזק, "גם אני מצטרף לבקשה זאת. הענש את הפושע! לבי מתקומם למחשבה שוותרנותי עודדה את הרוצח!"

"אל אלוהים! אל אלוהים!" גימגם וילפור.

הוא ראה את מבטו של נוארטיה.

"מר נוארטיה," קרא, "אתה יודע מי הרוצח?"

נוארטיה עצם את עיניו.

"אתה תאמר לנו?" צעק הצעיר. "נקשיב, מר ד'אבריני, נקשיב!"

נוארטיה הפנה אל מורל חיוך־עיניים עצוב, ואחר־כך הפנה את מבטו אל הדלת.

"אתה מבקש שאצא מן החדר, אדוני?" שאל מורל בצער.

נוארטיה עצם את עיניו.

"האם מותר לי לשוב אחר־כך?" שאל מורל.

שוב עצם הזקן את עיניו.

"האם עלי לצאת לבדי?"

"לא."

"מי ייצא איתי? התובע המלכותי?"

"לא."

"הרופא?"

"כן."

"אתה רוצה להישאר ביחידות עם מר דה־וילפור."

"כן."

"והוא יוכל להבין אותך?"

"כן."

"הו," קרא וילפור, כמעט שמח על החקירה המצפה לו. "אני מבין את אבי."

דַ'אבְרִינִי נטל את זרועו של מורל ומשך אותו לחדר הסמוך.

בבית השתררה דממה עמוקה יותר מדממת המוות, ואחרי רבע־שעה נשמעו צעדים כושלים. וילפור הופיע על סף החדר ואמר:

"בואו."

כשעמדו סמוך לכורסתו ראה מורל שפניו של התובע המלכותי חוורו כפני מת, וכתמים רחבים בצבע חלודה עלו במצחו. באצבעותיו שבר עט לרסיסי רסיסים.

"רבותי," אמר וילפור בקול חנוק, "תנו לי את מלת הכבוד שלכם שהסוד הנורא יישאר בינינו."

"אבל הרוצח!" קרא מורל.

"הצדק ייעשה אדוני," השיב וילפור. "אבי גילה לי את שם האשם ברצח. גם אבי רוצה בנקמה, ובכל זאת הוא משביע אותך לשמור את הסוד."

"האם נכון הדבר, אבי?" קרא מורל.

"כן," אותת נוארטיה.

"אדוני," אמר וילפור. "אם אבי איש הברזל שאתה מכיר, מבקש זאת ממך, סימן שהוא יודע כי הפושע ייענש."

"נכון, אבי?" שאל מורל.

נוארטיה עצם את עיניו.

"הוא מכיר אותי," אמר וילפור. "התחייבתי לפניו. שלושה ימים, אני מבקש. בעוד שלושה ימים אתנקם על מות ילדתי."

"האם ההבטחה הזאת תתקיים, מר נוארטיה?" שאל מורל.

"כן," אותת נוארטיה ובמבטו נראתה שמחה מבשרת אסון.

"הישבעו, רבותי," אמר וילפור ושילב את ידיהם של ד'אבריני ומורל, "הישבעו שתשמרו על כבוד משפחתי ותניחו לי לנקום אותו."

דַ'אבְרִינִי מילמל "כן," ומורל תלש את ידו מיד התובע, התנפל על המיטה, הטביע את שפתיו בשפתיה הקפואות של ולנטין וברח בשאגת־יאוש.

מר דה־וילפור ביקש מד'אבריני לטפל בכל ההליכים הקשורים במוות בעיר גדולה

ובנסיבות חשודות, וד׳אבריני הביא את רופא העיריה הממלא את תפקיד חוקר מקרי המוות, ושהפאריסאים קוראים לו ״רופא המתים״.

נוארטיה ישב ליד מיטת נכדתו, חסר תנועה ואילם. רופא־המתים ניגש אליה באדישות של אדם שהתרגל לחברת גוויות, הרים את הסדין ושוב כיסה בו את פניה של ולנטין.

נהמה עמומה יצאה מפיו של נוארטיה, ומר דַ׳אבְּרִינִי הבין שהוא רוצה לראות את ילדתו. כשחיטא רופא־המתים במי כלור את אצבעותיו, שנגעו בשפתי המתה, הסיר ד׳אבריני את הסדין מעל הפנים השלווים והחיוורים שנראו כפני מלאך ישן. דמעה נראתה בזווית עינו של נוארטיה.

רופא־המתים כתב דו״ח ויצא אל המדרגות, יחד עם ד׳אבריני. וילפור יצא מחדרו, הודה לרופא־המתים, ואמר לד׳אבריני:

״ועכשו יש להביא כומר.״

״יש איש כמורה שאתה רוצה שיתפלל ליד ולנטין?״ שאל ד׳אבריני.

״לא,״ השיב וילפור. ״הבא את הראשון שתמצא.״

״הקרוב ביותר,״ אמר רופא־המתים, ״הוא אב־מנזר איטלקי שנכנס לא מזמן לגור בבית הסמוך.״

״ד׳אבריני,״ אמר וילפור. ״הינה מפתח דירתי. הבא את הכומר לחדרה של בתי המסכנה. אני רוצה להיות לבדי. הכומר יסלח לי, הוא אמור להבין את צערם של בני־אדם.״

מר וילפור חזר לעבודתו, שרק בה מצא נחמה.

כשירדו ד׳אבריני ורופא־המתים לרחוב עמד בו אדם לבוש גלימה, ליד דלת הבית הסמוך.

״זה האיש,״ אמר רופא־המתים.

ד׳אבריני ניגש לאיש הכמורה ושאל:

״אדוני, האם תסכים לעשות חסד לאב אומלל, ששיכל את בתו, לתובע המלכותי דה־וילפור?״

״כן,״ השיב הכומר במיבטא איטלקי. ״אני יודע שהמוות בא לבית הזה. התכוונתי להציע את שירותי.״

״המתה היא נערה.״

״כך סיפרו לי המשרתים שעזבו את הבית,״ אמר הכומר. ״אני יודע ששמה וַלַנְטִין. כבר התפללתי למענה.״

״תודה לך, אדוני,״ אמר דַ׳אבְרִינִי, ״אני מבקש ממך לשבת ליד המתה. כל המשפחה האבלה תודה לך.״

״אני בא,״ אמר אב־המנזר.

השניים נכנסו לבית וילפור, לחדרה של ולנטין. ד׳אבריני ביקש מהכומר להשגיח לא רק על ולנטין המתה אלא גם על נוארטיה החי, והכומר הבטיח למלא את הבקשה. לאחר שיצא ד׳אבריני מן החדר נעל הכומר לא רק את הדלת הפונה למסדרון אלא גם את הדלת הפונה לחדריה של גברת דה־וילפור, כנראה כדי שאף אחד לא יפריע לו בתפילותיו ולנוארטיה באבלו.

104

חֲתִימָתוֹ שֶׁל מַר דַנְגְלַר

שחר עצוב עלה. בלילה באו תופרי־התכריכים לבית וילפור והכניסו את גופתה של ולנטין לתוך תכריכים מבד בָּטִיסְט, עדות אחרונה לעושרה. בערב הקודם הועבר נוּאַרְטְיֶה מחדרה לחדרו, ולהפתעת הכול לא התנגד. אב־המנזר בוסוֹנִי, שישב ליד הגוויה כל הלילה, הסתלק מהבית עם שחר. בשעה שמונה בבוקר חזר דַ'אבְרִינִי, ונכנס עם וילפור לחדרו של נוארטיה. הם מצאו אותו ישן בשלווה בכורסת הנכים הגדולה, ששימשה לו גם מיטה.

"אתה רואה," אמר דַ'אבְרִינִי לווילפור. "הטבע מרפא מכאובים. נוארטיה אהב מאוד את נכדתו, ובכל זאת הוא ישן."

"כן," אמר וילפור. "הוא ישן וזה מוזר. הרי כל הפרעה קלה מדירה שינה מעיניו. אני לא עצמתי עין כל הלילה. זה שני לילות אינני ישן. ראה את שולחן־הכתיבה שלי, כמה כתבתי במשך שני ימים ושני לילות! כמה הערות הוספתי לכתב־התביעה נגד הרוצח בֶּנֶדֶטוֹ! הו, עבודה, עבודה! אַתְּ השגעון שלי, את תרפאי את צערי!"

"אתה זקוק לי?" שאל הרופא.

"לא," השיב וילפור, "אני רק מבקש שתחזור לכאן בשעה אחת־עשרה. בצהריים יוציאו מכאן את הגוף... אלוהים, ילדתי המסכנה! ילדתי המסכנה!"

"אתה תקבל את המלווים?"

"לא, בן־דודי יעשה זאת. אני אעבוד. כאשר אני עובד אני שוכח הכול."

לפני שהגיע הרופא אל הדלת כבר היה התובע המלכותי שקוע בניירותיו.

על המדרגות פגש דַ'אבְרִינִי בבן־הדוד, אדם שאין לו חשיבות, לא בסיפור הזה ולא במשפחה, דייקן, לבוש שחורים, סרט־אבלים על זרועו והבעת־אבל על פניו.

בשעה אחת־עשרה הגיעו הכרכרות עם המלווים, וכל רחוב סנט הוֹנוֹרֶה התמלא בקהל הצמא לשמחותיהם ולצערם של העשירים. בין הראשונים שבאו היו דֶבְרֶה, שָׁטוֹ־רֶנוֹ ובוֹשָׁם. אחר־כך באו האנשים המפורסמים מחוגי המשפט, הספרות והצבא. בן־הדוד עמד ליד הדלת וקיבל את הבאים. זה היה נוח לכולם: בן־דוד אינו דורש אנחות ודמעות כמו אב, אח או חתן. המלווים התגודדו בקבוצות. דֶבְרֶה, שָׁטוֹ־רֶנוֹ ובוֹשָׁם עמדו יחד.

"אומללה!" שילם דֶבְרֶה, כמו כולם, מס־שפתיים למאורע שזימן אותו עם חבריו. "אומללה! כל־כך עשירה! כל־כך יפה! היית מעלה כזאת על דעתך, שָׁטוֹ־רֶנוֹ?"

"לא הייתי מעלה על דעתי," השיב שָׁטוֹ־רֶנוֹ.

"הכרת אותה?"

"שוחחתי איתה בנשף של גברת דה־מורסף. היא היתה מקסימה אבל עצובה. איפה האֵם החורגת?"

"היא אצל אשתו של האדון שקיבל אותנו בכניסה."

"מה זה?"

"מה זה מה?"

"האדון הזה. הוא חבר פרלמנט?"

"לא," השיב בּוֹשָם. "הגורל גזר עלי לראות את חברי הפרלמנט יום יום. האיש הזה אינו מוכר לי."

"דיווחת על האסון של וילפור בעיתונך?"

"לא אני, מישהו אחר דיווח, ואינני בטוח שהרשימה תמצא־חן בעיני מר דה־וילפור. כתוב בה שאילו היו ארבע מיתות רצופות מתרחשות בבית אחר, ייתכן שהתובע המלכותי היה מתרגש."

"דוקטור דַ׳אבְּרִינִי אמר לאמי שהתובע מדוכא," אמר שטו־רנו.

"את מי אתה מחפש בעיניך, דֶבְּרֶה?"

"את הרוזן ממונטה־כריסטו."

"פגשתי אותו בשדרה, הוא נסע אל הבנקאי שלו," אמר בּוֹשָם.

"הבנקאי שלו הוא מר דנגלר, כמדומני?" שאל שָטוֹ־רֶנוֹ את דברה.

"כך נדמה לי," השיב המזכיר האישי במבוכה קלה. "לא רק מונטה־כריסטו נעדר מכאן. גם את מוֹרֶל אינני רואה."

"מורל מכיר את משפחת וִילְפוֹר?" שאל שָטוֹ־רֶנוֹ.

"מכיר או לא, חובתו לבוא," אמר דֶבְּרֶה. "הרי הלוויה הזאת היא החדשות של היום. שש... הינה שר המשפטים והדתות, הוא בוודאי ישמיע נאום קטן באוזני בן־הדוד המזיל דמעות."

שלושת הצעירים התקרבו אל הדלת, לשמוע את נאומו של שר המשפטים והדתות.

בּוֹשָם דיבר אמת. בדרכו לבית וילפור פגש את מונטה־כריסטו שנסע לבית דנגלר.

הבנקאי ראה מהחלון את הכרכרה של הרוזן, ויצא לקראתו בפנים עצובים אך קיבל אותו באדיבות.

"באת להביע את השתתפותך בצערי, אדוני הרוזן," אמר והושיט לו את ידו. "אכן, האסון בא לשכון בביתי. בשנה הזאת כל בני דורי אינם מאושרים. ראה מה שקרה לתובע המלכותי הצדקני הזה, שאיבד את כל משפחתו; ולמורסף, שאיבד את כבודו והתאבד; ולי, שבֶּנֶדֶטוֹ הנבל עשה אותי לצחוק וש..."

"ומה עוד?" שאל הרוזן.

"אינך יודע?"

"קרה לך אסון חדש?"

"בתי אז׳ני עזבה אותנו. כמה מאושר אתה שאין לך אשה וילדים! אז׳ני לא יכלה לשאת את הבושה, וביקשה ממני רשות לנסוע."

"מתי נסעה?"

"בלילה שעבר."

"עם מרת דנגלר?"

"לא, עם קרובת משפחה... אינני מאמין שהיא תחזור לצרפת."

"מה לעשות, בארון יקר," אמר מונטה־כריסטו. "צרות משפחתיות מדכאות, בדרך כלל, אבל למיליונר יותר קל לסבול אותן מאשר לעני שילדיו הם כל אוצרו, והרי אתה מלך הכספים!"

דנגלר הציץ ברוזן במבט אלכסוני, כדי לבחון אם הוא מדבר בלגלוג או ברצינות, אחר־כך אמר:

"כן, הכסף מנחם, ואני עשיר, וזה מזכיר לי שכאשר נכנסת התכוונתי לחתום על חמישה שטרות. כבר חתמתי על שניים. האם תסכים לחכות עד שאחתום על השלושה האחרים?"

"בבקשה, בארון יקר, בבקשה."

חריקת העט נשמעה. הרוזן סקר במבטו את קישוטי התקרה המוזהבים.

"איזה שטרות אלה?" שאל. "של ספרד? האיטי? נאפולי?"

"אלה שטרות הבנק המרכזי של צרפת," ענה דנגלר בגאווה. "האם ראית הרבה סמרטוטי־נייר בגודל הזה ששווי כל אחד מהם מיליון?"

מונטה־כריסטו לקח בידו את חמשת הניירות כמנסה לאמוד את משקלם, וקרא את הכתוב על כל אחד:

"נשיא הבנק יואיל לפרוע לפקודתי, כנגד ערבות הכספים שהפקדתי בידיו, מיליון פרנקים במזומן."

"הבארון דנגלר."

הוא ספר: "אחד, שניים, שלושה, ארבעה, חמישה. חמישה מיליון! איך אתה עושה את זה?"

"כך אני עושה עסקים," אמר דנגלר.

"ואין לי ספק שתקבל את כל הכסף, במזומן."

"אקבל ועוד איך," ענה דנגלר.

"כמה יפה שיש לך אשראי פתוח שכזה. רק בצרפת אפשר לראות חמש פיסות נייר ששוות חמישה מיליון. היה עלי לראות בעיני כדי להאמין."

"יש לך ספק?"

"לא."

"אתה אומר זאת כאילו אינך בטוח. אתה יכול ללוות את הפקיד שלי לבנק ותראה שהוא ייצא משם עם חמישה צ'קים בחתימת משרד האוצר, כל אחד על מיליון."

"לא," אמר מונטה־כריסטו וקיפל את חמשת השטרות. "זה כל־כך מסקרן אותי, עד שאני רוצה להתנסות בעצמי. האשראי הפתוח שלי אצלך הוא שישה מיליון. עד עכשיו לקחתי רק תשע מאות אלף. אתה חייב לי חמישה מיליון ומאה אלף פרנק. אני לוקח את הניירות האלה ורואהה בהם שטרות על סמך חתימתך. קח קבלה על שישה מיליון. הכנתי אותה מראש, מפני שהכסף נחוץ לי היום."

והוא שילשל את חמשת הניירות לכיסו ביד אחת, ובידו האחרת נתן את הקבלה לבנקאי.

אילו צנח עליו הברק משמים, לא היה דנגלר נבהל יותר.

"מה!" גימגם, "מה! אתה לוקח את כל הכסף הזה? אבל אדוני הרוזן, סליחה, אני חייב את הכסף הזה למוסדות צדקה. זאת הַפִּקָּדָה שהבטחתי לפרוע אותה הבוקר."

"זה עניין אחר," אמר מונטה־כריסטו. "לא אתעקש על חמשת הפתקים האלה. שלם לי בשטרות אחרים. רק מתוך סקרנות לקחתי את אלה, כדי שאוכל לספר שחברת דנגלר שילמה לי חמישה מיליונים במזומן אף שלא נתתי לה הודעה מוקדמת ובלי לבקש דחיה אפילו של חמש דקות. קח את השטרות שלך, ותן לי אחרים."

חיוור כמת הושיט דנגלר את ידו לקחת את השטרות, כנשר המושיט את ציפורניו מבעד לסורגי הכלוב כדי לתפוס בבשר הנבלה שעובדי גן־החיות מגישים לו, ואז התאושש, ופניו הנוקשים התרככו לחיוך.

"הקבלה שלך שווה כסף," אמר.

"כמובן, אילו היית ברומא והיית מראה את הקבלה שלי לחברת תוֹמְפְּסוֹן את פְרֶנְצְ'ש, לא היו לך בעיות. האם מותר לי, בכל זאת, לשמור את השטרות האלה אצלי?"

"כן," אמר דנגלר וניגב את הזיעה ממצחו. "שמור אותם, שמור."

מונטה־כריסטו הכניס את השטרות לכיסו ופניו אמרו: עדיין אתה יכול להתחרט!

"שמור את הפתקים האלה," אמר דנגלר. "סלח לי על סרובי הקודם. אני הועדתי את הכסף הזה למוסדות הצדקה, והיה לי נדמה כאילו אני גוזל אותם אם אינני נותן להם את הכסף זה ממש. זאת שטות! הרי כל השטרות דומים."

והוא השמיע צחוק קולני ועצבני.

"אין דבר," ענה מונטה־כריסטו באדיבות ושילשל שוב את חמשת השטרות לארנקו.

"יש בינינו עוד מאה אלף פרנק," אמר דנגלר.

"העמלה מגיעה בערך לסכום הזה, שמור אותו לעצמך. אנחנו השתווינו," ענה מונטה כריסטו.

"אתה מדבר ברצינות?" שאל דנגלר.

"לעולם אינני מתלוצץ עם בנקאים," ענה הרוזן.

כשעמד לצאת הכריז החדרן:

"מר דה־בוּבִיל, הגובה של בתי המחסה."

"נראה לי שהגעתי בדיוק בזמן," אמר מונטה־כריסטו. "כולם מעוניינים בחתימות שלך."

דנגלר מיהר להיפרד מן הרוזן, שהחליף מלים של נימוס עם דה־בוביל בחדר־ההמתנה, כבש את התרגשותו ואמר לגובה:

"בוקר טוב, בעל חוב יקר, אני בטוח שבאת לגבות את חובך."

"ניחשת, אדוני הבארון," השיב מר דה־בוביל. "בתי המחסה באו אליך. האלמנות והיתומים מבקשים ממך נדבה, חמישה מיליונים."

"ועוד אומרים לי לרחם על האלמנות והיתומים," המשיך דנגלר את הבדיחה.

"קיבלת את מכתבי מאתמול?" שאל דה־בוביל.

"כן," אמר דנגלר.

"הבאתי את הקבלה," אמר דה־בוביל.

"מר דה־בוביל היקר," אמר דנגלר, "האלמנות והיתומים שלך יחכו עוד עשרים וארבע שעות. מר מונטה־כריסטו, שראית אותו יוצא מכאן... ראית אותו?"

"כן."

"מר מונטה־כריסטו לקח את חמשת המיליונים."

"כיצד?"

"היה לו אצלי אשראי פתוח בלתי מוגבל, מטעם חברת תוֹמְפְּסוֹן את פְּרֶנְטְשׁ מרומא. הוא ביקש ממני חמישה מיליון בבת אחת, ואני נתתי לו שטר על שם הבנק שבו מופקד כספי. תבין, שאם אמשוך מהבנק עשרה מיליון באותו יום, זה ייראה מוזר. רק בעוד יום או יומיים אוכל להוציא את הכסף. הינה הקבלה שנתן לי הרוזן ממונטה־כריסטו."

מר דה־בוביל קרא.

"קיבלתי מהבארון דנגלר חמישה מיליון ומאה אלף פרנק, והוא רשאי למשוך אותם בחזרה בחברת תוֹמְפְּסוֹן את פְּרֶנְטְשׁ ברומא."

"אתה מכיר את חברת תוֹמְפְּסוֹן את פְּרֶנְטְשׁ, מר בוביל?" שאל דנגלר.

"כן," השיב מר בוביל. "פעם עשיתי איתם עיסקה של מאתיים אלף פרנק, ומאז לא שמעתי עליהם."

"זאת אחת החברות המפורסמות באירופה," אמר דנגלר והניח על שולחן־הכתיבה את הקבלה שלקח מידו של מר דה־בוביל, כמו בדרך אגב.

"היה לו אצלך אשראי פתוח על חמישה מיליון?" המשיך דה־בוביל להתפעל.

"היו לו שלושה קווי־אשראי פתוחים, אצלי, אצל רוטשילד ואצל לָפִיט, והוא העדיף אותי על האחרים ונתן לי דמי־עמלה מאה אלף פרנק."

"עלי לבקר אצלו ולבקש ממנו תרומה למען מוסד דתי," אמר דה־בוביל.

"תקבל. הוא נותן לצדקה עשרים אלף פרנק בחודש."

"נהדר. אגב, גברת מורסף ובנה נידבו למוסדות צדקה את כל ההון של הגנרל דה־מורסף. הם אינם רוצים להחזיק בהון שנרכש במרמה."

"וממה יחיו?"

"הבן מתגייס, והאם עוזבת את פאריס."

"וכמה היה רכושם שווה?"

"לא הרבה, מיליון ומאתיים או שלוש מאות אלף פרנק. אבל נחזור למיליונים שלנו," אמר דה־בוביל.

"כמובן," אמר דנגלר בקולו הרגיל. "מתי נחוץ לך הכסף?"

"ביקורת הקופות תהיה מחר."

"מחר! מדוע לא אמרת זאת מיד? הרי זה כאילו אמרת: בעוד מאה שנים. באיזו שעה?"

"בשעה שתיים אחרי הצהריים."

"שלח אלי שליח בצהריים," אמר דנגלר בחיוך, "או קח עכשו את הקבלה שנתן לי מונטה־כריסטו, היא שווה כסף, ופדה אותה אצל רוטשילד או אצל לְפִּיט."

"והרי אפשר לפרוע אותה רק ברומא?"

"כן, הם יגבו ממך עמלה, חמשת או ששת אלפים פרנק."

"לא," אמר הגובה. "אחכה עד מחר. אני אבוא אליך בעצמי."

השניים לחצו ידיים.

"אגב," שאל דה־בוביל, "אינך הולך ללוויה של העלמה דה־וִילְפוֹר המסכנה?"

"לא," השיב הבנקאי, "אני בבידוד, בגלל בנדטו שעשה צחוק ממני."

"מדוע? האם אתה אשם? הרי כל האנשים משתתפים בצערך, אני בטוח, ובייחוד בצערה של בתך."

"אז'ני המסכנה!" אמר דנגלר באנחה. "היא הצטרפה למנזר. היא נסעה לחוץ־לארץ עם ידידה שלה, נזירה, לחפש מנזר מתאים לה, באיטליה או בספרד."

"מה נורא!" אמר מר דה־בוביל.

"טיפש," אמר דנגלר בליבו כשנסגרה הדלת אחרי מר דה־בוביל.

הוא מישש את הקבלה של מונטה־כריסטו ולחש: "בוא בצהריים, בוא, אני כבר אהיה רחוק מכאן!"

אחר־כך נעל את הדלת, רוקן את כל המגירות של הקופה, אסף חמישים אלף פרנק, שרף כמה ניירות, הציג ניירות אחרים על השולחן לראווה. כתב מכתב, סגר אותו בחותם ורשם על המעטפה: "לגברת הבארונית דנגלר".

אחר־כך הוציא את דרכונו מן המגירה.

"יפה," אמר, "הוא עדיין בתוקף."

בערב הניח את המכתב על שולחן־האיפור של אשתו.

105

בֵּית הַקְּבָרוֹת פֶּר לָאשֶׁז

תערוכת האבל שפגש מר דה־בּוּבִיל בדרכו לבית דנגלר עשתה את דרכה לבית־הקברות במזג־אוויר סגרירי. הרוח תלשה את העלים הצהובים מן הענפים, והם הסתחררו מעל להמון שמילא את השדרות.

בית־העלמין פֶּר לָאשֶׁז נראה למר דה־וילפור ראוי לקבל את שרידי בני־התמותה של משפחתו; בתי־הקברות האחרים נראו לו כבתי־מלון זולים וכפריים. רק מת ממשפחה טובה יכול להרשות לעצמו להיקבר בפר לאשז ולהרגיש שם כמו בבית. לפני שנים קנה שם וילפור את חלקת־הקבר שבה מיהרו להיקבר כל בני משפחת אשתו הראשונה.

הלוויה חצתה את כל פאריס. יותר מחמישים כרכרות פרטיות נסעו אחרי עשרים כרכרות־האבל, ומאחוריהן צעדו ברגל יותר מחמש מאות איש, רובם צעירים שהתפעלו מיופיה של ולנטין בחייה. כשיצאה הלוויה מפָּארִיס נעצרה מולה כרכרה מהירה, רתומה לארבעה סוסים ומונטה־כריסטו ירד ממנה והתערב בקהל ההולכים ברגל. שטו־רנו ובושם ירדו מהכרכרות שלהם והצטרפו אליו. הרוזן סקר בתשומת־לב את הקהל, אחר־כך שאל:

"איפה מוֹרֶל? ידוע לכם איפה הוא?"

"שאלתי אותה שאלה בחדר המתים," השיב שָׁטוֹ רֶנוֹ. "אף אחד לא ראה אותו."

הרוזן המשיך לבלוש בעיניו, עד שראה צללית בחורשת־אורנים והדאגה סרה מליבו. הצללית עברה מאחורי קברם של אבלר והלואיז* והגיעה אל הקברנים, ליד הסוסים המושכים את המרכבה שנשאה את הגופה.

זה היה מקסימיליאן מורל. פעמיים יצא הרוזן משורות הקהל והסתכל בו היטב שמא יוציא נשק מתחת בגדיו. מורל היה חיוור, לחייו שקועות ובידיו מעך את כובעו. כשנעצר מסע הלוויה נשען על עץ והתבונן בכל פרטי הטקס. כמה אנשים השמיעו נאומי־הספד, התלוננו על המוות שבא לא בעיתו ועל כאבו של האב. אחרים, יותר נבונים, הזכירו שוולנטין ביקשה פעמים רבות מאביה לחוס על נאשמים. מונטה־כריסטו ראה רק את מורל. הוא ידע מה מתחולל בליבו.

"הנהו," אמר בּוֹשָׁם לְדֶבְּרֶה ולשטו־רנו. "הינה מורל!"

"כמה הוא חיוור!" אמר שטו־רנו.

"קר לו," שיער דֶבְּרֶה.

* זוג נאהבים נודע מן המאה השתים עשרה. אבֶּלָר היה איש כנסיה שמרד במימסד.

"לא ולא," אמר שָטוֹרֶנוֹ. "הוא מתרגש. הוא רגיש מאוד."

"לא ייתכן," אמר דֶבְרֶה. "הרי רק בקושי הכיר את העלמה וילפור."

"אבל בנשף של מרת דה־מורסף רקד עימה שלוש פעמים," אמר שטו־רנו. "היה זה נשף שמח!"

"להתראות, רבותי," אמר הרוזן פתאום ונעלם.

הנאומים נסתיימו וגם חגיגת המוות תמה. שָטוֹרֶנוֹ חיפש בעיניו את מורל ולא איתר אותו.

מונטה־כריסטו התחבא בתוך סבך שיחים. לאחר שהסתלקו כל הסקרנים וגם הקברנים, התקרב מורל אל הקבר, כרע על ברכיו, נגע במצחו באבן, וחיבק את סורג־הברזל בשתי ידיו.

"וַלַנְטִין!" לחש.

ליבו של הרוזן נשבר. הוא יצא ממחבואו ונגע בכתפו של מוֹרֶל.

"חיפשתי אחריך בכל מקום," אמר הרוזן.

הוא ציפה למטח של תוכחות וקובלנות, אבל מורל רק אמר:

"אתה רואה, התפללתי."

"אתה רוצה שאסיע אותך לפאריס?"

"לא, תודה."

"אתה רוצה משהו?"

"הנח לי להתפלל."

הרוזן התרחק, הסתתר שוב ועקב אחרי מוֹרֶל, שקם ממקומו וחזר לפאריס ברגל. מונטה־כריסטו עקב אחריו עד שנכנס לביתו.

חמש דקות לאחר שנסגרה מאחורי מורל נפתחה הדלת שוב ומונטה־כריסטו נכנס לבית.

"האם מקסימיליאן נכנס עכשו הביתה, גבירתי?" שאל הרוזן.

"כן," השיבה האשה הצעירה, "ראיתי אותו. אני אקרא לעמנואל."

"סלחי לי, גבירתי, אבל עלי לעלות מיד לדירתו של מקסימיליאן," אמר הרוזן.

הוא עלה במדרגות כברק, עמד ליד הדלת והיטה אוזן.

הוא לא שמע דבר.

הדלת היתה נעולה. היא היתה מזוגגת, כמו רוב הדלתות בבתים הישנים של פאריס, אבל לא היה אפשר לראות מבעד לה את הנעשה בדירה, מפני שווילון כיסה את הזכוכית.

מונטה־כריסטו לא העז לצלצל, שמא ימריץ קול הפעמון את מקסימיליאן לבצע את כוונתו מיד, על כן היכה במרפקו באחד מריבועי הזגוגית, שהתנפץ לרסיסים, הזיז את הווילון וראה את בעל הדירה יושב ליד שולחנו ומחזיק עט בידו. נפץ הזכוכית החריד את מקסימיליאן.

"אלף סליחות, ידידי," אמר הרוזן. "החלקתי ונתקלתי בדלת במרפקי. אחרי שנשברה אנצל את ההזדמנות ואכנס לחדרך. אל תפריע לעצמך, אל תפריע לעצמך."

והוא העביר את ידו דרך הזכוכית השבורה ופתח את הדלת.

מורל קם ממקומו ובא לקראת הרוזן לא כדי לקבל אותו אלא כדי לחסום את דרכו.

"זאת אשמת משרתיך," אמר מונטה־כריסטו ושיפשף את מרפקו. "רצפת העץ שלך חלקה כמו רְאִי."

"נפצעת, אדוני?" שאל מורל בקרירות.

"אינני יודע. אתה עסוק בכתיבה?"

"אני?"

"אצבעותיך מוכתמות בדיו."

"כתבתי," השיב מורל. "זה קורה לפעמים גם לאיש־צבא."

"אקדוחיך על השולחן," אמר מונטה־כריסטו.

"אני מתכונן לצאת למסע," השיב מַקְסִימִילְיָאן.

"ידידי, מקסימיליאן היקר, אל תחליט החלטות קיצוניות, אני מבקש ממך."

"החלטות קיצוניות?" אמר מורל במשיכת כתף. "נסיעה היא החלטה קיצונית?"

"מַקְסִימִילְיָאן," אמר מונטה־כריסטו. "אם פרצתי לדירה שלך ושברתי את הזגוגית של הדלת, הרי זה מפני שיש בליבי דאגה אמיתית או ודאות נוראה. מקסימיליאן, אתה מתכוון להתאבד!"

"מאין לך מחשבה כזאת, אדוני הרוזן?" שאל מורל.

"אני אומר לך שאתה רוצה להרוג את עצמך!" אמר הרוזן, ניגש אל השולחן והרים את הנייר הלבן שהניח הצעיר על המכתב שהתחיל לכתוב.

מורל זינק אליו כדי לקחת מידו את המכתב אך מונטה־כריסטו תפס אותו בידו, ועצר בו כשרשרת העוצרת קפיץ.

"אתה רואה, אני יודע שרצית לשים קץ לחייך, מקסימיליאן," אמר הרוזן.

"ובכן," צעק מורל. "אם אני מחליט למות, מי ימנע אותי? תקוותי נכזבו, לבי שבור! אם לא אמות אצא מדעתי. מי יעז להפריע לי?"

"אני," אמר מונטה־כריסטו בקול שקט.

"אתה!" צעק מורל בזעם. "אתה הולכת אותי שולל, הרדמת אותי בהבטחות־שווא. יכולתי להציל את ולנטין או לפחות להיות לידה במותה! אבל אתה העמדת פנים כאלוהים, ולא הצלת אותה! כשעקבת אחרי עד בית־הקברות, עדיין עניתי לך. כשנכנסת לביתי לא גרשתי אותך. אבל עכשו אתה מתגרה בי בחדרי! הרוזן ממונטה־כריסטו, אתה תראה עכשו במות ידידך!"

והוא הסתער על האקדחים.

מונטה־כריסטו פרש את ידו על הנשק ואמר:

"אתה לא תשלח יד בנפשך! אני לא אתן לך לעשות זאת."

"מהי זכותך לעכב בעדי?" קרא מורל.

"זכותי?" ענה מונטה־כריסטו. "אני האיש היחיד בעולם שיש לו זכות לומר לך: מורל, לא אסכים שבן אביך ימות היום!"

"מדוע אתה מדבר על אבי?" שאל הצעיר בגמגום.

"מפני שאני הייתי האיש שהציל את חיי אביך כשרצה לטרוף את נפשו בכפו, כמו שאתה רוצה לעשות עכשו. אני שלחתי את הארנק לאחותך ואת האוניה 'פרעה' החדשה לאביך. אני אדמונד דנטס, שעל ברכיו ישבת כשהיית ילד קטן."

מורל נרתע, כוחותיו עזבו אותו והוא צנח לרגליו של מונטה־כריסטו. אחר־כך זינק אל המדרגות בצעקה:

"יוליה! יוליה! עמנואל! עמנואל!"

יוליה, עמנואל, פֶּנֶלוֹן וכמה משרתים מיהרו ובאו לקול זעקותיו, ומורל פתח את הדלת וקרא:

"על הברכיים! כרעו על הברכיים! זה האיש שהציל את אבינו! זה..."

כמעט אמר: "זה אדמונד דנטס," אבל הרוזן תפס בזרועו והשתיק אותו.

יוליה תפסה את ידו של הרוזן, עמנואל חיבק אותו. הרוזן הרגיש שליבו נמס. פֶּרֶץ של אש עלה מגרונו אל עיניו. הוא בכה. יוליה רצה לדירתה, להביא את הארנק שנתן לה האלמוני בשדרות מֵייהָן, ועמנואל שאל את מונטה־כריסטו:

"אדוני הרוזן, מדוע לא התוודעת אלינו עד היום?"

"ידידי," ענה הרוזן. "רציתי לשמור את סודי כל ימי חיי, אבל מַקְסִימִילְיָאן הכריח אותי לגלות אותו."

מקסימיליאן עדיין כרע על ברכיו וראשו היה מונח על כורסה. מונטה־כריסטו לחץ את ידו של עמנואל ואמר לו:

"השגח עליו."

"מדוע?" שאל הצעיר.

"אינני יכול לגלות לך. השגח עליו."

עמנואל ראה את האקדחים על השולחן והורה עליהם באצבעו למונטה־כריסטו, שהנהן בראשו.

עמנואל רצה לגשת אל השולחן.

"הנח," אמר לו הרוזן, ניגש אל מורל ולקח את ידו. הסערה שאחזה במורל חלפה והוא שקע בטשטוש־חושים.

יוליה חזרה עם ארנק המשי.

"הינה" אמרה, "ואל נא תחשוב שהוא פחות יקר לנו אחרי שנודע לנו מיהו מושיענו."

"ילדתי," אמר מונטה־כריסטו. "הרשי נא לי לקחת בחזרה את הארנק."

"הו, לא, לא!" קראה יוּלְיָה ולחצה את הארנק אל ליבה, "השאר אותו בבקשה. הרי באחד מן הימים תעזוב אותנו, וזאת המזכרת ממך."

"ניחשת נכון, גבירתי," השיב מונטה־כריסטו בחיוך. "בעוד שמונה ימים אעזוב את צרפת, שבה חיו מאושרים הרבה אנשים שהיו ראויים לנקמת השמים כשמת אבי מרעב ומצער. ועכשו, ידידי, אני מבקש שתשאירו אותי ואת מקסימיליאן לבדנו."

יוליה שמחה להזדמנות להחזיר למקומו את הארנק היקר לה. מקסימיליאן מורל היה קפוא כפסל.

"מקסימיליאן," אמר לו הרוזן. "מחשבותיך אינן מתאימות לאיש נוצרי!"

"אל תדאג, ידידי," אמר מורל. "לא מהנשק אבקש את מותי. צערי הוא שימיתני."

"ידידי," אמר מונטה־כריסטו. "גם אני רציתי פעם להתאבד, וגם אביך רצה לעשות זאת ברגע של יאוש. כשכיוון מר מורל את האקדח למצחו, כשסילקתי ממיטתי את מנת האסירים. אילו אמרו לנו אז: 'יום יבוא ותהיו מאושרים ותברכו את החיים,' לא היינו מאמינים, אבל כמה פעמים שמח אביך בחייו כשחיבק אותך ואת יוליה, וכמה פעמים אני..."

"אתה איבדת רק את חירותך, ואבי איבד רק את כל הונו," הפסיק מורל את דברי הרוזן, "אבל אני איבדתי את ולנטין."

"אני מצווה עליך לחיות, מורל, וברבות הימים תודה לי על חייך," אמר מונטה־כריסטו.

"האם מעולם לא אהבת?" קרא מורל. "עד גיל עשרים ותשע לא אהבתי אשה. אף אחד מרגשותי עד אז לא היה ראוי לשם אהבה. ואז פגשתי את וָלֶנְטִין. שנתיים אני אוהב אותה. היה זה אושר רב מדי, ואלוהים לקח אותו ממני. בלי ולנטין מצפה לי רק היאוש."

"אני דורש ממך לחיות, מורל," חזר הרוזן.

"אם תשכנע אותי אצא מדעתי; אתה תגרום לי להאמין שעוד אראה את וָלֶנְטִין."

הרוזן חייך.

"השפעתך עלי מפחידה אותי," אמר מורל, "בגללך אאמין בדברים שלמעלה מן הטבע!"

"קווה, ידידי," אמר הרוזן.

"אתה כמו האמהות הטובות, יותר נכון חאנוכיות המשקיטות את כאבו של ילדן הבוכה במלים מתוקות, מפני שבכיו מטריד אותן. אני אשמור מעתה את כאבי בתוך ליבי, ולא יהיה עליך להשתתף בו. אני אפרד מעליך."

"להפך," אמר הרוזן. "מעתה לא אעזוב אותך. ואתה לא תעזוב אותי, ובעוד שמונה ימים נעזוב שנינו את צרפת."

"ואתה עדיין אומר לי לקוות?"

"אני אומר לקוות משום שיש לי אמצעי להביא לך מרפא."

"רוזן, אתה מגביר את צערי. נדמה לך שיעלה בידך לנחם אותי על־ידי טיול."

"תן לי כמה ימים של חסד, לנסיון," אמר הרוזן. "עדיין אינך יודע למה אני מסוגל. אני מבטיח לך שאם לא יעלה בידי לרפא אותך מצערך בעוד חודש, אני בעצמי אתן לך אקדחים טעונים וגם רעל מאיטליה, קטלני ומהיר יותר מזה ששתתה וָלֶנְטִין."

"אתה מבטיח לי?"

"אני נשבע," אמר מונטה־כריסטו. "בעוד חודש בדיוק, מקסימיליאן, באותו יום, באותה השעה, אינני יודע אם שמת לב לכך, אבל היום חמישה בספטמבר. לפני עשר שנים הצלתי את אביך מרצונו למות בתאריך הזה. בעוד חודש אולי אציע לך שני אקדחים ומוות קל. הבטח לי לחכות ולחיות עד אז."

"גם אני נשבע," אמר מורל.

מונטה־כריסטו חיבק את הצעיר.

"מהיום תגור בביתי," אמר לו. "בדירתה של הַיְידֶה. בני יתפוס את מקומה של בתי."

"ואיפה היידה?" שאל מורל.

"היא נסעה."

"עזבה אותך?"

"היא מחכה לי. התכונן לעבור לשאנז אליזה, ועד אז היה שלום."

106

חֲלוּקַת־הָרְכוּשׁ

הקומה הראשונה של המלון ברחוב סנט ז'רמן דה פרה, שבו התאכסנו אלברט דה־מורסף ואמו, היתה מושכרת לאדם מסתורי. אפילו השוער לא ראה את תווי פניו בכניסתו וביציאתו. בחורף היה האיש משקיע את סנטרו בתוך מטפחת צוואר אדומה, כאילו היה רַכב הממתין לאדונו ליד התיאטרון, ובקיץ היה מקנח את אפו בממחטה גדולה כשהיה עובר לפני האשנב של השוער. גם בקיץ וגם בחורף היה מגיע לדירה שבמלון בשעה ארבע, ומעולם לא שהה בה כל הלילה. בחורף היתה משרתת שומרת־סוד, מדליקה את האש באח בשלוש וחצי, ובקיץ היתה מכינה את הגלידות באותה שעה.

האיש היה בא כאמור בארבע; כעשרים דקות אחר־כך היתה נעצרת כרכרה לפני המלון ואשה שפניה מכוסות, היתה חולפת כצל ליד תא השוער ומטפסת חרש במדרגות. גם את פניה לא הכירו השוערים. כשהיתה מגיעה לקומה הראשונה היתה מגרדת בציפורניה את הדלת, ואז היתה הדלת נפתחת לכבודה וננעלת אחריה. לאחר זמן היתה האלמונית יוצאת מהמלון ראשונה, עם הצעיף על פניה, ועולה לכרכרה שלה, ועשרים דקות אחריה היה יוצא הגבר, שקוע במטפחת־הצוואר או מוסתר בממחטה.

יום אחרי קבורתה של ולנטין ואחרי הביקור של מונטה־כריסטו אצל דנגלר נכנס הזר המסתורי למלון לא בשעה ארבע אלא בשעה עשר בבוקר, ומיד אחריו – לא בהפרש של עשרים דקות – הגיעה גם הגברת בעלת הצעיף. לפני שננעלה הדלת מאחוריה נשמעה קריאתה:

"הו, לוסיין! הו, אהובי!"

כך נודע לשוער שמו הפרטי של הדייר, והוא נשבע בליבו לא להדליף את הסוד הזה אפילו לאשתו.

"מה קרה יקירתי?" שאל הדייר את האורחת בתוך החדר.

"אני יכולה לסמוך עליך?"

"כמובן! מה קרה? המכתב שקיבלתי ממך מדאיג אותי, וכתב־ידך כל־כך מבולבל!"

"לוסיין," אמרה הגברת. "קרה דבר חשוב מאוד. מר דנגלר עזב הלילה את הבית."

"עזב? מה פירוש עזב? לאן?"

"אינני יודעת."

"אינך יודעת? האם הוא עזב את הבית כדי לא לשוב אליו?"

"אין ספק. הוא השאיר לי מכתב. הינהו."

דברה היסס רק רגע, אחר־כך לקח מידה את המכתב בהחלטה נחושה, להפיק את מירב התועלת מכל מצב אפשרי, וקרא אותו בקול רם:

"רעייתי הנאמנה מאוד."

הוא הפסיק לרגע את קריאתו ונתן בבארונית מבט שגרם לה להסמיק עד שורשי שערותיה, ואחר־כך המשיך:

"כשתקבלי את המכתב הזה כבר לא יהיה לך בעל. אל תצעקי. לא יהיה לך בעל כשם שלא תהיה לך בת. אני אהיה באחת מארבעים הדרכים המוליכות אל מחוץ לגבולות צרפת. אני חייב לך הסברים. את אשה נבונה, לכן תקבלי אותם.

"הבוקר נחתה עלי מכה. היה עלי לשלם חוב של חמישה מיליון פרנק. שילמתי. דרישה לפרעון סכום דומה באה מיד. דחיתי את הפרעון למחר, והיום אני עוזב את צרפת, כדי להימנע מן המחר, שיהיה בוודאי קשה מנשוא.

"את מבינה, רעייתי היקרה? לדעתי את מבינה, מפני שאת בקיאה בעסָקַי יותר ממני, מפני שרק את יודעת לאן נעלמה מחצית רכושי. אני אינני יודע. לנשים יש אינסטינקט שאינו טועה לעולם. הן מסוגלות להסביר הכול. האם הופתעת לרגע, גבירתי, ממהירות נפילתי? האם סינוורה אותך שריפת הזהב שלי? אני ראיתי רק את האש. אני מקווה שאת מצאת את שאריות הזהב בין הגחלים.

"ועכשו הגיע הרגע להסבר היותר אישי. כל זמן שהאמנתי שאת עושה מה שאת עושה למען שנינו, למען רכושנו המשותף, עצמתי את עיני מראות, כמו פילוסוף. מאחר שהחרבת את בֵיתֵנו אינני רוצה להמשיך ולהעשיר אדם אחר. כשנשאתי אותך לאשה היית בעלת הון וחסרת כבוד. אני הגדלתי את ההון שלנו במשך חמש עשרה שנה. ואז באו האסונות, עדיין אינני מבין אותם, והכול התהפך, לא באשמתי. את, גבירתי, עשית הכול כדי להרבות את רכושך בלבד, וגם הצלחת. ואני עוזב אותך כמו שנשאתי אותך: בעלת הון וחסרת כבוד. שלום לך. אני למדתי ממך, וגם אני אדאג רק לעצמי.

בעלך המסור לך מאוד,

הבארון דנגלר."

כל זמן הקריאה עקבה הבארונית בעיניה אחרי דֶבְרֶה. כשסיים את הקריאה קיפל את הנייר ושקע במחשבות.

"ובכן?" אמרה מרת דנגלר בחרדה.

"ובכן, גבירתי?" חזר דֶבְרֶה על שאלתה.

"מה מסקנתך?"

"אני מסיק שמר דנגלר מלא חשדות."

"וזה כל מה שיש לך לומר לי?"

"אינני מבין," אמר דברה בקרירות.

"הוא הסתלק, עזב אותי ולא יחזור."

"אל תאמיני בכך, בארונית," אמר דברה.

"לא, אני אומרת לך, הוא לא ישוב. אני מכירה אותו. לעולם לא ישנה החלטה המועילה לו. אילו חשב שאני עשויה לעזור לו, היה מציע לי לנסוע איתו, אבל פרידתנו משרתת את תוכניותיו. זאת פרידה לנצח, ואני חופשיה."

דֶבְרֶה שתק.

"אינך עונה לי?" אמרה מרת דנגלר.

"אני שואל אותך: מה בדעתך לעשות?" אמר דברה.

"התכוונתי לשאול אותך אותה שאלה," השיבה הבארונית בלב מפרפר.

"הו," אמר דֶבְרֶה באדישות. "את מבקשת עצה?"

"כן, עצה אני מבקשת," אמרה הבארונית וליבה נצבט.

"אני מייעץ לך לנסוע."

"לנסוע?"

"בוודאי. כמו שכתב מר דנגלר, את עשירה וחופשיה. אחרי השערוריה הכפולה, ביטול נישואיה של אז'ני והיעלמו של מר דנגלר, נסיעתך מפאריס מתבקשת. כולם יידעו שאת אשה עזובה, ויאמינו שלא נשאר לך כסף. אנשים לא יסלחו לאשתו של פושט־רגל על עושרה ועל חיי המותרות שלה. הישארי חמישה־עשר יום בפאריס וספרי לכל חברותיך שבעלך עזב אותך. הסיפור יופץ בכל פאריס, ואז תעזבי את ביתך ותוותרי על קצבתך, וכולם ישבחו את גודל ליבך. כולם יֵדעו שאת אשה עזובה ויאמינו שאת עניה. רק אני יודע מה מצבך הכספי. הינה אציג לפניך את חשבונותינו, כשותף נאמן."

הבארונית האזינה לנאומו באימה ובייאוש.

"עזובה," חזרה על דבריו של דברה. "עזובה, נכון."

"אבל עשירה, ואפילו עשירה מאוד," אמר דברה והוציא מארנקו כמה ניירות. "אנחנו שותפים זה שישה חודשים. את נתת לשותפות את הקרן, מאה אלף פרנק. בחודש מאי הרווחנו ארבע מאות וחמישים אלף פרנק. ביוני גדל הרווח לתשע מאות אלף, וביולי הוספנו לסכום מיליון ושבע מאות אלף. זה היה חודש שטרי החוב של ספרד. באוגוסט הפסדנו שלוש מאות אלף, ולקראת סוף החודש סגרנו את הפער. חשבונותינו, מיום תחילת השותפות עד אתמול, מראים יתרת רווח של שני מיליון וארבע מאות אלף פרנק, כלומר, מיליון ומאתיים אלף פרנק לכל אחד. יש לנו ריבית של שמונים אלף פרנק בעד הסכום שהיה בידי."

"מה?" קראה הבארונית. "ריבית על כספך? הרי לא השקעת כסף!"

"סליחה, גבירתי," השיב דֶבְרֶה. "קיבלתי ממך יפוי־כוח להשקיע את הכסף, ומימשתי את הסמכות שנתת לי. ארבעים אלף פרנק מן הריבית מגיעים לך, ועוד מאה אלף פרנק ההשקעה הראשונית, בסך הכול מיליון שלוש מאות וארבעים אלף פרנק. כן, גבירתי, שלשום מימשתי את כל ניירותיך. הרגשתי שבקרוב יהיה עלי לתת דין־וחשבון מלא. כספך כאן, חציו בשטרות־בנק וחציו בשטרי חוב. כאן, בתוך תיבה במגירה הזאת שהוספתי לה מנעול ליתר בטחון. הינה, קחי שמונה מאות אלף פרנק בשטרות של אלף, ואני מצרף לזה תלוש על קיצבה שנתית של עשרים וחמישה אלף פרנק, וכדי לעגל את המספר קחי שטר לפרעון אצל הבנקאי

שלי על מיליון ועשרת אלפים פרנק בערך. הבנקאי שלי אינו מר דנגלר, לכן ייפָּרַע השטר הזה."

מרת דנגלר לקחה את שטר החוב, תלוש הקצבה וחבילת שטרות הבנק והכניסה אותם לארנקה, ואת השטר למשיכה ותלוש הקיצבה הניחה בתיק מסמכים. עיניה היו יבשות, אך ליבה בכה. לשווא ציפתה למלה של חיבה, שתנחם אותה על עושרה.

"גבירתי," אמר דֶבְרֶה, "יש לך כסף רב, ואם לדעתך לא די בזה, את יכולה לקבל ממני, כהלוואה, את חלקי, מיליון ושישים אלף פרנק."

"תודה, אדוני," השיבה הבארונית. "זה יותר מדי לאשה מסכנה שאיננה מתכוננת להופיע בחברה זמן רב."

דברה הופתע רק לרגע, והחווה תנועה שאפשר לפרש אותה כ"כרצונך!" גברת דנגלר פתחה את הדלת, וללא זעם ותוכחה, אך גם ללא היסוס, ירדה במדרגות ולא טרחה לומר שלום אחרון לאיש שהניח לה ללכת.

שטויות! אמר דברה בליבו. היא תישאר בביתה, תקרא רומנים ותשחק בקלפים.

והוא לקח את פנקסו וחישב: נשארו לי מיליון ושישים אלף פרנק. חבל שהעלמה וילפור מתה. הייתי נושא אותה לאשה.

עשרים דקות לאחר שהסתלקה מרת דנגלר יצא גם הוא מהדירה.

מעל לחדר שבו חילק דברה שני מיליון וחצי בינו ובין מרת דנגלר היה החדר ששכרו מרצדס ואלברט.

שינוי רב חל במרצדס. עיניה לא זהרו, פיה לא חייך ומבוכה תמידית עצרה על שפתיה את התשובות המהירות שהיתה רגילה בהן. לא העוני דילדל את רוחה אלא היעדר האומץ. היא היתה כמלכה שגלתה מארמונה לביקתת קש. מסביב לה ראתה רק חפצים מכוערים. בחדר היו טפיטי־קיר אפורים. בעלי הבית החסכנים בחרו בצבע הזה מפני שלכלוך אינו נראה בו. הרצפה היתה חשופה ללא שטיח, והרהיטים זולים וצעקניים.

גברת דה־מורסף ידעה שבנה מתבונן בה תמיד בגניבה וכפתה על עצמה חיוך מלאכותי. אלברט היה מוטרד. שארית המותרות הפריעה לו להשתלב במעמדו החדש. הוא רצה להסיר את הכפפות וראה שידיו לבנות מדי. רצה לטייל בעיר ברגל ומצא שמגפיו מצוחצחים מדי.

יום אחד אמר לה:

"אמא, לא נשאר לנו כסף."

החורף התקרב. בחדר החשוף לא היה חימום, ומרצדס היתה רגילה לתנור רב־הזרועות שחימם את כל ביתה הגדול. אפילו פרח קטן לא היה לה בבית המלון, והיא היתה רגילה לדירה מלאה פרחים כחממה. אבל נשאר לה אלברט.

"אמא," אמר אלברט ברגע שירדה מרת דנגלר במדרגות, "נמנה את מה שנשאר לנו, כדי שאוכל לתכנן את תוכניותי."

"הסיכום הוא לא־כלום," השיבה מרצדס בחיוך עצוב.

"יש לנו שלושת אלפים פרנק, אמא."

"האם אנחנו מסכימים לקבל אותם?" שאלא מרצדס והסמיקה.

"זה הוסכם, נדמה לי," השיב אלברט בקול בוטח. "אנו מסכימים. הם קבורים בגן של הבית הקטן ההוא שבשדרות מֵייהָן במרסיי. במאתיים פרנק ניסע שנינו למרסיי."

"במאתיים פרנק!" קראה מרצדס, "איך, אלברט?"

"את תסעי במרכבה סגורה עד שָׁלוֹן, כמו מלכה," אמר אלברט, והוא לקח עט ורשם:

מרכבה סגורה עד שָׁלוֹן	35
משָׁלוֹן ללְיוֹן בספינת קיטור	6
מלְיוֹן לאַוִוינְיוֹן בספינת קיטור	16
מְאַוִוינְיוֹן למַרְסֵיי	7
הוצאות הדרך	50
סך הכול	114

"נניח שאת זקוקה למאה ועשרים פרנק, לכל היותר," אמר.

"ואתה?"

"שמרתי לעצמי שמונים פרנק. בחור צעיר אינו זקוק לכל הנוחות."

"ומאין ניקח את מאתיים הפרנק?"

"הינה הם לפניך, והנה עוד מאתיים. מכרתי את שעון היד שלי במאה, ואת קישוטיו בשלוש מאות."

"עלינו לשלם למלון."

"שלושים פרנק, ואני אשלם אותם מהמאה וארבעים שלי. וזה לא הכול. ראי!"

מנרתיק קטן, אולי מזכרת מאחת הנשים העטופות בצעיפים שהיו מתדפקות על הדלת הקטנה של דירתו, הוציא אלברט שטר של אלף פרנק.

"מה זה?" שאלה מרצדס.

"אלף פרנק, אמא."

"מאין?"

"מיד אספר," אמר אלברט ונשק לאמו על שתי לחייה. "אין לך מושג, אמא, כמה את יפה בעיניי! את היפה מכל הנשים שהכרתי! אינני רוצה שתהיי אומללה."

"אינני אומללה מפני שיש לי בן," אמרה מרצדס.

"ובדיוק זה העניין, אמא. את זוכרת מה שהחלטנו?"

"האם החלטנו משהו?" שאלה מרצדס.

"כן. הוסכם בינינו שאת תגורי במרסיי ואני אסע לאפריקה כדי לעשות לי שֵׁם במקום השם שנטשתי. ובכן, אמא, אתמול התגייסתי לחיל פרשי הספהי. גופי שייך לי ואני יכול לעשות בו שימוש. מכרתי את עצמי, כמו שאומרים, במחיר גבוה משוויי, אלפיים פרנק. האלף הוא מחצית הסכום, ואת המחצית האחרת נקבל בעוד שנה."

דמעות זלגו מעיניה של מרצדס, והיא אמרה:

"מחיר דמך!"

"אם אהרג," אמר אלברט בצחוק, "אבל אני מבטיח לך, אמא, שאגבה מחיר יקר בעד חיי. מעולם לא היה רצוני לחיות עז כמו עתה. מדוע את סבורה שאהרג? האם כל הגנרלים שנשלחו לאפריקה נהרגו? האם מוֹרֶל נהרג? את תשמחי כשתראי אותי במדים היפים! ואני מודיע לך שבחרתי בגדוד זה בשל גנדרנותי."

מרצדס נאנחה כשניסתה להעלות חיוך על פניה.

"ובכן," אמר אלברט, "יותר מארבעת אלפים פרנק מובטחים לך, בסכום זה תוכלי לחיות שנתיים."

"כך אתה חושב?" אמרה מרצדס בכאב, ואלברט הבין את משמעות דבריה, תפס בידה וקרא:

"כן, את תחיי!"

"אני אחיה," אמרה מרצדס, "אבל אתה לא תיסע, בני!"

"אני אסע, אמא," אמר אלברט. "הרי לא תניחי לי לדעוך בבטלה. וכבר חתמתי על התחייבות."

"עשה כרצונך, בני."

"לא כרצוני, אמא, אלא כפי שאני מוכרח. לולא את הייתי מת. אם תבטיחי לי להמשיך לקוות, אם תרשי לי לדאוג לאושרך, יגדל כוחי כפליים. אני אשתדל להיפגש עם מושל אלג'יריה, אספר לו את קורותי ואשתדל להצטיין. בעוד שישה חודשים אהיה קצין או אמות, ואם אקבל את הקצונה עתידך מובטח, אמא. יהיה לי כסף בשביל שנינו ושֵם חדש ששנינו נהיה גאים בו. אם אהרג תמותי גם את, ויבוא קץ לייסורינו. ננסה, אמא, אני מבקש ממך. ננסה."

"כן, ננסה, בני. אתה תחיה, אתה תהיה מאושר," השיבה מרצדס.

"את יכולה לצאת מיד," אמר אלברט. "אני אזמין לך מקום במרכבה."

"ואתה?"

"אני אשאר כאן יומיים או שלושה ימים. אמא, זאת תחילת הפרידה, ועלינו להסתגל אליה. בעוד שלושה ימים אצטרף אליך במרסיי."

"אסע!" אמרה מרצדס.

אלברט אסף בזריזות את ניירותיו, שילם לבעל המלון את שלושים הפרנק שהיה חייב לו וירד עם אמו במדרגות.

אדם שירד לפניהם שמע את איוושת שמלת המשי של מרצדס והיפנה את ראשו.

"דֶבְּרֶה!" קרא אלברט.

"אתה, מורסף!" השיב המזכיר הפרטי של השר. סקרנותו גברה על זהירותו שחייבה אותו להסתתר, והרי אלברט כבר זיהה אותו. הוא ראה ליד אלברט אשה בעלת גזרה נאה עטופה בצעיף שחור והוסיף בחיוך:

"הו, סליחה, לא אפריע לך, אלברט."
אלברט הבין למה מתכוון דברה.
"אמא," אמר למרצדס, "אני מציג לפניך את מר דברה, המזכיר של שר הפנים, אחד מידידי לשעבר."
"מדוע לשעבר? למה אתה מתכוון?" גימגם דברה.
"אני מתכוון לומר שכיום אין לי ידידים, ואסור שיהיו לי, ואני מודה לך מאוד, אדוני שהואלת להכירני ולומר לי שלום."
דברה ניגש אליו, לחץ את ידו בכוח ואמר:
"האמן לי, אלברט יקירי, שאני משתתף מעומק ליבי בצערך על האסון שקרה לך, ואשמח לסייע לך בכול."
"תודה, אדוני," השיב אלברט בחיוך. "אמנם קרה לנו אסון אבל איננו זקוקים לסיוע. אנחנו עוזבים את פאריס, ולאחר שישולם מחיר נסיעתנו עדיין יישארו לנו חמשת אלפים פרנק."
דברה הסמיק. מיליון פרנקים היו בתיקו! הוא ידע שבאותו מלון התאכסנו שתי נשים. אחת נענשה בצדק, והסתלקה עניה עם מיליון וחמש מאות אלף פרנקים, והאחרת, שנענשה שלא בצדק, עוזבת את המלון עשירה ובכיסה פרוטות בלבד. כל אותו יום היה דברה שרוי במצב־רוח רע, והפקידים הכפופים לו הרגישו בכך היטב. אבל בערב כבר קנה בית נאה בשדרות מדלן.
כשנכנסה מרצדס למרכבה ונפרדה בנשיקה מבנה עקב אחריה במבטו אדם שהסתתר בחצר של חברת־התובלה לָפִּיט. הוא ראה את המרכבה המתרחקת לכיוון האחד ואת הבחור הצעיר המתרחק לכיוון אחר, העביר את ידו על מצחו ואמר בליבו:
איך אחזיר לשתי הנשמות הטהורות האלה את האושר שגזלתי מהן?

107

"גֹב הָאֲרָיוֹת"

אחד מאגפי בית־הכלא "פוֹרְס",* שכלואים בו האסירים המסוכנים ביותר, נקרא חצר סנט בֶּרְנַרְד, אבל האסירים קוראים לו "גוב האריות", אולי מפני שהעצורים בעלי השיניים נושכים לפעמים את הסורגים ולפעמים את שומריהם. זה בית־כלא בתוך בית־כלא. עובי כתליו כפול מן הרגיל. יום יום בודק הסוהר את הסורגים. הסוהרים השומרים על אגף זה חזקים ואכזרים. החצר הפנימית של האגף מוקפת בחומות גבוהות, ובתוכה משוטטים, חוורים כצללים, האנשים שהצדק מניף עליהם את הלהב המושחז של חרבו. הם מטיילים שניים שניים או אחד אחד. יש באגף גם אולם־פגישות מלבני, חשוך וטחוב, המחולק לשניים בשני סורגים מקבילים, מרוחקים קצת זה מזה, כדי שהמבקר לא יוכל ללחוץ את ידו של האסיר או לתת לו משהו. בעיני דיירי האגף אולם מכוער זה הוא גן־עדן.

בחצר סנט ברנרד טייל יום אחד אדם צעיר שהחזיק את ידיו בכיסיו. תושבי "גוב־האריות", מדדו אותו במבטיהם בהתעניינות. בגדיו היו גזורים בהידור, מבדי משי ובטיסט, אבל קרועים, והוא ניסה לצחצח את מגפיו במימחטה שרקומים עליה אותיות וסמל־אצולה.

"והינה האסיר המגונדר," אמר אחד הגנבים.

"הוא יפה," אמר אחר. "אילו היו לו מסרק ומשחת שיער היה יפה יותר מכל האדונים עם הכסיות הלבנות."

"בוודאי בא הנה בבגדים יפים ומגפיים מבריקים," אמר השלישי. "כמה מנוולים השוטרים! הם קרעו את בגדיו!"

"כנראה זה מישהו מפורסם, הוא בוודאי עשה משהו גדול. והוא כל כך צעיר!" אמר הרביעי.

האסיר מושא השיחה הזאת ניגש לאשנב־המזנון ששומר נשען עליו, ואמר:

"אדוני, הלווה לי עשרים פרנק. תקבל אותם בחזרה מהר. לקרובים שלי יש מיליונים. עשרים פרנקים אני מבקש, כדי שאוכל לקבל יחס מיוחד ולקנות חלוק. אני סובל מפני שיש לי רק חליפה ומגפיים, האם זה לבוש מתאים לנסיך ששמו קַבַּלְקַנְטִי?"

השומר הפנה אליו את גבו, משך בכתפיו ולא צחק.

"אין לך אומץ!" אמר אנדריאה. "אני אדאג לכך שיפטרו אותך!"

* בית־סוהר עתיק ברובע מָארֶה שבפאריס, חוסל בשנת 1850.

הפעם נפלט צחוק מפיו של השומר. האסירים האחרים התקרבו אל השניים ועמדו במעגל סביבם.

"אני אומר לך שאני זקוק לסכום העלוב הזה כדי לקנות בגדים ולקבל ביקור של אדם מפורסם, שאני מצפה לו."

"הוא צודק, הוא צודק!" קראו האסירים. "רואים שהוא בחור כארז."

"תלוו לו בעצמכם את עשרים הפרנק," אמר השומר. "הראו לו שאתם חברים טובים."

"אני לא חבר של הטיפוסים האלה," אמר הצעיר בגאווה. "אתה מעליב אותי!"

הגנבים החליפו מבטים ולחישות. סערה איימה על האסיר האריסטוקרט, והשומר לא עצר בעדה. הוא רצה קצת בידור בשיגרת יומו.

הגנבים התקרבו אל אַנְדְּרֵיאָה. אחדים קראו:

"נעל־בית, נעל־בית!"

בשפת האסירים "נעל־בית" היא מטח של מכות בנעל מסומרת, עונש לחבר שסרח.

אסירים אחדים הציעו את עונש "הצלופח", מכות על הכתפיים והראש במטפחת מלאה חול, חלוקי אבנים ומטבעות גדולות.

"הכו את האדון היפה," קראו אחדים. "הכו את האדון ההגון!"

אַנְדְּרֵיאָה הפנה אליהם את פניו, קרץ עין, ניפח את לחיו בלשונו, והשמיע נקישת שפתיים. היה זה אחד מסימני־ההבנה של הפושעים שנידונו לשתיקה. קדרוס לימד אותו את הסימן הזה.

האסירים הכירו בו מיד כאחד משלהם. המטפחות צנחו, הנעל המסומרת שבה אל כף רגלו של המציע. "האדון צודק," אמר מישהו. "האדון ישר, לפי הבנתו," אמר אחר. השומר הנדהם תפס את אַנְדְּרֵיאָה בכתפיו וחיפש על גופו. הוא לא ייחס את השינוי הפתאומי בהלך הרוח של תושבי "גוב האריות" לקסם האישי של אנדריאה.

אַנְדְּרֵיאָה לא מחה, אך לפתע נשמע קול של אחד המפקחים באשנב.

"בֶּנֶדֶטוֹ!"

השומר הניח לו.

"לאולם הפגישות!" קרא הקול.

"אתה רואה, זה הביקור, אדוני היקר. אתה עוד תראה שלא כדאי להתייחס אל קַבַלְקַנְטִי כאילו היה אדם רגיל!"

ואנדריאה יצא מהחדר והשאיר את עמיתיו ואת השומר פעורי פה.

אנדריאה לא כתב לאיש, מיום שנכנס לכלא.

מישהו בעל השפעה מגן עלי, כנראה, אמר בליבו. העושר הפתאומי, המשפחה המאולתרת, השם קבלקנטי, הזהב שירד עלי כגשם, הקשרים שהובטחו לי. עכשו ירדתי, אבל ודאי לא לזמן רב. האיש הנעלם שמגן עלי ודאי יופיע שוב. לא אכתוב מכתבים פן ארחיק אותו ממני. הוא בוודאי יסייע לי לברוח או ישחד את השופטים כדי שיתנו לי חנינה.

בדרך לאולם הפגישות ניתר ליבו משמחה. זה היה מוקדם מדי לביקורו של השופט החוקר

ומאוחר מדי לקריאה של מנהל בית־הסוהר או הרופא. אין ספק שזה הביקור הנכסף.

באולם־הפגישות ראה אנדריאה מעבר לסורגים את פניו הקודרים והנבונים של בֶּרְטוּצְ׳יוֹ.

"הו!" קרא בהפתעה.

"שלום, בֶּנֶדֶטוֹ," קרא בֶּרְטוּצְ׳יוֹ בקול חלול.

"אתה! אתה!" צעק הצעיר בחרדה.

"אינך מכיר אותי?" אמר בֶּרְטוּצְ׳יוֹ.

"אל תדבר בקול רם כל־כך!" קרא אנדריאה.

"אתה רוצה לשוחח איתי ביחידות?" שאל בֶּרְטוּצְ׳יוֹ.

"כן, כן!" קרא אַנְדְרֵיאָה.

ברטוצ׳יו פישפש בכיסיו, אותת לשומר, שהתקרב אליו, ואמר לו: "קרא".

"מה זה?" שאל אנדריאה.

"פקודה להוביל אותך לחדר ולהניח לי לשוחח איתך."

המָּגֵן האלמוני! חשב אנדריאה. לא נשכחתי. אני מחזיק אותו בידי. בֶּרְטוּצְ׳יוֹ הוא השליח שלו.

השומר הלך להתייעץ עם הממונה עליו, חזר, פתח את שני השערים המסורגים והוליך את אַנְדְרֵיאָה לחדר מסוייד בלבן בקומה הראשונה, הצופה אל החצר. היו בחדר תנור, מיטה, כיסא ושולחן. בֶּרְטוּצְ׳יוֹ התיישב על הכיסא, אנדריאה השליך עצמו על המיטה, והסוהר הסתלק.

"מה יש לך להגיד לי?" שאל ברטוצ׳יו.

"ואתה?" שאל אנדריאה. "ודאי יש לך מה לספר לי, ואתה באת אלי."

"יהיה כך. אתה המשכת לפשוע, גנבת, רצחת."

"האם כדי לספר לי על כך הבאת אותי לחדר מיוחד? מה שסיפרת ידוע לי, אבל יש דברים שאינני יודע. עליהם ספר לי, בבקשה ממך. מי שלח אותך?"

"אתה ממהר, בֶּנֶדֶטוֹ."

"נחסוך במלים. מי שלח אותך?"

"אף אחד לא שלח אותי."

"מאין ידעת איפה אני?"

"זמן רב אני יודע שהחצוף האופנתי הדוהר על סוס בשַׁאנְז אֶלִיזֶה הוא בנדטו."

"שאנז אליזה!... הה, הה! נשוחח על אבי. הרי אתה רק אבי המְאַמֵץ. ודאי לא אתה העמדת לרשותי את מאה אלף הפרנקים שביזבזתי בחמישה חודשים, לא אתה המצאת לי אב איטלקי מהאצולה ולא אתה הכנסת אותי לחברה והזמנת אותי לארוחת־ערב באוֹטֵיי עם מיטב החברה הפאריסאית, עם תובע מלכותי אחד שלצערי לא קשרתי קשרים מועילים איתו. דבר!"

"מה אתה רוצה שאומר?"

"דיברת לפני רגע על שַׁאנְז אֶלִיזֶה. בשַׁאנְז אֶלִיזֶה גר איש עשיר מאוד."

"האיש שבביתו גנבת ורצחת?"

"כן."

"הרוזן ממונטה־כריסטו?"

"אתה אמרת את שמו. האם עלי לזרוק את עצמי לזרועותיו ולצעוק: אבי, אבי!?"

"אתה חושב שהאדם הנושא את השם הזה הוא אביו של עלוב נפש כמוך?"

"אני רוצה לדעת מיהו אבי!" קרא אנדריאה בעקשנות. "מה איכפת לי השערוריה? מה איכפת לי השם הטוב? רק לאנשי החברה הגבוהה יש מה לאבד בשערוריה. מיהו אבי?"

"באתי לספר לך מיהו."

ברגע זה נפתחה הדלת, והסוהר אמר לברטוצ'יו: "סליחה, אדוני, השופט־החוקר ממתין לאסיר."

"לכל הרוחות, השופט הטרדן הזה!" צעק אנדריאה.

"אשוב אליך מחר," אמר ברטוצ'יו.

"רבותי השוטרים, אני לפקודתכם," אמר אנדריאה. "אדון נכבד, אתה הַשְׁאֵר תריסר אֶקוּ בלשכת בית־הסוהר כדי שיספקו לי כאן את כל צרכי."

"הדבר ייעשה," השיב ברטוצ'יו.

אנדריאה הושיט לו את ידו אבל ברטוצ'יו שמר את ידו בכיסו. המטבעות צילצלו.

"זה מה שרציתי לומר," אמר אנדריאה וחייך.

האם טעיתי? חשב כשעלה על ניידת המשטרה. נראה.

"להתראות מחר!" קרא אל ברטוצ'יו.

"להתראות מחר," ענה סוכן־הבית.

108

הַשּׁוֹפֵט

נוארטיה נראה כמשלים עם הגורל, אחרי ששמר יחד עם אב־המנזר על גופת ולנטין בחדר המוות. איך חזר אליו אומץ ליבו? האם בגלל מלות עידוד שאמר לו בוסוני? מכל מקום, יאושו התחלף בשלווה, שהפתיעה את כל מי שהכיר את חיבתו הרבה לנכדתו.

מר דה־וִילְפוֹר לא ראה את אביו מאז מות בתו. הוא שכר חדרן לנוּאַרְטְיֶה, שתי משרתות למרת דה־וילפור, שוער ורכב, במקום המשרתים שהתפטרו, ואלה חצצו עוד יותר בין בני הבית, שיחסיהם היו צוננים למדי גם לפני כן.

לקראת ישיבת בית־דין הסתגר וִילְפוֹר בחדרו, והמשיך בהכנת נאום הקטגוריה. הראיות לא היו משכנעות: בסך הכול מלים מספר ששירבט אסיר בורח גוסס. אולי האשים את ידידו מתוך שנאה, או מיצר־נקמה. יש לשכנע איפוא את השופט בנאום בנוי היטב. התובע המלכותי היה בטוח שבֶּנֶדֶטוֹ הוא האשם ושהוא, הקטגור, יפיק מהנצחון הקשה הנאות של גאווה, רפואה לליבו הכואב.

רק פעם אחת – היה זה יום אחד אחרי ביקורו השני של בֶּרְטוּצְ׳יוֹ אצל בנדטו (שבו גילה לו מיהו אביו) – נפגש מבטו של וִילְפוֹר בזה של נוארטיה. זה היה כשירד התובע לגן, עייף ויגע, והיה מכסח במקלו את ראשי הפרגים הגבוהים ביותר ואת הגבעולים הארוכים והנובלים של שיחי הוורדים שהזדקרו לאורך השבילים כרוחות רפאים, עדות לתקופת הזוהר שלהם בעונה הקודמת. מהבית נשמע קולו הרם של בנו, ששב מן הפנימיה לבלות את יום ראשון בחברת אמו. וילפור הביט אל הבית ואז ראה באחד מהחלונות הפתוחים את נוּאַרְטְיֶה, שביקש מהמשרתת לגלגל את כורסתו אל החלון.

עיניו של הישיש היו נעוצות בנקודה אחת, ומבטו הביע שנאה פראית וקוצר־רוח. הוא הביט אל מרת דה־וילפור שישבה תחת עץ וספר בידה. מפעם לפעם הפסיקה וחייכה אל בנה או הדפה אליו את הכדור שהיה זורק אליה מהבית דרך החלון. וילפור החוויר. הוא הבין את משמעות מבטו של אביו.

נוּאַרְטְיֶה העביר את מבטו מן האשה אל הבעל, והבעתו המאיימת לא השתנתה. גברת דה־וילפור לא חשה בסערות שחלפו מעל ראשה. היא החזיקה בכדור של בנה וקראה לו לבוא ולקבלו מידה בתוספת נשיקה. ארוארד הניח לה להפציר בו, לבסוף נענה, זינק מן החלון לתוך ערוגת החמניות והמרגריטות ורץ אל אמו. מרת דה־וילפור רפרפה בשפתיה על מצחו ושילחה אותו עם הכדור ועם חפיסת סוכריות.

כציפור המתקרבת אל הנחש המהפנט אותה התקרב וילפור אל הבית. מבטו של

נוּאַרְטְיֶה המשיך לעקוב אחריו, והוא חש שהמבט חורך את לבבו. תוכחה ואיום היו במבט. אחר־כך נשא נוארטיה את עיניו השמימה כמנסה להזכיר לבנו את הנדר שנשכח.

"טוב, טוב, אדוני," קרא וילפור מן החצר. "חכה עוד יום אחד. אקיים את הבטחתי."

עיניו של נוארטיה הירפו מווילפור, שהעביר את ידו על מצחו החיוור וחזר לחדרו.

הלילה היה קר ושקט. וילפור לא עלה על מיטתו. עד שעה חמש לפנות בוקר בדק את הדו"חות של השופטים־החוקרים, עיין בעדויות והוסיף הערות לכתב־האישום, אחד מהמתוחכמים ביותר שהכין אי־פעם.

ישיבת בית־הדין של המושבעים עמדה להתקיים ביום שני. וילפור ראה את שחר היום הזה, שעלה כמבשר אסון. האור הכחלחל הזהיר על הנייר את השורות שנכתבו בדיו אדומה. אור העששית צבע באדום את אצבעותיו של התובע שנראו כאילו טבלו בדם. הוא פתח את חלונו. פס זהב גדול חצה את השמים. הצפצפות הדקות התבלטו בשחור על האופק, ובשדה האספסת, מעבר לעצי הערמון, המריא עפרוני למרום והשמיע את זמרת השחרית שלו.

זה היום, אמר וילפור בליבו. הוא הביט אל חלונו של נוארטיה. וילון כיסה אותו, אבל לווילפור היה נדמה שהוא רואה מאחוריו את הזקן המאיים. "כן," לחש. "כן."

ראשו נשמט על חזהו. הוא התהלך בחדר הנה והנה, אחר־כך השליך את עצמו על הספה, לא כדי לישון אלא כדי לתת מנוחה לאבריו שנתקשו בגלל העייפות והקור. הוא שמע את קולות הבית המתעורר; דלתות חרקו, הפעמון של אשתו קרא לחדרנית, הילד הקיץ משנתו בשמחה ובצעקות.

וילפור צילצל, והחדרן החדש הביא לו עיתונים וגם כוס שוקולד חם.

"מה זהו?" שאל וילפור.

"ספל שוקולד," ענה החדרן.

"לא ביקשתי. מי זה דואג לי כל־כך?"

"הגברת, היא אמרה לי שהאדון ידבר הרבה היום, ועליו לאגור כוחות."

החדרן הניח את ספל הזהב על השולחן שליד הספה, שהיה עמוס ניירות ככל השולחנות שבחדר.

וילפור הביט בספל בפנים קודרים, תפס בו בתנועה עצבנית ושתה את המשקה בלגימה אחת. הוא קיווה שיש בו רעל, אשר יפטור אותו מחובה קשה מִמָּוֶת. אילו היה מישהו בחדר היה מבחין בחיוכו הנורא.

השוקולד היה בלתי־מזיק.

כשהגיעה שעת ארוחת־הבוקר נכנס החדרן שוב.

"הגברת מבקשת להודיע לארון שהשעה אחת־עשרה, ישיבת־הפתיחה נקבעה לצהריים."

"ובכן?" שאל וילפור.

"הגברת התלבשה. היא מוכנה, ושואלת אם עליה ללוות את הארון."

"לאן?"

"להיכל המשפט."

"למה?"

"הגברת אומרת שהיא רוצה להיות נוכחת בישיבת הפתיחה."

"הוו!" אמר וילפור. "היא רוצה!"

המשרת נסוג צעד אחד ואמר:

"אם האדון רוצה ללכת לבדו, אודיע על כך לגברת."

"אמור לגברת שאני רוצה לשוחח איתה, ומבקש שתחכה לי בדירתה."

"כן, אדוני."

"וחזור הנה, כדי לגלח ולהלביש אותי."

החדרן חזר אחרי רגע, גילח את וילפור, הלביש אותו בבגדים שחורים וחגיגיים ואמר:

"הגברת הודיעה שהיא מצפה לאדון אחרי שיתלבש."

וילפור צעד לדירתה של אשתו עם התיקים תחת זרועו והמגבעת בידו. על המפתן נעצר לרגע ומחה בממחטה את הזיעה שניגרה ממצחו.

ואז פתח את הדלת.

גברת דה־וילפור ישבה על ספה, מעלעלת בעיתונים ובשבועונים שאדוארד גזר אותם לגזרים עוד לפני שסיימה לקרוא בהם. היא היתה מוכנה ליציאה; כובעה מונח על כיסא וידיה בכסיות.

"הינה אתה," אמרה בקול שלו. "אל אלוהים! כמה אתה חיוור! שוב עבדת כל הלילה. מדוע לא אכלת איתנו את ארוחת־הבוקר? האם אבוא איתך או אלך אחר־כך, עם אדוארד?"

וילפור לא ענה. הוא עמד שותק וקר כפסל. אחר־כך אמר:

"אדוּאַרְד, לך לשחק בטרקלין. אני רוצה לשוחח עם אמך."

מרת דה־וילפור התחלחלה. אדוארד הסתכל בה וראה שאין היא חוזרת על פקודתו של אביו, על כן לא קם ממקומו, והתחיל לקצץ את ראשי חיילי־העופרת שלו.

"אדוארד!" צרח מר דה־וילפור. "לא שמעת מה שאמרתי? לך!"

הילד, שלא היה רגיל ליחס כזה, החוויר מפחד או מזעם. ואביו ניגש אליו ונשק לו על מצחו.

"לֵךְ ילדי," אמר. "לך."

אדוארד יצא, ומר דה־וילפור נעל אחריו את הדלת.

"מה קרה?" שאלה האשה הצעירה וניסתה להעלות חיוך על פניה.

"גבירתי, איפה את מניחה את הרעל שאת משתמשת בו?" אמר התובע ללא הקדמה, ועמד בין אשתו, ובין הדלת.

קול צרוד ומרוסק, לא צעקה ולא אנחה, נפלט מחזה של מרת דה־וילפור, שחשה כעפרוני הרואה מעליו את הפרס מהדק את מעגליו הקטלניים.

"אדוני," אמרה, "אני... אינני מבינה."

"אני שואל אותך," אמר וילפור בקול שקט, "היכן את מחביאה את הרעל שבו הרגת את חותני מר דה סנט מֶרָאן, את חמותי, את בָּרוּאָה ואת בתי וַלַנְטִין."

"אדוני," זעקה מרת דה־וילפור. "מה אתה מדבר?"

"אל תציגי לי שאלות. עליך רק להשיב."

"האם עלי להשיב לבעל או לשופט?" גימגמה מרת דה־וילפור.

"לשופט, גבירתי! לשופט!"

"הוי, אדוני!" מילמלה האשה, "הוי, אדוני!"

"אינך עונה, גבירתי!" צעק החוקר, וגם אינך מכחישה, ולא תוכלי להכחיש. לא תוכלי להכחיש שביצעת את הפשעים האלה במיומנות, אבל הולכת שולל רק את האנשים שהיו מוכנים לעצום עין בגלל חיבתם אליך. אחרי מותה של חמותי ידעתי שיש מרעיל בביתי. מר דַ'אבְרִינִי פקח את עיני. לאחר מותו של בָּרוּאָה, יסלח לי האל! חשדתי במלאך. אבל אחרי מותה של וַלֶנְטִין, שוב לא היה ספק. פשעך נודע רק לשניים, אבל האחרים חשדו."

"אדוני!" גימגמה מרת דה־וילפור. "אל תאמין להם!"

"את פחדנית!" קרא וילפור. "תמיד ידעתי שהמרעילים מוגי לב הם. אבל לא פחדת לראות ביציאת נשמתם של שלושה זקנים ונערה. הכול תיכננת, הכול הבאת בחשבון, ודבר אחד שכחת, לאן תגיעי כשיתגלו פשעיך? לא, זה לא ייתכן. בוודאי שמרת לעצמך איזה רעל טעים וקטלני, כדי להתחמק מהעונש המר."

מרת דה־וילפור כרעה על ברכיה.

"את מודה" אמר התובע, "אבל הודאה שניתנה ברגע האחרון, כאשר אין לנאשם אפשרות להכחיש, אינה מפחיתה מן העונש."

"עונש!" זעקה מרת דה־וילפור.

"האם קיווית להתחמק מהעונש? לא, גבירתי, לא ולא! תהיה המרעילה מי שתהיה, הגרדום מחכה לה, אם היא לא טרחה לשמור לעצמה כמה טיפות מהרעל הבטוח ביותר."

זעקה פראית נמלטה מפיה של מרת דה־וילפור.

"אל תפחדי מן הגרדום, גבירתי," אמר התובע. "אם הקשבת היטב לדברי, היה עליך להבין שאינך יכולה למות על הגרדום."

"לא, לא הבנתי. מה אתה רוצה לומר?" מילמלה האשה האומללה.

"אני רוצה לומר שאשתו של התובע המלכותי לא תכתים את שמו שלא הוכתם מעולם ולא תביא קלון על האב ובנו."

"לא! הו! לא!"

"ובכן, גבירתי, יהיה זה מעשה נאה מצדך, ואני מודה לך עליו."

"אתה מודה לי! על מה?"

"על מה שאמרת."

"מה אמרתי? ראשי סחרחר, אינני מבינה כלום!"

"גבירתי, עני לי על השאלה: איפה הרעל?"

מרת דה־וילפור הידקה את ידיה לליבה.

"לא, לא!" זעקה. "לא! אינך רוצה בזה!"

"אינני רוצה שתמותי על הגרדום, גבירתי, את זה אינני רוצה. את מבינה?"
"אדוני, רחם עליי!"
"אני רוצה שהצדק ייעשה. תפקידי להעניש, גבירתי. לכל אשה אחרת, אפילו למלכה, הייתי שולח תליין. עליך אני מרחם. האם לא שמרת כמה טיפות מהרעל הטעים ביותר, המהיר ביותר והבטוח ביותר?"
"הו! סלח לי, אדוני, הנח לי לחיות!"
"כמה את מוגת לב!" אמר וילפור.
"אני אשתך!"
"את מרעילה!"
"בשם האהבה שאהבת אותי!"
"לא!"
"בשם ילדנו! בשם ילדנו, הנח לי לחיות!"
"לא, לא, לא! אם אניח לך לחיות, אולי תהרגי גם אותו באחד הימים, כמו את האחרים!"
"אני? להרוג את ילדי?!" צווחה האם הפראית וזינקה על וילפור. "אני, להרוג את אדוארד שלי!... הא! הא!"
בצחוק נורא, שטני, צחוק של טירוף, צנחה מרת וילפור לרגלי בעלה.
"חישבי על כך, גבירתי," אמר התובע. "כשאחזור מבית־המשפט, אם עדיין לא ייעשה צדק, אסגיר אותך ואאסור אותך. את שומעת? אני הולך לתבוע עונש מוות לרוצח, וכשאחזור, אם אמצא אותך בחיים תבלי את הלילה בקוֹנְסְיֶירְזֶ'רִי.
אנחה נפלטה מפיה של מרת דה־וילפור והיא התעלפה על השטיח.
התובע המלכותי התבונן בה בפחות חומרה ואמר לאט:
"היי שלום, גבירתי, היי שלום!"
והוא יצא ונעל את הדלת פעמיים.

109
יְשִׁיבַת בֵּית־הַדִּין הַפְּלִילִי

פרשת בֶּנֶדֶטוֹ ריגשה את כל פאריס. אנדריאה קבלקנטי היה מבאי "קפה דֶה־פָּארִיס", שדרת גָאן ויער בּוֹלוֹנְיָה וקנה לעצמו המון מכרים. העיתונים היו מלאים בתיאורי חייו במחנה עבודת־הפרך ובחברה הגבוהה. רבים היו מלאי סקרנות, להוטים לראות את הנסיך קבלקנטי על ספסל הנאשמים, כבנדטו, האסיר הבורח שרצח את חברו לשלשלת. רבים אחרים סברו שנפלה טעות. הם ראו את קבלקנטי האב כששהה בפאריס והתרשמו מאצילותו, מפני שלא פתח את פיו. את הבן זכרו כצעיר חביב, יפה־תואר ונדיב, והעדיפו להאמין שזאת קנוניה עם הלשנה, מאלה שאינן נדירות בחברה שבה ההון מגדיל את האמצעים לעשות טוב ורע.

הכול ציפו לישיבת בית־הדין, אחדים כדי ליהנות מהמחזה ואחרים כדי לפרש אותו. בשעה שבע בבוקר כבר נראה תור ארוך ליד בית־המשפט, ושעה לפני הדיון כבר היה האולם מלא מיוחסים, ונראה כטרקלין שנפגשים בו אנשים במסיבה. אנשים ניגשו אלה אל אלה, ואותתו מעבר לראשי ההמון לחבריהם שישבו רחוק מהם, לעורכי־הדין ולשוטרים הצבאיים. בושם, שמָלַך בכל אירוע מסוג זה, התהלך באולם הנה והנה וראה את שטו־רנו ודברה, ששיכנעו רב־סמל לעמוד לא לפניהם אלא מאחוריהם, כדי שלא יחסום את שדה־הראיה שלהם. בחוש־הריח שלו תפס השוטר שאלה מזכיר של שר ומיליונר, הסכים להתחשב בהם ואפילו שמר על מקומם כשניגשו אל בושם.

"ובכן, נראה עכשיו את ידידנו," אמר בושם.

"כן," השיב דֶבְרֶה. "נסיך מכובד! יקח השד את הנסיכים האיטלקים. הוא ייצא חייב במשפט, נכון?"

"יקירי," השיב העיתונאי, "אתה יודע יותר מאחרים מהי האווירה במשרד שלך. מה אמר נשיא בית הדין בערב?"

"דבר שעשוי להתמיה את כולכם."

"דבר, ידיד יקר. זמן רב לא שמעתי רכילות טובה."

"הוא גילה לי שבֶּנֶדֶטוֹ זה אינו ענק־תחבולות אלא פרחח עלוב וטיפש, שאינו ראוי לנסיונות שיעשו הסטודנטים לרפואה בגווייתו."

"לא ייתכן," אמר בּוֹשָׁם. "הרי הוא שיחק היטב את הנסיך."

"אתה, בּוֹשָׁם, שונא את הנסיכים המסכנים ושמח מאוד לגלות אצלם נימוסים רעים, אבל אני מריח מרחוק כל משפחה אצילית, תהיה אשר תהיה, כמו כלב־ציד שנתנו לו להריח שלטי־יוחסין," אמר שטו־רנו. "מעולם לא האמנתי שהוא נסיך."

"אבל כל האחרים האמינו," אמר בושם. "ראיתי אותו בחברת שרים."

"ואתה חושב שהשרים שלך מבינים משהו באצילות?" שאל שטוֹרֶנוֹ.

"אני מבקש את רשותך להשתמש בבדיחה הזאת שלך ברשימה שלי," אמר בושם.

"השתמש, ידיד, השתמש," ענה שָטוֹרֶנוֹ. "אני מוכר לך אותה לפי שוויה."

"אני שמעתי מה שאמר הנשיא," אמר דברה, "אבל אתה, בושם, בוודאי שוחחת עם התובע המלכותי."

"לא. זה שמונה ימים הוא מתחבא, וזה מובן, אחרי האסונות שלו, שהגיעו לשיא במות בתו."

"מוות מוזר!"

"כן, ואל תגיד שזה קורה רק למשפטנים," אמר בּוֹשָם והצמיד את המונוקל* לעינו בתקווה שיחזיק בה מעמד בכוח עצמו.

"אדוני היקר," אמר שָטוֹרֶנוֹ, "הרשה לי לומר לך שבעניין המשקף אין אתה יכול להתחרות בדברה. דֶבְרֶה, תן שיעור למר בּוֹשָם."

"ראו, ראו," קרא בּוֹשָם, "זאת היא!"

"מי?"

"סיפרו שהיא נסעה!"

"העלמה אז'ני?" שאל שָטוֹרֶנוֹ. "היא חזרה?"

"לא, אִמָּהּ."

"לא ייתכן! עשרה ימים אחרי בריחת בתה ושלושת ימים אחרי פשיטת־הרגל של בעלה!" דֶבְרֶה הסמיק.

"לא," אמר. "זאת אשה שפניה מכוסים בצעיף, בוודאי נסיכה מחוץ־לארץ. אולי זאת אמו של קַבַלְקַנְטִי. אבל אתה היית באמצע המשפט. דיברת על מותה המוזר של ולנטין וילפור."

"כן, ומדוע גברת וילפור איננה כאן?"

"אשה יקרה זאת," אמר דֶבְרֶה, "בוודאי עסוקה בחלוקת ליקרים לבתי־חולים ותכשירי יופי לעצמה ולחברותיה. היא מבזבזת על שעשוע זה אלפיים או שלושת אלפים אקו בשנה, כך מספרים. חבל שאיננה כאן. אני נהנה להסתכל בה. אני מחבב אותה מאוד."

"ואני מתעב אותה," אמר שטורנו.

"מדוע?"

"אינני יודע. מדוע אנחנו אוהבים או שונאים אנשים? אני שונא אותה."

"אינכם סקרנים, רבותי, לדעת מדוע מתים בצפיפות כזאת במשפחת וילפור?" שאל בושם.

"ודאי," אמר דֶבְרֶה. "אני מתעניין מאוד בבית שהאבל איננו זז ממנו זה שלושה חודשים. שלשום שוחחתי עם גברת אחת על מותה של וַלַנְטִין וילפור."

* משקף לעין אחת.

"איזו גברת?" התעניין שָטוֹ־רֶנוֹ.

"אשתו של השר."

"רבותי," אמר בושם. "אם מתים בצפיפות בבית וילפור, יש רוצח בבית הזה."

רעיון זה כבר עלה על דעתם של שני חבריו יותר מפעם אחת.

"ומיהו הרוצח?" שאלו.

"אדוארד הקטן." אמר בושם. פרץ הצחוק של שני מאזיניו לא בילבל אותו, והוא המשיך:

"כן, אדוארד. זה ילד־פלא, הורג כמו גדול. אתמול קיבלתי לעבודה משרת שברח מבית וילפור. מחר אפטר אותו, מפני שהוא צורך כמויות עצומות של מזון, כדי להתאושש מן הצום שכפה על עצמו בבית ההוא. נראה שהילד היקר שם את ידו על בקבוק של סם, והוא משתמש בו נגד כל מי שלא מוצא חן בעיניו: סבא וסבתא דה סנט מראן, בָּרוּאָה, המשרת של סבא נוּאַרְטְיֶה, שהיה גוער בו לפעמים ואחותו, מפני שקינא בה. לכל אחד מאלה מזג שלוש טיפות. אינכם מאמינים? שאלו את המשרת שלי, יותר נכון את האיש שמחר כבר לא יהיה משרתי."

"אבל איפה הבקבוק עם הרעל?"

"הילד מחביא אותו."

"מאין לקח אותו?"

"מארון־התרופות של אמו."

"יש לה רעלים בארון־התרופות?"

"אני יודע? אתם מציגים לי שאלות כאילו הייתם התובע המלכותי. אני רק חוזר על מה ששמעתי. אינכם זוכרים את הילד מרחוב רִישֶׁלְיֶה שהרג את אחיו ואחיותיו? הדור הצעיר מתבגר מהר בימינו."

"יקירי," אמר שָטוֹ־רֶנוֹ. "אני מתערב אתך שאינך מאמין לסיפור הזה. אבל אינני רואה כאן את הרוזן ממונטה־כריסטו. מדוע איננו כאן?"

"הוא משועמם," אמר דֶבְּרֶה, "וגם לא נעים לו, הרי הקַבַּלְקַנְטִים הוליכו אותו שולל, באו אליו עם מכתבי־המלצה כוזבים. הוא הפסיד מאה אלף פרנק בפרשה הזאת."

"אגב, מר שטו־רנו," אמר בושם, "מה שלומו של מורל?"

"שלוש פעמים ניסיתי לשווא למצוא אותו בביתו," ענה האציל הצעיר, "והוא, כאילו בלעה אותו האדמה. אחותו לא נראתה מודאגת; היא אמרה לי שזה שלושה ימים לא ראתה אותו, אך היא בטוחה ששלום לו."

"לרוזן ממונטה־כריסטו יש עוד סיבה לא לבוא למשפט," אמר בּוֹשָׁם. "הרי היה לו תפקיד בדראמה הזאת."

"האם גם הוא רצח מישהו?" שאל דֶבְּרֶה.

"להיפך. אותו ניסו לרצוח. הרי בֶּנֶדֶטוֹ רצח את קדרוס כשיצא מבית הרוזן, ובאותו בית נמצאה החולצה של קדרוס עם המכתב שבגללו לא נחתם חוזה הנישואין של בנדטו עם אז'ני דנגלר. הינה החולצה שם, מוכתמת בדם, על שולחן המושבעים, כמוצג משפטי."

רחש עבר באולם בית־המשפט. השוטר היסה את שני בני חסותו ב"ש.. ש.. ש.." תקיף, והשוער הופיע על מפתן חדר הדיונים ונבח בקול:

"בית־המשפט!"

110

כְּתַב־הָאִשּׁוּם

השופטים תפסו את מקומותיהם בדממה מוחלטת. גם המושבעים התיישבו בכיסאותיהם. מר דה־וילפור, עוטה גלימה, ישב בכורסתו והעיף סביבו מבטים שלווים. הכול התבוננו בתמהון ובהערצה בפניו חמורי הסבר, שנראה כאילו מכאובי האבל לא השאירו עליהם חותם.

"שוטרים," קרא אב־בית־הדין, "הביאו את הנאשם."

כל העיניים נישאו אל הדלת. היא נפתחה והנאשם הופיע.

פניו לא הביעו התרגשות ולא היו חיוורים. ידיו, שאחת מהן היתה מונחת בחן על כובעו ואחת בפתח חולצת הפִּיקֶה הלבנה שלו, לא רעדו. מבטו היה שלו, אפילו זוהר, ושוטט על־פני שורות השופטים והקהל, ולבסוף השתהה על אב־בית־הדין ועל התובע המלכותי.

הסניגור הממונה ישב לידו (אנדריאה סירב לשכור סניגור, ונראה שלא ייחס לכך חשיבות). היה זה גבר צעיר, שפניו הביעו התרגשות יותר מפני הנאשם.

קראו את כתב־האישום, פרי עטו המיומן וחסר הרחמים של וילפור. הקהל הביט בתמהון באַנְדְרֵיאָה, ששמע באדישות סְפַּרְטָאנִית את כתב־האישום.

מעולם לא היה וילפור כה נמלץ. הפשע הוצג בצבעים חיים, וכן תוארו תולדות חייו של הנאשם וכל גלגוליו ומעשיו, מגיל רך ועד עתה. אחרי הקדמה שכזאת לא היה לנאשם סיכוי לזכות באהדת הקהל וברחמיו.

אנדריאה־בֶּנֶדֶטוֹ לא נתן את דעתו להתקפות שניתכו עליו בזו אחר זו. מר וילפור, שנעץ בו מבטים בוטים מפעם לפעם – היה זה אחד המחקרים הפסיכולוגיים שהזדמנו לו בבית־המשפט – לא גרם לו להשפיל את עיניו אפילו פעם אחת.

לבסוף הסתיימה הקריאה.

"נאשם!" קרא אב־בית־הדין. "שמך ושם משפחתך?"

אנדריאה קם ממקומו.

"סלח נא לי, אדוני אב־בית־הדין," אמר בקול צלול כבדולח. "אני רואה שאתה מתכוון להציג לי שאלות שאינני יכול לענות עליהן לפי הסדר המקובל. אני מתיימר לטעון שאינני נאשם רגיל. אני חריג. לכן אני מבקש רשות לענות לכל השאלות, אבל לפי סדר אחר."

אב־בית־הדין המופתע הביט במושבעים, והם הביטו בתובע המלכותי.

גם הקהל הופתע, אך אַנְדְרֵיאָה לא התרגש.

"שמך?" שאל אב־בית־הדין, "אתה מתכוון לענות לשאלה זו?"

"לשאלה זו, כמו לאחרות, אשיב, אדוני הנשיא, אבל בתורה, אחר־כך."

"גילך?" שאל השופט שוב.

"בן עשרים ואחת אני. ליתר דיוק אהיה בן עשרים ואחת בעוד כמה ימים. נולדתי בלילה שבין עשרים ושבעה לעשרים ושמונה בספטמבר 1817."

וילפור, שהיה עסוק בכתיבת הערות, זקף את ראשו.

"היכן נולדת?" המשיך הנשיא.

"באוֹטֵיי, ליד פאריס," השיב בֶּנֶדֶטוֹ.

וילפור זקף את ראשו שוב, ונעץ בבֶּנֶדֶטוֹ מבט, כאילו ראה לפניו את ראש הגורגונה.* בנדטו העביר בחן על שפתיו את פינתה המרוקמת של ממחטה מבד בָּטִיסְט.

"מקצועך?" שאל אב־בית־הדין.

"בתחילה הייתי זייפן," השיב אנדריאה בשלווה גמורה. "אחר־כך נהפכתי לגנב, ורק באחרונה הייתי לרוצח."

סערת תרעומת והפתעה עברה באולם. גם השופטים התבוננו בתדהמה אלה באלה, והמושבעים הביעו סלידה מהציניות הלא־צפויה של האיש המהודר. מר דה־וִילפוֹר השעין יד על מצחו, שכבר לא היה חיוור אלא אדום לוהט. לפתע קם והביט על סביבותיו, בוהה וחסר נשימה.

"אתה מבקש דבר מה, אדוני התובע המלכותי?" שאל בנדטו בחיוך אדיב.

מר דה־וילפור לא השיב. הוא התיישב, יותר נכון צנח אל כורסתו.

"האם תסכים עכשיו, הנאשם, לומר את שמך?" שאל אב־בית־הדין. "מָנִיתָ בגנדרנות את פשעיך כאילו היו מקצועות מכובדים. אולי לכן בחרת לציין את שמך רק אחרי כן, כדי ששמך יופיע אחרי רשימת התוארים."

"לא ייאמן, אדוני אב־בית־הדין," השיב בנדטו בנימוס, "כמה היטבת לקרוא את מחשבותי. אמנם, למטרה זו ביקשתי ממך לשנות את סדר השאלות."

קהל המאזינים חש שרעם עומד להתפרץ מתוך הענן האפל.

"ובכן," אמר אב־בית־הדין, "שמך?"

"אינני יכול לנקוב בשמי הפרטי, שאינני מכירו. אבל יודע אני את שם אבי, ויכול לומר לך אותו."

עיניו של וילפור הסתמאו וטיפות זיעה צורבות ניגרו על לחייו ונשרו על הניירות שהזיז ביד אחוזת עווית.

"אמור, ובכן, את שם אביך," אמר אב־בית־הדין.

נשימה לא הפרה את הדומיה בקהל הגדול. הכול היו דרוכים.

"אבי הוא התובע המלכותי," ענה אנדריאה בשלווה.

"התובע המלכותי!" קרא אב־בית־הדין הנדהם, שלא ראה את פניו המזועזעים של וילפור. "התובע המלכותי!"

הרעם שהיה כבוש בלבבות השתחרר בבת־אחת. חרופים וגידופים הוטחו בבנדטו האדיש.

* מפלצת מיתולוגית שכל הרואה אותה נהפך לאבן.

כחמש דקות נמשכה המהומה עד שעלה בידי השופטים והשוערים להשקיט את הקהל. בתוך ההמולה נשמעה צעקתו של אב־בית־הדין:

"אתה לועג לבית־המשפט, נאשם!"

עשרה אנשים נדחקו אל התובע המלכותי שישב המום בכסאו, ואמרו לו מלות עידוד ונחמה, אמון ואהדה. אחר־כך חזר השקט לאולם, ורק בקצהו רחשו ולחשו אנשים רבים. אשה אחת התעלפה. הגישו לה מלחי הרחה. אַנְדְרֵיאָה הביט בחיוך אל הקהל, ונשען בידו ברוב חן על מסעד האלון של ספסל־הנאשמים.

"רבותי," אמר. "אינני מנסה להעליב את בית־המשפט ולעורר שערוריה חסרת־תועלת במעמד מכובד זה. נשאלתי בן כמה אני ועניתי. נשאלתי היכן נולדתי ועניתי. נשאלתי מה שמי, ולא יכולתי לומר אותו, מפני שהורי נטשו אותי. אין לי שם, אך יכול אני לומר את שם אבי, ואני חוזר ואומר ששם אבי: דה־וילפור, ומוכן אני להוכיח זאת."

הוודאות שבנימת קולו היסתה את ההמון. כל המבטים נִישְׂאוּ אל התובע המלכותי, שישב קופא על כסאו כאדם שהברק הפך אותו זה עתה לגוויה.

"רבותי," הוסיף אנדריאה, וציווה על הקהל שקט במחוות ידו ובקולו, "אני חייב לכם הוכחה."

"אבל," צעק אב־בית־הדין הנרגז, "בחקירתך הצהרת ששמך בֶּנֶדֶטוֹ, שאתה יתום ושקורסיקה היא מולדתך."

"סיפרתי לחוקרים מה שהיה לי נוח לספר. לא רציתי להחליש את רושם הדברים שאני אומר עכשו. אני חוזר ואומר שנולדתי באוֹטֵיי, בלילה שבין עשרים ושבעה לעשרים ושמונה בספטמבר 1817, ושאני בנו של התובע המלכותי מר דה־וילפור, אתם רוצים פרטים נוספים? אני אספק אותם. יצאתי לאוויר העולם בקומה הראשונה של הבית מספר עשרים ושמונה ברחוב דֶה לַפוֹנְטֶין, בחדר המכוסה בד דמשק אדום. אבי אמר לאמי שאני מת, עטף אותי במגבת רקומה באותיות ה. נ. ונשא אותי לגן. שם קבר אותי חי."

רטט חלף בקהל. הכול ראו שהבטחון העצמי של הנאשם מתעצם ככל שגדלה הבעתה של מר דה־וילפור.

"מנין לך פרטים אלה?" שאל אב־בית־הדין.

"אומר לך, אדוני. לגן שבו קבר אותי אבי חדר, ממש באותו לילה, אדם ששנא אותו עד מוות, ושארב לו זמן רב כדי לבצע את נקמתו הקוֹרְסִיקָאִית. האיש נחבא בין העצים. הוא ראה את אבי טומן תיבה באדמה, ואז היכה בו בסכינו. הקורסיקאי חשב שיש בתיבה אוצר, לכן פתח את הקבר ומצא אותי, עדיין חי. הוא הביא אותי למעון לילדים אסופים, ושם נרשמתי כמספר חמישים ושבעה. ואחרי שלושה חודשים באה גיסתו לפאריס, ודרשה אותי בטענה שאני בנה. והינה כך גדלתי בקוֹרְסִיקָה, אף כי נולדתי באוטיי."

הדומיה שנשתררה היתה כה כבדה, עד שהיה אפשר לחשוב שהאולם ריק, לולא החרדה שהנשימה אלף חזות.

"המשך," נשמע קול אב־בית־הדין.

"כמובן," המשיך בֶּנֶדֶטוֹ, "יכולתי להיות מאושר אצל מאמצי ההגונים שהעריצו אותי, אבל אופיי הרע התגבר על החינוך הטוב שנתנה לי אמי המאמצת. גדלתי רע, והגעתי לפשע. יום אחד שמע אותי אבי המאמץ מקלל את האלוהים שברא אותי כה מרושע ואמר לי: 'אומלל, אל תקלל את האל שהעניק לך חיים. האשם הוא אביך אשר ייעד אותך לגיהינום אילו מַתָּ, ולעוני כשניצלת בנס.'

"מאותו יום חדלתי לקלל את אלוהים, ומאז אני מקלל את שמו של אבי. לפיכך השמעתי כאן את הדברים שעליהם נזפת בי, אדוני אב־בית־הדין. לפיכך עוררתי שערוריה שכל ההמון הזה רועד בגללה. אם זה פשע נוסף הענש אותי עליו, אבל אם עלה בידי לשכנע אותך שנולדתי לגורל מר, כואב ומעורר רחמים, חוס עליי!"

"ואמך?" שאל אב־בית־הדין.

"אמי האמינה שאני מת. אמי אינה אשמה. לא רציתי לדעת מה שמה. אינני מכיר אותה."

זעקה חדה שהסתיימה בהתייפחות נשמעה בקהל. אשה קרסה בהתקפת־עצבים. כמה אנשים באו לעזרתה ונשאו אותה החוצה. הצעיף העבה שכיסה את פניה הוסט, והכול הכירו את גברת דַנְגְלָר. וילפור ראה אותה, על אף הערפל שכיסה את עיניו, הזימזום שהחריש את אוזניו והטירוף שבילע את דעתו, והזדקף בכסאו.

"הוכחות!" קרא אב־בית־הדין. "את מארג־הזוועות שתיארת עליך לאשש בהוכחות."

"הוכחות?" צחק בנדטו, "הוכחות? אתה רוצה בהן? התבונן במר דה־וילפור ושאל אותו."

תחת נטל אלף המבטים שננעצו בו זינק התובע המלכותי מכסאו, כושל, פרוע שיער, ופניו שרוטים בציפורניו. מילמולי תמהון נשמעו בקהל.

"שואלים אותי להוכחות, אבא," אמר בנדטו. "אתה רוצה שאתן אותן?"

"לא, לא," גמגם מר דה־וילפור בקול חנוק. "לא, זה מיותר."

"כיצד מיותר?" צעק אב־בית־הדין, "מה אתה רוצה לומר?"

"אני רוצה לומר שלשווא אנסה להיחלץ מהחיבוק הקטלני," אמר התובע המלכותי. "אני מודה שאני בידיו של אל נקמות. אין הוכחות. אין צורך בהן. כל מה שאמר הצעיר הזה הוא אמת."

דומיה קודרת המקדימה אסון כיסתה במעיל־עופרת את האנשים שבאולם, ושערותיהם סמרו.

"מר דה־וילפור!" צעק אב־בית־הדין, "אינך נכנע להזיות, מה?! האם אתה עדיין במלוא צלילות דעתך? האם ייתכן שהאשמה המוזרה והנוראה, בלבלה את דעתך? התאושש!"

התובע המלכותי הניע בראשו, שיניו נקשו כאילו אחזה בו קדחת, וחיוורון מוות עלה בפניו.

"אני עדיין במלוא צלילות דעתי," אדוני, השיב. "רק הגוף מתייסר. אני מודה באשמתי, בכל מה שסיפר האיש הצעיר. מהרגע הזה אני ברשותו של התובע המלכותי, יורשי."

ואחרי שאמר מלים אלה, בקול עמום וחנוק, התנהל וילפור ברגליים כושלות אל הדלת שפתח לפניו השוער התורן.

הקהל היה אילם ונבוך.

"ובכן," אמר בּוֹשֶׁם, "שיעז עכשו מישהו לומר לי שדראמה איננה תופעה טבעית."

"חי נפשי," ענה שָׁטוֹ־רֶנוֹ. "הייתי מעדיף לסיים את חיי כמו מר דה־מורסף. יריית אקדח אינה ולא כלום לעומת פורענות כזאת."

"והיא גם הורגת," אמר בושם.

"לרגע קט עלה בדעתי לשאת את בתו לאשה," אמר דֶבְרֶה, "כמה טוב עשתה שמתה, ילדה מסכנה!"

"ישיבת בית־הדין ננעלת רבותי," אמר אב־בית־הדין, "הנושא יידון בישיבה הבאה. יש לחקור מחדש בפרשה. ושופט אחר ידון בה."

אנדריאה, שלו ומעורר סקרנות, עזב את האולם עם השוטרים שחלקו לו כבוד מבלי משים.

"ובכן, מה דעתך, איש הגון?" שאל דברה את שוטר־העיר והחליק לידו מטבע של לואי.

"יהיו נסיבות מקלות," השיב השוטר.

111

כַּפָּרָה

שורות הקהל הצפוף נפתחו לפני וילפור. כשקורה אסון גדול לאדם נוטה לו ההמון חסד ברגעים הראשונים. אנשים שנואים רבים נרצחו בשעת התקוממות, אך רק לעיתים נדירות העליבו הנוכחים בהוצאה לפועל של גזר־דין המוות את הנידון האומלל, גם אם היה פושע.

לאחר שהפליל את עצמו חצה וילפור את חומת הצופים והשומרים ומכאובו הגן עליו מפניהם. הוא השליך מעל כתפיו את גלימת השופטים לא משום שסבר כי עליו לפשוט אותה אלא מפני שהעיקה עליו כנטל, כאילו היתה הטוניקה של נֶסוֹס.* ברגליים כושלות נכנס לכרכרה שלו וצנח על הכרים. "אלוהים," מלמל. "אלוהים! אלוהים!"

המרכבה נסעה במהירות, ווילפור היטלטל על הכרים. משהו הפריע לו. הוא מישש את החפץ הזה: מניפה ששכחה מרת דה־וילפור בכרכרה. המניפה עוררה בו זכרון, כברק בחשכת הלילה.

האשה שהוא שפט אותה למוות, כדיין חסר־רחמים, אשה מוכת־אימה וחרטה, מבויישת מול טוהר מידותיו, האשה החלשה, חסרת ההגנה, המתכוננת ברגע הזה לקראת המוות! ודאי היא מעלה בזכרונה את פשעיה, מתפללת, כותבת מכתב אליו, אל בעלה הצדיק, ומבקשת את סליחתו!

הו! זעק וילפור בליבו. היא היתה לפושעת רק מפני שנגעה בי! הפשע בְּדָמִי! היא נדבקה בו, כמו שנדבקים בטיפוס, בכולירה, בדֶבֶר! ואני רציתי להעניש אותה? אני אמרתי לה: התחרטי ומותי? אני? לא, לא! היא תחיה!... יחד נברח, נעזוב את צרפת! אני אתוודה בפניה, כל יום ויום אומר לה שגם אני פשעתי! ברית הנמר והנחש! היא האשה הראויה לאיש כמוני! היא תחיה, וכלימתי תאפיל על כלימתה!

"מהר, סע יותר מהר!" קרא בקול אל הרַכָּב. הסוסים דהרו.

כן, אמר וילפור לעצמו. היא תחיה, היא תתחרט על מעשיה ותגדל את בני, ילד מסכן, השריד האחרון מהמשפחה! היא אוהבת אותו, למענו עשתה מה שעשתה. איש לא יֵדַע על פשעיה. הם יישכחו, ואם אויבי ייזכרו בהם אקבל את האשמה על עצמי. שיהיה עוד פשע לחובתי, מה ההבדל? אשתי תינצל ותציל את בני. היא תחיה, היא תחיה מאושרת, מפני שכל אהבתה נתונה לבנה, ובנה לא יעזבנה. לפחות איתה אעשה חסד.

* הקנטאור נסוס נתן לדיינירה, רעייתו של הֶרקוּלֶס, טוניקה, וטען שהיא תשיב אליה את לב בעלה. הרקולס לבש את הטוניקה והיא שרפה אותו.

הכרכרה נעצרה בחצר, ווילפור חלף על־פני חדרו של נוּאַרְטְיֶה. מבעד לדלת הפתוחה למחצה הבחין בשני צללים אך לא נעצר. הוא עלה במדרגות, נכנס לדירה ונעל את הדלת.

שלא יפריעו לנו, אמר בליבו. אאשים את עצמי, אתוודה לפניה על הכול.

הוא עבר בחדרה הריק של ולנטין והניח ידו על ידית הבדולח של דלת חדר אשתו. הדלת נפתחה.

הדלת לא נעולה! טוב מאוד, חשב בליבו.

הוא נכנס לטרקלין הקטן, שבו עמדה מיטתו של אדוּאַרְד. תלמיד הפנימיה היה שב כל ערב הביתה, אל אמו שלא הסכימה להיפרד ממנו. הטרקלין היה ריק מאדם. נראה שהיא בחדר השינה.

הדלת של חדר השינה היתה נעולה. וילפור רעד.

"הֶלוֹאִיז!" קרא.

הוא שמע תזוזה של רהיט.

"הֶלוֹאִיז!" קרא שוב.

"מי שם?" שאל קולה של אשתו. הוא היה חלש.

"פתחי! פתחי!" זעק וילפור, "זה אני!"

הדלת לא נפתחה, ווילפור פרץ אותה בבעיטה. הוא ראה את אשתו, חיוורת ומתבוננת בו בעיניים קמות ונפחדות.

"הֶלוֹאִיז! הֶלוֹאִיז!" קרא, "מה לך? דברי!"

האשה הצעירה הושיטה אליו יד נוקשה.

"הכול נגמר, אדוני," אמרה בחרחור שקרע את גרונה: "מה אתה רוצה ממני עוד?" והיא צנחה על השטיח.

וילפור מיהר אליה ותפס בידה, שהחזיקה בקבוק בדולח בעל פקק זהב.

אחוז אימה נסוג אל סף החדר והביט בגוויה.

"בני!" זעק לפתע. "איפה בני? אדוּאַרְד! אדוּאַרְד!"

הוא יצא מהדירה וצעק. המשרתים מיהרו אליו.

"בני! איפה בני?" שאל אותם וילפור. "הַרְחִיקוּ אותו מן הבית!"

"אדון אדוארד אינו בקומה התחתונה, אדוני," אמר החדרן.

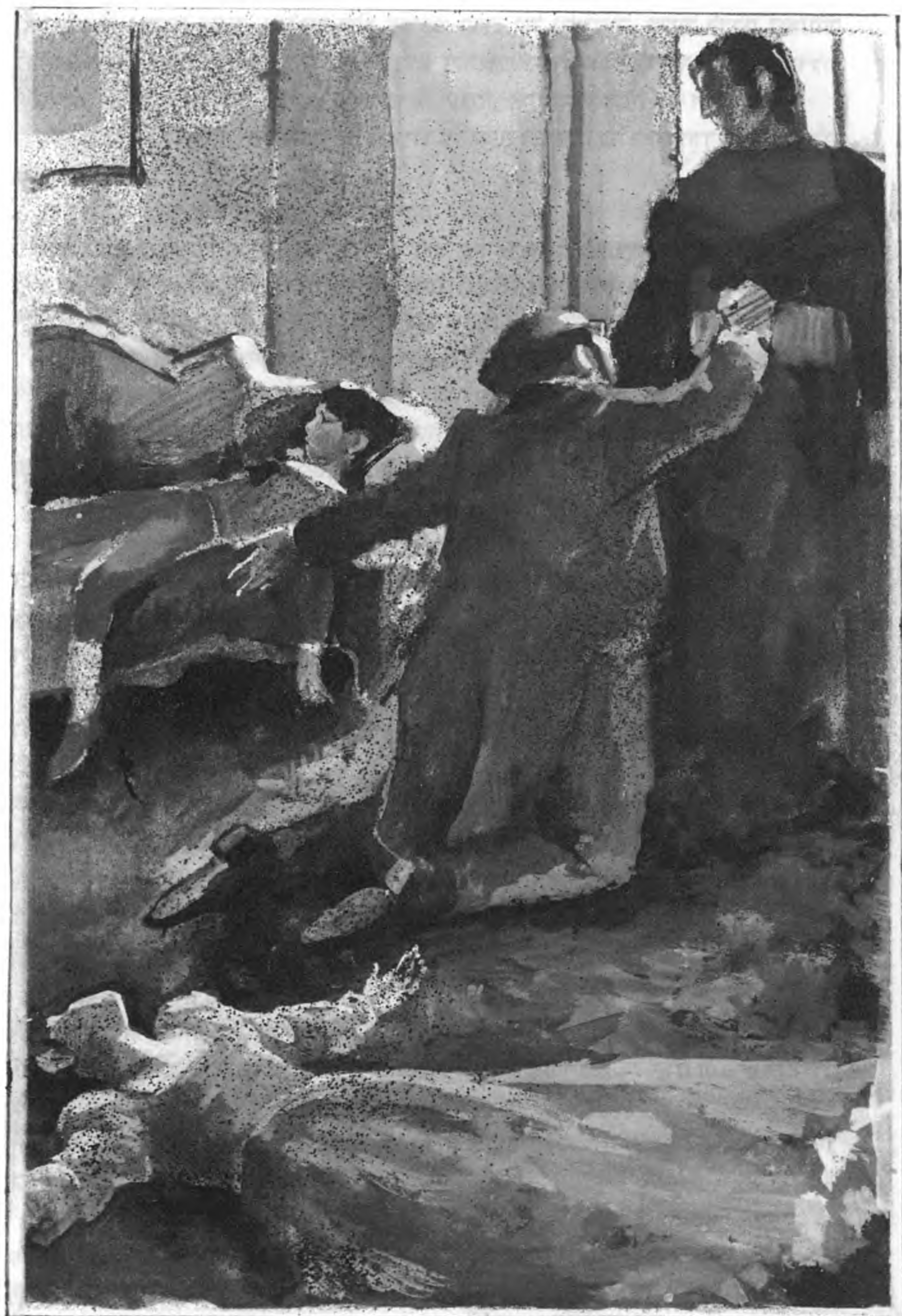
"אולי הוא משחק בגן, הביאו אותו!"

"לא אדוני, הגברת קראה לו לפני כחצי־שעה, אדון אדוארד נכנס לדירת הגברת ולא ירד משם."

זיעה קרה הציפה את מצחו של וילפור, רגליו מעדו על אריחי הרצפה וראשו הסתחרר כמנגנון מקולקל של שעון שנשבר.

"בדירת הגברת!" קרא.

הוא חזר על עקבותיו, ונשען בידו על קיר החדר. שוב ראה את גופתה של האשה האומללה, ולשונו דבקה לחיכו.

"אדוּאַרְד, אדוארד!" גימגם.

הילד לא ענה. היכן הוא?

גופתה של מרת וילפור חסמה את דלת תא־ההלבשה, כשומרת עליו. עיניה היו פקוחות וחסרות חיים ושפתיה נראו כמחייכות בלעג. וילפור שלח מבט אל תא ההלבשה. על ספה עטופה בבד כחול, ראה את הילד הישֵן. שמחה הציפה את ליבו. הוא דילג מעל לגופה ונכנס לתא, חטף את הילד בזרועותיו, טילטל אותו, קרא לו, הילד לא ענה. וילפור הצמיד את שְׂפָתָיו ללחייו. הן היו קרות. הוא מישש את האברים הנוקשים והניח את ידו אל הלב. הלב לא דפק.

הילד היה מת.

פיסת נייר מקופלת נשרה מחיקו של אדוארד. וילפור הרים אותה, וראה את כתב־ידה של אשתו. הוא קרא:

"ידוע לך שהייתי אם טובה. רק למען בני פשעתי. אם טובה אינה יוצאת לדרך בלי בנה!"

וילפור לא האמין למראה עיניו. הוא בדק שוב את גופתו של אדוארד, כלביאה הבודקת את גורה המת. זעקה קורעת־לב נתמלטה מחזהו. הזעם והיאוש חלפו. באימת מוות הלך לחדרו של אביו, כדי שיהיה לו למי לספר על אסונו, לבכות בחיקו.

נוּאַרְטְיֶה ישב והקשיב לדברי אב־המנזר בוסוני.

כשראה וילפור את אב־המנזר קרא:

"אתה כאן, אדוני! תמיד אתה מופיע כבן לוויה של המוות! מה מעשיך פה?"

"באתי לומר לך שפרעת את חובך לי, ושמעתה אתפלל לאלוהים שיניח לך," אמר בוסוני.

"אלוהים!" צעק וילפור ונרתע לאחור באימה. "אין זה קולו של אב־המנזר!"

"לא," ענה האורח ותלש מראשו את הקרחת המלאכותית. שערותיו התפזרו על שכמו.

"מונטה־כריסטו!" קרא וילפור בעיניים בוהות.

"זה לא הכול, אדוני התובע המלכותי. היזכר עוד."

"הקול הזה! הקול הזה! איפה שמעתי אותו בפעם הראשונה?"

"במַרְסֵיי, לפני עשרים ושלוש שנים, ביום אירוסיך עם העלמה דה סנט מֶרָאן. חפש בתיקים שלך!"

"אינך בוסוֹני? אינך מונטה־כריסטו? אתה אויבי הנסתר, חסר־הרחמים! האם עשיתי לך רעה במַרְסֵיי?"

"כן," אמר הרוזן ושילב ידיו על חזהו. "היזכר!"

"מה עשיתי?" זעק וילפור.

"דנת אותי למוות איטי. רצחת את אבי. שללת ממני אהבה וחרות."

"מי אתה, בשם אלוהים?"

"אני הצל של אדם אומלל שקברת במעמקי הצינוק של מצודת אִיף. הצל הגיח מקברו, ואלוהים העניק לו מסכה ואת השם מונטה־כריסטו, ועטף אותו ביהלומים ובזהב כדי שלא תזהה אותו."

"הו! אני מזהה אותך, אני מזהה אותך!" קרא התובע המלכותי. "אתה..."
"אני אֶדְמוֹנְד דַנְטֶס!"
"אדמונד דנטס!" זעק התובע המלכותי ותפס בידו של הרוזן. "בוא איתי!"
והוא גרר אותו במעלה המדרגות. מונטה־כריסטו הלך בעקבותיו בלב מנבא אסון.
"ראה, אדמונד דנטס," אמר וילפור והצביע על גופות אשתו ובנו. "ראה! הינה נקמתך."
מונטה־כריסטו החוויר. הוא הבין שאין הוא יכול לומר עוד: אלוהים איתי ולצדי. הוא הסתער על גופת הילד ונשא אותה לחדרה של וַלַנְטִין.
"בני!" צעק וילפור. "הוא נושא את גופתו! ארור אתה! בן מוות!"
הוא רצה לרדוף אחרי דנטס, אבל רגע אחד חש שרגליו ממוסמרות למקומן. אחרי רגע פרצו מגרונו צעקה מרה וצחוק פרוע והוא רץ כמטורף במורד המדרגות.
אחרי רבע־שעה נפתחה דלת חדרה של וַלַנְטִין. בפנים מעוותים מצער עמד הרוזן על הסף, נושא את גופת הילד שלא הצליח להחיותו. הוא כרע ברך והניחו ליד אמו, ראשו בחיקה.
"איפה מר וילפור?" שאל את אחד המשרתים.
המשרת הראה בידו לכיוון הגן.
מונטה־כריסטו ירד לגן וראה את וילפור, מוקף משרתים, מעדר בידו והוא חופר באדמה בתזזית.
"לא, עדיין לא כאן," אמר וילפור. "זה עדיין לא כאן." והוא חפר שוב במקום אחר.
מונטה־כריסטו ניגש אליו ואמר לו בלחש: "אדוני, אמנם איבדת בן..."
וילפור הפסיק אותו:
"אמצא אותו," אמר. "אתה טוען שהוא איננו כאן, אבל אני אמצא אותו, גם אם אחפש עד יום הדין."
מונטה־כריסטו נרתע.
"הוא יצא מדעתו," אמר, ויצא בריצה אל הרחוב כחושש פן יפלו עליו קירות הבית המקולל. בפעם הראשונה התגנב לליבו הספק: האם היתה לו זכות לעשות מה שעשה?
"הו, די די!" קרא. "אציל את האחרון!"
כשחזר לשאנז אליזה ראה את מקסימיליאן מורל מתהלך הנה והנה לפני הבית, כצל המצפה לרשות לחזור לקברו.
"מקסימיליאן," אמר לו. "מחר נעזוב את פאריס."
"לא נשאר לך דבר לעשות כאן?" שאל מורל.
"לא," אמר מונטה־כריסטו, "ורק אלוהים יודע אם לא עשיתי יותר מדי."

112

הַפְּרִידָה

בביתם שברחוב מֶלֶה שוחחו עמנואל ויוליה הרבה על האירועים שהטרידו את כל הפאריסאים: האסונות של משפחות מורסף, דנגלר ווילפור. מקסימיליאן, שביקר אצלם, שמע את דבריהם בשתיקה.

"נראה כאילו האנשים העשירים והמאושרים האלה שכחו להביא בחשבון את המזל הרע. נראה כאילו הם שכחו – כמו באגדות – להזמין לאיזו חגיגה את הפיה הרעה, והיא נוקמת בהם," אמרה יוליה.

"אסונות נוראים," אמר עמנואל. "אם אלוהים לא המתיק את עונשם של אנשים אלה סימן שהם מקוללים."

"אל תחרוץ משפט, עמנואל," אמרה יוליה, "כשישב אבי עם האקדח בידו, לו אמר מישהו 'איש זה ראוי לעונשו', היה טועה."

"אבל אז שלח לנו אלוהים מושיע, בדיוק כמו ששלח לאברהם מלאך כדי שלא יהרוג את יצחק."

קול הפעמון נשמע, והשוער הכריז על ביקורו של הרוזן ממונטה־כריסטו. בני־הזוג קיבלו אותו בקריאת שמחה, אבל מקסימיליאן המשיך לשתוק.

"מקסימיליאן," אמר הרוזן, "באתי לקחת אותך."

"אני מוכן," השיב מקסימיליאן. "באתי הנה רק כדי להיפרד מאחותי ומגיסי."

"לאן אתם נוסעים, אדוני הרוזן?" שאלה יוליה.

"תחילה למרסיי, גבירתי."

"אדוני הרוזן," אמרה יוליה, "השב לנו את אחי בריא ושלם."

מורל הסמיק והפנה את פניו.

"האם אינו בריא?" שאל הרוזן.

"לא," אמרה האשה הצעירה. "ואני חוששת שהוא משתעמם בחברתנו."

"אני אבדר אותו," הבטיח הרוזן.

"אני מוכן," חזר מקסימיליאן. "היה שלום, עמנואל! היי שלום, יוליה!"

"אתה יוצא לדרך מיד, בלי להתכונן?" קראה יוליה.

"הדחיות מגבירות את צער הפרידה," אמר מונטה־כריסטו.

"הדרכון בידי ומזוודותי ארוזות," אמר מורל באדישות.

"ואתה נוטש אותנו כך," אמרה יוליה, "בלי שהות לפרידה של יום, של שעה אחת?"

"מרכבתי ממתינה ליד השער, גברתי," אמר מונטה־כריסטו. "עלי להיות ברומא בעוד חמישה ימים."

"גם מַקְסִימִילְיָאן נוסע לרומא?" שאל עמונאל.

"אני נוסע לכל מקום שיסע הרוזן," אמר מורל בחיוך עגום. "אני שייך לו חודש ימים."

"מקסימיליאן מלווה אותי," אמר הרוזן. "אל תדאגו לו."

"שלום, אחותי!" אמר מורל. "שלום, עמנואל!"

"מקסימיליאן," אמרה יוליה, "אתה מסתיר ממני משהו."

"אל תדאגי," חזר הרוזן על דבריו. "אתם עוד תראו אותו צוחק ושמח."

מקסימיליאן העיף ברוזן מבט של תרעומת.

"נלך," אמר הרוזן. "אני מבקש מאיתכם בקשה אנוכית, ידידיי. אל תשכחוני. ודאי לא ניפגש עוד."

והוא הצמיד את שפתיו לידה של יוליה, לחץ את ידו של עמנואל, אחר־כך ניתק את עצמו מבית זה, שנראה לו כקן של אושר. מקסימיליאן הלך אחריו, אדיש ומדוכא.

"השב לאחי את השמחה!" לחשה לו יוליה לפני שנפרדו.

"סמכי על סינבד המלח," אמר לה בחיוך.

לרגלי המדרגות המתין עלי בפנים מבהיקים מזיעה. ניכר בו שחזר מדרך ארוכה.

"ביקרת אצל הזקן?" שאל אותו הרוזן בערבית.

עלי הינהן.

"פרשת את המכתב מול עיניו?"

עלי הנהן שוב.

"ומה ענה, יותר נכון, מה עשה?"

עלי עמד תחת אור הפנס, חיקה את הבעת פני הזקן ועצם את עיניו, כפי שהיה עושה נוארטיה כשרצה לומר "כן".

"הוא מסכים," אמר מונטה־כריסטו. "נצא לדרך."

אבני המרצפת התיזו ניצוצות תחת פרסות הסוסים. מקסימיליאן ישב בפינתו בשתיקה.

אחרי חצי־שעה נעצרה הכרכרה פתאום. הרוזן משך בשרוך הקשור לאצבעו של עלי, והנובי ירד ופתח את דלת המרכבה.

הלילה התנצנץ בכוכבים אין ספור, וממרחק טילטלה פאריס את מיליוני אורותיה הדומים לגלים זרחניים, הומים יותר מגלי האוקיינוס, מתנפצים תמיד, מקציפים תמיד, בולעים תמיד.

שוב נתן הרוזן אות, והמרכבה המשיכה לנסוע. הרוזן עמד בידיים שלובות ונעץ מבט ממושך בעיר המתרחקת. "פאריס," לחש. "אלוהים הביא אותי אליך לפני שישה חודשים ועתה הוא מוציא אותי ממך. רק הוא מסוגל לקרוא בלבבי. הוא לבדו יודע שאני פורש ממך ללא גאווה, ללא שנאה ובצער מה. בעוצמה שהפקיד בידי השתמשתי לא למען עצמי ולא למען מטרה שאין בה טעם. מצאתי מה שחיפשתי. חיטטתי בקרביך, ככורה סבלני, כדי להרוס

את הרוע. ביצעתי את המשימה ועכשו אין בך למעני לא שמחה ולא צער. היי שלום פאריס.״

כשני מילין נסעה המרכבה בשתיקה גמורה.

״מורל,״ אמר הרוזן. ״אתה מתחרט?״

״לא, אדוני הרוזן,״ אמר מקסימיליאן. ״אבל לעזוב את פאריס...״

״אילו ציפה לך אושר בפאריס, הייתי משאיר אותך שם.״

״ולנטין קבורה בפאריס.״

״הידידים שאיבדנו אינם באדמה. הם טמונים בליבותינו. בליבי טמונים שניים, אחד שנתן לי את החיים, ואחד שהעניק לי את התבונה. ברגעי ספקות אני שואל בעצתם.״

ערים חלפו על פניהם כצללים. העצים שרוחות הסתיו הראשונות טלטלו אותם, רצו מולם, כענקים פרועי־שיער הממהרים לברוח. בשעות הבוקר הגיעו לשָלוֹן ושם ציפתה להם ספינת קיטור. הכרכרה עלתה על סיפון הספינה יחד עם הנוסעים.

היתה זאת ספינת מירוץ, ששני גלגליה היו דומים לכנפיים לבנות ופילחו את המים כציפור־ים. אפילו מורל חש את שכרון המהירות, והרוח שנשבה בשערותיו פיזרה לרגעים את העננים ממצחו. הרוזן היה דומה לגולה שחזר למולדתו.

מַרְסֵי הלבנה, האחות הצעירה של צוֹר וקרתגו שאינה מזדקנת לעולם, הופיעה לעיניהם. המגדל המעוגל, מבצר סנט נִיקוֹלָאס, בית העיריה, הנמל ורציפי הלבנים, שעליהם שיחקו בימי הילדות. מול שדרת הקַנֶבְּיֶיר נעצרה הספינה. בנמל התכוננה ספינה אחרת להפליג לאלג׳יר. קרובים וידידים שבאו להיפרד מהנוסעים נדחקו אל הגשר, בכו והשמיעו קריאות.

״ראה,״ אמר מקסימיליאן והחזיק בזרועו של מונטה־כריסטו. ״הינה המקום שבו נעצר אבי שעה שנכנסה ׳פרעה׳ לנמל. כאן השליך עצמו לזרועותי האיש שהצלת את חייו ואת כבודו. עדיין אני מרגיש בדמעותיו על לחיי, והוא לא בכה לבדו. אנשים רבים בכו כשראו אותנו.״

מונטה־כריסטו חייך.

״אני עמדתי אז כאן,״ אמר והורה באצבעו על פינת הרחוב. קול אנחה נשמע מאותה פינה. אשה עמדה שם, מנפנפת לשלום לאחד הנוסעים בספינה המפליגה לאלג׳יר. פניה היו מכוסים בצעיף. עיניו של מורל היו נעוצות בספינה, לכן לא הבחין בהתרגשות שאחזה במונטה־כריסטו.

״בחור זה הלובש מדים ומנופף בכובעו,״ אמר. ״הוא אלברט דה־מורסף.״

״כן,״ השיב מונטה־כריסטו. ״אני יודע.״

״הרי הסתכלת לכיוון ההפוך?״ תמה מורל.

מונטה־כריסטו רק חייך. כשהסתלקה האשה בעלת הצעיף החזיר את פניו אל מורל.

״ידידי,״ אמר לו. ״יש לך מה לעשות בעיר הזאת?״

״עלי לעלות לקבר אבי,״ השיב מורל.

״לך וחכה לי שם. גם עלי למלא חובה.״

מורל הלך לכיוון מזרח. מונטה־כריסטו נשאר על מקומו עד שנעלם מורל מעיניו, ואז פנה

אל שדרות מֵייהָן, והגיע אל הבית הקטן המוכר לנו מתחילת הסיפור, הבית שאבא דַנְטֶס התגורר לפנים בקומת הגג שלו. עתה התגוררה מרצדס בכל הבית.

האשה בעלת הצעיף, שנכנסה לבית, סגרה את הדלת ברגע שהגיע הרוזן לקצה הרחוב. הוא ידע לפתוח את שער החצר, שוָו בעל ראש מעוגל היה הבריח שלו, לפיכך נכנס בלי לדפוק על הדלת ובלי להודיע על בואו, כידיד או כבעל הבית.

בקצה של שביל מרוצף היה גן קטן מלא שמש, שם מצאה מרצדס את הכסף, שסיפר לה כי הסתיר שם לפני עשרים וארבע שנים. מונטה־כריסטו שמע אנחה. תחת היסמין ראה את מרצדס הבוכיה. היא הסירה את הצעיף. לבדה מול השמים, פניה מוסתרים בידיה, נתנה דרור לדמעות שכבשה בנוכחות בנה.

החול חרק תחת צעדיו של מונטה־כריסטו. מרצדס נשאה את עיניה, וצווחת פחד נפלטה מפיה משראתה גבר עומד מולה.

"גבירתי," אמר הרוזן, "אין בכוחי להביא לך אושר אבל האם תרשי לי לנסות לנחם אותך כידיד?"

"אכן, אני אומללה," השיבה מרצדס. "בודדה בעולם... רק בני היה לי והוא עזב אותי."

"טוב עשה, גבירתי," אמר הרוזן. "לב אציל יש לו. הוא יודע שכל גבר חייב לשרת את המולדת. יש הנותנים לה את כישוריהם, אחרים את חריצותם, יש המעניקים לה את זמנם ואחרים את דמם. אילו היה נשאר איתך היה מבלה חיים חסרי טעם. הוא לא היה מסתגל לצערך, ובסופו של דבר היה שומר לך טינה. עתה הוא יתחשל ויצליח. הניחי לו לשקם את חיי שניכם. אני מבטיח לך שהוא בידיים נאמנות."

"הו," קראה מרצדס והניעה בראשה בעצב. "אני מתפללת לאלוהים שיעניק לו הצלחה. אבל לא אני אהנה ממנה. דברים רבים מדי נשברו בי וסביבי, ואני חשה שאני עומדת על סף הקבר. טוב עשית, אדוני הרוזן, שהבאת אותי למקום שהייתי מאושרת בו לפנים. מוטב למות במקום כזה."

"המלים המרות האלה צורבות את ליבי, מפני שיש לך זכות לשנוא אותי," אמר הרוזן. "הרי אני אשם בכל אסונותיך."

"לשנוא אותך, להאשים אותך, אדמונד? לשנוא ולהאשים את האיש שהציל את חיי בני? הבט בי ואמור אם יש בי צל של טינה אליך."

הרוזן הביט במרצדס, שקמה ופרשה את ידיה.

"הסתכל בי," אמרה. "חלפו הימים שהייתי באה בחיוך לקראת אֶדְמוֹנְד דַנְטֶס הממתין לי בעליית הגג של הבית הזה. ימים רבים וכואבים עברו מאז, תהום מפרידה ביני ובין מרצדס ההיא. להאשים אותך, אדמונד? לשנוא אותך, ידידי? לא ולא. את עצמי אני מאשימה. ושונאת את עצמי. כמה אומללה אני! קיבלתי את עונשי."

מונטה־כריסטו הושיט לה את ידו.

"לא," אמרה ומשכה את ידה בעדינות. "לא, ידידי, אל תיגע בי. אתה ריחמת עלי, אף כי מכל האנשים שנקמת בהם הייתי האשמה ביותר. האחרים עשו מה שעשו משנאה, מחמדנות,

מאנוכיות, אני בגדתי בך מתוך פחדנות. אל תלחץ את ידי, אדמונד. אתה מתכוון לומר לי מלת חיבה. אל תאמר אותה, שמור אותה לאחרת. אני אינני ראויה לה." היא חשפה את פניה. "ראה, האסון האפיר את שערותי, עיני שפכו דמעות רבות, מצחי חרוש קמטים. ואתה, אדמונד, שמרת על נעוריך, עדיין אתה יפה־תואר. אתה האמנת באל והאל שמר אותך. אני פקפקתי בו והוא עזב אותי."

מרצדס התייפחה בדמעות. ליבה נשבר. מונטה־כריסטו נשק את ידה ביראת כבוד. היא חשה שאין התלהבות בנשיקה זאת. כאילו נשק הרוזן לפסל השיש של קדושה.

"כשהאמנתי שאתה מת היה עלי למות," אמרה מרצדס. "הצער האין־סופי שנשאתי בלבבי הזקין אותי. הייתי היחידה שזיהתה אותך, אבל הצלתי אך ורק את בני. האם לא היה עלי להציל את האיש שנישאתי לו, גם אם הוא אשם? אני הנחתי לו למות. מה אני מדברת, סייעתי לו למות, ביחס הבוז שלי אליו, ולא זכרתי, לא רציתי לזכור, שלמעני בגד ונשבע לשקר. ועכשו הנחתי לבני להפליג לבדו לאפריקה הטורפת אנשים. כפרתי באהבתי, וכמו כל הכופרים אני מביאה אסון על כל האנשים שסביבי."

"לא, מרצדס," אמר מונטה־כריסטו, "את אשה אצילת לב וקדושה. כאבך פרק ממני את נשקי, אבל מאחורי עמד האל הזועם. רק שליחו הייתי, והוא לא רצה לעצור את הברק שהיה בידי. כלי הייתי ביד אדוננו. עברי, ההווה שלי ועתידי מוכיחים זאת. הסבל האכזרי ביותר של חיי. כל אהובי נטשו אותי, זרים רדפו אותי, ולפתע זכיתי בחופש ובהון רב כל־כך! לא יכולתי שלא להאמין שהאל שלח לי אותו כדי שאמלא את תוכניותיו, עיוור הייתי לולא הבנתי זאת. מאז מוקדש רכושי למטרה הקדושה, ולא נשארה בי אפילו מחשבה אחת הנתונה לחיים. אני רדוף כמו ענן של אש החולף בשמים כדי להרוס ערים מקוללות. כמו רב־חובל לפני מסע רב סכנות הכנתי לי מצרכי מזון וכלי נשק, אימנתי את גופי וחישלתי את רוחי לקראת מכות ואסונות. לימדתי את ידי להרוג, את עיני לראות בסבל ואת פי לחייך מול הנוראות. הייתי טוב־לב, בוטח ושכחן. עתה אני נקמני, צבוע ורע, אדיש כמו הגורל, ואוי למי שניקרה בדרכי."

"די, אדמונד, די! האם גם את האשה היחידה שזיהתה אותך והבינה אותך היית מנפץ לרסיסים בדרכך? תהום חוצצת ביני ובין העבר, תהום חוצצת בינך ובין האחרים. זאת סיבת יסורי. אין בעולם דבר שישווה לך."

"לפני שאפרד ממך, מה משאלתך, מרצדס?" שאל מונטה־כריסטו.

"רק משאלה אחת, אדמונד, שבני יהיה מאושר."

"התפללי לאלוהים שיַרְחִיק ממנו את המוות. לכל השאר אדאג אני."

"תודה, אדמונד."

"ואת, מרצדס?"

"אני, אין לי צורך בשום דבר. חיה אני בין שני קברים, האחד הוא קברו של אדמונד דנטס, שמת לפני זמן רב; אהבתי אותו! שוב אין מלה זו ראויה לעלות על שפתי הנובלות, אך ליבי עדיין זוכר. הקבר האחר הוא של אדם שאדמונד דנטס הרג אותו. אני מצדיקה את הרצח, אך עלי להתפלל על נשמתו של המת."

"בנך יהיה מאושר, גבירתי," אמר הרוזן.

"אם כך, אהיה גם אני מאושרת, ככל שאוכל."

"ומה תעשי?"

"אם אומר לך שאחיה כאן כמו מרצדס הקודמת, הרי לא תאמין," אמרה מרצדס בחיוך עצוב. "רק להתפלל אני יודעת, אך הודות לאוצר שהטמנת למעני איני צריכה לעבוד."

"מרצדס," אמר הרוזן, "למה את מוותרת על הרכוש שצבר מר דה־מורסף? מחציתו שייכת לך על־פי דין."

"בני לא יסכים לכך."

"ואם הוא יסכים להצעתי, תקבלי את הרכוש?"

"אדמונד, לי כבר אין כושר החלטה. אלוהים טילטל אותי בסערות עד שאיבדתי את כוח־הרצון. כמו צפור קטנה בציפורני נשר אני בידי אלוהים. אני חיה מפני שאין הוא רוצה שאמות. אם הוא ישלח לי סיוע אקבלנו, מפני שזה רצונו."

"גבירתי," אמר מונטה־כריסטו, "לא כך מעריצים את האל! הוא רוצה שנבין אותו ושנחלוק על דעתו, לשם כך העניק לנו את חופש־הרצון."

"אל תאמר לי זאת," אמרה מרצדס. "אילו האמנתי שאלוהים העניק לי את חופש־הרצון, מה היה מציל אותי מן היאוש?"

מונטה־כריסטו הרכין את ראשו.

"אינך רוצה לומר לי להתראות?" אמר והושיט לה את ידו.

"להיפך, אני אומרת להתראות," השיבה מרצדס והראתה בידה על השמים. "אני עדיין מקווה."

היא נגעה בידו של הרוזן ביד רועדת, עלתה בריצה במדרגות ונעלמה מעיניו.

לאט יצא מונטה־כריסטו מבית ילדותו והלך אל הנמל.

מרצדס לא ראתה אותו כשהתרחק, אף כי עמדה ליד החלון. עיניה תרו במרחק אחר האוניה הנושאת את בנה למרחקים.

אמת שקולה לחש, על אף רצונה:

"אדמונד, אדמונד, אדמונד!"

113

הָעָבָר

בנפש כואבת יצא הרוזן מהבית. תמורה חלה בו אחרי מותו של אדוארד הקטן. הוא הגיע לפסגת נקמתו, ומעבר לה הבחין בתהום הספק. שיחתו עם מרצדס עוררה בו זכרונות והוא חש שעליו להילחם בהם. האם טעה?

"רעיון זה יוציא אותי מדעתי," לחש. "עלי לזכור את העבר, בדיוק כפי שהיה. הרי כשאנו צועדים קדימה, מיטשטש העבר, כמו נוף שעזבנו מאחור. חזור, בן־אדם שנולד מחדש, אל חיי הדלות והרעב, חזור אל הדרכים שהגורל והאסון טילטלו אותך בהן, ושהיאוש קיבל בהן את פניך!"

כשאמר לעצמו את המלים האלה הלך ברחוב קסייר. כאן הובילו אותו חיילי המשמר לפני עשרים וארבע שנים. בתים אלה, הנראים כל־כך ידידותיים וחייכנים, היו קודרים ואטומים בלילה ההוא, ותריסיהם היו מוגפים. והרי אלה אותם בתים. אבל אז היה חושך, ועתה יום והשמש מאירה.

הוא ירד אל הרציף לכיוון בית המכס. כאן הועבר אז אל הסירה. ספינת טיולים חלפה עתה על פניו והוא קרא לשייט, שמיהר אליו בחפזון, מריח רווח נאה.

ההפלגה היתה חגיגה ללב. הגלים הקלים התלקחו למגע השמש השוקעת והים החלק כראי התקמט פה ושם מניתורי הדגים הבורחים מאויב נסתר. באופק נראו ספינות הדייגים כשחפים לבנים ואוניות סוחר עמוסות הפליגו לקורסיקה ולספרד. הרוזן ישב עטוף במעילו וזכר את כל פרטיה של הפלגה אחרת: אור בודד שניצנץ בשכונת הקטלנים, המראה הקודר של מצודת איף. מאבקו עם השוטרים כשרצה לקפוץ אל המים, היאוש, קור־הקרח של קנה הרובה שהוצמד לרקתו. כמו מעיין שיבש בקיץ והמבעבע שוב בסתו, חש מונטה כריסטו שוב ברעל שמילא את לבבו של אדמונד דנטס. שוב עלה מתוך הים הענק השחור ששמו מצודת איף, כרוח רפאים. הרוזן נרתע. הם הגיעו.

מונטה־כריסטו זכר איך גררו השומרים את דנטס, איך עלה במדרגות וחש בגבו את חודי כידוניהם. הדרך ההיא הארוכה שעשה דנטס נראתה קצרה מאוד למונטה־כריסטו.

אחרי מהפכת יולי היתה מצודת איף ריקה מאסירים, ונהפכה לעמדה של ציידי־מבריחים ולאתר־תיירות. הרוזן ידע זאת ואף־על־פי־כן חוורו פניו והזיעה הקרה כאילו נדחקה לתוך גופו. הוא שאל את השוער אם עדיין יש במצודה סוהר מתקופת הרסטורציה.*

* התקופה שאחרי נפוליאון.

"כולם פרשו לגימלאות או הועברו לתפקידים אחרים," אמר השוער. "אני כאן משנת 1830."

הרוזן ביקש לראות צינוק, והשוער הוביל אותו לחדרו הישן. שוב ראה את האור החיוור המסתנן מבעד לצוהר, את המקום שבו עמדה אז מיטתו. אבנים כיסו את הפתח שחפר פַּרְיָה. מונטה־כריסטו התיישב על שרפרף.

"יש לך סיפורים על המקום הזה?" שאל את השוער.

"כן, אדוני," השיב השוער. "סוהר ששמו אַנְטוּאַן, שפרש לגימלאות, סיפר לי על הצינוק הזה, למשל."

מונטה־כריסטו זכר את אנטואן, את פניו המזוקנים, אפודתו החומה וצרור המפתחות המצלצל שלו.

"אדוני רוצה שאספר לו את הסיפור?" שאל השוער.

"כן," אמר מונטה־כריסטו.

"בצינוק הזה חי אסיר מסוכן וערמומי, ובאותו זמן ישב בצינוק אחר כומר מסכן ומשוגע שהיה מציע מיליונים למי שישיב לו את חירותו. שני האסירים האלה חצבו ניקבה מצינוק לצינוק למרות האיסור."

"מי חפר אותה?"

"ודאי הצעיר. הוא היה בעל תושיה וחסון. הכומר המסכן היה ישיש, חלוש ומבולבל. מה היו כלי עבודתו של הצעיר לא יידע איש, אבל הוא חפר. ראה," אמר השוער וקרב את הלפיד שלו אל הקיר, אל פתח המנהרה.

"לא ידוע כמה זמן נמשך הקשר בין שני האסירים." המשיך לספר. "יום אחד חלה האסיר הזקן ומת. נחש מה עשה הצעיר? הוא השכיב את המת במיטתו ונכנס לתוך השק של המת. מה תגיד על רעיון שכזה? הוא חשב שיקברו אותו וקיווה לצאת מהקבר אחרי שיסתלקו הקברנים. אבל את המתים היו סוהרי המצודה משליכים לים. גם הבחור הושלך למים. רק למחרת מצאו הסוהרים את המת במיטתו של חברו והבינו מה קרה. הקברנים סיפרו שברגע שזרקו את הגופה למים שמעו צעקה."

הרוזן נשם בכבדות וחרדה כיווצה את ליבו.

לא, אמר בליבו. הספק שחשתי היה התחלה של שיכחה. עתה חזר הזכרון, והכאב שוב נהפך לנקמה.

"ומה קרה לאסיר שניסה לברוח?" שאל.

"אחת מהשתיים, או שצנח במאוזן ונהרג מיד, או שצנח עומד, ואז סחפה אותו למצולות המשקולת שנקשרה לשק. בחור מסכן."

"אתה מרחם עליו?"

"כן."

"מה היה שמו?" שאל הרוזן.

"ידוע רק מספרו, שלושים וארבעה. האם מעוניין אדוני להמשיך בסיור?"

"כן, אני רוצה לראות את חדרו של הכומר."

"של מספר עשרים ושבעה?"

"של מספר עשרים ושבעה."

"אין איתי המפתחות של הצינוק ההוא."

"לך והבא אותם."

"אשאיר לך את הלפיד."

"לא, קח אותו. אני רואה היטב בחושך."

מורה הדרך התרחק עם הלפיד.

הנה האבן שעליה הייתי יושב. אמר הרוזן בליבו. כאן זרם הדם ממצחי כשהכיתי את ראשי בקיר. את הספרות האלה כתבתי כשניסיתי לחשב מה גילו של אבי, כדי לנחש אם אמצא אותו בחיים, ומה גילה של מרצדס, כדי לנחש אם אמצא אותה פנויה. קיוויתי אז, לא הבאתי בחשבון את הרעב ואת הבגידה.

כתובת נוספת על הקיר משכה את תשומת ליבו:

"אלוהים, שמור לי על זכרוני."

זאת היתה בקשתי האחרונה. כבר לא ביקשתי את החופש, רק את הזכרון, חששתי שתשתבש דעתי. אלוהים, אתה שמרת על זכרוני, ואני מודה לך.

אור הלפיד נראה על הקירות. מורה הדרך ירד במדרגות, ומונטה־כריסטו בא לקראתו. במסדרון תת־קרקעי הוביל אותו השוער אל הצינוק של פריה. הוא ראה את שרידי שעון־השמש של אב־המנזר ואת מקום המיטה שעליה מת. דמעות זלגו מעיניו.

"כאן חי הכומר המשוגע ומכאן הצעיר נכנס לתא," אמר מורה־הדרך. "לפי צבע האבן קבע מלומד אחד שהאסירים היו נפגשים במשך עשר שנים. מסכנים, כמה השתעממו בוודאי!"

דַנְטֶס הושיט כמה מטבעות לאיש שגורלו נגע לליבו.

"אדוני," אמר לו מורה הדרך. "טעית, נתת לי זהב."

"אני יודע."

"התכוונת לתת לי זהב?"

"כן."

"ואני רשאי להחזיק בו במצפון נקי?"

"כן."

השוער הביט במונטה־כריסטו בתמהון ואמר:

"אתה כל־כך נדיב, אדוני, לכן אציע לך מזכרת. פעם חפרתי ליד הקירות שבתא הזה ומצאתי בורות חלולים תחת המיטה ותחת התנור הסתום. ואתה יודע מה מצאתי בהם?"

"סולם חבלים וכלי־עבודה," אמר הרוזן.

"מאין אתה יודע?"

"ניחשתי. אלה הדברים שמוצאים במחבואי אסירים."

"את הסולם וכלי העבודה כבר מכרתי למבקרים הסקרנים. נשארה לי מזכרת אחרונה."

"מהי?" שאל הרוזן.

"רצועות בד שכתוב עליהן סיפור."

"הבא לי אותן ואני אשלם לך."

מורה הדרך יצא, ומונטה־כריסטו כרע על ברכיו.

"אבי השני!" קרא. "אתה נתת לי את החופש, את ההשכלה ואת העושר. אתה ידעת את סוד הטוב והרע. אני משביע אותך בשם אהבת האב שחשת אלי, בשם אהבת הבן שלי אליך, הסר מליבי את הספק, העלול להיות למוסר־כליות!"

הוא הרכין את ראשו בתפילה.

"אדוני!" אמר קול מאחוריו, והשוער הושיט לו את רצועות־הבד שעליהן כתב אב־המנזר פריה את ההיסטוריה של המלוכה באיטליה. מבטו של הרוזן נפל על הפסוק שכתב פריה בראש ספרו: "עקור את שיני הדרקון, ואת האריות רמוס ברגל רמה, אמר אדוננו."

הנה התשובה, אמר בליבו. תודה לך, אבי.

הוא נתן לשוער ארנק. שני שטרות, בני אלף פרנק כל אחד, היו בו.

"קח את הארנק, ופתח אותו רק אחרי שאסתלק," אמר.

הוא אימץ את המזכרת היקרה אל ליבו, יצא מהמרתף וחזר לספינת־הטיולים.

"לְמַרְסֵיי!" אמר לשייט.

ארורים אלה שכלאו אותי כאן – אמר בליבו כשהתרחק מהמצודה הקודרת ולא גרע את עיניו ממנה – וארורים גם אלה ששכחו אותי כשהייתי כאן.

כשחלפה ספינת־הטיולים על־פני שכונת הקַטָלָנִים, הסב הרוזן את פניו, עטף את ראשו במעילו ומילמל שם אשה.

השם שביטא, ברוּך דומה לאהבה, היה הַיְידֶה.

כשעלה על החוף הלך לבית־העלמין. לפני עשר שנים חיפש כאן את קבר אביו ולא מצא אותו.

מורל הזקן הניח צלב־עץ על הקבר, אבל הקברן השתמש בצלב הזה כעץ־הסקה באחד החורפים. מקסימיליאן מורל עמד מול שתי מצבות, שני לוחות שיש רחבים שעליהם נחרטו שמות אביו ואמו. גדר־ברזל קטנה הקיפה את הקברים וארבעה ברושים הצלו עליהם.

"מקסימיליאן," אמר לו הרוזן, "לא לכאן הבט אלא לשם."

והוא הצביע על השמים.

"אמרת לי שאתה רוצה לשהות במרסיי כמה ימים," המשיך הרוזן. "האם זה עדיין רצונך?"

"אני מחכה לתאריך," אמר מקסימיליאן, "וכאן כואבת הציפיה פחות משהיא כואבת במקום אחר."

"אני אעזוב אותך לזמן מה. אל תשכח את הבטחתך, מפני שאיש כבוד אתה, ומפני שנשבעת. הישבע לי שוב."

"רוזן, רחם עלי, אני אומלל!"

"הכרתי אומלל ממך," אמר הרוזן. "הכרתי אדם שגם אושרו היה תלוי באשה אחת. הוא

היה צעיר, והיה לו אב זקן ואהוב. הוא עמד לשאת לאשה את האשה שאהב, ולפתע נשללו חרותו ואהובתו ממנו והוא נכלא בצינוק.״

״מתוך צינוק יוצאים אחרי שמונה ימים, אחרי חודש, אחרי שנה,״ אמר מורל.

״הוא שהה בצינוק ארבע־עשרה שנים,״ אמר הרוזן והניח את ידו על כתפו של הצעיר.

מורל התחלחל.

״ארבע־עשרה שנים!״ קרא.

״ארבע־עשרה שנים,״ השיב הרוזן. ״היו לו רגעי יאוש. כמוך האמין שהוא האומלל שבאנשים. כמוך רצה לשלוח יד בנפשו. אבל ברגע האחרון נגלה לו אלוהים. לא בנס, אין ניסים בימינו, אלא באדם אחר. והוא התמלא סבלנות וציפה, ובאחד הימים יצא מן הקבר, והיה לאיש עשיר ורב עוצמה, אבל אביו כבר מת.״

״גם אבי מת.״ אמר מורל.

״אביך מת בזרועותיך. נאהב, מאושר, מכובד, אמיד ושבע־ימים. אביו של האיש שאני מספר לך עליו מת בחוסר כול, בודד ונואש. עשר שנים לאחר מותו חיפש בנו את קברו, ואפילו הקבר נעלם.״

״אבל האשה האהובה נשארה,״ אמר מורל.

״אתה טועה. אשה זו...״

״מתה?״ שאל מורל.

״גרוע מזה. היא נישאה לאחד משונאיו.״

״האם אלוהים ניחם את האיש הזה?״

״הוא העניק לו שלווה.״

״האם הוא יוכל להיות מאושר, יום אחד?״

״הוא מקווה.״

הצעיר הרכין את ראשו.

״אני מבטיח לך,״ אמר אחרי רגע דומיה והושיט את ידו למונטה־כריסטו. ״אבל זכור, רק עד חמישה באוקטובר.״

״חמישה באוקטובר, מקסימיליאן. בארבעה בחודש תמתין לך בנמל בַּסְטִיָה ספינת טיולים ששמה אָאוֹרוֹס. אמור לשייט את שמך והוא יביא אותך אלי, אל האי מונטה־כריסטו. אם אז עדיין תרצה למות, אני אעזור לך.״

״מתי תצא לדרכך?״

״ברגע הזה. ספינת־קיטור מחכה לי. בעוד שעה אהיה רחוק ממך.״

מורל ליווה את הרוזן אל הנמל. העשן כבר התאבך ככרבולת גדולה מתוך הארובה השחורה. הרוזן נכנס לספינה ואחרי שעה כבר נראה בקושי רק פס של עשן לבן באופק.

114

פֶּפִּינוֹ

ברגע שנעלמה ספינת הקיטור מעיני מורל בצרפת עברה מרכבת־הדואר על־פני העיר אקוופנדינטה שבאיטליה. האיש שישב במרכבה אכן נסע לרומא, ואת דרכו התחיל בפירנצה. מעילו העיד עליו שזמן רב הוא בנסיעות, ובדש חולצתו נשא סרט מבהיק של ליגיון־הכבוד. סרט דומה נראה גם במעילו, אבל לא רק לפי סימן כפול זה היה אפשר לנחש שהוא צרפתי אלא גם לפי מבטאו.

באיטלקית ידע אדם זה רק את המונחים המוסיקליים; כשהיה עולה על מרכבה היה אומר: "אלגרו" וכשרצה לרדת היה אומר: "מוֹדֶרָטוֹ," ורק אלוהים יודע כמה פעמים עלה וירד בין פירנצה לרומא. שתי המלים האלה הצחיקו את כל הרכבים שאליהם פנה.

כשהגיעה המרכבה למקום שרומא נראית ממנו לא ניכרו סימני סקרנות בתייר הזה. הוא לא הזדקף על מושבו כדי לראות את הכיפה המפורסמת של כנסיית סנט פֶּטְרוּס, לא ולא. הוא הוציא מכיסו ארנק, ומהארנק הוציא פיסת־נייר מקופלת לארבע, פרש אותה, קיפל אותה שנית ביראת כבוד ואמר:

"המסמך עדיין בידי."

המרכבה עברה את שער דֶל פּוֹפּוֹלוֹ ונעצרה לפני בית־המלון "ספרד". המלונאי פַּסְטְרִינִי עמד על סף הדלת והחזיק את מגבעתו בידו.

הנוסע, שירד מהמרכבה, הזמין אצלו ארוחת־ערב ושאל מיד היכן חברת תומפסון את פרנטש. פסטריני הכיר את החברה המפורסמת הזאת, ששכנה ברחוב הבנקים, ליד כנסיית סנט פטרוס. בטלנים יחפים ולבושי־קרעים שהצטופפו סביב המרכבה הקשיבו לשיחה. ברומא מבינים הבטלנים את כל השפות, ובייחוד צרפתית. אחרי זמן מה יצאו מהמלון הצרפתי ומורה הדרך, ואחד הבטלנים עזב את החבורה והלך אחריהם חרש, בזריזות של בלש צרפתי, והם לא הרגישו בו. לצרפתי לא היתה סבלנות לחכות עד שֵׁיַרתמו הסוסים למרכבה, והוא פקד על הרכב לנסוע בעקבותיו, להשיג אותו בדרך לרחוב הבנקים או להמתין לו ליד הבנק של תומפסון את פרנטש.

כשהגיעו השניים אל הבית נשאר מורה־הדרך בחדר־המבוא ומיד קשר שיחה עם כמה תעשיינים חסרי־תעשיה, מאלה שתמצא בכל מבואות הכנסיות, החורבות, המוזיאונים והתיאטרונים, והצרפתי נכנס פנימה. האיש שעקב אחריו נכנס גם הוא. הצרפתי נכנס לחדר ההמתנה. הצַל עשה כמוהו.

"האדונים תומפסון את פרנטש?" שאל הצרפתי.

אדם שנראה כשרת קם ממקומו.

"על מי להודיע?" שאל.

"הבארון דנגלר," השיב הצרפתי.

"בוא איתי," אמר השרת.

דלת נפתחה והשרת והבארון נכנסו לחדר אחר. הצל התיישב על ספסל.

הפקיד שישב בחדר המשיך בכתיבתו חמש דקות, אחר־כך הביט כה וכה וכשנוכח לדעת שהוא לבדו עם הצל בחדר אמר:

"זה אתה, פפינו!"

"כן," השיב פפינו בקיצור.

"ריחרחת משהו טוב אצל השמן הזה?"

"שום דבר מיוחד. קיבלנו הודעה."

"אתה יודע בשביל מה הוא בא?"

"הוא בא לקבל כסף, השאלה היא כמה."

"עוד מעט אומר לך."

"ואל תיתן לי מידע כוזב כמו שכבר קרה."

"למי אתה מתכוון? לאנגלי שיצא מפה עם שלושת אלפים אקו?"

"לא, את שלושת אלפי האקו מצאנו אצלו. אני מדבר על הנסיך הרוסי. הודעת לנו על שלושים אלף ליבראות, ואנחנו מצאנו אצלו רק עשרים וחמישה אלף."

"לא חיפשת היטב."

"לואִיגִ׳י וַמְפָּה בעצמו חיפש אצלו."

"אולי הרוסי שילם חובות?"

"ראית רוסי שמשלם חובות?"

"אולי ביזבז את הכסף?"

"זה ייתכן."

"אלך לנקודת התצפית שלי."

פפינו הינהן, שלף מכיסו מחרוזת־תפילה והחל להתפלל. הפקיד יצא לחדר האחר, ואחרי עשר דקות חזר, כולו קורן.

"שמע שמע!" אמר. "הסכום הגון!"

"חמישה או שישה מיליונים?"

"מאין אתה יודע?"

"לפי קבלה מאת הוד מעלתו הרוזן ממונטה־כריסטו."

"אתה מכיר את הרוזן?"

"אני יודע שהרוזן ממונטה־כריסטו נתן לשמן אשראי ברומא, בוונציה ובווינה."

"אמת!" קרא הפקיד. "מידע מדוייק!"

"אמרתי לך שהודיעו לנו מראש."

"ומדוע ביקשת ממני מידע?"
"כדי להיות בטוח שזה האדם."
"זה הוא. חמישה מיליון. ש... ש... ש... הינה האיש שלנו."
הפקיד נטל את העט וכתב בחריצות ופפינו התפלל ומנה את החרוזים שבידו כשנפתחה הדלת. פניו של דנגלר קרנו משמחה. הבנקאי ליווה אותו החוצה, ופפינו יצא אחריו.
המרכבה שהזמין דנגלר המתינה בחוץ, מורה־הדרך פתח את דלתה ודנגלר קפץ לתוכה בקלות כעלם בן עשרים. מורה הדרך התיישב ליד הרכב ופפינו טיפס אל מושב האחורי.
"הוד מעלתו רוצה שניסע לכנסיית סנט פטרוס?" שאל מורה־הדרך.
"בשביל מה?" ענה הבארון בשאלה.
"כדי לראות אותה."
"לא באתי לרומא כדי לראות," אמר דנגלר בקול רם, והוסיף בלחש ובחיוך: "באתי לקחת כסף." הוא מישש את השטר שבארנקו, ואמר:
"למלון."
"קָסָה פסטריני,"* אמר מורה־הדרך לרכב.
אחרי עשר דקות נכנס הבארון לחדרו ופפינו ישב על ספסל ליד המלון, לאחר שלחש משהו באוזני אחד הבטלנים. הבטלן נשא את רגליו במהירות בכיוון הקָפִּיטוֹל.
דנגלר, עייף ומרוצה, עלה על מיטתו, הניח את הארנק תחת הכר ונרדם.
למחרת התעורר בשעה מאוחרת. זה חמישה או שישה לילות נדדה שנתו. עתה אכל ארוחת־בוקר נדיבה והזמין מקום במרכבת־הדואר לצהריים. הוא לא הביא בחשבון את האיטיות של משטרת הגבולות ואת עצלותו של האחראי למרכבות הדואר; הסוסים הגיעו רק בשעה שתיים, ומורה־הדרך הביא לו את הדרכון עם האשרה רק בשעה שלוש.
"מה הכיוון?" שאל הרכב באיטלקית.
"דרך אלקונה," השיב הבארון.
המלונאי פסטריני תירגם את השאלה והתשובה, והמרכבה יצאה לדרך בדהרה.
דנגלר התכוון לנסוע לוונציה, להוציא חלק מהונו מהבנק, ואחר־כך לנסוע לווינה, שם לקבל את שארית ממונו וגם להשתקע. הוא שמע, שווינה היא עיר שופעת תענוגות.
אחרי שעברו כשלוש פרסאות ירד הערב. דנגלר לא התכוון לצאת מרומא בשעה כל־כך מאוחרת. הוא שאל את הרַכָּב מה המרחק עד העיר הקרובה ביותר.
"נוֹן קַפִּיסְקוֹ,"** השיב הרכב.
דנגלר הניע בראשו והמרכבה המשיכה לנסוע.
בתחנת־הדואר הראשונה, אמר דנגלר בליבו, ארד מהמרכבה.
הנוחות והשובע שחש דנגלר מאמש עדיין לא חלפו. הוא השתרע במרכבה בעלת

* בית פסטריני, באיטלקית.
** לא מבין, באיטלקית.

הקפיצים הכפולים, ששני סוסים חזקים ומהירים משכו בה. עד תחנת הביניים הבאה ודאי נשארו שבע פרסאות. על מה חושב בנקאי פושט־רגל מאושר? עשר דקות הקדיש דנגלר למחשבה על אשתו שנשארה בפאריס, עשר דקות נוספות לבתו המשוטטת בעולם עם העלמה דַ'ארְמִילִי ועוד עשר דקות לנושיו ולכספם, אחר־כך עצם את עיניו ושקע בשינה. כשטילטלו אותו קפיצות חזקות של המרכבה היה פוקח לרגע את עיניו וחש שהוא נישא במהירות. הלילה היה קר, שחור וגשום, ומוטב לאדם רדום למחצה לשקוע במעמקי המרכבה בעיניים עצומות מאשר להוציא את הראש מהחלון לשאול את הרכב היכן הוא ולקבל את התשובה: "נוֹן קַפִּיסְקוֹ". דנגלר המשיך לישון.

כשנעצרה המרכבה פקח את עיניו וסבר שהגיע לתחנת־הביניים הממוקמת בעיר, או לפחות בכפר, אבל מבעד לחלון ראה רק בקתה יחידה ושניים או שלושה אנשים. הוא המתין לרַכָּב שהביא אותו עד כאן, שיבוא לדרוש את שכרו, והתכוון לבקש מידע מן הרכב החדש, אבל הסוסים הותרו מהמרכבה והוחלפו באחרים ואף אחד לא בא לבקש תשלום. דנגלר השתומם ופתח את דלת המרכבה. יד חזקה סגרה אותה מהר בדחיפה, והמרכבה יצאה לדרך. עתה התעורר הבארון לגמרי.

"הה!" קרא לרַכָּב. "הֵא מִיוֹ קָארוֹ!"*

את שתי המלים האלה זכר הבארון מהרומאנסות שהיתה בתו שרה בדואט עם הנסיך קַבַּלְקַנְטִי.

"מִיוֹ קָארוֹ" לא השיב.

דנגלר פתח את החלון, הוציא את ראשו החוצה ושאל:

"היי! חבר! לאן אנו נוסעים?"

"דֶנְטְרוֹ לָה טֶסְטָה!" צעק קול תקיף ומאיים.

דנגלר הבין ש"דנטרו לה טסטה" פירושו "להכניס את הראש." התקדמותו בלימוד האיטלקית היתה מהירה. הוא ציית להוראה בחרדה שגברה מרגע לרגע. עיניו בלשו בתוך החשכה. מהחלון שלימינו נראה אדם לובש גלימה דוהר על סוס.

זה שוטר! אמר בליבו. האם הודיעה משטרת צרפת על בריחתי בטלגרף למשטרת איטליה?

"לאן אתם מובילים אותי?" צעק.

"דֶנְטְרוֹ לָה טֶסְטָה!" אמר שוב הקול המאיים. דנגלר הביט בחלון שמצד שמאל. עוד רוכב דהר שם על סוס.

נלכדתי, אמר בליבו וזיעה ניגרה ממצחו.

הירח עלה, ומבעד לחלון נראו שוב הכפרים ואמות המים שנראו קודם, אבל הפעם לא מהחלון הימני אלא מהשמאלי. דנגלר הבין שהמרכבה חוזרת לרומא.

"ביש מזל כמוני," מילמל, "הם יסגירו אותי לצרפת."

* יקירי, באיטלקית.

המרכבה המשיכה להתגלגל במהירות מסחררת, ודנגלר ראה גוש אפל לפניה. היה נדמה שהינה תתנפץ עליו, אך היא סטתה מדרכה ונסעה לאורכו של הגוש. היתה זאת אחת החומות המקיפות את רומא.

לא נכנסנו לעיר, אמר דנגלר בליבו. אם כן, לא המשטרה לכדה אותי.

שערותיו סמרו. הוא נזכר בסיפוריו של אַלְבֵּרְט דֶה־מוֹרְסֶף, שפאריסאים רבים לא האמינו להם.

אולי אלה סתם גנבים, ניסה לנחם את עצמו.

גלגלי המרכבה נעו על משהו יותר מוצק מחול, ודנגלר הביט החוצה וראה מיבנים מוזרים. משמאל למרכבה, בתוך ערוץ, נראתה חפירה. היה זה קרקס קָרָאקָאלָה.

אחד הרוכבים נתן אות, המרכבה נעצרה והדלת מצד שמאל נפתחה.

"שֶנְדִי,"* אמר מישהו.

דנגלר ירד מיד. עדיין לא דיבר איטלקית, אך כבר הבין שפה זו. ארבעה אנשים הקיפו אותו, נוסף על הרכב.

"דִי קָאה,"** אמר אחד מהם וירד בשביל קטן המוליך מדרך אַפְּיָה לתוך אחד החריצים שבאדמה.

דנגלר צעד בעקבותיו. הוא ידע ששלושת הגנבים ההולכים אחריו נעצרים, כזקיפים, במרחקים קצובים.

לאחר כעשר דקות של צעדה בדממה מצא את עצמו בין תלולית לשיח גבוה. שלושה אנשים שותקים עמדו סביבו, במשולש שהוא היה מרכזו. הוא רצה לדבר, אך לשונו דבקה לחיכו.

"אַוַונְטִי',"*** קרא קול. דנגלר הבין כפליים את משמעות המלה הזאת מפני שהאיש שצעד מאחוריו דחף אותו בגסות, עד שנתקל במורה־הדרך שלו, הוא פֶּפִּינוֹ, שחדר לתוך סבך של עשבים גבוהים. לפתע נבלע פפינו בתוך סלע שנפתח לפניו. האיש שהלך בעקבות דנגלר המריץ אותו, בקול ובדחיפות, להיבלע גם הוא בסלע. לא היה ספק: פושט־הרגל הצרפתי נפל בידי שודדים איטלקים.

כאדם בין שתי סכנות, שהפחד הופך אותו לאמיץ לב, הלך דנגלר בעקבות פפינו אף שכרסו לא סייעה לו להשחיל את עצמו לתוך החריצים שבאדמה. הוא עצם את עיניו כשהחליק למטה ופקח אותן כשנגעו רגליו בקרקע. עתה עמד על דרך רחבה ושחורה. פֶּפִּינוֹ כבר הרגיש כמו בבית והדליק לפיד.

שני אנשים שירדו אחרי דנגלר דחפו אותו בכל פעם שנעצר. בסוף המדרון הגיעו לצומת בתוך הקטקומבות.

* "לרדת", באיטלקית.

** "מכאן", באיטלקית.

*** "קדימה", באיטלקית.

דנגלר ראה ארונות־קבורה חצובים בקירות, ונדמָה לו שהם פוקחים עיניים חלולות. הוא שמע שקשוק של כלי־נשק.

"מי בא?" צעק הזקיף.

"ידיד, ידיד!" קרא פפינו. "איפה הקפיטן?"

"שם," אמר הזקיף והורה מעבר לכתפו, על אולם רחב חצוב בסלע, שאורו השתקף בפרוזדור מבעד לפתחים בנויים בצורת קשתות.

"טרף מצויין, קפיטן, טרף מצויין," אמר פפינו באיטלקית, תפס את דנגלר בצווארונו והוביל אותו לתוך האולם.

"זה האיש?" שאל הקפיטן והרים את עיניו מהספר "חיי אלכסנדר הגדול", מאת פְלוּטַארְכוֹס,* שהיה קורא בו בעיון.

"בכבודו ובעצמו, קפיטן, הוא בעצמו."

"הראו לי אותו."

פפינו קרב את הלפיד לפניו של דנגלר בתנועה פתאומית, ודנגלר נרתע, כדי שלא ייחרכו ריסי עיניו. הוא הביע פחד ותדהמה.

"האיש הזה עייף," אמר הקפיטן. "הובילו אותו למיטתו."

המיטה היא בוודאי אחד מארונות המתים שבקיר, אמר דנגלר בליבו, והשינה תהיה מוות. הוא פלט אנחה והלך בעקבות אחד השודדים שהביא אותו לתא חצוב בסלע.

התא היה נקי, ריק ויבש, ובפינתו היה מצע של עשבים יבשים מכוסים בעורות עיזים.

תודה לאל! אמר דנגלר בליבו. מיטה אמיתית!

"אֶקוֹ,"** אמר מורה הדרך, דחף את דנגלר לתוך התא ונעל את הדלת.

הבריח חרק. דנגלר היה לאסיר. גם לולא נסגרה הדלת על בריח לא היה יכול לברוח מהקטקומבות, שחייליו של לואִיגִ'י ומפה שמרו עליהן.

הוא הבין שאם לא הרגו אותו השודדים עד עתה אין הם מתכוונים לקחת ממנו את חייו. הם רוצים כסף. בכיסיו היו רק כמה מטבעות. בוודאי יטילו עליו כופר נפש. הוא זכר שבעד מורסף ביקשו ארבעת אלפים אקו. מכיוון שסבר כי הוא אדם יותר חשוב מאלברט העריך שכופר נפשו ודאי יבקשו שמונת אלפים. אם כך, יישארו בידו חמישה מיליון וחמישים אלף.

הוא השתרע על מיטת עור העיזים, ואחרי שהתהפך פעם או פעמיים ישן שנת ישרים.

* היסטוריון יווני, מגדולי ההיסטוריונים של העולם העתיק.

** "זהו", באיטלקית.

115

תַּפְרִיטוֹ שֶׁל לוּאִיגִ'י וַמְפָּה

אחרי כל שינה יש יקיצה, וגם דנגלר התעורר.

לפאריסאי שהורגל לווילונות משי, טפטים של קטיפה, וריח גזרי־העץ הבוערים באח, יקיצה בתוך מערת אבן־גיר דומה לחלום בלהות. כשנגע ביריעות עור העיזים דימה דנגלר שהוא חולם על לפלנד. אחר־כך נזכר. "כן, כן," לחש. "אני שבוי בידי השודד שאלברט דה־מורסף סיפר עליו."

הוא נשם נשימה עמוקה, כדי להיות בטוח שאינו פצוע, כמו שקרא ב"דון קישוט". לא היה זה הספר היחיד שקרא, אך היה זה הספר היחיד שזכר משהו ממנו.

לא, אמר בליבו. הם לא הרגו אותי וגם אינני פצוע. אולי שדדו אותי?

הוא בדק את כיסיו. מאה הלוּאִי עדיין היו בכיס מכנסיו, והארנק עם מכתב האשראי, על סך חמישה מיליון וחמישים אלף פרנק עדיין היה בכיס אפודתו.

שודדים מוזרים, אמר בליבו. אפילו את שעון היד שלי לא לקחו. השעון הראה שהשעה חמש וחצי לפנות בוקר.

הוא המתין.

זקיף שמר על פתח תאו. בשעה שמונה בבוקר החליף אותו זקיף אחר, ודנגלר רצה לראות את פניו. הוא ניגש אל הדלת. אור השמש לא חדר למעון השודדים, אך לאור המנורה ראה מבעד לסדקים שהזקיף שותה יין שרף מתוך חמת של עור. החמת הדיפה ריח לא נעים.

"פוי!" קרא דנגלר ונסוג מהדלת.

בצהריים התחלפו השומרים שוב ודנגלר הציץ בשומר החדש. היה זה שודד ענק, גוֹלְיַת בעל עיניים גדולות, שפתיים עבות, אף פחוס ושיער אדמוני שהשתלשל על כתפיו כנחשים.

הוא דומה לאוכל אדם, חשב דנגלר. טוב שאני זקן ועצמותי ודאי אינן טעימות.

עדיין היה מסוגל להתבדח.

כאילו התכוון להוכיח לו שאין הוא אוכל אדם, התיישב השומר מול הדלת, הוציא מתיקו לחם שחור, בצל וגבינה וזלל אותם בתיאבון.

"שיקח אותו השד," אמר דנגלר. "איך אפשר לאכול זבל שכזה?" והוא התיישב על עורות העיזים, שריחם הזכיר לו את היי"ש ששתה הזקיף הראשון.

אבל הטבע מחולל שינויים ברגשות האדם. דנגלר הרגיש לפתע שקיבתו ריקה, ואז נראו לו השומר פחות מכוער, הלחם פחות שחור והגבינה יותר טריה, והבצל הזכיר לו רוטב של צלי, מעשה ידי הטבח שלו דניזו.

הוא דפק על הדלת.

"קֶה קוֹסָה?* שאל השודד.

"חברי!" קרא דנגלר וטופף באצבעותיו על הדלת, "נדמה לי שהגיעה השעה שמישהו ימצא לנכון לתת לי אוכל!"

הענק לא הבין, ואולי לא היו לו הוראות בדבר תזונתו של דנגלר. על כל פנים, הוא חזר לסעודתו.

דנגלר הרגיש עלבון, שכב שוב על עורות העיזים ושתק. עברו ארבע שעות, ושודד אחר החליף את הענק. עוויתות בבטן הציקו לדנגלר, והוא חזר אל הדלת, הצמיד את עינו לסדקים וראה את פניו הנבונים של פֶּפִּינוֹ, שישב מול הדלת והניח בין רגליו סיר של חרס מלא אפונים חמים וריחניים שהתבשלו בשומן חזיר. ליד הסיר עמדו סלסילה מלאה ענבים ובקבוק יין ארוך־צוואר. פיו של דנגלר התמלא רוק, והוא דפק בעדינות על הדלת.

"אני כבר בא," קרא השודד שלמד צרפתית בביקוריו הרבים בבית־המלון של פַּסְטְרִינִי, ופתח את הדלת. דנגלר הכיר את הקול שקרא אליו אמש "דנטרו לָה טֶסְטָה", אבל לא היתה זאת שעה מתאימה לעשות איתו חשבונות, והוא אמר בחיוך נעים:

"סליחה, אדוני, האם יתנו גם לי ארוחת ערב?"

"מהו?" קרא פֶּפִּינוֹ כמשתומם. "הוד־מעלתך רעב, במקרה?"

דנגלר לא טעם דבר זה עשרים וארבע שעות.

"אדוני," אמר בהרמת קול, "אני רעב, ואפילו רעב מאוד."

"והוד־מעלתך רוצה לאכול?"

"בן־רגע, אם אפשר."

"אין קל מזה," אמר פֶּפִּינוֹ. "אצלנו אפשר להשיג הכול. בתשלום, כמובן, כנהוג בין נוצרים."

"מובן מאליו," הסכים דנגלר, "אף שאנשים הכולאים אחרים חייבים לתת להם מזון."

"הוד־מעלתך," אמר פפינו, "זה לא הנוהג אצלנו."

"טענה לא משכנעת," השיב דנגלר, "ובכל זאת די לי בה. אני רוצה אוכל."

"בן רגע, הוד־מעלתך."

ופפינו הניח את הצלחת שלו על האדמה. הריח הגיע ישר לנחירי דנגלר.

"הַזְמֵן, בבקשה," אמר פפינו.

"יש לכם מטבח?" שאל הבנקאי.

"ואיזה מטבח, ממדרגה ראשונה!" אמר פֶּפִּינוֹ.

"וטבחים?"

"מעולים!"

"צלי עוף, דג, בשר ציד, לא חשוב איזה."

* "מה אתה רוצה?" באיטלקית.

פֶּפִּינוֹ זעק במלוא קולו:

"צלי עוף בשביל הוד־מעלתו!"

מיד הופיע צעיר יפה־תואר חצי עירום והוא נושא על ראשו מגש של כסף ועליו עוף צלוי.

אפשר לחשוב שאנחנו ב"קפה דה פאריס", אמר דנגלר בליבו.

"הינה, הוד־מעלתך," אמר פפינו, לקח את המגש מידי הצעיר והניחו על השולחן הרעוע. שולחן זה, השרפרף ומיטת עורות העיזים היו כל הריהוט של התא.

דנגלר ביקש סכין ומזלג.

"הינה, הוד־מעלתך!" אמר פפינו והושיט לו סכין קהה ומזלג עץ.

דנגלר התכונן לחתוך את העוף אבל פפינו הניח יד על כתפו ואמר:

"סליחה, הוד־מעלתך, אצלנו משלמים לפני האכילה, מפני שאולי לא תהיה מרוצה אחר־כך."

ככה, אמר דנגלר בליבו. זה לא כמו בפאריס. הם בוודאי יפשטו את עורי, אבל אני אהיה נדיב. אומרים שבאיטליה הכול בזול. העוף הזה עולה בוודאי שנים־עשר סו ברומא.

"קח," אמר והשליך לואי לפפינו.

פפינו הרים את הלואי מן הרצפה ודנגלר קרב את הסכין לעוף.

"רגע אחד, הוד־מעלתך," אמר פפינו. "רגע אחד, הוד־מעלתך עדיין חייב לי משהו."

"כמה אני חייב לך עוד בעד העוף הקטנטן הזה?" שאל דנגלר.

"הוד־מעלתך, נתת לי לואי על החשבון."

"לואי על חשבון של עוף?"

"כמובן."

"אל תגזים!"

"עכשו הוד־מעלתך חייב לי רק ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ותשעה לואי."

דנגלר פתח את עיניו לרווחה "מצחיק מאוד", אמר.

הוא חזר אל העוף שלו, אבל פפינו עצר אותו ביד אחת והושיט את ידו האחרת.

"תן," אמר.

"מה! זאת לא היתה בדיחה?" שאל דנגלר.

"לעולם איננו מתבדחים," אמר פֶּפִּינוֹ ברצינות.

"מאה אלף פרנק בעד עוף?"

"הוד־מעלתך, קשה לגדל תרנגולות במערות."

"זה מצחיק, אפילו משעשע, אבל אני רעב. הנח לי לאכול וקח לך עוד לוּאִי, ידידי."

"כעת החשבון שלנו ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ושמונה לואי," אמר פפינו. "עם הרבה סבלנות עוד נגיע למחיר המלא."

"לעולם לא!" קרא דנגלר. "לך לעזאזל! אינך יודע עם מי יש לך עסק!"

פֶּפִּינוֹ נתן אות והבחור הצעיר סילק בזריזות את העוף. דנגלר התנפל על עור העיזים

ופֶּפִּינוֹ נעל את הדלת והמשיך לאכול את האפונים. דנגלר שמע את נקישות שיניו; הוא אכל בפה פתוח. כאדם לא מחונך.

"גס רוח!" קרא דנגלר. פפינו עשה את עצמו כלא שומע והמשיך לאכול לאט וברעש.

דנגלר ראה בדמיונו את קיבתו כחבית ללא תחתית. הוא חיכה עוד חצי־שעה, שנראתה לו כחמישים שנה. אחר־כך ניגש שוב אל הדלת.

"אדוני," אמר. "אל תמשיך לענות אותי, אמור לי מיד מה אתם רוצים ממני."

"הוד־מעלתך, מוטב שתאמר אתה מה אתה רוצה מאיתנו. תן לי פקודות ואני אמלא אותן."

"ראשית כל פתח לי את הדלת."

פפינו עשה כדבריו.

"אני רוצה לאכול, לכל הרוחות!" קרא דנגלר.

"אתה רעב?"

"כאילו אינך יודע!"

"מה רוצה הוד־מעלתך לאכול?"

"פרוסת־לחם יבשה, מפני שמחיר העופות יקר מאוד במרתפים הארורים האלה."

"היי! תנו לחם!" צעק פפינו.

הצעיר הביא פרוסת־לחם דקה.

"הינה!" אמר פפינו.

"כמה?" שאל דנגלר.

"ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ושמונה לוּאי. שני לואי שילמת על החשבון."

"פרוסת לחם במאה אלף פרנק?"

"מאה אלף פרנק," אישר פפינו.

"אבל זה המחיר שביקשת בעד העוף!"

"אנחנו מגישים פה לא לפי תפריט אלא לפי מחירים קבועים. אם תַזְמִין עשר מנות או מנה אחת, תשלם אותו מחיר."

"שוב הבדיחה הזאת! ידידי, הרי זה טימטום! אמור לי מיד שאתה רוצה להמית אותי ברעב."

"לא ולא, הוד־מעלתך, אתה רוצה להתאבד. שלם ואכול ותחיה."

"במה אשלם, חיה גסה?" שאל דנגלר. "לדעתך יש בכיסי מאה אלף?"

"יש לך בכיס חמישה מיליון וחמישים אלף פרנק, הוד־מעלתך," השיב פֶּפִּינוֹ. "זה שווה חמישים עופות, כל אחד במחיר מאה אלף, ועוד חצי עוף במחיר חמישים אלף."

דנלגר רעד. אמנם היתה זאת בדיחה, ועתה הבין אותה; זאת לא היתה בדיחת־קרש.

"אם אשלם מאה אלף פרנק, תניח לי לאכול?" שאל.

"בלי ספק," השיב פפינו.

"איך אשלם?" שאל דנגלר.

"יש לך אשראי פתוח אצל האדונים תוֹמְפּסוֹן אֶת פְרֶנְטְש בווּיה דֵי בַּאנְקִי ברומא; תן לי המחאה לאדונים אלה, והבנקאי שלנו יפרע אותו.

דנגלר לקח את העט שהושיט לו פפינו, כתב את הסכום וחתם.

"הנה השטר," אמר.

"והינה העוף," אמר פפינו.

דנגלר חתך את העוף באנחה; הוא נראה לו רזה מדי.

פפינו בדק את ההמחאה, הכניס אותה לכיסו והמשיך לאכול את האפונה.

116
הַמְּחִילָה

למחרת היה דַנְגְלָר שוב רעב, אבל לא קנה עוד מזון: הוא החביא אתמול חצי עוף ופרוסת לחם בפינת התא. כשסיים ארוחתו תקף אותו צמא. בתחילה ניסה להתגבר עליו, אחר־כך קרא לזקיף. היה זה פרצוף חדש. דנגלר העדיף לעשות עסקים עם מכר, וביקש לקרוא לפֶפִּינוֹ.

"הוד־מעלתו," אמר השודד שהגיע מיד. "מה רצונו?"

"לשתות," השיב האסיר.

"הוד־מעלתו," אמר פֶפִּינוֹ, "היין יקר מאוד בסביבות רומא."

"תן לי מים," ניסה דנגלר להדוף את ההתקפה.

"הוד־מעלתך, המים יקרים יותר מן היין. השנה היתה בצורת."

"שמע, ידידי," אמר דַנְגְלָר. "אני מבקש ממך כוס יין, האם תסרב לתת לי?"

"כבר אמרתי, הוד־מעלתך," השיב פפינו ברצינות. "איננו מוכרים בקמעונות."

"טוב, תן לי בקבוק."

"איזה סוג?"

"הזול ביותר."

"הכול באותו מחיר."

"ומהו המחיר?"

"עשרים וחמישה אלף פרנק כל בקבוק."

"מה אתה סח?" צעק דנגלר. "אמור מיד שאתה רוצה לפשוט את עורי, זה יהיה יותר טוב מאשר לטרוף אותי נתח אחר נתח."

"אולי זאת התוכנית של הארדון," השיב פֶפִּינוֹ.

"הארדון? מיהו?"

"זה שאליו הביאו אותך."

"אני רוצה להיפגש איתו."

לוּאִיגִ'י וַמְפָּה הגיע מיד.

"קראת לי?" שאל.

"אתה ארדונם של האנשים שהביאוני לכאן?"

"כן, הוד־מעלתך."

"מה הכופר שאתה מבקש?"

"את חמשת המיליונים שאתה נושא על גופך."

ליבו של דנגלר התכווץ.

"רק זה נשאר לי בעולם! זאת שארית של רכוש גדול! מוטב שתהרוג אותי."

"נאסר עלינו לשפוך את דמך, הוד־מעלתך."

"מי אסר עליכם?"

"האיש שאנחנו מצייתים לו."

"חשבתי שאתה הארון."

"אני ארונם של אנשים אלה, אבל גם לי יש ארון."

"הארון שלך כפוף למישהו?"

"לאלוהים."

"אינני מבין."

"זה ייתכן."

"והארון ההוא פקד עליכם לנהוג בי כמו שאתם נוהגים?"

"כן."

"מה מטרתו?"

"אינני יודע."

"אבל ארנקי יתרוקן לבסוף."

"ייתכן."

"נראה," אמר דַנְגְלָר. "אולי תסתפק במיליון?"

"לא."

"שני מיליון?"

"לא."

"שלושה מיליון?... ארבעה?... ארבעה! אתן לך ארבעה מיליון בתנאי שתניח לי ללכת."

"מדוע אתה מציע לי ארבעה מיליונים בעד דבר ששווה חמישה?" שאל וַמְפָּה; "אתה מתנהג כמו מלווה בריבית קצוצה, כמו בנקאי, או שאינני מבין בעניינים האלה."

"קח הכול! קח הכול!" זעק דנגלר, "קח והרוג אותי!"

"לאט, הוד־מעלתך, אל נא תתרגש, אחרת יגדל התיאבון שלך, וזה יעלה לך מיליון ליום. כדאי לך לחסוך."

"וכשלא יהיה לי כסף לשלם?!" זעק דנגלר ביאוש.

"תהיה רעב."

"אהיה רעב?" קרא דנגלר והחוויר.

"ייתכן," השיב וַמְפָּה באדישות.

"אמרת שאינכם מתכוונים להרוג אותי."

"נכון."

"אבל תניחו לי לגווע ברעב?"

"זה לא אותו דבר."

"רשעים!" צעק דנגלר, "אני אסכל את מזימותיכם השפלות! אם למות אז למות, ואני מעדיף לגמור את חיי תיכף ומיד. אתם יכולים לענות אותי, להרוג אותי, אבל את חתימתי לא תקבלו!"

"כרצונך, הוד־מעלתך," השיב וַמְפָּה ויצא מן התא.

דנגלר התנפל בשאגה על עורות העיזים.

מי האנשים האלה? מיהו מנהיגם הסמוי? מה הם זוממים? שאל את עצמו.

בהחלטתו לא לחתום לא עמד יומיים. אחר־כך ביקש מזון והציע מיליון. הוגשה לו ארוחת־ערב מפוארת. שנים־עשר יום חי האסיר האומלל כמו בהזיה. הוא לא חשף את עצמו לסבל נוסף. הוא מילא את כל דרישות חוטפיו, ואחרי שנים־עשר יום חישב ומצא שנשארו בידו רק חמישים אלף פרנק.

האיש שהפקיד קודם חמישה מיליון חש שעליו להציל את חמישים האלף. הוא גזר על עצמו חיי צמצום. הבזקי התקווה שלו גבלו בטרוף. אף שמזמן חדל להאמין באלוהים, הגה בו עתה ואמר לעצמו: לפעמים מחולל האל ניסים. אולי המערה תתמוטט, אולי יחשפו אנשי משמר האפיפיור את המחבוא הארור הזה ויבואו לעזרתי, ואז יישארו לי חמישים האלף, ולא אמות ברעב. דנגלר התפלל לאלוהים למען הצלת חמישים אלף הפרנקים, התפלל ובכה.

כך עברו שלושה ימים. בימים אלה נשא דנגלר את שם אלוהים על שפתיו לעיתים קרובות. ברגעים של דימדום היה רואה חדר דל, ובו איש זקן על ערש דווי, גווע ברעב.

ביום הרביעי היה קרוב למוות יותר מאשר לחיים. הוא ליקט מהרצפה את פירורי הארוחות הקודמות, ואפילו לעס את המחצלת. הוא התחנן לפני פֶּפִּינוֹ שיתן לו משהו לאכול, והציע אלף פרנק בעבור פרוסת לחם. פֶּפִּינוֹ לא ענה.

ביום החמישי זחל דנגלר אל דלת התא, התרומם על ברכיו ואמר לזקיף:

"האם יש לך לב נוצרי? אתם רוצחים אדם שנברא בצלם אלוהים, שהוא אחיכם!"

הוא נפל לארץ, קם וקרא בקול נואש:

"ראש הכנופיה! קרא לראש הכנופיה!"

"הנני!" אמר וַמְפָּה, שהופיע מיד, "מה אתה רוצה?"

"קח את כספי האחרון," גימגם דנגלר, והושיט לו את ארנקו. "הנח לי לחיות, כאן, במערה הזאת. כבר אינני מבקש את החירות. רק לחיות מבקש אני."

"אתה סובל מאוד?" שאל וַמְפָּה.

"כן סבל גדול מאוד!"

"היו אנשים שסבלו יותר ממך."

"אינני מאמין."

"אנשים שמתו ברעב."

דַנְגְלָר זכר את הזקן שראה בהזייתו, הזקן הגונח על מיטתו בחדר דל. הוא חבט את מצחו ברצפה ואנקה נתמלטה מחזהו.

"אמת," אמר. "היו אנשים שסבלו יותר ממני, אבל הם היו לפחות קדושים מעונים."

"אתה מכה על חטא, לפחות?" שאל קול קודר וחגיגי.

שערותיו של דַנְגְלָר סמרו. מאחורי השודד ראה איש לבוש גלימה, חבוי בצל העמוד.

"על איזה חטא?" גימגם דנגלר.

"על הרע שגרמת," השיב האיש.

"כן, אני מתחרט! אני מתחרט!" צעק דנגלר והיכה על חזהו באגרופו הרזה.

"אם כן, אני סולח לך," אמר האיש, השליך מעליו את הגלימה, צעד קדימה, ונכנס לחוג האור.

"הרוזן ממונטה־כריסטו!" קרא דַנְגְלָר, ופניו החיוורים מרעב ומסבל החווירו עוד יותר.

"אתה טועה," אמר האיש. "אינני הרוזן ממונטה־כריסטו."

"מי אתה?"

"אני האיש שמכרת והסגרת אותו, האיש שבגללך נישאה ארוסתו לאחר. אני האיש שדרסת כדי לתפוס את מקומו, האיש שאביו מת ברעב באשמתך, האיש שדן אותך למות כמוהו ברעב ובכל זאת הוא נותן לך חנינה, מפני שהוא עצמו זקוק לסליחה. אני אדמונד דנטס."

זעקה פרצה מפיו של דנגלר, והוא נפל לארץ.

"קום," אמר לו הרוזן. "אני נותן לך את חייך במתנה. לא כזה היה מזלם של שותפיך לחטא. אחד נרצח, אחד התאבד ועוד אחד יצא מדעתו. שמור על חמישים אלף הפרנקים שנשארו לך. אני נותן לך אותם במתנה. את חמשת המיליונים שגנבת כבר החזרתי למוסדות־הצדקה. אכול ושתה. הערב תהיה אורחי. ומפה, אחרי שהאיש הזה יאכל וישבע, שלח אותו לחופשי."

כשהרים דנגלר את ראשו ראה רק את צילו של הרוזן מתרחק במסדרון ואת השודדים משתחווים לפניו.

ומפה הגיש לדנגלר ארוחה כיד המלך עם מיטב היינות והפירות של איטליה, ואחר־כך העלה אותו על המרכבה והסיע אותו אל אם הדרך. שם עזב אותו ליד עץ. דנגלר לא ידע היכן הוא, וחיכה לאור הבוקר.

כשעלה השחר ראה שסמוך לו זורם נחל. הוא היה צמא, וגרר את גופו אל המים. כשהתכופף כדי לשתות נשקפה בבואתו בנחל, והוא ראה ששערותיו הלבינו.

117

הַחֲמִישָׁה בְּאוֹקְטוֹבֶּר

השעה היתה שש בערב. חום היום חלף, ורוח־ים קלה נשבה, כאילו הקיץ העולם מתנומת הצהריים. ריח האילנות התערבב בריח הים. ספינת טיולים קטנה החליקה על המים כברבור לבן. השמש שקעה לאט, אבל קרניה עדיין רקדו על שיאי הגלים. ספינת הטיולים התקדמה מהר. אדם גבה קומה ושזוף עמד ליד חרטום הספינה. הוא ראה את האי המתקרב, חרוט אפל מגיח מתוך הגלים.

"זה האי מונטה־כריסטו?" שאל קול קודר, קולו של הנוסע שלפקודותיו צייתו השייטים.

"כן, הוד־מעלתך," השיב הפטרון.

על האי נראה אור וכבה, אחר־כך נשמע קול יריה.

"הוד־מעלתך," אמר הפטרון, "הינה האות מן האי. אתה רוצה לענות לו בעצמך?"

"איזה אות?" שאל הנוסע.

הפטרון הצביע על האי ועל העשן הלבן שריחף על גבעותיו.

"כן," אמר הנוסע, כמתעורר מחלום עצוב. הוא הרים לאט את רובה הקרבין שהושיט לו הפטרון וירה באוויר.

אחרי עשר דקות הוטל העוגן במרחק חמישה צעדים מהנמל הקטן והסירה הורדה למים. ארבעה שייטים ונווט ישבו בה. בירכתיה הוכן לנוסע שטיח כחול לשבת עליו, אך הוא לא התיישב, אלא עמד בסירה בידיים שלובות. החותרים המתינו, מחזיקים את המשוטים באוויר כציפורים המייבשות את נוצותיהן.

"קדימה!" אמר הנוסע, ושמונת המשוטים צנחו למים בבת־אחת. אפילו נטף אחד לא ניתז. הסירה החליקה על המים, הגיעה למפרץ טבעי קטן ונגעה בקרקעית של חול דק.

"הוד־מעלתך," אמר הנווט, "שני שייטים ישאו אותך אל החוף."

אבל הצעיר לא נענה להזמנה. הוא נכנס לתוך המים שהגיעו עד חגורתו.

"הוד־מעלתך," אמר הנווט, "האדון ינזוף בנו בגללך."

באדישות התקדם הצעיר במים בעקבות שני המלחים. על החוף ניער את רגליו כעל שטיח יבש. יד הונחה על כתפו.

"ברוך בואך, מַקְסִימִילְיָאן," אמר קול, "דייקת."

"הרוזן!" קרא הצעיר כמעט בשמחה, ולחץ בשתי ידיו את ידו של מונטה־כריסטו.

"כן, גם אני מדייק, כמוך. אתה רטוב, ידידי. עליך להחליף את בגדיך. בוא, הכנתי לך מקום שישכיח מליבך את הקור."

מורל שם לב שהשייטים שהביאו אותו לאי לא קיבלו את שכרם. הם הסתלקו בשתיקה, והוא שמע את טפיחת משוטי הסירה שחזרה אל ספינת־הטיולים.

"אל תדאג, מַקְסִימִילְיָאן," אמר מונטה־כריסטו בצחוק למראה הפתעתו. "יש לי הסכם עם צי הסוחר, הכניסה לאי שלי פטורה מכל מס והיטל."

מורל הביט ברוזן בתמיהה ואמר:

"חל בך שינוי."

"הכיצד?"

"אתה צוחק."

פניו של מונטה־כריסטו קדרו לפתע.

"יפה עשית שלא נתת לי לשכוח את עצמי, מקסימיליאן," אמר. "כל־כך שמחתי לראות אותך שנית, ושכחתי שכל אושר הוא בר־חלוף."

"אדרבא," קרא מקסימיליאן. "היה מאושר, כדי שאזכור שהחיים הם נטל רק לסובלים. ואולי אתה רק מתחזה כמאושר, כדי לעודד אותי."

"אני באמת מאושר."

"אם כך, שכחת אותי."

"למה אתה מתכוון?"

"כמו שאמרו ברומא: ההולך למות מברך אותך."*

"האם לא התנחמת?" שאל מונטה־כריסטו.

"האם באמת חשבת שאני יכול להתנחם?" שאל מורל.

"אני מתכוון לשאול אם עדיין יש בך אותו קוצר רוח של מכאוב המקפיץ את הגוף, אותו צמא צורב שרק המוות ירווה אותו, אותם געגועים המזניקים את האדם מחייו לרדוף אחרי המוות? או אולי זה רק דכאון מפני שאומץ־הלב נעלם? אולי זה רק אובדן הזכרון המייבש את הדמעות?"

"רוזן," השיב מורל. "באתי הנה כדי למות בזרועות ידיד. יש עוד אנשים שאני אוהב, אחותי יוּלְיָה ובעלה עמנואל, אבל אני זקוק לידיד אמיץ־לב שיחייך אלי ברגעי האחרונים; הרי אחותי תתייפח ותתעלף, ואינני רוצה לראות בסבלה. אני כבר סבלתי די. ועמנואל יתלוש מידי את הנשק וימלא את הבית בצעקותיו. אתה הבטחת לי, ואינך ככל האנשים, אתה תוליך אותי בחיבה אל שערי המוות. הלא כך תעשה?"

"ידידי," אמר הרוזן, "עוד שאלה אחת: אולי אתה נהנה מהצגת כאבך?"

"לא. אני מדבר בכנות," השיב מורל. "משש את הדופק שלי, פעימותיו אינן מהירות ואינן איטיות יותר מכרגיל. הגעתי לקצה הדרך, ולא אוסיף ללכת בה. אמרת לי לחכות ולקוות. חיכיתי חודש. סבלתי חודש. קיוויתי. לְמה? אינני יודע. לנס. בשיחתנו עכשיו כל אחת מהמלים שאתה אומר מוכיחה לי שאין לי תקווה. ביקשת ממני לחכות עד חמישה

* פתגם רומאי. הגלדיאטורים הצועדים לקראת מוות מברכים את הקיסר.

באוקטובר. ידידי, היום חמישה באוקטובר. השעה תשע בערב, נשארו לי שלוש שעות של חיים."

בזמן השיחה הזאת הלך מורל בעקבות מונטה־כריסטו. הם כבר עמדו בתוך המערה. רגליו של מורל דרכו על שטיחים. דלת נפתחה, ניחוח בְּשָׂמים עלה באפו ואור חזק היכה את עיניו.

"את שלוש השעות שנשארו לנו נבלה כמו רומאים שהקיסר נרון דן אותם למוות," אמר מונטה־כריסטו. "הם היו מתיישבים אל שולחן־המשתה, זרי־פרחים על ראשיהם, והיו נושמים את המוות עם ריח הוורדים והחמניות.

"כרצונך," אמר מורל בחיוך. "המוות הוא מוות. שכחה, מנוחה, היעדר חיים והיעדר מכאוב."

מורל לא שם לב לאולם הנהדר ולפסלי השיש שנשאו על ראשיהם טנאים מלאים פירות ופרחים. הוא אמר:

"רוזן, אתה יודע הכול. אני מאמין לכל דבריך, גם אם לא את כולם אני מבין. הינה, פקדת עלי לחיות וחייתי. אמרת לי לקוות וקיוויתי. אני שואל אותך, כאילו כבר היית מת פעם. רוזן, האם זה מכאיב מאוד?"

"כן," אמר מונטה־כריסטו ברוך. "אם תשבור את הקליפה בת החלוף המשתוקקת בעקשנות רק לחיות, אם יפגע להב הפגיון בבשרך, אם ינקוב כדור את מוחך, בוודאי תסבול. אתה תנטוש את החיים מתוך סבל, אבל בתוך הגסיסה הנואשת תמצא אותם, והם יקרים יותר מהמנוחה שנקנתה במחיר רב כך־כך."

"אני מבין," אמר מורל. "למוות, כמו לחיים, יש סודות של מכאוב ותשוקה, והעיקר הוא להכיר אותם."

"אמרת אמת גדולה, מקסימיליאן. המוות עשוי להיות ידיד המנענע את עריסתנו כמו אומנת או אויב הקורע באכזריות את נפשנו מגופנו. הכול תלוי ביחסנו אליו. אולי בעוד אלף שנים, כשיהיה האדם אדון לכוחות ההרס של הטבע וישעבד אותם לשירותו, כאשר יֵדע האדם את סודות המוות, כדבריך, יהיה המוות נעים כמו שינה בזרועות אהובה."

"ואילו רצית למות, רוזן, היית יודע למות כך?"

"כן."

"עכשיו אני מבין מדוע קראת לי הנה," אמר מורל. "מפני שאתה אוהב אותי ורוצה להעניק לי מוות ללא גסיסה, כדי שאוכל לדעוך כשאני קורא בשמה של וַלַנְטִין ולוחץ את ידך."

"ניחשת," אמר הרוזן.

"תודה לך." אמר מורל.

"ולא תצטער על שום דבר?"

"לא."

"גם לא עליי?"

דמעה נָשְׁרָה מעינו של מורל.

"אני מבקש ממך," אמר, "אל תאריך את יסורי."

"כאבך גדול מאוד," אמר מונטה־כריסטו, "אבל הרי אתה מאמין באלוהים, הרי לא תרצה לסכן את גאולת נשמתך."

מורל חייך בעצב ואמר:

"נשמתי כבר אינה ברשותי."

"מקסימיליאן," אמר מונטה־כריסטו, "אין לי איש בעולם, ואני רואה אותך כבני. כדי להציל את בני אני מוכן להקריב את חיי, ובוודאי את רכושי. עדיין אינך מכיר את ההנאות שאפשר להפיק מרכוש גדול. יש לי כמאה מיליון פרנק ואני נותן אותם לך. עם רכוש כזה תוכל למלא את כל משאלותיך, לזעזע את העולם, לשנות אותו. התמכר לשגעונות, היה אפילו פושע, אבל חיה!"

"רוזן, הבטחת לי," השיב מורל. "השעה אחת־עשרה וחצי. אם אתה אוהב אותי לא למענך אלא למעני, הנח לי למות."

"יפה," אמר הרוזן ופניו אורו. "אינך זז מדעתך, אתה אומלל מאוד, ורק נס עשוי לרפא אותך. שב וחכה."

במפתח שנשא, תלוי בשרשרת זהב על צווארו, פתח מונטה־כריסטו מגירה והוציא ממנה תיבת כסף מגולפת, הניח אותה על השולחן והוציא מתוכה קופסת־זהב קטנה ופתח אותה בלחיצת קפיץ.

בקופסה היה חומר שמנוני, ספק נוזל ספק מוצק, שצבעו לא ברור. הזהב ואבני הספיר, האודם והאיזמרגד שהיו משובצים במכסה הקופסה השתקפו בחומר הזה.

בכפית זהב שאב הרוזן מעט מן החומר והושיט אותה למורל. עתה נראה צבעו הירקרק של החומר.

"כל עוד אני חי אני מודה לך," אמר הצעיר ולקח את הכפית. הרוזן שאב מהחומר כפית נוספת.

"מה אתה עושה, ידידי?" שאל מורל ועצר את תנועתו.

"גם אני עייף מן החיים," אמר מונטה־כריסטו בחיוך.

"לא!" קרא הצעיר, "אל תעשה זאת. מצדך יהיה זה פשע. היה שלום, ידיד. אספר לוולנטין על כל מה שעשית למעני."

לאט ובלי היסוס בלע מורל את החומר המסתורי, ונהנה מטעמו. שניהם שתקו. עָלִי הביא להם נרגילות וקפה. אור המנורות התעמעם וניחוח המקטרות נעשה פחות חריף. מונטה־כריסטו ישב מול מורל והביט בו מתוך החשכה. מורל ראה רק את עיניו הזוהרות. כאב אין־סופי השתלט עליו, הנרגילה נשמטת מידו. כל העצמים איבדו את צורותיהם וצבעיהם. הוא ראה דלת נפתחת מתוך הקיר.

"ידידי," אמר, "אני מת. תודה."

הוא ניסה להושיט את ידו בפעם האחרונה למונטה־כריסטו, אך היד נשמטה לצידו. הוא

ראה שמונטה־כריסטו מחייך אליו כאב אל בנו הקטן. הרוזן הלך וגדל לעיניו, קומתו גבהה כמעט כפליים והוא ניער לאחור את שיערו השחור, ועמד כמלאך־נקמה המאיים על הרשעים ביום הדין. שוב ניסה מורל להושיט לו את ידו אבל לא הצליח להניע אותה. רצה לומר מלת פרידה אחרונה אך לשונו לא נשמעה לו. עיניו נעצמו, אבל מבעד לעפעפיו הסגורים רעדה תמונה. הוא הכיר אותה על אף החשכה שעטפה אותו.

הרוזן פתח דלת ועל הסף עמדה אשה יפה להפליא, מחייכת ברוך, כמלאך הרחמים המתמודד עם מלאך הנקמה.

האם כבר נפתחו השמים לקראתי? אמר מורל בליבו. המלאך הזה דומה למלאך שאבד לי.

מונטה־כריסטו רמז לאשה הצעירה על הספה, והיא קרבה אל מורל בידיים שלובות ובחיוך.

"וַלֶנְטִין! וַלֶנְטִין!" זעקה נשמתו של מורל, אך מפיו לא יצא הגה, שפתיו רק נעו.

"הוא קורא בשמך," אמר הרוזן, "הוא קורא בשמך מתוך שנתו. המוות כמעט הפריד ביניכם, אבל אני ניצחתי את המוות! ולנטין, מעתה אל תיפרדו עוד! הוא היה מוכן לרדת אל הקבר כדי למצוא אותך! לולא אני הייתם שניכם מתים. אני מחזיר אתכם זה אל זה והלוואי שאלוהים יזקוף לזכותי את החיים האלה שהצלתי!"

ולנטין נגעה בשפתיה בידו.

"הו, הודי לי שוב ושוב," אמר הרוזן, "אמרי ואל תפסיקי לומר שגרמתי לך אושר. אינך יודעת כמה זקוק אני לבטחון הזה."

"כן, כן! אני מודה לך מקרב לבי," קרא ולנטין, "ואם מפקפק אתה בכנותי, שאל את אחותי היקרה היידה, שציפתה יחד איתי בסבלנות ליום המאושר הזה. הרבינו לשוחח עליך."

"את אוהבת את היידה?" שאל מונטה־כריסטו.

"אוהבת מאוד."

"אני מבקש ממך לעשות לי חסד. כינית את הַיְידֶה 'אחותי'. אמצי אותה לאחות, ולנטין, הגנו עליה, את ומקסימיליאן מפני שהיא תהיה בודדה בעולם."

"בודדה בעולם!" נשמע קול מאחוריו. "מדוע?"

היידה עמדה שם והביטה ברוזן, נדהמת.

"מחר, בתי, תהיי חופשיה," אמר הרוזן. "אינני רוצה שגורלי יאפיל על גורלך. את בת נסיכים, ואני מחזיר לך את עושרך ואת שמו של אביך!"

היידה פרשה ידיה ואמרה בקול צרוד מדמעות:

"אדוני, אתה עוזב אותי?"

"היידה, את צעירה ויפה. שכחי את שמי, היי מאושרת."

"טוב," אמרה היידה. "פקודותיך יתמלאו, אדוני. אשכח אפילו את שמך, ואהיה מאושרת." היא פסעה צעד לאחור.

"לא!" צעקה ולנטין, שהחזיקה את ראשו של מורל. "אינך רואה את פניה? אינך מבין כמה היא סובלת?"

"מדוע את רוצה שהוא יבין אותי, אחותי?" אמר היידה בקול קורע לב. "הוא אדוני. אני שפחתו. זכותו לא לראות דבר."

הרוזן רעד. קולה עורר בליבו מיתרים נסתרים. הוא הביט בעיני הנערה ולא יכול לשאת את זוהרן.

"אלוהים! אלוהים!" קרא. "האם זאת אמת! היידה, האם תהיי מאושרת לא לעזוב אותי?"

"אני צעירה ואוהבת את החיים," ענתה לו היידה. "אם יהיה עלי למות אצטער עד מאוד."

"את מתכוונת לומר שאם אעזוב אותך, היידה..."

"אמות, אדוני, כן."

"אם כן, את אוהבת אותי?"

"ולנטין," קראה היידה. "הוא שואל אם אני אוהבת אותו! ספרי לו, ולנטין!"

הרוזן פרש את זרועותיו והיידה זינקה לתוכן.

"כן!" קראה. "אני אוהבת אותך! כְּאָבִי, כְּאָחִי, כאהובי! אני אוהבת אותך כמו את החיים, כמו את אלוהים! בעיני אתה היפה שבבני־האדם!"

"אלוהים, שנתן לי את הנצחון על אויבי, אינו רוצה שאתחרט על נצחוני," אמר הרוזן. "רציתי לקבל על עצמי עונש, והינה אלוהים סולח לי! אהבי אותי, היידה! אולי אהבתך תשכיח ממני את מה שעלי לשכוח."

"למה אתה מתכוון, אדוני?"

"אני אומר, היידה, שמלה אחת מפיך הבהירה לי את דרכי יותר מעשרים שנות תבונה. רק את נשארת לי בעולם, הַיְדֶה. את קושרת אותי אל החיים. בגללך אני עלול לסבול ועשוי להיות מאושר!"

"את שומעת, ולנטין?" קראה היידה, "הוא אומר שאני יכולה לגרום לו סבל! אני, שמוכנה למסור את נפשי למענו!"

האם ראיתי את האמת? שאל מונטה־כריסטו את עצמו. לא חשוב, שכר או עונש, אני מקבל את הגורל הזה.

הוא לחץ את ידה של ולנטין, חיבק את היידה ונעלם יחד איתה.

כשעה ישבה ולנטין ליד מורל עד שחשה שליבו דופק. שפתיו נפתחו ורעד קל בגופו העיד שהחיים חוזרים אליו.

לבסוף נפקחו עיניו. בתחילה היו עמומות, אחר־כך חזרה אליו ראייתו המדוייקת, ואיתה חזרה תחושת הכאב.

"הו!" צעק. "אני חי! הרוזן רימה אותי!"

ידו נשלחה אל השולחן ואחזה בסכין.

"ידידי," אמרה וַלֶנְטִין. "התעורר, הבט אלי."

צעקה פרצה מפיו של מורל. הוא כרע על ברכיו, מסונוור, כאילו ראה חזון שמימי.

למחרת, עם עלות השחר טיילו ולנטין ומקסימיליאן שלובי זרוע על החוף. ולנטין סיפרה

לאהובה כיצד הופיע מונטה־כריסטו בחדרה וסיפר לה על מזימת הרצח. כיצד הציל אותה ממוות והניח לכולם להאמין שהיא מתה.

בשמים זהרו הכוכבים האחרונים באור השחר. בצל הסלעים ראה מורל אדם עומד, כמצפה, והראה אותו לוולנטין.

"זה זָ'קוֹפּוֹ," אמרה ולנטין ורמזה לאיש לגשת אליהם.

"יש לך מה לומר לנו?" שאלה מורל.

"יש לי מכתב בשבילכם מן הרוזן."

מורל פתח את המכתב וקרא:

"מַקְסִימִילְיָאן היקר שלי,

ספינה ממתינה לכם במעגן. ז'קופו יביא אתכם לליבורנו, שם ממתין מר נוארטיה לנכדתו כדי לברך אותה לפני שתלך בעקבותיך אל מזבח הכנסיה. כל מה שתמצא במערה שעל האי, ידידי, ביתי בשַאנְז אֶלִיזֶה וארמוני הקטן בטְרֶפּוֹר, הם מתנת הכלולות שנותן אדמונט דנטס לבנו של פטרונו לשעבר מר מורל ולעלמה וילפור, ואני מבקש ממנה לתת לעניים את כל הרכוש שתירש מאביה שיצא מדעתו, ומאחיה שמת יחד עם אמה החורגת.

"אמור למלאך המשגיח על חייך, מורל, שיתפלל לפעמים למען אדם שהאמין, כמו השטן, שכמוהו כאלוהים, ושרק לאחר זמן הבין בענווה של נוצרי, שהאל לבדו הוא בעל העוצמה העליונה והתבונה האין־סופית. אולי תפילות אלה ימתיקו את יסורי החרטה שהוא נושא בלבבו.

"מקסימיליאן, הינה סוד התנהגותי כלפיך: האושר המוחלט והאומללות המוחלטת אינם קיימים בעולמנו. קיים רק מצב יחסי. רק מי שהתנסה באסון שאין דומה לו מסוגל לחוש באושר שאין כמוהו. כשרצית למות, מקסימיליאן, נודע לך כמה טובים החיים.

"חיו והיו מאושרים, ילדים יקרים לליבי, ואל תשכחוני. יום יבוא ואלוהים יחשוף את סודות העתיד לפני האדם. עד אז תתמצה כל החוכמה האנושית בשתי מלים,

"ציפייה ותקווה!

"ידידך אדמונד דנטס, הרוזן ממונטה־כריסטו."

רק עתה נודע לוולנטין על גורל אביה ואחיה, ודמעות צורבות זלגו חרש על לחייה. אושרה נקנה במחיר כבד מאוד.

"הרוזן מגזים בנדיבותו," אמר מורל. "ולנטין תסתפק בהוני הצנוע. איפה הרוזן, ידידי? הבא אותנו אליו."

זָ'קוֹפּוֹ הצביע על האופק.

"מה אתה מתכוון לומר?" שאלה ולנטין, "איפה הרוזן? איפה הַיְדֶה?"

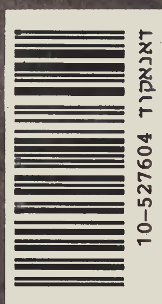
"ראו," אמר ז'קופו.

שני הצעירים נעצו את עיניהם במקום שהמלח הצביע עליו. בקצה האופק, על קו התכלת החוצץ בין השמים לים התיכון נראה מפרש קטן ולבן ככנף של שחף.

"הפליג!" צעק מורל. "הפליג! שלום, ידידי, אבי!"

"הפליגה!" לחשה ולנטין, "שלום, ידידתי, אחותי!"
ולמקסימיליאן אמרה:
"ידידי, הלא כתב לנו הרוזן שכל החוכמה האנושית מקופלת במלים ציפיה ותקווה."

מיהו הרוזן ממונטה כריסטו?

גיבור חידה המעורר הערצה ואימה. איש מסתורין השולט בגורלות בני־אדם כאילו היה אלוהים או שטן.

אלכסנדר דיומה האב (1870-1802) מגולל בכושר המצאה מפליא את הרפתקאותיו המדהימות של גבר גאה, שגורלו בגד בו בהיותו על סף ההצלחה. לאחר ארבע עשרה שנות סבל בתא כלא אפל במצודת איף האיומה הוא יוצא לחופשי בדרך מופלאה, ומכאן ואילך – אש נקמתו שורפת את כל אויביו משכבר הימים.

הרפתקאות ותככים, יצרים אפלים ואהבות תמימות – כל אלה מתרחשים על רקע אירועים היסטוריים מסעירים.

לפניכם תרגום חדש, מלא וקולח לספר שגרם הנאה והתרגשות לצעירים ומבוגרים כאחד.

בית הוצאה כתר • ירושלים